

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2026

Utgiftskapitler: 100–179

Inntektskapitler: 3100

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2026

Utgiftskapitler: 100–179

Inntektskapitler: 3100

Innhold

Del I	Innledende del	7	Kap. 141	Direktoratet for utviklings-samarbeid (Norad)	72
1	Innledning	9	Kap. 144	Norsk senter for utvekslings-samarbeid (Norec)	74
2	Effektiv drift og forvaltning av utenriktjenesten	12	<i>Programkategori 03.10 Utviklingssamarbeidet</i>		77
3	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	15	Kap. 150	Humanitær bistand	85
4	Tabelloversikter for budsjettforslaget	18	Kap. 151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	96
5	Utenriksministerens og utviklingsministerens ansvarsområder	22	Kap. 152	Menneskerettigheter	107
6	Oversikt ansatte	24	Kap. 153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	114
Del II	Budsjettforslaget	25	Kap. 159	Regionbevilgninger	122
7	Budsjettforslaget	27	Kap. 160	Helse	148
Programområde 02	Utenriksforvaltning	27	Kap. 161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	155
<i>Programkategori 02.00 Administrasjon av utenrikspolitikken</i>	27	Kap. 162	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi	164	
Kap. 100	Utenriksdepartementet	31	Kap. 163	Klima, miljø og hav	175
Kap. 3100	Utenriksdepartementet	34	Kap. 164	Likestilling	182
Kap. 103	Regjeringens representasjon	35	Kap. 165	Norfund	188
Kap. 104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	35	Kap. 170	Sivilt samfunn	192
Kap. 105	Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner	36	Kap. 171	FNs utviklingsarbeid	195
<i>Programkategori 02.10 Utenriksformål</i>	37	Kap. 172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	199	
Kap. 115	Næringsfremme, kultur og informasjon	39	Kap. 179	Flyktningiltak i Norge	211
Kap. 116	Internasjonale organisasjoner	44	Del III	Spesielle tema	213
Kap. 117	EØS-finansieringsordningene	47	8	2030-agendaen med bærekraftsmålene – status for måloppnåelse og Norges bidrag	215
Kap. 118	Utenrikspolitiske satsinger	52	9	Rapport om norsk utviklingssamarbeid 2024	228
Programområde 03	Internasjonal bistand	68	10	Sektorovergrepene miljø- og klimapolitikk	235
<i>Programkategori 03.00 Forvaltning av utviklingssamarbeidet</i>	70	11	Likestilling og ikke-diskriminering i utenriktjenesten	240	
Kap. 140	Utenriksdepartementet	71	12	Redegjørelse for likestilling som offentlig myndighet	245
Kap. 3140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	72	13	Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak under Utenriksdepartementet	251

Forslag		253	3	Bistand gjennom ikke-norske, ikke-statlige organisasjoner og stiftelser i 2024	268
Vedlegg				Bistand gjennom multilaterale organisasjoner i 2024	269
1	Bilateral bistand i 2024	262	4	Bistand som andel av BNI i OECD/DAC-land 2024	270
2	Bistand gjennom norske ikke-statlige organisasjoner/stiftelser i 2024	267	5	Utviklingsbankene	271
			6		

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2026

Utgiftskapitler: 100–179

Inntektskapitler: 3100

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 26. september 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innledende del

1 Innledning

Vi lever i en brytningstid. Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina har skapt en dyp sikkerhetspolitisk krise i Europa. Midtøsten preges av terror, krig og lidelse. Okkupasjonen av Palestina vedvarer. På Gaza har krig og blokade ført til enorme lidelser. Borgerkrigen i Sudan har forverret en allerede alvorlig humanitær krise for millioner av mennesker.

Verden har blitt farligere, mer uforutsigbar og mer kompleks. Stormaktsrivaliseringen tiltar. Folkeretten brytes og utfordres. 123 millioner mennesker i verden er på flukt. Handlingsrommet for å finne fredelige løsninger på konflikter og uenigheter blir mindre.

Arbeiderpartiregjeringens utenrikspolitikk skal styrke og ivareta Norges trygghet og frihet. Vi skal fremme norske interesser og verdier. Vi vil bekjempe ulikhet, undertrykking og fattigdom. Vi vil styrke demokratiet, menneskerettighetene, likestilling og bærekraftig utvikling – for en tryggere og mer rettferdig verden.

Ny teknologi, stormaktsrivalisering og polarisering definerer nå rammene for internasjonalt samarbeid. FN-systemet er under betydelig press. Maktforhold er i endring. Det globale sør styrker seg. En rekke grensekryssende utfordringer – klimaendringer, flyktningstrømmer, terrorisme, atomtrusler og pandemier – håndteres best gjennom fungerende internasjonalt samarbeid, ikke av hvert land eller region for seg.

Sikkerhetspolitikken er i kjernen av regjeringens utenrikspolitikk og skal ivareta Norges frihet og trygghet, våre interesser og verdier. I mai 2025 la regjeringen fram den første nasjonale sikkerhetsstrategien for Norge. Bakteppet er den mest alvorlige sikkerhetssituasjonen siden andre verdenskrig. Etter tiår med fred er en ny tid innledet for Norge og Europa.

Norge og NATO truer ingen. Vi møter like fullt alvorlige trusler fra Russland. Et sterkere og mer selvhevdende Kina skaper varige utfordringer. Forpliktende internasjonalt samarbeid er svekket. Forholdet mellom USA og Europa er krevende.

Alvoret gjør det nødvendig med en bred og overgripende nasjonal sikkerhetsstrategi. Vi må

samle kreftene om det som er viktigst for å holde Norge sikkert og trygt. Den nasjonale sikkerhetsstrategien tar utgangspunkt i Norges grunnleggende sikkerhetsinteresser. I en tid med store omveltninger i verden må disse være våre holdpunkter:

- Et fritt og selvstendig Norge.
- Et sterkt demokrati.
- Et trygt og tillitsfullt samfunn.
- En åpen og omstillingsdyktig økonomi.
- Et alliert felleskap og samhold i Europa.
- En verden som søker løsninger basert på folkeretten.

Vår sikkerhet og vår velstand er tuftet på folkeretten. For Norge er det avgjørende at folkeretten respekteres, at ikke den sterkeste rett får råde.

Norges sikkerhet ivaretas best i samarbeid med andre land. NATO er hjørnesteinen for norsk sikkerhet. Russlands ulovlige angrepskrig i Ukraina har understreket betydningen av å være del av en sterk forsvarsallianse. Samtidig er norsk sikkerhetspolitikk også tjent med å ha flere bein å stå på. Vi vil særlig forsterke samarbeidet med våre allierte i Nord-Europa. Med et samlet Norden i NATO skal vi samarbeide tett og nært med våre naboer – både militært og sivilt.

Autoritære stater har i noen tilfeller fått betydelig kontroll over kritisk infrastruktur og globale verdikjeder. Avhengighetsforhold kan gjøre Norge og andre demokratiske stater sårbare for press og uønsket innflytelse. Sammen med våre allierte og partnere som EU, må vi håndtere og motvirke denne utviklingen.

I viktige globale spørsmål må vi også samarbeide med stater som ikke deler vårt demokratiske styresett. Samtidig må vi sette klare krav og grenser for at liberale prinsipper og menneskerettigheter opprettholdes.

Dagens nettverk av globale institusjoner og regler har i sum tjent oss godt. Samtidig er det avgjørende at også framvoksende økonomier ser seg tjent med systemet og oppfatter det som representativt og rettferdig. FN er fremdeles verdens viktigste møteplass. FN-pakten utgjør kjernen i folkeretten, vårt førstelinjeforsvar. Det vil vi

jobbe for å beskytte. Norge ønsker å spille en lederrolle i reformprosessen FN80 og støtte institusjonen i den krisen som FN nå befinner seg i. Samtidig vil vi jobbe mot doble standarder og kjempe for at alles rettigheter er like mye verdt.

Regjeringens eierskaps-, handels- og investeringspolitikk skal bidra til at folkeretten følges. Næringslivets samfunnsansvar må følges opp gjennom veiledninger, støtte og ettersyn for å sikre at aktsomhetskrav følges opp, og at folkeretten og menneskerettigheter respekteres.

Ny teknologi forandrer kriger og konflikters gang. Kunstig intelligens vil kunne forsterke omfanget av desinformasjon, splid og polarisering. Uhindret vil dette vanskeliggjøre samarbeid internt i og mellom land. Regjeringen vil arbeide for hensiktsmessig regulering av ny teknologi, slik at den tjener fellesskapet framfor å splitte oss.

Våre europeiske naboland er Norges viktigste politiske og økonomiske partnere. Norske interesser på en rekke felt – klima, sikkerhetspolitikk, beredskap, bekjemping av kriminalitet, vern om demokratiet, regulering av kunstig intelligens og annen ny teknologi – fremmes best ved å samarbeide med våre europeiske naboer.

Gjennom 30 år har EØS-avtalen vært en hjørnestein i norsk europapolitikk og for norsk økonomi. I sum har avtalen tjent norske interesser vel. Avtalen har sørget for at vi ikke står alene i møte med omveltninger og kriser som oppstår i verden rundt oss. EU-samarbeidet, det indre marked og EØS står i dag overfor nye utfordringer. Krig i Ukraina, økt proteksjonisme, stormaktsrivalisering, pandemi og brexit har økt kompleksiteten i EU. Det er både viktigere og mer krevende å sørge for at EØS-avtalen fungerer.

I et endret sikkerhetspolitisk landskap må vi gjøre alt vi kan for å bidra til felles motstandskraft, beredskap og samhold. Norge og EU har gjennom mange år samarbeidet tett om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Samarbeidet med EU utfyller NATO-samarbeidet, vårt forsvars- og sikkerhetspolitiske ankerfeste.

Nordområdene forblir Norges viktigste strategiske satsingsområde. Ingen andre steder henger innenriks- og utenrikspolitikken så tett sammen. Nord-Norge og nordområdene er en avgjørende del av den norske økonomien. I årene foran oss vil betydningen øke.

FNs framdriftsrapport fra 2025 viser at verden ikke er i mål med å nå bærekraftsmålene. Uten økt innsats er det sannsynlig at de fleste av bærekraftsmålene ikke vil bli nådd i 2030. De siste årene har utfordringene verden står overfor blitt dypere og mer sammenvevde. Store kutt i bistan-

den fra mange land og allierte skaper en enda mer krevende situasjon. Regjeringen skal opprettholde énprosentmålet i bistanden og bidra til at Norge forblir en stabil giver med stor troverdighet.

Regjeringens strategi for humanitær politikk vektlegger beskyttelse av sivile fra vold, overgrep og bekjempelse av sult. Målet for den humanitære innsatsen er å redde liv, lindre nød og opprettholde kriserammede menneskers verdighet. Regjeringen arbeider for å sikre bedre samspill mellom humanitær innsats, langsiktig utviklings-samarbeid og innsats for fred og konfliktløsning.

Klimaendringene har alvorlige konsekvenser både for Norge og verden. Regjeringen vil prioritere innsats mot klimaendringer og for klimatilpasning.

Smittsomme og ikke-smittsomme sykdommer tar ikke hensyn til landegrenser. Et fungerende internasjonalt samarbeid er nødvendig for å forebygge fremtidige pandemier og andre helsekriser, blant annet gjennom effektivt smittevern. Altfor mange mennesker dør fremdeles av sykdommer som enkelt kan la seg forebygge av vaksiner. Regjeringen vil jobbe for at alle mennesker har tilgang til livsviktige vaksiner, og sikre finansiering til utvikling av nye vaksiner.

En stadig større andel av klodens befolkning lever i land uten demokratisk styre. Når ulikhetene øker og autoritære regimer er i framvekst, øker også risikoen for konflikt. Vi skal være en tydelig stemme mot ulovlig okkupasjon, brudd på folkeretten og krenkingen av menneskerettigheter. For Norge er det viktig å styrke samarbeidet med stater som deler våre verdier.

Et organisert, demokratisk sivilsamfunn er en av de viktigste pilarene for utvikling og konsolidering av demokratiet. I dag er arbeidstakerrettigheter under betydelig press mange steder. Fagforeningsledere utsettes for vold og drap. Vi vil sikre og styrke organisasjons-, forhandlings-, samlings- og ytringsretten. Regjeringen vil samarbeide med fagbevegelsen og sivilsamfunnsorganisasjoner for å styrke innsatsen for demokrati, mangfold og toleranse.

Retten til å bestemme over egen kropp og seksualitet er under angrep verden over. Resultatet er flere utrygge aborter, økt mødredødelighet og negativ sosial kontroll. LHBT+-personer blir diskriminert og forfulgt. Seksualitet mellom personer av samme kjønn er fortsatt kriminalisert i en rekke land. Regjeringen vil fortsette å styrke Norges innsats for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. En rettferdig verden er også en likestilt verden. Innsats for likestilling skal være gjennomgående i all norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Norge har lang tradisjon med freds- og konfliktløsningsarbeid tuftet på viktige prinsipper som partenenes eierskap og dialog med alle relevante parter. Det er en styrke for Norge at vi over flere tiår har bygd opp solid kompetanse og brede internasjonale nettverk for konfliktløsning.

Det mest effektive er å forebygge alvorlige kriser før de oppstår. Væpnede konflikter resulterer i enorme lidelser, forferdelige ødeleggelser og et rekordhøyt antall mennesker på flukt. Krisene varer ofte lenger enn før. Det er ingen motsetning mellom en kraftig satsing på forsvar og beredskap og samtidig arbeide for nedrustning, dialog og fred.

For å utrydde fattigdom og nå FNs bærekraftsmål trengs store investeringer. Regjeringen vil derfor bruke én prosent av bruttonasjonalinntekt på bistand. Brukt smart vil bistanden kunne ha en katalysatoreffekt, for eksempel ved å bidra til effektive og rettferdige skattesystemer og domstoler. Vårt mål er å styrke lands evne til å mobilisere egne ressurser for rettferdig, bærekraftig utvikling. Samtidig vil regjeringen trappe opp kampen mot skatteparadiser og ulovlig kapitalflukt, bl.a. gjennom FN-konvensjonen om internasjonalt skattesamarbeid.

2 Effektiv drift og forvaltning av utenrikstjenesten

Fornye, forenkle, forbedre

Utenriksdepartementet har fortsatt oppfølgingen av virksomhetsstrategien Strategi 25 med tiltak for å styrke samhandling, modernisering og effektivisering av utenrikstjenesten.

I 2021 ble det gjennomført en områdegjennomgang av utenrikstjenesten. En områdegjennomgang er et verktøy for regjeringen for å oppnå bedre måloppnåelse på et budsjettområde og økt handlingsrom i budsjettene. Med bakgrunn i gjennomgangen og påfølgende utredninger vedtok regjeringen oppfølging med mål om å frigjøre ressurser og samtidig sørge for at utenrikstjenesten er tilpasset sine kjerneoppgaver. Oppfølgingen er nedfelt i en gevinstrealiseringsplan som løper til 2028. I perioden 2020–2026 vil realiserte gevinster samlet utgjøre 192,1 mill. kroner. I 2026 utgjør summen av effektiviseringstiltak 28,5 mill. kroner. Halvparten av innsparingen reinvesteres i utenrikstjenesten. Reinvesteringene skal benyttes strategisk for å bygge en moderne utenrikstjeneste som kan ivareta norske interesser på best mulig måte i dagens sikkerhetspolitiske situasjon og over tid. Oppfølgingen av områdegjennomgangen er en viktig del av Utenriksdepartementets reformagenda.

Utenriksdepartementet arbeider systematisk med å rendyrke utenrikstjenestens kjerneoppgaver og har gjennomført en prosess for vurdering av hvilke oppgaver som enten kan overføres til andre virksomheter eller avvikles. De siste årene er en rekke oppgaver og nær 100 årsverk blitt overført fra Utenriksdepartementet til fire andre virksomheter: Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA), Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS) og Departementenes digitaliseringsorganisasjon (DIO).

I tillegg er det blitt gjennomført flere interne reorganiseringer for å etablere en mer hensiktsmessig struktur som skal bidra til økt effektivitet og høyere måloppnåelse. Samtlige avdelinger er gjennomgått og det er gjort en rekke strukturrendringer. Antall avdelinger i Utenriksdepartementet er de to siste årene redusert fra ni til sju.

Ni utenriksstasjoner er lagt ned siden 2021. I samme periode har fire stasjoner blitt opprettet. I oktober 2025 er det 90 utenriksstasjoner og seks midlertidig stengte utenriksstasjoner.

Utenriksdepartementet har også en pågående satsing på å fornye, forenkle og forbedre egne arbeidsprosesser, i tråd med regjeringens arbeid med tillitsreform i offentlig forvaltning. Det arbeides med økt delegering, styrket medarbeiderskap og samarbeid på tvers. Arbeidet er også en del av Utenriksdepartementets forberedelser til aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept i nytt regjeringskvartal fra og med innflytting våren 2026.

Departementet benytter ulike arbeidsformer som prosjektorganisering, porteføljestyring av digitale prosjekter og aktiviteter, samt fagteam på tvers av organisatoriske enheter for å forbedre og forenkle måten å jobbe på. Ved å etablere fagteam på tvers av organisatoriske enheter og involvere hele utenrikstjenesten tett i den digitale transformasjonen oppnår departementet å få digitale løsninger og nye måter å arbeide på ut til de ansatte på en raskere måte enn tidligere.

Utenrikstjenestens digitaliseringsstrategi for 2020–2025 vektla økt digitalisering og digital transformasjon, og er sentral i fornying og forbedring av utenrikstjenestens arbeidsprosesser. Hovedmålet i strategien er at teknologi skal utnyttes «for å effektivisere, modernisere og forbedre utenrikstjenestens evne og kapasitet til å levere på samfunnsoppdraget vårt». Gjennom kontinuerlig digitalisering oppnår Utenriksdepartementet bedre analyser, færre rutineoppgaver, enklere arbeidsprosesser og bedre tjenester.

Ny strategi for digital transformasjon ferdigstilles høsten 2025. I neste strategiperiode vil det legges ytterligere vekt på ledernes sentrale rolle for at virksomheten på en effektiv og ensrettet måte tar i bruk nye digitale verktøy, og evner å se nye måter å jobbe på ved bruk av digitale løsninger.

Nulltoleranse for økonomiske misligheter

Utenriksdepartementet har nulltoleranse for økonomiske misligheter og annet misbruk av felles-

skapets midler. Nulltoleransen innebærer at Utenriksdepartementet vil reagere på et hvert avvik fra de forutsetninger som ligger til grunn for bruk av departementets midler. Nulltoleranse gjelder for alle midler, også de som forvaltes av Norad, Norec, Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA), Norfund, Norges forskningsråd og for midler hvor forvaltningen er delegert til andre departementer og virksomheter.

Prinsippet om nulltoleranse gjelder i hele tilskuddskjeden, fra midler bevilges og ut til endelig mottaker eller målgruppe. Tilskuddsmottaker er ansvarlig for å utøve nulltoleranse for misbruk av tilskuddsmidler i egen organisasjon og hos underliggende samarbeidspartnere. For å ivareta dette ansvaret må tilskuddsmottaker ha gode systemer for forebygging, avdekking, rapportering og reaksjon på økonomiske misligheter.

Norsk bistand til utviklingsformål og andre tilskuddsordninger er eksponert for risiko, særlig i omgivelser preget av korrupsjon, svakt styresett, ekstrem fattigdom og i krig og konflikt. Nulltoleranse for misligheter betyr ikke nulltoleranse for risiko, men risikoen må være kartlagt og kjent. Utenriksdepartementet tilstreber å redusere risikoen gjennom gode forvaltningssystemer, kvalitetssikring og systematisk oppfølging og kontroll av midlene.

Mistanke om økonomiske misligheter skal rapporteres skriftlig og uten ugrunnet opphold til Sentral kontrollenhet i Utenriksdepartementet eller annen utpekt institusjon, for eksempel Internrevisjonen i Norad. Tilskuddsmottakere har selv ansvar for å undersøke avvik i forvaltningen av midler, men Sentral kontrollenhet og Internrevisjonen i Norad kan bistå i slike undersøkelser, og kan selv beslutte granskning. Alle avvik skal følges opp på en systematisk og forholdsmessig måte. Dette arbeidet legges til grunn for viktige forbedringstiltak.

Retningslinjene for nulltoleranse åpner for at midler på visse vilkår kan betales tilbake til prosjektet i stedet for til Utenriksdepartementet eller Norad. På den måten oppmuntres samarbeidspartnere til å sørge for gode rutiner for risiko-håndtering og til selv å avdekke og rapportere avvik og misligheter.

Ved norsk støtte gjennom multilaterale organisasjoner forventes det også nulltoleranse for økonomiske misligheter. Utenriksdepartementet forventer at organisasjonene har gode rutiner for risikohåndtering, internkontroll og rapportering. Ansvaret for å forebygge, avdekke og håndtere økonomiske misligheter ligger hos de multilaterale organisasjonene selv. Norge arbeider både

gjennom deltakelse i styrende organer og på andre måter for å styrke multilaterale organisasjoners arbeid for nulltoleranse.

Den interne rapporten «Praktisering av nulltoleranseprinsippet i tilskuddsforvaltningen» (2021) anbefaler ulike tiltak og endringer ved praktisering av prinsippet. Ansvaret for å følge opp disse anbefalingene er delegert til Norad. Anbefalingene knyttet til risikodeling og sertifisering skal prioriteres. Rapportens anbefalinger følges også opp med kontinuerlige forbedringer i tilskuddsforvaltningen.

Tiltak mot seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering

Utenriksdepartementet har nulltoleranse for mobbing og annen utilbørlig atferd i utenriktjenesten. Både i utenriktjenesten og hos departementets samarbeidspartnere skal det være en kultur for å forebygge, varsle om og følge opp saker om seksuell utnyttelse, misbruk og seksuell trakassering.

Tiltak mot seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering har høy oppmerksomhet i det internasjonale utviklingssamarbeidet. Utenriksdepartementet forventer at samarbeidspartnere har etiske retningslinjer og gode systemer for å forebygge, avdekke og følge opp slike saker. Nulltoleranse for manglende tiltak og handlinger er forankret i tilskuddsavtalene og i interne regler og skal være forankret i retningslinjer hos våre partnere. Departementet følger opp dette med partnere og tilskuddsmottakere.

Organisasjonene som mottar tilskudd skal varsle Utenriksdepartementet ved Sentral kontrollenhet når det er mistanke om seksuell utnyttelse, misbruk eller seksuell trakassering. Alle kan varsle direkte til departementet eller via ekstern varslingskanal. Det kan også varsles anonymt. Saker som gjelder seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering følges opp på tilsvarende måte som varsel om økonomiske misligheter. Norske partnere er gjort kjent med retningslinjene og Utenriksdepartementets forventninger til oppfølgingen.

Utlendingsfeltet

Utenriktjenesten har 12 utenriksstasjoner som behandler visum- og oppholdssaker. 11 av disse er knutepunktstasjoner, som har ansvar for søknader om visum og oppholdstillatelser fra flere land i sin region. Fra august 2025 overføres porteføljene til ambassaden i Accra og generalkonsulatet i Shanghai til henholdsvis Nairobi og Beijing, og antall knutepunktstasjoner reduseres til 10.

Søknadene fremmes til knutepunktstasjonen via en ekstern tjenesteyter som tilbyr oppmøtesteder i 95 byer fordelt på 55 land. Dette sikrer et bedre tilbud for oppmøte enn utenriks tjenesten kan levere selv. I tillegg har 12 utenriksstasjoner noen mindre oppgaver på utlendingsfeltet, som av praktiske årsaker ikke har latt seg overføre til noen av knutepunktene. Denne organiseringen er regelmessig til vurdering.

Utenriks tjenesten har som mål å være en effektiv og serviceorientert førstelinje for utlendingsforvaltningen. Tjenesten skal legge til rette for ønsket besøk og innreise til Norge, særlig for familie, turister, forretningsreisende og kvalifiserte arbeidstakere som har en legitim grunn til å

besøke Norge og Schengen. Samtidig vil utenriks tjenesten fortsette å ha en spesiell oppmerksomhet om ID-kontroll i visum- og oppholdssaker ved utenriksstasjonene.

Knutepunktstasjonene fatter førsteinstansvedtak i nær alle visumsaker hvor Norge er hovedreisemål i Schengen-området. I de sakene utenriksstasjonene ikke selv fatter vedtak, hovedsakelig i arbeids- og oppholdssakene, forbereder de saker for vedtak i Utlendingsdirektoratet ved å innhente og verifisere opplysninger, intervju søkere og gjennomføre DNA-tester. I 2026 anslår Beregningsgruppen for utlendingssaker (BGU) at utenriksstasjonene vil ta imot rundt 230 000 søknader om visum og oppholdstillatelser.

3 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under Utenriksdepartementet. Oversikten inkluderer alle vedtak fra stortingssesjonen 2024–2025, samt de vedtakene fra tidligere stortingssesjoner som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 216 S (2024–2025) mente ikke var kvittert ut. I tabellen nedenfor angis det også hvorvidt departementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon.

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2024–2025	101	Stortingsmelding om Norges langsiktige internasjonale innsats for fred og forsoning.	Ja
2024–2025	981	Nytt mål om klimafinansiering	Nei
2024–2025	984	Klimainvesteringsfondet	Nei
2024–2025	1250	Forbud mot handel og annen næringsvirksomhet med selskaper som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige okkupasjon av palestinske områder	Nei
2024–2025	1252	Norske organisasjoner som arbeider med kjernefysisk nedrustning	Ja
2022–2023	539	Eksportkontroll og kunnskapsoverføring	Ja

3.1 Stortingssesjonen 2024–2025

Anmodningsvedtak under utenriksministeren

Stortingsmelding om Norges langsiktige internasjonale innsats for fred og forsoning

Vedtak nr. 101, 19. desember 2024

Stortinget ber regjeringen innen juni 2026 legge fram en stortingsmelding om Norges langsiktige internasjonale innsats for fred og forsoning.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2025 i Innst. 2 S (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025).

Regjeringen la fram stortingsmeldingen 10. juni 2025. Stortingsmeldingen omhandler norsk diplomatisk innsats for å dempe eller løse konflikter og gir et overblikk over hvordan regjeringen jobber, med hvilke virkemidler og partnere, samt omtale av dilemmaer og resultater. Meldingen bidrar til en strategisk tilnærming til videre norsk innsats i en verden som endres i hurtig tempo og redegjør for hvordan det internasjonale arbeidet for fred og konfliktløsning fremmer nasjonale kjerneinteresser. Tidsmessig avgrenser meldingen seg til perioden fra tidlig 1990-tall og fram til i dag, samtidig som den peker ut en vei framover.

Regjeringen anser at Stortingets vedtak er oppfylt.

Forbud mot handel og annen næringsvirksomhet med selskaper som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige okkupasjon av palestinske områder

Vedtak nr. 1250, 20. juni 2025

Stortinget ber regjeringa utrede og innføre forbud mot handel og annen næringsvirksomhet med selskaper som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige okkupasjon av palestinske områder.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2025 i Innst. 540 S (2024–2025), jf. Prop. 146 S (2024–2025).

Regjeringen er i gang med dette utredningsarbeidet. Avgrensning, innretning og praktiske konsekvenser er blant spørsmålene som vil bli avklart i det videre arbeidet.

Norske organisasjoner som arbeider med kjernefysisk nedrustning

Vedtak nr. 1252, 20. juni 2025

Stortinget ber regjeringen om å sikre at reduksjonen på kap. 118, post 72 på 11 mill. kroner ikke vil ramme støtten til norske organisasjoner som arbeider med kjernefysisk nedrustning.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2025 i Innst. 540 S (2024–2025), jf. Prop. 146 S (2024–2025).

Flyttingen av midler fra kap. 118 *Utenrikspolitiske satsinger*, post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.* til andre poster under kapittelet i revidert nasjonalbudsjett for 2025 påvirker ikke støtten til norske organisasjoner. Det er utlyst 10 mill. kroner til norske aktører i 2025.

Regjeringen anser at Stortingets vedtak er oppfylt.

Anmodningsvedtak under utviklingsministeren

Nytt mål om klimafinansiering

Vedtak nr. 981, 11. juni 2025

Stortinget ber regjeringen sette et nytt mål om klimafinansiering og følge det opp gjennom blant annet Norfund og klimainvesteringsfondet.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av stortingsmeldingen *Klimamelding*

2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet i Innst. 520 S (2024–2025), jf. Meld. St. 25 (2024–2025).

Det norske klimafinansieringsmålet fra klimatoppmøtet i Glasgow i 2021 går ut i 2026. Regjeringen vil fastsette nytt mål og vurdere hvordan blant annet Norfund kan bidra til å realisere dette.

Klimainvesteringsfondet

Vedtak nr. 984, 11. juni 2025

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av Klimainvesteringsfondet fra 2026 til 2030 med sikte på en gradvis oppskalering av overføringene til fondet, som en del av Norges bidrag til oppnåelse av målet fra klimatoppmøtet i Baku om tredobling av internasjonal klimafinansiering.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av stortingsmeldingen *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* i Innst. 520 S (2024–2025), jf. Meld. St. 25 (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte vedrørende Klimainvesteringsfondet.

3.2 Stortingssesjonen 2022–2023

Anmodningsvedtak under utenriksministeren

Eksportkontroll og teknologioverføring

Vedtak nr. 539, 23. mars 2023

Stortinget ber regjeringen snarest gjennomføre nødvendige endringer i eksportkontrollforskriften, slik at man får mer målrettet kontroll av kunnskap med militære anvendelser som overføres til utenlandske borgere og virksomheter.

Vedtaket ble fattet i forbindelse med Stortingets behandling av et representantforslag om styrking av rikets sikkerhet og kontraetterretning, jf. Dokument 8:51 S (2022–2023) og Innst. 231 S (2022–2023).

Utenriksdepartementet fastsatte 13. og 29. august 2025 endringer i forskrift 19. juni 2013 nr. 718 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester. Etter innspill fra høringsrunden valgte Utenriksdepartementet å heller gå videre med begrepet teknologioverføring fremfor kunnskapsoverføring. Teknologi er nå definert i forskriften. Samtidig ga Utenriksdepartementet ut en omfattende veileder for eksport av teknologi.

Det vises videre til omtalen av vedtaket i Utenriksdepartementets Prop. 1 S (2024–2025), som bl.a. redegjør for opprettelsen av Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA).

Endringene i eksportkontrollforskriften og veilederen for eksport av teknologi, samt etable-

ringen av DEKSA, bidrar til å styrke kontrollen med eksport av sensitiv norsk teknologi.

Regjeringen anser at Stortingets vedtak er oppfylt.

4 Tabelloversikter for budsjettforslaget

Programområder under departementet

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
Programområde 02 Utenriksforvaltning	8 531 353	7 767 921	8 956 133	15,3
Programområde 03 Internasjonal bistand	51 737 160	51 516 417	50 185 114	-2,6
<i>Sum utgifter</i>	<i>60 268 513</i>	<i>59 284 338</i>	<i>59 141 247</i>	<i>-0,2</i>
Programområde 02 Utenriksforvaltning	360 665	351 675	354 334	0,8
Programområde 03 Internasjonal bistand	11 075			0,0
<i>Sum inntekter</i>	<i>371 740</i>	<i>351 675</i>	<i>354 334</i>	<i>0,8</i>

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2026
02.00	Administrasjon av utenrikspolitikken	2 884 813	5 108 877	5 065 277	5 305 650
02.10	Utenriksformål	5 646 540	2 659 044	3 212 463	3 650 483
	<i>Sum programområde 02</i>	<i>8 531 353</i>	<i>7 767 921</i>	<i>8 277 740</i>	<i>8 956 133</i>
03.00	Forvaltning av utviklingssamarbeidet	2 672 188	856 734	855 464	893 387
03.10	Utviklingssamarbeidet	49 064 972	50 659 683	49 765 849	49 291 727
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>51 737 160</i>	<i>51 516 417</i>	<i>50 621 313</i>	<i>50 185 114</i>

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
Administrasjon av utenriks- politikken					
100	Utenriksdepartementet	2 822 067	4 983 011	5 169 055	3,7
103	Regjeringens representasjon	59 676	57 307	61 354	7,1
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	3 070	8 559	8 790	2,7
105	Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner		60 000	66 451	10,8
<i>Sum kategori 02.00</i>		<i>2 884 813</i>	<i>5 108 877</i>	<i>5 305 650</i>	<i>3,9</i>
Utenriksformål					
115	Næringsfremme, kultur og informa- sjon	83 667	79 217	74 351	-6,1
116	Internasjonale organisasjoner	1 480 054	1 596 300	1 772 894	11,1
117	EØS-finansieringsordningene	3 671 245	629 000	1 566 000	149,0
118	Utenrikspolitiske satsinger	411 574	354 527	237 238	-33,1
<i>Sum kategori 02.10</i>		<i>5 646 540</i>	<i>2 659 044</i>	<i>3 650 483</i>	<i>37,3</i>
<i>Sum programområde 02</i>		<i>8 531 353</i>	<i>7 767 921</i>	<i>8 956 133</i>	<i>15,3</i>
Forvaltning av utviklings- samarbeidet					
140	Utenriksdepartementet	2 000 737	95 083	99 506	4,7
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	425 936	448 763	472 927	5,4
144	Norsk senter for utvekslings- samarbeid (Norec)	245 515	312 888	320 954	2,6
<i>Sum kategori 03.00</i>		<i>2 672 188</i>	<i>856 734</i>	<i>893 387</i>	<i>4,3</i>
Utviklingssamarbeidet					
150	Humanitær bistand	5 045 074	4 766 481	5 896 481	23,7
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	1 258 608	1 170 678	1 154 204	-1,4
152	Menneskerettigheter	928 892	868 617	880 993	1,4
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	2 709 139	2 059 504		-100,0
159	Regionbevilgninger	14 357 519	16 693 826	18 525 930	11,0
160	Helse	3 951 300	3 853 381	3 853 381	0,0
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	1 799 565	1 646 367	1 524 657	-7,4

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
162	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi	5 721 805	5 960 012	2 571 860	-56,8
163	Klima, miljø og hav	2 327 885	2 125 911	1 775 911	-16,5
164	Likestilling	893 222	923 219	1 003 219	8,7
165	Norfund			3 188 152	100,0
170	Sivilt samfunn	2 502 672	2 570 665	2 570 665	0,0
171	FNs utviklingsarbeid	942 078	946 200	746 200	-21,1
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	2 614 966	2 968 689	2 896 939	-2,4
179	Flyktningtiltak i Norge	4 012 247	4 106 133	2 703 135	-34,2
	<i>Sum kategori 03.10</i>	<i>49 064 972</i>	<i>50 659 683</i>	<i>49 291 727</i>	<i>-2,7</i>
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>51 737 160</i>	<i>51 516 417</i>	<i>50 185 114</i>	<i>-2,6</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>60 268 513</i>	<i>59 284 338</i>	<i>59 141 247</i>	<i>-0,2</i>

Inntekter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2026
02.00	Administrasjon av utenrikspolitikken	360 665	351 675	585 675	354 334
	<i>Sum programområde 02</i>	<i>360 665</i>	<i>351 675</i>	<i>585 675</i>	<i>354 334</i>
03.00	Forvaltning av utviklingssamarbeidet	11 075			
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>11 075</i>			

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
Administrasjon av utenrikspolitikken					
3100	Utenriksdepartementet	360 665	351 675	354 334	0,8
	<i>Sum kategori 02.00</i>	<i>360 665</i>	<i>351 675</i>	<i>354 334</i>	<i>0,8</i>
	<i>Sum programområde 02</i>	<i>360 665</i>	<i>351 675</i>	<i>354 334</i>	<i>0,8</i>
Forvaltning av utviklings- samarbeidet					
3140	Utenriksdepartementets administra- sjon av utviklingshjelpen	11 075			0,0
	<i>Sum kategori 03.00</i>	<i>11 075</i>			<i>0,0</i>
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>11 075</i>			<i>0,0</i>
	<i>Sum inntekter</i>	<i>371 740</i>	<i>351 675</i>	<i>354 334</i>	<i>0,8</i>

5 Utenriksministerens og utviklingsministerens ansvarsområder

Utenriksministeren har det administrative ansvaret for Utenriksdepartementet og utenriktjenesten, herunder ansvaret for lønns- og driftsbudsjettet for Utenriksdepartementet, utenriksstasjonene og Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA).

Utenriksministeren har i tillegg ansvaret for tilrettelegging, samordning og iverksettelse av norsk utenrikspolitikk, herunder samordning av

EØS-saker og forholdet til EU, samt internasjonale forhandlinger, prosesser og globale samarbeidsstrukturer, herunder norsk FN-politikk.

Utenriksministeren har også ansvaret for utviklingspolitiske saker i OSSE-området, Midtøsten og Afghanistan samt arbeidet for sikkerhet, fred, konfliktløsning og menneskerettigheter, også på landnivå.

Tabell 5.1 Utenriksministeren har ansvar for følgende kapitler og poster på Utenriksdepartementets budsjett:

<i>Programområde 02 Utenriksforvaltning</i>	
Kap. 100	Utenriksdepartementet
Kap. 103	Regjeringens representasjon
Kap. 104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet
Kap. 105	Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner
Kap. 115	Næringsfremme, kultur og informasjon
Kap. 116	Internasjonale organisasjoner
Kap. 117	EØS-finansieringsordningene
Kap. 118	Utenrikspolitiske satsinger
<i>Programområde 03 Internasjonal bistand</i>	
Kap. 151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid
Kap. 152	Menneskerettigheter
Kap. 159	Regionbevilgninger, post 70 Midtøsten og Nord-Afrika, post 71 Europa og Sentral-Asia, post 72 Afghanistan og post 73 Ukraina og naboland

Utviklingsministeren har ansvaret for utviklingspolitiske saker utenfor OSSE-området, Midtøsten og Afghanistan. Utviklingsministeren har i tillegg ansvar for humanitær bistand, utviklingssamarbei-

det med FN-systemet, Verdensbanken, de regionale utviklingsbankene og øvrige globale fond og programmer. Utviklingsministeren har også ansvar for Norad, Norec og Norfund.

Tabell 5.2 Utviklingsministeren har ansvar for følgende kapitler og poster på Utenriksdepartementets budsjett:

Programområde 03 Internasjonal bistand

Kap. 140	Utenriksdepartementet
Kap. 141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)
Kap. 144	Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)
Kap. 150	Humanitær bistand
Kap. 159	Regionbevilgninger, post 75 Afrika, post 76 Asia og post 77 Latin-Amerika og Karibia
Kap. 160	Helse
Kap. 161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner
Kap. 162	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi
Kap. 163	Klima, miljø og hav
Kap. 164	Likestilling
Kap. 165	Norfund
Kap. 170	Sivilt samfunn
Kap. 171	FNs utviklingsarbeid
Kap. 172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette
Kap. 179	Flyktningtiltak i Norge

6 Oversikt ansatte

	Antall ansatte 2024	Årsverk 2024
Utenriksdepartementet (i Oslo)	798	787
Utenriksdepartementet (utsendte ved utenriksstasjonene) ¹	629	625
Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	299	294
Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)	46	46

¹ Antall ansatte og årsverk for utsendte ved utenriksstasjoner er justert grunnet feil i innrapporteringen til SSB.

Kilde: SSB, tabell 12623 Ansatte i staten.

Lokalt ansatte ved utenriksstasjonene og ansatte i Norfund er ikke med i oversikten. Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA) ble opprettet 1.1.2025 og er derfor ikke med i oversikten.

Del II
Budsjettforslaget

7 Budsjettforslaget

Programområde 02 Utenriksforvaltning

Programområder under departementet

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
Programområde 02 Utenriksforvaltning	8 531 353	7 767 921	8 956 133	15,3
Sum utgifter	8 531 353	7 767 921	8 956 133	15,3
Programområde 02 Utenriksforvaltning	360 665	351 675	354 334	0,8
Sum inntekter	360 665	351 675	354 334	0,8

Programkategori 02.00 Administrasjon av utenrikspolitikken

Utgifter under programkategori 02.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
100	Utenriksdepartementet	2 822 067	4 983 011	5 169 055	3,7
103	Regjeringens representasjon	59 676	57 307	61 354	7,1
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	3 070	8 559	8 790	2,7
105	Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner		60 000	66 451	10,8
	Sum kategori 02.00	2 884 813	5 108 877	5 305 650	3,9

Utenriktjenestens hovedoppgave er å ivareta norske interesser internasjonalt og å yte service til norske borgere og norsk næringsliv i utlandet. Utenriktjenesten er navet i det samlede arbeidet for å fremme norske interesser globalt, i nært samarbeid med en rekke øvrige departementer og etater. En stor del av utenriksstasjonenes arbeid utføres for andre offentlige virksomheter

og privat sektor. Om lag en femtedel av de utsendte ved utenriksstasjonene er spesialutsendinger fra mer enn 20 andre departementer og etater.

Utenriktjenesten opplever stor pågang fra norske borgere som ønsker bistand, og håndterer disse lokalt ved utenriksstasjonene og i Norge. Utenriksdepartementet håndterer også kriser i

utlandet som berører norske borgere. Departementets kriseorganisasjon kan mobiliseres i kriser som berører et stort antall norske borgere i utlandet.

Utenriktjenesten tar videre imot et stort antall søknader om visum og oppholdstillatelser fra utenlandske borgere som ønsker å reise eller flytte til Norge, og legger med dette til rette for ønsket innvandring til Norge.

Mål 2026

Bevilgningene skal bidra til å nå følgende mål:

- Norske interesser er ivaretatt gjennom bilaterale forbindelser og medlemskap i multilaterale organisasjoner.
- Utenriktjenestens funksjon som tilrettelegger for enhetlig fremme av norske interesser i samspill med den øvrige sentralforvaltningen er videreført og styrket.
- Arbeidet med sikkerhet, beredskap og krisehåndtering ute og hjemme er styrket.
- Norsk næringsliv og norske borgere i utlandet har tilgang til tjenester av god kvalitet.
- Forvaltningen er effektiv og av god kvalitet.
- Det er nulltoleranse for økonomiske misligheter.
- Behandlingen av saker på utlendingsfeltet er effektiv og forsvarlig.

Prioriteringer 2026

I 2026 planlegges det at en ny virksomhetsstrategi for utenriktjenesten skal tre i kraft. En viktig målsetning vil være å sørge for at utenriktjenesten kan løse sitt samfunnsoppdrag på best mulig måte under endrede internasjonale forutsetninger. Utenriktjenestens virksomhetsstrategi skal ses i sammenheng med den reviderte strategien for hele departementsfellesskapet.

Samlokalisering i nytt regjeringskvartal (RKV) vil gi nye muligheter for økt samarbeid mellom departementene. I tråd med den reviderte strategien for departementsfellesskapet *Gode hver for oss. Best sammen* (2025), vil Utenriksdepartementet fortsette arbeidet for økt gjensidig kunnskaps- og kompetansedeling i departementsfellesskapet, og for å videreutvikle samarbeidet om utenriktjenesten. Arbeidet med å tilpasse departementets arbeidsformer for fullt ut å benytte mulighetene i et aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept i nytt regjeringskvartal RKV, vil være høyt prioritert fram til etter innflytting våren 2026.

I samsvar med regjeringens beslutninger, følges områdegjennomgangen for utenriktjenesten

opp gjennom en gevinstrealiseringsplan til og med 2028. Innenfor Utenriksdepartementets samlede driftsbudsjett for 2026 foreslås det innsparinger på 28,5 mill. kroner. Innsparingen gjelder tidligere nedleggelser av utenriksstasjoner, intern effektivisering og effektiviseringstiltak under eiendomsporteføljen. Halvparten av innsparingen skal reinvesteres i utenriktjenesten.

Samarbeidet med den øvrige forvaltningen om utenriksstasjonenes virksomhetsplaner vil videreføres i 2026. Etter at styringsdokumentet for norsk interessefremme i utlandet ble vedtatt, har disse prioriteringene dannet grunnlag for samarbeidet. Prioriteringene er:

- Trygge Norges sikkerhet og suverenitet.
- Sikre Norges økonomiske interesser og trygge velferd.
- Bevare internasjonal rettsorden, fremme demokrati, rettsstatsprinsipper og menneskerettigheter.
- Bevare et stabilt klima, naturmangfold og miljø.
- Bekjempe fattigdom og sikre bærekraftig utvikling.

Samarbeidet vil fortsatt følges opp bl.a. gjennom jevnlig mellomdepartementale koordineringsmøter på høyt embetsnivå og direkte kontakt mellom utenriksstasjonene og det enkelte departement.

Forskrift om rekruttering og forflytning i utenriktjenesten av 20. oktober 2023 danner grunnlaget for rotasjonsordningen som ble innført i 2024. Formålet er å innfri utenriktjenestens mål om kompetente medarbeidere i alle stillinger i departementet og på utenriksstasjonene. Forskriften legger også rammene for rekruttering til de to gruppeopptakene til utenriktjenesten.

Plan for oppfølging av Riksrevisjonens rapport om håndteringen av risiko for økonomiske misligheter er etablert. Tiltakene omfatter både tydeliggjøring av struktur og begreper, bl.a. gjennom revisjon av departementets hovedinstruks for økonomi og virksomhetsstyring, kurs og kompetanseheving, samt helhetlig risikovurdering av bistandsporteføljen.

Arbeidet med sikkerhet og beredskap vil prioriteres høyt også i 2026. Utenriktjenesten har i samarbeid med Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet utredet en rekke nye tiltak for å styrke sikkerhet og beredskap ved utenriksstasjonene. Prioritet for 2026 vil være å iverksette de tiltakene som er besluttet.

Regjeringen har lagt frem en ny stortingsmelding om praktisk bistand til norske borgere i utlandet, Meld. St. 18 (2024–2025) *Når uhellet er*

utenlands – Konsulær bistand og bistand fra norske myndigheter i krisesituasjoner i utlandet. Meldingen ble behandlet av Stortinget i juni 2025 basert på utenriks- og forsvarskomiteens Innst. 336 S (2024–2025). Meldingen vil bli fulgt opp gjennom tiltak som koordineres av Utenriksdepartementet.

Rapport 2024

Norske interesser er ivaretatt gjennom bilaterale forbindelser og medlemskap i multilaterale organisasjoner

I en krevende tid preget av geopolitiske motsetninger og vanskelig multilateralt samarbeidsklima, med Russlands krig mot Ukraina og Israels krigføring på Gaza som bakteppe, og i forventning om store multilaterale politikkskifter blant allierte, arbeidet Norge langs en rekke spor for å fremme oppslutning om folkeretten, multilateralt samarbeid og FN. Støtte til Ukraina og sivilbefolkningen på Gaza, og ønsket om å motvirke geopolitisk blokkdannelse ved å bygge bro mellom land i det globale nord og sør, var sentrale mål. Sterkt engasjement for å fremme humanitær tilgang i tråd med folkeretten i Gaza, samt anerkjennelse av Palestina som stat, førte til sterke reaksjoner fra Israel. Norges konsistente forsvar av folkeretten og humanitærretten, enten det gjelder Ukraina eller situasjonen i Gaza, har samtidig blitt anerkjent av en rekke land og andre internasjonale aktører. Norge bidro aktivt til at en konstruktiv og visjonær Framtidspakt ble vedtatt av nær alle FNs medlemsland, hvilket var en seier for multilateralisme. Norge var en effektiv og verdsatt aktør i freds- og forsoningsprosesser gjennom strategisk støtte til forhandlinger, politiske prosesser mellom parter og til oppfølging av fredsavtaler. Norges arbeid for fred og konfliktløsning styrket også våre samarbeidsflater og kontakt med sentrale land. Finlands og Sveriges inntreden i NATO styrket samholdet i Norden, og har tilrettelagt for enda tettere sikkerhetspolitisk samarbeid. I en mer krevende internasjonal situasjon er betydningen av diplomati og utvikling av bilateralt samarbeid mellom Norge og andre land viktigere enn noensinne. Det har vært avgjørende at vi har lyktes med å styrke samarbeidet med europeiske land for å ivareta våre sikkerhetspolitiske og økonomiske interesser. Gjestelandsrollen i G20 har gitt Norge ny plattform for å forsterke de bilaterale forbindelsene til verdens største økonomier. Ikke bare i forhold til våre europeiske partnere, men også i relasjon til store fremvoksende økonomier som Brasil, India, Japan, Kina, Sør-Afrika, m.fl. Norge har som del av EFTA lyktes med å

styrke vår handelsposisjon. Handelsavtalen med India var en milepæl og har også banet vei for andre handelsavtaler som gir forbedrede rammevilkår for norsk næringsliv.

Utenrikstjenestens funksjon som tilrettelegger for enhetlig fremme av norske interesser i samspill med den øvrige sentralforvaltningen er videreført og styrket

I oppfølgingen av områdegjennomgangens anbefalinger om bedre styring, samhandling og koordinering innen regjeringens internasjonale arbeid, vedtok regjeringen i desember 2022 opprettelse av et fellesdepartementalt dokument for norsk interessefremme overfor utlandet. Dokumentet ble ferdigstilt i 2023 og førte til at et nytt omforent målhierarki ble innført i virksomhetsplanleggingen for utenrikstjenesten i 2024. Målhierarkiet har blitt brukt for å prioritere stasjonenes aktiviteter og ivareta departementenes behov for støtte. Samarbeidet har blitt fulgt bl.a. gjennom jevnlige mellomdepartementale koordineringsmøter på høyt embetsnivå.

Arbeid med sikkerhet, beredskap og krisehåndtering ute og hjemme er videreført og styrket

Utenrikstjenesten står fortsatt i et omfattende og utfordrende trussel- og risikobilde. Tjenesten har utsendt personell i land og områder med meget høy risiko for egen sikkerhet. Flere land og områder hadde en negativ sikkerhetsutvikling i 2024. I samarbeid med Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har Utenriksdepartementet utredet en rekke nye tiltak for å styrke sikkerhet og beredskap ved utenriksstasjonene. Særlig er det lagt vekt på å gjøre spisset sikkerhetsfaglig kompetanse tilgjengelig. Ambassaden i Kyiv er tilført to sikkerhetsfaglige rådgivere og det er opprettet en regional stilling som sikkerhetsfaglig rådgiver ved ambassaden i Nairobi. Det er investert i satellittbasert kommunikasjonsutstyr ved flere utenriksstasjoner, for å sikre kontinuerlig drift ved bortfall av digital infrastruktur eller hybride trusler.

Russlands fullskalainvasjon av Ukraina i februar 2022 og den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa fortsatte å prege risikobildet for norske utenriksstasjoner også i 2024. Ambassaden i Kyiv har til tross for høy risiko hatt kontinuerlig drift. Krig og konflikt i Midtøsten medførte også i 2024 en økt risiko for utenrikstjenestens personell i hele regionen. Enkelte utsendte og deres medfølgende måtte forlate tjenestestedet i kortere perioder på grunn av risi-

koen. Stasjonen i Al Ram ble lukket på kort varsel etter føringer fra israelske myndigheter, noe som bl.a. medførte en betydelig innsats for å sikre stasjonens informasjonsverdier. Flere ambassader i Afrika har også opplevd forverret sikkerhetssituasjon i løpet av 2024 og også der har det vært nødvendig for enkelte utsendte og medfølgende å forlate tjenestestedet i kortere perioder. Utenrikstjenestens evne til å kommunisere og samhandle på høy- og lavgradert nivå har hatt høy prioritet i 2024. Fysisk sikring er styrket ved flere stasjoner i Afrika sør for Sahara.

Utenriksdepartementet styrket sin helhetlige kriseberedskap og -organisasjon i 2024, for å være bedre forberedt på å håndtere sammensatte kriser.

Etter den omfattende operasjonen med assistert utreise fra Gaza i 2023 fortsatte arbeidet med å bistå gjenværende norske borgere og personer med nær tilknytning til Norge. Flere personer fikk i løpet året bistand til å reise ut av Gaza og videre til Norge.

Norsk næringsliv og norske borgere i utlandet har tilgang til tjenester av høy kvalitet

Utenrikstjenesten håndterte et stort antall konsultære saker i løpet av 2024, mange av dem kompliserte enkeltsaker. Utenriksdepartementet oppfordrer norske borgere til å registrere sine reiser og opphold i utlandet på www.reiseregistrering.no. Dersom det skjer en alvorlig hendelse kan utenrikstjenesten sende tidskritisk og relevant informasjon på SMS eller e-post til personer som har registrert seg.

Utenriksdepartementets mobilapplikasjon «Reiseklar» bidrar med reiseinformasjon, reiseadvarsler og annen informasjon om sikkerhet på reise, og gir tilgang til reiseregistrering. «Reiseklar» gjør viktig informasjon lett tilgjengelig for personer som planlegger eller er på reise i utlandet. Kommunikasjonskanalene gir utenrikstjenesten bedre muligheter til å nå større deler av befolkningen med reiseadvarsler og reiseinformasjon.

Forvaltningen er effektiv og av høy kvalitet

Norad har siden 2024 hatt systemansvar for bistandsforvaltningen, med mål om effektiv og kvalitetsmessig god forvaltning. Det er lagt vekt på bedre samhandling med tilskuddsmottakere,

bl.a. gjennom nye samarbeidsformer med statlige aktører og sivilsamfunnsorganisasjoner, forenklede prosedyrer med multilaterale partnere og mer målrettede utlysninger. Norad har også lansert en tilskuddsguide til søkere på sine nettsider.

Som en del av oppfølgingen av Riksrevisjonens rapport om håndteringen av risiko for økonomiske misligheter ble avtalemalen forenklet og tydeliggjort, med nye krav til rapportering.

Det er nulltoleranse for økonomiske misligheter

Utenriksdepartementet har nulltoleranse for økonomiske misligheter og annet misbruk av fellesskapets midler. Nulltoleransen innebærer at Utenriksdepartementet vil reagere på ethvert avvik fra de forutsetninger som ligger til grunn for bruk av departementets midler, både i departementet og på utenriksstasjonene, herunder avtaler knyttet til drift og tilskuddsforvaltning. Reaksjonen vil være tilpasset avvikets karakter og alvorlighetsgrad.

Sentral kontrollenhet er departementets interne organ for oppfølging av mistanke om økonomiske misligheter, dvs. forhold som er ulovlige eller som innebærer misbruk av departementets midler. Fire ganger i året legger Sentral kontrollenhet fram en oversikt på regjeringens nettsider over saker der det er varslet mistanke om økonomiske misligheter, tiltak og status for oppfølging.

Behandling av saker på utlendingsfeltet er effektiv og forsvarlig

Utenriksdepartementet har i 2024 videreført arbeidet for å sikre en god og effektiv organisering av håndteringen av visum og oppholdssøknader. Ved inngangen til 2024 hadde utenrikstjenesten 13 utenriksstasjoner som behandlet visum og oppholdssaker i tillegg til 14 utenriksstasjoner med mindre oppgaver knyttet til utlendingssakene. I løpet av året besluttet departementet å stenge for behandling av utlendingssaker ved generalkonsulatet i Guangzhou, og flyttet oppgavene til knutepunktet i Beijing.

Ordningen med knutepunkt gir en god balanse mellom behovet for solide fagmiljøer og bred geografisk tilstedeværelse, som er nødvendig for å sikre kompetanse om lokale forhold. Tjenesteutsetting av mottak av søknader bidrar til å gi et bedre tilbud til søkerne, som har flere steder å møte for å fremme sine søknader.

Kap. 100 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	2 739 688	4 857 100	5 035 834
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 693	11 979	17 410
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	44 178	111 979	113 804
70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader		1 347	1 395
71	Hjelp til norske borgere i utlandet	58	156	162
89	Valutatap (disagio)	17 267		
90	Lån til norske borgere i utlandet	2 183	450	450
	Sum kap. 100	2 822 067	4 983 011	5 169 055

Utenriksdepartementet forvalter to programområder, programområde 02 *Utenriksforvaltning* og programområde 03 *Internasjonal bistand*. I 2025 ble Utenriksdepartementets driftsbevilgninger samlet på kap. 100 *Utenriksdepartementet* under programområde 02 *Utenriksforvaltning*. Andelen av Utenriksdepartementets drift som gjelder bistand utgjør om lag 40 pst., og telles og rapporteres som en del av det totale bistandsbudsjettet, jf. omtale under programområde 03 *Internasjonal bistand*. En mindre andel av lønns- og driftsutgiftene dekkes også under kap. 117 *EØS-finansieringsordningene*.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker utenriktjenestens lønns- og driftsutgifter hjemme og ute. Om lag 64 pst. av bevilgningen gjelder lønn og særavtalen for utsendte diplomater på norske utenriksstasjoner, 16 pst. av bevilgningen gjelder husleie og 20 pst. av bevilgningen gjelder andre driftsutgifter som drift og vedlikehold av utenriksstasjoner, IKT, vakt og sikring, reise og representasjon, opplæring, mv.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 5 035,8 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 178,7 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, som i hovedsak skyldes pris- og valutakursjustering. Posten foreslås økt med 16,8 mill. kroner til departementets

styring av Nansen-programmet, mot en tilsvarende reduksjon under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*. Se nærmere omtale under kap. 159, post 73.

Posten foreslås redusert med 14,3 mill. kroner som følge av områdegjennomgangen av utenriktjenesten, jf. omtale under programkategori 02.00 *Administrasjon av utenrikspolitikken*.

Det rammeoverføres 8,3 mill. kroner fra Finansdepartementets kap. 21 *Statsrådet* for tjenestereisene til departementets politiske ledelse. Det foreslås videre å rammeoverføre 4 mill. kroner til Departementenes digitaliseringsorganisasjon (DIO) for Utenriksdepartementets andel av forvaltning og drift av ny EØS- og Schengen-notatbase. DIO overtar fra 2026 ansvaret for notatbasen, jf. omtale under post 21.

Øvrige departementers behov for økt faglig ekspertise ved utenriksstasjonene medfører at antall spesialutsendinger øker med én midlertidig og fem faste stillinger. 4,4 mill. kroner rammeoverføres fra Finansdepartementet for en ny spesialutsending i Washington DC og 4 mill. kroner fra Forsvarsdepartementet for en ny spesialutsending i Canberra. Det rammeoverføres 1,7 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet for en spesialutsending til UNESCO i Paris. Fra Justis- og beredskapsdepartementet rammeoverføres det 3,2 mill. kroner for en ny spesialutsending i Kyiv, 3,9 mill. kroner for en spesialutsending til European Return Liaison Officer (EURLO) i Accra, 3,7 mill. kroner for en ny spesialutsending i Brussel samt 4 mill. kroner for en ny spesialutsending

til den norske NATO-delegasjonen. Videre foreslås det å rammeoverføre 1 mill. kroner til Nærings- og fiskeridepartementet i forbindelse med justering av samlet finansiering av deres spesialutsendinger, herunder avvikling av en stilling i London.

Det vises også til forslag til vedtak under romertall II om fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 *Utenriksdepartementet*, post 01 *Driftsutgifter*, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3100, post 05 *Refusjon spesialutsendinger mv.*

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker midler til utredninger, opplæring og kompetansebygging, internasjonale tiltak og arrangementer, digitaliseringsprosjekter, mv. Bevilgningen dekker også midler til ordinært skjøtselsarbeid på grensene, grenseoppganger av riksgrensene med Sverige, Finland og Russland samt oppdatering av grunnlinjer og maritime avgrensninger. Videre dekker bevilgningen utgifter til Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, og kan omfatte utgifter til internasjonal tvisteløsning der Norge er part.

Regjeringen ønsker å styrke arbeidet med å ivareta norske interesser overfor EU og etterlevelse av EØS-avtalen. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 5 mill. kroner i 2026 til å styrke EU- og EØS-kompetansen i forvaltningen under denne posten.

Arbeidet med en ny EØS-notatbase startet i 2022, og ny løsning forventes levert første halvår 2026. Ansvar for drift av EØS-notatbasen overføres da til Departementenes digitaliseringsorganisasjon (DIO). Dette er et digitaliseringstiltak for å bidra til effektivisering. Basen vil være en digital samarbeidsplattform som sikrer gode prosesser mellom berørte parter i forvaltningen. Notatbasen skal bidra til at departementenes forpliktelser etter utredningsinstruksen oppfylles. Ny EØS-notatbase vil oppfylle de politiske ambisjonene for EØS-arbeidet ved å legge til rette for tidlig involvering og påvirkning, effektiv, korrekt og rettidig gjennomføring av EØS-regelverk i norsk rett, korrekt og relevant informasjon til Stortinget, gode og effektive arbeidsprosesser, og god informasjon om EØS til norsk næringsliv og norske borgere.

Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv (Kontaktpunktet) fremmer OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv, behandler enkeltsaker (klager) knyttet til retningslinjene og samarbeider med kontaktpunktnettverket internasjonalt. Norge er forpliktet gjen-

nom OECD-samarbeidet og retningslinjene til å sikre tilstrekkelige ressurser til at Kontaktpunktet kan oppfylle sitt mandat. Aktiviteten og etterspørselen om veiledning fra næringslivet er økende. Midlene går til lønnsutgifter til sekretariatet og honorarer til medlemmer av Kontaktpunktet og vikarer. Videre går midlene til meklings i enkeltsaker og reiser. Andre utgifter omfatter utadrettet virksomhet, herunder kurs, seminarer og andre arrangementer om ansvarlig næringsliv med næringslivets og arbeidslivets organisasjoner og sivilt samfunn, informasjonsmateriale om OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, veiledere og verktøy for aktsomhetsvurderinger, årsrapport og annet kommunikasjonsarbeid. Kontaktpunktet samarbeider bl.a. med Forbrukertilsynet om kurs i ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven.

Bevilgningen kan også dekke utgifter til internasjonal tvisteløsning. Et latvisk rederi, SIA North Star, og dets eier, Pēteris Pildegovičs, fremmet i 2020 en internasjonal voldgiftssak mot Norge ved Det internasjonale senteret for løsning av investeringstvister (ICSID), basert på den bilaterale investeringsbeskyttelsesavtalen med Latvia. Saken gjelder fangst av snøkrabbe på norsk kontinentalsokkel. Tribunalet avsa dom i Norges favør 22. desember 2023, men saksøker anmodet om annullering av dommen. Oppfølgingen av annulleringsanmodningen vil i hovedsak være ferdigstilt i 2025, men det vil gjenstå noe arbeid i 2026. Der saksøker får medhold i anmodningen, vil saken gjenopptas med et nytt tribunal og tilhørende kostnader for Norge.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 17,4 mill. kroner i 2026. Det er en økning 5,4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, hovedsakelig til styrking av EU- og EØS-kompetansen i forvaltningen.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til større anskaffelser i forbindelse med eiendomsprosjekter, herunder til innredning av nye kontorlokaler, rehabiliteringer og vedlikehold av eksisterende kontorlokaler, samt fysiske og tekniske sikringstiltak ved utenriksstasjonene og i Utenriksdepartementet. Bevilgningen dekker også utgifter til større investeringer innen graderte informasjonssystemer, beredskapsløsninger for kommunikasjon og andre sikkerhetstiltak.

Prioriteringer 2026

Det planlegges for, og forventes ferdigstilling av, flere større eiendomsprosjekter i utlandet i 2026. Målet er å legge til rette for sikre, moderne og effektive arbeidsplasser i miljøvennlige og energi-effektive bygg. Det pågår og planlegges for flere store rehabiliterings- og byggeprosjekter i samarbeid med Statsbygg. Investeringer i sikringstiltak for utenriktjenestens bygg, samt andre større materiellanskaffelser, prioriteres også i 2026. Det vil bli lagt særlig vekt på endret trusselnivå, inkludert økt terrorfare, og identifisering av sikkerhetsløsninger som imøtekommer lokalt trusselnivå på en tilfredsstillende måte. Hybride trusler medfører fortsatt et behov for beredskap for bortfall av kritisk infrastruktur. Opprettholdelse og utvidelse av graderte kommunikasjonsplattformer, inkludert nødvendige sikkerhetsmessig infrastruktur, prioriteres i 2026 for å understøtte stasjonenes sikkerhet og leveranser.

Rapport 2024

Departementet gjennomførte flere areal- og kostnadseffektive tiltak i eiendomsporteføljen i utlandet i 2024. Flere utenriksstasjoner flyttet inn i nye, moderne og mer bærekraftige kontorlokaler og embetsboliger. Endret trusselnivå medførte også gjennomføring av omfattende sikringsarbeider ved enkelte utenriksstasjoner for å imøtekomme nytt trusselbildet på en tilfredsstillende måte.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 113,8 mill. kroner i 2026.

Post 70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader

Bevilgningen dekker erstatning av eventuelt skadeverk på utenlandske representasjoner i Norge. Erstatning gis i henhold til Norges folkerettslige forpliktelser på området.

Rapport 2024

I 2024 har sikkerheten rundt utenlandske ambassader i Norge vært godt ivaretatt, uten rapporterte tilfeller av skadeverk.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1,4 mill. kroner i 2026.

Post 71 Hjelp til norske borgere i utlandet

Bevilgningen dekker uforutsette utgifter i forbindelse med bistand til nordmenn i utlandet. Bevilgningen benyttes i hovedsak der kriteriene for nødlidenhetslån ikke er oppfylt, men hvor det av hensyn til liv og helse er nødvendig å yte bistand.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 0,2 mill. kroner i 2026.

Post 89 Valutatap (disagio)

Utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Ved årets slutt blir beholdningene ved hver enkelt utenriksstasjon justert i samsvar med Norges Banks kurser pr. 31. desember. Som følge av kursdifferansene vil det oppstå kurstap eller kursgevinst.

Utenriksdepartementet ber om videreføring av samtykke fra Stortinget til å føre eventuelt kurstap på kap. 100 *Utenriksdepartementet*, post 89 *Valutatap*. Eventuell kursgevinst foreslås ført på kap. 3100, post 89 *Valutagevinst*, jf. forslag til vedtak under romertall IV.

Post 90 Lån til norske borgere i utlandet

Bevilgningen dekker lån til nordmenn i utlandet forutsatt at kriteriene for nødlidenhetslån er til stede. Tilbakebetaling av nødlån føres under kap. 3100, post 90 *Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 0,5 mill. kroner i 2026.

Det vises også til forslag til vedtak under romertall III, punkt 1 om fullmakt til å overskride bevilgningen ved behov for bistand fra transport-selskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land.

Kap. 3100 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	23 461	32 185	33 344
02	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	255 286	274 000	275 500
05	Refusjon spesialutsendinger mv.	63 398	45 040	45 040
89	Valutagevinst (agio)	16 376		
90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	2 144	450	450
	Sum kap. 3100	360 665	351 675	354 334

Post 01 Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene

Bevilgningen dekker hovedsakelig gebyrer for behandling av søknader om pass ved utenriksstasjonene. I tillegg kommer gebyrer for andre publikumstjenester utenriksstasjonene leverer.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 33,3 mill. kroner i 2026.

Post 02 Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene

Bevilgningen dekker visumgebyrer og behandlingsgebyrer for førstegangssøknad om oppholds- og arbeidstillatelser fremmet til utenriksstasjonene. Det er ikke lenger mulig å søke om au pair-tillatelser til Norge, og antall søknader om studietillatelser forventes også å falle noe. Det forventes en økning i visumsaker sammenlignet med 2025.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 275,5 mill. kroner i 2026.

Post 05 Refusjon spesialutsendinger mv.

På denne posten føres inntekter og refusjoner Utenriksdepartementet mottar fra andre departementer til dekning av utgifter for spesialutsendinger ved utenriksstasjonene. Lønns- og driftsutgifter for disse spesialutsendingene belastes kap. 100, post 01 *Driftsutgifter*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 45 mill. kroner i 2026.

Det vises også til forslag til vedtak under romertall II om fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 *Utenriksdepartementet*, post 01 *Driftsutgifter*, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3100, post 05 *Refusjon spesialutsendinger mv.*

Post 89 Valutagevinst

Utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Ved årets slutt blir beholdningene ved hver enkelt utenriksstasjon justert i samsvar med Norges Banks kurser pr. 31. desember. Som følge av kursdifferansene vil det oppstå kurstap eller kursgevinst.

Utenriksdepartementet ber om videreføring av samtykke fra Stortinget til å føre eventuell kursgevinst på kap. 3100, post 89 *Valutagevinst*, jf. forslag til vedtak under romertall IV.

Post 90 Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet

Posten omfatter tilbakebetaling av nødlån gitt til nordmenn i utlandet, jf. ordning omtalt under kap. 100, post 90 *Lån til norske borgere i utlandet*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 0,5 mill. kroner i 2026.

Det vises også til forslag til vedtak under romertall III, punkt 1 om fullmakt til å overskride bevilgningen ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land.

Kap. 103 Regjeringens representasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	59 676	57 307	61 354
	Sum kap. 103	59 676	57 307	61 354

Utenriksdepartementet har ansvaret for planleggingen og gjennomføringen av offisielle besøk til Norge, og har budsjettansvar for regjeringens fellesrepresentasjon. Dette gjelder også de delene av utgiftene ved statsbesøk som ikke dekkes av Det kongelige hoff.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker regjeringens fellesrepresentasjon for offisielle besøk på stats-, regjeringssjefs- og utenriksministernivå. Forvaltningen av bevilgningen skjer på grunnlag av beslutninger fattet i regjeringens representasjonsutvalg. Hoveddelen av bevilgningen dekker drift av statsministerboligen og regjeringens representasjonsanlegg i Oslo. Ansvaret for disse anleggene er planlagt overført fra Utenriksdepartementet til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Departementet vil komme tilbake til endringer som følge av dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2026. Betaling for VIP-tjenester ved Oslo lufthavn for offisielle besøk fra utenlandske gjester belastes også posten.

Rapport 2024

Regjeringen var vertskap for en rekke besøk til Norge og internasjonale møter i 2024. Det danske kongeparets tiltredelsesbesøk fant sted i mai. Presidenten av Tanzania, presidenten av Moldova og Finlands president avla statsbesøk til Norge. Presidentene fra Sveits, Somalia og Egypt, samt Emiren av Qatar og Nederlands kong Willem-Alexander besøkte Norge i løpet av året. Også flere kongelige, statsministere, utenriksministere og ledere fra ulike internasjonale organisasjoner besøkte Norge og en rekke høynivåmøter ble avviklet. Bruken av regjeringens representasjonsanlegg til å gjennomføre offisielle arrangementer for norske og utenlandske gjester ble videreført. Rundt 200 arrangementer fant sted i anlegget.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 61,4 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 hvorav 2,5 mill. kroner til en minnemarkering for 15-årsdagen for 22. juli.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	3 070	8 559	8 790
	Sum kap. 104	3 070	8 559	8 790

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter til kongefamiliens offisielle besøk og oppdrag i utlandet. Utenriksdepartementet har ansvar for budsjett, planlegging og gjennomføring av kongehusets offisielle besøk til utlandet. Forvaltningen skjer på bakgrunn av vedtak i Samordningsutvalget, som består av hoff-

sjefen, regjeringsråden, utenriksråden, og med protokollsjeften i Utenriksdepartementet som sekretær.

Rapport 2024

For å fremme norske interesser i utlandet gjennomførte kronprinsen i april et offisielt besøk til

vestkysten av USA på oppdrag fra regjeringen, med ledsagelse fra regjeringen og en næringslivs-delegasjon. For å profilere norsk litteratur i den arabisktalende verden deltok kronprinsessen under den internasjonale bokmessen i Kairo i januar, der Norge var hovedgjesteland. I løpet av året gjennomførte kongefamilien også andre oppdrag i utlandet. Kronprinsen besøkte norske styrker i Litauen og deltok under markeringen av D-dagen i Normandie. Dronningen var til stede ved

Harriet Backer-utstillingen på Musée d'Orsay i Paris, og ved en Lars Hertervig-utstilling på Prins Eugens Waldemarsudde i Stockholm. Kronprinsparet deltok ved den offisielle markeringen av 25-årsjubileet for det nordiske ambassadekomplekset i Berlin.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 8,8 mill. kroner i 2026.

Kap. 105 Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter		60 000	66 451
	Sum kap. 105		60 000	66 451

Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA) ble etablert 9. februar 2024, og tok over forvaltningsoppgavene fra Utenriksdepartementet 1. januar 2025. Målet er å styrke det nasjonale og internasjonale arbeidet på området, og særlig kapasitet til saksbehandling og veiledning overfor næringsliv og academia. DEKSA skal bidra til norsk forsvars- og sikkerhetssamarbeid, bl.a. gjennom oppfølging av internasjonale forpliktelser. Etaten skal bidra til forutsigbare rammer og konkurransedyktige vilkår for næringsliv og kunnskapssektoren, og jobbe for aktiv etterlevelse av eksportkontroll- og sanksjonsregelverket.

Antall søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer, og kompleksiteten i vurderingene av teknologi og sluttbruk, er økende. Antall sanksjoner som tas inn i norsk rett øker, spesielt etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Behovet for veiledning er omfattende både når det gjelder eksportkontroll og internasjonale sanksjoner som norsk næringsliv må forholde seg til. I forbindelse med endring av eksportkontrollforskriftens bestemmelser om tek-

nologioverføring forventes økt behov for veiledning til academia og kunnskapssektoren.

DEKSA har fått delegert myndighet av Utenriksdepartementet til å utføre det forberedende arbeidet med å gjennomføre sanksjoner fra EU og FN i norsk rett, saksbehandle lisenssøknader, søknader om dispensasjoner fra sanksjonsregelverket, samt veilede næringsliv og academia.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for DEKSA, og skal bidra til sikker og stabil drift med høy kvalitet. Hovedprioriteringen for 2026 er å bygge et robust fagmiljø for eksportkontroll og sanksjoner. DEKSA har også ansvaret for utvikling og drift av nytt søknads- og saksbehandlings-system for eksportkontroll (Hermes).

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 66,5 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 6,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025.

Programkategori 02.10 Utenriksformål

Utgifter under programkategori 02.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
115	Næringsfremme, kultur og informasjon	83 667	79 217	74 351	-6,1
116	Internasjonale organisasjoner	1 480 054	1 596 300	1 772 894	11,1
117	EØS-finansieringsordningene	3 671 245	629 000	1 566 000	149,0
118	Utenrikspolitiske satsinger	411 574	354 527	237 238	-33,1
	Sum kategori 02.10	5 646 540	2 659 044	3 650 483	37,3

Programkategorien omfatter kultur- og informasjonsformål, næringsfremme, pliktige bidrag og kontingenter til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, samt EØS-finansieringsordningene. Den omfatter også andre utenrikspolitiske satsinger som globale sikkerhetsspørsmål, nedrustning og ikke-spredning, klima og miljøtiltak, dialog- og menneskerettighetstiltak i Europa og Russland samt forskning i regi av Norges forskningsråd for utenriksområdet.

Målstruktur

Regjeringen er forpliktet til å følge opp 2030-agendaen og felles internasjonal innsats for å nå de 17 bærekraftsmålene. Avhengig av formålet vil ulike bærekraftsmål være førende for alle budsjettpostene. Tabellen under henviser til hvilke(t) bærekraftsmål bevilgningen på posten støtter særlig opp under, i tillegg til postens mål for 2026.

Resultatinformasjonen i rapportdelen hentes fra tilskuddsmottakernes og organisasjonenes egne rapporter, gjennomganger og evalueringer.

Tabell 7.1 Bærekraftsmålene for tilskuddspostene under 02.10 *Utenriksformål*

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
115		<i>Næringsfremme, kultur og informasjon</i>	
	70	Kultur- og informasjonsformål	8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
	71	Næringsfremme, kan overføres	8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
116		<i>Internasjonale organisasjoner</i>	
	70	Pliktige bidrag	17 – Samarbeid for å nå målene
117		<i>EØS-finansieringsordningene</i>	
	79 og 80	EØS-finansieringsordningen 2021–2028 Den norske finansieringsordningen 2021–2028	Det er for tidlig å si hvilke bærekraftsmål EØS-finansieringsordningene for 2021–2028 vil støtte opp under. Dette avklares etter at rammeavtaler med deltakerlandene er på plass.
118		<i>Utenrikspolitiske satsinger</i>	
	70	Nordområdene og Antarktis	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner 17 – Samarbeid for å nå målene
	71	Globale sikkerhetsspørsmål	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	72	Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.	4 – God utdanning 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	73	Klima, miljøtiltak og hav mv.	13 – Stoppe klimaendringene 14 – Livet i havet 15 – Livet på land
	74	Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner 17 – Samarbeid for å nå målene
	76	Russland	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	77	Norges forskningsråd – utenriksområdet	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Kap. 115 Næringsfremme, kultur og informasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
21	Spesielle driftsutgifter – kulturfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	9 597	10 606	10 988
22	Spesielle driftsutgifter – næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	16 749	14 658	15 186
70	Kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	42 724	38 571	32 241
71	Næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	14 597	15 382	15 936
Sum kap. 115		83 667	79 217	74 351

Fremme av norsk nærings- og kulturlivs internasjonale muligheter, norske synspunkter og samfunnsinteresser er en integrert del av utenrikspolitikken og blant utenrikstjenestens viktigste oppgaver. Næringsfremmearbeidet vil i stor grad følge de strategiske eksportsatsingene regjeringen beslutter på grunnlag av forslag fra Nasjonalt eksportråd.

Regjeringen ser også politikk, økonomi, omdømme og kultur i sammenheng. Internasjonalt kulturfremme bidrar på alle disse feltene. Kulturinnsatsen videreutvikler norsk kunst og kultur, bygger internasjonal anerkjennelse for Norge, og bidrar til gode relasjoner til viktige samarbeidsland. Samtidig brukes tiltakene til å sette søkelys på verdier og tema som er viktige for Norge.

Post 21 Spesielle driftsutgifter – kulturfremme, kan overføres, kan nyttes under post 70

Bevilgningen dekker spesielle driftsutgifter til Utenriksdepartementets virksomhet i inn- og utland for å fremme norsk kultur i utlandet. Dette omfatter driftsutgifter som påløper når andre departementer, etater eller fagmiljøer forvalter tilskuddsmidler eller utfører oppgaver på vegne av Utenriksdepartementet. Bevilgningen dekker utgifter til satsinger og arrangementer som Norge, ved departementet eller utenriksstasjonene, er med å arrangere. Den dekker også andre tiltak som bidrar til kulturfremme, bl.a. presse- og ekspertreiser til Norge, analyser, møter, konferanser og andre arrangementer.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 11 mill. kroner i 2026.

Post 22 Spesielle driftsutgifter – næringsfremme, kan overføres, kan nyttes under post 71

Bevilgningen dekker spesielle driftsutgifter til Utenriksdepartementets næringsfremmevirksomhet i inn- og utland. Dette omfatter utgifter til profilering av satsinger og arrangementer der Norge er vertskap. Bevilgningen dekker også andre tiltak som bidrar til næringsfremme, bl.a. analyser, møter og konferanser. En stor andel av bevilgningen benyttes til å styrke utenriksstasjonene for å gjøre dem bedre rustet til å fremme norsk næringsliv. Dette er spesielt viktig i lys av en mer uforutsigbar handelssituasjon globalt, samt det raske tempoet i energiomstillingen og det grønne skiftet. Midlene vil kunne gå til lønn for midlertidig lokalt ansatte og ekstern innleid kompetanse.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 15,2 mill. kroner i 2026.

Post 70 Kultur- og informasjonsformål, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker støtte til tiltak for å fremme norsk kultur i utlandet, fremme norske perspektiv og strategiske interesser og øke interessen for og kunnskapen om Norge og norske forhold.

Kulturarbeidet skjer i tett kontakt med norsk kulturliv, herunder kulturinstitusjonene og Kultur- og likestillingsdepartementet. Bransjenes og fagmiljøenes prioriteringer ligger til grunn for kultursatsingene.

Samarbeidet mellom Utenriksdepartementet, utenriksstasjonene og organisasjonene i nettverket Norwegian Arts Abroad (NAA) står sentralt. NAA består av Performing Arts Hub Norway (PAHN, tidl. Danse- og Teatersentrum), Design og arkitektur Norge (DOGA), Music Norway (MN), Norsk Filminstitutt (NFI), Norwegian Crafts (NC), Norwegian Literature Abroad (NORLA) og Office for Contemporary Art Norway (OCA). På vegne av departementet administrerer disse organisasjonene søknadsbaserte reise- og fraktstøtteordninger for kunstneres profesjonelle oppdrag i utlandet, samt arrangørstøtte og støtte til internasjonale delegatprogram. Utenriksstasjonene forvalter tilskudd til aktører på viktige internasjonale kulturarenaer som presenterer norsk kunst og kultur. For å øke etterspørselen etter norske artister internasjonalt støtter stasjonene norsk kulturliv og bransjeaktører gjennom tilskudd, informasjon og nettverksbygging lokalt.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Norsk kulturliv har fått flere internasjonale muligheter og bredere internasjonal kontaktflate.
- Norsk kultureksport har økt.
- Relevante målgrupper har fått mer kunnskap om Norge, norske synspunkter og forhold.

Prioriteringer 2026

Et vitalt, sterkt og mangfoldig kunstfelt i hele landet krever internasjonale muligheter og samarbeid, som gir inntjening og kunstnerisk utvikling. For å oppnå dette vil regjeringen prioritere innsatsen på de viktigste internasjonale kulturarenaene, og med de toneangivende aktørene. Geografisk satses det i de viktigste markedene, som er Frankrike, Norden, Storbritannia, Tyskland og USA. For enkelte kulturfelt er også Italia og Japan viktige markeder. Videre prioriteres også andre land med stor utenrikspolitisk betydning, som India, Kina og Polen.

I mange land er kulturfeltet viktig for å pleie og styrke bilaterale forhold. Internasjonaliseringen av norsk kultur gir derfor også gode muligheter for å fremme norske interesser og grunnleggende verdier. Kulturen skaper rom for samtaler

om sensitive tema fordi rammen rundt og måten det tas opp på er mindre konfliktskapende. Regjeringen prioriterer også denne siden ved kulturfremmearbeidet.

Rapport 2024

Rapporten dekker arbeidet med kultur- og informasjonsformål under både post 21 og post 70.

Norsk kulturliv har fått flere internasjonale muligheter og bredere internasjonal kontaktflate

I likhet med tidligere år mottok Music Norway også i 2024 et svært høyt antall søknader om støtte til internasjonale aktiviteter. Det ble gitt tilskudd til 1 886 konserter med norske artister, med over en million publikummere over hele verden. 13 norske musikkfestivaler fikk støtte til å invitere internasjonale delegater til Norge. Dette resulterte i et stort antall presseoppslag om norske artister internasjonalt, viktig nettverksbygging for norske bransjeaktører, og resulterte i planlegging av nye verk og oppføringer med norske komponister og musikere i bl.a. Danmark, Frankrike, Polen og USA.

På filmfeltet mottok ni norske filmfestivaler støtte til å invitere internasjonale delegater til Norge. På bransjetreffet New Nordic Films i Hugesund var 249 profesjonelle bransjeaktører fra 30 ulike land samlet, hvorav 107 fra norsk filmbransje. Arrangementet ga en unik mulighet til å utvide nettverk og utveksle kunnskap med internasjonale bransjeaktører. Det ble gjennomført rundt 250 en-til-en-møter mellom norske produsenter og utenlandske eksperter. Ifølge norske bransjeaktører var dette en avgjørende faktor i arbeidet med å tiltrekke seg utenlandske medprodusenter, finansiering og salgsagenter for å få filmene finansiert, samprodusert og realisert.

I litteraturbransjen ble det gitt tilskudd til 91 forfatterreiser til festivaler og bokmesser i 34 land. 125 norske titler mottok støtte til prøveoversettelse. Så langt er det rapportert om 124 salg av rettigheter i 29 språkområder. Dette vitner om stor interesse og at støtteordningene som finansieres av Utenriksdepartementet styrker forfatternes internasjonale muligheter. En særlig satsing var Norges deltakelse som gjesteland på den internasjonale bokmessen i Kairo, som hadde nær fem millioner besøkende, der en omfattende presentasjon av norsk litteratur, ledet av Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit, bidro til å åpne dørene til det arabisktalende bokmarke-

det og formidle norske forfatteres refleksjoner til lesere i den arabiske regionen.

På design- og arkitekturfeltet fikk 61 norske designere og arkitekter støtte til å kunne delta på forskjellige internasjonale arenaer som utstillinger, messer og visningssteder for å få vist seg frem internasjonalt og knyttet nye kontakter. De siste årene har 3 Days of Design i København inn tatt rollen som den mest betydningsfulle designfestivalen i Nord-Europa. Reisestøtten sørget for at norske designerne kunne stille ut, og ledet til økt forespørsel om oppdrag.

Innen visuell kunst ble 83 utstillinger av én eller flere norske og Norgesbaserte kunstnere til delt reise- og frakstøtte til utstillinger i utlandet. 10 kunstnere og kuratorer deltok i residensprogrammer i Kyoto, Brussel, Berlin, New York og Lusaka. Til åpningen av Kunstsilo i Kristiansand bidro utenriktjenesten til pressebesøk, som ga meget god uttelling i internasjonale medier. Utenriktjenesten bisto også de større museene med å promotere visning av eldre og moderne norsk kunst i utlandet. I Italia satte utstillinger av Edvard Munch i Milano og i Roma publikumsrekorder. I Paris fikk Harriet Backer-utstillingen meget god publikumsoppslutning. I tilknytning til utstillingene tok ambassadene i Roma og Paris initiativ til presentasjon av flere norske kulturuttrykk.

Gjennom den søknadsbaserte reisestøtteordningen på kunsthåndverksfeltet ble det gjennomført 57 prosjekter i 19 land. Ekspertbesøk til Norge la til rette for 179 møter mellom internasjonale fagpersoner og Norgesbaserte kunstnere og skapte nye spennende muligheter for en rekke kunstnere og gallerier. Et høydepunkt var soloutstillingen av smykkekunstneren Sigurd Bronger på Die Neue Sammlung i Munchen. Utstillingen er en av de største anerkjennelsene man kan oppnå innen smykkefeltet. Økte residensmuligheter gjorde det mulig for 19 kunsthåndverkere å gjennomføre residensopphold i USA, Mexico, Sverige, Danmark, Grønland og Finland.

Scenekunstfeltet opplevde i 2024 økt oppmerksomhet i utlandet og ble invitert til en rekke festivaler og enkeltscener, særlig i Europa. Etterspørselen etter reisestøtte økte med 13 pst. sammenlignet med 2023. Dette er verdt å merke seg fordi det kun kan søkes om reisestøtte dersom man har mottatt en invitasjon fra en utenlandsk arrangør. I land som Frankrike, India, Singapore, Storbritannia og Sør-Korea førte til dels små midler til økt synlighet rundt scenekunst både for kjente dramatikere som Henrik Ibsen, Jon Fosse og Arne Lygre og for mindre allment kjente aktører innen det frie feltet.

Utenriktjenesten har hatt tett kontakt med Barentsssekretariatet og kulturpartnere i nord, inkludert med samiske samarbeidspartnere, for å bistå i arbeidet for internasjonale muligheter og eksport, samt for å reorientere virksomheten bort fra russiske samarbeidspartnere til et sterkere fokus på det nordiske samarbeidet og urfolk.

Norsk kultureksport har økt

De mulighetene som aktivitetene omtalt over bidrar til å skape, og som i sin tur leder til flere internasjonale oppdrag for norske kunst- og kulturutøvere, øker også kulturbransjenes samlede inntekter fra utlandet.

SSB har tall for eksport av tjenester, men grupperer her kulturelle tjenester sammen med fritidsaktiviteter og sport, hvilket gjør statistikken lite anvendelig. Kulturdirektoratets Kunst i tall for 2024 publiseres først senere i 2025. Derfor benyttes Kulturdirektoratets rapport Musikk i tall for 2023, som inneholder de mest oppdaterte, relevante og presise tallene for kultursektoren. Her rapporteres det om en nedgang i konsertinntektene i Norge, samtidig som det var en oppgang i inntektene fra konserter som norske artister gjennomførte i utlandet. Økningen var 16 pst., fra omkring 220 til 260 mill. kroner. Vederlagsinntektene for norsk musikk har hatt en positiv vekst de siste tre årene og oppgis å være på sitt høyeste nivå i perioden som er målt. Inntektene herfra var på i overkant av 1,3 mrd. kroner i 2023. Dette tilsvarer en oppgang på 6 pst. fra 2022. Vederlagsinntektene fra Norge utgjør over 90 pst., men det er inntektene fra utlandet som har hatt den største endringen i 2023: en økning på 13 pst. fra året før.

Norsk Industri har deltatt på møbelmessen ICFF i New York med norsk design og merkevare gjennom flere år. Det har bl.a. resultert i at møbelprodusenten Minus har fått forhandler i USA, steinprodusenten Lundhs har fått nye prosjekter/bestillinger på Østkysten, Norsk Dun har fått bestillinger til amerikanske boutique-hoteller og Heymats eksport til USA fortsetter å øke.

Det norske parfymemerket SON VENIN har deltatt på en rekke internasjonale messer med reisestøttemidlene og har vokst til å bli en internasjonal aktør innen nisje-parfyme. Bedriften har hatt en gjennomsnittlig årlig omsetningsvekst på ca. 35 pst. og selges nå i 23 land. I 2022 hadde selskapet 36 forhandlere og økte i 2024 til 112 forhandlere, hvorav 88 internasjonale.

På motefeltet fikk Oslo Runway støtte til å invitere internasjonal presse til sitt arrangement i

Oslo. Arrangementet viste 34 norske designere og merkevarer. Pressen leverte 45 internasjonale medieoppslag med omtale av norske designere og merkevarer i medier med samlet over 680 millioner unike månedlige lesere. Presse representert var Vogue Italia og Scandinavia, ELLE Belgia og Japan, Forbes, The Times, The Standard, Scandinavian Mind, Marie Claire Nederland, Schön Magazine og Harper's Bazaar Germany. Konkrete resultat var at smykkemerket JOSEPHINE nå er representert i 128 butikker i Japan, og motemerket Christian Aks fikk svensk agent.

Relevante målgrupper har fått mer kunnskap om Norge, norske synspunkter og norske forhold

Utenriksstasjonene gjennomførte i 2024 en rekke aktiviteter for fremme av grunnleggende verdier, norske synspunkter og forhold. Blant disse var demokrati og ytringsfrihet, mangfold og inkludering, herunder bl.a. urfolks rettigheter, likestilling og LHBTI. Dette ble gjort som del av kulturaktiviteter, som skapte rom for dialog om sensitive verdier og tema, og/eller gjennom egne seminarer, ved deltakelse på konferanser og arrangement og i sosiale medier. Utenriksstasjonene og kulturaktørene satte søkelys på tema og verdier som Norge fremmer i internasjonale fora, skapte rom for debatt og bidro til å spre kunnskap og gi legitimitet til dem som jobbet for fremme av disse tema og verdiene i vertslandene. Aktivitetene fant sted i en rekke europeiske land og i bl.a. Brasil, India, Mexico, Sør-Afrika og Sør-Korea.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 32,2 mill. kroner i 2026. Det er en reduksjon på 6,3 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Reduksjonen fører til at prosjektmidler til aktørene i NAA-nettverket for internasjonale aktiviteter og kompetansehevende tiltak reduseres i 2026.

Post 71 Næringsfremme, kan overføres, kan nyttes under post 22

Bevilgningen dekker støtte til tiltak som fremmer norske næringsinteresser og kunnskapsmiljøer i utlandet. Bevilgningen skal fremme norske næringsinteresser i utlandet med mål om størst mulig bærekraftig verdiskaping i norsk økonomi. Innsatsen utformes i tett samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet, næringslivet og det øvrige virkemiddelapparatet for å sikre god forankring i behovene til norsk næringsliv. Eksport-

satsinger foreslått av Nasjonalt eksportråd og besluttet av næringsministeren står sentralt.

Eksport og handel over landegrensene er avgjørende for verdiskapingen i Norge. Næringsfremme og bistand til norsk næringsliv er en helt sentral oppgave for utenriktjenesten, og norske utenriksstasjoner bidrar til å koble konkurransekyktig norsk næringsliv med konkrete muligheter i markeder ute. Arbeidet er koordinert i Team Norway, som er et samarbeid mellom offentlige og private aktører for å fremme norskbasert næringsliv internasjonalt. Virkemiddelaktørene som Innovasjon Norge (IN), Eksportfinansiering Norge, Norges Sjømatråd og Norges forskningsråd inngår i Team Norway, sammen med stiftelsen NORWEP (Norwegian Energy partners) og lokale handelskamre. Formålet med samarbeidet er å bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge gjennom mer effektiv og koordinert innsats internasjonalt.

Prosjekter som får støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og målet om at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Dette prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling, og er f.eks. ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Norsk næringsliv og kunnskapsmiljøer har fått større muligheter til å lykkes internasjonalt.
- Norsk fastlandseksport har økt.

Prioriteringer 2026

Gjennom eksportreformen Hele Norge eksporterer det etablert seks strategiske eksportsatsinger de siste par årene. Disse er rettet mot sektorer som havvind, maritim, helse, vareproduksjon og design, reiseliv og sjømatnæringen. I 2026 vil regjeringen fortsette å følge opp disse satsingene gjennom næringsfremmearbeidet ved utenriksstasjonene. Støtte vil hovedsakelig gå til prosjekter som er forankret i Team Norway-samarbeidet. Team Norway-nettverkene i utlandet ledes av utenriksstasjonene. Samarbeidsprosjekter i markeder som er spesielt interessante for norsk næringsliv og sektorer hvor Norge har særlige fortrinn og utenrikspolitiske interesser, skal vektlegges i tråd med de strategiske satsingsområdene. Flere av satsingene og prosjektene er knyt-

tet til den grønne omstillingen, som skaper nye muligheter for norske bedrifter.

Rapport 2024

Rapporten dekker arbeidet med næringsfremme under post 22 *Spesielle driftsutgifter* og post 71 *Næringsfremme*. 2024 ble et rekordår med svært høyt aktivitetsnivå ved flere utenriksstasjoner. Det skyldtes særlig økt aktivitet opp mot prioriterte markeder. I tillegg har eksportreformen Hele Norge eksporterer ført til en tydeligere spissing av innsatsen mot de utpekte sektorene og næringene.

Norsk næringsliv og kunnskapsmiljøer har fått større muligheter til å lykkes internasjonalt

Bevilgningen bidro til å skape møteplasser hvor norske bedrifter og kunnskapsmiljøer kunne presentere norske løsninger, med særlig vekt på grønne løsninger, teknologi og innovasjon. Utenriksstasjonene har gjennom aktiviteter og arrangementer bidratt til å spre kunnskap om norske løsninger, kompetanse og prioriteringer. Dette er viktig for å bidra til forbedret markedsadgang for norsk næringsliv.

I samarbeid med Norsk Industri ble det arrangert et nettverksarrangement for designindustrien i ambassadørboligen under London Design Festival. Ni norske designbrand viste eksempler på sine produkter for håndplukkede britiske kunder og forbindelser, samt britisk og internasjonal fagpresse. Ifølge selskapene ga den kuraterte presentasjonen av selskapene positiv uttelling som gir grunnlag for å videreføre tiltaket i 2025 som en del av eksportsatsingen på vareproduksjon og design.

Næringsfremmemidlene har også synliggjort norske bedrifter og teknologi innen sektorer som grønn skipsfart, vindkraft, hydrogen, petroleumssektoren og karbonfangst og -lagring for myndighetsapparatet og privat sektor i Brasil. Dette arbeidet har bidratt til inngåelsen av et samarbeid mellom Brasil og Norge om å etablere en klimavennlig skipsfartskorridor mellom landene. Det har også skapt økt oppmerksomhet om norsk (grønn) teknologi og innovasjon i Brasil, som bl.a. har ført til mange delegasjonsreiser til Norge. I tillegg har norsk-brasilianisk samarbeid om energiforskning muliggjort fellesutlysninger for forskningsmidler og økt deltakelse fra næringsliv i forsknings- og innovasjonsprosjekter.

USAs vestkyst byr på store muligheter for grønne maritime næringer som følge av delstate-

nes ambisiøse reguleringer, kombinert med betydelige finansieringsprogrammer for nullutslippsløsninger. Norske erfaringer, teknologi og løsninger er etterspurt fra amerikanske aktører. Team Norway San Francisco organiserte et besøk for sju norske teknologileverandører til sentrale havner på USAs vestkyst. Banebrytende norske løsninger ble presentert for over 200 aktører i det maritime økosystemet, inkludert havnemyndigheter, terminaloperatører, verft, fartøysoperatører og industriledere. Besøket resulterte i meningsfull dialog og nettverksbygging, og inspirerte til partnerskap for å akselerere omstillingen av havner og maritime systemer mot en grønnere og mer effektiv fremtid. Besøket var ytterligere forankret i samarbeidsavtalen mellom California og Norge, som er en viktig døråpner overfor både lokale myndigheter og private aktører.

Norsk fastlandseksport har økt

I arbeidet med å bidra til økt fastlandseksport har utenriktjenesten jobbet med en rekke viktige sektorer. Dette innebærer fokus på regjeringens eksportsatsinger innen havvind, grønn maritim, helse m. fl., men også i økende grad forsvarsindustrien.

De verdensledende økosystemene for livsvitenskap og helse på østkysten av USA kan bidra med nettverk, partnerskap og kunnskapsrik kapital for norske oppstarts-selskaper og gründere. I 2024 fikk 24 norske helseforetak hjelp til å finne egnede partnere og kapital i USA. Det er blitt gjennomført to delegasjonsreiser med ulike avdelinger av den prestisjetunge Mayo-Clinic til Oslo og Tromsø. Så langt har norske selskaper samlet internasjonal risikokapital på 3 mrd. kroner som følge av disse satsingene. Dette er et resultat av investeringer både fra EU og USA.

Singapore vedtok nylig å innføre en panteordning for plastflasker. Bevilgningen understøttet i 2024 profilering innen sirkulærøkonomi, og økt både forståelse og etterspørsel av norske løsninger for e-avfallshåndtering og resirkulering. Som følge av Innovasjons Norges aktive fremme av TOMRA samt støtte med myndighetskontakt fra ambassaden er selskapet valgt ut som en av flere tjenestetilbydere til å delta i en kommende anbudskonkurranse.

I Sør-Korea har Team Norway samarbeidet for å gi støtte til delegasjonsreiser for norske aktører innen bl.a. havvind, hydrogen og batteriteknologi. For noen har dette bidratt til å vedlikeholde og fordype kontakt og samarbeid. For andre aktører har slike besøk åpnet muligheter til å bli kjent med

det sørkoreanske markedet og etablere nye kontakter. Et markedsbesøk for akvakultur ble gjennomført for andre år på rad, noe som har ledet til diskusjoner om avtaler på bedriftsnivå. Det har vært samarbeid med lokale bransjeorganisasjoner i utarbeidelsen av delegasjonsprogrammer som har sikret best mulig kontakt for norske aktører.

Ambassaden i København arrangerte i samarbeid med Innovasjon Norge en møteplass for norsk forsvarsindustri og danske selskaper og beslutningstakere i forbindelse med DALO Industry Days 2024, en av Nord-Europas største for-

svarsindustrimesser. Møteplassen ga norske bedrifter, både større og de små, mulighet til å presentere norsk ekspertise, løsninger og produkter i møte med danske motparter. Tiltaket har bidratt til å gi norske bedrifter et sterkere fotfeste i Danmarks ambisjoner om å revitalisere sitt forsvar.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 15,9 mill. kroner i 2026.

Kap. 116 Internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Pliktige bidrag	1 480 054	1 596 300	1 772 894
	Sum kap. 116	1 480 054	1 596 300	1 772 894

Kapittelet dekker pliktige bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av. Tabellen under viser anslag for bidragene i 2026. Anslagene er usikre av flere grunner. De fleste bidragene betales i utenlandsk valuta og vil derfor

avhenge av valutakursen ved utbetaling. Budsjett for 2026, og dermed fordelingen av de pliktige bidragene mellom medlemslandene, er heller ikke vedtatt for flere av organisasjonene.

Post 70 Pliktige bidrag

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
Nordisk ministerråd	411 004	410 100	509 230
EFTA-sekretariatet, EFTA-domstolen og ESA	399 787	424 100	483 885
FNs fredsbevarende operasjoner	249 312	325 200	314 675
FN – regulært bidrag	106 540	102 500	107 853
NATO – Atlanterhavspaktens organisasjon	76 583	95 100	97 224
Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)	52 590	52 000	54 700
Europarådet (regulært bidrag, Europarådets utviklingsbank og Venezia-konvensjonen)	43 827	43 920	54 270
Den internasjonale straffedomstol	28 791	28 800	36 484
Internasjonalt energisamarbeid (IAEA, IEA, IRENA, NEA og ECT)	28 078	28 325	28 862
Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO)	13 219	12 850	12 929
Internasjonale nedrustningsorganisasjoner (CTBTO, OPCW, JCG, OSCC, BTWC og NPT-avtalen)	16 073	17 100	16 668
Verdens handelsorganisasjon (WTO)	14 626	14 300	16 220
FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO)	6 359	6 400	6 400
Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)	8 565	9 110	8 750
Arktisk råd	7 963	8 300	7 315
FNs internasjonale straffedomstoler	3 655	4 200	2 983
Østersjørådet	2 172	2 200	2 743
Det internasjonale Barentssekretariatet	2 664	3 000	2 660
Kommisjonen for bevaring av marine levende ressurser (CCAMLR)	2 015	2 230	2 077
Arktisk råds urfolkssekretariat	1 385	1 575	1 538
Havrettsdomstolen	1 201	1 250	1 380
Den internasjonale havbunnsmyndigheten	859	900	1 186
Plantetraktaten (ITPGRFA)	619	600	690
Hybridsenteret i Helsinki	586	680	650
Sekretariatet for Antarktistraktaten	630	640	623
Den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO)	414	440	387
Multilaterale eksportkontrollfora (Wassenaar)	259	250	280
Den internasjonale kaffeorganisasjon	276	230	232
Sum post 70	1 480 054	1 596 300	1 772 894

Bevilgningen dekker pliktige bidrag og kontingenter til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, jf. tabellen over.

Dette inkluderer Norges pliktige bidrag til FN og FNs særorganisasjoner, også Norges bidrag til FNs fredsbevarende operasjoner. Bevilgningen dekker dessuten Norges bidrag til europeiske og nordiske organisasjoner som Europarådet, Det europeiske frihandelsforbund (EFTA), Østersjørådet og Nordisk ministerråd.

Pliktige bidrag til internasjonale nedrustningsforhandlinger, internasjonalt energisamarbeid og multilaterale eksportkontrollfora er også dekket under denne posten. Bevilgningen dekker møter og forhandlinger om global og regional nedrustning, ikke-spredning og rustningskontroll. Dette gjelder støtte til Det internasjonale atomenergi-byrået (IAEA), møter innenfor Avtalen om ikke-spredning av kjernefysiske våpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), Biologivåpenkonvensjonen (BWC), Prøvestansavtalen (CTBT) samt konvensjonell rustningskontroll i regi av Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Videre dekkes det pliktige bidraget til Det internasjonale energibyrået (IEA) og Det internasjonale byrået for fornybar energi (IRENA) under denne posten. I tillegg dekkes det norske bidraget til en rekke andre organisasjoner over denne posten, jf. tabellen.

I henhold til utviklingskomiteen (DAC) i OECD klassifiseres en andel av de pliktige bidragene til enkelte av de ovennevnte organisasjonene som offisiell utviklingshjelp (ODA). Disse bidragene foreslås bevilget under kap. 151 *Fred, sikkerhet og globalt samarbeid*, post 74 *Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.*, under programområde 03 *Internasjonal bistand*. Andelen gjelder deler av Norges regulære bidrag til FN, FNs fredsbevarende operasjoner, Europarådet, FNs organisa-

sjon for ernæring og landbruk (FAO), Det internasjonale atomenergi-byrået (IAEA), Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Bidraget til Verdens helseorganisasjon (WHO) dekkes i sin helhet under kap. 151, post 74.

Det vises til omtale av organisasjonene under andre poster.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Det multilaterale systemet er effektivt, relevant, samordnet og resultatorientert.

Rapport 2024

De pliktige bidragene for 2024 ble utbetalt i henhold til regnskapstall i tabellen over. Norges bidrag til de internasjonale organisasjonene bidro til å videreutvikle det multilaterale systemet. Målet om at det multilaterale systemet skal være effektivt, relevant, samordnet og resultatorientert ble også ivaretatt gjennom Norges deltakelse i styrever og arbeidsgrupper. For mer detaljert rapportering for organisasjonene Norge er medlem av, vises det til omtale under relevante budsjettposter.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 772,9 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 176,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Det skyldes hovedsakelig at bidrag til Nordisk ministerråd øker grunnet endret fordelingsnøkkel for Norge pga. utviklingen i BNI relativt til de øvrige landene, og fordi ESA har fått flere oppgaver.

Kap. 117 EØS-finansieringsordningene

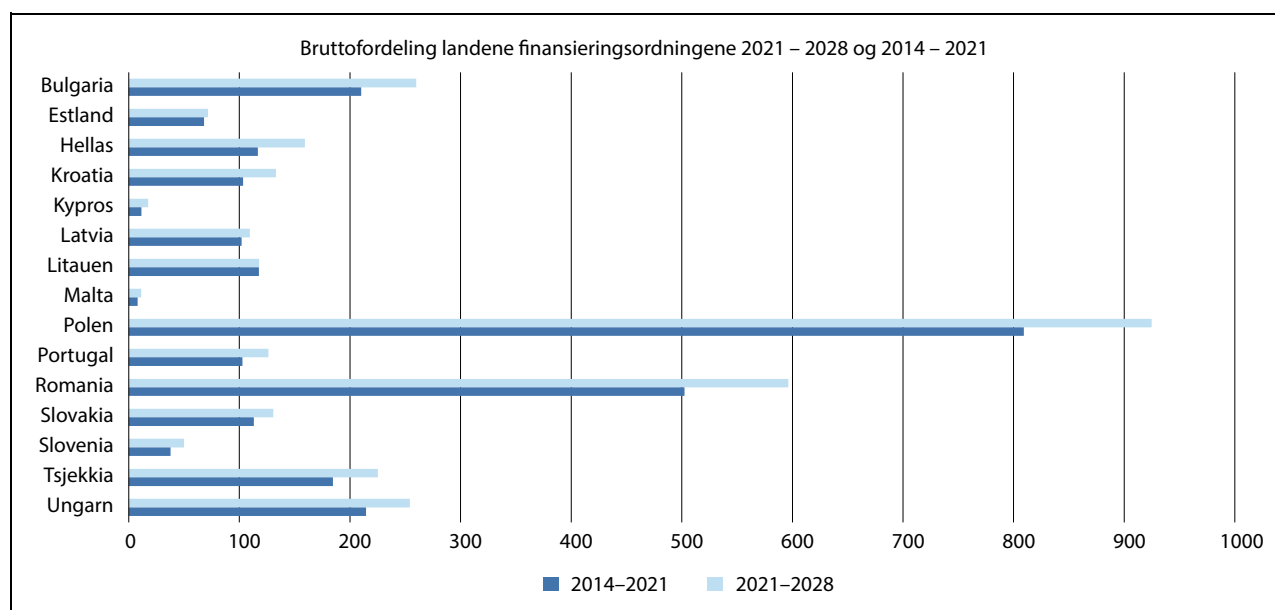
(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	1 637 156	295 000	
78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	2 034 089	334 000	
79	EØS-finansieringsordningen 2021–2028, <i>kan overføres</i>			819 000
80	Den norske finansieringsordningen 2021–2028, <i>kan overføres</i>			747 000
	Sum kap. 117	3 671 245	629 000	1 566 000

Bevilgningene under dette kapittelet dekker EØS-finansieringsordningene, som er Norges frivillige bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Norge har siden etableringen av EØS i 1994 bidratt til slik sosial og økonomisk utjevning. Fra 2004 er støtten samlet i to ordninger som til sammen utgjør EØS-midlene. Den ene ordningen er finansiert av Norge alene (Norway Grants), mens den andre ordningen (EEA Grants) også inkluderer bidrag fra Island (om lag 5,5 pst.) og

Liechtenstein (om lag 1,5 pst.) og er basert på fordelingsnøkkelen for EFTA/EØS.

Hvilke land som mottar EØS-midler bestemmes ut fra EUs fordelingsnøkkel for samhørighetspolitikken. Dette betyr at land med bruttonasjonalinntekt (BNI) per innbygger under 90 pst. av EU-gjennomsnittet mottar EØS-midler. Fordelingen av midler innenfor den enkelte mottakerstat er basert på framforhandlede, flerårige rammeavtaler mellom giverlandene og EU.

Figur 7.1 Fordeling av midler i mill. euro per mottakerland for periodene 2021–2028 og 2014–2021.

Da giverlandene og Ungarn ikke kom til enighet om en uavhengig fondsforvalter for sivilsamfunnsprogrammet, ble ingen programmer gjennomført i Ungarn i finansieringsperioden for 2014–2021. Ungarns andel i perioden er derfor kun tatt med som illustrasjon.

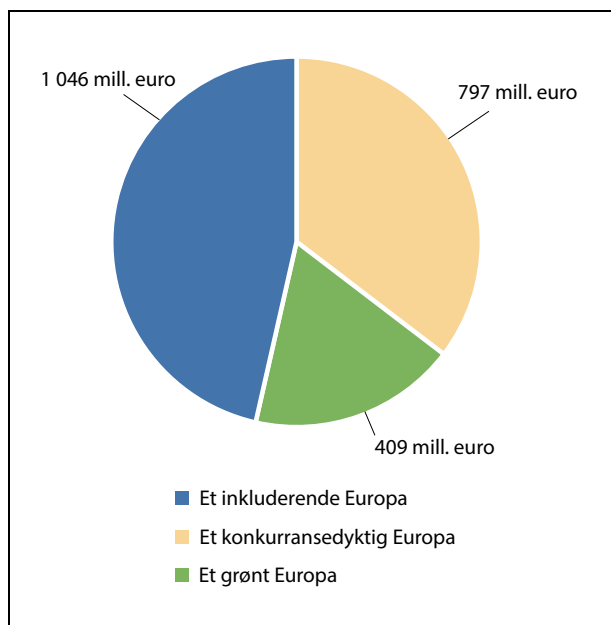
Post 77 EØS-finansieringsordningen 2014-2021, kan overføres**Post 78 Den norske finansieringsordningen 2014-2021, kan overføres**

De to finansieringsordningene under postene omtales nedenfor under ett på grunn av store likheter mellom de to ordningene.

Avtalene mellom EU og giverlandene Norge, Island og Liechtenstein ble undertegnet i Brussel 3. mai 2016, med et samlet beløp for de tre giverlandene på 2,8 mrd. euro.

Det er undertegnet avtaler med 15 mottakerland: Bulgaria, Estland, Hellas, Kroatia, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn. Da giverlandene og Ungarn ikke lykkes med å komme til enighet om en uavhengig fondsforvalter for sivilsamfunnsprogrammet, har ingen programmer blitt gjennomført i Ungarn i finansieringsperioden for 2014–2021. Dette er i tråd med de inngåtte rammeavtalene. Ungarn inkluderes derfor ikke videre i omtalen av innsatsen under EØS-finansieringsordningene nedenfor.

Formålet med EØS-midlene er å bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i EØS-området og styrke de bilaterale forbindelsene mellom Norge og mottakerlandene. De tre hovedpilarene for støtten er utviklingen av et grønt, konkurransedyktig og inkluderende Europa, og er fordelt som følger:

Figur 7.2 Fordeling av programmidler for ordningene 2014–2021 delt inn i et grønt, et konkurransedyktig og et inkluderende Europa (samlet beløp brukt til og med 2024).

Programmene under «Et grønt Europa» skal fremme god miljøforvaltning, tilpasning til klimaendringer og økt bruk av fornybar energi. Effektiv og bærekraftig bruk av naturressurser, energisikkerhet, redusert sårbarhet for klimaendringer og en overgang til lavkarbonøkonomi er viktig for økonomisk og sosial utjevning i Europa. Dette er også i tråd med regjeringens prioriteringer for klimapolitikken som har som mål å bidra til å skape og bevare jobber, sikre rettferdig fordeling, et sterkt eierskap til naturressurser og et aktivt internasjonalt samarbeid om energi og klima.

Programmene under «Et konkurransedyktig Europa» skal bidra til vekst ved å støtte utviklingen av kunnskapsbaserte økonomier. Tiltakene skal investere i kunnskap, forskning, innovasjon og sysselsetting, samt understøtte mottakerlandenes komparative fortrinn.

Programmene under «Et inkluderende Europa» skal støtte sosial inkludering og styrking av sårbare grupper, lik tilgang til utdanning, arbeid og helsetjenester og utvikling av kompetente og ansvarlige offentlige institusjoner. Dette har som mål å bidra til å oppnå bærekraftig vekst, og styrke balansen mellom økonomisk vekst og sosial utvikling.

Til sammen har det blitt gjennomført 97 programmer i mottakerlandene. Første utbetaling fant sted i 2016, og siste bevilgningsår er 2025.

For EØS-midlene 2014–2021 prioriteres det nå å avslutte ordningene formelt etter at alle avslutningsrapporter på program- og landnivå er gjennomgått og godkjent.

Rapport 2024

I henhold til avtalene om EØS-midlene 2014–2021 var 2024 siste år med støtte til gjennomføringen av programmer. Følgelig ble resterende 2 839 prosjekter og samtlige 97 programmer avsluttet innen fristen i utgangen av april. Av prosjektene som ble avsluttet hadde 1 199 norsk partner. Totalt ble det utbetalt om lag 277,6 mill. euro som utgjør rundt 13,1 pst. av det samlede beløpet under ordningene. Norges andel i 2024 utgjorde 268,1 mill. euro. Samarbeidet om bilaterale midler fortsatte ut april 2025.

En fullstendig oversikt over resultater kan leses i FMOs resultatportal.¹

¹ <https://data.eeagrants.org/2014-2021>

Sosiale og økonomiske forskjeller i EØS-området er redusert

Ett av de to overordnede målene for EØS-finansieringsordningene er å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i EØS-området. Det er vanskelig å isolere hvilken effekt EØS-midlene alene har hatt på f.eks. nivå av bruttonasjonalprodukt (BNP), men det er et faktum at mottakerlandene hovedsakelig har hatt en positiv BNP-utvikling over siste 20-årsperiode. Mottakerlandenes BNP er også nærmere EU-gjennomsnittet enn da ordningene startet. Nedenfor følger noen eksempler på resultater fra EØS-midlene i 2024.

Hundretusener av romer ble forfulgt og drept under andre verdenskrig. Mange ble internert i konsentrasjonsleirer. En av disse leirene lå i Lety, tre mil sør for Praha i Tsjekia. På 1970-tallet ble det bygget en grisefarm hvor konsentrasjonsleiren tidligere hadde stått. Etter mer enn 20 år med protester og press ble grisefarmen kjøpt opp og nedlagt av myndighetene, og et minnested for romernes holocaust ble bygget på stedet. EØS-midlene har bidratt til finansieringen av besøks-senteret med Falstadsenteret som norsk partner. Minnestedet er et viktig bidrag til arbeidet med å øke kunnskap og bevissthet om, romerbefolkningens lidelser under andre verdenskrig, og for å fremme utdanning om totalisme og demokratisk tenkning.

Utvikling av medisiner for sjeldne sykdomsgrupper basert på tradisjonelle randomiserte studier tar gjerne rundt 20 år. Ny metode for å teste effekten av legemidler gjennom å bruke data fra store helseregister gir dramatisk kortere utviklingstid. Til dette trengs store befolkningsdata. Et samarbeid mellom forsknings- og innovasjonssentre i Norden og de baltiske landene gir tilgang til helsedata for 35 millioner innbyggere for forskning og utvikling av presisjonsmedisin innen kreftbehandling. Samarbeidet som har fått tilskudd fra EØS-midlene, gjør at medisiner kan utvikles raskere, til nytte både for legemiddeldindustrien og pasientene, særlig for pasienter med sjeldne former for kreft. Oslo Universitetssykehus, Kreftregisteret og Oslo Cancer Cluster har deltatt fra Norge.

Portugal og Norge er store havnasjoner. Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har sammen med direktoratet for marin policy ved havdepartementet i Portugal hatt som mål å etablere partnerskap mellom privat sektor, forskning og utdanning for å bidra til forskning, kunnskapsformidling og konkurransedyktig næringsvirksomhet knyttet til

blå vekst og økonomi. Innovasjonsdelen av programmet har resultert i utviklingen av 51 nye løsninger hvorav 35 er etablert på det kommersielle markedet. I tillegg er det skapt 160 nye jobber i maritim sektor, utviklet 15 nye teknologier og 26 nye patentsøknader, samt rensset 56 tonn marint avfall hvorav 30 er gjenbrukt. Målet om å skape synergier mellom forskning, innovasjon og utdanning viste seg imidlertid å være utfordrende. Særlig gjaldt dette grensedragning mellom forskning og innovasjon hvor hovedvekten av fokuset var på forskning fremfor utvikling og kommersialisering av grønne løsninger. En løsning ble for Innovasjon Norge å styrke samarbeidet med portugisiske partnere og den norske ambassaden i Lisboa, særlig innen havvind og modernisering av havner, noe som har skapt gode møteplasser mellom norske og portugisiske bedrifter. Bl.a. har den norske havvindklyngen og den portugisiske klyngen Forum Oceano signert en avtale som styrker samarbeidet mellom leverandørindustrien i de to landene. Samarbeidet har bl.a. ført til at Lisboa havn ble første sør-europeiske bruker av det norske miljøverktøyet European Port Index, utviklet av Bergen havn for å måle utslipp til skip.

Etter flere tiår med fremskritt for kvinners rettigheter og likestilling, har utviklingen de siste årene gått i feil retning i flere land i Europa. Slovakia er ett av landene der holdninger og offentlig retorikk mot kvinner og kvinners rettigheter stadig blir mer negativ og fordomsfull. Gjennom grundig kartlegging av kvinners rettigheter bidro EØS-midlene til å fylle eksisterende kunnskaps-hull om kvinners reproduktive rettigheter i Slovakia, noe som ble aktivt formidlet gjennom ulike informasjonskanaler og brukt i dialog med beslutningstakere. Flere vellykkede kampanjer ble også gjennomført med slagordene «Vi vil ikke tie!» og «La oss være et omsorgsfullt land, det handler om kvinners liv og helse», både for å opplyse befolkningen og endre holdninger. Mer enn 16 millioner mennesker så kampanjene som ble frontet både gjennom tradisjonell media og i sosiale medier. Innsatsen gjennom dette prosjektet har vært en medvirkende årsak til at gjentatte forslag fremlagt for nasjonalforsamlingen om å forby eller ytterligere begrense kvinners tilgang til abort ikke har fått medhold.

Science and Journalism: Together Against Infodemic er et prosjekt lansert av Association of European Journalists – Bulgaria i samarbeid med den norske organisasjonen Norsensus Mediaforum. Målet er å bekjempe desinformasjon og falske nyheter. I kjølvannet av økt propaganda, bl.a. som følge av Russlands krigføring i Ukraina,

samlet prosjektet journalister, forskere og lærere innen utdanningssektoren for kompetanseheving innen behandling og analyse av data og annen informasjon, avsløring av falsk informasjon, mediekunnskap, samt formidling og bevisstgjøring av publikum. Som del av prosjektet er det utviklet en opplæringsmodul for journalister og forskere om faktasjekk og verifisering i en digital verden, i tillegg til flere podcaster og videoer om faktasjekk og mediekunnskap. Utstrakt publisering på plattformen Factcheck.bg har nådd ut til mer enn 400 000 brukere. Et viktig resultat var også utviklingen av et tverrfaglig nettverk for informasjonsdeling og samarbeid og gjensidig forståelse mellom journalister, forskere og utdanningssektoren, som bidrar til å styrke informasjonssikkerheten i Bulgaria.

Konflikten på Kypros oppstod i kjølvannet av Kypros' selvstendighet i 1960 og går langs etniske og politiske skillelinjer hovedsakelig mellom gresk-kypriotiske og tyrkisk-kypriotiske grupper. En FN-styrke har vært utstasjonert siden 1964. Konflikten har ført til en deling av øya mellom gruppene, og tiår med politisk og fysisk separasjon har resultert i begrensede muligheter for meningsfylt samhandling, samtidig som den har forsterket mistillit og segregering. Organisasjonen Home for Cooperation (H4C) jobber for å fremme fred og forsoning ved å skape en arena der enkeltpersoner og organisasjoner fra begge sider kan engasjere seg i dialog, kulturell utveksling og felles initiativ. Ved å engasjere mer enn 270 000 borgere, både fysisk og digitalt, har prosjektet i betydelig grad bidratt til å styrke sivilsamfunnet, fremme aktivt medborgerskap, styrke sårbare grupper, og informere nasjonal politikk. Aktiviteter har inkludert interkommunalt samarbeid, interkulturell dialog, publisering av forskningsbaserte artikler og avisinnlegg, etablering av 33 partnerskap med akademiske og kulturelle institusjoner, samt organisering av historieundervisningslaboratorier og bi-kommunale verksteder. Prosjektet har også støttet økonomisk bærekraft gjennom inntektsskapende aktiviteter, utdanningsprogrammer og kunstnerisk samarbeid.

Bilaterale forbindelser mellom Norge og mottakerlandene er styrket

Et av hovedmålene med EØS-midlene er å styrke det bilaterale samarbeidet mellom giverne og mottakerlandene. Dette støttes hovedsakelig gjennom programsamarbeid. I tillegg er det avsatt midler i et eget fond for bilateralt samarbeid. Det

er en sterk oppfordring til alle mottakerland om å inkludere bilateralt samarbeid i sine programmer, og for mange programmer er slikt samarbeid også et formelt krav.

Fondet utgjør minimum 2 pst. av den totale bevilgningen til hvert mottakerland, men flere land har benyttet seg av muligheten til å omdisponere ubenyttede midler til de bilaterale fondene. Eksempelvis har det polske bilaterale fondet økt fra 16 mill. euro til 19,5 mill. euro. På Kypros er fondet til sammenligning på 0,23 mill. euro. I dag deltar 18 norske fagetater som partnere i programmer i forskjellige mottakerland, og rundt 63 pst. av programmene har norsk partner. Samtlige norske fylkeskommuner er partnere i prosjekter som er støttet av EØS-midlene. De norske institusjonene bidrar med faglig ekspertise i programutviklingen for å kvalitetssikre programmene og gir viktige råd i gjennomføringsfasen og til forvaltningen av programmene. I tillegg mobiliserer og støtter de andre norske aktører som vil engasjere seg som partnere i prosjekter under de samme programmene. Siden partnerinstitusjonene i all hovedsak er fagetater under ulike departementer, legger programsamarbeidet også til rette for relevante møteplasser på politisk nivå. Dette bidrar til å ytterligere styrke den bilaterale kontakten med mottakerlandene. Erfaringer viser at samarbeidet gir gjensidig og verdifull utveksling av kunnskap og informasjon, bygger kompetanse og utvikler nettverk på tvers av landegrensene. I tillegg får bedrifter mulighet til å utvikle sine prosjekter og får adgang til nye markeder.

EØS-midlene er dermed en viktig plattform for politisk samarbeid på flere nivåer, samtidig som den økonomiske, kulturelle og sosiale gevinsten i Norge er stor. En oversikt over de norske partnerinstitusjonene finnes på FMOs nettside: www.eeagrants.org.

Håndtering av hendelser med CBRNE-midler (kjemiske, biologiske, radiologiske, nukleære og eksplosive stoffer) er krevende. God opplæring og koordinering mellom flere myndigheter er nødvendig. I et samarbeid mellom det polske innenriksdepartementet, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Direktoratet for samfunnssikkerhet- og beredskap (DSB) ble det gjennomført kompetansebygging på tvers av sektorer, etablert sentrale koordineringsstrukturer for forebygging og respons, samt gitt opplæring i bruk av riktig utstyr og utvikling av nødvendige prosedyrer for håndtering av CBRNE-hendelser forårsaket av terrorhandlinger og ulykker. Bl.a. ble det utviklet innovative lærings- og treningsplattformer der spredningsmodeller utviklet av FFI ble benyttet.

Det inkluderte bruk av droner ved hendelser, nytt deteksjonssystem for biologiske «agents», testing av relevant utstyr, treningsprogram for beredskapspersonell, utvikling av veileder for håndtering av pasienter etter CBRNE-skade, etterforskning samt tiltak for informasjon til befolkningen ved slike hendelser. Treningsaktiviteter for håndtering av pasienter med CBRNE-skader inkluderte også opplæring av beredskapspersonell fra Ukraina. Prosjektet har bidratt til økt og forbedret kapasitet for katastrofeforebygging og beredskap i Polen.

Kroatia ligger i en jordskjelvutsatt sone og har opplevd flere kraftige skjelv i nyere tid. Et forskningssamarbeid mellom Universitetet i Bergen og Universitetet i Zagreb har bidratt til økt kunnskap og kapasitet om risiko for jordskjelv og hvordan redusere de ødeleggende konsekvensene. Islands meteorologiske institutt har også bidratt innen arbeid med seismiske data. Prosjektet har resultert i en økt bevisstgjøring i befolkningen om risiko og beredskap knyttet til jordskjelv i Kroatia.

Budsjett 2026

Ettersom 2025 er siste år med bevilgning under EØS-finansieringsordningene 2014–2021 foreslås det ingen bevilgning under post 77 *EØS-finansieringsordningen 2014–2021* og post 78 *Den norske finansieringsordningen 2014–2021* i 2026.

Dette er en reduksjon på totalt 629 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Det foreligger en forpliktelse til å fullføre innværende periode i sin helhet, og endelig juridisk avslutning vil ikke foreligge før om noen år.

Post 79 EØS-finansieringsordningen 2021–2028, kan overføres

Post 80 Den norske finansieringsordningen 2021–2028, kan overføres

Nye avtaler mellom Norge og EU-kommisjonen og mellom Island, Liechtenstein og Norge og EU-kommisjonen om ny finansieringsperiode for 2021–2028 ble inngått 12. september 2024. Stortinget ratifiserte avtalene 24. oktober 2024 gjennom behandling av Innst. 21 S (2024–2025), jf. Prop. 119 S (2023–2024).

De landvise rammeavtaleforhandlinger med mottakerlandene ble igangsatt i 2024. Det foreslås å opprette to nye poster med stikkord «kan overføres» for ny periode for EØS-finansieringsordningene.

Mål 2026

Bevilgningene skal bidra til å nå følgende mål som nedfelt i avtalene med EU:

- Sosiale og økonomiske forskjeller i EØS-området er redusert
- Bilaterale forbindelser mellom Norge og mottakerlandene er styrket

Prioriteringer 2026

For EØS-midlene 2021–2028 blir hovedprioriteringene å ferdigstille rammeavtaleforhandlingene (MOU) med mottakerlandene som ikke undertegnes i løpet av 2025. Videre blir det viktig å sikre en programutvikling i tråd med inngåtte rammeavtaler og regelverk slik at midlene gjøres tilgjengelige for prosjektgjennomføring. I tillegg fortsetter arbeidet med å sørge for at fondene for sivilt samfunn kan gjennomføre åpne utlysninger og sikre at prosjektsamarbeid kan starte. Det planlegges også med at fondet for sosial dialog kan lyse ut midler i 2026.

God risikostyring, herunder forebygging, avdekking og oppfølging av eventuelt misbruk av finansieringsordningene, er en viktig prioritering for begge finansieringsordningene gjennom hele finansieringsperioden. Risikohåndtering er en hovedoppgave for EØS-midlenes sekretariat i Brussel (Financial Mechanism Office, FMO), som har ansvaret for den tekniske gjennomføringen og den daglige forvaltningen av EØS-midlene.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 819 mill. kroner under post 79 *EØS-finansieringsordningen 2021–2028* og 747 mill. kroner under post 80 *Den norske finansieringsordningen 2021–2028* i 2026.

For å ta høyde for en varierende kronekurs og endrede prognoser foreslås det for 2026 en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 117 *EØS-finansieringsordningene*, post 79 og 80, jf. forslag til romertallsvedtak III, punkt 2, med en samlet øvre ramme på 156,6 mill. kroner under begge postene.

I tillegg foreslås det to tilsagnsfullmakter, jf. forslag til romertallsvedtak VI, punkt 1, på 18 436 mill. kroner under post 79 og 15 962 mill. kroner under post 80 som er Norges gjenstående forpliktelse av avtalen med EU i fremtidige år.

Kap. 118 Utenrikspolitiske satsinger

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71, 72, 73 og 76</i>	117 413	103 526	72 776
50	Norges forskningsråd – utenriksområdet	51 798		
70	Nordområdene og Antarktis, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	153 508	54 630	
71	Globale sikkerhetsspørsmål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	9 496	7 300	6 450
72	Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	24 625	44 390	22 190
73	Klima, miljøtiltak og hav mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	15 147	10 943	11 778
74	Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.	32 088	24 372	24 444
75	Fredsorganisasjoner	7 499	10 000	
76	Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>		33 600	39 600
77	Norges forskningsråd – utenriksområdet, <i>kan overføres</i>		50 766	60 000
78	Initiativ om humanitære konsekvenser av kjernevåpen		15 000	
	Sum kap. 118	411 574	354 527	237 238

Under dette kapittelet dekkes øvrige utenrikspolitiske satsinger under programområde 02 *Utenriksforvaltning*.

Regjeringen la i august 2025 fram en ny nordområdestrategi – *Norge i Nord*. Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Regjeringens mål er at Nord-Norge skal ha livskraftige lokalsamfunn der folk ønsker å bo, og som bidrar til sikkerhet og beredskap. Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordnede koordineringsansvaret for regjeringens nordområdepolitikk. Som et ledd i oppfølgingen av nordområdestrategien foreslår regjeringen i 2026 å flytte nordområdemidler fra Utenriksdepartementets budsjett til Kommunal- og distriktsdepartementet og andre departementer. Dette er nærmere omtalt under post 21 *Spesielle driftsutgifter* og post 70 *Nordområdene og Antarktis*.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 71, 72, 73 og 76

Bevilgningen dekker spesielle driftsutgifter til satsingsområdene under kapittelet. Dette kan omfatte utgifter til analyser, utredninger og arrangementer i samarbeid med andre aktører. Videre dekker bevilgningen hospiteringer og sekonderinger, og andre tiltak som styrker norsk kompetanse og innsats.

Hovedandelen av bevilgningen går til andre departementers og statlige etaters internasjonale oppdrag på vegne av Utenriksdepartementet. Bevilgningen går også til driftsutgifter som påløper for andre departementer eller etater som forvalter tilskuddsordninger på vegne av Utenriksdepartementet. Det planlegges bl.a. for følgende tiltak i 2026:

- Div. tiltak for å understøtte norske prioriteringer og interesser i Arktis og Antarktis og oppfølging av regjeringens nordområdestrategi *Norge i Nord* som ble presentert i august 2025.
- Arbeidet for atomsikkerhet, ikke-spredning, nedrustning og eksportkontroll som Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) utfører for Utenriksdepartementet. Arbeidet inkluderer forvaltning av atomhandlingsplanens tilskuddsordning, rådgivning, deltakelse i internasjonale fora og internasjonalt samarbeid.
- Norsk representant i NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE). Kostnadene deles mellom Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.
- Stiftelsen NORSAR ivaretar rollen som norsk datasenter for Prøvestansavtalen og bistår Utenriksdepartementet med gjennomføring av Norges internasjonale forpliktelser i henhold til denne avtalen. NORSAR er en forskningsstiftelse som spesialiserer seg på seismologi og seismisk overvåkning.
- NorNed-samarbeidet, som er sentralt i Norges arbeid med verifikasjon av nedrustning. Samarbeidet finansieres gjennom en belastningsfullmakt til Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). NorNed-samarbeidet består av Stiftelsen NORSAR, Institutt for energiteknikk (IFE) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) i tillegg til DSA.
- Prosjekt for å styrke norsk Russland-kompetanse i regi av Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI). Prosjektet vil styrke dialog og erfaringsutveksling og skape synergieffekter mellom ulike kunnskapsmiljøer i academia og sivilsamfunn, og mellom disse og Russlandsrelevant forvaltning.
- Forsvarets forskningsinstituts (FFI) teknisk-vitenskapelige arbeid knyttet til møter i Biologivåpenkonvensjonen (BWC), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), FNs generalsekretærs mekanisme for etterforskning av påstått bruk av kjemiske og biologiske våpen (UNSGM) og Australiagruppen (AG) for ikke-spredning av kjemiske og biologiske våpen. FFI stiller under avtalen også analyselaboratoriekapasitet til

veie for Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) og UNSGM.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 72,8 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 30,8 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Det foreslås å flytte 37,8 mill. kroner fra denne posten som følge av at nordområdemidler rammeoverføres til andre departementer som et ledd i oppfølgingen av regjeringens nordområdestrategi. Til Klima- og miljødepartementet overføres det 18 mill. kroner til kap. 1471, post 01, 2 mill. kroner til kap. 1420, post 01 og 0,8 mill. kroner til kap. 1410, post 21. Det overføres 1,5 mill. kroner til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets kap. 1520, post 01, 2 mill. kroner til Landbruks- og matdepartementets kap. 1136, post 50 og 5 mill. kroner til Helse- og omsorgsdepartementets kap. 703, post 01. Til Nærings- og fiskeridepartementet overføres det 6,5 mill. kroner til kap. 923, post 01 og 2 mill. kroner til kap. 916, post 01.

Det foreslås videre å flytte støtten til NATOs kompetansesenter for cybersikkerhet (CCDCOE) på 0,9 mill. kroner til denne posten fra post 71 *Globale sikkerhetsspørsmål* og 6,2 mill. kroner fra post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.* for å finansiere NorNed-samarbeidet og Forsvarets forskningsinstituts arbeid med kjemiske og biologiske våpen.

Post 50 Norges forskningsråd – utenriksområdet

Posten ble avviklet fra 2025 i forbindelse med etablering av ny budsjetteringsmodell i Norges forskningsråd. Bevilgningen ble flyttet til ny post 77 *Norges forskningsråd – utenriksområdet*.

Rapport 2024

Bevilgningen til Forskningsrådets satsing på utenriks- og sikkerhetspolitikk er knyttet til forskning på utviklingstrekk av særlig relevans for norske nasjonale og globale interesser. Geografiske føringer for bruken av midlene følger i hovedsak femårige rammer. Geopolitiske utviklingstrekk, Arktis og nordområdene, Russland, EU og Europa, Asia,

Forskningsbasert kunnskap om utenriks- og sikkerhetspolitiske fagområder som er relevante for norske interesser globalt og i Norges nærområder er styrket

Overgangen fra netto- til bruttobudsjettering i Forskningsrådet fra og med 2024 medførte at færre forskningsprosjekter enn tidligere år ble finansiert. Omleggingen gjorde at utlysning av midler til forskning på NATO og sentrale allierte land ble utsatt til 2025.

Langsiktig strategisk ekspertise om Russland og eksisterende norske forskningsmiljøer på feltet er styrket

Etter Russlands fullskalaangrep på Ukraina ble institusjonelt samarbeid mellom norske og russiske forskningsinstitusjoner suspendert. Samarbeid med enkeltforskere har i noen grad blitt opprettholdt, men det er svært krevende for russiske forskere å delta i samarbeid med forskere i såkalte ikke-vennligsinnede land. Derfor har det vært arbeidet med å hente inn russiske forskere utenfor Russland.

I 2024 konkluderte Russland-nettverket, et fireårig nasjonalt og interdisiplinært prosjekt, bestående av forskere som arbeider med russisk politikk og samfunnsutvikling. Nettverket ble koordinert av Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) og samlet 56 forskere fra 21 institusjoner. I tillegg til faglige samlinger for forskerne har nettverket vært en nyttig diskusjonspartner for norske myndigheter. Nettverket bidro bl.a. til kunnskap om hvordan sanksjoner slo ut på norsk-russisk samarbeid i startfasen. Nettverket har også bidratt til løsninger knyttet til russiske studenter og forskere i Norge, og forsker-til-forsker-samarbeid med russiske forskere utenfor Russlands grenser. Nettverket har vært viktig for å gi Russland-forskere en møteplass i en tid med små muligheter for å videreføre forskningsløp i Russland. Blant pågående forskningsprosjekter på russiske forhold i 2024 kan nevnes studie av utviklingen i russisk innenrikspolitikk og hvordan dette påvirker Norges sikkerhetspolitiske rammer, forskning på russisk tilstedeværelse og strategi i Arktis, miljøforskning på felles økosystemer i Barentsregionen, med vekt på grenseoverskridende forurensning, analyser av hvordan russiske strategiske narrativer sirkulerer i nordiske medier og påvirker opinionen, og forskning på energipolitikk og konsekvensene av redusert russisk gassseksport til Europa og Norden.

Til tross for regjeringens vektlegging av å opprettholde et robust norsk forskningsmiljø på Russland, var det i 2024 færre søknader til

Forskningsrådets utlysning for Russland-forskning enn tidligere år. Dette kan skyldes at det er blitt langt vanskeligere å forske på russiske forhold etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Forskningsbasert kunnskap om utviklingen i nordområdene, og forhold av betydning for norske interesser i Arktis er styrket.

Av Utenriksdepartementets bevilgning til Forskningsrådet gikk 12 mill. kroner inn i en større internasjonal utlysning gjennom Nord-Forsk om bærekraftig samfunnsutvikling i Arktis. Forskere fra ti land, bl.a. Canada, Danmark og Finland, deltok i utlysningen med til sammen 330 mill. kroner. Norge deltok i prosjektene med 46 av totalt 186 forskere fra 66 universiteter, institutter og forskningsorganisasjoner. Tematisk dekker prosjektene bl.a. sikkerhet, naturressurser, samfunn i endring, klima og urfolk.

Forskningsbasert kunnskap om europeiske og asiatiske forhold av relevans for norske interesser er produsert og tatt i bruk. Av forskningsprosjekter på Asia i endring av særlig betydning for Norge er forskning på Kinas voksende rolle i Arktis og Norges forhold til Kina i en ny geopolitisk virkelighet, og et prosjekt som utforsker hvordan globale forsyningskjeder påvirkes av geopolitiske spenninger og økonomisk omstilling i Asia, med vekt på Kina og sammenslutningen for sørøst-asiatiske nasjoner (ASEAN).

Forskningsrådet finansierer en rekke prosjekter knyttet til Europa og EU, bl.a. gjennom programmer for å styrke norsk deltakelse i EUs forsknings- og innovasjons-programmer, særlig Horisont Europa.

Kunnskapsproduksjon om globale stormakts-rivalisering er styrket

Senter for geopolitikk ble etablert i oktober 2023 og fikk bevilgning over denne posten i 2024. Formålet med senteret er å styrke kunnskapen om internasjonale maktforhold og stormaktenes posisjoner, og om hvordan dette påvirker Norges interesser, politikk og handlingsrom. Senteret er et partnerskap mellom NUPI, Fridtjof Nansens institutt, Institutt for forsvarsstudier, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Oslo. Senteret kombinerer inngående kunnskap om sentrale aktører som EU, Kina, Russland og USA, med regional ekspertise på Afrika, Asia, Arktis og Europa. Det har også tematisk spisskompetanse på sikkerhet, geopolitikk, internasjonal økonomi, verdikjeder, energi og bærekraft. Gjennom seminarer og rundebord har senteret bidratt til å gi politikere, forvaltning, næringslivsaktører og offentligheten

dypere innsikt i drivkreftene bak en stadig mer konfliktfylt og uforutsigbar verden.

Post 70 Nordområdene og Antarktis, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen på posten har tidligere dekket tilskuddsordningen Arktis 2030, som er et sentralt virkemiddel i norsk nordområdepolitikk. Ordningen har fram til 2025 vært delt mellom Kommunal- og distriktsdepartementet og Utenriksdepartementet.

Regjeringen foreslår fra 2026 å samle tilskuddsordningen Arktis 2030 under Kommunal- og distriktsdepartementet, som koordinerer regjeringens nordområdepolitikk. Posten foreslås derfor avviklet.

Det vises til Kommunal- og distriktsdepartementets Prop. 1 S for nærmere omtale av tilskuddsordningen Arktis 2030 og regjeringens nordområdepolitikk. For tilskudd til prosjektarbeid i Arktisk råd-arbeidsgruppen *Arctic Monitoring and Assessment Programme* vises det til omtale i Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S.

Rapport 2024

En mer krevende og mer uforutsigbar sikkerhetspolitisk situasjon og økt internasjonal interesse for nordområdene påvirket internasjonalt samarbeid i Arktis og Antarktis. Det er stor global oppmerksomhet om klimaendringene i Arktis, som varmes opp tre til fire ganger ganger raskere enn det globale gjennomsnittet. Ifølge forskere var 2024 det nest varmeste året som er registrert i Arktis.

Norges interesser i Arktis og Antarktis er ivaretatt

Fortsatt bredt norsk engasjement i sentrale samarbeidsfora og møteplasser bidro til å ivareta og, på enkelte områder, styrke Norges rolle og posisjon i Arktis og Antarktis. Faglige leveranser og aktiviteter som ble gjennomført under Norges lederskap i Arktisk råd styrket Norges posisjon som ansvarlig aktør i Arktis. Det norske lederskapsinitiativet og det økende problemet med skogbranner i den arktiske villmarken ble videreført gjennom arrangementer på en rekke internasjonale arenaer, bl.a. COP29 i Baku og konferansen Arctic Circle på Island. Initiativet legger til rette for økt samarbeid og kunnskapsdeling mellom urfolk, forskere og myndigheter.

Kunnskap om utviklingen i nord står sentralt i nordområdepolitikken. Gjennom tilskuddsordnin-

gen Arktis 2030 ble det gitt tilskudd til prosjekter som bidro med oppdatert kunnskap og analyse om den endrede utenriks- og sikkerhetspolitiske situasjonen i Arktis. Det ble også gitt tilskudd til prosjekter som understøtter sentrale nordområdeprioriteringer som nordisk samarbeid, klima og det grønne skiftet, forvaltning av havressurser og havobservasjon, ungdom, urfolk og næringslivsgründere. Prosjektstøtte til arbeidsgruppene under Arktisk råd har i 2024 bidratt til kunnskap om akkumulering av kvikksølv i Arktis og har bidratt inn til Minamatakonvensjonen om kvikksølv, radioaktivitet, samspill mellom klima og helse, klimadrivere og kryosfæren, marin forsøpling og mikroplast og overvåking av arktisk biodiversitet. Støtte til krise- og beredskapssamarbeid i rammen av Arktisk råd ble videreført. Det ble også gitt støtte til utarbeidelse av rapporten *Arctic Climate Change Update 2024: Key Trends and Impacts* (AMAP) som bl.a. omhandler tining av permafrost, ekstremhendelser, havforsuring og skogbranner. Resultater og informasjon fra denne rapporten benyttes av nasjonale myndigheter og i internasjonale klimaprosesser.

I en tid med betydelig internasjonal interesse for Arktis, og der multilaterale plattformer som Arktisk råd ikke kunne ha normal møtevirksomhet, ble norske og internasjonale Arktis-konferanser og seminarer enda viktigere for kunnskapsutvikling og for å fremme regjeringens politikk. Arktis 2030-midler understøtter flere slike arenaer, herunder konferansen Arctic Frontiers i Tromsø og Arctic Congress i Bodø og gjennom støtte til prosjekter som aktivt benytter slike møteplasser i sitt arbeid. Dette kommer i tillegg til bred politisk deltakelse på konferansene. Politisk prioritert innsats i Antarktis understøttet norske interesser og Norges rolle som polarnasjon i sør. Med midler fra Arktis 2030, har Norsk polarinstitutt og Havforskningsinstituttet bidratt med avgjørende kompetanse i pågående arbeid på marint vern og bærekraftig ressursforvaltning i havområdene rundt Antarktis. Det tunge faglige engasjementet og solid forskningstilstedeværelse gjorde at Norge fortsatt spilte en aktiv rolle i utvikling av regelverk og øvrige rammer for virksomhet i Antarktis.

Norge bidro til å opprettholde og videreutvikle det internasjonale samarbeidet i Arktis og Antarktis, og mekanismene som danner rammene for samarbeid i disse regionene, i lys av endrede forutsetninger som følge av Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina.

Norge har bidratt til å opprettholde og videreutvikle det internasjonale samarbeidet i Arktis og Antarktis, og mekanismene som danner rammene for samarbeid i disse regionene, i lys av endrede forutsetninger som følge av Russlands invasjon i Ukraina

Gjennom lederskapet i Arktisk råd bidro Norge videreføring av rådets langsiktige arbeid innen klima og miljø. Arktis 2030-ordningen var sentral for å få til dette. Selv om det også i 2024 var en del begrensninger i Arktisk råds arbeid, økte den faglige aktiviteten betydelig gjennom året. Sommeren 2024 ble det åpnet for digitale møter på arbeidsgruppe- og ekspertgruppenivå, noe som gjorde det enklere for de faglige arbeidsgruppene – som er motoren i rådets arbeid – igjen å levere relevant kunnskap og vedta nye prosjekter. I april arrangerte det norske Arktisk råd-lederskapet i samarbeid med Havforskningsinstituttet en internasjonal konferanse om økosystembasert havforvaltning i Tromsø. Konferansen bidro til å identifisere en rekke behov for videre samarbeid for å styrke vårt felles kunnskapsgrunnlag om havforvaltning og beskyttelse av naturen i Arktis. En viktig lærdom var også å gjøre kunnskapen mer tilgjengelig og tilrettelagt for beslutningstakere.

Arktis 2030-ordningen bidro til fortsatt bredt norsk engasjement i Barentsrådet med vekt på samarbeidet mellom Norge, Finland og Sverige. Tildelingene til miljøsamarbeid i den nordiske delen av Barentsregionen bidro for eksempel til internasjonalt samarbeid om vern av biodiversitet og bevaring av økosystemer. Midlene bidro også til å styrke det felles internasjonale kunnskapsgrunnlaget for klimaendringer, miljøgifter og miljøtilstand i nord. Finland besluttet i oktober 2024 å trekke seg fra Barentsrådet etter 2025.

Støtte til Norsk polarinstitutt og Havforskningsinstituttets deltakelse i internasjonale prosesser som gjelder polarområdene var viktig i 2024. Dette for å opprettholde internasjonal samhandling og kunnskapsbasert forvaltningssamarbeid i Arktis og Antarktis.

Norske kompetansemiljøer på Russland er opprettholdt

Støtten til tiltak som bidrar til å opprettholde norsk Russland-kompetanse har blitt videreført. Dette ble i hovedsak gjort ved å bevare støtten til norske enkeltaktører som fremdeles kan og har forutsetninger for å arbeide med russiske samarbeidspartnere i Russland og i eksil. Gjennom støtten har norske aktører klart å opprettholde kontakt med og aktiviteten til russiske aktører som på

grunn av innstrammingene i russisk lovgiving ikke lenger kan arbeide åpent i Russland eller har gått i eksil. I lys av at kontakt med Russland på lang sikt kan bli begrenset, har det blitt igangsatt arbeid for å sikre nødvendig kompetanse på sikt. Et nytt nasjonalt nettverk for Russland-kompetanse hadde oppstart i mai 2025.

Russiske menneskerettighetsmiljøer består og fortsetter arbeidet i eller utenfor Russland

Den autoritære utviklingen i Russland styrket seg, og den kraftige undertrykkelsen av menneskerettighetsmiljøer i Russland fortsatte. Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina har forsterket den interne undertrykkelsen. Russlands respekt for internasjonale menneskerettighetsforpliktelser fortsatte å forvitre.

Støtten bidro til å opprettholde sivilsamfunnsorganisasjoner, styrke arbeidet til menneskerettighetsforsvarere og opprettholde tilgang til uavhengige medier i Russland. Støtten bidro også til at deler av menneskerettighetsarbeidet som er tvunget i eksil fortsatte.

Arbeidet med å dokumentere brudd på menneskerettighetene i Russland ble opprettholdt.

Risiko for alvorlige atomulykker og radioaktiv forurensning er redusert i regionen. Risiko for at nukleært og annet radioaktivt materiale kommer på avveier er redusert. Norsk og regional atomberedskap er styrket

Russlands angrepskrig mot Ukraina medfører økt risiko for atomhendelser. Som følge av krigen finansieres ikke lenger prosjektsamarbeidet med russiske myndigheter. Norge har ikke dialog med russiske myndigheter om atomsikkerhetsspørsmål og miljøutfordringer. Det er derfor begrenset kunnskap om utviklingen på de tidligere samarbeidsområdene. Dette kan påvirke vår atomberedskap. I 2024 ble arbeidet med å oppdatere situasjonsforståelsen av atomsikkerhet i Russland styrket, bl.a. gjennom miljøkonsekvensanalyser av hypotetiske utslipp fra det flytende atomkraftverket «Akademik Lomonosov» og atomisbrytere. Miljøvernorganisasjonene har fortsatt sitt arbeid under atomhandlingsplanen for å samle og utgi informasjon om atomsikkerhet i Russland og Ukraina, men må vurdere utadrettede aktiviteter opp mot egen sikkerhet. Testing av varslingsprosedyrer for atomhendelser med Russland ble videreført tilnærmet som normalt. Testing av varslingsprosedyrene med Ukraina og de nordiske landene ble videreført. Meld. St. 30 (2023–2024) *Internasjonalt samarbeid om atomsikkerhet og*

miljø i et endret Europa ble lagt frem for Stortinget i 2024. Se også omtale under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 71 *Europa og Sentral-Asia* og post 73 *Ukraina og naboland*.

Budsjett 2026

Det foreslås å rammeoverføre 40 mill. kroner fra denne posten til Kommunal- og distriktsdepartementets kap. 553 *Regional- og distriktsutvikling*, post 63 *Interreg, Arktis 2030 og det norske Barentssekretariatet*. Videre foreslås det å rammeoverføre 6,2 mill. kroner fra denne posten til Klima- og miljødepartementets kap. 1400 *Klima- og miljødepartementet*, post 74 *Tilskudd til AMAP*.

Posten foreslås avviklet i 2026.

Post 71 Globale sikkerhetsspørsmål, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker tiltak som styrker den norske kompetansen om og innsatsen mot globale og regionale sikkerhetsutfordringer, samt tiltak for styrket transatlantisk samarbeid om sikkerhetspolitiske spørsmål. Bevilgningen skal brukes til å fremme kunnskap, koordinering og kapasitetsbygging, bl.a. gjennom samarbeid med internasjonale og nasjonale forskningsinstitusjoner.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Transatlantisk samarbeid og dialog om sikkerhetspolitiske spørsmål er styrket.
- Det er fremmet politikk i NATO som sikrer alliansens politiske og militære relevans.
- Kompetanse om aktuelle sikkerhetspolitiske spørsmål og innsatsen mot globale og regionale sikkerhetsutfordringer med konsekvenser for norske interesser er økt.
- Kompetanse om årsakene til, og effektiv bekjempelse av radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme er økt.

Prioriteringer 2026

Norges sikkerhetspolitiske omgivelser er kompliserte og uforutsigbare. Russlands krig mot Ukraina, undergraving av internasjonal rettsorden, terrorisme, fremmedstatlige påvirknings- og desinformasjonskampanjer, grenseoverskridende internasjonal kriminalitet, piratvirksomhet og trusler i det digitale rom er krevende sikkerhets-

utfordringer. Disse er dynamiske og påvirker norske interesser på måter som stiller store krav til bruken av Norges sikkerhetspolitiske virkemidler. I tillegg preger økende stormaktsrivalisering det globale utviklingsbildet. Måltrettet innsats og økt samarbeid både nasjonalt og internasjonalt blir stadig viktigere.

Det er fortsatt en prioritet å videreutvikle samarbeidet med europeiske og amerikanske forskningsinstitusjoner for å styrke transatlantisk samarbeid og dialog om sikkerhetspolitiske forhold. Støtte til slik dialog skal særlig bidra til å opprettholde et høyt kunnskapsnivå i Norge om utviklingen i amerikansk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det skal også bidra til å videreutvikle kjennskapen til norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk i viktige amerikanske miljøer.

Det er en prioritet å videreføre støtten til norsk forskning på terrorisme og voldelig ekstremisme. Forskningsmiljøets kompetanse på fagfeltet anvendes aktivt inn mot prioriterte samarbeid internasjonalt. Dette inkluderer Den globale koalisjonen mot ISIL og Global Counter-Terrorism Forum (GCTF)

Det er en prioritet å videreføre støtte til Multinational Force and Observers (MFO) sin sivile observatørenhet på Sinai. Krigen i Gaza og økt ustabilitet i regionen har økt viktigheten av å støtte observatørenheten, som spiller en nøkkelrolle i MFOs arbeid med å overvåke overholdelse av fredsavtalen mellom Egypt og Israel, og bidrar dermed til stabile relasjoner mellom partene.

Rapport 2024

Transatlantisk samarbeid og dialog om sikkerhetspolitiske spørsmål er styrket. Det er fremmet politikk i NATO som sikrer alliansens politiske og militære relevans.

Kompetanse om aktuelle sikkerhetspolitiske spørsmål og konsekvenser for norske interesser er økt

Støtten til Brookings Institution, German Marshall Fund, Centre for Strategic and International Studies og Norsk utenrikspolitisk institutt bidro til å belyse sentrale sikkerhetspolitiske utviklingstrekk av betydning for Norges sikkerhetspolitiske interesser og har styrket Norges profil i viktige amerikanske og europeiske forskningsmiljøer. Gjennom delfinansiering av *Multinational Force and Observers* sin sivile observatørenhet har Norge bidratt til overholdelse av fredsavtalen mellom Egypt og Israel, og til stabilitet i en krevende regional kontekst i lys av krigen i Gaza.

Kompetanse om årsakene til, og effektiv bekjempelse av, radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme er økt

Støtten til Forsvarets forskningsinstitutt TERRA-prosjekt førte til økt kunnskap om islamistisk terrorisme av særlig nytte for beslutningstakere i Norge og internasjonalt. Det NUPI-ledede Konsortiet for forskning på terrorisme og internasjonal kriminalitet har bidratt til økt kunnskap om voldelig ekstremisme, inkludert høyreekstremisme. Disse fagmiljøene har i 2024 formidlet forskning til viktige samarbeidsfora hvor Norge deltar, herunder Den globale koalisjonen mot ISIL og Global Counter Terrorism Forum (GCTF), samt bidratt aktivt til utvikling av politikk i Norge, bl.a. i Ekstremismekommisjonen. Kommisjonen utarbeidet også NOU 2024: 3 «Felles innsats mot ekstremisme» som fremmet anbefalinger for å forbedre Norges evne til å forebygge radikaliserings og fremvekst av ekstremisme.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 6,5 mill. kroner i 2026. Det er en reduksjon på 0,9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som skyldes at støtten til NATOs kompetansesenter for cybersikkerhet (CCDCOE) foreslås flyttet til kap. 118 *Utenrikspolitiske satsinger*, post 21 *Spesielle driftsutgifter*.

Post 72 Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker tiltak for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødelegglesesvåpen og kjernefysisk sikkerhet. Bevilgningen skal støtte opp om det internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet. Det multilaterale samarbeidet om aktiviteter i verdensrommet dekkes også over ordningen. Verifikasjon av kjernefysisk nedrustning er et satsingsområde for Norge som også fremmes i FN. Norge viderefører et initiativ for irreversibilitet i kjernefysisk nedrustning. Dette innebærer å styrke den felles forståelsen for betingelsene for at nedrustning ikke kan reverseres. Norge fremmer arbeid med humanitære konsekvenser av kjernevåpen, og tiltak for å redusere risiko for bruk av kjernevåpen. Bevilgningen støtter også kompetanseutvikling innenfor kjernefysisk nedrustning nasjonalt og internasjonalt. Bevilgningen bidrar til gjennomføringen av regjeringens handlingsplan for

atomsikkerhet og miljø (Atomhandlingsplanen). Som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina er prosjektmidler til samarbeid med myndighetene i Russland frosset. Samtidig er det viktig å styrke atomsikkerhetssamarbeidet med Ukraina og fortsette aktiviteter i de øvrige aktuelle landene i Øst-Europa og Sentral-Asia.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Internasjonal enighet om å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødelegglesesvåpen, og på sikt en verden uten slike våpen.
- Forpliktelser under Ikkespredningsavtalen, Kjemivåpenkonvensjonen, Biologivåpenkonvensjonen, Prøvestansavtalen og andre internasjonale avtaler knyttet til masseødelegglesesvåpen er overholdt.
- Internasjonalt samarbeid om å styrke Biologivåpenkonvensjonen er prioritert. Straffefrihet for brudd på Kjemivåpenkonvensjonen er hindret.
- Internasjonalt samarbeid om normer og regler i verdensrommet og normutvikling innen cyber, verdensrommet og autonome våpensystemer fortsetter.
- Risiko for alvorlige atomulykker og radioaktiv forurensning er redusert.
- Risiko for at nukleært og annet radioaktivt materiale kommer på avveier er redusert.
- Norsk og regional atomberedskap er styrket.

Prioriteringer 2026

Ikkespredningsavtalen (NPT) er grunnmuren i det multilaterale nedrustnings- og ikkespredningsregimet. Det er en prioritet for Norge å sikre at den sterke internasjonale oppslutningen om avtalen opprettholdes, samt at forpliktelsene under avtalen gjennomføres fullt ut. Tre prinsipper for nedrustning står sentralt: åpenhet, verifikasjon og irreversibilitet. Norge vil fortsette å fremme verifikasjonsarbeidet multilateralt, sammen med Brasil, med mål om å etablere en teknisk-vitenskapelig gruppe innen FN. Norge vil, sammen med Storbritannia, videreføre den multilaterale dialogen om irreversibilitet og nedrustning. Dialogen fremmer en felles forståelse av hva irreversibilitet betyr i praksis, og ikke minst gir den ny giv til arbeidet med nedrustning og motvirker polarisering. Norge vil fremme arbeid med humanitære konsekvenser av kjernevåpen og støtte opp om multilateralt samarbeid for å redusere risikoen for bruk av kjernevåpen.

Innsatsen i firepartssamarbeidet om verifikasjon med Storbritannia, Sverige og USA (Quad Nuclear Verification Partnership) og engasjementet i Det internasjonale partnerskapet for verifikasjon av nedrustning (IPNDV) videreføres. NorNed-samarbeidet bidrar med teknisk kunnskap og faglig støtte. NorNed består av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Institutt for energiteknikk (IFE) og stiftelsen NORSAR. DSA bidrar også med støtte til Norges arbeid i Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA). Innsatsen for etablering og styrking av regionale kompetansesentre for verifikasjon i Latin-Amerika, Afrika og Sentral-Asia videreføres. Arbeidet med kjernefysisk sikkerhet videreføres.

Norges forpliktelser under Prøvestansavtalen (CTBT) overholdes. NORSAR utøver rollen som nasjonalt datasenter for overvåkingen av avtalen. Norge skal fortsatt være en tydelig og prinsippfast støttespiller for Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW), som står for den daglige gjennomføringen av Kjemivåpenkonvensjonen (CWC). Arbeidet med å fremme CWC og Biologivåpenkonvensjonen (BWC) fortsetter, og Norge vil bidra konstruktivt inn i arbeidsgruppene i BWC for å styrke konvensjonen. Norge stiller analyselaboratorier til disposisjon til OPCW og UNSGM (FNs generalsekretærs mekanisme for etterforskning av påstått bruk av kjemiske og biologiske våpen).

Det er viktig å sikre fremtidig kompetanse innenfor nedrustning, spesielt om kjernevåpen. Støtten til Oslo Nuclear Project ved Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo videreføres. Prosjektet bygger norsk og internasjonal kompetanse på kjernevåpen, global nedrustning og ikke-spredning.

Det planlegges også i 2026 en egen utlysning av prosjektmidler for organisasjoner som arbeider med nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet, foreløpig om lag 4 mill. kroner.

Verdensrommet er i økende grad blitt en arena for sikkerhetspolitikk, stormaktsrivalisering og potensiell konflikt. Norge vil derfor fortsette arbeidet for å styrke normer og regler for adferd i verdensrommet gjennom å delta i relevante prosesser, særlig i FN, og støtte innsats som kan bidra til å styrke fremdriften i dette arbeidet.

Norge viderefører bidraget til kapasitetsbygging globalt innen cybersikkerhet, teknologi og ansvarlig statlig atferd i det digitale rom gjennom støtte til FNs institutt for nedrustningsforskning (UNIDIR) sitt program for sikkerhet og teknologi. I tillegg til kompetanseheving og understøttelse

av FN-diskusjonene, bidrar dette til bred involvering, tillitsbygging og transparens.

Gjennom støtte til internasjonale organisasjoner og miljøvernorganisasjoner videreføres atom-sikkerhetssamarbeidet i tråd med regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet og miljø. Arbeid med situasjonsbilde og kunnskap om kjernefysiske og radiologiske risikoer som en følge av krigen mot Ukraina vektlegges. Arbeid med å oppdatere kompetansen om atomsikkerhet i Russland prioriteres. Testing av varslingsprosedyrer for atomhendelser videreføres. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har ansvaret for å følge opp atomhandlingsplanen og forvalte midlene til atomsikkerhet. Hovedsatsingen er i Ukraina, gjennom Nansen-programmet. I tillegg omfattes enkelte andre land i Øst-Europa og Sentral-Asia av samarbeidet. Dette omtales under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 71 *Europa og Sentral-Asia* og post 73 *Ukraina og naboland*.

Rapport 2024

Internasjonal enighet om å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødelegelsesvåpen, og på sikt en verden uten slike våpen

Det andre av tre forberedende møter (PrepCom) til Ikkespredningsavtalens (NPT) 11. tilsynskonferanse fant sted i 2024. Diskusjonen er polarisert som følge av den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen. Land som Russland, Kina og Iran fremstår lite konstruktive. Sammen med Storbritannia fortsatte Norge den tverregionale dialogen om irreversibilitet i kjernefysisk nedrustning, og stod i spissen for et tverregionalt fellesinnlegg fra ti land på PrepCom med forslag om å vie prinsippet om irreversibilitet større plass i NPT. Norge videreførte arbeidet med verifikasjon av nedrustning i 2024. Sammen med Brasil fremmet Norge en resolusjon til FNs generalforsamling (1. komité) som igangsatte en konsultasjonsprosess i FN for å utrede mulighetene for å etablere en stående teknisk-vitenskapelig ekspertgruppe for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning.

NorNed-samarbeidet har gjennom sin tekniske kompetanse en sentral rolle i arbeidet med å skape internasjonal enighet om nedrustning og ikke-spredning. Dette mangeårige samarbeidet ble videreført i 2024. Gjennom utvikling av tekniske løsninger bidro NorNed til å fremheve betydningen av ikke-kjernevåpenstaters deltakelse i verifikasjon av nedrustning. Bidrag til Norges aktive deltagelse i Quad og IPNDV sto sentralt. Via partnerorganisasjonen VERTIC har

Norge bidratt til å styrke kunnskap, engasjement og institusjonell forankring for verifikasjonsarbeid i Afrika, Latin-Amerika og Sentral-Asia.

Støtten til Norske leger mot atomvåpen/ICAN Norge, Nei til atomvåpen, Norges Fredsråd og Norsk Folkehjelp bidro bl.a. til at de kunne fortsette sin virksomhet med mål om økt kunnskap og debatt i den norske befolkningen om kjernevåpen og deres humanitære konsekvenser. Støtte til Norsk Folkehjelps arbeid med humanitære konsekvenser av atomprøvesprengninger har bl.a. gått til forberedelse og gjennomføring av konferanser om dette temaet i 2024 (NukeExpo) og kartlegging av konsekvenser av kjernefysiske prøvesprengninger.

FNs institutt for nedrustningsforskning (UNIDIR) er en sentral premissleverandør til den multilaterale nedrustningsdebatten, som nyter bred tillit på tvers av geopolitiske og utviklingsmessige skillelinjer og bidrar til strømlinjeforming av det multilaterale arbeidet. Instituttet leverte som vanlig svært gode analyser, møter og konferanser i 2024, og var bl.a. sentral i arbeidet med å løfte frem kjønnsdimensjonen i nedrustning.

Forpliktelser under Ikkespredningsavtalen, Kjemivåpenkonvensjonen og Biologivåpenkonvensjonen er overholdt

Norges forpliktelser under Prøvestansavtalen (CTBT) ble overholdt. NORSAR utøvet rollen som nasjonalt datasenter for overvåkingen av avtalen. Norge har siden 2023 hatt et internasjonalt lederverv sammen med Panama og arbeidet for at gjenværende land skal undertegne og ratifisere avtalen. Norges forpliktelser under Ikkespredningsavtalen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), og under Biologivåpenkonvensjonen (BWC) ble overholdt.

Internasjonalt samarbeid om å styrke Biologivåpenkonvensjonen er prioritert. Straffefrihet for brudd på Kjemivåpenkonvensjonen er hindret

Norge deltok aktivt i arbeidsgruppemøtene under Biologivåpenkonvensjonen. Norge har arbeidet tverrregionalt for å styrke internasjonalt samarbeid om å styrke Biologivåpenkonvensjonen, herunder å opprette mekanismer for internasjonalt samarbeid og for vitenskap og forskning. Norge har vært konsekvent i sine fordømmelser av brudd på Kjemivåpenkonvensjonen. Norge deltok aktivt i arbeidsgruppemøtene under Biologivåpenkonvensjonen og presenterte bl.a. et tverrregionalt arbeidspapir om verifikasjon og overholdelse.

Norge har støttet OPCWs arbeid med overvåking og etterforskning av bruk av kjemiske våpen i Ukraina.

Styrket internasjonalt samarbeid om normer og regler i verdensrommet

I 2024 skulle romsikkerhetsarbeidet drives fremover av en ny arbeidsgruppe i FN om å forhindre våpenkappløp i rommet. Arbeidet ble imidlertid forsinket på grunn av uenighet om dagsorden og mandat. Norge har deltatt aktivt for å sikre en dagsorden som reflekterer helheten i statenes syn, og bevarer oppmerksomheten rundt normer og regler for ansvarlig adferd i rommet. Norge har også bidratt til romsikkerhetsarbeidet i generalforsamlingens 1. komité. Som i 2023 har norsk støtte til UNIDIR gjennom året bidratt med faglig tilrettelegging og utarbeidelse av relevante rapporter. Støtten til UNIDIR har bidratt til å styrke oppmerksomheten rundt romsikkerhet generelt.

Internasjonalt samarbeid om cybersikkerhet og ansvarlig statlig atferd i det digitale rom er styrket

Norge deltok i flere internasjonale prosesser om cybersikkerhet og ansvarlig statlig atferd i det digitale rom i 2024. Fremgang innenfor brede multilaterale prosesser på dette området har vært utfordrende som følge av et forverret internasjonalt samarbeidsklima. Samarbeidet innen cybersikkerhet med NATO, EU og Ukraina er styrket. Økt samarbeid og dialog om cybersikkerhet var en del av avtalen som ble inngått mellom Norge og EU i 2024 om forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Cybersikkerhet var også en del av avtalen om sikkerhetspolitisk samarbeid som Norge og Ukraina inngikk i 2024. Begge disse avtalene følges opp fremover.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 22,2 mill. kroner i 2026. Det er en reduksjon på 22,2 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025.

6 mill. kroner foreslås flyttet fra denne posten til kap. 118, post 76 *Russland* for å styrke arbeidet med å opprettholde Russland-kompetanse og støtte russisk sivilsamfunn. Videre foreslås det å flytte 6,2 mill. kroner fra denne posten til kap. 118, post 21 *Spesielle driftsutgifter* for å finansiere Nor-Ned-samarbeidet og Forsvarets forskningsinstituts arbeid knyttet til møter i Biologivåpenkonvensjonen (BWC), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), FNs generalsekretærs mekanisme for

etterforskning av påstått bruk av kjemiske og biologiske våpen (UNSGM) og Australiagruppen (AG).

Post 73 Klima, miljøtiltak og hav mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker støtte til klima- og miljøinnsatser som ikke kun inkluderer utviklingsland, herunder tiltak som bidrar til gjennomføring av Parisavtalen, styrket kunnskap om internasjonale klima- og miljøutfordringer samt videreføring av arbeidet med klima, fred og sikkerhet. Posten dekker deler av det norske bidraget til det internasjonale Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet), som er et spleiselag mellom flere departementer. Posten kan sees i sammenheng med bevilgningene under kap. 163 *Klima, miljø og hav* under programområde 03 *Internasjonal bistand*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Kunnskapen om klima- og miljøutfordringer er økt.
- Oppslutning om internasjonale klima- og miljøavtaler er styrket.

Prioriteringer 2026

Bevilgningen skal i hovedsak finansiere internasjonale klima- og miljøinnsatser. Prioriterte områder er hav, marin forsøpling, reform av ineffektive subsidier til fossile brensler, samt styrking av arbeidet med klima og sikkerhet. Støtten kan også bidra til kapasitetsbygging, kunnskaps- og kompetanseutvikling og teknologisamarbeid. Videre vil bevilgningen finansiere styrket kompetanse og kapasitet til å fremme norsk utenrikspolitikk om dette, samt oppfølging av regjeringens klimastrategi for utenriktjenesten. Arbeidet med å styrke kunnskapsgrunnlaget for sammenhengen mellom klimaendringer, fred og sikkerhet vil videreføres i samarbeid med forskningsmiljøer. Det vil bli lagt vekt på å utarbeide faktagrunnlag for landsituasjoner som er på FNs sikkerhetsråds agenda. Samarbeid mellom nordiske og baltiske organisasjoner vil også styrkes gjennom det etablerte ekspertnettverket. Havpanelet vil i 2026 prioritere arbeidet med å skape bred global oppslutning om nødvendigheten av helhetlig og bærekraftig forvaltning av nasjonale havområder og planer for bærekraftige hav, som et viktig redskap for å oppnå dette. Utvikling og ikrafttredelse av nasjonale planer for bære-

kraftige hav vil være viktige verktøy for å etterleve internasjonale klima- og miljøavtaler, jf. omtale under kap. 163 *Klima, miljø og hav*, post 71 *Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling*.

Norge vil fortsatt arbeide for reform av ineffektive fossile subsidier gjennom bl.a. støtte til analysearbeid ved International Institute for Sustainable Development (IISD). Regjeringen la i 2025 for første gang fram en klimastrategi for utenriktjenesten. Hensikten er å styrke utenriktjenestens evne til å ivareta og fremme norske interesser og prioriteringer for klima og grønn omstilling. Gjennomføring av strategien vil være en viktig prioritering i 2026, inkludert tiltak som gjennomføres ved utenriksstasjonene.

Rapport 2024

Kunnskapen om klima- og miljøutfordringer er økt

I 2024 ble det inngått ny avtale for perioden 2024–2026 med Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) om samarbeid for å frembringe pålitelig og relevant informasjon og analyse om klimarelatert sikkerhets- og utviklingsrisiko i utvalgte land, særlig land som er på dagsorden til FNs sikkerhetsråd. Det ble i 2024 utarbeidet faktaark om sammenhengen mellom klima, fred og sikkerhet i bl.a. Den demokratiske republikken Kongo, Libya og Myanmar. Det er etablert tett samarbeid med medlemmer i FNs sikkerhetsråd, og disse faktaarkene ble brukt i deres behandling av mandater for relevante FN-operasjoner. Videre ble resultatene av arbeidet presentert på ulike konferanser og seminar, som Berlin-konferansen om klima og sikkerhet, under FNs generalforsamling og i Den afrikanske unionen, samt på partskonferansen for klimakonvensjonen.

Reduksjon av metanutslipp anses av mange eksperter å være den raskeste måten å redusere global oppvarming på kort sikt. Norge bidro til Verdensbankens nye fond for reduksjon av rutinemessig fakling og metanutslipp (GFMR), som ble opprettet i 2024. Siden lanseringen på COP28 i 2023 har fondet mobilisert mer midler fra privat sektor enn fra offentlige givere. Seks energiselskaper, herunder Equinor, har forpliktet seg til å gi 25 millioner dollar hver. Utvikling av konkrete prosjekter i bl.a. Sentral-Asia ble satt i gang.

Gjennom støtte til Global Subsidies Initiative (GSI) bidro Norge til å øke kunnskapen om reform av fossile subsidier og hvordan dette bidrar til å nå klimamålene og bærekraftsmålene. GSI ligger under International Institute for Sustainable Development (IISD), som kartlegger fossile subsidier, informerer globalt og gir råd og støtte

til reformer i utvalgte land IISD er også sekretariat for Vennegruppen for reform av fossile subsidier (FFFSR). Vennegruppen fremhevet betydningen av at fossile subsidier fases ut i relevante fora som Verdens handelsorganisasjon (WTO), G20 og FNs klimakonvensjon (UNFCCC). Landene i havpanelet gjorde betydelige fremskritt for å sikre bærekraftig forvaltning av 100 pst. av sine nasjonale havområder, forankret i nasjonale planer for bærekraftige hav. Panelets andre framdriftsrapport fra september viste at alle medlemslandene hadde fremgang. Lanseringen av 100%-alliansen ga ny giv til panelets arbeid for å sikre global oppslutning om tilnærmingen. De forente arabiske emirater ble også medlem av panelet, som det 18. landet i rekken. Panelet bidro til styrket kunnskap om sammenhengen mellom hav og helse og betydningen av å inkludere urfolk og innehavere av tradisjonell kunnskap i utviklingen av nasjonale planer for bærekraftige hav gjennom to publikasjoner i 2024.

Oppslutning om internasjonale klima- og miljøavtaler er styrket

Norge deltok aktivt i operasjonaliseringen av det nye fondet for tap og skade relatert til klimaendringer gjennom arbeidet i styret for fondet. Styret satte i løpet av 2024 opp sentrale deler av det institusjonelle rammeverket rundt fondet, slik som nødvendige avtaler med Verdensbanken, valg av Filippinene som vertsland for styret og ansettelse av leder for sekretariatet for fondet. I tillegg ble det arbeidet videre med finansieringsmekanismer for tap og skade for å styrke rammeverket for gjennomføringen av Paris-avtalen. Utbetaling til enkelte tiltak for å understøtte Sekretariatet for FNs rammekonvensjon om klimaendringer (UNFCCC-sekretariatet) ble forsinket.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 11,8 mill. kroner i 2026.

Post 74 Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.

Tabell 7.2 Anslagsvis fordeling 2026

(i 1 000 kr)			
Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
EU-opplysning	7 000	7 000	7 000
Drift av Institutt for fredsforsknings senter på Kypros og dets dialogarbeid	3 800	3 800	3 800
Nordem – støtte til valgobservasjon i Europa og Nord-Amerika	3 582	3 000	3 000
Støtte til Det internasjonale parlamentarikernettverket for tros- og livssynsfrihet	2 848	2 920	2 920
Europarådet – støtte til Den europeiske menneskerettsdomstolen	9 350	2 900	2 900
Fulbright – stipendordning	1 200	1 200	1 200
Arbeid mot antisemittisme. Bidrag til International Holocaust Remembrance Alliance og oppfølging i samarbeid med Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter og Falstadsenteret	1 080	1 080	1 152
Voksenåsen – kulturvirksomhet	750	750	750
Oslo Freedom Forum	1 378	622	622
Fremme av norsk-tysk samarbeid gjennom Willy Brandt-stiftelsen	600	600	600
Fremme av transatlantisk samarbeid gjennom Norge-Amerika Foreningen (NORAM)	500	500	500
Sum post 74	32 088	24 372	24 444

Bevilgningen dekker tiltak som gir økt kunnskap, styrket dialog og informasjonsutveksling om europeiske og internasjonale forhold. Bevilgningen er særlig rettet mot norske og internasjonale ikke-statlige aktører som anses som sentrale bidragsytere til ett eller flere av postens mål. Posten dekker enkeltstående tilskudd, inkludert tilskudd til navngitte mottakere, som ikke kan samles under én felles tilskuddsordning eller under andre ordninger på Utenriksdepartementets budsjett.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Kunnskapen og samfunnsdebatten om sentrale europapolitiske og internasjonale spørsmål med relevans for Norge er økt.

- Kunnskapen om menneskerettigheter er økt.
- Nettverk for menneskerettighetsforsvarere og deres arbeid er videreutviklet.
- Parlamentarikernettverk for tros- og livssynsfrihet er videreutviklet.
- Internasjonalt samarbeid mot antisemittisme er styrket.
- Europarådets medlemsstater etterlever i større grad sine forpliktelser.
- Kapasiteten i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) til å behandle nye saker og følge opp avsagte dommer er økt.
- Det liberale demokratiet og rettsstatsprinsippet i Europa og Nord-Amerika er styrket.
- Gjennomføringen av frie og demokratiske valg er styrket.

- Kunnskapsnivået og dialogen om konflikt-spørsmålene på Kypros er styrket.
- Transatlantiske folk-til-folk-forbindelser er styrket.

Prioriteringer 2026

Tilskuddene til EU-opplysning til Europabevegelsen og Nei til EU videreføres i 2026. Det liberale demokratiet har vært under press i lengre tid – også i Europa og Nord-Amerika. Demokratisk valgte flertall benytter sin posisjon til å styrke egen stilling ved å undergrave grunnleggende demokratiske prinsipper. OSSEs kontor for demokrati og menneskerettigheter gjennomfører valgobservasjoner i deltakerstatene og gir råd til myndighetene om forbedringer av valglovgivning og -gjennomføring. Regjeringen foreslår å støtte deltakelse i valgobservasjoner i Europa og i Nord-Amerika. NORDEM utdanner og sekonderer norske valgobservatører i regi av OSSE, Europarådet, EU m.fl. Midlene vil kanaliseres inn i Utenriksdepartementets eksisterende avtale med NORDEM.

Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) er Europarådets fremste og Europas viktigste menneskerettighetsorgan. Det har tidligere vært et betydelig etterslep og flere års ventetid fra en sak blir mottatt til dom foreligger. Norge har gjennom frivillige bidrag støttet arbeidet for å øke ressursene og effektivisere prosedyrene. Gjennomførte reformer har ført til forbedringer, og Europarådets ordinære budsjett for 2024–25 ga økte midler til domstolen. Det norske bidraget ble derfor redusert for 2025 og foreslås videreført på samme nivå i 2026.

Oslo Freedom Forum har blitt en svært sentral møteplass for nettverksbygging og deling av kunnskap og effektive virkemidler blant menneskerettighetsforsvarere og demokratiforkjempere fra hele verden. Støtte til forumet videreføres på 2025-nivå.

Støtten til arbeidet mot antisemittisme i 2026 foreslås økt. Dette skyldes at Norges medlemskontingent til International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) er besluttet økt. Støtten omfatter også et bidrag til Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) og Falstadsenteret sitt arbeid med alliansen, samt utgifter til gjennomføring av den internasjonale Holocaustdagen i Oslo, som HL-senteret har ansvaret for. Støtten til mobilisering av parlamentarikerens globale arbeid for tros- og livssynsfrihet videreføres gjennom bidrag til Det internasjonale parlamentarikernettverket for tros- og livssynsfri-

het (IPPFoRB). Fra 2025 har Stefanusalliansen overtatt ansvaret for IPPFoRB.

Fulbright-programmet ble etablert for å øke forståelsen mellom folk i USA og andre land gjennom utveksling av personer, ideer og kunnskaper. Tilskudd til stipender er et bidrag til å fremme det bilaterale forholdet mellom Norge og USA.

Voksenåsen er Norges nasjonalgave til Sverige som takk for svensk bistand til krigsrammede under 2. verdenskrig, og er heleid av den svenske staten. Norges støtte til Voksenåsens drift er en kompensasjon for bortfallet av et tidligere moms-fritak.

Støtten til Institutt for fredsforskning (PRIO) senter på Kypros forventes videreført. Senteret har en viktig rolle som kunnskapskilde for politiske og internasjonale aktører og er en sentral formidler og tilrettelegger på Kypros.

Støtten til Willy Brandt-stiftelsen videreføres.

Rapport 2024

Institutt for fredsforskning (PRIO) senter på Kypros var i 2024 en viktig ressurs for analyse av, og forskning på Kypros-konflikten. Senteret sto i kontakt med aktører både nord og sør på øya, i tillegg til Hellas og Tyrkia, og bidro til å opprettholde nettverk og kunnskap som er viktig for dialogprosessen.

Reformprosessen i EMD har ført til at antallet saker som venter på behandling er redusert betydelig. I løpet av 2024 gikk antallet ventende saker ned fra 68 000 til 60 350. Arbeidet med å effektivisere saksbehandlingen og redusere etterslepet, ble videreført i 2024 med norsk støtte til lønnsmidler for flere jurister. De gode resultatene og et fortsatt behov for å sikre nok finansiering til å få ned antall ventende saker, bidro til at Ministerkomiteen i Europarådet besluttet å sikre større budsjettstabilitet for perioden 2024–2027. Fra 2024 blir flere juriststillinger som tidligere var finansiert av frivillige bidrag, i stedet dekket over EMDs ordinære budsjett.

I 2024 ga Oslo Freedom Forum en plattform til menneskerettighetsforsvarere som formidlet hvordan de selv og hver enkelt kan bidra til å styrke demokrati og motarbeide autoritære krefter. Forumet ga også menneskerettighetsforsvarerne økt kunnskap om hvordan de kan beskytte egen helse og sikkerhet. Denne informasjonen og debattene nådde et bredt globalt publikum, med til sammen over 590 000 visninger. Det ble publisert 496 unike artikler, videoer, intervjuer og podkaster på 21 språk. Forumet bidro også til nett-

verksbygging, kunnskapsdeling og inngåelse av nye samarbeid blant deltakerne.

Tilskudd til EU-opplysning (Nei til EU og Europabevegelsen) bidro også i 2024 til å øke kunnskap, kompetanse, nettverksbygging og samfunnsdebatt om sentrale europapolitiske spørsmål.

Tilskuddet til NORDEM bidro til å støtte demokratiet i Europa og Nord-Amerika ved å styrke den uavhengige overvåkingen av valg. Svært mange viktige valg fant sted i 2024. NORDEM sendte bl.a. 10 av totalt 66 langtidsobservatører til presidentvalget i USA og de norske observatørene dekket 15 delstater. Deltakelsen sendte et sterkt signal om at internasjonal observasjon av valg er viktig også i vestlige land, noe som fikk oppmerksomhet i norske medier. I tillegg arrangerte NORDEM et åpent seminar før valgobservatørenes utreise.

International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) står sentralt i arbeidet for å fremme korrekt informasjon om holocaust og bekjempe antisemittisme. På grunn av økt antisemittisme i mange land har alliansens betydning vært økende. Midlene bidro til Norges rapportering i 2024 på tiltak mot antisemittisme og om utvikling av undervisningstilbud i skolen mot diskriminering og for toleranse, og for økt tilgang til arkiver og annet historisk kildemateriale. Norske fagmiljøer bidro sterkt til dette arbeidet. Midler fra denne posten bidro også til planlegging og gjennomføring av Holocaustdagen i 2024 i regi av Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter.

Tilskuddet til Det internasjonale parlamentariskernettverket for tros- og livssynsfrihet (IPP-FoRB) gikk til drift av nettverkets sekretariat i Den norske Helsingforskomité og til kompetansebygging for å mobilisere parlamentarikere globalt til arbeid for tros- og livssynsfrihet. IPPFoRB mobiliserte parlamentarikere til støtte for at retten til å praktisere trosfrihet skal gjøres gjeldende i flere land. Antallet parlamentarikere i alliansen økte i 2024. Det ble i 2024 enighet om at Stefanusalliansen skulle overta ansvaret for IPPFoRB fra 1. januar 2025.

Støtten til Fulbright-programmet bidro i 2024 til å videreføre institusjonens arbeid med å fremme transatlantisk forståelse og samarbeid innen utdanning og forskning.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 24,4 mill. kroner i 2026.

Post 75 Fredsorganisasjoner

Posten foreslås avvirket fra 2026. Formålet ivaretas delvis under kap. 118, post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.*

Rapport 2024

Etter en åpen utlysning høsten 2024 fikk ti norske organisasjoner tildelt kjernestøtte som bidrag til en kunnskapsbasert offentlig debatt om fred og forsoning i en tid da krig og konflikt truer mange steder i verden. Tilskuddsmottakerne hadde informasjons- og påvirkningsarbeid om fred, forsoning, konfliktløsning og/eller folkerett som en sentral del av sin kjernevirksomhet.

Post 76 Russland, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker tilskuddsordningen Russland, som støtter tiltak for å styrke norsk kompetanse om Russland og støtter opp om arbeidet for menneskerettigheter og sivilsamfunn i Russland.

Norge vil med sitt nabolikap til Russland ha et vedvarende behov for kompetanse om landet. Det gjelder i enda større grad i en situasjon hvor kontakten er nedskalert til et minimum som følge av den ulovlige angrepskrigen mot Ukraina og at Norge har innført omfattende sanksjoner mot Russland. Russlandskompetanse er nødvendig for å hegne om norske interesser særlig når forholdet til Russland er svært krevende. Regjeringen vil derfor legge vekt på tiltak som kan bevare og videreutvikle russlandskompetanse og relevante kompetansemiljøer.

Regjeringen vil, i en situasjon med stadig sterkere undertrykking internt i Russland, fortsette å støtte russisk sivilsamfunn og frie medier, i og utenfor Russland, slik at de kan fortsette arbeidet sitt. Det russiske sivilsamfunnet kan spille en viktig rolle i Russland dersom den totalitære utviklingen snur.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Norsk kunnskap og kompetanse om Russland er opprettholdt.
- Russiske menneskerettighetsmiljøer, sivilsamfunnsorganisasjoner og uavhengige medier består og fortsetter arbeidet i eller utenfor Russland.

Prioriteringer 2026

Regjeringen legger vekt på å opprettholde og videreutvikle norske kompetansemiljøer om Russland i forvaltningen, i forsknings- og utdanningssektoren og i norsk sivilsamfunn. Dette vil omfatte støtte til prosjekter som styrker samarbeidet mellom de ulike sektorene. En hovedsatsing vil være videreføring av et nasjonalt nettverk for russlandskompetanse som ble startet opp i samarbeid med Norsk utenrikspolitisk institutt i 2025.

Innsats for de internasjonale menneskerettighetsforpliktelsene og opprettholdelse av et russisk sivilt samfunn vil også prioriteres. Dette omfatter støtte til sivilsamfunnsaktører, menneskerettighetsforsvarere og frie medier i Russland og i eksil. Arbeid med dokumentasjon og rettsfølgelse av brudd på menneskerettighetene vil også bli prioritert.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 39,6 mill. kroner i 2026.

6 mill. kroner foreslås flyttet til denne posten fra kap. 118, post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.* Se nærmere omtale under post 72.

Post 77 Norges forskningsråd – utenriksområdet, kan overføres

Bevilgningen dekker overføringer til Norges forskningsråd på utenriksområdet. Den skal bidra til kunnskap om, og innsikt i globale og regionale politiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske utviklingstrekk av relevans for Norge.

Norges forskningsråd er et forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet, som har ansvaret for å samordne styringssignalene fra departementene. Forskningsrådet har fem mål, som er felles for alle departementene:

- økt vitenskapelig kvalitet
- økt verdiskaping i næringslivet
- møte store samfunnsutfordringer
- et velfungerende forskningssystem
- god rådgiving

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Forskningsbasert kunnskap om utenriks- og sikkerhetspolitiske fagområder av betydning

for norske interesser globalt og i Norges nærområder er styrket.

- Langsiktig strategisk ekspertise om Russland og eksisterende norske forskningsmiljøer på feltet er styrket.
- Forskningsbasert kunnskap om utviklingen i nordområdene og forhold av betydning for norske interesser i Arktis er styrket.
- Forskningsbasert kunnskap om europeiske og asiatiske forhold av betydning for norske interesser er styrket.
- Kunnskapsproduksjon om global stormaktsrivalisering er styrket.

Prioriteringer 2026

Regjeringen legger vekt på at forskningen konsentreres om geografiske og tematiske områder som er av særlig betydning for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Forskning på Russland prioriteres, inkludert innenrikspolitiske utviklingstrekk, og russisk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det legges stor vekt på å opprettholde og videreutvikle norske forskningsmiljøer på Russland.

Forskning som støtter norske interesser og Norges internasjonale engasjement som en sentral aktør i Nordområdene og Arktis videreføres. Hav, klima, miljø og bærekraftig økonomisk utvikling, som var Norges prioriteringer under lederskapet i Arktisk råd for 2023– 2025, vektlegges også i 2026.

Forskning på EUs politiske, sikkerhetspolitiske, økonomiske, institusjonelle og rettslige utvikling videreføres. Hvordan Norge berøres av, og deltar i det europeiske samarbeidet med EU som tyngdepunkt, vektlegges. I lys av Russlands krigføring mot Ukraina vektlegges også kunnskap om EU og den sikkerhetspolitiske arkitekturen i Europa.

Forskning på geopolitiske utviklingstrekk, Asia i endring og stormaktsrivalisering prioriteres, bl.a. gjennom finansiering av Senter for geopolitikk. Senteret skal styrke kunnskapen om internasjonale maktforhold og stormaktenes posisjoner og hvordan dette påvirker Norges interesser og politikk.

Rapport 2024

Rapport for 2024 er omtalt under kap. 118 *Utenrikspolitiske satsinger*, post 50 *Norges forskningsråd – utenriksområdet*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 60 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 9,2 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 basert på oppdaterte anslag fra Forskningsrådet for forventet utbetaling til prosjekter i 2026. I tillegg foreslås det en tilsagnsfullmakt på 214,2 mill. kroner på denne posten, jf. forslag til romertallsvedtak VI.

Post 78 Initiativ om humanitære konsekvenser av kjernevåpen

Posten ble opprettet med en bevilgning på 15 mill. kroner i Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2025 gjennom Innst. 7 S (2024–2025) for arbeidet med kjernevåpens humanitære konsekvenser i 2025.

Posten foreslås avviklet i 2026. Tiltak tidligere finansiert over posten vil i 2026 kunne finansieres bl.a. fra kap. 118, post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.*

Programområde 03 Internasjonal bistand

Programområder under departementet

(i 1 000 kr)				
Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
Programområde 03 Internasjonal bistand	51 737 160	51 516 417	50 185 114	-2,6
Sum utgifter	51 737 160	51 516 417	50 185 114	-2,6
Programområde 03 Internasjonal bistand	11 075			0,0
Sum inntekter	11 075			0,0

Norsk bistand er basert på regelverket for offisiell utviklingsbistand (Official Development Assistance, ODA), som vedtas av utviklingskomiteén (DAC) i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD). ODA er OECDs betegnelse på offentlig bistand (lån, gaver og faglig bistand) som fremmer og er særskilt rettet inn mot økonomisk vekst og velferd i utviklingsland. Hvilke land som regnes som utviklingsland defineres av DAC.

Regjeringen foreslår en bistandsramme på til sammen 56 624,5 mill. kroner i 2026, fordelt med:

- 52 342,9 mill. kroner på Utenriksdepartementets budsjett. Av dette er 50 185,1 mill. kroner under programområde 03 *Internasjonal bistand* og inkluderer ODA-godkjente flyktningutgifter i Norge på anslagsvis 2 703,1 mill. kroner i 2026. I tillegg utgjør 2 157,8 mill. kroner ODA-andelen av Utenriksdepartementets drift, som bevilges på kap. 100, post 01 og post 45 under programområde 02.
- 4 110,2 mill. kroner på Klima- og miljødepartementets budsjett. Av dette er 4 086,7 mill. kroner under kap. 1482 til Klima- og skoginitiativet, 15,5 mill. kroner til sekretariatet for FNs klimakonvensjon (UNFCCC) og Koalisjonen for klima og ren luft (CCAC) under kap. 1400, post 76 og 8 mill. kroner i kjernestøtte til Global Green Growth Institute (GGGI) under kap. 1481, post 22.
- 114,3 mill. kroner på Finansdepartementets budsjett. 66,3 mill. kroner til nettoordning for merverdiavgift, 42,9 mill. kroner til bistandsprosjekter under Riksrevisjonen og til sammen

5,1 mill. kroner i mindre rammeoverføringer til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, Statens innkjøpssenter og Statistisk sentralbyrå.

- 40,1 mill. kroner på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets budsjett etter rammeoverføringer til Departementenes digitaliseringsorganisasjon og Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon.
- 17 mill. kroner på Kunnskapsdepartementets budsjett for ODA-andelen til forskning under Norges forskningsråds driftsbudsjett.

Regjeringens forslag til bistandsbudsjett for 2026 tilsvarer 1 pst. av anslått bruttonasjonalinntekt (BNI) for neste år, i tråd med målet om å bruke 1 pst. av BNI til bistand. Forslaget er en reduksjon på 1,4 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Det skyldes både at BNI-anslaget for 2026 er lavere enn BNI-anslaget i statsbudsjettet for 2025 og at bistandsrammen i saldert budsjett for 2025 endte på 1,01 pst. etter enighet i Stortinget om økning av Nansen-programmet for Ukraina. For omtale av prioriteringene innenfor bistandsrammen for 2026, se kap. 1 Innledning og programkategori 03.10 *Utviklingssamarbeidet*.

Unntak fra ODA-regelverket

Regjeringen vil bruke bistandsbudsjettet til internasjonal innsats for å oppnå FN-målene om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Det finnes tiltak som har en fattigdomsreduserende effekt og kommer utviklingsland til gode, men som ikke

nødvendigvis er helt i tråd med ODA-regelverket. I bistandsbudsjettet for 2026 vil det derfor være noen få tiltak som ikke er i tråd med ODA-regelverket, eller kun delvis kan telles som ODA.

Innenfor Nansen-programmet for Ukraina, som er regjeringens viktigste satsing i 2026-budsjettet, kan sivil støtte unntaksvis gå til tiltak som ikke kan rapporteres som ODA for å sikre nødvendig fleksibilitet. For 2026 gjelder dette for eksempel kapitalinnskudd i Europarådets utviklingsbank og kapitalutvidelsen til Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), jf. omtale under kap. 159, post 73 *Ukraina og naboland*.

Regjeringen vil videreutvikle støtten til fellesgoder for helseberedskap innenfor bistandsrammen bl.a. ved at Norges støtte til Vaksinekoalisjonen CEPI, Verdens helseorganisasjon (WHO) og Pandemifondet under Verdensbanken i større grad skal rettes mot slike fellesgoder, og ved påvirkningsarbeid i organisasjonenes styrer. Øremerkingen til ODA-formål av støtten til CEPI ble opphevet i 2025. Nedbetaling av Norges bidrag til CEPIs covid-19-vaksineutvikling gjennom vaksinefinansieringsmekanismen IFFIm dekkes fortsatt i sin helhet på bistandsbudsjettet under kap. 160, post 70 *Helse selv om det ikke er 100 pst. ODA-godkjent*.

Det er forankret i FN at det er en klar sammenheng mellom utvikling og nedrustning. Til tross for dette er det flere tilskudd til arbeid for nedrustning og ikke-spredning av masseødelegelsesvåpen som ikke kan ODA-godkjennes. For 2026 foreslår regjeringen bl.a. at det kan gis støtte til nedrustning som har dokumentert utviklingseffekt, jf. omtale under kap. 151, post 71 *Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning*.

Det vil også ofte være relevant å se forskning på utviklingspolitikk i sammenheng med utenrikspolitikken selv om det kan medføre at tiltak og prosjekter går ut over rammene i ODA-regelverket, jf. omtale under kap. 161, post 74 *Norges forskningsråd – utviklingsområdet*.

Noen bidrag til internasjonale organisasjoner har en andel som ikke er ODA-godkjent, men der hele bidraget dekkes av bistandsbudsjettet. Det gjelder bl.a. det pliktige bidraget til WHO under kap. 151, post 74 *Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.* og kjernestøtte til FNs høykommissær for menneskerettigheter under kap. 152, post 71 *FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)*. Også Klima- og miljødepartementets frivillige bidrag til sekretariatet for FNs klimakonvensjon (UNFCCC) foreslås bevilget som en del av bistandsbudsjettet.

Studier viser at sårbarhet, konflikt og vold er kritiske hindre for sosial og økonomisk utvikling. Deler av støtten til FNs innsats for å håndtere sårbarhet, konflikt og vold, med vekt på forebygging og tidlig innsats, vil kunne være i grenseland for hva som ODA-godkjennes, jf. omtale under kap. 151, post 73 *FNs innsats for reform og fredsbygging*. Kriser, spesielt som følge av sykdomsutbrudd og naturkatastrofer, kan forårsake omfattende akutte humanitære behov blant sårbare mennesker som bor eller oppholder seg i land som ikke er utviklingsland. I konkrete situasjoner vil regjeringen vurdere å bidra med humanitær bistand i disse landene, jf. omtale under kap. 150, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

På noen områder er det ikke avklart om et tiltak er ODA eller ikke. Bl.a. er regelverket for rapportering av garantier under modernisering i OECD DAC, og det er usikkert om tapsavsetningen for den nye statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland kan rapporteres som ODA, jf. omtale under kap. 162, post 72 *Fornybar energi*.

I 2025 ble Utenriksdepartementets driftsbevilgninger samlet på kap. 100 *Utenriksdepartementet* under programområde 02 *Utenriksforvaltning*. Andelen av Utenriksdepartementets drift som gjelder bistand telles og rapporteres som en del av den totale bistandsrammen, jf. omtale under kap. 100 og i listen over.

Rapport om norsk bistand i 2024 er nærmere omtalt i del III, kapittel 9, samt i vedlegg 1–5.

Programkategori 03.00 Forvaltning av utviklingssamarbeidet

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2026
03.00	Forvaltning av utviklingssamarbeidet	2 672 188	856 734	855 464	893 387
03.10	Utviklingssamarbeidet	49 064 972	50 659 683	49 765 849	49 291 727
	Sum programområde 03	51 737 160	51 516 417	50 621 313	50 185 114

Programkategori 03.00 *Forvaltning av utviklingssamarbeidet* omfatter bevilgninger til forvaltning og administrasjon av utviklingsbistand i Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec) og Utenriksdepartementet. Utenriksdepartementets administrasjon og forvaltning av utviklingssamarbeidet dekkes fra 2025 under programkategori 02.00 *Administrasjon av utenrikspolitikken*. Departementets mål, oppgaver og administrative ansvar generelt, samt rapport på målene for 2024, er nærmere omtalt under programkategori 02.00.

Bevilgningene under programkategori 03.00 skal bidra til følgende mål:

- Forvaltningen er effektiv og av god kvalitet.

- Det er nulltoleranse for økonomiske misligheter.
- Bistanden er samordnet og resultatorientert.

Tilskuddsordningene under programområde 03 *Internasjonal bistand* forvaltes i hovedsak av Norad, Norec og Utenriksdepartementet (herunder utenriksstasjonene).

Norfund forvalter bevilgningene under kap. 165 *Norfund*, inkl. midler til Klimainvesteringsfondet og til Ukraina-fondet som er en del av Nansen-programmet for Ukraina.

Utover dette delegeres også forvaltningen av enkelte tilskuddsordninger til andre statlige virksomheter.

Kap. 140 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	1 905 118		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	77 213	95 083	99 506
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 806		
89	Valutatap (disagio)	7 600		
	Sum kap. 140	2 000 737	95 083	99 506

Lønns- og driftsutgifter til administrasjon av utviklingssamarbeidet i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene bevilges fra 2025 under programområde 02, kap. 100 *Utenriksdepartementet* og omtales der. Det gjelder også utgifter til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold som kan klassifiseres som offisiell utviklingsbistand (ODA).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak innenfor utviklingssamarbeidet med mål om å styrke kvaliteten i bistandsforvaltningen. Bevilgningen går bl.a. til kjøp av eksterne faglige tjenester for å gjennomføre studier, utredninger, faglig rådgivning, program- og prosjektvurderinger, revisjoner og andre forvaltningsfaglige tjenester.

Bevilgningen dekker også bl.a. kostnader til Norges freds- og konfliktløsningsinnsats, inkludert fredsmeglersamlingen Oslo Forum, Giverlandsgruppen for Palestina (AHLIC), samt konferanser og arrangement med utviklingspolitisk og bistandsfaglig innhold.

En del av bevilgningen tildeles Norad. Dette gjelder bl.a. midler til kjøp av eksterne faglige tjenester. Norad vil i 2026 også tildeles midler til utvikling av en ny digital løsning for tilskuddsforvaltning som skal benyttes av både Norad og Utenriksdepartementet. Den nye digitale løsningen for bistandsforvaltningen vil bl.a. gjøre søknadsprosesser bedre for partnere, effektivisere arbeidet for saksbehandlere og ledere og bidra til bedre kunnskapsformidling av bistandsresultater.

En del av bevilgningen vil også gå til Norad og Norfund for forvaltning av den statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland.

Utenriksdepartementets rammeavtaler for forskning og utvikling med norske forskningsinstitusjoner, som fornyes for perioden 2026–2030, dekkes under denne posten. Rammeavtalene gir tilgang til forskningsbasert kunnskap på de fleste områder under bærekraftsmålene. Administrasjon av Innovasjon Norge sitt humanitære innovasjonsprogram (HIP Norway) dekkes også under posten.

Bevilgningen dekker også andre virksomheters driftsutgifter ved forvaltning av tilskudd under Utenriksdepartementets budsjett. Det gjelder bl.a. for Direktoratet for strålevern og atom sikkerhet (DSA) sitt arbeid med forvaltning av atomsikkerhetstiltak innenfor Nansen-programmet for Ukraina og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sine internasjonale aktiviteter, inkl. DSBs arbeid med Nansen-programmet.

Rapport 2024

En stor del av bevilgningen ble benyttet av Norad og utenriksstasjonene til kjøp av faglige rådgivningstjenester. Midlene ble bl.a. brukt til program- og prosjektvurderinger og til midtveisgjennomganger av bistandsprosjekter.

Norad overtok i 2024 forvaltningen av en større andel av bistandsbudsjettet. I en overgangsperiode fikk Norad derfor tildelt noe midler til lønn fra denne posten, for å ha tilstrekkelig kapasitet til å håndtere de nye oppgavene.

Norad forvalter den statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland. Arbeidet med å etablere systemer, prosesser og rutiner for ordningen, markedsanalyse og å etablere oversikt over mulige garantiverdige prosjekter ble finansiert over denne posten.

Driftsmidler til DSA bidro til god forvaltning, kontroll og koordinering av midler til atomsikkerhetstiltak i Ukraina under Nansen-programmet. DSB forvalter Norges deltakelse i EUs ordning for sivil beredskap (UCPM) og bidro til effektiv levering av varebistand og annen respons til Ukraina.

Den første internasjonale konferansen for å følge opp gjennomføringen av den politiske erklæringen om å styrke beskyttelsen av sivile fra eksplosive våpen i tett befolkede områder samlet totalt 200 deltakere fra mer enn 80 stater, FN, Røde Kors-bevegelsen og sivilsamfunnsaktører. Konferansen ga statene anledning til å utveksle erfaring med hvilke konkrete tiltak som kan treffes for å bedre beskytte sivile og fungerte også som en anledning til å mobilisere flere stater til å slutte seg til erklæringen. Fire nye stater annonserte sin tilslutning til erklæringen i forbindelse med konferansen.

Gjennom rammeavtalene for forskning og utvikling (2021–2025) med ti norske forskningsinstitusjoner fikk Utenriksdepartementet og Norad

godt tilfang på forskningsbasert kunnskap. Temaene spenner fra krig og konflikt, fred og forsoning, utviklingspolitikk, global helse, utdanning, økonomi, handel, korrupsjon, likestilling, klima, hav, miljø, matsystemer, grønn energi, migrasjon og humanitær innsats, til demokrati og styresett, menneskerettigheter, digitalisering og kunstig intelligens. Forskningsinstitusjonene har presentert sine resultater gjennom rapporter, rundebord og konferanser.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 99,5 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 4,4 mill. kroner fra saldert budsjett 2025 som skyldes pris- og kursjustering og at 1 mill. kroner flyttes fra kap. 159, post 73 *Ukraina og naboland* til Direktorat for strålevern og atom-sikkerhet sitt arbeid innen Nansen-programmet for Ukraina.

Kap. 3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
89	Valutagevinst (agio)	11 075		
	Sum kap. 3140	11 075		

Post 89 Valutagevinst (agio)

Utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Ved årets slutt blir beholdningene ved hver enkelt utenriksstasjon justert i samsvar med Norges Banks kurser pr. 31. desember. Som

følge av kursdifferansene vil det oppstå kurstap eller kursgevinst. Kursgevinst ble ført på denne posten i 2024. Posten er avvirket fra 2025 som følge av at lønns- og driftsutgifter til administrasjon av utviklingssamarbeidet nå bevilges under kap. 100 *Utenriksdepartementet*.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	383 362	419 283	442 386
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	42 574	29 480	30 541
	Sum kap. 141	425 936	448 763	472 927

Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) er et forvaltnings- og fagorgan for internasjonal

bistand og skal bistå Utenriksdepartementet med å nå målene for norsk utviklingspolitikk.

Norad skal legge til rette for og praktisere effektiv tilskuddsforvaltning med god kvalitet. Norad forvalter litt over halvparten av bistandsbudsjettet. Forvaltningen omfatter tilskudd til både langsiktig bistand i utviklingsland og til humanitær innsats. Direktoratet har systemansvar for norsk bistandsforvaltning og skal sikre at utviklingssamarbeidet er kunnskapsbasert og kostnadseffektivt. Norad gir bistandsfaglige og forvaltningsfaglige råd til Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene. Direktoratet gir også faglige innspill til departementets arbeid med politikkutvikling og oppfølging av vedtatt politikk.

Norsk offentlig statistikk for utviklingsfinansiering og humanitær bistand, herunder Norges statistikk til OECDs utviklingskomité (DAC), utarbeides i Norad. Norad skal formidle resultatene av norsk bistand og utviklingssamarbeid, samt kommunisere hvordan resultatene bidrar til gjennomføring av bærekraftsmålene.

Bevilgningene under kapittelet finansierer ordinære driftsoppgaver i Norad. Midler til kjøp av enkelte eksterne tjenester, forvaltning av den statlige garantiordningen for fornybar energi og utvikling av en ny digital løsning for tilskuddsforvaltning, tildeles Norad fra kap. 140 *Utenriksdepartementet*, post 21 *Spesielle driftsutgifter*. I saker som gjelder regjeringens klima- og skoginitiativ under Klima- og miljødepartementet, tildeles Norad midler fra kap. 1482 *Internasjonale klima- og utviklingstiltak*.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for Norad.

Rapport 2024

Om lag 68 pst. av driftsmidlene gikk til lønnsutgifter. Den øvrige delen av driftsbudsjettet ble hovedsakelig benyttet til faste utgifter som husleie, inngåtte avtaler til drift og utvikling av digitale verktøy.

I løpet av 2024 fikk Norad utvidet sitt ansvarsområde med flere nye oppgaver omtalt under. Driften ble samtidig styrket med overføring av både ansatte og driftsmidler fra Utenriksdepartementet.

Norad fikk overført systemansvar for bistandsforvaltningen. Systemansvar for bistandsforvaltningen inkluderer ansvar for drift og vedlikehold av systemene for tilskuddsforvaltning. På anmodning fra Utenriksdepartementet utredet Norad i 2024 en framtidig løsning for en forsvarlig og effektiv digital tilskuddsforvaltning for både Norad og Utenriksdepartementet, inkludert utenriksstasjonene.

Ansvar for all forvaltnings- og bistandsfaglig rådgivning innen programområde 03 *Internasjonal bistand* ble i 2024 samlet i Norad. Norad ga faglige råd til Utenriksdepartementet og bisto utenriksstasjoner med rådgivning og kvalitets-sikring. I tillegg ble forvaltning av en større del av bistandsbudsjettet enn tidligere delegert til Norad. I 2024 forvaltet Norad på vegne av Utenriksdepartementet 27,3 mrd. kroner fordelt på 34 tilskuddsposter. Norad tildeler midler til globale initiativ, multilaterale organisasjoner og bedrifter, samt til norske, lokale og internasjonale organisasjoner og offentlige institusjoner. Rapportering for tilskuddsmidler forvaltet av Norad er beskrevet under den enkelte tilskuddspost under programkategori 03.10 *Utviklingssamarbeidet*, samt under kap. 1482, post 73 *Klima- og skoginitiativet* på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Norad utarbeidet norsk offisiell bistandsstatistikk, som ble publisert i mai 2024.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 442,4 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 23,1 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som skyldes lønns- og prisjustering og at 9,6 mill. kroner flyttes fra kap. 159, post 73 *Ukraina og naboland* til Norads arbeid med forvaltningen av den sivile støtten under Nansen-programmet for Ukraina.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak for å formidle resultatene av norsk bistand og utviklingssamarbeid, samt hvordan resultatene bidrar til gjennomføring av bærekraftsmålene. Bevilgningen dekker bl.a. utgifter til Norads informasjons- og kommunikasjonsvirksomhet, inkludert utgivelse av det uavhengige fagbladet Panorama nyheter.

Bevilgningen dekker også utgifter til kjøp av eksterne tjenester til internrevisjon og ekstern kvalitetssikring i granskninger og varslingsaker.

Arbeidet med evaluering av norsk utviklingssamarbeid er fra 1. januar 2025 flyttet til Norec, jf. omtale under kap. 144 *Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)*.

Rapport 2024

Norad lanserte nye nettsider i oktober 2024, utformet etter dagens krav til universell utforming. Nye nettsider vektlegger at det skal være lett å

finne relevant informasjon. Målgruppen er både besøkende med behov for kunnskap om humanitær og langsiktig bistand, og partnere som søker informasjon om tilskudd.

Norad produserte åtte informasjonsfilmer om resultater av norsk bistand og en rekke oppslag med konkrete eksempler på resultater i sosiale medier og kanaler. 34 seminarer og debattmøter ble arrangert av Norad. Mange var digitale og derfor tilrettelagt for hele landet og partnere internasjonalt. Tema for Norad-konferansen i 2024 var menneskerettigheter og demokrati.

Panoramanyheter.no hadde om lag 1,2 millioner sidehenvisninger. Det ble utgitt to utgivelser av papirmagasinet med et opplag på 16 000 eksemplarer. Panorama nyheter ble kåret til årets fagblad og Norad til årets utgiver under Fagpresseprisene 2024. I tillegg vant fagbladet prisene for beste foto og for undersøkende journalistikk.

Avdeling for evaluering i Norad ferdigstilte i løpet av året fem evalueringer og bl.a. en litteraturstudie om korrupsjonsrisiko i Ukraina.

I 2024 mottok Norads internrevisjon 159 varsler som gjaldt Norads tilskuddsmottakere og deres partnere. 121 var varsler om økonomisk mislighold, 22 om seksuelt misbruk og trakassering og 16 om brudd på sosiale sikkerhetstiltak. 55 varslingssaker ble avsluttet og 12,9 mill. kroner ble tilbakebetalt. Det ble gjennomført fem stikkprøver hos sluttmyndigheter av tilskuddsmidler, som del av det forebyggende arbeidet mot økonomisk mislighold. Fire interne revisjoner ble ferdigstilt i løpet av året. Ytterligere tre revisjoner fra årsplanen for 2024 ble ferdigstilt 1. halvår 2025.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 30,5 mill. kroner for 2026.

Kap. 144 Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
01	Driftsutgifter	62 636	71 411	79 009
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		13 000	13 468
70	Uttekslingsordninger, <i>kan overføres</i>	132 813	153 477	153 477
71	Rekruttering til internasjonale organisasjoner, <i>kan overføres</i>	50 066	75 000	75 000
	Sum kap. 144	245 515	312 888	320 954

Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec) i Førde er en del av Norges samlede innsats for å nå bærekraftsmålene. Norec forvalter tilskudd til utveksling, støtte til tiltak for demokratifremme gjennom politiske partier og rekrutterer norske statsborgere til stillinger i internasjonale organisasjoner.

I rollen som kompetansesenter for internasjonale partnerskap har Norec i oppdrag å dele kunnskap og erfaring på feltet. Norec driver utstrakt kursvirksomhet og bidrar i en rekke fora om internasjonalt samarbeid.

Norecs nettverk av tidligere utvekslingsdeltagere er en plattform for kunnskaps- og informasjonsdeling. Det skal bidra til å styrke deltakernes evne til å jobbe for bærekraftig utvikling i egne

lokalmiljø og gi ulike fagmiljøer i Norge viktig innsikt i hva som virker.

Fra 1. januar 2025 ble ansvaret for evaluering av norsk utviklingssamarbeid lagt til en nyopprettet avdeling i Norec. Avdelingen er faglig uavhengig fra Norecs ledelse og rapporterer direkte til utenriksråden i Utenriksdepartementet og departementsråden i Klima- og miljødepartementet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker Norecs lønns- og driftsutgifter, inkludert for arbeidet med rekruttering til multilaterale organisasjoner. Posten dekker også lønns- og driftsutgifter for den uavhengige avdelingen for evaluering av norsk utviklingssamarbeid.

Rapport 2024

Norec arrangerte i 2024 en rekke kurs for tilskuddsmottakere og skreddersydde kurs for andre organisasjoner med internasjonal virksomhet. I 2024 var kunnskapsbedrifter et satsingsområde. Norec delte sine erfaringer med hva som skal til for å lykkes med globale partnerskap for bærekraftig utvikling og lokalt ledet utvikling på arrangementer og konferanser.

I 2024 ledet Norec et globalt partnerskap for samarbeid med og mellom utviklingsland kalt *Partnership Initiative on Effective Triangular Cooperation*. Dette er et nettverk av 25 nasjonale og internasjonale bistandsorganisasjoner. Dette har bidratt til å synliggjøre Norec og Norge som en viktig aktør innen triangulært samarbeid.

Norec jobbet i 2024 med digitalisering, bruk av kunstig intelligens og å utvikle systemer for mer effektiv bruk av egne data til rapportering, oppfølging og forbedring.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 79 mill. kroner for 2026. Dette er en økning på 7,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som skyldes pris- og lønnsjustering og økte midler til Norecs arbeid med å tilrettelegge for evalueringer av norsk utviklingssamarbeid og rekruttering til internasjonale organisasjoner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til kjøp av eksterne tjenester for evaluering av norsk utviklingssamarbeid.

Rapport 2024

Posten ble opprettet i 2025. Rapportering for evalueringsoppgaven for norsk utviklingssamarbeid for 2024 ligger under kap. 141 *Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)*, post 21 *Spesielle driftsutgifter*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 13,5 mill. kroner for 2026.

Post 70 Utvekslingsordninger, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til partnerskap mellom virksomheter i Norge og utvalgte land i

Afrika, Asia og Latin-Amerika. Bevilgningen støtter nord-sør og sør-sør partnerskap, samt partnerskap mellom en partner i Norge og partnere fra to eller flere land i det globale sør (triangulære partnerskap). Støtten omfatter ulike metoder for erfarings- og kompetanseutvikling, deriblant utveksling av personell, digitalt samarbeid, organisasjonsutvikling og nettverksbygging.

Ordningen gir tilskudd til aktører i offentlig, privat og frivillig sektor som bl.a. arbeider med utdanning, helse, næringsliv, klima, miljø, hav og styrking av sivil samfunn gjennom utvikling av ungt lederskap. Tilskudd til Den afrikanske unions ungdomsutvekslingsprogram dekkes også under denne posten.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Virksomheter som mottar støtte til utvekslingsprosjekter i sine globale partnerskap har styrket sitt arbeid for bærekraftig utvikling.
- Unge mennesker har fått internasjonal arbeids erfaring og kompetanse innen bærekraftig utvikling.

Prioriteringer 2026

Norec skal opprettholde en prosjektportefølje med variasjon i tema og typer aktører. Partnerskap som bidrar til å fremme klima og klimatilpassning, likestilling og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter skal tillegges vekt ved inngåelse av nye avtaler.

Rapport 2024

Virksomheter som mottar støtte til utvekslingsprosjekter i sine globale partnerskap har styrket sitt arbeid for bærekraftig utvikling

Norec hadde samarbeidsavtaler med 188 ulike partnere i 2024, en liten økning fra 2023. Totalt var 70 ulike samarbeidsprosjekt aktive i løpet av året, som i 2023. 53 pst. av partnerne var fra Afrika, 22 pst. fra Asia, 9 pst. fra Latin-Amerika, og 16 pst. var norske.

Det ble foretatt en analyse av 101 prosjekter. Analysene viste gode resultat innen teknisk kompetanse, læring og organisatorisk utvikling. Intervju av partnere stadfestet at utveksling bidro til kapasitetsbygging og styrkede partnerskap for bærekraftig utvikling.

Som et eksempel på dette, kan en utveksling mellom en interesseorganisasjon for turistguider i Nepal og en sivilsamfunnsorganisasjon med sterk

digital kompetanse i Bangladesh trekkes frem. Ungdom i Dhaka fikk opplæring i bærekraftig turisme, og unge kvinnelige guider i Nepal fikk ferdigheter i digitale språk- og kartverktøy. Dette bidro til at flere unge kvinner ble økonomisk selvstendige.

Unge mennesker har fått internasjonal arbeidserfaring og kompetanse innen bærekraftig utvikling

Totalt reiste 415 deltakere på utveksling gjennom Norec-prosjekter i 2024, som er en nedgang sammenliknet med 2023. Det store flertallet, 242 personer, var på utveksling mellom to land i sør. 89 nordmenn reiste på utveksling til et land i sør, og 84 personer fra land i sør var på utveksling i Norge. Kompetansebygging var et viktig resultat av arbeidsutvekslingen, særlig fremheves ferdigheter innen undervisning og veiledning. Deltakerne fikk også coaching og en dypere forståelse for eget fagfelt. Mer enn 70 pst. av dem hadde aldri hatt et lengre utenlandsopphold før de reiste på utveksling med Norec.

Det ble holdt 49 kurs for egne tilskuddsmottakere, med totalt 1 534 deltakere. Et viktig læringsmål for kursvirksomheten var å videreutvikle deltakernes kompetanse innen arbeid for å nå bærekraftsmålene. De aller fleste som deltok på forbedelseskurs før utveksling, rapporterte om økt forståelse for hvordan de gjennom sine prosjekter kunne bidra til bærekraftig utvikling.

Rapport om demokratifremme gjennom politiske partier ligger under kap. 170 *Sivilt samfunn*, post 70 *Sivilt samfunn*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 153,5 mill. kroner for 2026.

Post 71 Rekruttering til internasjonale organisasjoner, kan overføres

Bevilgningen dekker finansiering av norske junioreksperter til FN-organisasjonene og utviklingsbankene, senioreksperter til FN og Verdensbanken og norske FN-frivillige, og kan også dekke stipend for norske praktikanter til FN og andre internasjonale organisasjoner.

Bevilgningen på posten er en del av regjeringens samlede arbeid for å få flere norske borgere inn i internasjonale organisasjoner.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Flere norske borgere er rekruttert til viktige internasjonale organisasjoner Norge samarbeider med.
- Internasjonale organisasjoner er styrket med faglige ressurser innen prioriterte områder.

Prioriteringer 2026

I valg av stillinger vil organisasjoner som Norge har et nært samarbeid med innen utvikling og humanitær innsats prioriteres, samtidig som det legges vekt på mulighetene for karriereutvikling for juniorekspertene i de enkelte organisasjonene og den strategiske betydningen av seniorstillingene. Blant de prioriterte organisasjonene er Verdensbanken, FNs barnefond (UNICEF), FNs befolkningsfond (UNFPA), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Verdens matvareprogram (WFP) og FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women).

Rapport 2024

Flere norske borgere er rekruttert til viktige internasjonale organisasjoner Norge samarbeider med

Norec finansierte 36 norske junioreksperter og fire senioreksperter i 2024, men det ble gjort færre nye rekrutteringer som følge av høyere priser og svakere krone i forhold til amerikanske dollar.

Internasjonale organisasjoner er styrket med faglige ressurser innen prioriterte områder

Det ble i 2024 rekruttert fire nye junioreksperter (JPO) til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs befolkningsfond (UNFPA), Den globale miljøfasiliteten (GEF) og FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR), innenfor temaene programadministrasjon, ungdomsanalyse, havplast og likestilling.

Andre prioriterte temaer for Norges junioreksperter var bl.a. fred og sikkerhet, klima og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

I 2024 ble ikke stipendordning til praktikanter til FN prioritert innenfor bevilgningens rammer. Norge støttet Verdensbanken med forlengelse av to seniorsekonderinger.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 75 mill. kroner for 2026.

Programkategori 03.10 Utviklingssamarbeidet

Utgifter under programkategori 03.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026	Endring i pst.
150	Humanitær bistand	5 045 074	4 766 481	5 896 481	23,7
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	1 258 608	1 170 678	1 154 204	-1,4
152	Menneskerettigheter	928 892	868 617	880 993	1,4
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	2 709 139	2 059 504		-100,0
159	Regionbevilgninger	14 357 519	16 693 826	18 525 930	11,0
160	Helse	3 951 300	3 853 381	3 853 381	0,0
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	1 799 565	1 646 367	1 524 657	-7,4
162	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi	5 721 805	5 960 012	2 571 860	-56,8
163	Klima, miljø og hav	2 327 885	2 125 911	1 775 911	-16,5
164	Likestilling	893 222	923 219	1 003 219	8,7
165	Norfund			3 188 152	100,0
170	Sivilt samfunn	2 502 672	2 570 665	2 570 665	0,0
171	FNs utviklingsarbeid	942 078	946 200	746 200	-21,1
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	2 614 966	2 968 689	2 896 939	-2,4
179	Flyktningtiltak i Norge	4 012 247	4 106 133	2 703 135	-34,2
	Sum kategori 03.10	49 064 972	50 659 683	49 291 727	-2,7

Regjeringens utviklingspolitikk er forankret i bærekraftsmålene, klimamålene og menneskerettighetene. Hovedmålet er å bidra til samfunnsendring for å bekjempe ulikhet og fattigdom, og fremme økonomisk utvikling og velferd i utviklingsland. Med utgangspunkt i internasjonale menneskerettigheter skal bistand og humanitær innsats bidra til å fremme bl.a. deltagelse, ikke-diskriminering, likestilling og menneskelig verdighet. I land og regioner rammet av konflikt, kriser og ustabilitet vektlegges helhetlig innsats, der

humanitær og langsiktig bistand samt arbeid for fred og konfliktløsning, ses i sammenheng. Samtidig må nøytralitet og upartiskhet ivaretas i humanitær innsats for å redde liv og lindre nød.

Et velfungerende og inkluderende multilateralt system og en verdensorden basert på folkeretten er en kjerneinteresse for Norge. Regjeringen ønsker et sterkt FN. Endrede globale maktforhold, angrep på multilateralt samarbeid og synkende finansiering skaper utfordringer for FN-systemet. Reform av FN og de multilaterale

utviklingsbankene har lenge stått på agendaen og tvinger seg nå fram med fornyet styrke som følge av drastiske kutt i finansieringen. Det skyldes først og fremst store reduksjoner i USAs bistand, men også andre sentrale giverland reduserer bistandsbudsjettene sine.

Norge bidrar aktivt i reformprosessene og diskusjonen om framtidens bistand. At Norge opprettholder målet om 1 pst. av bruttonasjonalinntekt (BNI) til utviklingsbistand, gir troverdighet og påvirkningsmulighet.

De siste årene har utfordringene verden står overfor blitt mer omfattende og sammenvevde. Russlands angrepskrig mot Ukraina har globale ringvirkninger og representerer en direkte trussel mot fred og stabilitet i hele Europa. Ukraina kjemper for sitt eget land, men også for en verden basert på folkerett og demokratiske verdier.

Viljen til å stille opp for Ukraina reflekteres i bistandsbudsjettene, både generelt i OECD-land og i Norge der Ukraina har blitt det største mottakerlandet av norsk bistand. Den sivile støtten til Nansen-programmet for Ukraina og naboland økes ytterligere i 2026 og er regjeringens viktigste prioritering i bistandsbudsjettet for 2026. Nansen-programmet gir kontinuitet og langsiktighet kombinert med nødvendig fleksibilitet. Norges solide støtte er forankret i solidaritet med Ukraina, respekt for folkeretten og er samtidig en kritisk investering i norsk og europeisk sikkerhet.

Kvinneres rettigheter og kjønnslikestilling møter stadig økende motstand globalt. Kvinneres rett til å bestemme over egen kropp, og LHBT+ personers rettigheter er særlig utsatt. Norge skal være en pådriver for jenters og kvinners rettigheter i utviklingssamarbeidet, slik *En rettferdig verden er en likestilt verden: Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023–2030)* slår fast. Regjeringen styrker innsatsen for kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, inkludert retten til å bestemme over egen kropp, og bekjempelse av kjønnsbasert vold. Norsk lederskap og finansiering på dette området har blitt enda viktigere når andre land kutter støtten.

Ulikhet er en grunnleggende utfordring i arbeidet med å utrydde fattigdom og sørge for at ingen utelates. For å lykkes i kampen mot fattigdom må maktforhold, systemer og strukturer endres, både nasjonalt og globalt. Dette er viktig for at bistand i sin nåværende form skal kunne fases ut. Norge fortsetter å ta lederskap innen skatt, anti-korrupsjon og kamp mot ulovlig kapitalflyt. Dette engasjementet ble trappet opp gjennom norsk lederskap i forberedelsene til den fjerde

store FN-konferansen om finansiering for utvikling i Sevilla sommeren 2025. I tråd med enigheten fra konferansen øker regjeringen støtten til dette arbeidet. Norge viderefører også sin aktive rolle i arbeidet for en skattekonvensjon i FN.

Gjeldssituasjonen fortsetter å være alvorlig, spesielt for de fattigste landene. Dette svekker kampen mot ekstrem fattigdom. Norge arbeider for at de land som trenger det får nødvendig og rask gjeldslette. Økt åpenhet om gjeld og robuste, troverdige analyser av gjeldssårbarhet er nødvendige forutsetninger for å kunne løse gjeldsutfordringer på en bærekraftig måte. Regjeringen engasjerer seg aktivt i oppfølgingen av Sevilla-beslutningen om å igangsette et arbeid for globale prinsipper for ansvarlig låntaking og långivning.

Med økt global spenning, folkeretten under press og et konfliktbilde i endring der kriger i økende grad truer Norges interesser, er Norges innsats for fred og konfliktløsning viktig. Konfliktløsning er i Norges sikkerhetspolitiske interesse og bidrar til internasjonal fred og sikkerhet. Stådig flere konflikter og store humanitære behov preger alle verdensdeler. Konfliktløsning bidrar til bedre levkår og rettigheter for sivilbefolkningen i områder som er utsatt for krig og konflikt. Dette og det norske engasjementet de siste tiårene er ytterligere beskrevet i Meld. St. 30 (2024–2025) *Norges innsats for fred og konfliktløsning i en urolig verden fra 2025*.

Klima- og utviklingspolitikken må forenes for å oppnå bærekraftige resultater. Konsekvensene av klimaendringene truer i dag mye av det som er oppnådd i arbeidet med å bekjempe fattigdom og for å nå bærekraftsmålene. Klimaendringene rammer særlig sårbare samfunn og befolkningsgrupper hardt. Klimakrisen kan i tillegg forverre konflikter og være en trussel mot fredsprosesser og konfliktforebygging. Regjeringen vil fortsatt prioritere innsats for å redusere virkningene av klimaendringene bl.a. i tråd med regjeringens klimastrategi for utenrikstjenesten 2025–2030.

Under klimaforhandlingene i Glasgow i 2021 annonserte Norge en dobling av klimafinansieringen til 14 mrd. kroner senest innen 2026, inkludert mobilisering av privat kapital. Innenfor dette målet skal støtten til klimatilpasning minst tredobles. For 2024 er Norges klimafinansiering beregnet til 18,7 mrd. kroner, mens støtten til klimatilpasning er beregnet til 2,9 mrd. kroner. Nivået for klimafinansieringsmålet er dermed nådd for tredje år på rad, men det tas forbehold om at det kan komme oppdateringer eller justering av tallene. Det er flere poster på bistandsbudsjettet som bidrar til det totale anslaget for norsk

klimafinansiering. Regjeringen har også etablert en statlig garantiordning for å utløse flere investeringer i fornybar energi i utviklingsland med en garantiramme på 5 mrd. kroner. Økt tilgang til ren energi i utviklingsland bidrar både til å fremme jobbskaping og økonomisk vekst, så vel som å redusere framtidige utslipp av klimagasser.

Landbruk, fiskeri og akvakultur er viktig for sysselsetting, ernæring og matsikkerhet i mange land. Klimaendringer, oppvarming og forsuring utgjør en alvorlig trussel mot matproduksjon. Regjeringens strategier om matsikkerhet i utviklingsland, *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølforsyning* fra 2022 og *Klima, sult og sårbarhet* fra 2021 om klimatilpasning og forebygging, legger grunnlaget for at disse utfordringene ses i sammenheng.

Humanitær innsats er et prioritert område for regjeringen. FN anslår at rundt 308 millioner mennesker i 32 land trenger humanitær bistand og beskyttelse i 2025. Behovene forventes å bli svært høye også i 2026 som følge av konflikt, geopolitiske omveltninger, demokratisk tilbakegang og fattigdom. Finansieringsgapet mellom humanitære behov og tilgjengelige midler fortsetter å øke, ikke minst i lys av store bistandskutt fra sentrale givere. Humanitære kriser og væpnede konflikter har sammensatte årsaker. De kan ikke forebygges, avhjelpes eller løses med humanitære virkemidler alene. Regjeringen vil derfor bidra til helhetlig innsats som også omfatter langsiktige tiltak for å forebygge og redusere humanitære behov og skape grunnlag for bærekraftig utvikling. Regjeringen vil fortsette å være en pådriver for beskyttelse av fordrevne og bidra til en samordnet og langsiktig respons på de store flyktning- og fordrivelsessituasjonene verden står overfor.

Humanitær bistand ytes i uoversiktlige og krevende områder, ofte mens væpnet konflikt pågår. Slike områder er ofte preget av høy grad av korrupsjon. Det innebærer høy risiko for manglende måloppnåelse, og organisasjonene opererer med høy risiko for egen sikkerhet og materielle tap. Det er også risiko for at midler eller eiendeler havner i hendene på væpnede grupper, inkludert grupper med tilknytning til terrorvirksomhet. Betydelig reduksjon i finansiell støtte fra flere land utgjør også en risiko for at organisasjonene ikke når planlagte mål. Norske partnerorganisasjoner må derfor ha gode og dokumenterte rutiner for forvaltning av tilskudd som inkluderer en systematisk tilnærming til risikovurdering og risikoreducerende tiltak.

Regjeringen vil bidra til tettere internasjonalt helsesamarbeid og styrket global helseberedskap

slik at verden kan forebygge, tidlig oppdage og raskt respondere på nye eller vedvarende infeksjonstrusler og resistensutvikling. Norge bidrar til finansiering, utvikling og likeverdig fordeling av vaksiner og annen helseteknologi som markedet alene ikke leverer. Gjennom politisk lederskap, diplomati og økonomisk støtte skal Norge være en aktiv pådriver for et rettferdig globalt samarbeid om pandemihåndtering og helseberedskap. Sterke nasjonale helsesystemer er sentralt for å lykkes med dette.

Tilgang til utdanning av god kvalitet er sentralt for bærekraftig utvikling. På verdensbasis er det ifølge UNESCO om lag 251 millioner barn som ikke går på skole, hvorav om lag 122 millioner jenter. De mest marginaliserte og barn på flukt har vært, og er, de store taperne i denne læringskrisen. Den største andelen av barn og unge som ikke går på skole, bor i Afrika sør for Sahara og i lavinntektsland. Om lag halvparten av alle barn og unge som ikke går på skole, bor i land preget av krise og konflikt. Regjeringen vil bidra til at barn og unge begynner på og fullfører skolegang, og vil særlig prioritere utdanningstilbud i områder rammet av krise og konflikt.

For å nå bærekraftsmålene må alle bidra. Samarbeid om forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende for å fremme løsninger som tar hensyn til lokale behov, ressurser og miljømessige forhold. Næringslivet har kunnskap og erfaringer som bidrar til å nå bærekraftsmålene lokalt. Regjeringen legger derfor til rette for samarbeid med privat sektor på høyt prioriterte områder som fornybar energi, matsikkerhet og hav. Risikoreducerende instrumenter på disse områdene kan bidra til å utløse private midler i større skala enn tilfellet er i dag.

Den økende stormaktsrivaliseringen gir hardere kamp om premissene og normene i utviklingspolitikken framover. I mange land er det tendenser til mer autoritært styre. Demokratiske og rettsstatlige prinsipper brytes, og muligheten for sivilt samfunn til å komme sammen og engasjere seg i offentlig debatt innskrenkes. Det gir økt sårbarhet for konflikt og krig. Demokratiet, menneskerettighetene og rettsstaten er grunnleggende verdier som må fremmes og forsvares kontinuerlig. Støtten gjennom sivilt samfunn er et viktig norsk bidrag til å korrigere myndighetsutøvelse på sentrale områder og bidra til samfunnsending.

Norsk bistand gis gjennom multilaterale organisasjoner, norske og andre ikke-statlige organisasjoner samt offentlig og privat sektor. Kjernestøtte til FNs fond, program og særorganisasjoner,

Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene er særlig viktig for å sikre rask og samordnet respons i krisesituasjoner. Regjeringen vil motvirke en internasjonal trend i retning av stadig mer øremerking av finansieringen til multilaterale organisasjoner. Dette har blitt enda viktigere når tilgjengelige midler reduseres.

Samarbeidet med FN, Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet (IMF) og de regionale utviklingsbankene gir Norge mulighet til å påvirke disse aktørenes innsats på landnivå samt bidra til utviklingen av internasjonale normer og standarder. En regelstyrt verdensorden og et sterkt multilateralt samarbeidssystem er sentrale interesser for Norge. Det er viktig med fungerende felleskapsarenaer for å kunne enes om tiltak, politikk og normer for å håndtere globale utfordringer som fattigdom, klima og miljø. Dette er førende for innretningen på den multilaterale bistanden.

Gjennom utviklingsbankene må det mobiliseres vesentlig større midler for å bidra til finansiering av globale fellesgoder og løsninger på utfordringer som klima og pandemiberedskap. Etter sterk mobilisering av tilleggsfinansiering i de siste to-tre årene, er det imidlertid grenser for hvor mye mer midler som kan framskaffes uten nye innskudd av aksjekapital fra medlemslandene. Slike kapitalpåfyllinger er lite realistiske under Trump-administrasjonen. Kjernestøtte for de fattigste landene gjennom Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) under Verdensbanken, Afrikafondet og Asiafondet er viktig for å innhente etterslepet i oppnåelse av bærekraftsmålene og motvirke en global tillitskrise.

Norge vil i perioden 2026–2028 bidra med over 5 mrd. kroner til IDA. Det er en økning på hele 50 pst. fra perioden 2023–2025. Gitt IDAs gunstige forretningsmodell, med dens unike multiplikatoreffekt, vil dette utløse ytterligere 15 mrd. kroner for de fattigste landene. Mer enn 70 pst. av IDA går til afrikanske lavinntektsland og over 40 pst. til klimatiltak, hvorav rundt halvparten av midlene til klimatilpasning. IDA vil også trappe opp sitt arbeid for styrket matsikkerhet og bedre ernæring og derfor dekkes deler av det norske bidraget av bevilgningen til matsikkerhet.

Internasjonalt utviklingssamarbeid preges av et stort antall aktører og fragmentering, ikke minst gjennom globale fond og frittstående initiativer. Det er viktig å sikre regelmessig kritisk vurdering av kanaler for norsk støtte. Regjeringen vil bidra til koordinering og lokalt ledet utvikling, bl.a. gjennom å støtte opp om myndighetenes politikk og programmer. Kunnskapsbanken, som ble

etablert i 2018, styrker og samordner faglig samarbeid og kunnskapsdeling med offentlige institusjoner i samarbeidsland på områder hvor Norge har relevant og etterspurt kompetanse. En økende andel av landene Norge gir mest bistand til er preget av krig og konflikt. I land der det av politiske grunner er utfordrende eller ikke ønskelig å samarbeide med myndighetene, for eksempel på grunn av sanksjonsregimer, vektlegges lokalt ledet utvikling ved å svare på lokalsamfunnenes behov og bygge opp under bærekraftige løsninger for lokalbefolkningen.

For å få best mulige resultater av bistanden er det noen grunnleggende hensyn som må ivaretas. Disse er så viktige for utvikling og fattigdomsreduksjon at de er gitt status som tverrgående hensyn i norsk utviklingspolitikk og bistand. De fire tverrgående hensynene er menneskerettigheter, kvinners rettigheter og likestilling, anti-korrupsjon og klima og miljø. En uavhengig evaluering gjennomført i 2024 på oppdrag fra Norads Avdeling for evaluering avdekket svakheter ved ivaretagelse av hensynene. Det er derfor igangsatt et arbeid for å vurdere hvordan utviklingssamarbeidet påvirker eller påvirkes av de tverrgående temaene. Der det foreligger risiko for negative konsekvenser knyttet til de tverrgående hensynene, skal tilskuddsmottakere iverksette relevante tiltak. I tillegg skal hensynene aktivt fremmes gjennom de ulike samarbeidsavtalene og gjennom politisk dialog.

Norsk utviklingssamarbeid skal holde god kvalitet og være effektivt og kunnskapsbasert. God kunnskap om hva som virker, og hvordan, gjør det mulig å ta bedre beslutninger om utforming av programmer og tildeling av midler. Departementet har, i samarbeid med Norad, et pågående arbeid for å styrke systemer og metoder for måling og evaluering av resultater, læring og prioritering. For å bidra til mer kunnskapsbasert gjennomføring av bistandsprogrammer kan effekt-evaluering og følgeforskning integreres i aktuelle satsinger.

Målstruktur

2030-agendaen med de 17 bærekraftsmålene utgjør rammeverket for norsk utviklingspolitikk. Budsjettpostene har egne mål som bevilgningen skal bidra til å nå og som det skal rapporteres på. Avhengig av formålet, vil ulike bærekraftsmål være førende for alle budsjettposter. Tabellen under henviser til hvilke(t) bærekraftsmål bevilgningen på posten støtter særlig opp under, i tillegg til postens mål for 2026.

Under budsjettpostene rapporteres det om resultater som er oppnådd for hvert av postens mål. Resultatinformasjonen i rapportdelen hentes fra tilskuddsmottakernes egne rapporter, gjennomganger initiert av Utenriksdepartementet eller Norad, og uavhengige gjennomganger. Bistand er langsiktig og ofte koblet til sammen satte samfunnsproblemer, mens budsjettsyklusen

og rapporteringen er årlig. Samtidig er det kre vende å koble resultatene av mindre enkeltprosjekter til større endringer i samfunnet. Disse to faktorene fører til at den årlige rapporteringen i større grad fokuserer på de direkte resultatene av innsatsen heller enn de langsiktige effektene av bistanden i sin helhet.

Tabell 7.3 Bærekraftsmålene i utviklingssamarbeidet

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
150		<i>Humanitær bistand</i>	
	70	Nødhjelp og humanitær bistand	2 – Utrydde sult 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	71	Verdens matvareprogram (WFP)	2 – Utrydde sult 17 – Samarbeid for å nå målene
	72	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	2 – Utrydde sult 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning
151		<i>Fred, sikkerhet og globalt samarbeid</i>	
	70	Fred og konfliktløsning	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	71	Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	73	FNs innsats for reform og fredsbygging	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	74	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	1 – Utrydde fattigdom 17 – Samarbeid for å nå målene
152		<i>Menneskerettigheter</i>	
	70	Menneskerettigheter	5 – Likestilling mellom kjønnene 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	71	FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)	5 – Likestilling mellom kjønnene 10 – Mindre ulikhet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Tabell 7.3 Bærekraftsmålene i utviklingssamarbeidet

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
159		<i>Regionbevilgninger</i>	
	70	Midtøsten og Nord-Afrika	3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	71	Europa og Sentral-Asia	16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	72	Afghanistan	1 – Utrydde fattigdom 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	73	Ukraina og naboland	2 – Utrydde sult 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	75	Afrika	1 – Utrydde fattigdom 2 – Utrydde sult 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 7 – Ren energi til alle 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 10 – Mindre ulikhet 13 – Stoppe klimaendringene 14 – Livet i havet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	76	Asia	1 – Utrydde fattigdom 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 7 – Ren energi til alle 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 13 – Stoppe klimaendringene 14 – Livet i havet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Tabell 7.3 Bærekraftsmålene i utviklingssamarbeidet

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
	77	Latin-Amerika og Karibia	2 – Utrydde sult 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 13 – Stoppe klimaendringene 14 – Livet i havet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
160		<i>Helse</i>	
	70	Helse	3 – God helse og livskvalitet
	71	Verdens helseorganisasjon (WHO)	3 – God helse og livskvalitet
161		<i>Utdanning, forskning og offentlige institusjoner</i>	
	70	Utdanning	4 – God utdanning
	71	Forskning	Alle bærekraftsmålene er relevante
	73	Styresett og offentlige institusjoner	5 – Likestilling mellom kjønnene 10 – Mindre ulikhet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner 17 – Samarbeid for å nå målene
	74	Norges forskningsråd – utviklingsområdet	Alle bærekraftsmålene er relevante
162		<i>Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi</i>	
	70	Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	5 – Likestilling mellom kjønnene 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 9 – Industri, innovasjon og infrastruktur 17 – Samarbeid for å nå målene
	71	Matsikkerhet, fisk og landbruk	2 – Utrydde sult
	72	Fornybar energi	7 – Ren energi til alle 13 – Stoppe klimaendringene 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
163		<i>Klima, miljø og hav</i>	
	70	Miljø og klima	13 – Stoppe klimaendringene 15 – Livet på land
	71	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsyning	14 – Livet i havet
164		<i>Likestilling</i>	
	70	Likestilling	5 – Likestilling mellom kjønnene 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Tabell 7.3 Bærekraftsmålene i utviklingssamarbeidet

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
	71	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)	5 – Likestilling mellom kjønnene
	72	FNs befolkningsfond (UNFPA)	3 – God helse og livskvalitet 5 – Likestilling mellom kjønnene
165		<i>Norfund</i>	
	70/ 90	Risikokapital og grunnfondskapital utviklingsmandatet	1 – Utrydde fattigdom 7 – Ren energi til alle 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 9 – Industri, innovasjon og infrastruktur
	71/ 91	Risikokapital og kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet	7 – Ren energi for alle 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 13 – Stoppe klimaendringene
	72/ 92	Risikokapital og kapitalpåfylling Ukraina-fondet	7 – Ren energi til alle 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst 9 – Industri, innovasjon og infrastruktur
	73	Bedriftsstøtte og selskapsutvikling	1 – Utrydde fattigdom 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
170		<i>Sivilt samfunn</i>	
	70	Sivilt samfunn	Alle bærekraftsmålene er relevante. Posten bidrar spesielt til: 17 – Samarbeid for å nå målene
171		<i>FNs utviklingsarbeid</i>	
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	1 – Utrydde fattigdom 10 – Mindre ulikhet 13 – Stoppe klimaendringene 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	71	FNs barnefond (UNICEF)	1 – Utrydde fattigdom 2 – Utrydde sult 3 – God helse og livskvalitet 4 – God utdanning 5 – Likestilling mellom kjønnene 6 – Rent vann og gode sanitærforhold 10 – Mindre ulikhet 16 – Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
	73	FN og multilateralt samarbeid	1 – Utrydde fattigdom 17 – Samarbeid for å nå målene

Tabell 7.3 Bærekraftsmålene i utviklingssamarbeidet

Kap.	Post	Benevnelse	Bærekraftsmålene som posten særlig støtter opp under
172		<i>Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette</i>	
	70	Verdensbanken	1 – Utrydde fattigdom 10 – Mindre ulikhet 13 – Stoppe klimaendringene 17 – Samarbeid for å nå målene
	71	Regionale banker og fond	1 – Utrydde fattigdom 10 – Mindre ulikhet 13 – Stoppe klimaendringene 17 – Samarbeid for å nå målene
	72	Strategisk samarbeid	1 – Utrydde fattigdom 10 – Mindre ulikhet 13 – Stoppe klimaendringene
	73	Gjeldslette	1 – Utrydde fattigdom

Kap. 150 Humanitær bistand

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 615 074	4 336 481	4 836 481
71	Verdens matvareprogram (WFP)	430 000	430 000	430 000
72	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)			630 000
	Sum kap. 150	5 045 074	4 766 481	5 896 481

Den samlede norske humanitære bistanden bevilges over dette kapittelet og som en del av Nansen-programmet for Ukraina over kap. 159 *Regionbevillinger*, post 73 *Ukraina og naboland*. Det totale norske humanitære bidraget har økt betydelig siden Russlands fullskalainvasjon av Ukraina i 2022.

I Nansen-programmet på Utenriksdepartementets budsjett er nødhjelp og humanitær bistand en viktig prioritering. I 2025 utgjør den humanitære bistanden til Ukraina om lag 3 mrd. kroner over kap. 159, post 73. For 2026 er det foreløpig planlagt å øke den humanitære bistanden til Ukraina til 3,5 mrd. kroner, altså en økning på 500 mill. kroner.

Antallet mennesker som trenger humanitær bistand er mer enn doblet siden 2018. FN anslår at hele 308 millioner mennesker vil trenge humani-

tær hjelp i løpet av 2025, og lite tyder på at tallet blir lavere i 2026. Dette er en dramatisk økning, drevet av eskalerende konflikter, klimaendringer og økonomisk ustabilitet i flere regioner.

Antallet mennesker som er på flukt eller fordrevet er rekordhøyt. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at 139 millioner mennesker vil være tvunget på flukt ved utgangen av 2025. Verden står også overfor en sultkrise. Rekordmange mennesker opplever sult, underernæring og matmangel. I 2025 pågår det hungersnød i deler av Sudan og i Gaza. I tillegg er Haiti, Mali og Sør-Sudan blant landene som er hardest rammet av sult.

Sivile rammes hardt av at humanitærretten ikke respekteres i mange væpnede konflikter. Det har også blitt mer krevende for humanitære aktører å nå dem som trenger assistanse. Det er en

økende tendens til at partene i konflikt nekter humanitære aktører tilgang til dem som trenger hjelp, i strid med folkerettslige forpliktelser.

Samtidig står det internasjonale humanitære systemet i en dyp finansieringskrise som truer livsnødvendig innsats. USA, som tidligere sto for omtrent 40 pst. av den globale humanitære finansieringen, har kuttet dypt i sin bistand. Også flere andre store givere har redusert sine bidrag. Til tross for innsats over mange år har det heller ikke lyktes å få fremvoksende økonomier til å øke sine faste giverbidrag i tilstrekkelig grad. Hele det humanitære systemet går derfor gjennom en omfattende reformprosess for å sikre at mest mulig humanitær innsats kan gjennomføres med langt lavere finansiering.

Humanitære virkemidler alene er ikke nok. En helhetlig tilnærming der humanitær og langsiktig bistand, samt arbeid for fred og konfliktløsning ses i sammenheng, er nødvendig for å redusere de humanitære behovene over tid. Det er også avgjørende for å motvirke årsakene til fordrevne og samtidig bidra til varige løsninger for flyktninger og fordrevne.

Boks 7.1 De humanitære prinsippene

De humanitære prinsippene springer ut fra Røde Kors-bevegelsens grunnleggende prinsipper og fra humanitærretten. Prinsippene skal ligge til grunn for humanitære aktørers operative innsats, både i konflikter og naturkatastrofer, slik de er nedfelt i resolusjon 46/182 og 58/114 fra FNs generalforsamling.

De fire prinsippene er:

- Humanitet: Menneskers liv, helse og verdighet skal beskyttes i tråd med grunnleggende menneskerettigheter og behov.
- Upartiskhet: Humanitær hjelp skal gis upartisk, uten diskriminering på grunnlag av nasjonalitet, kjønn, etnisk tilhørighet, religion eller politisk oppfatning.
- Nøytralitet: Humanitær hjelp skal gis uten å ta parti i konflikter eller uoverensstemmelser av politisk, etnisk, religiøs eller ideologisk art.
- Uavhengighet: Humanitære aktører skal opptre uavhengig av myndigheters politikk og handlinger.

Post 70 Nødhjelp og humanitær bistand, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til humanitær assistanse og tiltak for å beskytte menneskene som rammes av humanitære kriser. Fra og med 2026 dekker bevilgningen også humanitær bistand til flyktninger, fordrevne og vertssamfunn som tidligere ble bevilget under kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn*, post 70 *Flyktninger og internt fordrevne*.

Bevilgningen skal bidra til å møte, og over tid redusere, humanitære behov i akutte og langvarige kriser. Støtten rettes inn mot behov hos de mest sårbare menneskene, herunder barn, i tråd med FNs responsplaner, Røde Kors-bevegelsens nødhjelpsappeller og de humanitære prinsippene. Støtten gis hovedsakelig til FN, Røde Kors-bevegelsen og norske og internasjonale humanitære organisasjoner. Kjernestøtte til Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), som er en viktig organisasjon for å finne løsninger for flyktninger, fordrevne og sårbare migranter i mange land og regioner, dekkes også her.

Internasjonal humanitærrett, inkludert flyktningretten, og menneskerettighetene ligger til grunn for all norsk humanitær innsats, herunder innsats som bevilges over andre kapitler. Kjønnsperspektivet legges til grunn i all innsats. Organisasjoner som mottar norsk støtte, forventes å arbeide etter de humanitære prinsippene. Formålet skal være tydelig humanitært, men ses i sammenheng med andre deler av norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Norge er en pådriver for at en større del av den humanitære responsen skal være lokalt ledet. De humanitære partnerorganisasjonene som får norsk støtte samarbeider med lokale organisasjoner som kjenner konteksten de jobber i godt. Norsk støtte til humanitære fondsmekanismer er også et viktig bidrag til å sikre lokalt forankret og ledet respons. Partnere forventes å tilrettelegge for god medvirkning og ansvarlighet overfor den kriserammede befolkningen.

Bevilgningen skal brukes til å støtte organisasjonene som best fremmer norske prioriteringer. Flerårige strategiske partnerskapsavtaler med norske humanitære organisasjoner bidrar til bedre og mer fleksibel humanitær respons. Avtalene bidrar også til forutsigbarhet og mer effektiv forvaltning.

Innovasjon Norge og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er partnere for henholdsvis støtte til innovasjon i humanitær sektor og internasjonalt beredskapsarbeid. Dette

inkluderer norske bidrag gjennom EUs sivile beredskapsmekanisme (UCPM), herunder medisinsk evakuering av pasienter fra Gaza til behandling i Norge og eventuelt andre europeiske land. Medisinsk evakuering fra Ukraina dekkes over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

Den humanitære innsatsen omfatter også støtte til effektivisering og styrket kompetanse, dokumentasjon og analyse i humanitær sektor.

Rask, trygg og uhindret tilgang til dem som trenger det mest er en stor utfordring i det humanitære arbeidet, særlig i konfliktrammede områder. Parter i konflikt er etter folkeretten forpliktet til å legge til rette for humanitær tilgang og beskytte helse- og humanitære arbeidere. Det er en økende tendens til at dette ikke etterleveres, med dramatiske konsekvenser for dem som trenger hjelp, og for sikkerheten til humanitære arbeidere.

Kriser kan også skape store akutte humanitære behov i land som ikke kvalifiserer til å motta offisiell utviklingsbistand (ODA) i henhold til utviklingskomiteén (DAC) i OECD. I akutte krisesituasjoner vil regjeringen vurdere å bidra med humanitær bistand også til slike land, i tråd med vår moralske forpliktelse til å hjelpe mennesker i nød, uavhengig av hvem de er og hvor de befinner seg.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Liv er reddet, nød er lindret og menneskelig verdighet og rettigheter er ivaretatt i humanitære kriser.
- Mennesker i nød har fått nødvendig beskyttelse og assistanse i tråd med de humanitære prinsippene.
- Mennesker som er drevet på flukt, og lokal-samfunn som er vertskap for flyktninger og fordrevne, mottar beskyttelse og assistanse.

Prioriteringer 2026

Strategi for norsk humanitær politikk (2024–2029) ligger til grunn for prioriteringene i 2026. Norge vil:

- styrke beskyttelse mot skadevirkningene forårsaket av militær maktbruk, vold og overgrep i væpnede konflikter og humanitære kriser.
- fremme respekt for humanitærretten, flyktingretten og menneskerettighetene.

- bekjempe sult og arbeide for å avverge fremtidige sultkriser og humanitære konsekvenser av klimaendringer.
- bidra til rask, fleksibel og forutsigbar finansiering av humanitær innsats.

Norge skal være en pådriver for reform av humanitær sektor med utgangspunkt i lokalt ledet respons, prioritering av tilstedeværelse i felt og vekt på menneskene som har størst behov. FNs normative rolle må bevares og krever tilstedeværelse på landnivå. Norge skal arbeide for et mer effektivt humanitært system som også prioriterer beskyttelsesinnsats.

Det norske lederskapet for beskyttelse av sivile videreføres. Det legges særlig vekt på innsats mot seksualisert og kjønnsbasert vold, beskyttelse av barn og unge, beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne, beskyttelse av helse- og utdanningsinstitusjoner samt humanitære konsekvenser av miner, andre eksplosiver og nye våpentyper inkludert autonome våpen og krig i byer. Det blir viktig at beskyttelse står sentralt også i et slankere humanitært system etter at pågående reformer er gjennomført. I 2025 og 2026 leder Norge det globale nettverket *Call to Action on Protection from Gender-based Violence in Emergencies (CtA)*. Norge bruker dette vervet til å opprettholde den globale humanitære responsen mot seksualisert og kjønnsbasert vold. Inkludering og beskyttelse av personer med funksjonsnedsettelse vektlegges, og norske forpliktelser fra det internasjonale toppmøtet Global Disability Summit som fant sted i Tyskland i 2025 følges opp. Norge skal være en pådriver for beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne og for å bedre forholdene for mennesker på flukt og deres vertssamfunn. Norsk innsats for beskyttelse av barn i væpnet konflikt videreføres.

Norge skal ta humanitærpolitiske initiativ og drive aktivt humanitært diplomati for å ivareta menneskers rettigheter, verdighet og behov i humanitære kriser og fremme beskyttelse av sivile i væpnede konflikter. Norge skal være en pådriver for at partene i væpnede konflikter etterlever sine forpliktelser etter folkeretten om å tillate og legge til rette for humanitær innsats basert på de humanitære prinsippene. Norge skal støtte humanitære aktører som forhandler om tilgang til nødlidende befolkning og som arbeider for at myndigheter og væpnede grupper skal beskytte sivile.

Norge skal bidra til å forebygge sultkriser og redusere framtidig sårbarhet der det er mulig. Sultkatastrofer forekommer nesten kun i områder

med væpnet konflikt. Dette skjer når humanitære aktører hindres i å få tilgang og fordi enkelte parter i konflikt bruker sult som krigføringss metode. Å forhindre sultkatastrofer krever både diplomati og humanitær innsats.

Norge skal ha en helhetlig tilnærming der humanitær og langsiktig bistand samt arbeid for fred og konfliktløsning, ses i sammenheng for å redusere humanitære behov og skape grunnlag for bærekraftig utvikling som inkluderer de mest sårbare i utsatte lokalsamfunn. Norge vil bidra med, og fremme rask, fleksibel og forutsigbar finansiering i humanitære kriser med vekt på kjernebidrag og flerårig støtte til fond og organisasjoner. Slik finansiering blir ekstra viktig for å sikre at de med størst behov får hjelp når humanitær sektor går gjennom omfattende reform som følge av store bistandskutt internasjonalt. Støtten skal være minst mulig øremerket. Samtidig vil regjeringen bruke myk øremerking av midler for å sikre at sentrale norske humanitærpolitiske prioriteringer som ellers risikerer å bli uforholdsmessig underfinansiert, følges opp. Myk øremerking kan også benyttes til innsats i kriser der Norge har særlige forutsetninger for å utgjøre en forskjell.

Norge vil fortsette å bidra med betydelig kjerne støtte til FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA). Dessuten støtter Norge FNs nødhjelpsfond (CERF) og en rekke humanitære landfond. Disse fondene bidrar til koordinert, effektiv og fleksibel humanitær respons, og til lokalt ledet humanitær innsats. Norge vil arbeide for at en større del av midlene fra humanitære fond går til lokale kvinneledede organisasjoner. Fondsmekanismer vil ha en sentral plass i et reformert humanitært system og Norge vil støtte arbeidet for å gjøre disse mest mulig effektive.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med humanitær innovasjon for å bidra til bedre og mer effektiv humanitær innsats, inkludert gjennom kompetanseheving om innovasjon og samarbeid med privat sektor.

Den operasjonelle responsen på humanitære kriser vil stå sentralt i Norges humanitære innsats. Fordelingen av norsk humanitær innsats på landnivå baserer seg på behov og sårbarhet. Likevel vil noen land og regioner prioriteres basert på norsk diplomatisk tilstedeværelse eller ut fra en vurdering av at Norge har særskilte muligheter til å utgjøre en forskjell. Afghanistan, Afrikas horn, Jemen, Myanmar, Palestina, Sahel, Sudan og naboland og Syria er eksempler på land og regioner der norsk humanitær innsats vil være viktig også i 2026.

Norge vil gjennom Nansen-programmet øke den humanitære støtten til Ukraina og flyktningeres responsen i naboland, der Moldova er særlig prioritert. Innsatsen ses i sammenheng med annen sivil støtte i Nansen-programmet som bevilges under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

Norge vil i 2026 fortsette å gjøre tilgjengelig beredskapsressurser gjennom EU og FN på anmodning om bistand ved akutte humanitære kriser og naturkatastrofer.

Kjernestøtte til IOM skal bidra til å styrke organisasjonens systemer, bl.a. for oppfølging av prosjekter for flyktninger, fordrevne og migranter.

Rapport 2024

Liver reddet, nød er lindret og menneskelig verdighet er ivarettatt i humanitære kriser

Norsk humanitær støtte i 2024 bidro til å gi 115,7 millioner² kriserammede mennesker assistanse og beskyttelse i de mest alvorlige humanitære krisene i verden. Norge var ifølge OCHA den åttende største humanitære giveren i 2024 og bidro med 2,7 pst. av den globale humanitære støtten. Støtten ble i hovedsak kanalisert gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen og norske humanitære organisasjoner.

For å sikre rask, fleksibel og forutsigbar finansiering i humanitære kriser, legger Norge vekt på kjernebidrag og flerårig støtte til humanitære fond og organisasjoner. I 2024 økte Norge andelen av humanitær bistand gitt som kjerne støtte til FN-organisasjoner fra 15 til 19 pst. sammenlignet med 2023. 58 pst. av den norske humanitære bistanden gikk gjennom flerårige avtaler og 19 pst. gikk til lokale partnere via ett mellomledd. Norge var i 2024 den femte største giveren til CERF. Fondet bidro med livreddende innsats for nærmere 35 millioner mennesker i 45 humanitære kriser i 2024. Av disse ble 2,6 millioner mennesker nådd med støtten fra Norge. De prioriterte områdene var underfinansierte kriser og klimarelatert innsats.

Norges flerårige avtale med OCHA har bidratt til effektiv respons og koordinering på landnivå. I 2024 bidro Norge med over 431 mill. kroner til de humanitære landfondene, og bidro dermed til at nær 26,6 millioner³ mennesker fikk livreddende assistanse som helse, matsikkerhet, rent vann,

² Kilde: OCHAs Humanitarian Overview 2024.

³ Kilde: www.unocha.org. OCHA Country-Based Pooled Funds and Regional Humanitarian Pooled Funds 2024 in review.

utdanning og beskyttelse. Norge har vært en pådriver for å øke andelen midler til lokale aktører, og i 2024 ble 46 pst. av midlene fra landfondene kanalisert til lokale partnere, mot 39 pst. i 2023.

Norge ledet OCHAs givergruppe fra juni 2024 til juni 2025. Norge har arbeidet for å styrke OCHA i å levere effektiv, inkluderende og koordinert humanitær respons. Beskyttelse, koordinert innsats for internt fordrevne og en menneskerettighetsbasert tilnærming som svarer på kriserammets befolknings behov har vært prioritert.

De flerårige strategiske partnerskapene med de norske humanitære organisasjonene Caritas Norge, Flyktningshjelpen inkludert beredskapsstyrken NORCAP, Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp, Norges Røde Kors og Redd Barna Norge bidro til effektiv respons i tråd med humanitære prinsipper. De fleksible midlene som inngikk i avtalene, gjorde at organisasjonene kunne reagere raskt på akutte og forverrede kriser gjennom året. I løpet av 2024 ble det utløst fleksible midler over 40 ganger.

Antall mennesker rammet av matmangel fortsatte å stige i 2024. Norge støttet Verdens matvareprogram (WFP) sine innsatser i Den demokratiske republikken Kongo, Jemen, Jordan, Libanon, Palestina, Sudan, Syria og Tsjad, slik at de kunne bistå 31,9 millioner mennesker med bl.a. matvarer, pengeoverføringer, skolemat samt forebygging og behandling av underernæring. Norsk støtte til UNICEF i 2024 bidro til spesialtilpassede ernæringsprogram som har forebygget underernæring hos 109,3 millioner barn under fem år. Gjennom målrettet støtte til inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i humanitære kriser har UNICEF også gjort tilgjengelig informasjon og kunnskap om både funksjonsnedsettelse generelt og ernæring spesielt tilpasset denne gruppen. Konflikten i Sudan førte til verdens største humanitære krise og det ble erklært hungersnød i deler av landet. Sudan var også en av de største fluktkrisene i verden og en stor andel av norsk støtte ble i 2024 dekket over kap. 153 *Flyktninger og internt fordrevne*, post 70 *Flyktninger og internt fordrevne*, og rapporteres der.

Med norsk støtte har FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) sitt nødhjelpsfond vært i stand til å reagere raskt i møte med akutte kriser som har rammet matforsyning og landbruk. Siden 2023 har fondet hjulpet nesten 2,4 millioner mennesker i 33 land med norske midler. I 2024 mottok familier rammet av flom, tørke, gresshoppesvermer eller konflikt såkorn, gjødsel, redskaper og/eller pengeoverføringer for å bedre sin

matsikkerhet. Ifølge FAO gir en investering på en dollar i jordbruk en avkastning på seks dollar i mat og inntekter, en kostnadseffektiv måte å nå flere mennesker med færre midler.

Norges partnere jobber med å øke matsikkerheten for mennesker i sårbare situasjoner. Et effektivt virkemiddel er å gi kontantstøtte. Dette gjør det mulig for befolkningen å kjøpe mat på lokale markeder og dekke andre grunnleggende behov. I Sør-Sudan har Norsk Folkehjelp bidratt til økt matsikkerhet gjennom en kombinasjon av matvarehjelp, kontantstøtte og inntektsgenererende tiltak som har redusert sårbarheten for klimaendringer. Dette har ført til økt variasjon i kostholdet, økt næringsverdi, flere måltider samt økte inntekter for mennesker i sårbare situasjoner. Flyktningshjelpen støttet lokal matproduksjon i Mali, Somalia og Uganda ved å gi tilgang til jordområder, innsatsfaktorer og opplæring i klimatilpassede dyrkningsmetoder. UNICEF nådde 3,6 millioner særlig sårbare familier gjennom sine humanitære kontantprogrammer i 2024. Disse bidro til å dekke grunnleggende behov og ernæring samt styrket tilgang til utdanning. UNICEF og øvrige partnere har også gitt millioner barn og deres familier livsnødvendige helsetilbud inkludert vaksiner mot smittsomme sykdommer.

I Nigeria har Caritas gått fra å bruke importerte ferdigproduserte produkter til å bruke et lokalt produsert produkt i behandlingen av moderat underernæring. Foreldre og foresatte fikk ingredienser og opplæring i å produsere dette selv, både for behandling av egne barn og for småskala salg på lokale markeder. Blant barn behandlet for underernæring var bedringsraten omtrent 75 pst., noe som er høyere enn globale standarder for denne typen innsats. Dette skyldes produktets kulturelle aksept og at foreldrene involveres i prosessen.

Felles for de strategiske partnerne er vektlegging av samarbeid med lokale aktører, bruk av lokale markeder, lokal matproduksjon og verdikjeder. Dette bidrar til mer effektiv bruk av bistandsmidler på kort sikt, og øker sannsynligheten for mer stabile matsystemer på lang sikt.

Støtten til WFPs krisefond og FNs nødhjelpsfond (CERF) har vært avgjørende for å gjøre WFP og andre i stand til å handle umiddelbart når kriser rammet. Dette gjorde at WFP kunne forhåndsutplassere mat og hjelpe over en million mennesker i det sørlige Libanon, da krigen spredte seg dit høsten 2024. Norge har også støttet utarbeidelse av tall over sult og matmangel, gjennom støtte til arbeidet med FNs system for integrert klassifisering av matsikkerhetsfaser (IPC). IPCs analyser

har bl.a. avdekket hungersnød i Darfur og en dramatisk forverring av sultkatastrofen i Gaza i 2024. Slik informasjon er viktig for at det humanitære systemet skal kunne respondere.

Norsk støtte til Verdens helseorganisasjon (WHO) sitt krisefond bidro i 2024 til humanitær helseinnsats i 28 forskjellige land og kriser. Fondet responderte også på åtte større utbrudd av epidemier, hvor kolera, denguefeber og m-kopper var de mest alvorlige og omfattende. I tillegg øremerket Norge støtte til store kriser i land som Palestina og Sudan. Dette bidro bl.a. til at over 560 000 barn i Gaza ble vaksinert mot polio. I Sudan, hvor WHO leder helseresponsen, ble det livreddende arbeidet ved 18 lokale sykehus opprettholdt. I oktober 2024 hadde anslagsvis 48 000 mennesker mottatt helse tjenester ved disse sykehusene. Norges Røde Kors videreførte arbeidet med å innlemme støtte til personer som har overlevd seksualisert og kjønnsbasert vold i helsearbeidet til Røde Kors sine nasjonalforeninger i Burkina Faso, Honduras, Myanmar, Nigeria, Pakistan og Somalia. Støtten bidro til opplæring av ansatte og frivillige, utvikling av rutiner for håndtering av slike saker og bevisstgjøring av lokalsamfunn om tilgjengelige tjenester. I 2024 mottok 70 000 personer informasjon om seksualisert og kjønnsbasert vold og ofre for slik vold fikk medisinsk hjelp eller ble henvist til andre relevante tjenester gjennom helsefasiliteter støttet av Norges Røde Kors.

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) støttet driften av 704 sykehus verden over, og utførte totalt over 160 000 operasjoner, og mer enn 1,8 millioner vaksiner ble satt. I overkant av 46 000 personer mottok mental helsestøtte, hvorav 2 685 var overlevende etter seksualisert og kjønnsbasert vold.

Norge bidro i 2024 til internasjonal krisehåndtering ved å gjøre beredskapsressurser tilgjengelig via EUs ordning for sivil beredskap (UCPM) og FNs humanitære system. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) bidro til å utvikle og mobilisere norsk beredskapskapasitet. Det ble bl.a. sendt ut eksperter for å styrke FNs innsats etter orkanen Beryl i Karibia. Norske eksperter bidro også til å koordinere medisinsk evakuering av pasienter fra Gaza til tredjeland for behandling der.

Regjeringen vedtok i juni 2024 å evakuere inn til 20 pasienter fra Gaza til Norge. På grunn av stengte grenser fra Gaza ble kun seks pasienter med medfølgende evakuert i 2024 for medisinsk behandling i Norge. Ettersom evakueringen skjedde sent i 2024 ble dette ikke kostnadsført før

i 2025. Ordningen ble videreført i 2025 og DSB koordinerer oppdraget.

Det humanitære innovasjonsprogrammet «HIP Norway» bidro til innovative løsninger i humanitær sektor. I 2024 fikk 14 nye innovasjonsprosjekter støtte. Som del av programmet har bl.a. Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), i samarbeid med private aktører, utviklet forretningsmodeller for bærekraftig tilgang til energi. Kirkens Nødhjelp samarbeidet med teknologiutviklere for å pilotere terapi for overlevende etter kjønnsbasert vold som benytter seg av virtuell realitet. Det jobbes nå med å skalere opp begge prosjektene.

Afrikas horn opplevde i 2024 gjentatte og overlappende kriser grunnet konflikt, tørke og flom. En høy og økende andel mennesker var på flukt og det var utfordrende å beskytte særlige sårbare grupper, også som følge av at humanitær tilgang enkelte steder var en vedvarende utfordring. Norge støttet FNs humanitære landfond i Somalia og Etiopia. I 2024 var særlig landfondet for Somalia en viktig kanal for å støtte lokale aktører. Hele 79 pst. av midlene gikk til lokale organisasjoner.

Norsk støtte til FNs humanitære landfond i Jemen bidro til livreddende hjelp til 1,6 millioner mennesker med vekt på matsikkerhet, ernæring, husly, vann og helse samt beskyttelse. Norges bidrag til FNs befolkningsfond (UNFPA) har gjort det mulig å nå mer enn 2,5 millioner med livreddende reproduktive helse- og beskyttelsestjenester. UNFPA støttet 124 helsefasiliteter og spesialiserte sentre for mental helse. Etableringen av trygge områder har gitt kvinner og ungdom tilgang til nødvendige tjenester, rådgivning, utdanningsaktiviteter og mulighet for å engasjere seg. Norsk støtte har også gjort det mulig for UNICEF å nå de hardest rammede av kolera, fortsette innsatsen mot underernæring blant barn under fem år og drive livreddende opplæring om landminer og udetonerte eksplosiver.

Situasjonen i Sahel utviklet seg til en kompleks og langvarig krise, med vedvarende høye og nye humanitære behov. Høyt konfliktnivå mellom statlige og ikke-statlige aktører drev et stort antall mennesker på flukt. Administrative restriksjoner fra myndigheter gjorde det vanskelig å få humanitær tilgang. Norge støttet FNs regionale fond for Sahel og Vest-Afrika i 2024, og bidro til at organisasjoner med god tilgang i Burkina Faso, Mali og Niger kunne yte livreddende innsats til nesten 700 000 mennesker. Innsatsen inkluderte beskyttelse mot seksualisert og kjønnsbasert vold, og overføring av kontanter. Norge bidro ytterligere til beskyttelse mot seksualisert og kjønnsbasert

vold ved å støtte Plan Norges arbeid i Burkina Faso, Mali og Niger.

De siste årene har befolkningen i Sør-Sudan opplevd en forverring av den humanitære situasjonen. I 2024 hadde 9,3 millioner, eller nærmere 72 pst. av befolkningen, behov for humanitær bistand. Norsk støtte i Sør-Sudan ble bl.a. kanalisert gjennom FNs humanitære landfond. Det var flere store kolerautbrudd i Sør-Sudan i 2024. Den norske støtten bidro bl.a. til at 2 millioner mennesker fikk rent vann, og til at sanitære tjenester og kritisk helsehjelp ble gjort tilgjengelig for 843 000 mennesker. Underernæring er en stor utfordring blant sør-sudanske barn, og fondet sørget for at 188 000 barn fikk behandling for dette.

Områdene rundt Tsjadsjøen har vært preget av krise og konflikt siden 2009 da den militante islamistiske gruppen Boko Haram begynte sine opprørsaktiviteter i Nigeria. Klimaendringer, særlig de årlige flommene, forverrer situasjonen for innbyggerne i regionen. Norge innfridde i 2024 sin toårige forpliktelse til å bidra med 200 mill. kroner i humanitær støtte til området rundt Tsjadsjøen. Gjennom FNs landfond for Nigeria bidro Norge til at 1,5 millioner mennesker fikk tilgang til rent vann, sanitærtjenester, økt matsikkerhet, helsehjelp og ernæring til sårbare barn. Fondet prioriterte å styrke kapasiteten til kvinneledede organisasjoner. Gjennom støtten til UNFPA bidro Norge til å styrke nasjonale og lokale myndigheters kunnskap og kapasitet om seksuell og reproduktiv helse samt seksualisert og kjønnsbasert vold. Norsk støtte bidro til at totalt 10 374 personer mottok tjenester for forebygging av og respons etter seksualisert og kjønnsbasert vold, og tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester gjennom UNFPAs humanitære innsats i Nigeria i 2024.

Krigsutbruddet i Gaza høsten 2023 skapte grunnlaget for en akutt og kompleks krise, som ifølge FN og palestinske helsemyndigheter per april 2025 hadde kostet 52 400 palestinere livet. 2024 var det dødeligste året for bistandsarbeidere globalt, og bistandsarbeidere i Gaza ble særlig hardt rammet. Nær hele Gazas befolkning på 2,1 millioner mennesker har akutte humanitære behov. Situasjonen på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, har også forverret seg betydelig siden krigsutbruddet. Norge var en av de største humanitære giverne til krisen i Palestina i 2024. Etter at lokal matproduksjon i Gaza kollapset, har WFP levert matvarehjelp til mer enn 2,1 millioner palestinere, hvorav om lag 1,9 millioner i Gaza i 2024. Over 170 000 gravide og ammende kvinner og mer enn 260 000 barn under fem år har mottatt

næringstilskudd. Gjennom store deler av året var det svært krevende for humanitære aktører å få tilgang til befolkningen i nød. Det resulterte i at mindre nødhjelp enn det organisasjonene hadde kapasitet til å levere kom fram til befolkningen, og til en mye høyere pris. Som resultat av den manglende humanitære tilgangen måtte for eksempel WFP redusere rasjoner i perioder.

Gjennom støtte til FNs landfond har Norge bidratt til å nå 2,7 millioner mennesker, inkludert levering av 300 000 liter drivstoff som var avgjørende for drift av sykehus og helseklinikker. 550 000 mennesker fikk bedret tilgang til vann, sanitær- og hygienefasiliteter i Gaza. Mer enn 170 000 mennesker mottok behandling for vannbårne sykdommer, inkludert kolera, samt annen akutt behandling. WHO spilte, sammen med Palestinsk Røde Halvmåne (PRCS), en nøkkelrolle innen helsebistand. WHO i Gaza bisto med medisinfaglig støtte, fraktet inn medisinsk materiell, gjennomført svært utfordrende evakueringer av pasienter, og transportert medisinske uttrykkingsteam internt i Gaza og til Israel og Egypt. Norge støttet gjennom Norges Røde Kors etableringen av et feltsykehus i Gaza. Sykehuset åpnet i mai 2024, og gjennomførte i løpet av et år over 80 000 konsultasjoner, 3 404 kirurgiske inngrep og bisto ved 408 fødsler.

Den regulære støtten til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) ble gitt under kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn*. I 2024 ble det som følge av den alvorlige situasjonen i Gaza gitt tilleggsstøtte fra den humanitære reserven til UNRWAs akutte nødhjelpsarbeid. For omtale av den humanitære støtten til Gaza i 2024, se rapport under kap. 153, post 70 *Flyktninger og internt fordrevne*.

UNRWA lanserte også en egen flash-appell for fordrevne i forbindelse med konflikten mellom Israel og Libanon i andre halvdel av 2024. Norsk støtte til denne bidro til å etablere 11 tilfluktsrom i Libanon for 4 228 fordrevne palestinere. I tillegg fikk 17 667 voksne og 27 713 barn bosatt i konflikttrammede områder kontantbistand. Det ble også gitt mat, i samarbeid med WFP, og kontantbistand til de mest sårbare palestinske flyktningfamiliene i Syria, hvor nesten 600 000 personer fra Libanon søkte tilflukt under konflikten.

Norge har også støttet NORWAC i Gaza, og deres ni team gjennomførte 2 200 kirurgiske inngrep. Norges fleksible tilnærming gjorde det mulig for partnere å tilpasse hjelpen etter behovene og tilgangen på bakken.

De store humanitære krisene i Afghanistan, Sudan og Syria preget også 2024. Disse omtales

under kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn*, post 70 *Flyktninger og internt fordrevne*.

Mennesker i nød har fått nødvendig beskyttelse og assistanse i tråd med de humanitære prinsippene

De menneskelige lidelsene og humanitære behovene forårsaket av væpnede konflikter, og den økende påvirkningen av klimarelaterte katastrofer økte kraftig i 2024. Mange parter i konflikt viser ikke respekt for humanitærretten. Sivile drives på flukt, skades og drepes, sivil infrastruktur som skoler og sykehus ødelegges, og eksplosive våpen brukes i tett befolkede områder. Barns liv og fremtid rammes hardt, helse- og humanitære arbeidere hindres i sitt arbeid, de angripes og mange er drept. Norge har videreført innsatsen for å styrke beskyttelse og assistanse til mennesker rammet av krig og konflikt. Innsatsen omfatter både arbeid for å styrke etterlevelse av humanitærretten og støtte til de humanitære organisasjonenes operasjonelle beskyttelsesarbeid.

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) har en helt sentral rolle og mandat med å fremme etterlevelse og utvikling av humanitærretten. Opplæring av væpnede styrker og dialog med våpenbærere er avgjørende for beskyttelse av sivile, og med norsk støtte gjorde særlig ICRC og Geneva Call et solidt arbeid på dette området. Dette har bl.a. bidratt til frigivelse av fanger, bedre humanitær tilgang og økt bevissthet om forebygging av seksualisert vold samt rekruttering og bruk av barn i væpnet konflikt. ICRC besøkte i 2024 totalt i overkant av 737 000 frihetsberøvede, herunder nær 9 700 barn, i fengsler eller interneringssteder. Arbeidet med savnede personer og gjenopprettelse av familieforbindelser er tid- og ressurskrevende arbeid, men svært viktig for de berørte. Særlig ICRC og UNICEF spilte en avgjørende rolle i dette arbeidet. I 2024 tilrettela ICRC for nær 1,9 millioner telefonsamtaler mellom familiemedlemmer, og bidro til at nær 14 700 saker om savnede personer ble lukket med et positivt resultat. Av disse ble 666 personer gjenforent med sine familier, herunder 537 barn. Av disse var det 60 barn som var demobilisert fra væpnede grupper eller styrker.

Norge støttet Geneva Calls arbeid med å øke bevisstheten om og respekten for humanitærretten, de humanitære prinsippene og forståelse av humanitær tilgang blant væpnede grupper og de facto-regimer. De inngikk to forpliktende avtaler med slike grupperinger i 2024 i Den demokratiske republikken Kongo. Norske strategiske

humanitære partnerne bidro også til å styrke beskyttelsen av sivile.

I 2024 bidro Norges Røde Kors i samarbeid med andre nasjonalforeninger og ICRC til beskyttelse av sivile i konfliktutsatte områder gjennom tilgang til helse og andre livsnødvendige tjenester, og gjennom målrettede beskyttelsestiltak. I Syria fikk over én million mennesker tilgang til rent vann gjennom rehabilitering av kritisk infrastruktur. I Syria og Gaza bidro mobile helseklinikker til fortsatt tilgang til helsehjelp til tross for væpnede angrep på helseinfrastruktur.

I Nigeria, Sør-Sudan og Somalia bidro lokalt forankrede tiltak til å redusere sykdomsutbrudd og forbedre helsen til bl.a. særlig sårbare kvinner og barn. Helsepersonell i Somalia og Myanmar ble opplært i sikkerhetsprotokoller for å redusere risiko for væpnede angrep og trusler om angrep på helseinstitusjoner og -personell. Norges Røde Kors har bidratt til å heve Røde Kors-bevegelsens kompetanse og evne til å beskytte og hjelpe mennesker rammet av seksuell og kjønnsbasert vold.

I arbeidet med å redusere skadevirkningene av krig i byer, gjorde Norges Røde Kors viktig talsmannsarbeid, bl.a. i forbindelse med den internasjonale konferansen om bruk av eksplosive våpen i tett befolkede områder i Oslo. De bidro til godt faktagrunnlag gjennom rapporten «Keeping the Lights on and the Taps Running», sikret sterkt sivilsamfunnsengasjement, samt sikret deltakelse for representanter for rammet befolkning bl.a. fra Palestina og Ukraina på selve konferansen.

Flyktninghjelpen arbeidet for beskyttelse mot vold og konflikt for mennesker på flukt i 40 land verden over. Flyktninghjelpen har også bidratt til å øke sivilbefolkningens evne til å beskytte seg selv. I Mopti og Timbuktu i Mali fikk befolkningen støtte fra Flyktninghjelpen til selv å utvikle planer og gjennomføre forhandlinger i konflikter om landområder mellom bønder og gjetere. Konfliktnivået i området ble redusert, og 63 pst. av befolkningen mente at Flyktninghjelpens innsats hadde bidratt til økt trygghet i området.

Beskyttelse mot seksualisert og kjønnsbasert vold i humanitære kriser er et prioritert område for Norge. Den norske støtten bidro til forebygging, oppfølging og tilgang til psykososiale, seksuelle og reproduktive helsetjenester og juridisk bistand. Norsk støtte bidro til at totalt 14,7 millioner mennesker mottok seksuelle og reproduktive helsetjenester gjennom UNFPAs humanitære innsats i 2024. UNICEF nådde 17,7 millioner kvinner og barn gjennom forebyggende arbeid og oppfølging av overlevende utsatt for seksualisert og kjønnsbasert vold. Dette inkluderte over 23 300

kvinner og barn med nedsatt funksjonsevne. En integrert tilnærming til seksualisert og kjønnsbasert vold og seksuell og reproduktiv helse har vist seg å være effektivt blant flere partnere. Kirkens Nødhjelp brukte denne tilnærmingen i Burkina Faso, Den demokratiske republikken Kongo, Mali, Nigeria og Sudan, og styrket tilgangen til familieplanlegging, klinisk behandling av seksuell vold og trygge fødsler. Norsk Folkehjelps arbeid i Libanon og Syria viste at engasjement av menn og gutter, samt styrket økonomi, er effektive verktøy for å fremme likestilling og forebygge vold og overgrep. Redd Barna ga opplæring av lokale nettverk for å identifisere, rapportere og respondere på overgrep.

Gjennom målrettet støtte til UNICEF har Norge finansiert utformingen av en ny veileder for oppfølging av personer med nedsatt funksjonsevne utsatt for seksualisert og kjønnsbasert vold. Norge bidro også til styrket koordinering i kriserespons gjennom beredskapsstyrker der NORCAP hadde totalt 15 utsendte eksperter på seksualisert og kjønnsbasert vold i 32 land i 2024. I Afghanistan bidro de til å utvikle verktøy for å sikre deltakelse av kvinner, jenter og andre marginaliserte grupper i beslutningsprosesser. Disse verktøyene har siden blitt tilpasset i Jemen, Somalia og Sør-Sudan. Norge støtter også FNs generalsekretærs spesialrepresentant for seksuell vold og «UN Action against sexual violence in conflict» for bl.a. forebygging av og helhetlig respons til personer som har overlevd konfliktrelatert seksualisert vold. Norge har også bidratt til økt kunnskap om seksualisert vold mot gutter og menn, bl.a. i partnerskap med FNs spesialrepresentant for barn og væpnet konflikt og «All Survivors Project». I desember 2024 besluttet Norge å ta over lederskap for den globale plattformen «Call to Action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies» for perioden 2025 og 2026.

Beskyttelse av barn i humanitære kriser har vært prioritert over lengre tid. Gjennom støtte til UNICEF har Norge bidratt til at 40 millioner barn og deres omsorgspersoner mottok psykososial støtte og andre beskyttelsestiltak. Norsk støtte til UNICEF har vært særlig prioritert i Palestina, Sudan, Syria og Jemen hvor Norge ga øremerket støtte. UNICEF bidro i 2024 til alternativ omsorg eller familiegjennforening for over 124 000 barn som har vært savnet eller separert fra sine familier på grunn av konflikt eller fordrivelse. Mer enn 16 400 barn som har vært brukt og rekruttert til væpnede grupper mottok beskyttelse og reintegreringsassistanse. Norsk støtte til FNs spesialrepresentant for barn i væpnet konflikt bidro bl.a. til

at tusenvis av barn ble frigitt fra væpnede styrker og væpnede grupper. I Den sentralafrikanske republikk og i Haiti signerte myndighetene avtaler med FN for overføring av barn knyttet til væpnede grupper til sivile myndigheter. Som ledd i denne innsatsen støttet også Norge FNs uavhengige forskning gjennom FNs institutt for nedrustningsforskning (UNIDIR) for å styrke kunnskapsgrunnlaget for å motvirke rekruttering av barne-soldater og hjelpe dem tilbake til sivilt liv.

Redd Barna bidro til at over 37 648 barn fikk tilgang til ulike beskyttelsestiltak i Afghanistan, Den demokratiske republikken Kongo, Jemen, Palestina, Sudan og Syria. 32 654 barn fikk psykososial støtte, over 4 500 barn fikk individuell oppfølging, inkludert familiegjennforening. Gjennom nær kontakt med sosialarbeidere og frivillige fikk barna bearbeide det de hadde opplevd og hjelp til å se framover. Flere tusen omsorgspersoner fikk opplæring for å styrke barns beskyttelse i hjem og lokalsamfunn.

Gjennomføring av den internasjonale erklæringen om trygge skoler bidrar til beskyttelse av utdanningsinstitusjoner og fortsatt tilgang til utdanning i væpnede konflikter. Redd Barna og Den globale koalisjonen for å beskytte utdanning mot angrep er Norges viktigste partnere i dette arbeidet. Norge har arbeidet for at flere land skal slutte seg til erklæringen og for å sikre at den gjennomføres i praksis. Rwanda sluttet seg til erklæringen i juni 2024, og ved utgangen av året var hele 120 stater tilsluttet erklæringen.

Norsk støtte til UNICEF bidro til at 9,2 millioner barn og ungdom i humanitære kriser og nesten 4 millioner barn som er fordrevet fikk utdanningsmuligheter i 2024. Globalt fortsatte UNICEF sitt arbeid for å styrke utdanningssektoren med en helhetlig tilnærming til utdanning i krise. Gjennom støtte til Redd Barna bidro Norge også til at 33 024 barn fikk mulighet til å gå på skole i Den demokratiske republikken Kongo, Jemen, Libanon, Myanmar, Nigeria, Palestina, Sudan og Syria. Norge videreførte også støtten til fondet for utdanning i kriser, Education Cannot Wait (ECW), som i 2024 bidro med utdanningstiltak for 8,3 millioner barn og unge i 33 land. Beskyttelse av barn og unge har vært en sentral del av ECWs programmer hvor støtte til psykososiale tiltak og tiltak for å hindre kjønnsbasert vold inngår. For ytterligere informasjon om resultater av ECWs innsats vises det til omtale under kap. 161 *Utdanning, forskning og offentlige institusjoner*, post 70 *Utdanning*.

En forutsetning for trygg tilgang til helsetjenester er at helsevesenet og pasienter beskyttes

mot angrep i væpnede konflikter. Norge støttet derfor WHO's overvåkningsmekanisme mot angrep på sykehus, øvrige helsefasiliteter og helsepersonell globalt. I 2024 var særlig situasjonen i Gaza ekstrem, der det ble dokumentert 1 654 angrep og ødeleggelser. Norge samarbeidet også med WHO og øvrige aktører for å fremme respekten for humanitærretten blant parter i konflikt og understreke deres plikt til å beskytte helseinstitusjoner.

Norge fortsatte arbeidet mot bruk av konvensjonelle våpen som har store skadevirkninger for sivilbefolkningen, slik som antipersonell-miner og klasevåpen. Økt bruk av slike våpen i pågående konflikter og at flere land er i ferd med å melde seg ut av konvensjonene understreker betydningen av arbeidet. Gjennom støtte til Mines Advisory Group (MAG), HALO Trust og Norsk Folkehjelp, bidro Norge i 2024 til rydding av minelagte områder, bevisstgjøring og støtte til ofre. I Syria har rydding av landminer gjennom HALO Trust gjort det mulig for familier å vende tilbake til sine hjem og gjenopprette normal drift for flere skoler og åpne veier. Dette har resultert i økte sysselsettingsmuligheter og forbedret den økonomiske situasjonen i lokalsamfunnene. Norsk Folkehjelps innsats har i perioden 2020 til 2024 gjennom kartlegging og rydding av miner og eksplosiver frigitt over to hundre tusen kvadratmeter land, noe som har kommet over 4 millioner mennesker direkte og indirekte til gode. Flere provinser i ulike land har blitt erklært minefrie som følge av innsatsen, bl.a. Kep i Kambodsja, Zaire i Angola og Manicaland i Zimbabwe.

Gjennom opplæring har de økt sivilbefolkningens kunnskap om trygg praksis i møte med eksplosive våpen og andre konfliktrelaterte risikoer. Et eksempel er UNICEF, som nådde over 7,5 millioner barn med risikoundervisning, rehabilitering og psykososial støtte knyttet til miner og andre eksplosiver.

Kjernestøtte til IOM ble i 2024 dekket over kap. 153, post 72 *Bærekraftige løsninger og vertssamfunn*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 4 836,5 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 500 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2025. Økningen skyldes at kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn* foreslås avvirket. 490 mill. kroner flyttes derfor fra kap. 153, post 70 *Flyktninger og internt for-*

drevne til denne posten. I tillegg flyttes 10 mill. kroner i kjernestøtte til IOM fra kap. 153, post 72 *Bærekraftige løsninger og vertssamfunn*.

Den samlede humanitære bistanden utenom Ukraina reduseres med 490 mill. kroner i 2026 sammenliknet med saldert budsjett 2025, jf. omtale under kap. 153, post 70. Dette skyldes i hovedsak økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet, et lavere BNI-anslag for 2026 og at regjeringsplattformens mål om 5 mrd. kroner til å bedre forholdene for mennesker på flukt og lokalsamfunnene som mottar flyktninger og fordrevne er oppfylt. Reduksjonen må ses i sammenheng med økt støtte til humanitær innsats i Ukraina og naboland over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland* når den sivile delen av Nansen-programmet foreslås økt i 2026. Det er foreløpig planlagt at den humanitære bistanden til Ukraina i 2025 økes med 500 mill. kroner sammenliknet med 2025. Samlet sett vil derfor nivået på den totale norske humanitære støtten, inkludert til Ukraina og naboland, opprettholdes. Reduksjonen i annen humanitær bistand innebærer reduksjoner i tildelinger til etablerte samarbeidspartnere innen humanitær bistand og at antall tiltak som støttes over posten reduseres.

Post 71 Verdens matvareprogram (WFP)

Bevilgningen dekker kjernestøtte til Verdens matvareprogram (WFP). WFP er verdens største humanitære aktør med mandat til å redde liv gjennom å bidra til matsikkerhet i konfliktsituasjoner og etter naturkatastrofer. WFP har et todelt mandat, der rundt 80 pst. av ressursene går til humanitær innsats. De resterende midlene går til forebygging og langsiktig utviklingsinnsats for å forhindre sårbarhet og framtidige matkriser. Organisasjonen har ansvar for å koordinere logistikk og kommunikasjon i FN, og har en servicefunksjon overfor andre humanitære aktører, gjennom FNs humanitære flytjeneste UNHAS.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at WFP når sine strategiske mål. En ny, femårig strategi for perioden 2025–2029 er under utarbeidelse og skal etter planen vedtas av medlemsstatene på WFPs styremøte i november 2025. Planen vil bli førende for målene for bevilgningen. I dette arbeidet vil regjeringen fremme mål i henhold til *Strategi for norsk humanitær politikk* (2024–2029) og *Kraftsamling mot svolt – en politikk for auka sjølvforsyning* (2022).

Prioriteringer 2026

Norge gjeninntrodte som styremedlem i 2025 for en periode på ni år. Norge vil arbeide for å sikre at WFPs innsatser når de mest sårbare og hardest rammede gjennom effektiv kriseberedskap og -respons. Med økende antall langvarige kriser og færre tilgjengelige økonomiske ressurser er det avgjørende å arbeide forebyggende, for å redusere fremtidige humanitære behov. Tett samarbeid mellom humanitær og langsiktig bistand vil prioriteres, med videreføring av støtte til bl.a. forebyggende og varslingsbasert innsats og skolematordninger.

Sultkatastrofer forekommer nesten utelukkende i konfliktområder, hvor humanitærretten brytes og humanitære aktører ikke får tilgang. Norge skal være en støttespiller for WFP gjennom aktivt humanitært diplomati for beskyttelse av sivile, trygg og uhindret humanitær tilgang og respekt for internasjonal humanitærrett. Norge vil også legge vekt på grønnere humanitære responser, godt humanitært giverskap, herunder fleksibel og forutsigbar finansiering og gode kontroll- og risikosystemer. I tråd med norske forpliktelser om hvordan FN kan finansieres bedre, vil regjeringen holde kjernestøtten til WFP på et høyt nivå.

Rapport 2024

Samlet norsk støtte til WFP var på 1,7 mrd. kroner, hvorav 1,27 mrd. kroner over tematiske og humanitære budsjetter og regionbevilgningene, og 430 mill. kroner i kjernestøtte.

Antall mennesker rammet av sultkrise kategori 3 i henhold til FNs system for integrert klassifisering av matsikkerhetsfaser (IPC rangert fra nivå 1 til 5) nådde i 2024 rekordhøye nivåer som følge av konflikt, ekstremvær og økonomisk ustabilitet. For første gang siden 2017 ble det også konstatert hungersnød (IPC 5) i Sudan. Krisene i Gaza og Sudan forverret seg ytterligere, mens en rekke langvarige og uløste konflikter og kriser andre steder i verden fortsatte å skape nye behov. WFP opplevde vanskeligere arbeidsforhold, manglende etterlevelse av internasjonal humanitær rett og økende forekomst av tilgangsproblematikk i flere konfliktområder. Fire WFP-ansatte mistet livet i Sudan og Sør-Sudan.

Den globale støtten til WFP forble høy, men gapet mellom økende humanitære behov og tilgjengelige midler medførte nedskalering av operasjoner og vanskelige prioriteringer om innsatsområder og mottakere. Til tross for dette, klarte WFP å nå over 124 millioner mennesker globalt

med livreddende mat, kontanthjelp og forebyggende innsats. Fleksibel finansiering utgjorde 11 pst. av alle bidrag til WFP i 2024. Den fleksible støtten er strategisk viktig og nødvendig for at WFP skal kunne oppfylle sitt humanitære mandat om å respondere der det er behov og ikke kun til områder der ressursene er øremerket.

72 pst. av de fleksible midlene WFP mottok i 2024 ble brukt til kriserespons. Over en fjerdedel gikk til Øst-Afrika, inkludert gjennom den regionale responsen på Sudan-krisen. Midtøsten, Nord-Afrika og Øst-Europa-regionen (Ukraina) mottok 25 pst., Vest- og sentralafrikanske land 15 pst., land i sørlige Afrika 16 pst., Asia og Stillehavet med 10 pst., og Latin-Amerika 6 pst. av den fleksible støtten. Midlene spilte en avgjørende rolle i å redusere operasjonelle driftsforstyrrelser, opprettholde livreddende operasjoner og møte nye behov, og sikret at WFP kunne handle raskere og mer effektivt. Fleksible midler sikret bl.a. opprettholdelse av viktige kjernetjenester og institusjonell tilstedeværelse i Afghanistan. Jemen og Sahel, der øremerket støtte ikke var tilstrekkelig.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 430 mill. kroner i 2026.

Post 72 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Bevilgningen dekker kjernestøtte til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Bevilgningen skal bidra til at UNHCR når målene i sin strategiske plan for perioden 2022–2026. Den strategiske planen samsvarer godt med Strategi for norsk humanitær politikk (2024–2029).

Øremerkede bidrag til enkeltland og tema dekkes under kap. 150, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*. Øremerkede bidrag til Ukraina og naboland dekkes under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

UNHCR er den viktigste globale aktøren for beskyttelse og assistanse til flyktninger og internt fordrevne, og leder FN-systemets arbeid med beskyttelse. Kjernestøtten gir forutsigbarhet og fleksibilitet for organisasjonen til å gjennomføre den strategiske planen. Støtten muliggjør rask respons på nye flyktningkriser og humanitær innsats i kriser som får lite oppmerksomhet internasjonalt. Fleksibel kjernestøtte er ekstra viktig i en tid der UNHCR går gjennom store nedskjæringer og reformer som følge av internasjonale bistandskutt.

Bevilgningen lå tidligere under kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn*, post 71 *FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)*, men flyttes til kap. 150 fra 2026 fordi kap. 153 avvikles. For rapportering for 2024 se omtale under kap. 153, post 71.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at UNHCR når sine strategiske prioriteringer for perioden 2022–2026:

- Mennesker som er drevet på flukt mottar beskyttelse og assistanse.
- Den globale og FN-ledede flyktningeresponsen er godt koordinert, og legger til rette for varige løsninger, dvs. trygg, verdig og frivillig retur, gjenbosetting og integrering.

Prioriteringer 2026

Regjeringen vil støtte gjennomføringen av UNHCRs strategiske prioriteringer. Under det globale flyktningeforumet i desember 2023 forpliktet Norge seg til høy grad av ikke-øremerket finansiering, videreføring av pådriverarbeidet for å beskytte barn på flukt, prioritering av særlig sårbare grupper av flyktninger og bedre integrering av arbeidet med mennesker på flukt og fredsbygging. Regjeringen vil følge opp dette arbeidet i 2026. I tråd med norske forpliktelser om hvordan FN kan finansieres bedre («Funding Compact»),

vil regjeringen holde kjernestøtten på et høyt nivå. Innsats i fluktområder innebærer høy risiko for manglende måloppnåelse. Risiko i forbindelse med arbeid i uoversiktlige og krevende områder er beskrevet nærmere under kap. 150, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

Støtten til UNHCRs arbeid for å sikre beskyttelse og assistanse til mennesker på flukt videreføres. Dette innbefatter også arbeid mot seksualisert og kjønnsbasert vold. Også støtten til UNHCRs arbeid for å finne bærekraftige løsninger for de store flyktningkrisene videreføres, inkludert gjennom gjenbosetting.

Norge viderefører bidrag til UNHCRs arbeid med å sikre beskyttelse og assistanse til internt fordrevne, samt innsatsen for å finne varige løsninger også for denne gruppen fordrevne. Mandatet for FNs spesialrådgiver for bærekraftige løsninger for internt fordrevne løp ut i desember 2024, og Norge vil støtte arbeidet som nå videreføres av IOM, UNDP og UNHCR. Samtidig arbeider Norge for at andre humanitære og bistandsaktører i økende grad bidrar på dette feltet.

Norge vil aktivt bruke styredeltakelse i UNHCR til å fremme målene for satsingen på flyktninger, fordrevne og vertssamfunn og norsk humanitær politikk.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 630 mill. kroner i 2026.

Kap. 151 Fred, sikkerhet og globalt samarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Fred og konfliktløsning, <i>kan overføres</i>	417 508	395 260	395 260
71	Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning, <i>kan overføres</i>	151 993	132 060	103 420
73	FNs innsats for reform og fredsbygging, <i>kan overføres</i>	300 137	238 138	238 138
74	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	388 970	405 220	417 386
Sum kap. 151		1 258 608	1 170 678	1 154 204

Dette kapittelet dekker norsk innsats for fred og konfliktløsning, globale sikkerhetsutfordringer og nedrustning, frivillige bidrag til FNs innsats for fred og støtte til FNs generalsekretærs reformagenda.

Post 70 Fred og konfliktløsning, kan overføres

Bevilgningen dekker norsk innsats for fred og konfliktløsning. Dette omfatter tilrettelegging av

fredsforhandlinger og dialoginitiativ, kapasitetsbygging for parter i konflikt og oppfølging av fredsavtaler.

Meld. St. 30 (2024–2025) *Norges innsats for fred og konfliktløsning i en urolig verden* omtaler arbeidet de siste tiårene, med en rekke eksempler. Meldingen tar bl.a. for seg virkemidler, dilemmaer og resultater av innsatsen, samt veien videre. Arbeidet med konfliktløsning er i Norges sikkerhetspolitiske interesse og bidrar til internasjonal fred og sikkerhet. Med økt global spenning, folkeretten under press, og et konfliktbilde i endring, der kriger i økende grad truer Norges interesser, har innsats for fred og konfliktløsning høy prioritet. Alle verdensdeler preges av konsekvensene av stadig flere konflikter og store humanitære behov. Konfliktløsning bidrar til bedre levekår og rettigheter for sivilbefolkningen i områder som er utsatt for krig og konflikt. I en sammenvevd verden påvirkes Norge i økende grad av konflikter i land langt unna. Innsatsen er også viktig for Norge da den skaper koblinger til en rekke land og aktører og gir innsikt i det internasjonale konfliktbildet.

Norges arbeid for fred og konfliktløsning omfatter konflikter i Afrika, Asia, Europa, Midtøsten og Latin-Amerika. Det arbeides både med å videreutvikle eksisterende fredsprosesser og dialoginitiativ der Norge har en rolle, og med å sonde mulighetene for nye innsatser der et norsk engasjement har gode forutsetninger for å bidra positivt. Et effektivt arbeid for konfliktløsning forutsetter at partene tar størst mulig eierskap og krever langsiktighet, fleksibilitet og solid kontekstforståelse fra norsk side.

En viktig del av Norges innsats handler om å hindre at konflikter eskalerer. Resultatene kan ikke alene måles i antall fredsavtaler, men kan også for eksempel omfatte våpenhviler, økt humanitær tilgang, voldsreduksjon eller enighet om videre dialog. Dialoginitiativ kan ha avgjørende forebyggende effekt samt virke stabiliserende i overgangssituasjoner. Videre støtter bevilgningen arbeidet for å styrke kvinners deltakelse i fredsprosesser og sivilt samfunns bidrag til inkluderende fredsprosesser. Erfaringen viser at en inkluderende tilnærming styrker mulighetene for varig fred.

Arbeidet med konfliktløsning gjennomføres i kontekster preget av usikkerhet og politisk risiko. Samtidig som Norge arbeider direkte med myndigheter og ulike grupper i konflikt, samarbeider Norge også tett med nære allierte, norske og internasjonale organisasjoner, regionale aktører og FN-systemet. En del av bevilgningen vil gå

til å sikre gode rammer for forhandlinger og innebærer kostnader til bl.a. møtelokaler, transport, sikkerhetstiltak og annen logistikk.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Konflikter er dempet og/eller løst.
- Kvinners deltakelse, inkluderende tiltak og løsninger som er basert på folkeretten og partenes eierskap er fremmet.
- Innsatsen for fred og konfliktløsning har gitt økt innsikt og politisk kapital.

Prioriteringer 2026

Målrettet innsats for fred og konfliktløsning er i tråd med Norges nasjonale sikkerhetsstrategi, som vektlegger betydningen av vårt prinsipielle forsvar for folkeretten og viktigheten av arbeid for å redusere krig og konflikt. Voksende humanitære behov og fattigdom er ofte drevet av krig og konflikt. Det er i Norges interesse å bidra til å dempe og bilegge konflikter for å redusere humanitære lidelser, stabilisere overgangssituasjoner og legge til rette for varig fred.

Norge vil fortsette å støtte Ukrainas kapasitet og deltakelse i forhandlinger og utveksle erfaringer fra konfliktløsning.

Norge vil styrke dialogen med toneangivende land i Midtøsten, fremme samarbeid og stabilisering i regionen, og støtte prosesser som kan bidra til å løse eller dempe konflikter i regionen, bl.a. mellom Israel og Palestina. Norge vil fortsatt støtte den politiske overgangen og stabilisering i Syria. I Jemen vil Norge videreføre den langsiktige kontakten med alle involverte parter og oppfordre til å unngå eskalering og gjenoppta fredsprosessen i regi av FN.

På Filippinene vil Norge som offisiell tilrettelegger for fredsprosessen mellom myndighetene og kommunistbevegelsen, fortsette å bistå partene med forhandlinger for å finne en endelig politisk løsning på konflikten. Norge har også en ledende rolle i avvæpningsprosessen på Mindanao, som nærmer seg en avsluttende fase.

I Latin-Amerika vil Norge fortsatt prioritere å støtte Colombias fredsprosesser og arbeide for å sikre humanitær lindring for lokalbefolkningen. Som garantistland for fredsavtalen mellom regjeringen og Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) fra 2016 arbeider Norge for at avtalen skal gjennomføres i sin helhet. Norge er også garantistland for forhandlingene med geriljabevegelsen Ejército de Liberación Nacional

(ELN), samt for forhandlinger med andre væpnede grupper i landet. Dersom forholdene ligger til rette, vil Norge fortsatt støtte opp om arbeidet for en politisk og inkluderende løsning på krisen i Venezuela, til beste for landets befolkning.

I Afrika står konfliktløsningsarbeidet i Etiopia og Somalia sentralt. Etter tre tiår med konflikt i Somalia, og en situasjon som fremdeles er fragmentert og splittet, støtter Norge myndighetenes arbeid med nasjonal forsoning og lokale fredsprosesser. Det er en prioritet for Norge å bidra til at konflikten mellom Somalia og Somaliland løses. Etiopia preges av væpnede konflikter mellom myndighetene og ulike grupper. I Oromia videreføres norsk støtte til et initiativ for å styrke kontakt mellom de ulike aktørene, både nasjonalt og internasjonalt. Dette for å støtte mulige forhandlede politiske løsninger.

Etter en forverring av konflikten i Sudan og sammenbruddet av fredsavtalen i Sør-Sudan, vil Norge støtte og aktivt tilrettelegge for dialog om politiske løsninger på konflikten. Selv om mulighetene for konfliktløsning og voldsreduksjon i Sahel er små på kort sikt, vil Norge fortsette å støtte initiativer som kan bidra til en bedring av den alvorlige situasjonen og styrke sjansene til politiske løsninger.

Støtte til demokratibevegelsen står sentralt i det norske engasjementet i Myanmar, og vil videreføres. Norge har lagt til rette for møteplasser mellom sentrale aktører, herunder den demokratiske opposisjonen, sivilsamfunn og de etniske væpnede gruppene. Målsetningen har vært å øke muligheten for en inkluderende politisk løsning på konflikten i fremtiden.

I Afghanistan støttes afghaneres bruk av fredelige midler for å søke løsninger som kan fremme rettigheter, fred og sikkerhet i landet. Det kan innebære tilrettelegging av møter mellom *de facto* myndighetene, medlemmer av det afghanske sivilsamfunnet og internasjonale partnere. Det vil gis støtte til uformelle dialoginitiativ som legger til rette for økt dialog blant politiske opposisjonelle og bredere afghansk sivilsamfunn, og for dialog med Taliban.

I tillegg til de ovennevnte prosessene vil Norge legge til rette for en rekke diskrete initiativ i ulike prioriterte konfliktsituasjoner globalt, etter ønske fra partene.

Norge vil i tråd med regjeringens handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet, fortsatt arbeide systematisk for inkludering av kvinner og kjønnsperspektiver i fredsprosesser og videreutvikle tilnærminger som styrker kvinners rolle i forhandlinger og dialogspor. Norge vil samarbeide

med partnere som har komplementerende nettverk, innganger og kapasiteter for å fremme kvinners deltagelse i konfliktløsning på ulike nivåer, lokalt, nasjonalt og regionalt.

Norge vil styrke strategisk kontakt og samarbeid om fred og konfliktløsning med bl.a. Qatar, Brasil, Tyrkia og Oman. Partnerskap med *Association of Southeast Asian Nations* (ASEAN) videreføres, med vekt på inkluderende fredsprosesser.

Gjennom samarbeid med Senter for internasjonal konfliktløsning (NOREF) og Centre for Humanitarian Dialogue (HD), vil Norge fortsatt bidra langsiktig med uformelt konflikt diplomati i politisk og væpnet konflikt, analytisk innsikt, nettverk og dialog samt globalt med å bringe parter i konflikt sammen. Vi vil også videreføre samarbeidet med en rekke andre partnere som arbeider med konfliktforebygging og konfliktløsning lokalt og nasjonalt. Strategiske partnerskap, eget operasjonelt arbeid og fredsmeglersamlingen Oslo Forum skal bidra til å styrke Norges muligheter til å tilrettelegge for fredelige løsninger internasjonalt.

Klimakrisen kan forverre konflikter og være en trussel mot fredsprosesser og konfliktforebygging. Dette vil tas i betraktning i norsk innsats fred og konfliktløsning.

Rapport 2024

Fredsprosesser og politiske dialoginitiativ har ført til at konflikter er forebygget, dempet og/eller løst og til at vold er redusert

Norge har bidratt med støtte, erfaringsdeling og kapasitetsbygging for å gi Ukraina et best mulig utgangspunkt i forhandlinger. Norge har arbeidet målrettet for å mobilisere støtte til Ukrainas fredsplan, herunder bidratt inn i høynivåmøter og aktivt benyttet vår konfliktløsningserfaring i dialog med land i det globale sør for å samle støtte til Ukraina. Norge har bidratt til arbeidet med humanitære forhandlinger som er etterspurt og verdsett av Ukraina. Norge har videre støttet arbeid som skal etablere prosesser som inkluderer sivilsamfunnet og sikre kvinners deltagelse i forhandlingene. Norge videreførte sin støtte til fredsprosessene på Filippinene. Norge har på etterspørsel fra filippinske myndigheter og kommunistbevegelsen bistått partene i å legge til rette for fortrolige forhandlinger. Partene signerte en felles fredsvisjon i november 2023 og har i 2024 videreført fortrolige forhandlinger med mål om å ferdigstille en rammeavtale for en endelig fredsavtale. Kvinners deltagelse i forhandlingene er styrket. Videre har Norge fortsatt sin støtte til avvæp-

ningsprosessen på Mindanao i tråd med fredsavtalen med Moro Islamic Liberation Front og myndighetene på Filippinene. Totalt er 25 000 opprørere demobilisert (15 000 gjenstår). Fremgang her skjer i faser og parallelt med de andre komponentene i fredsavtalen.

I Midtøsten bidro Norge til å forebygge eskalering av konflikt og til å styrke kontakt mellom landene i regionen omkring tillitsbygging, konfliktløsning og stabilisering gjennom kontakt og dialog med sentrale land og aktører. Norge signerte en intensjonsavtale med Qatar om samarbeid innen fred og konfliktløsning.

I flere av forhandlingssporene i Colombia har det vært begrenset fremgang det siste året. Forhandlingene med hovedsporet ELN ble frosset høsten 2024. Norge har arbeidet for å få forhandlingene på rett spor igjen. Støtten til gjennomføring av fredsavtalen med FARC fra 2016 ble videreført, bl.a. fikk systemet for overgangsrettferdighet og ofres rettigheter fortsatt norsk finansiering. Norsk støtte har bidratt til at institusjonene følger internasjonale standarder for utforming av alternative straffeutmålinger. Ofre fra konflikten har fått styrket sin kompetanse og kapasitet, slik at de i større grad er bevisst sine rettigheter og kan kreve sin rett ovenfor myndighetene. Videre ble tilliten mellom sikkerhetsstyrkene og sivilbefolkningen på lokalt nivå i konfliktpregede områder styrket gjennom økt dialog og samarbeid om konkrete prosjekter. De positive resultatene førte også til kontakt med flere aktører og forebygging av tvangsrekruttering til væpnende grupper.

Norge fortsatte engasjementet for fred og utvikling i Somalia. Støtten ble brukt til å styrke myndighetens kapasitet til å drive freds- og forsoningsprosesser samt støtte til dialog mellom parter langs ulike konfliktlinjer.

Norge fortsatte støtten i Etiopia til de interne politiske prosessene som nasjonal dialog og overgangsjustis. Interne konflikter i Oromia, Amhara og Tigray fortsetter å svekke landets evne til utvikling. Freds- og konfliktløsningsarbeidet i Oromia mellom Oromo Liberation Army (OLA) og Etiopias føderale styrker (ENDF) har blitt videreført, men partene synes å stå et godt stykke unna en fredelig løsning. Forholdet til nabolandet Eritrea har vært spesielt omskiftelig, fra krig til forsoning i Tigray og til ny fiendtlighet.

Norge har bidratt til å tilrettelegge for samtaler mellom *de facto* myndighetene i Kabul og andre afghanere i og utenfor Afghanistan. Målet har vært å fremme et inkluderende styresett, menneskerettigheter og kvinners stilling. Norge har også bidratt til å utvikle dialogen mellom det

internasjonale samfunnet og *de facto* myndighetene. Norge har styrket internasjonal koordinering mellom land i regionen og land i vestkretsen om Afghanistan. Norge har også støttet prosjekter i Pakistan som har bidratt til lokal konflikthåndtering, voldsreduksjon, sivilsamfunndeltagelse og inkludering av kvinner.

Fredsprosesser er inkluderende, og kvinners deltakelse i alle faser er styrket

Norske meklingsteam arbeidet i 2024 systematisk med inkludering av kvinner i fredsprosesser, med egne strategier for hvert enkelt engasjement. Norge samarbeidet med andre land om dette målet. Norge samarbeidet også med ledende konfliktløsningsorganisasjoner om tiltak som styrker kvinners rolle i forberedelser og gjennomføring av forhandlinger gjennom å bygge kunnskap og kapasitet knyttet til sikkerhet og våpenhvile. Videre har Norge støttet nettverk for kvinner som deltar i fredsprosesser, nasjonal dialog eller overgangsprosesser. Tiltakene bidro til økt oppmerksomhet om kvinners rettigheter i fredsforhandlinger og gjennomføring av fredsavtaler. Norge videreførte arbeidet i det norske, nordiske og globale nettverket for kvinnelige meglere som er en ressursbank for konfliktløsningsprosesser. Institutt for fredsforskning (PRIO) var operativ partner slik at nettverket kan knytte sammen nasjonale kunnskapsmiljøer innen fred og sikkerhet og diplomatiet.

Gjennom Flyktninghjelpens beredskapsstyrke, NORCAP, videreførte Norge støtte til bemanning av sekretariatet for Det afrikanske nettverket av kvinnelige fredsmeklere (FemWise-Africa) og sekonderinger av kvinner til Den afrikanske unions (AU) operasjonelle arbeid i felt. Gjennom arbeid med ASEAN har norsk støtte bidratt til at kvinners deltagelse i fredsprosjekter og fredsarbeid har blitt systematisert og synliggjort. Norge bidro til oppfølging av en rekke nasjonale handlingsplaner for kvinner, fred og sikkerhet, både gjennom finansiell støtte og deling av erfaringer fra egen handlingsplan.

I Colombia har samarbeidet for kvinners deltakelse i fredsprosessen blitt styrket gjennom avtaler med sivilsamfunnsaktører, FN og den colombianske regjeringen. Norge har kommet langt i å inkludere kvinner, fred og sikkerhetsagendaen i bredden av vårt freds- og konfliktløsningsarbeid, og bidratt til å fremme kvinnelig ledelse i lokale styringsorganer og i økonomiske og sosiale prosjekter.

Til tross for et krevende politisk landskap i Venezuela, bidro Norge til å styrke sivilt samfunns- og kvinners rolle, bl.a. gjennom å støtte lokale dialogfora for konflikthåndtering, og kvinners deltakelse i disse.

I Somalia har Norge støttet kapasitetsbygging for å inkludere kvinner og ungdom i lokale fredsprosesser. Det er bygd opp team som bistår når lokale konflikter bryter ut. I Palestina bidro norsk støtte til at nettverk og partnerskap ble utviklet mellom kvinner med beslutningsmakt, menneskerettighetsorganisasjoner, unge aktivister og sivilt samfunn.

I Sør-Afrika fornyet Norge i 2024 samarbeidet med utenriksdepartementet (DIRCO) om opplæring i fredsmegling på det afrikanske kontinentet, med særlig vekt på kvinnelige meglere. I Zimbabwe støttet Norge bl.a. tilrettelegging av dialog på tvers av ulike politiske partier og sivilt samfunn, i 2024 særlig for mobilisering av unge og kvinnelige parlamentarikere.

Fredsavtaler er i samsvar med internasjonale standarder, inkludert når det gjelder ofres rettigheter og ikke-diskriminering

I Jemen støttet Norge den FN-ledede fredsprosessen gjennom kontoret til Generalsekretærens spesialutsending for Jemen (OESGY). I tillegg støttet Norge lokale dialoginitiativ gjennom partnerorganisasjoner. Disse fokuserte også på å øke kvinners og sårbare gruppers deltagelse i konfliktløsning. Fremskritt på dette området har vært utfordrende gitt en eskalerende konfliktsituasjon i Jemen. Norge fortsatte i dialog med aktørene i konflikten for å bidra til å berede grunnen for en fremtidig løsning.

Norge videreførte støtte til lokale initiativ for fredelig konfliktløsning i Etiopia i samarbeid med religiøse aktører. Norge har også støttet dialoginitiativ mellom partene i Oromia-konflikten og partnerorganisasjoner som jobber for å dempe konflikter internt i Etiopia. I fortsatte Norge innsatsen for fredsløsninger gjennom tett dialog med myndighetene og sivilt samfunn. Norge støttet partenes forberedelser til en fremtidig gjenopptakelse av samtaler mellom Somalia og Somaliland. Norge støttet lokale fredsprosesser gjennom myndighetene og ulike internasjonale partnere.

I og nærliggende land støttet Norge partnere som gjennomfører dialog og konfliktløsning lokalt, for å bygge regional kapasitet til samarbeid på feltet. Inkludering av kvinner i dialogarbeid har vært utfordrende pga. tradisjonelle kjønnsroller, men partnere har evnet å involvere kvinner i dialo-

garbeid gjennom målrettede dialoger kun for kvinner.

Senter for internasjonal konfliktløsning (NOREF) støttet norsk innsats i den politiske prosessen i Venezuela, i fredsprosessene i Colombia og på Filippinene. NOREF videreførte uavhengig dialogarbeid i Afrika, Asia og Midtøsten. I 2024 bidro Centre for Humanitarian Dialogue (HD) til en rekke konkrete resultater, bl.a. bakkanalsamtaler for deeskalering i interne og mellomstatlige konflikter, råd og teknisk støtte til parter i konflikt på tematikker som prosessdesign, våpenhvile og lokale konfliktløsningsavtaler.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 395,3 mill. kroner i 2026. Innen Nansen-programmet for Ukraina på kap. 159, post 73 *Ukraina og naboland* ble det satt av betydelige beløp i 2025 til innsats for fred og konfliktløsning. Det legges opp til at denne innsatsen videreføres i 2026.

Post 71 Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning, kan overføres

Bevilgningen dekker følgende ordninger:

- Globale sikkerhetsutfordringer
- Sivil krisehåndtering og sikkerhetssektorreform
- Utvikling og nedrustning

Norge vil fortsette å styrke utviklingslands og FNs evne til å håndtere globale sikkerhetsutfordringer. Dette inkluderer tiltak innen forebygging og bekjempelse av voldelig ekstremisme og terrorisme, og tiltak for å styrke maritim sikkerhet. Bevilgningen finansierer også tiltak som styrker sivil krisehåndteringskapasitet og reform av sikkerhetssektoren i utviklingsland, særlig innenfor rammen av FNs fredsoperasjoner.

Sammenhengen mellom utvikling og nedrustning, som er forankret i FN-paktens artikkel 26, var tema under FNs spesialsesjon om nedrustning i 1978, og ble understreket i FNs spesialsesjon om utvikling og nedrustning i 1987. Sammenhengen har også blitt stadfestet i årlige konsensusresolusjoner i FNs generalforsamling. Til tross for dette praktiseres regelverket fra utviklingskomitéen (DAC) i OECD på en så restriktiv måte at flere tilskudd til arbeid for kjernefysisk nedrustning, herunder verifikasjon, ikke godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Det planlegges likevel å støtte nedrustning og utvikling som har sannsynliggjort utviklingseffekt under denne posten i

2026, for å bygge kapasitet og kompetanse i utviklingsland innenfor nedrustning og ikke-spredning av masseødelegglesesvåpen. Dette inkluderer også innsats for internasjonalt samarbeid og fredelig bruk av tilknyttede teknologier.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Radikalisering og rekruttering til voldelig ekstremisme og terrorisme er redusert.
- Utviklingslands kapasitet og kompetanse innen krisehåndtering, fredsbygging og reform av sikkerhetssektoren er forbedret.
- Utviklingslands evne til å overholde forpliktelser og delta i tekniske diskusjoner om nedrustning og ikke-spredning av masseødelegglesesvåpen, og adgang til fredelig bruk av tilknyttede teknologier, er forbedret.

Prioriteringer 2026

Regjeringen vil videreføre arbeidet med globale sikkerhetsutfordringer, spesielt innsats innen forebygging og bekjempelse av voldelig ekstremisme og terrorisme. Dette inkluderer støtte til myndigheter og lokale og internasjonale organisasjoner. Gjennom deltagelse i, og i samarbeid med bl.a. FN, Global Community Engagement and Resilience Fund (GCERF) og Den globale koalisjonen mot ISIL vil Norge fortsatt bidra langsiktig til forebygging og bekjempelse av voldelig ekstremisme og terrorisme. Det vil være særlig aktuelt å støtte tiltak i Vest-Afrika, Sahel, Øst-Afrika, på Afrikas horn, i Midtøsten og Sentral-Asia. Norge arbeider internasjonalt for at innsats for forebygging av voldelig ekstremisme skal styrkes, og at menneskerettigheter, kvinners og sivilsamfunnets rolle, og folkeretten – inkludert internasjonal humanitærrett – skal inkluderes og respekteres i kontraterrorarbeidet. Tiltak for å styrke maritim sikkerhet, prioriteres innenfor samme ordning.

Regjeringen vil fortsette å styrke utviklingslands kapasitet og kompetanse til sivil krisehåndtering, og fredsbygging og sikkerhetssektorreform gjennom FN, EU og andre aktører. Det inkluderer bl.a. prosjektstøtte og støtte til forskning. Norge skal levere godt kvalifisert sivilt personell, herunder politi og annet sivilt personell, i relevante institusjoner og operasjoner i regi av f.eks. FN og EU. Formålet er å bidra til styrking av sikkerhetssektoren i sårbare stater, og å styrke FN-operasjonenes kapasitet til å gjennomføre sitt mandat på dette feltet, med prioritering av land

der Norge ellers er engasjert og/eller har sikkerhetspolitiske interesser.

Regjeringen vil prioritere utviklingslands evne til å ta i bruk relevant kjernefysisk, biologisk og kjemisk teknologi på en fredelig måte, samt forebyggende tiltak mot kjernefysisk, biologisk og kjemisk terrorisme. Videre vil kapasitetsbygging for bedre etterlevelse av internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsforpliktelser og tilrettelegging for utviklingslands deltakelse i relevante internasjonale fora prioriteres.

Rapport 2024

Radikalisering, voldelig ekstremisme og terrorisme er redusert

Norsk støtte til GCERF har bidratt til at fondets programmer innen forebygging av voldelig ekstremisme har nådd frem til minst 3,8 millioner individer fra etableringen i 2014 til utgangen av 2024, hvorav like mange kvinner og menn. Det norske bidraget går hovedsakelig til sivilsamfunnsorganisasjoner i Sahel-regionen og vestafrikanske kyststater, og brukes bl.a. til å bevisstgjøre ungdom om farene ved å slutte seg til ekstremistiske organisasjoner, og til å re-integrere tidligere ekstremister i lokalsamfunn de tilhører.

Norge støttet i 2024 International Civil Society Action Network (ICAN). Sammen med sin lokale partner i Nigeria, Allamin Foundation, avradikalisererte og reintegrerte de 90 kvinner og jenter tidligere tilknyttet Boko Haram, som i neste omgang oppmuntret 190 slektninger til å forlate samme organisasjon. Dette er et godt eksempel på hvordan støtte til kvinneledede organisasjoner kan bidra til viktige initiativer og motstandsdyktighet på lokalsamfunnsnivå.

Norge fortsatte også å støtte Global Center on Cooperative Security (GCCS) i deres arbeid for å motvirke voldelig ekstremisme, bl.a. i kenyanske og marokkanske fengsler.

Internasjonal organisert kriminalitet er redusert og maritim sikkerhet er forbedret

Norge støttet i 2024 FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) innen anti-hvitvasking og anti-terrorfinansiering, forebygging og bekjempelse av terrorisme, kriminalitetsforebygging og strafferett, cyberkriminalitet, samt maritim kriminalitet. Dette inkluderer viktig bistand til utviklingsland for å gjennomføre reformer innen anti-hvitvasking og anti-terrorfinansiering i samsvar med globale standarder på dette området.

Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC) fortsatte, med norsk støtte, sitt arbeid med å motvirke organisert kriminalitet og å bygge motstandsdyktighet hos befolkning i utviklingsland. GI-TOC startet et partnerskap med sør-afrikanske myndigheter og politi for å styrke deres respons og kompetanse på organisert kriminalitet, og fortsatte regional og nasjonal datainnsamling på organisert kriminalitet og motstandsdyktighet.

Krisehåndteringskapasitet, fredsbyggingskompetanse og kapasitet til reform av sikkerhetssektoren i utviklingsland er forbedret

Norge videreførte i 2024 støtten til FNs fredsoperasjoner. Operasjonene har styrket arbeidet med å motvirke falsk og misvisende informasjon og hatefulle ytringer, bidratt til sterkere lokale rettsvesen og kriminalomsorgsfunksjoner, og styrket egne evner til å beskytte sivile, særlig barn og grupper i sårbare situasjoner, inklusive mot konfliktrelatert seksualisert vold. Dette er et resultat av kompetansehevingstiltak og bruk av en nye planleggings- og analysemetoder. Gjennom politipersonell avgitt til UNMISS i Sør-Sudan og UNVMC i Colombia bidro Norge til å styrke disse FN-operasjonenes kapasitet innen lokalorientert politiarbeid, konfliktrelatert seksualisert vold og kvinnetildeltakelse. Norge har også avgitt sivile eksperter gjennom NORCAP til ulike FN-operasjoner i Afrika og FNs hovedkvarter. Disse har bidratt til å styrke FN-operasjonenes kapasitet når det gjelder konfliktrelatert seksualisert vold, desinformasjon, situasjonsforståelse, klima, fred og sikkerhet, og rammeverk for overholdelse av menneskerettigheter. Norge støttet også tiltak for økt kvinnetildeltakelse i operasjonene og bidro til at operasjonene bedre ivaretar kvinners og menns ulike behov.

NUPIs anvendte forskning på FNs fredsoperasjoner har vært et viktig bidrag inn i diskursen rundt dette instrumentets effektivitet og fremtid. Dette omfatter bl.a. generalsekretærens pågående reforminitiativ FN80 og forpliktelsene i Fremtidspakten om å foreta en omfattende gjennomgang av FNs fredsoperasjoner.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 103,4 mill. kroner i 2026. Det er en reduksjon på 28,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Bevilgningen reduseres med 10 mill. kroner grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et

lavere BNI-anslag for 2026. I tillegg foreslås det å flytte 18,6 mill. kroner til forebygging og bekjempelse av organisert kriminalitet og støtte innenfor rammen av Financial Action Task Force (FATF) til kap. 161 *Utdanning, forskning og offentlige institusjoner*, post 73 *Styresett og offentlige institusjoner*.

Post 73 FNs innsats for reform og fredsbygging, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til FNs generalsekretærs reformagenda og til FNs innsats for fred og forebygging av konflikt. Det gjelder innenfor:

- FNs freds- og sikkerhetsarkitektur
- FNs utviklingssystem
- FNs administrasjon

Regjeringen ønsker et sterkt FN. Støtten skal bidra til et samordnet, resultatorientert og effektivt FN, med evne til å samle verdens land for å løse felles utfordringer og som et forum for å utvikle, iverksette og beskytte felles normer.

Støtten går bl.a. til FNs evne til å forebygge og løse konflikter, og til å gjøre landteamene bedre i stand til å bistå vertslandene på en samstemt og effektiv måte i arbeidet for å nå bærekraftsmålene.

Norge ønsker en bedre samordning på landnivå mellom humanitær bistand, langsiktig utvikling og fredsbygging. Støtten gis i hovedsak til FN, men også til andre aktører som arbeider for å styrke FN og multilateralt samarbeid. Det gis også noe støtte til informasjon og debatt i Norge om FN og FNs arbeid under denne posten.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Et mer effektivt og resultatorientert FN.
- Et FN som er bedre i stand til å ivareta internasjonal fred og sikkerhet, forebygge voldelig konflikt og skape bærekraftig fred.
- Bedre samordning på landnivå mellom humanitær bistand, langsiktig utvikling og fredsinn-sats i oppfølgingen av 2030-agendaen om bærekraftsmålene.
- Bred oppslutning om FN og FNs arbeid.

Prioriteringer 2026

Oppfølgingen av generalsekretærens reforminitiativ FN80 vil være sentralt i 2026. Det er nødvendig både for å utvikle organisasjonen og for å motvirke følgene av den pågående finansieringskrisen i FN. En del av dette arbeidet vil også være utvikling av

en reformagenda for FNs neste generalsekretær fra januar 2027. Regjeringen vil bl.a. prioritere støtte til UN80 Global, en norskledet tverregional gruppe land som samarbeider om å oppnå bred oppslutning om en ambisiøs reformpakke for FN-systemet. Senter for internasjonalt samarbeid ved Universitetet i New York understøtter det tverregionale initiativet. Norge har en posisjon som troverdig partner og brobygger i alle regioner, og dermed en stilling som gjør det mulig å arbeide for å forsvare og ev. styrke multilateralt samarbeid i en periode med sterk rivalisering. Det er likevel en risiko forbundet ved et slikt prosjekt ved at man ikke er sikker på å samle nødvendig støtte til effektive reformtiltak og at det er vanskelig å dokumentere den direkte effekten av de enkelte tiltakene.

Norge vil også videreføre støtten til FNs generalsekretærs kontor, både gjennom direkte støtte og sekonderinger via beredskapsstyrken NORCAP. Støtten skal benyttes til politikkutvikling, monitorering og koordinering av arbeidet knyttet til oppfølgingen av Fremtidspakten som ble vedtatt på Fremtidstoppmøtet 2024. Støtten vil også bidra til kontorets arbeid med digital teknologi, data og innovasjon.

Norge vil støtte fondet for FNs stedlige koordinatører. Fondet er avgjørende for å samordne og koordinere FNs innsats på løndnivå.

FNs arbeid for å forebygge og løse konflikt, og for fredsbygging, vil være avgjørende også i 2026. Det globale konfliktnivået er rekordhøyt og fører til enormt press på humanitær bistand. Den eneste langsiktige løsningen er å behandle årsakene til konflikt gjennom økt innsats for konfliktløsning og forebygging. Med tilstrekkelig støtte kan FN spille en nøkkelrolle. Støtten skal være i tråd med regjeringens handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet.

Norsk støtte vil gå til generalsekretærens fredsbyggingsfond (UN Peacebuilding Fund, PBF), som sikrer land som er sårbare for konflikt, tilgang til rask respons og målrettet finansiering for stabilisering og langsiktig fredsbygging. Fondet regnes som en vellykket og effektiv finansieringsmekanisme for inkluderende fredsarbeid, som også bidrar til koordinering og samarbeid på tvers i FN-systemet på landnivå.

Regjeringen vil også videreføre støtten til FNs avdeling for politikk og fredsbygging sin innsats for fredsdiplomati og mekling (DPPA). DPPA samarbeider med hele FN-systemet og bidrar med ekspertise og landanalyser for målrettet respons på ulike kriser og konflikter. Regjeringen vil i tillegg videreføre støtten til samarbeidsprogrammet mellom FNs utviklingsprogram (UNDP) og DPPA

om å fremme konfliktforebygging i sårbare land, gjennom utplassering av høyt etterspurte freds- og utviklingsrådgivere i FNs landteam.

Sammenhengen mellom fred og utvikling er forankret i FN-paktens artikkel 55. Studier viser at sårbarhet, konflikt og vold er kritiske hindre for utvikling. Deler av støtten til FNs innsats for fredsbygging, med vekt på forebygging og tidlig innsats, vil kunne være i grenseland for hva som godkjennes som offisiell utviklingsbistand (ODA) i henhold til utviklingskomiteén (DAC) i OECD.

Norge vil fortsatt støtte eksterne fagmiljøer som bidrar med ideer, forslag og møteplasser for å fremme FN og FN-reform.

Rapport 2024

FN er styrket og reformert. FN har levert mer enhetlig i oppfølgingen av 2030-agendaen om bærekraftsmålene. FN er tilpasset nye globale utfordringer

2024 var nok et krevende år for multilateralt samarbeid, preget av fortsatt store kutt fra viktige givere til FN-systemet. Mål om styrket innsats fra FN for å løse globale utfordringer og fremme konfliktforebygging og fred, kan derfor ikke sies å ha blitt nådd. Norsk støtte har imidlertid vært viktig for å opprettholde et betydelig nivå på innsatsen tross brå kutt fra andre, og den lave graden av øremerking har vært særlig avgjørende for å gi FN armslag til å tilpasse innsatsen til en ny finansieringssituasjon.

I 2024 støttet Norge FNs generalsekretærs endringsagenda og arbeidet fram mot Fremtidstoppmøtet. På møtet ble Fremtidspakten vedtatt sammen med Den globale digitale pakten og Erklæringen om framtidige generasjoner. Den globale digitale pakten representerer den første helhetlige globale rammen for digitalt samarbeid og regulering. Fremtidspakten legger grunnlag for å få fart på arbeidet for å nå bærekraftsmålene. Den består av praktiske tiltak som FNs medlemsland forpliktet seg til å gjennomføre. Med norsk støtte har NORDEM sekondert personell til generalsekretærens kontor for å støtte opp om generalsekretærens endringsagenda og Fremtidstoppmøtet. Sekonderingene har også bidratt til å styrke FNs kapasitet for datadrevet krisehåndtering og konfliktforebygging, samt støtte FN-organisasjoner i deres strategiske planlegging med fokus på digital teknologi, data og innovasjon.

Støtten til FNs system for stedlige koordinatører ble videreført gjennom et spesialfond som har vært avgjørende for å koordinere FN på landnivå. FNs vertsland rapporterer en positiv utvikling siden koordinatorsystemet ble etablert, og 87 pst.

av landene indikerer at FN-systemet leverer mer effektivt sammen. For 2024 er det rapportert at mer effektivt samarbeid har gitt innsparinger på nær 600 mill. USD. Under ledelse av stedlig koordinator i Kenya ble det i 2024 etablert et felleskontor for administrative tjenester for alle FN-enhetene i landet og i regionen. Det vil gi service til mer enn 70 FN-enheter og mer enn 5 500 ansatte.

Evalueringer gjennomført av FN viser at stedlig koordinator legger til rette for en mer enhetlig innretning av FNs programmer. Antallet fellesfond øker. Et eksempel er Tunisia hvor flergiverfond bidro til å kople 2 000 unge entreprenører til agrobusiness-markeder.

Evalueringer peker også på at mangel på ressurser og forutsigbarhet i finansiering kan bidra til at stedlig koordinator ikke kan møte alle behov og forventninger til funksjonen.

FNs innsats for å ivareta internasjonal fred og sikkerhet er styrket. FN er bedre i stand til å forebygge voldelig konflikt og skape bærekraftig fred

Det globale nivået på støtten til FNs arbeid for internasjonal fred og sikkerhet og forebygging av voldelig konflikt, falt i 2024, samtidig som de geopolitiske spenningene og antallet konflikter i verden fortsatte å øke. I lys av globale kutt var norsk støtte til FNs fredsbyggingsfond (PBF), DPPA, og UNDP og DPPAs fellesprogram særlig viktig for å videreføre et høyt aktivitetsnivå og sikre at FN fortsatt kan spille en sentral rolle i tråd med organisasjonens fredsmandat.

PBF finansierte i 2024 tiltak i 32 land i Afrika, Asia, Europa og Asia til en samlet verdi av nesten 1,2 mrd. kroner, der Norges bidrag var 100 mill. kroner. 87 pst. av tiltakene involverte minst to FN-organisasjoner og bidrar dermed til mer koordinert og enhetlig FN-innsats. 43 pst. av prosjektene bidro til likestilling og styrking av kvinners posisjon. 25 pst. gikk til nye initiativer til fredelige maktoverganger i åtte land. En uavhengig gjennomgang av samspillet mellom menneskerettigheter og fredsbygging i PBFs innsats viste at fondets prosjekter aktivt fremmer respekt for menneskerettighetene. Støtten har eksempelvis bidratt til at et kvinnelig meklernettverk i Burundi har kunnet løse tusenvis av lokale konflikter i landet og sikre oppreisning for og reintegrering av ofre for kjønnsbasert vold. I Guinea-Bissau og Mauritania støttet Fredsbyggingsfondet et samarbeid mellom FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Den internasjonale arbeidslivsorganisasjon (ILO), FNs bosetningsprogram (UN-Habitat) og Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) som betydelig

reduserte jordbruksrelaterte konflikter gjennom opprettelse av varslingssystemer, kunnskapskampanjer og landsbykomiteer.

Støtten til DPPA la til rette for at organisasjonen kunne yte støtte i hele 124 land- og regionsituasjoner, på en rask og målrettet måte i tråd med deres behov, i tett samarbeid med FNs landteam. I første halvår av 2024 sendte FN ut meklere til 71 oppdrag i 16 land for å roe situasjoner og bringe partene til forhandlingsbordet. Støtten la bl.a. til rette for at DPPA kunne levere løpende statusrapportering om konflikten i Ukraina til FNs generalsekretær og Sikkerhetsrådet, og understøtte FNs spesialutsending Geir O. Pedersens intense meklingsaktivitet i Syria under og etter Assad-regimets fall.

I samarbeid med FNs utviklingsprogram (UNDP) i det såkalte Fellesprogrammet for støtte til nasjonal konfliktforebygging, sender DPPA ut freds- og utviklingsrådgivere for å styrke nasjonal fredsbygging og konfliktforebygging over hele verden. Norsk støtte til fellesprogrammet har bl.a. bidratt til økt innsats for likestilling og bidrag til lokal fredsbygging fra kvinneorganisasjoner i Ukraina, mekanismer for dialog med sivilsamfunnsorganisasjoner i Venezuela og etablering av nasjonal fredskommisjon i Nigeria.

Oppslutningen om FN og FNs arbeid er styrket

FN-sambandet mottok i 2024 støtte til opplysnings- og informasjonsarbeid om FN. Støtten bidro til å skape engasjement, økt kunnskap og diskusjoner om FN og FNs arbeid gjennom bl.a. offentlige debatter, direktesendte opptredener på tv, rollespill om bl.a. FNs sikkerhetsråd, utarbeiding av undervisningsmaterieell og informasjon på FN-sambandets nettsider. Sambandet gjennomførte over 900 aktiviteter og oppdrag over hele landet, de fleste på ungdomsskoler og videregående skoler. Norge støttet også organisasjonen Security Council Report sitt arbeid med å tilgjengeliggjøre og skape åpenhet rundt arbeidet og prosessene i Sikkerhetsrådet.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 238,1 mill. kroner i 2026.

Post 74 Pliktige bidrag til FN-organisjoner mv.

Bevilgningen dekker den andelen av kontingenter til internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av som kan rapporteres som offisiell

utviklingshjelp (ODA). I henhold til vedtak i OECDs utviklingskomité (DAC) kan en bestemt andel av de enkelte lands bidrag til organisasjonenes virksomhet registreres som ODA. ODA-andelen vurderes jevnlig og kan bli endret av OECDs utviklingskomité i løpet av budsjettåret. For Verdens helseorganisasjon (WHO) dekker bevilgningen hele det pliktige bidraget, inkludert andelen som ikke kan rapporteres som offisiell utviklingshjelp.

Tabellen under viser anslag for de pliktige bidragene i 2026. Anslagene er usikre av flere grunner. De fleste bidragene betales i utenlandske valutaer og vil derfor være avhengig av valutakursen ved utbetaling. Budsjett for 2026, og dermed fordelingen av de pliktige bidragene mellom medlemslandene, er heller ikke vedtatt for flere av organisasjonene.

(i 1 000 kr)			
Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
FN – regulært bidrag	115 418	114 550	116 800
Verdens helseorganisasjon (WHO)	41 441	41 000	49 400
FNs fredsbevarende operasjoner	35 949	53 500	48 000
FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO)	31 049	31 200	29 500
Europarådet	23 225	23 000	29 300
Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)	24 470	25 000	24 900
Den internasjonale arbeidslivsorganisasjon (ILO)	19 829	19 285	19 400
Det internasjonale atomenergibyrå (IAEA), inkl. Fondet for teknisk samarbeid i IAEA	17 715	18 000	18 600
FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO)	10 228	10 300	11 000
Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM)	6 504	7 450	7 400
Mellomstatlig konsultasjonsforum om migrasjon, asyl og flyktninger (IGC)			1 480
Forørkningskonvensjonen (UNCCD)	1 846	620	640
Humanitær nedrustning		500	570
<i>Refusjon av pliktige bidrag som forvaltes av andre departementer</i>			
FNs miljøprogram (UNEP) – Klima- og miljødepartementet	32 043	31 468	30 239
FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO) – Kunnskapsdepartementet	14 581	14 609	14 959
Den internasjonale kreftunionen (IARC) – Kunnskapsdepartementet	4 388	4 404	4 424
Den internasjonale teleunion (ITU) – Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	3 495	3 384	3 528
Verdensunionen for bevaring av naturens mangfold (IUCN) – Klima- og miljødepartementet	2 998	2 941	3 053
FNs rammekonvensjon om klimaendringer (UNFCCC) – Klima- og miljødepartementet	1 577	1 673	1 796

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
Verdenspostforeningen (UPU) – Samferdselsdepartementet	834	851	868
FNs klimasekretariat (IPCC) – Klima- og miljø- departementet	500	500	500
Montrealprotokollen – Klima- og miljødepartementet	267	367	443
Konvensjonen om internasjonal handel med truede arter (CITES) – Klima- og miljødepartementet	448	456	438
Verdensorganisasjonen for åndsverkrett (WIPO) – Justis- og beredskapsdepartementet	166	162	148
Sum post 74	388 970	405 220	417 386

ODA-andelen for de ulike organisasjonene som ikke er 100 pst. ODA som Utenriksdepartementet har ansvar for er som følger:

- FN, regulært bidrag 52 pst.
- FNs fredsbevarende operasjoner 15 pst. (anslag, avhenger av type operasjoner)
- Den internasjonale arbeidslivsorganisasjon (ILO) 60 pst.
- FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) 83 pst.
- Verdens helseorganisasjon (WHO) 76 pst.
- Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) 74 pst.
- Europarådet 40 pst.
- Det internasjonale atomenergibyrå (IAEA) 33 pst.

Den øvrige delen av disse bidragene som Utenriksdepartementet har ansvaret for, bortsett fra WHO, bevilges under kap. 116 *Internasjonale organisasjoner*, post 70 *Pliktige bidrag*.

Bevilgningen dekker også ODA-godkjent andel av kontingenter til organisasjoner forvaltet av andre departementer, jf. oversikt i tabellen over. Pliktige bidrag til disse organisasjonene utbetales fra de ansvarlige departementene. ODA-

andelen refunderes deretter fra Utenriksdepartementet fra denne bevilgningen.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Det multilaterale systemet er effektivt, relevant, samordnet og resultatorientert.

Rapport 2024

De pliktige bidragene for 2024 til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, ble utbetalt i henhold til fordelingen mellom medlemslandene. Se også omtale under kap. 116, post 70 *Pliktige bidrag* og de relevante fagproposisjonene for 2026 for de pliktige bidragene som forvaltes av andre departementer, jf. tabellen over.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 417,4 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 12,2 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som skyldes endringer i valutakurser og kontingenter.

Kap. 152 Menneskerettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	731 892	671 617	683 993
71	FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)	197 000	197 000	197 000
	Sum kap. 152	928 892	868 617	880 993

Angrepene mot menneskerettighetene, og de som forsvarere dem, øker i kraft og omfang. Det folkerettslige rammeverket, som møysommelig har blitt bygget opp etter andre verdenskrig for å ivareta individenes likeverd og verdighet, utfordres fra mange hold. Innsats for menneskerettighetene blir stadig viktigere.

Arbeidet for menneskerettigheter, demokrati og rettsstat er grunnleggende verdier som må fremmes og forsvares kontinuerlig. Respekt for menneskerettighetene er både et mål for regjeringens utenriks- og utviklingspolitikk og en integrert del av Norges brede internasjonale engasjement. Dette inkluderer arbeid for fred og sikkerhet, bærekraftsmålene og klimamålene, samt arbeid for å sikre våre økonomiske interesser.

Post 70 Menneskerettigheter, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak for å fremme og forsvare menneskerettigheter og demokrati i utviklingsland og gjennom globale tiltak. Den skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom styrket respekt for menneskerettighetene.

Aktører som støttes over denne posten er norske, internasjonale og lokale sivilsamfunnsorganisasjoner og mellomstatlige organisasjoner. Det kan også gis støtte til nasjonale myndigheter og institusjoner i samarbeidsland, samt enkelte analyse- og forskningsinstitusjoner. Norske utenriksstasjoner er viktige i menneskerettighetsarbeidet.

Denne posten må ses i sammenheng med kap. 118 *Utenrikspolitiske satsinger*, post 74 *Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.* og post 76 *Russland*, kap. 159 *Regionbevilgninger*, kap. 164 *Likestilling* og kap. 151 *Fred, sikkerhet og globalt samarbeid*, post 70 *Fred og konfliktløsning*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Internasjonale systemer for å fremme og beskytte menneskerettigheter, demokrati og rettsstat er relevante, representative og effektive.
- Etterlevelse av internasjonale menneskerettighetsforpliktelser er dokumentert og forbedret.
- Demokratier i utviklingsland er styrket gjennom uavhengige domstoler, frie medier, menneskerettighetsforsvarere og fagforeninger som kan arbeide trygt.

Prioriteringer 2026

Strategisk og langsiktig arbeid på følgende områder prioriteres:

- Beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere og demokratiaktivister i tråd med utenriksstjenestens veileder for støtte til menneskerettighetsforsvarere.
- Fremme av kvinners rettigheter i tråd med handlingsplanen for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling og handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet. Støtte til kvinnelige menneskerettighetsforsvarere er en sentral del av dette arbeidet.
- Bekjempelse av diskriminering basert på kjønn og seksualitet i tråd med regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold.
- Fremme av ytringsfrihet og frie medier, kulturelle rettigheter og kunstnerisk frihet i tråd med *Strategi for ytringsfrihet i utenriks- og utviklingspolitikken*.
- Fremme av tros- og livssynsfrihet i tråd med utenriksstjenestens veileder for arbeid med tros- og livssynsfrihet.

- Inkludering av rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne i tråd med strategien *Likestilling for alle. Styrket innsats for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i utviklingspolitikken.*
- Fremme av arbeidstakerrettigheter gjennom trepartssamarbeid og gjennomføring av internasjonale arbeidsstandarder.

Uavhengige rettsvesen, arbeid mot tortur og dødsstraff, sterke nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner, styrket deltagelse i demokratiske prosesser og frie og rettferdige valg er andre områder som prioriteres.

Samarbeid og samspill mellom lokale aktører og internasjonale organisasjoner står sentralt for tiltak som støttes.

Rapport 2024

Endring på samfunnsnivå kan oppstå som følge av enkelthendelser eller påvirkes over tid gjennom lokale eller globale forhold. Årsakssammenhengene er sammensatte. Rapporten nedenfor viser at selv om den globale utviklingen går feil vei, kan trendene utfordres og motvirkes gjennom målrettet innsats på landnivå og arbeid gjennom internasjonale systemer. Kompetanse kan utvikles, kapasitet kan styrkes og beskyttelse kan gis til dem som er involvert i menneskerettighetsarbeidet.

Arbeidet for å beskytte og fremme menneskerettighetene gjennomføres ofte i sammenhenger preget av politisk motstand og konflikt. Dette innebærer en høy risiko for at mål om å styrke individuelle rettigheter ikke nås. Det å kunne dokumentere og redusere antall menneskerettighetsbrudd og opprettholde motstand mot overgrep er viktige resultater i krevende menneskerettighetssituasjoner. Det er samtidig fare for represalier mot dem som står opp for menneskerettighetene. Sikkerhetshensyn og risikobetraktninger er derfor viktig i arbeidet.

Internasjonale systemer for å fremme og beskytte menneskerettigheter, demokrati og rettsstat er mer effektive

I 2024 ble det avholdt 74 nasjonale valg. Med norsk støtte spilte den mellomstatlige organisasjonen Internasjonale IDEA en viktig rolle i å styrke integriteten i mange av disse valgprosessene. IDEA støttet i tillegg flere land i deres arbeid med grunnlovsprosesser. Gjennom NORDEM, og i samarbeid med EU, vurderte norske valgobservatører i 2024 valgene i Jordan, Mosambik og Sri

Lanka. I samarbeid med det amerikanske Carter-senteret hadde NORDEM en norsk valgobservatør i Venezuela. De siste årene er det stadig flere land som motsetter seg internasjonal valgobservasjon. Dette svekker tilliten til valg, både nasjonalt og internasjonalt.

Gjennom et internasjonalt samarbeid med politifaglige og -operative miljøer har Norsk senter for menneskerettigheter (SMR) spilt en sentral rolle i utformingen av FN-manualen for undersøkende avhørsteknikk. I 2024 ble den brukt av FNs menneskerettighetskomité i flere landhøringer og av Europarådets torturkomité i deres rapporter. SMR har også på landnivå arbeidet med å spre kunnskap og bruk av manualen. I Brasil har politiskolene til sivilpolitiet i samtlige delstater blitt enige om at opplæringen skal være i tråd med FN-manualen som skal sikre avhør og informasjonsinnhenting i tråd med universelle menneskerettighetsstandarder. Over 14 000 brasilianske politifolk er nådd gjennom opplæringskurs.

Gjennom et samarbeid mellom FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) og Global Alliance for National Human Rights Institutions har Norge styrket nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og deres evne til å overvåke menneskerettighets-situasjonen i 16 utviklingsland.

Norsk innsats bidro til å gi menneskerettighetsforsvarere en stemme i internasjonale menneskerettighetsfora. I 2024 inviterte sivilsamfunnsorganisasjonen International Service for Human Rights (ISHR) kvinnelige menneskerettighetsforsvarere fra Sudan til Menneskerettighetsrådet. Rådet behandlet et forslag om å forlenge mandatet til FNs uavhengige undersøkelsesenhet for å avdekke fakta om menneskerettighetsbrudd og -overgrep i Sudan med ett år. De kvinnelige menneskerettighetsforsvarernes påvirkningsarbeid førte til at to afrikanske land stemte for mandatet, som ble fornyet.

ISHR var også engasjert i en strategisk rettsprosess mot Brasil ved Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen. Saken omhandlet uproporsjonal maktbruk mot medlemmer av de landløses bevegelse på vei til en demonstrasjon. Domstolen bekreftet retten til ytrings- og samlingsfrihet og myndighetenes ansvar for å forhindre straffefrihet blant sikkerhetsstyrker som begår menneskerettighetsbrudd.

Norge videreførte i 2024 den helhetlige tilnærmingen til menneskerettighetsarbeidet i Palestina, inkludert systematisk samarbeid med andre land om støtte og påvirkningsarbeid. Norsk støtte til palestinske menneskerettighetsorganisasjoner

bidro i 2024 til å gjøre dem i stand til å overvåke og dokumentere menneskerettighetsbrudd begått av alle parter til konflikten og spille inn i internasjonale prosesser. Dette inkluderer til internasjonale domstoler som Den internasjonale domstolen (ICJ) og Den internasjonale straffedomstolen (ICC), men også relevante FN-fora, som FNs kvinnekommisjon.

I 2024 analyserte Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) hatyttringer i sørafrikanske sosiale medier og russiske mediekkanaler. Sistnevnte ble gjort i samarbeid med ukrainske partnere. Funn fra samarbeidsprosjektet med Ukraina ble presentert for ICC. Funnene dannet også grunnlag for utprøving av et nytt undervisningsopplegg ved Johannesburg Holocaust and Genocide Center. Videre var styrking av det globale forskernettverket sentralt i HL-senterets arbeid.

Institutt for fredsforskning (PRIO) og Georgetown Institute-indeksen for kvinner, fred og sikkerhet er en global oversikt som skårer og rangerer land basert på kvinners inkludering, sikkerhet og tilgang til rettssystem. 2023/24-rapporten viser at land der kvinner har høy status samsvarer med land som er fredelige, demokratiske og tilpassningsdyktige til klimaendringer. Dette er viktigere enn landenes nasjonale inntekter.

Compact for Women, Peace and Security – Humanitarian Action er en multilateral plattform for FNs medlemsland, regionale organisasjoner, FN-organisasjoner og sivilt samfunn som arbeider for gjennomføring av sikkerhetsrådsresolusjon 1325. Norge har ledet gruppen sammen med Global Alliance of Women Peace Builders siden 2022. Antallet tilknyttede medlemmer har økt fra 120 til 228 medlemmer i 2024. Basert på informasjon fra en selvrapporteringsportal av prioriteringer og resultater ble den andre globale rapporten publisert høsten 2024.

Norge videreførte støtten til menneskerettighetsfondet i Verdensbanken. Fondet bidro til et tydeligere menneskerettighetsspråk i bankens nye kjønn- og likestillingsstrategi som ble lansert i 2024. Fondet påvirket også bankens tilnærming til inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne ved etableringen av tydelige rammeverk, styrket datainnsamling og gjennomføring av ulike tiltak på feltet. Arbeidet resulterte i en institusjonell forpliktelse til at personer med nedsatt funksjonsevne blir fullt inkludert i bankens utviklingsarbeid. Fondets innsats har i tillegg styrket anerkjennelsen av rettighetene til LHBT+-personer på tvers av banken. Ved å gi strategisk støtte til prosjekter innrettet mot LHBT+-spørsmål, har fondet

satt disse menneskerettighetene på bankens agenda, bidratt til økt datainnsamling og skapt en plattform for å fremme rettighetene til LHBT+-personer.

Etterlevelse av internasjonale menneskerettighetsforpliktelser er forbedret i utviklingsland

Mediemangfold gjør det mulig for ulike grupper i samfunnet å delta aktivt i det offentlige liv. I 2024 samarbeidet FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO) med 91 medieorganisasjoner for å fremme likestilling, inkludering av personer med funksjonsnedsettelse og representasjon av urfolk i 13 land, inkludert ti land i Afrika. Journalister fikk opplæring og ressurser til å identifisere, sjekke og motvirke desinformasjon og følge etiske standarder. UNESCOs opplæringsprogram om ytringsfrihet og rettsstat har i flere land blitt en del av pensum på dommerskoler og politiakademier. Opplæringen har nådd over 36 000 juridiske aktører og 12 000 rettsstatsmedarbeidere i mer enn 160 land.

Organisasjonen Article 19 arbeidet i 2024 for å sikre at internetteknologi og kunstig intelligens er i samsvar med menneskerettighetene. De bidro til at menneskerettighetsforsvarere, media og sivilt samfunn i Iran fikk opplæring og verktøy for digital sikkerhet. På Vest-Balkan bidro innsatsen til å fremme etisk journalistikk og hindre spredning av falske nyheter.

Gjennom organisasjonen European Endowment for Democracy (EED) ble frie medier støttet i en rekke land i Øst-Europa, Kaukasus, Sentral-Asia og Midtøsten. I Moldova støttet EED medieorganisasjoner som i oppløpet til presidentvalget i november 2024 produserte uavhengig journalistikk, aktivt imøtegikk den omfattende russiske desinformasjonen og organiserte offentlige debatter mellom presidentkandidatene. Under valget i oktober 2024 i Georgia støttet EED sivilsamfunnsorganisasjoner som organiserte en omfattende frivillig valgobservasjonsbevegelse med over 2000 deltakere. I tillegg sto EED-støttede medieorganisasjoner, under ledelse av «Project 64», i spissen for en uavhengig mediekoalisjon som slo seg sammen for å sende uavbrutt på valgdagen.

I Tanzania har International Media Service (IMS) forbedret sikkerheten til journalister, særlig kvinner, gjennom sikkerhetsdialoger, WhatsApp-kommunikasjonskanaler mellom politi og media og råd fra politiet om hvordan journalister kan håndtere krevende situasjoner, for eksempel i forbindelse med dekning av valg.

I Myanmar har støtte til IMS og mediehuset Democratic Voice of Burma (DVB) sikret tilgang til pålitelig informasjon, inkludert i områder med etniske minoriteter. Journalistenes uavhengighet og sikkerhet ble samtidig styrket.

Norsk støtte har også bidratt til å dokumentere situasjonen for ytringsfrihet i Tyrkia og rettsikkerhet i det tyrkiske rettsvesenet. I 2024 observerte Media and Law Studies Association (MLSA) 641 høringer i 304 rettssaker mot 1 856 personer i ytringsfrihetssaker. MLSAs arbeid har blitt brukt av FN, Europarådet og internasjonale medier i saker som omtaler den demokratiske tilbakegangen i Tyrkia.

Norsk PEN støtter ytrere som har saker til behandling av rettssystemet i Belarus og i Tyrkia. Fribynetverket ICORN (The International Cities of Refuge Network) har mottatt 27 forfattere, journalister og kunstnere fra flere land som får mulighet til å fortsette sitt arbeid i trygghet. Norge mottok elleve personer med familiemedlemmer, til sammen 31 personer. Gjennom støtte til Safemuse har seks kunstnere fått residensopphold.

Den norske støtten til UNESCOs Aschberg-program bidro til å fremme kunstnerisk frihet gjennom 13 sivilsamfunnsorganisasjoner i over 16 land. Programmet jobbet med statlige institusjoner i 24 land for å styrke juridiske og politiske rammeverk. Det ble etablert et nytt, regionalt rammeverk for kulturarbeideres rettigheter i Mellom-Amerika. Fordrevne kunstnere og kulturinstitusjoner i Sudan og Ukraina fikk muligheten til å opprettholde sitt arbeid gjennom midlertidige oppholdsordninger i trygge omgivelser. Innsatsen la til rette for institusjonelle reformer og økt grasrotkapasitet til å beskytte kunstners ytringsfrihet, inkludert i krisesituasjoner.

Tilskuddsordningen Sørfond, som støtter film-skapere i utviklingsland, bidro bl.a. til at den prisvinnende filmen *Farming the Revolution* ble produsert. Filmen dokumenterer indiske bønders protester mot jordbrukslover og hvordan protestene bidro til at lovene ble justert.

Norsk støtte til sivilsamfunns- og menneskerettighetsorganisasjoner bidro til at flere enn 7 500 menneskerettighetsforsvarere fikk krisehjelp, opplæring eller annen støtte til arbeidet sitt i 2024. Dette inkluderte rettshjelp, midlertidig relokalisering og sikkerhetstiltak, opplæring og -rådgivning. Mer enn 600 lokale menneskerettighetsorganisasjoner mottok støtte gjennom partnerorganisasjoner til å videreføre sitt rettighetsarbeid.

Norsk støtte til Zimbabwe Lawyers for Human Rights (ZLHR) bidratt til at lokalsamfunn og MR-forkjempere som utsettes for menneskerettighets-

brudd effektivt representeres i rettssystemet. ZLHR førte i 2024 over 60 saker på vegne av enkeltindivider og lokalsamfunn. ZLHR var særlig instrumentelle i oppfølgingen av massearrestasjoner av opposisjonelle og aktivister i forkant av SADC-toppmøtet i Harare i august 2024. ZLHR har videre bidratt med juridiske analyser og kvalitetssikring av sivilt samfunns innspill til forslag til ny lovgivning for frivillige organisasjoners virke forbindelse med behandling av lovforslaget i parlamentet i 2024.

Arbeidet for tros- og livssynsfrihet og religiøse minoriteters rettigheter fortsatte gjennom norske og internasjonale organisasjoner, i nær kontakt med utsatte grupper i berørte land. I Indonesia førte norsk støtte gjennom Oslo-koalisjonen til at funksjonærer ved lokale kontorer som håndterer saker knyttet til religion, familie og arv, fikk opplæring i barns rettigheter. Undersøkelser kartla kunnskap, holdninger og praksis blant de ansatte, og funnene inngår i dialog om barns rettigheter med Indonesias religionsdepartement. Stefanusaliansen bidro til opplæring i tros- og livssynsfrihet på en rekke språk. Dette inkluderte juridisk opplæring av advokater og styrking av kvinners rettigheter gjennom prosjekter i Afrika sør for Sahara, Midtøsten og Sentral-Asia.

Norge fortsatte innsatsen mot diskriminering og forfølgelse av seksuelle minoriteter. I Kenya sørget menneskerettighetsforsvarere for at Høyesterett stoppet anti-LHBT+-grupper og politikere fra å oppfordre til vold mot LHBT+-personer og -organisasjoner. Et søksmål i Namibia førte til at forbudet mot homofili ble opphevet. Arbeidet ble muliggjort gjennom støtte til lokale aktører fra organisasjonen Front Line Defenders.

Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI) bidro i Mombasa-regionen i Kenya til at religiøse ledere, helsepersonell og politiet gjennomførte dialogmøter for å fremme inkludering og motarbeide diskriminering. I 2024 rapporterte 74 pst. av LHBT+-personer i prosjektområdet at de opplevde økt aksept og inkludering som en direkte følge av dette arbeidet. I Kambodsja, Nepal, Thailand og Filippinene førte samarbeid mellom FRI, Redd Barna og LHBT+-organisasjoner til at myndighetene har tatt viktige steg i retning av å anerkjenne og beskytte rettighetene til skeive barn og unge.

På Sri Lanka har støtte til Equal Ground, Sri Lankas ledende organisasjon for fremme av LHBT+ personers menneskerettigheter, bidratt til holdningskampanjer for å øke toleransen, avskaffe diskriminerende lovverk og øke inkludering på arbeidsplasser for seksuelle minoriteter.

Organisasjonen har bidratt til at et lovforslag om avkriminalisering av homofili ble tatt opp i parlamentet i 2024.

I 2024 bidro Norge gjennom organisasjonen Forearms of Change til å avstigmatisere og motvirke diskriminering av LHBT+-miljøet i Jordan gjennom dialog med sivilsamfunnet, religiøse ledere og påvirkningsarbeid. Innsatsen inkluderte juridisk og psykososial bistand til ofre for kjønnsbasert vold mot sårbare grupper, inkludert LHBT+.

Gjennom samarbeid med organisasjonene The Other Foundation og Gala Queer Archives har Norge bidratt til studier og kunnskapsutvikling om skeives situasjon i det sørlige Afrika. Gala Queer Archives systematiserer og tilgjengeliggjør gjennom sitt arkiv dokumentasjon av skeives historie og rolle i samfunnet, hovedsakelig i Sør-Afrika, men i noe grad også naboland som Namibia. Arkivet har i 2024 opplevd økt etterspørsel etter arkivmateriale fra forskere, journalister og kunstmiljøer, i tillegg til enkeltpersoner. The Other Foundation har i tillegg til egen forskning og kunnskapsutvikling forvaltet støtte til LHBT+-organisasjoner som jobber for skeives rettigheter i Sør-Afrika og øvrige land i det sørlige Afrika. Totalt inngikk The Other Foundation avtaler med 56 organisasjoner i 11 land (Angola, Botswana, Eswatini, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mosambik, Namibia, Sør-Afrika og Zimbabwe). Utlysningen var delfinansiert av Norge.

Norskfinansiert innsats bidro til å styrke arbeidstakerrettigheter og inkluderende vekst i utviklingsland. Et samarbeid mellom LO og NHO og deres søsterorganisasjoner i Colombia, Ghana, Tunisia og Vietnam førte til økt tillit og samarbeid om temaer som lønnsdannelse, arbeidsstandarder, likestilling og bærekraftig vekst. ILO fremmet arbeidstakerrettigheter og likestilling for fagorganiserte fra 15 afrikanske land. Målet var bl.a. å øke kapasiteten hos arbeidstakerorganisasjoner til å rapportere brudd på arbeidstakerrettigheter til ILOs tilsynsmekanismer. I alt 13 saker ble meldt av arbeidstakerorganisasjonene, sammenliknet med tilnærmet ingen tidligere. ILO gjennomførte også kampanjer for ratifikasjon av sentrale arbeidstakerkonvensjoner for seks afrikanske land.

I Pakistan førte en lokal menneskerettighetsorganisasjons påvirknings- og opplysningsarbeid til at lokale myndigheter i Punjab-regionen slo fast krav om minstelønn for arbeidere i mursteinsfabrikker. Med støtte fra Menneskerettighetsfondet bidro organisasjonen med rettshjelp i sju saker om arbeideres minstelønn og ulovlig frihets-

berøvelse. Flesteparten ble avgjort i favør av arbeiderne og styrket vernet til marginaliserte arbeidere fanget i gjeldsslaveri og lønn under minstelønn.

I 2024 bistod FNs Global Disability Fund (GDF) 63 land med å etterleve konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette har hatt en positiv påvirkning på livene til over 800 millioner personer med funksjonsnedsettelse, grunnet endringer i 120 lover og policy-dokumenter og 260 reformer på systemnivå. Fondet sørget for at mer enn 1 500 organisasjoner til personer med nedsatt funksjonsevne deltok i arbeidet.

Overlappende former for diskriminering og undertrykkelse rettet mot minoriteter er et problem i mange land. Sammen med lokale partnere og forskere i Brasil, avdekket Minority Rights Group at personer med både afrobrasiliansk opphav og nedsatt funksjonsevne oftere ble plassert på institusjon enn andre personer med nedsatt funksjonsevne. Deres rapport til FN førte bl.a. til at nasjonale husholdningsundersøkelser i Brasil begynte å samle inn data om etnisitet for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette er viktig for å utvikle tilpassete tiltak og politikk på feltet.

Direkte støtte til lokale kvinnelige menneskerettighetsaktivister og nettverk av kvinnelige fredsbyggere gjennom Women, Peace and Humanitarian Fund (WPHF) bidro til beskyttelse og videreføring av arbeidet i 34 land. Fondet støttet 579 kvinneverettighetsorganisasjoner og 344 kvinnelige menneskerettighetsforkjempere og deres pårørende. 89 pst. av organisasjonene jobbet direkte på lokalt nivå og var involvert i nasjonale handlingsplaner for kvinner, fred og sikkerhet.

Norge støtter en rekke organisasjoner som arbeider for kvinners rettigheter og likestilling i Palestina. Støtten til sentrale kvinneorganisasjoner som gir juridisk bistand, psykososialstøtte og beskyttelse til ofre for kjønnsbasert vold, både på Vestbredden og på Gazastripen, er videreført. Innsatsen omfatter også seksuell og reproduktiv helse og rettigheter for kvinner og jenter, men også menn, i utsatte områder som Hebron, Hal-hour, Ramallah og Gaza. Palestinian Planning and Protection Association (PFPPA) har levert 90 000 helsetjenester knyttet til seksuelle og reproduktive helse i tillegg til 8 000 intervensjoner knyttet til kjønnsbasert vold. De driver også omfattende seksualundervisning og «peer education».

Norge har støttet Jordans handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet (JONAP) siden 2018 og har vært en sterk støttespiller for gjennomføring av planen nasjonalt. Den politiske godkjenningen av Jordans andre handlingsplan (JONAP II) ble

forsinket, men ble endelig gitt i juli 2024. Gjennom etablering av en egen kvinneenhet i sikkerhetsdirektoratet og oppgraderingen av det jordanske forsvarets kvinneenhet til et direktorat, har den viktige sikkerhetssektoren i Jordan blitt mer kjønnsstilpasset.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 684 mill. kroner i 2026. Det er en økning på 12,4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Gitt det globale tilbakeslaget mot skeives rettigheter, vil regjeringen øke innsatser og tiltak som styrker LHBT+-personers rettigheter og inkludering.

Post 71 FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)

FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) er FNs hovedorganisasjon for menneskerettighetsarbeid og Norges viktigste partner i det internasjonale arbeidet for menneskerettigheter.

Menneskerettighetene utgjør én av FNs tre pilarer og er nødvendige for å oppnå bærekraftige resultater innenfor de to øvrige, fred og sikkerhet, og utvikling. OHCHR leder og koordinerer FNs menneskerettighetsarbeid og er en pådriver både overfor stater og øvrige deler av FN. OHCHR spiller også en viktig rolle på landnivå ved å støtte statene i oppfølgingen av deres internasjonale menneskerettighetsforpliktelser. Høykommissærens arbeid er forankret i bærekraftsmålene og bidrar aktivt til at disse kan nås gjennom innsats for å fremme en rettighetsbasert tilnærming til utvikling.

Bevilgningen dekker kjernestøtte til gjennomføring av OHCHRs strategiske plan for 2024–2027 og prioriteringer angitt i organisasjonens årlige appell. Bevilgningen dekker også norske bidrag til OHCHRs frivillige fond for henholdsvis urfolk og torturofre. I henhold til regelverket fra OECDs utviklingskomité (DAC) anerkjennes 88 pst. av kjernestøtten til OHCHR som offisiell bistand.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at OHCHR når sitt overordnede mål om å fremme og beskytte menneskerettighetene og å gjøre det mulig for alle mennesker å realisere disse med følgende delmål:

- styrke nasjonale beskyttelsessystemer.
- styrke internasjonale beskyttelsessystemer.

- styrke involvering og deltagelse av sivilt samfunn og andre aktører.

Målene er understøttet av seks tematiske pilarer som strukturerer OHCHRs innsats: fred og sikkerhet, ikke-diskriminering, bærekraftig utvikling, menneskerettighetsmekanismer, ansvarlighet og deltagelse.

Prioriteringer 2026

Norge skal bidra til at OHCHR kan levere effektivt og fleksibelt i henhold til hele bredden av sitt mandat. I tråd med norske forpliktelser om hvordan FN kan finansieres bedre («Funding Compact»), vil regjeringen opprettholde det høye nivået på kjernestøtten. Samtidig vil Norge i dialogen med OHCHR rette særlig oppmerksomhet mot utvalgte tema og geografiske områder i samsvarende med norske prioriteringer.

Tematiske prioriteringer inkluderer innsats for demokratisk handlingsrom, sivil samfunn og beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere. Innsats for ytringsfrihet og tros- og livssynsfrihet, kvinners rettigheter, inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), og grupper som ofte er utsatt for marginalisering, som LHBT+-personer, personer med nedsatt funksjonsevne og urfolk. Norge ønsker også dialog omkring organisasjonens arbeid med det digitale rom og menneskerettighetsaspektene ved kunstig intelligens. Arbeid knyttet til menneskerettigheter og ansvarlig næringsliv hører naturlig til denne dialogen. Kontakt om OHCHRs forebyggingsarbeid videreføres, med vekt på tidlig varsling av, og respons på, alvorlige og systematiske menneskerettighetsutfordringer.

Geografiske prioriteringer inkluderer Colombia, Haiti, Myanmar, Nicaragua, Palestina, Sahel og østlige og sørlige Afrika og Venezuela, i tråd med Norges bilaterale engasjement.

Det er risiko for at organisasjonen ikke når planlagte mål grunnet betydelig reduksjon i finansiell støtte. Politisk motstand i mange land mot organisasjonens mandat og arbeid kan også begrense deres evne til å nå planlagte mål.

Rapport 2024

OHCHR er avhengig av frivillige bidrag, som utgjorde over 60 pst. av organisasjonens budsjett i 2024. Resten ble dekket gjennom FNs regulære budsjett. Norge var blant organisasjonens største finansielle bidragsytere og bidro gjennom vår kjernestøtte til at OHCHR fleksibelt

og effektivt kunne oppfylle hele bredden av sitt mandat.

Høykommissærens årsrapport legger vekt på at 2024 var et turbulent år. Gamle konflikter fortsatte mens nye kom til, geopolitiske spenninger forhindret progresjon i freds- og forsoningsforhandlinger, ulikhetene vokste og det samme gjorde risikoer ved uregulert ny teknologi.

OHCHR rapporterte i 2024 om alarmerende grove menneskerettighetsbrudd i flere land, inkludert Den demokratiske republikken Kongo (DRC), Gaza, Haiti, Myanmar, Sudan og Ukraina. OHCHR støttet land fra Burundi i Afrika til Honduras i Latin-Amerika med å identifisere og overvåke tegn for tidlig varslings av menneskerettighetsbrudd.

Over 2 000 ansatte i 92 ulike team foretok 11 000 overvåkningsoppdrag og observerte 1 000 rettssaker. OHCHR bidro til at 3 000 vilkårlige fengslede personer ble løslatt. Kontoret dokumenterte 15 000 alvorlige MR-brudd. OHCHR foretok 16 hasteoppdrag for å støtte undersøkelsesmekanismer i 8 forskjellige land eller regioner.

OHCHR opprettet i 2024 en ny «Inquiries Branch» og en «Innovation and Analytics Hub» for hhv. å styrke støtten til sine operasjoner og gjøre bedre nytte av digital teknologi.

Høykommissærens årsrapport slår fast at menneskerettigheter er lav-kost- høy-uttelling investeringer i både fred og sikkerhet og bærekraftig utvikling og viser til gode resultater innenfor samtlige av de seks tematiske pilarene: MR-mekanismer, deltakelse, ikke diskriminering, ansvarliggjøring, bærekraftig utvikling og bidrag til fred og sikkerhet.

Styrke nasjonale beskyttelsesmekanismer

OHCHR jobbet gjennom deres landkontorer med å styrke nasjonale menneskerettighetskapasiteter over hele verden.

I tråd med initiativ om å fremme menneskerettighetsbaserte økonomier støttet de Kenya i deres tilnærming til skattlegging og offentlige utgifter. I Colombia utførte kontoret workshops for bønder for å orientere om deres rettigheter. I Zambia jobbet de med retten til mat og helse, som utvidet programmet for skolemat. I Liberia ga de teknisk assistanse til gjennomføring av den nasjonale handlingsplanen for MR og næringsliv (den fjerde på det afrikanske kontinent).

I Haiti ga OHCHR råd til det Multinasjonale Sikkerhetsoppdraget og gjennomførte oppdragets menneskerettighetskomponent, herunder ved å sanksjonere dårlig oppførsel fra oppdragets perso-

nell. I Gambia og Somalia jobbet OHCHR med myndighetene for rettslig beskyttelse mot kjønnsbasert diskriminering og vold, herunder kjønnslemlestelse. I Panama identifiserte det tekniske støtteamet til OHCHR overgrep mot flyktninger og migranter, herunder seksuell vold i mer enn 400 saker. I Mexico førte OHCHR tekniske støtte til endring av grunnloven for å anerkjenne urfolks og menneskers med afrikansk avstamning rett til å delta i beslutningstaking om landrettigheter.

På forespørsel fra de midlertidige myndighetene i Bangladesh bisto kontoret med etterforskning av menneskerettighetsbrudd og støtte til ansvarliggjøring- og reformprosesser. I Syria la kontorets arbeid over de siste 14 årene grunnlaget for ansvarliggjøring og støtte til overgangsjustis og oppreising.

OHCHR støttet direkte rehabilitering av 48 800 overlevende torturofre i 93 land og 10 800 overlevende ofre for moderne slaveri i 34 land. Norge bidro til førstnevnte gjennom øremerking til det frivillige fondet for torturofre.

Styrke internasjonale beskyttelsesmekanismer

OHCHR bidro til at menneskerettighetene ble sentrale i Fremtidspakten som ble vedtatt av FNs generalforsamling i september 2024. OHCHRs bidrag var viktig for å oppdatere og modernisere multilateralt samarbeid til dagens realiteter.

OHCHR bistod i forbindelse med vedtak av 140 resolusjoner og beslutninger i FNs menneskerettighetsråd og 57 landbesøk av menneskerettighetsrådets ulike spesialprosedyrer til 44 ulike land.

42 landrapporter om nasjonal gjennomføring av menneskerettighetsforpliktelser gjennom mekanismen Universal Periodic Review (UPR) ble vedtatt og 42 nye landrapporter ble sendt inn og eksaminert.

Traktatorganene meldte om 21 nye ratifikasjoner og tiltredelser til traktater som er ny rekord. Tre generelle kommentarer ble vedtatt om hvordan konvensjonsforpliktelsene skal forstås. De omhandlet kvinners deltakelse i beslutningstaking, rasediskriminering og retten til helse, samt implementering av FN konvensjonen om migrasjon og Global Compact for Migration. Traktatorganene utstedte hele 93 presseuttalelser.

OHCHR deltok med 41 menneskerettighetsrådgivere i FNs landteam (UNCTs) og ni menneskerettighetskomponenter i FNs fredsbevarende operasjoner med 491 OHCHR medarbeidere.

Styrke involvering og deltagelse av sivilt samfunn og andre aktører

For Norge var det viktig at arbeidet med å dokumentere og motvirke innskrenking av sivilt samfunns handlingsrom ble prioritert. OHCHR la til rette for at sivilsamfunn og andre aktører fikk mulighet til å engasjere seg i FNs menneskerettighetsråd, og sivilt samfunns organisasjoner bidro med til sammen 2 395 innlegg i menneskerettighetsrådet. Det var også 86 innlegg fra nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner. Mer enn

4 500 partnerskap ble inngått med sivilt samfunn på landnivå og mer enn 1 416 innspill fra sivilt samfunn og nasjonale MR institusjoner ble sendt traktatorganene.

188 urfolkrepresentanter deltok på totalt 20 møter i ulike FN-fora med relevans for dem. Dette ble bl.a. muliggjort på grunn av norsk støtte til det frivillige fondet for urfolk.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 197 mill. kroner i 2026.

Kap. 153 Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Flyktninger og internt fordrevne, <i>kan overføres</i>	1 320 364	1 000 000	
71	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	630 000	630 000	
72	Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, <i>kan overføres</i>	758 775	429 504	
	Sum kap. 153	2 709 139	2 059 504	

Regjeringens satsing for å bidra til bærekraftige løsninger for flyktninger, fordrevne og vertssamfunn, («solidaritetspotten»), ble lansert i Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). Bevilgningene som utgjør kjernen i denne satsingen, ble i 2023 samlet under kap. 153 *Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn*. Satsingen har vært førende også for innretningen av bistand til Ukraina, og store deler av den humanitære bistanden under Nansen-programmet for Ukraina over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland* faller inn under satsingen. Andre bevilgninger i budsjettet har også, i mindre grad, bidratt til målene for satsingen, bl.a. under kap. 150 *Humanitær bistand*.

Målet var å bidra til varige løsninger for flyktninger og migranter, enten i form av tilbakevending til hjemsted, gjenbosetting i tredjeland eller integrering i vertssamfunn. Støtte har også blitt gitt for å bidra til at vertssamfunn blir bedre i stand til å ivareta store grupper mennesker over tid. Å bistå vertssamfunn er viktig for å redusere sosiale og politiske spenninger i og mellom fordrevet befolkning og ofte sårbar lokalbefolkning.

Til sammen utgjør den norske innsatsen for flyktninger, fordrevne og vertssamfunn gjennom humanitær innsats og langsiktig bistand langt mer

enn regjeringsplattformens mål om 5 mrd. kroner til dette formålet.

Fra og med 2026 avvikles innsatsen som eget kapittel. For å bidra til en mest mulig effektiv og helhetlig forvaltning innarbeides postenes mål under kap. 150 *Humanitær bistand* og kap. 159 *Regionbevilgninger*. Overføring av bevilgninger fra kap. 153 til disse kapitlene er nærmere omtalt under hver budsjettpost.

Post 70 Flyktninger og internt fordrevne, kan overføres

Posten foreslås avviklet og bevilgningen flyttet til kap. 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

Rapport 2024

Ifølge tall for 2024 fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) var nesten 130 millioner mennesker i verden enten på flukt, fordrevne i eget land, statsløse eller hadde behov for internasjonal beskyttelse. Det er en økning på 6 pst. sammenlignet med 2023. Konfliktene i Den demokratiske republikken Kongo, Myanmar, Sudan og Russlands angrepskrig mot Ukraina bidro særlig

til økningen. Mange av vertslandene som tok imot flest flyktninger, var selv rammet av økonomisk eller politisk ustabilitet. 71 pst. av vertslandene er lav- eller mellominntektsland. Norge bidro med livsviktig støtte til mennesker på flukt, bl.a. gjennom bidrag til Flyktninghjelpen, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) og FNs humanitære landfond for Afghanistan, Jemen, Libanon, Palestina, Sudan, Syria og Sør-Sudan.

Mennesker som er drevet på flukt, og lokalsamfunn som er vertskap for flyktninger og fordrevne, mottar beskyttelse og assistanse

Norsk støtte bidro til at UNHCR kunne opprettholde sin innsats i krevende situasjoner og levere konkret hjelp til mer enn 36,4 millioner mennesker i 2024. Norge ga øremerket støtte til UNHCRs arbeid i Algerie, Jordan, Libanon, Sudan og Syria i 2024. I disse landene fokuserte UNHCR på å møte komplekse humanitære behov knyttet til konflikt og fordrivelse. Øremerket støtte til UNHCRs arbeid i Ukraina og naboland omtales under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

I Libanon og Jordan ble syriske flyktninger støttet med nødhjelp, husly, utdanning og juridisk bistand, samtidig som det ble arbeidet for økt selvstendighet og integrering i nasjonale systemer. I Syria var innsatsen rettet mot beskyttelse av internt fordrevne og returnerte, inkludert utdeling av nødhjelpsartikler, tiltak mot kjønnsbasert vold og styrking av grunnleggende tjenester gjennom samarbeid med lokale myndigheter. I Sudan, som var preget av en eskalerende konflikt, koordinerte UNHCR en regional respons for å gi livreddende bistand til både internt fordrevne og flyktninger som hadde krysset grensene.

I 2024 videreførte Norge sin støtte til UNHCRs arbeid med beskyttelse av barn i væpnet konflikt (CAAC). Midlene bidrar til å styrke innsatsen for barn på flukt og statsløse barn, bl.a. gjennom å forebygge vold og overgrep, samt sikre tilgang til psykososial støtte, utdanning og helsetjenester. Den norske støtten er sentral for gjennomføringen av UNHCRs barnebeskyttelsespolicy i noen av verdens mest krevende humanitære situasjoner.

Norge støttet den humanitære delen av IOMs strategiske plan. I 2024 nådde IOM over 26,4 millioner mennesker med livsviktig nødhjelp i krisesituasjoner, inkludert internt fordrevne, migranter, flyktninger og vertssamfunn. Hjelpen omfattet helsetjenester, tilgang til vann, sanitær og bolig,

samt beskyttelsestiltak. Organisasjonen bidro også til trygg evakuering og frivillig retur for over 255 000 mennesker og til verdige levekår for kriserammede, til tross for økende operasjonelt press.

Norsk støtte til IOMs arbeid i Afghanistan, Jemen og rohingya-krisen i Bangladesh bidro til at svært sårbare grupper av flyktninger, internt fordrevne, migranter og vertssamfunn fikk humanitær assistanse og beskyttelse. IOM var blant aktørene som bisto afghanske flyktninger, som ble returnert fra Pakistan og Iran, med mat, midlertidig husly, helsetjenester, transporthjelp og medisinske eller psykososiale tjenester. Mennesker i særlig sårbare situasjoner, inkludert kvinner og barn, fikk tilpasset oppfølging.

Flyktninghjelpen nådde over 9 millioner mennesker i 39 land med mat, husly, rent vann, retts hjelp, utdanning og ulike tiltak for å beskytte sivile mot vold og overgrep.

I Sudan bisto Flyktninghjelpen 1,1 millioner mennesker med livreddende nødhjelp under svært vanskelige forhold og i områder der stridende parter aktivt forhindret humanitær tilgang. Flyktninghjelpen var pådriver for å få humanitær hjelp inn i Darfur, en region med omfattende humanitære behov og hungersnød. Fleksibel støtte fra Norge bidro til at Flyktninghjelpen raskt kunne gjennomføre matutdeling til en befolkning med kritiske nivåer av sult. I Gaza nådde Flyktninghjelpen over 250 000 mennesker med livreddende nødhjelp på tross av svært begrenset humanitær tilgang. I Libanon bidro de til å rehabilitere åtte nabolag som var skadd i luftangrep, jobbet med å redusere fiendtlighet mellom ulike befolkningsgrupper og til å forebygge at sårbare mennesker mistet sine hjem, ved hjelp av målrettede kontantprogrammer for husleie. I Afghanistan jobbet Flyktninghjelpen for å bedre situasjonen for jenter og kvinner gjennom rettshjelpprogrammer og tilgang til husly og levebrød, samt med talsmannsarbeid for utdanning for jenter.

Konflikten i Sudan har ført til verdens største humanitære krise. Det ble erklært hungersnød i deler av Darfur og Nuba-fjellene i 2024. I løpet av 2024 nådde antallet internt fordrevne 11,5 millioner, mens antallet flyktninger i nabolandene steg til 3,4 millioner. Det har vært store utfordringer med å sikre internasjonale humanitære aktører tilgang til den nødlidende befolkningen. Lokale sivilsamfunnsgrupper har spilt en viktig rolle i responsen, og FNs humanitære landfond har blitt en viktig kanal for å støtte deres arbeid. Norsk støtte gjennom landfondet har bidratt til forbedret mat-sikkerhet for 1,7 millioner mennesker, rent vann

og sanitære tjenester for over 2 millioner mennesker, samt beskyttelsestiltak for 1,3 millioner mennesker. Med norsk støtte har Verdens matvareprogram (WFP) nådd 7,9 millioner mennesker med matvarehjelp, ernæringstiltak og innsatsfaktorer for matproduksjon. WFP har også støttet den bredere humanitære innsatsen i Sudan ved å tilby felles tjenester innen flytransport, telekommunikasjon, lager og veitransport, samt logistisk koordinering. 90 humanitære organisasjoner har hatt nytte av disse tjenestene.

I tillegg til kjernestøtten under kap. 153, post 72 *Bærekraftige løsninger og vertssamfunn*, ga Norge bidrag til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) sine humanitære appeller. Med støtte fra Norge bidro UNRWA med kontantbistand til over 400 000 palestinske flyktninger i Syria og mat til over 48 000 mennesker. I tillegg fullførte 48 693 palestinske flyktningelever i Syria studieåret i UNRWAs skoler. Tilbud om helsetjenester ble videreført. I Libanon ble kontantbistand utvidet til 23 075 palestinske flyktninger fra Syria og 142 748 palestinske flyktninger i Libanon. Samtidig mottok disse gruppene helsehjelp, mens palestinske og syriske barn fikk kvalitetsutdanning i Syria. I Jordan ble det gitt kvartalsvis kontanttilskudd til 20 442 palestinske flyktninger fra Syria for å dekke grunnleggende behov, samt helsetjenester og utdanning.

UNRWAs om lag 4000 ansatte i Gaza gjennomførte sitt arbeid under svært vanskelige forhold. Mange fikk hjemmene sine ødelagt og ble utsatt for gjentatte fordrivelser, bombardement og tap av familiemedlemmer og kolleger. Deres ekstraordinære engasjement og motstandskraft var avgjørende for FN-systemets evne til å levere livreddende hjelp til en hel befolkning i nød. I 2024 var UNRWA ikke bare Gazas største direkte humanitære aktør, men også den sentrale pilaren i hele bistandsresponsen.

Nesten hele befolkningen i Gaza sto i 2024 overfor akutte nivåer av matusikkerhet og en konstant risiko for hungersnød. UNRWA delte ut nesten 76 000 tonn mel, 384 725 av WFPs matpakker og 332 891 UNRWA-matpakker. Bistand nådde opptil 1,9 millioner personer (90 pst. av befolkningen). I løpet av året ble 150 av UNRWAs bygninger gjort om til tilfluktsrom som huset mer enn én million internt fordrevne. Madrasser, sengetøy og kjøkkensett ble utdelt til minst 700 000 mennesker. UNRWA støttet også indirekte om lag 50 000 sårbare palestinske flyktninger gjennom sitt nødhjelpsprogram.

UNRWA forble en av de største helsetjenesteleverandørene i Gaza. Det ble gjennomført over

syv millioner medisinske konsultasjoner gjennom deres helsesentre og mobile klinikker siden krigens start, og psykososial helsehjelp ble gitt til 730 000 fordrevne personer, inkludert mer enn 520 000 barn. Videre administrerte UNRWA vaksiner til mer enn 231 000 barn, og poliovaksiner til ytterligere 560 000 i samarbeid med WHO, UNICEF og andre partnere. Organisasjonen distribuerte 960 millioner liter husholdnings- og drikkevann, og nådde over halvparten av Gazas befolkning.

UNRWA fortsatte å bistå med beskyttelse i en situasjon med massefordrivelse og overbefolkning, og nådde over 600 000 personer med tjenester som inkluderte opplæring i eksplosiv ammunisjonsrisiko og skreddersydd støtte for over 3 000 enslige eller separerte barn. Mens andre humanitære aktører slet med å operere, bidro byråets ekspansive infrastruktur, dypt forankrede samfunnstiltak og operative tilstedeværelse til å opprettholde leveringen av bistand i stor skala. UNRWA la til rette for import og distribusjon av nesten 29 millioner liter diesel og rundt 800 000 liter bensin, som muliggjorde humanitær bistand, drift av sykehus, bakerier og kommunikasjons- og vannsystemer. Byrået mottok over 23 000 lastebiler med humanitær hjelp, var vertskap for mer enn 40 partnerorganisasjoner og drev felles humanitære koordineringsknutepunkter som holdt hjelpesystemet operativt.

På Vestbredden, hvor volden økte til nivåer som ikke er sett siden den andre intifadaen på begynnelsen av 2000-tallet, ga UNRWA bl.a. matbistand til 40 409 beduiner og gjeterer og matkuponger til 59 172 sårbare palestinske flyktninger, i samarbeid med WFP. Kontantbistand ble utbetalt til 37 501 sårbare palestinske flyktninger. UNRWA reparerte også kritisk vann- og avløpsinfrastruktur i konfliktrammede palestinske flyktningeleirer, utplasserte nødhelseteam og opprettholdt tilgang til utdanning og mental helse og psykososial støtte for over 45 000 studenter i en situasjon med eskalerende vold.

Den globale og FN-ledede innsatsen for flyktninger og internt fordrevne er godt koordinert, og møtes med rask og effektiv respons

FNs humanitære landfond spilte en avgjørende rolle for å gi flyktninger og internt fordrevne tilgang til nødvendige tjenester i land som Afghanistan, Etiopia, Jemen, Palestina, Somalia, Sudan, Syria og Sør-Sudan. OCHA og landfondene har ved hjelp av norsk støtte bidratt til at innsatsen er koordinert mellom FN, humanitære organisasjo-

ner og nasjonale myndigheter. Fleksibel norsk finansiering har bidratt til rask ressursmobilisering og effektiv respons når nye kriser rammer eller eksisterende kriser forverres.

Afghanere utgjør en av de største flyktning-gruppene globalt med 2,6 millioner registrerte afghanske flyktninger, hvorav 2,2 millioner befinner seg i Iran og Pakistan. Ytterligere 3,5 millioner mennesker er internt fordrevne. Norges støtte til FNs landfond i Afghanistan sørget for at 10 000 mennesker i sårbare situasjoner mottok kontantbidrag for å dekke sine grunnleggende behov på en verdig og fleksibel måte. Samtidig fikk 16 000 mennesker dekket helt nødvendige grunnleggende helsetjenester.

Syria var også i 2024 en av verdens største flyktningkriser selv om Assad-regimets fall i desember 2024 gjorde at langt flere flyktninger og internt fordrevne enn før vendte tilbake til sine hjem. I 2024 støttet UNHCR totalt 341 697 personer i Syria gjennom juridisk bistand og beskyttelsetjenester. Dette inkluderte flyktninger, internt fordrevne og returnerte som mottok hjelp til dokumentasjon, juridisk rådgivning og tilgang til grunnleggende tjenester. I tillegg mottok tusenvis støtte gjennom spesifikke programmer for beskyttelse av barn, husly og mot kjønnsbasert vold.

Kjønnsbasert vold økte i omfang gjennom året. Ifølge UNHCR fikk 7 406 overlevende eller personer i risikozonen støtte gjennom beskyttelsesprogrammer. Over 115 000 personer ble nådd gjennom informasjonskampanjer for å forebygge kjønnsbasert vold. Humanitær tilgang var en utfordring, spesielt i områder under kontroll av ikke-statlige væpnede grupper eller preget av konflikt. FNs humanitære landfond var avgjørende for en effektiv humanitær respons. Med norsk støtte har fondet bidratt til at over tre millioner mennesker fikk bedre tilgang til mat, vann, sanitære tjenester og beskyttelse. WFP har hatt en sentral rolle i å bekjempe den utbredte matmangelen i Syria. Norge bidro til at WFP nådde 6,5 millioner mennesker med matvarehjelp, ernæringstjenester og støtte til lokal matproduksjon. Halvparten av disse var internt fordrevne.

En helhetlig tilnærming med styrket samspill mellom fredsbygging, humanitær innsats og langsiktig utvikling bidrar til varige løsninger for flyktninger og fordrevne

Norge har over flere år engasjert seg for styrket koordinert respons for internt fordrevne, bl.a. med politisk støtte til FNs spesialrådgiver for bærekraftige løsninger. Fondet Internal Displace-

ment Solutions Fund støtter opp om arbeidet. Norsk støtte til fondet i 2023 og 2024 har bidratt til å finansiere prosjekter i ti pilotland og legger en helhetlig innsats til grunn. Målsettingen er at FN-organisasjoner skal samarbeide med myndighetene for å hjelpe internt fordrevne med å reise hjem, bli en del av lokalsamfunnene de har flyktet til eller bli tilbudt andre varige bosteder. Norsk støtte har bidratt til at seks av landene har utviklet nasjonale strategier, og at ni regionale strategier og handlingsplaner er vedtatt. Nasjonale og regionale myndigheter har i flere tilfeller satt av ressurser i sine budsjetter for å følge opp handlingsplanene. Fondet har også bidratt til å styrke samarbeidet mellom FN-organisasjonene. Mandatet for FNs spesialrådgiver gikk ut i desember 2024, og arbeidet videreføres av IOM, UNDP og UNHCR.

Budsjett 2026

Bevilgningen foreslås redusert med 510 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet, et lavere BNI-anslag for 2026, og at regjeringsplattformens mål om 5 mrd. kroner til å bedre forholdene for mennesker på flukt og lokalsamfunnene som mottar flyktninger og fordrevne er oppfylt. Resterende midler på 490 mill. kroner foreslås overført til kap. 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

Post 71 FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR)

Posten foreslås avviklet og bevilgningen flyttet til kap. 150 *Humanitær bistand*, ny post 72 *FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)*.

Rapport 2024

2024 var preget av fortsatt store gap mellom humanitære behov og tilgjengelig finansiering. UNHCRs budsjett for 2024 utgjorde 10,8 mrd. USD. For første gang dekket giverbidragene mindre enn halvparten av behovet med kun 48 pst. Dette førte til vanskelige nedprioriteringer der flere fordrevne ikke lenger kunne nås med assistanse og beskyttelse. Til tross for begrensede ressurser leverte UNHCR solide resultater i sin innsats for flyktninger og internt fordrevne.

Norge var den sjetteste giver til UNHCR i 2024 med totalt 1,3 mrd. kroner og tredje største giver av uøremerkede midler gjennom kjernestøtten.

Norge er i gruppen av sentrale givere som har forpliktet seg til å gi flerårige og fleksible midler. Tilnærmingen gjorde UNHCR i stand til å prioritere innsatsen der behovene var størst og til å respondere raskt når nye krisesituasjoner oppsto. Samtidig stilte Norge tydelige krav overfor UNHCR til kvalitet i innsatsen og effektiv bruk av midlene.

Mennesker som er tvunget på flukt mottar beskyttelse og assistanse

Ifølge UNHCR var det 129,9 millioner mennesker som var fordrevne eller statsløse ved utgangen av 2024. Dette er en økning på 48 pst. sammenlignet med for fem år siden. Flyktninger utgjorde 31 millioner, som var en reduksjon på 2 pst. sammenlignet med 2023. Andel internt fordrevne økte til 68,1 millioner. Det var fremdeles 4,4 millioner statsløse, hvorav en tredjedel også var fordrevet. I 2024 returnerte 1,6 millioner flyktninger, en økning på 54 pst. sammenlignet med 2023. I tillegg returnerte 8,4 millioner internt fordrevne. Dette er det nest høyeste antallet som noensinne er registrert, men mange av disse returene skjedde under utfordrende forhold og var ikke nødvendigvis frivillig, trygg eller verdig retur.

UNHCR opererte i over 130 land, hvorav 43 var definert som langvarige flyktningkriser. Gjennom året bidro de og partnerne med assistanse og beskyttelsestiltak for 18,4 millioner mennesker.

De største bidragene fra UNHCR gikk til flyktninger og internt fordrevne fra land med alvorlige og langvarige konflikter. Den største fluktkrisen i 2024 var ikke en enkelt hendelse, men snarere en rekordhøy samlet fordrivelse globalt. Sudan var fortsatt den mest alvorlige flyktningkrisen i 2024. Totalt var rundt 15 millioner mennesker fordrevet som følge av konflikten i Sudan som startet i april 2023. Krigen i Ukraina var også høyt prioritert med omfattende humanitær bistand og beskyttelse til internt fordrevne og flyktninger. I tillegg responderte UNHCR og partnere på nye, eskalerende og vedvarende humanitære kriser. UNHCR videreførte arbeidet for å øke andelen fleksible midler, øke støtten til responsplaner for utvalgte land og øke innsatsen for å utvide giverbasen. Samtidig fortsatte det kontinuerlige arbeidet for å styrke organisasjonens systemer for risikostyring. Resultatene viste stadige forbedringer av UNHCR.

Den globale og FN-ledede flyktningresponsen er godt koordinert og møtes med rask og effektiv respons som legger til rette for varige løsninger og trygg, verdig og frivillig retur, gjenbosetting og integrering

UNHCR ledet koordineringen av beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne i den globale humanitære responsen. UNHCR ledet sammen med IOM den humanitære klyngen for leirkoordinering og -ledelse, samt den internasjonale innsatsen for midlertidig husly. De var også en vesentlig bidragsyter med ekspertise og analyser om felles humanitær innsats. UNHCR utarbeidet regionale og/eller landbaserte felles responsplaner for de største flyktningkrisene og bidro til koordinert respons i tett samarbeid med partnere og øvrige aktører. UNHCR styrket samarbeidet med nasjonale og lokale organisasjoner betydelig som del av sin strategi for å levere mer effektiv og bærekraftig beskyttelse og bistand. Bedre inkludering av flyktninger og fordrevne i planlegging og gjennomføring av programmer ble prioritert. Støtte til gjenbosetting er en av UNHCRs kjerneoppgaver, og i 2024 ble 188 822 flyktninger gjenbosatt, en økning på om lag 20 pst. sammenlignet med 2023. UNHCR forbedret sitt resultatbaserte ledelsessystem globalt gjennom innføring av nye kjerneindikatorer for resultater. Dette førte til mer effektiv planlegging og oppfølging av programmer på landnivå og forbedret evne til å måle effekten av innsatsen.

Budsjett 2026

Posten foreslås avviklet. Bevilgningen på 630 mill. kroner foreslås i sin helhet flyttet til kap. 150 *Humanitær bistand*, post 72 *FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)*.

Post 72 Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, kan overføres

Posten foreslås avviklet. Formålet foreslås innarbeidet under kap. 159 *Regionbevilgninger*.

Rapport 2024

Løsninger for mennesker på flukt er bærekraftige. Vertssamfunn har fått bistand til å håndtere flyktningssituasjoner og flyktninger er inkludert i lokale utdanningssystemer, arbeidsmarked og sosiale sikkerhetsordninger

Norge støttet UNICEFs arbeid med å forbedre levekårene til barn og unge i og rundt fem flyktningeleirer i nordøst Syria. UNICEF bidro til at

om lag 6 000 unge gutter og jenter fikk opplæring til å takle overgangen til voksenlivet, bl.a. knyttet til muligheter for å skaffe seg inntekt. 2 930 unge fikk uformell yrkesopplæring. Det ble gitt støtte til 3 510 ulike initiativer ledet av ungdom og 1 565 barn fikk psykososial oppfølging fram til midten av 2024.

Norge støttet også et Care-ledet konsortium i nordøst- og nordvest-Syria. Innsatsen har nådd rundt to millioner mennesker, med vekt på tiltak for bærekraftig livsgrunnlag, matsikkerhet, klimatilpasning og bekjempelse av ulikhet. Programmet har bidratt til å rehabilitere landbruk og lokale markeder. I 2024 fikk 8 430 personer støtte, de fleste gjennom tjenester for helhetlig forbedring av livsgrunnlaget. Programmet prioriterte kvinner og personer med nedsatt funksjonsevne. I alt fikk om lag 2 240 mennesker økt kunnskap om likestilling gjennom informasjons- og holdningsendrende aktiviteter.

Gjennom flergiverfondet Accelerated Access Initiative (AAI) støttet Norge, sammen med andre givere, myndighetenes merutgifter ved å inkludere flyktninger, i hovedsak syriske elever, i det offentlige jordanske skolesystemet. For skoleåret 2024-25 sikret fondet lik og inkluderende skolegang for 155 779 syriske elever, inkludert 5 183 elever med nedsatt funksjonsevne. Norsk støtte til utdanning har også gått til kapasitetsbygging i det jordanske utdanningsdepartementet gjennom Norwegian Capacity to International Operations (NORCAP), som har sekondert fem utdanningsekspert til FNs organisasjon for utdanning, vitenskap kultur og kommunikasjon (UNESCO).

Jordan er et av verdens mest vannfattige land, og opplever betydelige konsekvenser av klimaendringene. Det legges stor vekt på koblingen mellom flykninger og klimaendringer. Norge støttet et prosjekt gjennom FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og landbruksdepartementet innen bærekraftig og klimasmart landbruk med vekt på opplæring innen ressursforvaltning. Installasjon av 170 kompostenheter bidro til bedre matsikkerhet og skapte arbeidsplasser for både flyktninger og sårbare jordanere. Måloppnåelsen har ikke vært som forutsatt, bl.a. som følge av forsinkelser i leveranser av nødvendige innsatsmidler på grunn av krig og uroligheter i regionen.

Flergiverfondet Estidama++ er forvaltet av ILO, bl.a. med formål om å registrere flyktninger og andre utsatte deler av befolkningen i den jordanske trygdeinstitusjonen Social Security Corporation (SSC). I 2024 fikk 40 000 personer gjennom det tilgang til ytelser som svangerskapspermisjon, ulykkesforsikring og lignende. I samarbeid med

ILO bidro Norge sammen med to lokale partnere også til å styrke kvinners rettigheter og muligheter i arbeidslivet, bl.a. med støtte til barnehage-sektoren. Gjennom påvirkningsarbeid har prosjektet bidratt til å øke mødrepermisjonen i offentlig og privat sektor fra 70 til 90 dager.

Norsk støtte til Flergiverfondet for Jordans økonomiske reformprogram bidro i 2024 bl.a. til innføringen av regelverket for offentlige anskaffelser, utvikling av ny konkurranselovgivning og en sektoranalyse av vanntilgangen. Norge støttet også tiltak for å bedre valgdeltakelse, samt kulturtiltak rettet mot skoler og universiteter om radikaliserings-, ekstremisme og integrering av flyktninger. Norge støttet UNRWA i utviklingen av et landprogram for palestinske flyktninger i Jordan.

Norge støttet IOMs prosjekt for å bidra til bærekraftige løsninger for internt fordrevne i Irak. I løpet av 2024 bidro norske midler til å gi utsatte for kjønnsbasert vold tilgang til nødvendige tjenester, inkludert psykososial støtte. Beskyttelsesmekanismer ble etablert og reintegrering i samfunnet ble styrket gjennom yrkesfaglig opplæring og gjenoppbygging av boliger.

Norge støttet UNDP-prosjekter i Libanon for å styrke sosial stabilitet i utsatte lokalsamfunn og blant flyktninger. Prosjektene bidro til vedlikehold og reparasjon av fiskebåter som økte inntektene til sårbare fiskere, og til oppgradering av en markeds gate for å fremme lokal handel. I tillegg ble det gitt opplæring i førstehjelp, eldreomsorg, hjemmetjenester og entreprenørskap. Målgruppen var sårbare libanesere og flyktninger, inkludert palestinere uten UNRWA-støtte. Et nytt prosjekt støttet av Norge og UNDP skal bevare naturmangfold og samtidig skape lokale jobber innen turisme, kultur og helse. Målet er også å redusere spenninger mellom flyktninger og lokalsamfunn ved å fremme naturbasert turisme i Akkar. På slutten av 2024 startet Norge et samarbeid med UNDP for å støtte familier til soldater i den libanesiske hæren (LAF), mange av dem fordrevet på grunn av konflikt. LAF spiller en viktig rolle for å bidra til en politisk løsning for Libanon, implementeringen av FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1701 og etterlevelse av våpenhvileavtalen mellom Israel og Libanon.

Med norsk støtte bidro FAO gjennom sitt arbeid med rensing av El-Bared kanalen og overvåking av vannkvaliteten, til bedre tilgang til rent vann, og at mindre avfall nådde Middelhavet. Prosjektet har også bidratt til redusert bruk av forurensende kjemikalier i jordbruket. Norge støttet også WFP i å gi 130 000 sårbare libanesiske barn og syriske flyktningbarn i aldersgruppen 5-14 år

næringsrik skolemat. WFP, sammen med Norge og andre givere, har samarbeidet med libanesiske myndigheter for å etablere en mer helhetlig og effektiv sosialstøtteordning i Libanon. Norsk støtte bidro også til at palestinske barn i flyktningleirer fikk gå i barnehage. Syriske og andre marginaliserte barn fikk uformell undervisning. Mange av disse barna mangler nødvendig dokumentasjon for å få formell utdanning, og de har derfor deltatt i ettermiddagsskift på private og offentlige skoler.

I Libya fortsatte UNICEF arbeidet for å beskytte migrantbarn mot misbruk, vold og utnyttning. En flerårig arbeidsplan for samarbeidet mellom UNICEF og statsinstitusjonene Ministry of Social Affairs og Social Solidarity Fund ble utarbeidet. Noen titalls personer fra berørte libyske departementer fikk opplæring i tiltak og behandling av saker som angår rettighetene til barn i konflikt. Rundt hundre barn fikk psykologisk hjelp, noe som ved behov også omfattet helsetjenester og rettshjelp.

I Sør-Sudan har norsk støtte til IOMs Wau Town Project hjulpet 540 fordrevne husholdninger bosatt i leirer til å returnere til hjemstedene sine. For de 1500 husholdningene som ønsket å bli værende i Wau, ble prosjektet forsinket grunnet sen tildeling av landområder fra myndighetene, men produksjon av murstein for bygging av egne boliger ble satt i gang. Norsk støtte har også muliggjort at ytterligere 2500 fordrevne i Wau har blitt selvhjulpne, gjennom Flyktninghjelpens Durable Solutions-prosjekt.

I Myanmar støttet Norge i 2024 Flyktninghjelpens program for beskyttelse, sikkerhet og rettigheter for mennesker påvirket av konflikt i Rakhine. Til tross økt konfliktnivå og økende antall interne flyktninger, naturkatastrofer og tilgangsbegrensninger, er programmålene i stor grad oppnådd. Prosjektet har gitt 11 381 sårbare mennesker, i meget vanskelig tilgjengelige områder, informasjon og opplæring om rettigheter, og bistand til å få juridiske ID-dokumenter og sikre landrettigheter (6 048 kvinner og 5 333 menn). Dette bidro til å styrke sårbare menneskers rettigheter, og har på sikt gitt et grunnlag for bedring av økonomisk og sosial situasjon i lokalsamfunnene. Programmet har videre bidratt til uformell skolegang for elever som er interne flyktninger og i flyktningeleirer, og lærerutdanning for frivillige lokale lærere. Prosjektet nådde totalt 3 534 elever i prosjektperioden (1 682 jenter og 1 852 gutter). Utdanningstilbud for internt fordrevne bidrar til trygghet og normalitet for barn i et særs konfliktrammet område.

Norge har gjennom støtte til FNs utviklingsfonds (UNDP) program for internt fordrevne og

sårbare lokalsamfunn bidratt til økt motstandsdyktighet på lokalt nivå i delstaten Rakhine der den humanitære situasjonen er svært alvorlig. Krigføring i hele delstaten og regimeinnførte restriksjoner gjør delstaten nesten totalt avskåret fra resten av Myanmar. Utfordringer med miner og luftangrep har ført til varsel fra WFP om høymatrisikkerhet. UNDP-programmet nådde 506 454 personer i Rakhine i 2024 med ulike former for tjenester. Av disse fikk 63 588 mennesker matvarehjelp, inkludert internt fordrevne og vertssamfunn. Ved renovering av 16 vanndammer og lagringsanlegg fikk 14 266 mennesker renere drikkevann. Veier og broer ble rehabilitert, og bidro til forbedret tilgang til markeder og tjenester for 49 137 mennesker. 32 946 mennesker ble nådd med innsatsvarer til landbruket. «Cash for work» aktivitet bidro til sysselsetting for 11 364 personer og gjenoppbygging av infrastruktur. Gjennom en samling for sivilsamfunnsorganisasjoner fra hele Rakhine bidro UNDP-programmet til å styrke sosial samhörighet.

Prosjektet SAFE i Cox's Bazar i Bangladesh vektlegger tilgang til renere energi med LPG-utdeling, bevaring av miljø og økosystemer i leirene og i vertssamfunn, samt styrking av flyktingenes motstandsdyktighet. Prosjektet bidro, tross mangel på finansiering, til at distribusjon av LPG-sylindere nådde 1,46 millioner mennesker og prosjektet utleverte totalt 4 669 nye matlagingspaker. Dette inkluderte også støtte til 998 brannrammede husholdninger. Dette har gitt mange helsemessige fordeler som følge av redusert røykinhalering, særlig for kvinner og barn som utgjør flertallet blant rohingya-flyktningene i Cox Bazar (52 pst. er kvinner og jenter; 55 pst. er barn under 18 år). Samtidig har dette redusert hyppigheten av kjønnsbasert vold, fordi kvinner og jenter ofte er utsatte når de sanker ved.

FAO har restaurert totalt 578 hektar med degradert og ødelagt land i rohingya-leirene og omkringliggende områder. Det ble holdt kurs i planteteknikker, pleie, vedlikehold av plantet skog og vannskilleforvaltning. Arbeidet med skråningsstabilisering og drenering har også redusert risikoen for jordskred og flom. Verdens matvareprogram (WFP) tilbød teknisk og yrkesrettet opplæring til flyktningene og befolkningen i vertssamfunnet. Gjennom prosjektet ble husholdninger engasjert i samfunnsbasert akvakultur, grønnsaksproduksjon og fiskeoppdrett knyttet til dammene i leirene. Prosjektet bidro til å øke kapasiteten til lokale bønder, og la til rette for nettverksbygging mellom produsenter og selgere, for å øke tilgang til lokale markeder.

UNRWA hadde et svært krevende år i 2024. Israelske tiltak, både fysiske og politiske, sveket organisasjonens evne til å hjelpe palestinske flyktninger i tråd med sitt FN-mandat. Tiltakene medførte skader på og ødeleggelse av installasjoner og lokaler. Det ble også drevet en global desinformasjonskampanje og lobbyvirksomhet mot organisasjonen. I oktober 2024 vedtok det israelske parlamentet lovgivning som fratar UNRWA beskyttelse og virkemidler som er nødvendige for å arbeide i Gaza og Øst-Jerusalem. Til tross for dette ga UNRWA beskyttelse og humanitær bistand til over 3,2 millioner registrerte palestinske flyktninger i hele regionen. Ved hjelp av kjerne­støtten leverte UNRWA primærhelsetjenester til over 1,1 millioner pasienter, utdanning til nesten 242 000 barn og teknisk og yrkesfaglig utdanning og opplæring (TVET) til over 5 500 ungdommer. UNRWA ga også bistand i form av sosiale sikkerhetsnett, inkludert kontanter og mat, til over 334 000 personer og mikrofinanslån til nesten 2 000. Psykososial støtte og sosialt arbeid som ble gitt til over 14 000 flyktninger. I tillegg ble 920 tilfluktsrom rehabilitert eller bygget.

I 2024 kom en vurdering fra nettverket for gjennomganger av multilaterale organisasjoner (MOPAN) som tok for seg UNRWAs resultater og organisatoriske effektivitet mellom juli 2018 og april 2023. Rapporten fremhevet UNRWAs evne, på tross av manglende finansiering, til å levere tjenester av høy kvalitet i stadig mer sårbare miljøer og organisasjonens kapasitet til å jobbe på tilpassningsdyktige måter for å møte behovene til et økende antall kvalifiserte mottakere. Den påpekte også UNRWAs fremgang på en rekke områder, inkludert evaluering og tilsyn, planlegging, rapportering og ekstern oppsøkende virksomhet. Forbedringsområder inkluderer viktigheten av at UNRWA øker kapasiteten i ledelse og tilsyn, bedriftsrisikostyring, etikk, arbeid for å beskytte mot seksuell utnyttelse og misbruk og trakassering (PSEAH) og personalledelse. Vurderingen fremhever også verdien av at UNRWA styrker sine prestasjoner på tverrgående politikkområder, inkludert likestilling og miljømessig bærekraft.

Norge bidro i 2024 med 20 mill. kroner i kjerne­støtte til Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM). Denne fleksible finansieringen, som kom i tillegg til pliktige bidrag og øremerket støtte til enkelttiltak, ga IOM mulighet til å respondere raskere og mer effektivt på aktuelle kriser, støtte strategiske prioriteringer, styrke

organisasjonens kjernefunksjoner (som administrasjon, internkontroll, risikostyring), samt redusere kostnader og faren for fragmenteringen ved prosjektfinansiering. I 2024 kunne IOM gjennom disse fleksible midlene styrke sin kapasitet til å hjelpe de mest sårbare migrantene, som ofre for menneskehandel og barn som reiser alene. Norge var den tredje største giver av fleksibel finansiering til IOM.

Kapasitet til lokal migrasjonshåndtering er styrket, irregulær migrasjon er motvirket og returnerte migranter er reintegrerte

Norsk støtte til IOM sitt arbeid i Nord-Afrika har bidratt til at sårbare og strandede migranter på frivillig og trygt vis har kunnet returnere til sine opprinnelsesland, og reintegreres. Gjennom dette fireårige programmet er så langt over 41 000 migranter assistert med retur, og mer enn 900 har mottatt reintegreringsbistand. Programmet har også styrket mottakerlandenes kapasitet til å håndtere migrasjon på en trygg og koordinert måte.

Norge støttet i 2024 et regionalt program for fordrevne og sårbare migranter på Afrikas horn og langs den østlige ruten mot Jemen og Saudi-Arabia. Over 150 000 migranter forlot Etiopia via denne farlige ruten fram til august 2024, med mange dødsfall i Adenbukta. Norske midler bidro til at 47 560 personer i Djibouti, Etiopia, Jemen og Somalia fikk humanitær- og beskyttelsesassistanse. Støtten var avgjørende for å levere nødhjelp, støtte bærekraftige løsninger, og opprettholde driften av ni IOM-sentre og mobile patruljer. Norge var blant få givere som ga substansiell støtte til denne innsatsen for lokal migrasjonshåndtering.

Budsjett 2026

Posten foreslås avviklet. Av bevilgningen i saldert budsjett for 2025 på 429,5 mill. kroner foreslås 70 mill. kroner omprioritert til Nansen-programmet for Ukraina. 335,5 mill. kroner til innsats i Midtøsten overføres til kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 70 *Midtøsten og Nord-Afrika*, 15 mill. kroner overføres til kap. 159, post 76 *Asia* til tiltak for rohingya-krisen i Bangladesh og Myanmar og 10 mill. kroner i kjerne­støtte til IOM overføres til kap. 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

Kap. 159 Regionbevilgninger

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	618 014	669 311	1 028 815
71	Europa og Sentral-Asia, <i>kan overføres</i>	444 613	423 817	343 817
72	Afghanistan, <i>kan overføres</i>	400 535	351 241	316 241
73	Ukraina og naboland, <i>kan overføres</i>	9 698 245	12 440 500	14 413 100
75	Afrika, <i>kan overføres</i>	2 519 143	2 214 022	1 859 022
76	Asia, <i>kan overføres</i>	492 735	436 503	421 503
77	Latin-Amerika og Karibia, <i>kan overføres</i>	184 234	158 432	143 432
	Sum kap. 159	14 357 519	16 693 826	18 525 930

Regionbevilgningene dekker støtte til Ukraina og naboland over Nansen-programmet og langsiktig bilateral bistand til land i Midtøsten, Afrika, Asia, Latin-Amerika og Karibia, land på Vest-Balkan og i Øst-Europa. Regionbevilgningene skal fremme demokratisk utvikling, menneskerettigheter, likestilling og bidra til stabilitet og sikkerhet. Bevilgningene skal gjennom langsiktig og helhetlig innsats bidra til å motvirke grunnleggende årsaker til sosial ulikhet og fattigdom i utvalgte land og regioner. Utsatte og marginaliserte er prioriterte målgrupper.

Norges sikkerhet, velstand og handlefrihet er tuftet på respekt for folkeretten i en regelstyrt verden. Derfor er Ukrainas forsvarskamp mot Russland sentral for norske interesser og Norges sikkerhet. Målet med den norske støtten er et fritt og selvstendig Ukraina som kan bestemme over sin egen fremtid. Nansen-programmet for Ukraina er det største støtteprogrammet for et land i krig i Norges historie, og den sivile støtten dekker både humanitær innsats og gjenoppbygging.

Bilateral bistand fra regionbevilgningene er et sentralt virkemiddel i norsk utviklings- og utenrikspolitikk og forvaltes hovedsakelig av utenriksstasjonene. Denne bistanden er lokal, målrettet innsats som utfyller annen norsk bistand, og bidrar til å styrke Norges politiske og strategiske rolle i enkeltland. Dette er viktig for å bygge tillit og håndtere utviklingspolitiske prioriteringer som klima, kvinners rettigheter og likestilling, LHBT+ og for å støtte risikoutsatte aktører.

Bevilgningene støtter regjeringens prioriterte tematiske områder, herunder klimatilpasningstil-

tak og tiltak som fremmer seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR). Den bidrar til helhetlig tilnærming som styrker sammenhengen mellom humanitær bistand, fredsbygging og utvikling. Tiltakene bidrar til å styrke lokalsamfunns motstandskraft og responsevne. Det gis også støtte til vertssamfunn og bærekraftige løsninger for flyktninger i langvarige flyktningsituasjoner i land og regioner som huser et stort antall fordrevne og migranter. I land og situasjoner der forholdene endres raskt og drastisk som følge av krise eller konflikt, kan bevilgningene unntaksvis benyttes til humanitær innsats eller gjenoppbyggingstiltak.

Bistanden tar som regel utgangspunkt i nasjonale utviklingsplaner. I konfliktområder eller i tilfeller der myndighetene er illegitime, kan det være aktuelt å forankre bistanden i lokalsamfunns eller lokale organisasjoners prioriteringer. Støtten kanaliseres gjennom sivilsamfunn, myndigheter, multilaterale organisasjoner og internasjonale aktører, og kan være nasjonal eller regional. Tiltak under regionbevilgningene må derfor ses i sammenheng med tildelinger til tiltak under andre budsjettposter.

Post 70 Midtøsten og Nord-Afrika, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til enkeltland og regionale tiltak i Midtøsten og Nord-Afrika. Posten dekker fra 2026 også kjernestøtte til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA).

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål i regionen:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.
- Løsninger for mennesker på flukt er bærekraftige, og vertssamfunn har fått bistand til å håndtere flyktningsituasjoner.

Målet med norsk støtte til Palestina er å bidra til en varig tostatsløsning, der Israel og Palestina lever side om side i fred og sikkerhet innenfor gjensidig anerkjente grenser.

I planlegging og gjennomføring av tiltak på land- og regionnivå, f.eks. av støtte til matsikkerhet og utdanning, skal også målformuleringene på de tematiske postene hensyntas.

Prioriteringer 2026

Regionen preges av flere områder med høyt konfliktnivå eller krig, ustabilitet, et stort antall fordrevne og en sårbar situasjon relatert til matsikkerhet og klimaendringer. Situasjonen i Palestina er svært kritisk. Israels vedvarende okkupasjon og ulovlige tilstedeværelse i Palestina begrenser palestinernes rett til selvbestemmelse. Krigen i Gaza har skapt en humanitær krise, og skadeomfanget av krigen er enormt. Også på Vestbredden får omfattende militæraksjoner, bosettingsaktivitet og konfiskering av eiendom store konsekvenser for den palestinske befolkningen. Arbeidsledighet, inflasjon, manglende tilgang til land og naturressurser, samt Israels tilbakeholdelse av palestinske toll- og avgiftsinntekter, har skapt den største økonomiske nedgangen for Palestina noensinne, og gitt palestinske myndigheter store finansielle utfordringer. FN opplever tilgangsbegrensninger, administrative hindringer og svertkampanjer. Det samme gjelder internasjonale organisasjoner, inkludert sivilsamfunnsorganisasjoner som mottar norsk støtte.

Støtte til Palestina er en hovedprioritering under posten. Stabile samfunnsinstitusjoner er en forutsetning for en tostatsløsning. Støtte til institusjonsbygging er derfor en prioritet. Det vil fortsatt være behov for budsjettstøtte til palestinske myndigheter for å stabilisere økonomien.

Støtte til helse, utdanning og energitiltak planlegges videreført. Dialogen med Verdensbanken og palestinske myndigheter om budsjettreform, vekstfremmende tiltak og bedre finansiell styring vil være en prioritet i 2026. En forbedret pales-

tinsk forhandlingskompetanse, bekjempelse av korrupsjon, styrket sivil samfunn, menneskerettigheter og likestilling er også sentrale prioriteringer for norsk støtte.

Når det blir mulig, vil Norge støtte en lokalt ledet gjenoppbygging. Støtte vil måtte tilpasses situasjonen og de særlige utfordringene krigen i Gaza har skapt. Norge deltar i flere internasjonale initiativ som arbeider for å legge grunnlaget for gjenoppbygging av Palestina, inkludert som leder av den internasjonale giverlandsgruppen for Palestina Ad Hoc Liaison Committee (AHLIC).

Støtten til UNRWA er viktig for den hardt rammede befolkningen i Gaza og bidrar til å dekke de grunnleggende behovene og rettighetene til palestinere på Vestbredden, Jordan, Libanon og Syria i fraværet av en politisk løsning på deres situasjon. UNRWAs arbeid bidrar også til stabilitet i regionen gjennom ivaretagelsen av palestinernes levekår.

Syria står overfor en rekke utfordringer. Voldshendelser og konflikt har forekommet også etter Assads fall. Det er enorme humanitære- og gjenoppbyggingsbehov. Med lettelser i sanksjoner er det utsikter til en bedret økonomisk utvikling. Støtte til gjenoppbygging og utvikling i Syria for å bidra til en inkluderende politisk overgangsprosess i landet er prioritert. Norge vil i 2026 særlig legge vekt på støtte til helse, energi og stabiliseringstiltak i lokalsamfunn, inkludert jobbskaping og rehabilitering av lokal infrastruktur. Norge vil også videreføre en betydelig humanitær innsats under kap. 150 *Humanitær bistand*.

Øvrige prioriteringer i regionen er støtte til tiltak for bærekraftige løsninger for flyktninger, fordrevne og vertssamfunn. Det vil også bli gitt støtte til klima- og miljøtiltak, innsats for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og fred- og konfliktløsning i regionen.

Bekjempelse av diskriminering, hatefulle ytringer og antisemittisme er viktige prinsipper for innretningen av det norske engasjementet i regionen.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt og styresett er forbedret

Krigføringen i Gaza og aksjoner på Vestbredden, kombinert med restriksjoner på humanitære leveranser og mangel på bevegelsesfrihet, bidro til betydelige utfordringer og forsinkelser i tiltak Norge støttet i Palestina i 2024.

En bærekraftig to-statsløsning er det overordnede målet for norsk bistand til Palestina. Norsk støtte bidro til statsbygging og opprettholdelse av

institusjoner. Budsjettstøtte er sentralt i dette. I 2024 gikk denne direkte til myndighetene for å dekke offentlige helseutgifter.

Palestinske myndigheter hadde fremgang med budsjettreformer og innsparingstiltak. Reduserte skatteinntekter kombinert med at Israel holdt tilbake toll- og avgiftsinntekter, bidro likevel til at myndighetene akkumulerte gjeld og ikke klarte å betale lønninger til offentlig ansatte, samtidig som det måtte gjøres store kutt i statsbudsjettet.

Verdensbankens energisektorprogram har med finansiering fra Norge bygget ut fornybar energi, modernisert elektrisitetsnettet og effektivisert distribusjonsselskapene på Vestbredden. FNs utviklingsprogram (UNDP) bygget ut solcellepanel og gjennomførte energieffektiviseringstiltak på 15 offentlige skoler med finansiering fra Norge. Innsparinger ved reduserte elektrisitetsutgifter styrket skolenes økonomi og ble avsatt til nye energiinvesteringer i utdanningssektoren som i Øst-Jerusalem er særlig utsatt.

Økonomisk og sosial utvikling er styrket

Støtten til UNDPs utdanningsprogram bidro i 2024 til bedret kvalitet på undervisningen, tillatelser til videre utbygging av skoleinfrastruktur og oppgradert IKT-infrastruktur. Det ble startet aktiviteter og yrkesutdanningsprogrammer som kommer tusenvis av elever til gode. Fremdriften kom tross betydelige utfordringer som skolestenginger på grunn av lærerstreik, bevegelsesrestriksjoner fra krigen i Gaza og nye byråkratiske hindringer fra den israelske administrasjonen.

I samarbeid med FNs barnefond (UNICEF), bidro Norge i 2024 til forbedret helse-, ernærings- og utviklingstjenester for 19 750 barn, inkludert 5 704 nyfødte og like mange omsorgspersoner. I tillegg fikk 385 helsearbeidere økt kompetanse, og 200 fagpersoner tok i bruk nødsett levert til samfunnssentre som del av kriseberedskapstiltak. Gaza Community Mental Health Programs jobbet i 2024 fra telt, tilfluktssteder og skoler med mental helsebistand og krisetjenester i Gaza. De nådde 67 212 personer. I tillegg fikk 17 698 personer, særlig kvinner og noen mennesker med nedsatt funksjonsevne, stabil tilgang til helsehjelp gjennom syv klinikker og mobile enheter som tilbød svangerskapsomsorg, familieplanlegging og psykologisk støtte. På Vestbredden fikk fire helsestasjoner i sårbare lokalsamfunn i Jordandalen styrket kapasitet og tjenestekvalitet. De betjener rundt 12 000 personer, hovedsakelig kvinner og

barn. Tiltaket gjennomføres i samarbeid med organisasjonen Ma'an, som også støttet oppstart av inntektsgivende jordbruksaktiviteter for kvinner særlig utsatt for bosettervold og i en sårbar økonomisk situasjon.

Norsk støtte har i 2024 også bidratt til at palestinske tenketanker og akademiske institusjoner som produserer innsikt og analyse rundt politiske spørsmål har kunnet fortsette sitt arbeid. Dette har vært særlig viktig på et tidspunkt der internasjonal støtte i større grad dreies mot det humanitære, samtidig som Palestinas politiske fremtid er i en sårbar situasjon.

Arbeidet med AHLIC (Ad hoc Liaison Committee) fortsatte i 2024. Norge koordinerte finansiering av Local Aid Coordination Secretariat (LACS) og satt i styringsgruppe sammen med UNSCO, Verdensbanken og EU. De sektorvise arbeidsgruppene holder møter jevnlig og Norge er medleder i gruppene for henholdsvis energi og kultur.

Som en konsekvens av situasjonen i Palestina, førte ikke støtten til det palestinske instituttet for folkehelse (PNIPH) til etableringen av et fullt uavhengig folkehelseinstitutt.

I Jordan støttet Norge Sahara Forest Projects pilotprosjekt som benytter ny teknologi for ressurseffektivt jordbruk i ørkenområder. I 2024 ble det gjort viktige skritt for å oppgradere piloten til en fullskala virksomhet, inkludert inngåelse av avtale om en større landeiendom, en intensjonsavtale med vanddistributøren i området om avsatt havvann, samt en avtale om vanntilgang. Prosjektet har vært preget av en rekke forsinkelser, bl.a. som følge av regional usikkerhet og byråkratiske hindre.

Prosjektet for støtte til etableringen av et marinreservat i samarbeid med myndighetene og UNDP i Aqaba ble avsluttet i 2024. Marinreservatet bidrar til beskyttelse av det marine økosystemet og fremmer bærekraftig marin ressursforvaltning i Rødehavet. Det er bl.a. utarbeidet forvaltningsplan, grensedemarkering, database for informasjon og det er arbeidet for forankring av reservatet i lokalsamfunnet. Støtte til UNDP og Havforskningsinstituttet i Bergen om kapasitetsbygging av lokale havforskningseksperter ble startet opp på slutten av 2024. I Libanon bidro et norskstøttet prosjekt i regi av FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) til bedre vann-, irrigasjonssystem og avløpshåndtering i Akkarregionen.

Irak er et verdens mest utsatte land for klimændringer og opplever raskt økende temperaturer, vannmangel og tørke, samt økende antall støvstormer. I løpet av 2024 bidro et norskstøttet FAO-pro-

sjektet til klimatilpasning og klimasmart landbruk i tre sentrale provinser med kvinner som viktig målgruppe.

Norsk støtte gikk også til tiltak for fred og forsoning og likestilling, og bidro bl.a. til deltakelse av kvinner i fredsskapende arbeid i Jemen og Syria.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 028,8 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 359,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som i hovedsak skyldes at 334,5 mill. kroner til innsats i Midtøsten overføres fra kap. 153 *Flyktninger og fordrevne*, post 72 *Bærekraftige løsninger og vertssamfunn* fordi kap. 153 foreslås avvirket. Bevilgningen økes også med 25 mill. kroner til styrket innsats i Palestina og Syria.

Post 71 Europa og Sentral-Asia, kan overføres

Det viktigste formålet med bevilgningen er å bidra til fred og stabilitet i Norges europeiske nærområder. Innsatsen i Europa og nærområdene er også en integrert del av norsk europapolitikk.

Bevilgningen dekker tiltak på Vest-Balkan (Albania, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Nord-Makedonia, Montenegro og Serbia) og i Øst-Europa og Sentral-Asia (Armenia, Aserbajdsjan, Belarus, Georgia, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan). Støtte til Ukraina og Moldova finansieres under post 73 *Ukraina og naboland*, men Moldova og Ukraina omfattes også av enkelte regionale tiltak under denne posten.

Posten omfatter også støtte til prosjekter og programmer i regi av Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) og Europarådet som kan regnes som offisiell utviklingsbistand (ODA) i henhold til regelverket fra utviklingskomiteen (DAC) i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD). Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) er med sitt særskilte mandat for regionen en spesielt viktig samarbeidspartner og en betydelig kanal for norsk bistand til landene i Øst- og Sørøst-Europa og Sentral-Asia. Under posten går betydelig bistand gjennom multilaterale organisasjoner, inkludert støtte til regionale organisasjoner.

Støtten skal innrettes slik at den bidrar til og styrker europeisk og euroatlantisk samarbeid for stabilitet og utvikling.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål i regionen:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.

Prioriteringer 2026

Europa befinner seg i en ny geopolitisk tid etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Presset mot statene i Europas østlige og sørøstlige randsoner har økt. Disse landene er i varierende grad sårbare for uvennlig utenlandsk påvirkning og er preget av svake demokratiske institusjoner og underliggende regionale konflikter. Flere av landene ønsker å knytte seg nærmere til europeisk og transatlantisk samarbeid. Norge har sammen med våre allierte og partnere både et ansvar for og en egeninteresse av å bidra til å motvirke sårbarhet og støtte landene i deres europeiske og euroatlantiske målsettinger. Dette gjelder både på kort og på lang sikt. Regjeringen vil i 2026 bidra til en mest mulig stabil og bærekraftig utvikling i land med relativ geografisk nærhet til Norge.

Hovedprioriteringen for 2026 vil fortsatt være å styrke motstandskraften i regionen og motvirke de negative følgene av Russlands aggresjon. Dette omfatter bl.a. migrasjon, energikrise og press mot demokratiske institusjoner, rettsstat og sivilsamfunn. I 2026 vil Norge fortsette å støtte OSSEs institusjoner og landkontorer, også gjennom sekondering av norsk personell. Videre vil regjeringen støtte Europarådets handlingsplaner i Armenia, Bosnia-Hercegovina og Kosovo.

Norsk bistand til Vest-Balkan vil også i 2026 fortsatt konsolideres og trappes ned i omfang. Bistanden skal fortsatt rettes inn mot europeisk og euroatlantisk integrasjon og skal motvirke geopolitisk sårbarhet. Støtte til europeiske integrasjonsprosesser, demokrati- og rettstatsutvikling og tiltak for å motvirke desinformasjon er viktige prioriteringer.

I Sentral-Asia og Øst-Europa forblir menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper sentralt, og vil bli prioritert ved siden av tiltak som støtter opp under stabilitet i områder som har vært rammet av konflikt. I Armenia, Belarus og Georgia vil støtte til sivilsamfunn og uavhengige medier bli prioritert. I Armenia prioriteres også støtte til samarbeid om reformtiltak i tråd med landets internasjonale forpliktelser.

For å ivareta strålevern og atomsikkerhet samt bidra til kontroll med radioaktivt og nukle-

ært materiale er det viktig å videreføre og styrke støtte til myndigheter og aktører i regionen rundt Ukraina og i Sentral-Asia.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt

Norsk støtte til forebygging av bruk av ulovlige håndvåpen på Vest-Balkan gjennom samarbeid med FNs utviklingsprogram (UNDP) har bidratt til økt sikkerhet for innbyggerne i regionen. Norge har støttet OSSEs arbeid for fred og sikkerhet gjennom finansielle bidrag til OSSEs utviklingsprosjekter, utsendelse av norsk personell til OSSEs sendelag og valgobservasjoner. OSSEs krisemekanismer har bl.a. bidratt til å dokumentere brudd på menneskeretter i Belarus og Russland og situasjonen for barn og fordrevne i Ukraina. Det norske bidraget har styrket OSSEs arbeid for sikkerhet, stabilitet, menneskeretter og utvikling av rettsstat og demokrati i hele regionen.

I Sentral-Asia har Norge samarbeidet med strålevernsmyndigheter om regelverksutvikling for håndtering av radioaktivt avfall i henhold til internasjonale standarder, med særlig vekt på Kasakhstan. Samarbeidsprosjekter med henholdsvis det amerikanske energidepartementet mot smugling av radioaktivt materiale i Sentral-Asia og et EU-prosjekt om beskyttelse av kritisk nukleær og radiologisk infrastruktur ble startet opp.

Styresett er forbedret

Norsk bistand til Vest-Balkan ble redusert i 2024, men støtte til europeiske og euroatlantiske integrasjonsprosesser, demokrati- og rettstatsutvikling, samarbeid mellom landene i regionen og energisikkerhet forble viktige overordnede prioriteringer.

Flere av statene på Vest-Balkan gjorde i 2024 framskritt i sine reformprosesser for framtidig medlemskap i EU. Det gjenstår allikevel mye arbeid og innsats fra landene før styresett, rettsikkerhet og etterlevelse av menneskerettighetene når Europarådets og EUs minstestandarder.

Gjennom EUs investeringsrammeverk for Vest-Balkan (WBIF), forvaltet av EBRD, bidro Norge til finansiering av store infrastrukturprosjekter i regionen. Disse investeringene bidro til jobbskaping, økonomisk utvikling og økt stabilitet i en region med betydelige økonomiske og demografiske utfordringer. Støtten til sivilsamfunnet i

regionen gjennom programmet «Smart Balkans» har bidratt til å bedre forutsetningene for mangfoldige, inkluderende og demokratiske samfunn. Støtten til Europarådets handlingsplaner og aktiviteter i Armenia, Bosnia-Hercegovina og Kosovo bidro til å bringe landene nærmere europeiske standarder innen menneskerettigheter, rettsstat og demokrati.

Norge bidro til å styrke belarusisk sivilsamfunn og opprettholdelse av uavhengige belarusiske medier. Norge har også bidratt til å dokumentere grove menneskerettighetsbrudd begått av myndighetene.

Økonomisk og sosial utvikling er styrket

Landene i Sentral-Asia, Sørøst- og Øst-Europa er siden 2022 blitt påvirket av de økonomiske følgene av krigen mot Ukraina. Enkelte trender, som omdirigering av handel, har hatt positive makroøkonomiske effekter, men de langsiktige effektene på lavere nivåer er uklare. Gjennom EUs investeringsfond for Vest-Balkan (WBIF) bidro Norge via EBRD til bygging av skoler, støtte til etablering av små og mellomstore bedrifter, samt investeringer i store infrastrukturprosjekter. Disse investeringene bidro til jobbskaping, økonomisk utvikling og økt stabilitet i en region med betydelige økonomiske og demografiske utfordringer.

Gjennom EBRDs flergiverfond for energi, energieffektivisering og miljø bidro Norge til mobilisering av privat kapital til grønne investeringer i Armenia og Georgia.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 343,8 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 80 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Reduksjonen er i tråd med en planlagt nedtrapping og konsolidering av norsk bistand til Vest-Balkan uten at bistanden til Øst-Europa, Kaukasus og Sentral-Asia påvirkes.

Post 72 Afghanistan, kan overføres

Bevilgningen dekker langsiktig bistand til Afghanistan for å begrense omfanget av den humanitære krisen og hindre at økonomi og samfunnsstrukturer kollapser. En slik kollaps vil kunne få store konsekvenser, så vel nasjonalt og regionalt som globalt.

Afghanistan er fortsatt blant verdens fattigste land. Halve befolkningen har behov for humani-

tær hjelp. De store politiske, økonomiske og humanitære utfordringene i landet er ytterligere forsterket etter Talibans maktovertakelse i august 2021. Jenter og kvinner har fremdeles ikke tilgang til utdanning utover 6. klasse. Norsk støtte skjer derfor fortsatt under forutsetning av at kvinner og jenter har samme tilgang til tjenestene som leveres. Det betyr at støtte ikke gis til skoler der jenter ikke har lik tilgang.

Talibans maktovertakelse medførte grunnleggende endringer i forutsetningene for bistand. Ingen støtte går lengre direkte til myndighetene eller myndighetsstyrte programmer. Støtte til det afghanske folk kanaliseres via multilaterale og ikke-statlige aktører. Aktørene som støttes har lang erfaring fra Afghanistan og gode rutiner for forvaltning og kontroll av midlene. Hvordan støtten bør innrettes, vurderes fortløpende.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.

Prioriteringer 2026

Etter Talibans maktovertakelse i 2021 er de politiske, økonomiske og humanitære utfordringene betydelig forverret. Stadig flere restriksjoner begrenser kvinner og jenters tilgang til utdanning, arbeid og bevegelsesfrihet. Tjenester knyttet til seksuell og reproduktiv helse er svært begrenset, noe som rammer kvinner spesielt hardt.

Reduksjonen i internasjonal bistand forventes å forsterke krisen ytterligere. Afghanistan er svært sårbar for klimaendringer, samtidig som stadig flere flyktninger blir tvunget til å vende tilbake fra nabolandene. Uten en koordinert og helhetlig innsats øker risikoen for en humanitær katastrofe, bl.a. med fare for ukontrollert migrasjon og økt grobunn for terrorisme, inkludert tilhørende spredningsfare.

Norge vektlegger en helhetlig, konfliktsensitiv og menneskerettighetsbasert innsats i Afghanistan. Humanitær støtte, utviklingsinnsats og politisk engasjement ses i sammenheng. Målet om styrket økonomisk og sosial utvikling er en prioritet. Støtten vil innrettes mot tiltak som bidrar til integrert landsbyutvikling med vekt på matsikkerhet, tilgang til vann, småskala næringsutvikling og jobbskaping i landbrukssektoren. Klimatilpasningstiltak vil prioriteres.

Tilgang til grunnleggende tjenester som utdanning og helsehjelp, særlig for jenter og kvinner, er en prioritet. Dette inkluderer tjenester innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR).

Norge vil videreføre støtten til et inkluderende styresett som ivaretar demokrati og kvinners rettigheter. Siden direkte støtte til *de facto* myndighetene ikke er aktuelt, kanaliseres støtten gjennom multilaterale organisasjoner og sivilt samfunn. Det inkluderer organisasjoner som arbeider for menneskerettigheter og kvinners deltakelse i samfunnet.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt

Norge støttet ingen direkte tiltak for økt sikkerhet og stabilitet i Afghanistan i 2024. Likevel bidro store deler av den norske støtten til sivilsamfunn og organisasjoner – omtalt under målet om styrket økonomisk og sosial utvikling – indirekte til å stabilisere samfunnet. Slik innsats er viktig bl.a. for å forebygge at internasjonale terrororganisasjoner får større spillerom i Afghanistan.

Styresett er forbedret

Norge gir ikke direkte støtte til *de facto* styresmaktene i Afghanistan. Betydningen av et inkluderende styresett som respekterer menneskerettigheter, inkludert for kvinner, jenter og minoriteter, forblir derimot et sentralt tema i Norges kontakt med *de facto* myndighetene.

Støtte til lokale kvinnelige menneskerettighetsforsvarere var en prioritet i 2024. Gjennom norsk støtte har 16 lokale menneskerettighetsorganisasjoner og -nettverk nådd nær 5 000 personer, hvorav 3 200 kvinner, med bevisstgøringskampanjer, juridisk bistand, psykososial støtte og dokumentering av menneskerettighetsovergrep. 13 av organisasjonene rapporterer om positiv samfunnsmessig endring i lokalsamfunnet ved at kvinner har fremmet sine rettigheter, utfordret patriarkalske praksiser og registrert formelle klager i sine lokalsamfunn.

Med støtte fra Norge hjalp FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women) i 2024 over 200 kvinneorganisasjoner med økonomisk støtte, opplæring og veiledning. De utvidet også hjelpen til voldsutsatte kvinner og har nå 67 operative tjenestesteder og en døgnåpen hjelpetelefon. Over 8 000 kvinner fikk opplæring i yrkesferdigheter og entreprenørskap, og nesten 5 000 arbeidsplasser for kvinner ble skapt gjen-

nom samarbeid med næringslivet. Sammen med FN-operasjonen i Afghanistan (UNAMA) og Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) spilte UN Women også en viktig rolle i å dokumentere hvordan kvinners og jenters rettigheter begrenses i Afghanistan.

Norge støttet FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Afghanistan gjennom Raoul Wallenberg-instituttets Afghanistan-program. Målet er å fremme menneskerettigheter, likestilling og inkluderende styresett. I 2024 deltok afghanske menneskerettighetsforsvarere og eksperter i forskningsprosjekter, konferanser og samtaler. Dette ga et viktig kunnskapsgrunnlag som styrket spesialrapportørens arbeid med å dokumentere og rapportere menneskerettighetsbrudd. Prosjektet bidro også med opplæring og støtte til menneskerettighetsforsvarere, og bidro til at det internasjonale samfunnet kan holde *de facto* myndighetene ansvarlige for brudd på folkerettslige forpliktelser.

Organisasjonen Integrity Watch Afghanistan arbeider for å bekjempe korrupsjon gjennom økt åpenhet, integritet og ansvarlighet. De gir økonomisk og teknisk støtte til lokale sivilsamfunnsgrupper for å føre tilsyn med kvalitet og tilgang til offentlige tjenester. I 2024 omfattet dette tilsyn med totalt 360 offentlige tjenester, som bidro til forbedringer av utdannings- og helsetjenester.

Den økonomiske og sosiale utviklingen er styrket

I 2024 støttet Norge flere langsiktige tiltak for å dempe den humanitære krisen ved å hindre samfunnsmessig- og økonomisk kollaps i Afghanistan. Gjennom sektorprogrammene til Verdensbankens Afghanistan Resilience Trust Fund (ARTF) innen helse, utdanning, matsikkerhet og sosiale sikkerhetsnett/jobbskaping fikk 14 millioner mennesker tilgang til helse- og ernæringstjenester. 6,7 millioner mennesker, inkludert 63 000 kvinner, fikk midlertidig lønnet arbeid gjennom ulike jobbprogrammer. 1,5 millioner husholdninger fikk nødvendige varer som bl.a. såkorn, som bidro til at hveteproduksjonen økte med 30 pst. Støtten bidro også til nødforsyning av drikkevann og hygienepakker og at syv millioner barn fikk læremateriell. FNs Special Trust Fund for Afghanistan (STFA) er en annen viktig kanal for norske bidrag. Fellesfondet for 17 FN-organisasjoner utvikler tiltak basert på lokale behov. STFA bidrar med grunnleggende tjenester, jobbskaping, klimatilpasning og støtte til flyktninger. Fremme av menneskerettigheter og likestilling er sentralt i begge fondene, ARTF og STFA. Klimatilpassede tiltak støttes også gjennom FNs utviklingspro-

gram (UNDP), som dessuten tilrettelegger for dialog om klimatilpasning mellom *de facto* myndighetene og nasjonale og internasjonale aktører.

Støtte til utdanning er en viktig del av norsk bistand til Afghanistan. Flyktninghjelpen har de siste årene oppnådd gode resultater innen utdanning for barn i krise og på flukt. I perioden 2020–2023 nådde organisasjonen 145 000 barn, hvorav 83 000 var jenter. I 2024 har organisasjonen møtt byråkratiske hindringer fra utdanningsdepartementet, bl.a. krav om lokale partnerskap i utdanningsprogrammer. Dette har ført til betydelige forsinkelser, men Flyktninghjelpen har likevel fortsatt å tilby rettshjelp til internt fordrevne, inkludert informasjonsmøter, rådgivning om land- og eiendomsrettigheter, samt spørsmål knyttet til identitetspapirer.

Gjennom støtte til Danish Assistance to Afghan Rehabilitation and Technical Training (DAARTT) har Norge finansiert bygging av 18 barneskoler i 2023 og 2024, med ytterligere 17 under oppføring. At jenter har tilgang til undervisning på disse skolene, er en forutsetning for den norske støtten. DAARTT har arbeidet for få flere barn inn i skolen og bedre kvaliteten på utdanningen. Norge har også støttet Agency for Technical Cooperation and Development (ACTED), Kirkens Nødhjelp og Afghanistankomiteen i arbeidet med utdanning, yrkesopplæring og næringsutvikling. I 2024 opprettet ACTED 11 yrkesopplæringssentre. Talibans restriksjoner knyttet til jenters utdanning har medført at ACTED ikke har kunnet gjennomføre utdanningsprogrammet fullt ut som planlagt. 69 pst. av Kirkens Nødhjelps målgruppe innen yrkesopplæring og næringsutvikling har oppnådd økt inntekt. Særlig unge kvinner viste fremgang i 2024. Videre fikk 487 ungdommer yrkesopplæringskurs, og 96 pst. av disse fikk ny jobb etter kurset. Afghanistankomiteen nådde i 2024 ut til 31 535 jenter og 36 322 gutter med ulike utdannings- og yrkesopplæringskurs.

Norsk støtte til integrert landsbygdutvikling tar utgangspunkt i lokale behov og forutsetninger med vekt på å forbedre matsikkerhet gjennom effektivt og klimatilpasset landbruk, tilgang til vann, småskala næringsutvikling og jobbskaping. Støtten er kanalisert gjennom bl.a. ACTED, Danish Committee for Aid to Afghan Refugees (DACAAR), Kirkens Nødhjelp og Afghanistankomiteen. Bærekraftig forvaltning av naturressurser og klimatilpassede tiltak har bl.a. bidratt til at bøndenes livskvalitet i provinsene Faryab og Jawzjan har bedret seg. Matsikkerheten er betydelig styrket, fra 36 pst. ved oppstarten i 2022 til 64 pst. ved utgangen av 2024. Samtidig er det lagt grunnlag

for langsiktig ressursforvaltning og økt klimatilpasning. Kirkens Nødhjelp opprettet 209 grupper for forebygging av klimarelaterte katastrofer i perioden 2020–2024, hvorav 33 grupper i 2024. Totalt fikk 402 kvinner lederstillinger i disse gruppene, hvilket er flere enn de 380 planlagte.

Afghanistan er blant landene med høyest mørdedødelighet i verden og har svært begrensede helsetjenester for kvinner. Norsk støtte gjennom Afghanistankomiteen bidrar til drift av klinikker for kvinner og barn, drevet av kvinner. I 2024 fikk over 54 000 kvinner tilgang til reproduktiv helsehjelp gjennom disse klinikkene. Våren 2024 ble 400 nye studenter tatt opp ved de fire regionale helsefagskolene som støttes av Afghanistankomiteen. Skolene utdannet jordmødre, sykepleiere, laboratorieteknikere, farmasøyter og fysioterapeuter og var eneste studiemulighet for kvinner fram til *de facto* myndighetene også stengte helsefagskolene for kvinner i desember 2024. Alle de 156 avgangsstudentene rakk å avlegge avsluttende eksamen før skolene ble stengt.

Under Taliban er tilgang til tjenester innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter ytterligere begrenset. Dette rammer jenter og kvinner spesielt hardt. Den norske støtten til International Planned Parenthood Federation (IPPF) og den nasjonale medlemsorganisasjonen Afghan Family Guidance Association (AFGA) har vært avgjørende for å redde liv og forebygge sykdom hos kvinner og spedbarn. IPPF og AFGA tilbyr livreddende seksuelle og reproduktive helsetjenester av høy kvalitet til kvinner og jenter. AFGA har jobbet lokalt med et nettverk av 24 familiehelsehus, to mobile helseteam og en satellittklinikk. Her tilbys et bredt spekter av tjenester, inkludert familieplanlegging, mødre- og barnehelse og psykososial støtte. Norge bidrar også til driften av AFGAs sykehus for mødre og nyfødte som har ført til lavere dødelighet blant mødre og spedbarn i regionen rundt Kabul. I 2024 mottok over 130 000 kvinner og jenter helsetjenester, hvorav over 69 000 var seksuelle og reproduktive helsetjenester. I tillegg fikk over 11 000 kvinner og jenter tilgang til psyko-sosial støtte og tjenester relatert til seksuell og kjønnsbasert vold.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 316,2 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 35 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. En reduksjon i bevilgningen vil redusere omfanget av

Norges helhetlige støtte til Afghanistan. Innsatsområder som beskytter og fremmer kvinner og jenters rettigheter forsøkes skjermet.

Post 73 Ukraina og naboland, kan overføres

Alle partiene på Stortinget står bak Nansen-programmet for Ukraina – det største støtteprogrammet for et land i krig i Norges historie. Programmet inkluderer både militær, sivil og humanitær støtte til Ukraina og er delt mellom Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet. Den tverrpolitiske støtten til Ukraina gjenspeiler at Russlands ulovlige angrepskrig er en trussel mot Norges sikkerhet og et brudd på prinsipper som er avgjørende for våre nasjonale interesser.

På grunn av Russlands brutale krigføring har Ukraina enorme militære, sivile og humanitære behov. Hvis Ukraina skal lykkes med å stå imot Russlands angrep og gjenoppbygge landet, er det avgjørende at Norge og andre støttespillere fortsetter sin solide støtte. For 2026 foreslår regjeringen derfor å videreføre den sterke støtten til Ukraina under Nansen-programmet på 85 mrd. kroner. Støtten i 2026 foreslås fordelt med 15 mrd. kroner i sivil støtte og 70 mrd. kroner i militær støtte til Ukraina.

Siden Nansen-programmet ble opprettet i mars 2023 har det blitt både utvidet og forlenget. Med regjeringens budsjettforslag for 2026 vil programmet bli ytterligere utvidet til 274,5 mrd. kroner for perioden 2023–2030. Se Forsvarsdepartementets Prop. 1 S (2025–2026) for omtale av den militære støtten under Nansen-programmet.

Bevilgningen på denne posten dekker størsteparten av Utenriksdepartementets del av Nansen-programmet, som i hovedsak skal gå til energisikkerhet, gjenoppbygging og driftsstøtte til ukrainske myndigheter, humanitær bistand og støtte til privat sektor, samt sivil støtte til Moldova. I tillegg forvalter Norfund investeringsmidler til Ukraina-fondet, jf. omtale under kap. 165 *Norfund*. Driftsmidler til forvaltningen av programmet ligger under kap. 100 og 140 *Utenriksdepartementet* og kap. 141 *Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)*.

Den sivile støtten skal i utgangspunktet gis som tilskudd, ikke lån. Støtten skal være ubunden og uten krav til kjøp av norske varer og tjenester. God koordinering med ukrainske myndigheter og internasjonale partnere om innretningen av støtten er viktig for å sikre at midlene brukes i tråd med Ukrainas behov og bygger opp under demokratiske institusjoner, rettsstaten og et sterkt sivilsamfunn i Ukraina. De humanitære prinsippene

skal ligge til grunn for all humanitær innsats. Den humanitære bistanden skal være komplementær til ukrainske myndigheters arbeid og bidra til å styrke lokal respons.

Ukraina og Moldova er definert som utviklingsland og kvalifiserer for å ta imot utviklingsbistand iht. OECDs regelverk for offisiell utviklingsbistand (ODA). Det er likevel ikke all støtte til utviklingsland som kan rapporteres som ODA. For å sikre nødvendig fleksibilitet åpnes det for at den foreslåtte bevilgningen unntaksvis også kan gå til annen sivil bistand.

Risikohåndtering

Regjeringen legger stor vekt på betydningen av god kontroll og revisjon i et land som er i krig og mottar svært stor internasjonal bistand. I lys av behovet for å gi Ukraina nødvendig og rask støtte legges en høyere risikoaksept enn normalt i norsk bistand til grunn. For å redusere risikoen kanaliseres støtten som hovedregel gjennom etablerte organisasjoner med dokumentert leveringsevne, god kapasitet og grundige kontrollsystemer.

Korrupsjonsrisiko er utfordrende for både norsk og internasjonal støtte til Ukraina. Utover risiko for korrupsjon er det også risiko for feilinvesteringer, risiko forbundet med at støtte kan misbrukes eller komme på avveie, makroøkonomisk risiko og risiko for at humanitær innsats politiseres. Regjeringen vurderer at Norge vil løpe en enda større risiko ved å *ikke* støtte Ukraina i landets forsvarskamp mot Russlands aggresjon.

Regjeringen har nulltoleranse for økonomiske misligheter og redegjorde særskilt for dette til Stortinget i Revidert nasjonalbudsjett for 2025. Risikostyring er derfor en helt sentral del i forvaltningen av Norges støtte til Ukraina. Det gjennomføres løpende risikovurderinger av partners kontrollsystemer. Et eget risikoregister for kartlegging av korrupsjonsrisiko er etablert. Alle varslede saker følges opp med adekvate tiltak og ev. rettsforfølging.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Ukraina kan selv bestemme over egen framtid.
- Statsfinansiell stabilitet og kritiske samfunnsfunksjoner er opprettholdt.
- Styresett er forbedret, i tråd med kravene fra EU til kandidatland.
- Liv er reddet, nød er lindret og menneskelig verdighet er ivaretatt.

- Mennesker i nød har fått nødvendig beskyttelse og assistanse i tråd med de humanitære prinsippene.

Prioriteringer 2026

Europas sikkerhet og stabilitet avhenger av at Russland ikke kommer seirende ut av angrepskrigen mot Ukraina. For at den ukrainske befolkningen skal evne å stå imot Russlands utmattelseskrig er det avgjørende at landets myndigheter holder hjulene i gang og kritiske samfunnsfunksjoner blir opprettholdt. Dersom den ukrainske staten kollapser økonomisk eller forsvarsstyrkene ikke lenger kan understøttes av sivilsamfunnet, svekkes også de militære evnene.

Norge ønsker å støtte Moldovas selvstendighet, territoriale integritet og europeiske integrasjon. Et politisk stabilt, sikkert og velstående Moldova er i norsk, moldovsk og europeisk interesse.

Norsk støtte vil i hovedsak kanaliseres gjennom etablerte kanaler, som Verdensbanken, Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), det europeiske energifelleskapet for å utvide det indre energimarkedet i EU til tredjeland som Ukraina (Energy Community), FN, Røde Kors-bevegelsen og norske og andre internasjonale humanitære partnere under Nansen-programmet.

Likestilling er et viktig premiss for demokratiske og frie samfunn. Likestilling er derfor et integrert mål på tvers. Norge vil støtte tiltak som styrker jenters og kvinners rettigheter, deltakelse og posisjon i arbeidslivet og samfunnet. Tiltak som styrker deres tilgang til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og som bekjemper kjønnsbasert vold vil prioriteres. I dette arbeidet vil multilaterale organisasjoner og sivilsamfunnsaktører være viktige samarbeidspartnere.

Driftsstøtte, sikker energiforsyning og gjenoppbygging av sivil infrastruktur

Driftsstøtte til ukrainske myndigheter og sikring av landets energiforsyning vil være avgjørende for at landet skal ha kapasitet til å gjennomføre nødvendige reformer. Sivil støtte til Ukraina vil også bidra til å opprettholde ukrainsk motstandskraft ved at de mest sårbare, barn, flyktninger og internt fordrevne fortsatt får livsviktig bistand og tilgang til bl.a. husly, mat, vann og sanitærtjenester, utdanning og helsehjelp.

Det er et stort behov for støtte til drift av den ukrainske staten slik at den kan levere tjenester til

befolkningen. Norge vil bidra til dette primært gjennom Verdensbankens flergiverfond Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF), som dekker bl.a. boliger, energi, infrastruktur og samferdsel.

Russlands fullskalainvasjon av Ukraina medfører økt risiko for radioaktive utslipp og at radioaktivt materiale kan komme på avveie. Samarbeid med ukrainske myndigheter og aktører om nødvendig regelverksutvikling, økt sikkerhet og sikring ved kjernekraftverk og andre atomanlegg, kartlegging og kontroll av strålekilder og forurensning, samt tiltak for å hindre smugling av nukleært og annet radioaktivt materiale, vil videreføres. Testing av varslingsprosedyrer for atomhendelser vil også videreføres. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har ansvaret for å følge opp atomhandlingsplanen og forvalte midlene til atomsikkerhet i Ukraina gjennom Nansen-programmet. Se også omtale under kap. 118 *Utenrikspolitiske satsinger*, post 72 *Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.* og kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 71 *Europa og Sentral-Asia*.

Humanitær innsats

De humanitære behovene er store og komplekse. Betydningen av fleksibel og forutsigbar humanitær støtte forsterkes ytterligere ved redusert internasjonal humanitær finansiering. Redusert humanitær støtte påvirker landets evne til å stå imot den russiske krigføringen.

I tråd med Nansen-programmet vil Norge i 2026 fortsette å kanalisere norsk humanitær støtte gjennom FNs nødhjelpsappeller for Ukraina, FNs humanitære landfond for Ukraina, den internasjonale Røde Kors-bevegelsen og internasjonale og norske humanitære organisasjoner. Det vil gis prioritet til å nå ut med akutt nødhjelp og livredende humanitær assistanse til de mest sårbare langs frontlinjene og i de mest krigsutsatte lokalsamfunnene. Beskyttelse av sivile, inkludert barn, prioriteres. Støtte til internt fordrevne og andre sårbare grupper med husly, mat, vann og sanitærtjenester, utdanning, helse og psykososial støtte, tiltak mot seksualisert vold, samt humanitær minerydding, prioriteres også. Den humanitære støtten vil hjelpe krigsrammede med nødstrøm og reparasjoner av strøm- og vannforsyninger. Vektlegging av å styrke lokal kapasitet vil fortsette i 2026.

Norge gir også høy prioritet til arbeidet med å sikre god og effektiv koordinering av den humanitære innsatsen, inkludert samhandlingen med

ukrainske myndigheter og langsiktige gjenoppbyggingsaktører. Norge vil fortsette å bidra med humanitær støtte til den regionale flyktningresponsen, med hovedfokus på Moldova. Gjennom den humanitære innsatsen og humanitært diplomati vil Norge fortsette å kreve at folkeretten, herunder internasjonale menneskerettigheter og humanitærretten, respekteres.

Norge vil i 2026 også fortsette å donere medisinsk utstyr, legemidler, ambulanser og materiell som ukrainske myndigheter etterspør gjennom Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sitt samarbeid med EUs sivile beredskapsmekanisme (UCPM). Dette inkluderer samarbeid med EU og Ukraina om medisinsk evakuering (medevac). Norge er det eneste landet som tilbyr faste ukentlige medevac-flyvninger til europeiske sykehus. Mange land har kapasitet for sykehusbehandling, men ikke egnede transportmuligheter. Norges samarbeid med EU bidrar til at kapasiteten som finnes på sykehus i Europa brukes på en koordinert og effektiv måte og avlastar ukrainsk helsevesen.

Næringslivets deltakelse i gjenoppbygging av Ukraina

Gjenoppbyggingsbehovene i Ukraina er allerede i dag så store at de ikke kan finansieres av offentlig kapital alene, og behovene vil bare øke ytterligere fremover. Å investere i Ukraina innebærer en svært høy risiko for privat sektor. Dette er noe næringslivet er klar over. De ordninger som tilbys bl.a. av Eksportfinansiering Norge (Eksfin) har imidlertid en viss avbøtende og risikoreduserende effekt. Det forventes at norsk næringslivs interesse for å investere i og handle med Ukraina vil akselerere kraftig i fremtid. For å sikre tilførsel av privat kapital i mellomtiden er det nødvendig at det offentlige legger til rette for bredt anlagte risikoreduserende tiltak. Ukraina har behov for utenlandske direkteinvesteringer allerede nå mens krigen pågår, for å holde hjulene i eget næringsliv i gang. Ytterligere tiltak for å utløse mer risikovillig kapital og fondsinvesteringer vil vurderes. Tiltak for bedring av rammevilkår og tilgang til finansiering rettet mot små og mellomstore bedrifter vil bli prioritert.

Regjeringen foreslår en dobling av overføringen til Norfunds Ukraina-fond som ble opprettet i desember 2024. Norfund skal bidra til bærekraftig næringsliv og jobber i Ukraina. Dette er langsiktige investeringer som ikke ellers ville blitt gjennomført på grunn av den høye risikoen i Ukraina. Fondet vil investere i fornybar energi, finansiell inkludering og bærekraftige virksomheter, som i

verdikjeden for landbruk og grønn infrastruktur. For ytterligere omtale av Norfunds Ukraina-fond vises det til kap. 165 *Norfund*, post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet*.

Støtte til Ukraina-vinduet under Norads bedriftsstøtteordning vil også prioriteres. Å bygge opp under et anstendig ukrainsk næringsliv står sentralt i ordningen. Mottakere er pålagt å vurdere risiko for økonomisk misligheter og tverrgående hensyn, både menneskerettigheter i krig og konflikt, kvinner og likestilling, klima og miljø, og anti-korrupsjon. Regelmessig oppfølging sørger for at risikostyring og internkontroll også hos partnerne bidrar til å forebygge risikoen for misligheter.

Innovasjon Norge har etablert tilstedeværelse i Kyiv med eget kontor, samlokalisert med det norsk-ukrainske handelskammeret (NUCC). På bakgrunn av de erfaringer som gjøres, og de behov som etter hvert tydeliggjøres, bør det kunne åpnes for å styrke de økonomiske rammene for denne type norsk tilstedeværelse i Ukraina. Dette bør gjøres i nær dialog med både norsk og ukrainsk næringsliv.

Demokrati, menneskerettigheter og godt styresett, ansvarliggjøring av Russland

Verden står i en global verdikamp der Ukraina er førstelinjen i forsvaret for folkeretten og demokratiske verdier. Regjeringen vil derfor prioritere støtte til menneskerettigheter og demokrati i Ukraina. Dette vil omfatte støtte til justissektorreform og rettslig ansvarliggjøring av Russlands brudd på folkeretten, samt støtte til sivilsamfunnsaktørers virksomhet. Ukraina-relaterte aktiviteter i globale programmer i regi av FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC), Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utviklings (OECD) skattesenter, Basel-instituttets internasjonale senter for tilbakeføring av stjålne verdier (ICAR) og Verdens tollorganisasjon (WCO) vil støttes.

Rapport 2024

Ukraina kan selv bestemme over egen framtid

Russlands væpnede angrep på Ukraina er et åpenbart brudd på FN-pakten, som gir Ukraina rett til å utøve selvforsvar i henhold til paktens artikkel 51. Internasjonal militær støtte er avgjørende for Ukrainas mulighet til å utøve sitt legitime selvforsvar, vinne tilbake kontroll over sine landområder og trygge egen befolkning. Den sivile støtten bidro til å opprettholde sivil infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, samt frigjøre midler til det ukrainske forsvaret.

Statsfinansiell stabilitet og kritiske samfunnsfunksjoner er opprettholdt

Ukraina bruker store deler av eget statsbudsjett til krigsinnsatsen. Det gjør at myndighetene er avhengig av ekstern finansiering for å opprettholde offentlige tjenester. I 2024 fortsatte Nansen-programmet å støtte Ukraina i en krevende tid. Norsk finansiering var avgjørende for å sikre drift og stabilitet i viktige samfunnsfunksjoner. Driftsstøtte, kanalisert gjennom Verdensbanken, bidro til å kunne utbetale sosiale stønader og pensjoner, samt lønninger til offentlig ansatte som lærere, helsearbeidere og kriseresponspersonell. Verdensbankens Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF) bidro til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner på flere områder. Norsk støtte sørget for at 380 000 elever fikk et forbedret skoletilbud gjennom oppgraderinger og reformer. 12 000 barn i avsidesliggende områder fikk gratis skoleskyss for å kunne fortsette sin skolegang. Innen helse fikk 5,2 millioner barn vaksiner, og 6,2 millioner mennesker fikk tilgang til primær- og mentalhelsetjenester. 473 000 ukrainere fikk tilgang til rehabiliteringsprogram. Landbruket ble styrket ved at 33 000 bønder fikk tilgang til finansiering, og reparasjoner av strømmettet gav 300 000 husstander tilbake strømmen.

Sikker tilgang til energi er en nøkkelkomponent i støtten til Ukrainas evne til å bestemme over egen framtid. Gjennom støtte til Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), bidro Norge til å sikre Ukraina tilstrekkelig gass for produksjon av strøm og varme for befolkningen. Sammen med EBRDs finansiering, bidro støtten til å dekke 74 pst. av landets importbehov i 2024.

Gjennom FNs utviklingsprogram (UNDP) initiativ for grønn energigjenreisning bidro Norge med omtrent 200 MW for å støtte og styrke Ukrainas energisektor. Programmet dekket akutte behov for reservekraft effektivt gjennom leveranser av kritisk utstyr, spesielt i regioner som Odesa, Kharkiv, Zaporizjzja og Dnipropetrovsk. Resultatet ble mer stabil strømforsyning for over 1,5 millioner ukrainere. Gjennom EBRD støttet Norge opprettholdelse av funksjonaliteten i strømmettet, som også var utsatt for hyppige angrep. Denne støtten ble brukt til nødvendige reparasjoner, kritiske driftsutgifter og fornybar produksjon.

I samarbeid med Det nordiske miljøfinansieringsselskapet Nefco og EBRDs E5P-fond, opprettholdt Norge samtidig støtten til energieffektivitet

og utrulling av grønn teknologi i kommunal sektor. E5P-fondet finansierte 29 energieffektiviseringsprosjekter innen fjernvarme, fornybar energi, transport og energieffektivisering av offentlige bygg i ukrainske kommuner.

Norge bidro til å styrke ukrainske myndigheters kapasitet til å avdekke smugling av radioaktivt materiale og øke sikkerheten ved kjernekraftverkene i landet. Norge var i 2024 største bidragsyter til EBRDs internasjonale samarbeid for Tsjornobyl (ICCA). Midler til Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) bidro til tilstedeværelse av inspektører fra IAEA på alle de ukrainske kjernekraftverkene og anskaffelse av teknisk utstyr for å øke atomsikkerheten.

I 2024 ble satsingen på næringsutvikling og privat sektor utvidet. Regjeringen ga Norfund et mandat til å investere i Ukraina gjennom et eget Ukraina-fond, og det ble lansert en bedriftsstøtteordning for Ukraina for å få fram investeringsklare prosjekter. Av 70 søknader fikk tre prosjekter innvilget støtte. Prosjektene dreier seg om å utvikle fornybar energi og bygge en logistikkterminal for å fremme handel med EU.

Videre bidro støtten til Det norsk-ukrainske handelskammeret til økt internasjonal kontakt for ukrainsk næringsliv gjennom 89 tilrettelegginger for norske og ukrainske selskaper. Tidligere støtte gitt til krigsforsikring gjennom Verdensbankens garantiinstitutt (MIGA) ledet i 2024 til garantiutstedelser på 86 mill. USD, samt at 45 mill. USD i privat kapital ble mobilisert.

Norge inngikk også avtaler om støtte til mikro- og småbedrifter i Ukraina og gav bidrag gjennom Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC) for å øke investeringene i Ukraina. Dette bidro til å opprettholde økonomisk aktivitet og å bevare arbeidsplasser og skatteinntekter til den ukrainske staten.

Moldova

I 2024 bidro norsk støtte til Moldova med humanitær bistand og støtte til energi, utdanning, styresett, demokrati og reformer. Budsjetstøtte til myndighetene gjennom Verdensbankens flergiverfond M-GROW bidro til å håndtere sosiale stønader til ukrainske flyktninger og andre grupper i en sårbar situasjon. Støtten bidro også til å styrke rammebetingelsene for privat sektor og særlig til digital forenkling for eksportører. Dette gav nesten 1 mill. USD i økte eksportinntekter fra små og mellomstore bedrifter. Flergiverfondet støttet også energieffektiviseringstiltak av skoler.

Gjennom støtte til EBRD, bidro Norge til å sikre tilstrekkelig gass for produksjon av strøm og varme for befolkningen i Moldova. Sammen med EBRDs finansiering, bidro støtten til å dekke 73 pst. av Moldovas behov for gass i 2024 og var dermed utslagsgivende for Moldovas forsyningssituasjon. Gjennom EBRD-fondet E5P støttet Norge også energieffektiviseringstiltak og utrulling av grønn teknologi i kommunal sektor innen områder som transport, avfallshåndtering og effektivisering av fjernvarme i offentlige bygg.

Styresett er forbedret, i tråd med kravene fra EU til kandidatland

Ukraina

Langsiktig reformarbeid innenfor styresett, domstolene, utdanningssektoren, menneskerettigheter og åpenhet, i tråd med OECDs og EUs medlemskapskrav, legger til rette for demokratisering og europeisk integrasjon. Gjennom Verdensbanken og flergiverfondet URTF bidro Norge til å støtte reformarbeidet i Ukraina i tråd med kravene i EU-tilslutningsprosessen. For eksempel ble det nye formatet for å forberede offentlige investeringsprosjekter i tråd med EU-krav innført. Støtte til gjennomføringen av den nye strategien for utdanning, som er i tråd med EU-utdanningsstandarder, ble også gitt.

Europarådet støtter ukrainske myndigheter med å tilpasse lover og rettspraksis til europeiske standarder. Handlingsplanen i Ukraina bidrar til å beskytte Ukrainas demokrati og styrking av demokratiske institusjoner og prosesser, for å sikre at framtidige valg kan gjennomføres i henhold til europeiske valgstandarder. Prosjekter for å styrke kommuners motstandsdyktighet og kapasitet til å levere sosiale tjenester på en åpen og inkluderende måte ble støttet. En ny lov for lokalt demokrati, utarbeidet ved hjelp av Europarådet, som utvider mulighetene for lokal deltakelse i beslutninger ble iverksatt. Et koordineringssenter for ofre for og vitner til internasjonale forbrytelser ble operativt. Statistisk sentralbyrå (SSB) støttet sin ukrainske motpart, Derzhstat, med generell styrking av institusjonen, arbeidsmarkedsstatistikk, kjønnsdisaggregert statistikk og for å oppnå kravene for integrasjon med EU-statistikken.

FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women) bisto ukrainske myndigheter med å styrke lovgivning og tjenester til ofre for konfliktrelatert seksualisert vold. De bidro også med rådgivning for å tilpasse ukrainsk lovgivning til internasjonale standarder, som Europarådets

konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, Istanbulkonvensjonen. UN Women bidro også med rådgivning om likestilling og kvinners rettigheter knyttet til EU-tilpasning av ukrainsk lovgivning og politikk på mange områder, bl.a. om likelønn.

Støtte til FNs overvåkingsoppdrag for menneskerettigheter i Ukraina (HRMMU) bidro bl.a. til dokumentasjon om og verifisering av 12 456 drepte sivile i krigen fra februar 2022 til desember 2024. Deres analyser og observasjoner har blitt brukt i beslutningsprosesser av FNs sikkerhetsråd, FNs menneskerettighetsråd, Den europeiske menneskerettighetsdomstolen samt Europarådet og OSSE. Særlig prioriterte saker inkluderte behandlingen av russiske krigsfanger, ratifisering av Istanbul-konvensjonen, rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og integrering av menneskerettigheter i humanitære planer.

Støtten til FNs overvåkingsoppdrag for menneskerettigheter i Ukraina (HRMMU) bidro i 2024 også til å dokumentere 1 524 tilfeller av menneskerettighetsbrudd. De publiserte seks tematiske rapporter om menneskerettighetssituasjonen, samt månedlige oppdateringer om sivile tap. HRMMUs arbeid ble referert til i nærmere 15 000 medieartikler globalt.

Støtte til Norsk senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo bidro i 2024 til at Ukraina regulerte bruken av en menneskerettighetsbasert og ikke-tvangsbasert avhørsmetode i nasjonale forskrifter. Ukraina lanserte også et pilotprosjekt for Barnehus-modellen, en tverrfaglig tilnærming som gir barn utsatt for vold eller overgrep en trygg arena der politi, helsevesen og barnevern samarbeider. Støtte til International Commission for Missing Persons (ICMP) bidro til styrket styresett i Ukraina gjennom bedre forvaltning av rettsmedisinske data, opplæring i internasjonale standarder for etterforskning av krigsforbrytelser og innføring av et nasjonalt digitalt system for identifisering av savnede personer, i samarbeid med helsemyndighetene.

Det ukrainske sivilsamfunnet har en nøkkelrolle i å sikre lokal forankring, deltakelse og kontroll med gjenoppbyggingsprosessen. En ny tilskuddsordning som skal bidra med å styrke ukrainske sivilsamfunnsorganisasjoner ble etablert i 2024.

Moldova

Moldova holdt høsten 2024 presidentvalg og folkeavstemning om å forankre ambisjoner om EU-medlemskap i grunnloven. Et knapt flertall stemte

for å grunnlovsfeste målet om EU-medlemskap, men Moldovas pro-europeiske utvikling vil avhenge av kommende valg.

Norge bidro gjennom UNDP til å styrke den moldovske valgkommisjonen innen digitale systemer, cybersikkerhet og med opplæring av valgfunksjonærer og velgeropplysning. International Media Support (IMS) og Insitute for War and Peace Reporting (IWPR) mottok støtte for å styrke media og sivilsamfunnets evne til å stå imot desinformasjon og sørge for at befolkningen hadde tilgang til nøytral og faktabasert informasjon i opptakten til, under og etter valget.

Gjennom Europarådet støttet Norge moldovske myndigheter med menneskerettighets-, demokrati og rettsreformer, i tråd med europeisk integrasjon og EUs krav til medlemsland. I justis-sektoren bidro Europarådet med anbefalinger om oppdateringer av straffeloven og styrking av Ombudspersonens kontor. Nye lover ble vedtatt og overvåkningsmekanismer etablert for å forebygge vold mot kvinner og seksuell utnyttelse av barn. Lovverk og institusjoner som jobber for å bekjempe desinformasjon og valglovgivning ble styrket.

Liver reddet, nød er lindret og menneskelig verdighet er ivaretatt. Mennesker i nød har fått nødvendig beskyttelse og assistanse i tråd med de humanitære prinsippene

Omtalen under rapporterer om begge mål under ett pga. nær sammenheng i måloppnåelse. Norge gir støtte gjennom koordinerte nødhjelpsappeller, og samarbeidspartnerne rapporterer om resultatene på aggregert nivå.

Ukraina

I 2024 ga Norge 3 mrd. kroner i humanitær bistand til Ukraina og flyktningerrespons i naboland gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen, internasjonale og norske humanitære partnere. Det ble inngått nye, flerårige avtaler med syv norske strategiske humanitære partnere – Caritas, Flyktninghjelpen, Kirkens Nødhjelp, Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redd Barna og SOS Barnebyer.

Samtidig gikk samlet internasjonal finansiering av de humanitære appellene for Ukraina og naboland ned. FNs koordinerte nødhjelpsplaner ble derfor redusert i omfang og budsjett sammenlignet med 2023, med en tydelig prioritering av de mest sårbare menneskene med størst behov for nødhjelp. Dette omfatter kvinner, barn og eldre personer, marginaliserte grupper og personer

med nedsatt funksjonsevne. FN, Røde Kors-bevegelsen, internasjonale og norske humanitære partnere ga livsviktig nødhjelp som mat, vann og sanitærtjenester, helsehjelp og medisiner, samt hjelp til husly til om lag 8,4 millioner mennesker i Ukraina. Av disse var 59 pst. kvinner og jenter, 19 pst. barn og 34 pst. eldre. Bruk av kontanter i bistanden var effektivt for å nå nesten 3,9 millioner av de mest sårbare menneskene. Flyktninghjelpen var en viktig norsk aktør på dette feltet.

Den humanitære bistanden bidro også med utstyr for å reparere kritisk infrastruktur som elektrisitet, varme og vannforsyninger, spesielt for å hjelpe krigsrammede gjennom vinteren. Den humanitære innsatsen bidro til å isolere og reparere boliger og offentlige bygg, og gi alternativ oppvarming og strømkilder til skoler, helsefasiliteter og privatboliger.

Økt samarbeid med lokale organisasjoner er en viktig målsetting i den humanitære innsatsen i Ukraina. Gjennom støtte til FNs humanitære landfond for Ukraina (UHF) bidro Norge til å styrke den lokale humanitære responsen. I 2024 tildelte UHF 42 pst. av midlene til nasjonale og lokale partnere.

En viktig del av norsk støtte til matsikkerhet gikk gjennom Verdens matvareprogram (WFP). WFP bisto 2,9 millioner mennesker i Ukraina med kontantbistand eller matrasjoner. Mer enn 59 pst. av mottakerne var kvinner. Majoriteten av de som mottok assistanse bodde nær frontlinjen i øst og sør, hvor utfordringene med sikker tilgang til mat er mest alvorlig. Gjennom Grain from Ukraine-initiativet eksporterte WFP 64 500 tonn ukrainsk produsert korn for å bistå hungersrammede mennesker i elleve land.

Beskyttelse av sivile er sentralt i norsk humanitær bistand. Støtte til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Flyktninghjelpen bisto med beskyttelse av internt fordrevne og krigsrammede familier i Ukraina gjennom tjenester som juridisk hjelp, husly og annen livsnødvendig bistand. UNHCR alene bidro til at mer enn 525 000 mennesker mottok kontantstøtte for å kunne kjøpe mat og nødvendige varer. 189 000 personer mottok livsnødvendige artikler som varme tepper, klær og hygieneprodukter. 169 000 personer fikk hjelp til husly.

FNs barnefond (UNICEF) er en viktig partner i arbeidet med beskyttelse av barn og unge. UNICEF sørget for at 2,5 millioner barn i Ukraina fikk tilgang til humanitær hjelp, hvorav 480 000 fikk tilgang til utdanning. UNICEF bisto 760 000 barn med mental og psykososial støtte. Videre sikret de tilgang til vann og sanitære forhold for 5,8 millioner mennesker. Norsk støtte har særlig

vært innrettet mot UNICEFs arbeid med beskyttelse av barn og støtte til ukrainske myndigheter til sporing, reintegrering og gjenforening av barn fra Russland og okkuperte områder. I 2024 ble 1 240 barn reintegrert i Ukraina. Gjennom Redd Barna har Norge støttet veiledning og tjenester for sårbare barn og deres foreldre.

Den internasjonale Røde Kors-komiteén (ICRC) bidro gjennom sitt beskyttelsesarbeid til å spore savnede personer, sette krigsfanger i kontakt med sine familier og bistå barn og andre sårbare med å krysse grensen tilbake til eget land. ICRC var helt sentral i arbeidet med å skape forståelse og respekt for de humanitære prinsippene og internasjonal humanitær rett.

Gjennom Verdens helseorganisasjon (WHO), og Røde Kors-bevegelsen bidro Norge til å styrke det ukrainske helsesystemet. Dette inkluderte å levere akuttmedisinsk utstyr, utvidelse av mobile helsetjenester, støtte til helsefasiliteter i frontlinjen og styrking av overvåking av sykdommer.

Psykososial støtte, mental helse og traumebehandling er en stadig viktigere del av responsen til de humanitære partnerne. En voksende andel ukrainere, både sivile, soldater og veteraner, sliter med traumer som følge av krigen. Gjennom bl.a. Røde Kors-bevegelsen har Norge bistått i arbeidet med mentale helseutfordringer.

Gjennom FNs befolkningsfond (UNFPA), Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp bidro Norge til seksuelle og reproduktive helsetjenester og beskyttelse mot seksualisert og kjønnsbasert vold, bl.a. gjennom mobile psykososiale team nær frontlinjene.

Minerydding er viktig både som humanitær innsats og som en forutsetning for å drive landbruk og bygge opp igjen Ukraina. Norsk Folkehjelp og organisasjonen HALO Trust bidro til å rydde 3 949 188 kvadratmeter land for miner og udetonerte eksplosiver med norske midler i 2024. Også WFP og FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) mottok støtte innen landbruk og minerydding.

I 2024 fortsatte Norge å donere medisinsk utstyr, legemidler, ambulanser, materiell og annet utstyr som ukrainske myndigheter etterspør gjennom EUs sivile beredskapsmekanisme, UCPM. Norge har siden Russlands fullskalakrig mot Ukraina donert over 5 000 tonn med utstyr til Ukraina.

Norges medevac-samarbeid med EU og Ukraina ble gitt høy prioritet i 2024. Den norske innsatsen ble beskrevet av EU-kommisjonen som en bærebjelke i den europeiske medevac-støtten til Ukraina. 655 pasienter ble fraktet til Norge og

andre europeiske land ved hjelp av norsk lufttransport i 2024, og 82 personer fikk behandling i Norge. Fra oppstart av medevac-ordningen i 2022 og frem til utgangen av 2024, hadde 2 144 pasienter blitt fraktet til Norge og andre europeiske land og 426 pasienter blitt behandlet i Norge.

Moldova

Norge bidro gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen og norske frivillige organisasjoner med humanitær støtte til flyktninger fra Ukraina i nabolandene. Moldova er et særlig prioritert naboland i den FN-koordinerte humanitære responsen, og sårbar lokalbefolkning får støtte i tillegg til flyktninger fra Ukraina. Norge var blant de største humanitære giverne i Moldova. Ifølge FN fikk rundt 100 000 mennesker humanitær støtte i Moldova i 2024, hvorav ca. 40 000 barn. Støtten inkluderte bl.a. hjelp til å skaffe husly og kontantoverføringer til 56 000 ukrainske flyktninger og 27 000 moldovske vertsfamilier. Sentrale partnere i den norske humanitære responsen var Caritas, Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), Flyktninghjelpen, Norges Røde Kors, UNHCR, UNICEF og WFP.

Budsjett 2026

Av den totale sivile støtten under Nansen-programmet for Ukraina foreslås det bevilget 14 413,1 mill. kroner for 2026 under denne posten. Dette er en økning på 1 972,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025.

Den sivile delen av Nansen-programmet økes med 2,5 mrd. kroner sammenlignet med 2025 og reflekterer Norges sterke støtte til Ukraina. Samtidig foreslår regjeringen at 500 mill. kroner av Nansen-programmet legges under kap. 165 *Norfund* fordelt med 250 mill. kroner på post 72 *Risikokapital Ukraina-fondet* og 250 mill. kroner på post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet* til investeringer i Ukraina.

I 2025 er den humanitære bistanden til Ukraina og flyktningrespons i naboland på om lag 3 mrd. kroner. For 2026 er det foreløpig planlagt å øke den humanitære bistanden til 3,5 mrd. kroner, en økning på 500 mill. kroner sammenliknet med 2025.

Driftsmidler til styring og forvaltning av Nansen-programmet ligger under kap. 100 og 140 *Utenriksdepartementet* og kap. 141 *Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)*. For 2026 foreslås det å videreføre styrkingen av forvaltning og oppfølging av Nansen-programmet fra Revidert nasjo-

nalbudsjett for 2025 og flytte ytterligere 16,8 mill. kroner til kap. 100, post 01 *Driftsutgifter* til Utenriksdepartementets styring av Nansen-programmet, 1 mill. kroner til kap. 140, post 21 *Spesielle driftsutgifter* for økte driftsutgifter i Direktoratet for strålevern og atomberedskap og 9,6 mill. kroner på kap. 141, post 01 *Driftsutgifter* til Norads forvaltning av Nansen-programmet. Med dette vil det sammen med flyttinger i 2024 og 2025 være satt av 86,9 mill. kroner av Nansen-programmet til drift i 2026.

Det vises også til romertall XV om fullmakt for hele Nansen-programmet for Ukraina og forslag til vedtak under romertall XI om deltakelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonal bank og fond for Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD). Usikkerhet rundt endringer i valutakurser ved kapitaløkninger håndteres ved en fullmakt til overskridelse, jf. forslag til vedtak under romertall III for EBRD og Europarådets utviklingsbank.

Det vises også til romertall X om utbetaling av tilskudd, hvor det foreslås at tiltak under denne posten kan utbetales til avsetning for tap ved utlåns-, egenkapital- eller garantiinstrumenter hos tilskuddsmottaker.

Post 75 Afrika, kan overføres

Bevilgningen dekker bilateral bistand til land i Afrika sør for Sahara med hovedvekt på langsiktig utviklingssamarbeid.

Støtten skal innrettes ut fra lokal kontekst, prioriteringer og behov i hvert enkelt land eller region.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål i regionen:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.

I planlegging og gjennomføring av tiltak på land- og regionnivå, f.eks. av støtte til matsikkerhet og utdanning, skal også målformuleringene på de tematiske postene hensyntas.

Prioriteringer 2026

Det forventes at den økonomiske utviklingen for mange afrikanske land vil fortsette i positiv retning, samtidig er det en utfordring å sikre en bærekraftig og inkluderende vekst, som bidrar til

jobbskaping og kommer hele befolkningen til gode. Manglende tilgang på finansiering, inflasjon og høye lånekostnader forblir utfordrende. Myndigheter i flere afrikanske land etterspør samarbeid for å styrke næringslivet, øke sysselsettingen, samt til å forbedre ressursmobilisering og forvaltning.

Sikkerhet og stabilitet er en utfordring på store deler av kontinentet. Flere land preges av væpnet konflikt, ustabilitet og voldelig ekstremisme. Det er fortsatt krig i Sudan, og Sahellandene (Burkina Faso, Mali og Niger) har vedvarende ustabilitet og terrorangrep. Land som Sør-Sudan og Etiopia er sårbare for ny konflikt. Konflikten øst i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) preger regionen.

Store deler av Afrika er blant de mest sårbare områdene i verden for klimaendringer, med omfattende tørke, flom, og sand- og støvstormer. Ekstremvær har påvirket arbeidet for matsikkerhet, bl.a. ved at flom og oversvømmelser har forårsaket ødeleggelser av avlinger, veier og annen infrastruktur.

Fattigdom og store ulikheter fortsetter å påvirke livet i mange afrikanske land. 33 av verdens 45 minst utviklede land er i Afrika. Bevilgningen skal bidra til samfunnsendring og til å bygge lokale, nasjonale og regionale institusjoner som kan ivareta befolkningens behov. Posten skal gi prioritet til land der Norge har et langsiktig og bredt utviklingssamarbeid slik som DR Kongo, Etiopia, Ghana, Malawi, Mosambik, Nigeria, Sahellandene, Somalia, Sudan, Sør-Sudan og Tanzania. Enkelte andre land mottar også støtte.

Norsk innsats i 2026 skal videreføre arbeidet for sikkerhet og stabilitet, godt styresett, sosio-økonomisk utvikling og bekjempe ulikhet. Støtten til klima og klimatilpasning er sentrale prioriteringer. Tiltakene skal støtte opp under kvinners rettigheter og likestilling. Innsatsen for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter løftes som en særlig prioritering.

Regjeringen vil bidra til tiltak innen finansforvaltning, næringslivets rammevilkår og nasjonal ressursmobilisering. Tilgang til mer og renere energi og bærekraftig ressursforvaltning står sentralt i samarbeidet med flere afrikanske land.

I store deler av Afrika hindres utvikling og fattigdomsreduksjon av vold og politisk ustabilitet. Regjeringen ønsker å bidra til en helhetlig tilnærming som styrker sammenhengen mellom humanitær assistanse, akutt nødhjelp og utviklingssamarbeid. Støtten skal avbøte langsiktige effekter av ulike kriser på landnivå på en måte som er inkluderende, bærekraftig og som bidrar til at landene

selv kan håndtere disse og framtidige utfordringer. Dette omfatter også støtte til tiltak som er rettet mot bærekraftige løsninger for flyktninger, fordrevne og vertssamfunn.

Regjeringen vil fortsette å støtte regionale organisasjoner og institusjoner i Afrika. Den Afrikanske Union (AU) vil, sammen med sub-regionale organisasjoner, forbli sentrale samarbeidspartnere for å bevare en regelbasert verdensorden og i freds- og sikkerhetssammenheng.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt

Norges strategiske partnerskap med Den afrikanske union (AU) har bidratt til å styrke unionens arbeid med konfliktforebygging, respons på kriser og konflikter, deriblant til videreutvikling og operasjonalisering av et nettverk av kvinnelige fredsmeklere, AU FemWise. Ved å sekondere afrikanske eksperter gjennom NORCAP, fortsetter Norge å bidra til å heve AUs kapasitet og kompetanse, innen områder som blå økonomi (havbasert næringsaktivitet) og innen sivile bidrag til fredsinnsett.

Støtten til Intergovernmental Authority for Development (IGAD) og organisasjonens engasjement på Afrikas Horn har bidratt til at IGAD har kunnet opprettholde sin rolle i dialog- og forsoningsprosesser i bl.a. Somalia og Sør-Sudan.

I DR Kongo har den norske støtten til FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women) bidratt til gjennomføringen av landets handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet, både på nasjonalt og lokalt nivå. Dette har bl.a. ført til mer aktiv deltakelse av kvinner i fredsprosessen i Tanganyika, en provins øst i landet der en skjør fred nå konsolideres. Eksempelvis er det etablert en radiokanal der kvinnelige journalister lager programmer om tema som kvinners rettigheter, fred og sikkerhet. Radiokanalen når ut til mer enn 4,5 millioner innbyggere i Tanganyika og i grenseområdene i Burundi og Tanzania.

I Etiopia støttet Norge det nasjonale programmet for å demobilisere og reintegrere tidligere soldater, som bidrar til å øke sikkerheten og stabiliteten i post-konfliktsituasjoner.

I Ghana bidro norsk kjernestøtte til at Kofi Annan International Peacekeeping Training Centre (KAIPTC) oppfylte sine mål om å levere kapasitetsbygging innen afrikansk fred og sikkerhet. Norsk støtte bidro bl.a. til å øke evnen til De vestafrikanske staters økonomiske felleskap (ECOWAS) og AU til å levere på egne mandater om å sikre fred og sikkerhet i Afrika. Gjennom

UNDP sitt Atlantic Corridor-prosjekt bidro norsk støtte til å styrke lokalsamfunns motstandsdyktighet mot voldelig ekstremisme og radikalisering i nordlige deler av Ghana, Togo, Benin og Elfenbenskysten.

Som en respons til ungdomsopprøret i Kenya i juni 2024 bidro Norge gjennom FNs flergiverfond til å digitalisere kontakt mellom myndighetene og ungdommen, bl.a. ved å gi mulighet for innspill online til myndighetenes lovforslag.

Arbeidet i regi av UNDP for lokale fredsbyggende tiltak i Sør-Libya har bidratt til at lokale fredsbyggings- og utviklingskomiteer ble etablert og skolert. Komiteene utarbeidet lokale fredsbyggings- og utviklingsplaner som ble iverksatt i 2024. Tiltakene er definert med utgangspunkt i lokalsamfunnets egne prioriteringer, med vekt på tilgang til grunnleggende tjenester, jobbskaping og fredelig sameksistens.

I Mali har norsk støtte til fredsbevaringsskolen (L'école de maintien de la paix – EMP) bidratt til økonomisk og sosial utvikling. Sosialt samhold i lokalsamfunn er styrket bl.a. ved at det er bygget bro mellom sivile og sikkerhetsstyrker. Det er også gitt støtte til kvinnelige ledere ved å gi dem kunnskap om politiske prosesser, budsjettstyring og lokal ressursmobilisering.

I Nigeria har støtte via UN Women bidratt til at flere kvinner deltar aktivt i politikken, samt i fredsprosesser, konfliktforebygging og konfliktløsning. Nigerianske myndigheter og en rekke andre aktører har vært involvert i planleggingen og gjennomføringen av programmet, som bl.a. har bidratt til utviklingen av den tredje nasjonale handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet. Videre har støtte til et pilotprosjekt i regi av UNDP styrket delstatsmyndighetenes og sivilsamfunnets kunnskap og kapasitet til å håndtere klima- og sikkerhetsutfordringer. Det ble etablert informasjonssystemer som muliggjør bedre beslutningstaking, jobbmuligheter innen grønn økonomi, og det ble tilrettelagt for økt grensehandel.

I Somalia utgjør Al-Shabaab og andre ekstreme grupperinger fortsatt en betydelig kilde til ustabilitet. Gjennom et treårig stabiliseringsprogram, igangsatt i mai 2023, har Nordic International Support Foundation (NIS) gjenoppbygget kritisk infrastruktur. Nye administrasjonsbygg, markedsinfrastruktur og samfunnshus er tatt i bruk. Det legges vekt på å vurdere konfliktsensitivitet i bistandstiltak og å dokumentere dette.

I Sør-Afrika fornyet Norge samarbeidet med Utenriksdepartementet om opplæring i fredsmegling på det afrikanske kontinentet, med særlig vekt på kvinnelige meglere. Partnerskapet tilrette-

legger for erfaringsutveksling på tvers av landegrensene og etablering av nettverk for meglere. Videre bidro norsk støtte til sørafrikanske tenketanker som er spesialisert på fred, forsoning og sikkerhet til et bedre kunnskapsgrunnlag om konfliktbildet på det afrikanske kontinentet.

I Sør-Sudan bidro norsk støtte til de sentrale overvåkningsmekanismene for fredsavtalen fra 2018. Mekanismene har til tross for svak fremgang i gjennomføringen forblitt viktige for å opprettholde legitimiteten til avtalen. Norsk støtte til FNs fredsbevarende operasjon i Sør-Sudan (UNMISS) har økt straffeforfølgningen etter alvorlige seksuelle overgrep. Operasjonen har økt sin støtte til såkalte mobile domstoler. UNMISS arbeider tett med lokalt politi, påtale- og domstolsapparat for både en økning i antallet domfellelser og bedring av det kvalitative nivået på etterforskning, rettergang og domfellelser. Prosjektet gir innbyggere som ikke har hatt tilgang til formelt rettsvesen på mange år på nytt tilgang til dette.

I Sudan har norsk støtte til Development Studies and Research Institute (DSRI) ved Universitetet i Khartoum bidratt til at nettverk og samarbeid innen kvinner, fred og sikkerhet (KFS) har blitt styrket. Prosjektet har som mål å gjennomføre Den nasjonale handlingsplanen for KFS basert på FN Resolusjon 1325. Innretningen er endret til en mer desentralisert tilnærming på grunn av krigen. Tiltak tilpasset lokal kontekst bidro til å styrke kunnskapen om kvinner, fred og sikkerhet. 2 000 personer fikk opplæring i KFS-agendaen og prosjektledelse, noe som styrket lokalledede initiativ i 10 delstater.

Styresett er forbedret

Innsatsen knyttet til dette målet omfatter støtte til stats- og institusjonsbygging, demokratisering, deltakelse, likestilling og utjevning av forskjeller, inkludert støtte til gjennomføring av valg og til å styrke sivil samfunn gjennom strategisk samarbeid med utvalgte lokale organisasjoner.

I Angola har et forskningsprogram bidratt til å styrke godt styresett gjennom kapasitetsbygging av forskere, sivilsamfunn og institusjoner, samt bred formidling av kunnskapsbaserte analyser om demokrati, ansvarlig økonomisk forvaltning og lokalt selvstyre. Programmet har gitt verdifull innsikt i olje- og gruvesektorens samfunnsmessige konsekvenser og styrket forståelsen av domstolens rolle og utfordringer. Satsingen har ført til økt forskningskompetanse nasjonalt, inkludert fullførte master- og doktorgrader, og fremmet mer informert samfunnsdebatt.

I DR Kongo har samarbeidet med Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) om å bekjempe menneskehandel og moderne slaveri i småskalagruver i konfliktprovinsene i Øst-Kongo styrket myndighetenes evne til å etterforske og straffeforfølge bakmenn. Ofrene har fått bedre tilgang til støttetjenester, både psykososiale, sosio-økonomiske og juridiske.

Norge videreførte sin støtte til UNDPs valgstøttefond i Malawi. Midlene har bl.a. finansiert opplæring av politiet i konflikthåndtering, samt utvidet dialog mellom Malawi Electoral Commission, politiske partier og sivilsamfunn for å forebygge vold og øke tilliten til valgprosessen. Valgstøttefondet har også bidratt med kompetanse i forbindelse med et nytt velgerregister koblet til National Registration Information System. 7,2 millioner stemmeberettigede er registrert i den foreløpige listen, hvorav 57 pst. kvinner.

Ved hjelp av norsk faglig og finansiell støtte har myndighetene i Mosambik fått styrket kapasitet og kompetanse på energifeltet. Norsk støtte gjennom et flergiverfond i Verdensbanken, har bidratt til at Mosambik har oppnådd en økning i tilgang til elektrisitet, fra knappe 5 pst. ved årtusenskiftet til nærmere 54 pst. ved utgangen av 2024.

I Tanzania har den norsk-støttede tankesmien Research on Poverty Alleviation (REPOA) bidratt til arbeidet med Tanzanias utviklingsvisjon frem mot 2050 og til arbeidet med skattereform, gjennom deltagelse i presidentens skattekommisjon. Tanzania Media Women's Association Zanzibar har støttet 702 kvinnelige politiske kandidater, og bidratt til at andelen kvinner i ledende verv økte til 37 pst. Norge har også samarbeidet med FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF) og deres LoCAL program om støtte til presidentens kontor og deres arbeid med desentralisert klimafinansiering. Programmet bistår lokale myndigheter i arbeidet med lokal klimatilpasning med vekt på klimasmart landbruk. Prosjektet har styrket lokale myndigheters kapasitet til å gjennomføre klimatilpasning, og bidrar til realiseringen av Tanzanias nasjonalt fastsatte klimamål (NDC).

Norge har videreført støtten til FNs flergiverfond i Somalia med øremerkede tiltak for å fremme inkluderende politikk, lokalt styresett og styrking av resultatoppnåelsen for FNs programvirksomhet i landet. Fondet støttet Somalias nasjonale ID-myndighet, NIRA, hvor 90 000 innbyggere ble nyregistrerte i det nasjonale folkeregisteret. Offisiell folkeregistrering er ett av mange viktige skritt i utviklingsarbeidet, statsbyggingsprosessen og gjennomføringen av valg. Støtte til Verdensbankens Somalia Multi-Partner

Fund bidro videre til å styrke offentlige leveranser av grunnleggende tjenester, gjennom å styrke nasjonale systemer for utdanning og helsetjenester etter tiår med giverfinansiering på utsiden av de nasjonale systemene og utenfor nasjonale budsjett.

Norsk støtte til en inkluderende og Sudan-ledet demokratisk og sivilstyrt fredsprosess ble videreført gjennom Global Partners Governance (GPG) og How to Build Up. Støtten bidro til å styrke Taqadum, etablert i 2024 som den bredeste og sterkeste samlingen av sudanske sivile krefter. Dette bidro til å forsterke den sivile stemmen og dialog rundt arbeidet med å få slutt på krigen. Støtte til Norsk Folkehjelp har bidratt til styrking av ungdomsnettverket Sudanese Youth Network (SYN) og etableringen av ungdomsavdelinger i Sudan og seks naboland. Dette har resultert i utforming av en ungdomsagenda for å få slutt på krigen, til bruk i påvirkningsarbeid i Sudan og internasjonalt.

I Sør-Sudan har støtten til UNDP-programmet Governance and Economic Management Support (GEMS) bidratt til å styrke kapasitet i offentlig finansforvaltning. Det ble etablert systemer og operativ kapasitet i sentrale offentlige institusjoner som Aid Information Management System (AIMS) i Finans- og planleggingsdepartementet (MoFP) for å bidra til at bistand inkluderes i den nasjonale budsjettplanleggingen. Programmet har styrket teknisk kapasitet i flere myndighetsinstitusjoner. Dette inkluderer gjennomgang av diverse lovgivning forespeilet i fredsavtalen (R-ARCSS). Mer enn ti lovforslag har blitt gjennomgått og innført som lov etter å ha blitt godkjent av presidenten. Programmet har styrket kapasiteten i offentlig sektor, noe som har ledet til bedre koordinering, kommunikasjon og samarbeid mellom ulike myndighetsinstitusjoner samt bedret samarbeid med utviklingsaktører.

Uganda er vertsland for om lag 1,7 millioner flyktninger. Med norske midler har myndighetene i Uganda samarbeidet med UN Women for å ytterligere styrke sitt arbeid med flyktninger. Resultatet av dette samarbeidet har bl.a. vært produksjon av bedre data som igjen gjorde det mulig å tilpasse bistanden til ulike behov for flyktninger og vertssamfunn. Snaue 1 100 kvinner, hvorav 70 pst. var flyktninger og 30 pst. fra vertssamfunn, fikk opplæring i å uttrykke seg, påvirke endringer og ta beslutninger i lokalsamfunnet. Dette representerer små, men viktige skritt for bedre styresett på lokalt nivå.

Uganda har fått en mer stabil og forutsigbar strømtilførsel bl.a. ved at Norge har støttet det

statlige kraftproduksjonsselskapet Uganda Electricity Generator Company Limited (UEGCL) slik at de har økt sin evne til å drive og vedlikeholde to store vannkraftverk. Institusjonssamarbeid mellom Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE) og Uganda Electricity Regulator Authority (ERA) har bl.a. resultert i at ERA har blitt bedre i stand til å fastsette vilkår, herunder strømtariffer, som gir incentiver til private selskaper som ønsker å investere i fornybarsektoren.

Den økonomiske og sosiale utviklingen er styrket

I Angola har et prosjekt med UNFPA for å styrke seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) i fem provinser, nådd over 950 ungdommer med opplæring i SRHR og HIV-forebygging, og etablert lokale ungdomsveiledere for videre kunnskapsdeling. Provinsmyndighetene har vist eierskap ved å dekke kostnader knyttet til etablering av trygge rom og helsesentre for overlevende etter kjønnsbasert vold.

UNFPA i Egypt bidrar gjennom sine partnere til innovative og bærekraftige modeller som adresserer seksuell og kjønnsbasert vold og styrker kvinners og jenters rettigheter. 2 400 unge voksne fikk opplæring i reproduktiv helse, kjønnsbasert vold og skadelige skikker, samt ekteskapsveiledning. Arbeidet mot kjønnslemlestelse rettes også mot gutter og menn og mange har blitt mobilisert som forkjempere for saken. Sosiale medier er brukt effektivt og UNFPA har derfor nådd ut til svært mange gjennom et utvalg av menn som har levert sitt tydelige budskap om at kjønnslemlestelse må opphøre.

I DR Kongo har samarbeid med WFP, FAO og UNICEF gitt økt matproduksjon og bedre levekår for lokalsamfunn, og økt kunnskap om ernæring. Det legges særlig vekt på å få kvinner med i programmet. Samarbeid med UNFPA styrket nasjonale helsesystemer, tjenester for familieplanlegging, mødrehelse og forebygging av seksuelt overførbare infeksjoner.

I Etiopia fortsatte Norge å støtte myndighetenes arbeid med reform av utdanningssektoren med vekt på kvalitet og tilgang, samt på utdanning i krise og konflikt via støtte gjennom Redd Barna, UNICEF og Verdensbanken.

Norsk støtte til landbrukssektoren i Etiopia var knyttet til klimasmart landbruk og har bidratt til å videreutvikle bærekraftige landbruksteknikker med vekt på jordhelse og utvikling av vannings-systemer. Norsk støtte har bidratt til at småbønder har hatt en sterk økning i produksjonen av korn og grønnsaker og bedret tilgang til markeder.

Gjennom fellesprogrammet med UNICEF og UNFPA bidro Norge til å fremme helserettigheter for risikoutsatte unge i Etiopia på områder som skadelige skikker, kjønnslemlestelse, og seksuelle og reproduktive helserettigheter. Mer enn 100 000 ungdommer har fått ulike tjenester inkludert prevensjon, HIV-testing og økonomisk støtte for å bli registrert i lokalsamfunnsbaserte helseforsikringsordninger som gir tilgang til gratis primærhelsetjenester.

I Ghana ble Brasa-initiativet, et forsknings- og støtteprosjekt for seksuelle minoriteters rettigheter, gjennomført under ledelse av UNFPA. Prosjektet leverte omfattende bistands- og støtte-tjenester innen helse- og rettighetsspørsmål gjennom et koordinert nettverk av trygge og pålitelige lokale organisasjoner.

I Kenya bidro Norge til at over 7 000 personer i særlig sårbare grupper i vertssamfunn rundt de store flyktningleirene i Kenya fikk kontantstøtte. Prosjektet gjennomføres sammen med EUs støtte til flyktningebefolkningen inne i leirene.

På Madagaskar har WFP og UNICEF med norsk støtte bl.a. bidratt til at over 4 000 underernærte barn, gravide og ammende kvinner i syklo-nutsatte områder har mottatt matvarestøtte og at skoler har hatt tilgang til rent vann. Norsk samarbeid med FAO har gitt gode resultater for bønder i tørkerammede områder i form av økt, mer diversifisert og næringsrik produksjon. Videre har norsk støtte til UNFPA bidratt til å styrke kvinners seksuelle og reproduktive helserettigheter på Madagaskar. Eksempelvis har norsk støtte bidratt til en økning i antallet nye brukere av moderne prevensjonsmidler fra 1,5 millioner til 2,5 millioner i 2024 og bidratt til rehabilitering av sykehus som fikk omfattende materielle skader under syklonen Freddy i 2023.

I Malawi har Kirkens Nødhjelp gjennom Transform-samarbeidet arbeidet for å styrke lokale matsystemer og styrke motstandsdyktighet mot klimaendringer blant landbruksavhengige husholdninger på landsbygda. Dette har resultert i en betydelig økning i målgruppens gjennomsnittlige inntekt som er fem-doblet siden 2021. Programmet har effektivt forbedret økonomisk stabilitet og redusert negative mestringsstrategier blant småskala-bønder. Målgruppens matsikkerhetssituasjon er forbedret og 61 pst. oppgir at de spiser minst tre måltider om dagen. 66 pst. av husholdningene oppgir at de hadde matreserver i den kritiske perioden i mars 2024. 47 405 kjøkkenhager er etablert og 19 880 frukttrær er distribuert, noe som har gitt husholdningene bedre tilgang til næringsrik mat og redusert sykdom og dødelig-

het blant gravide og barn under fem år. I tillegg har 63 789 husholdninger fått bedre markedstilgang for sine produkter.

Støtten til National Smallholder Farmers' Association of Malawi (NASFAM) har resultert i økt salg av spesielt mat til skolematprogrammer, maisgryn og ris. NASFAM skapte et overskudd som er tilstrekkelig til å dekke deres kjerneoperasjonskostnader.

Joint Programme for Girls Education (JPGE) i Malawi omfattet fire distrikter og 199 grunnskoler, og ga nærmere 260 000 elever næringsrike, lokalt produserte skolemåltider, noe som forbedret oppmøte og reduserte underernæring. Programmet bidro også til et tryggere skolemiljø og inkluderte 33 248 jenter utenfor skolen i ikke-formell grunnleggende leseopplæring. Over 1 million ungdommer (597 501 jenter og 487 601 gutter) fikk tilgang til ungdomsvennlige helsetjenester fra 2014 til 2024, og bruk av kondomer i JPGE-områdene var høyere enn gjennomsnittet for landsbygda nasjonalt.

I Mali og Niger har støtte til klimatilpasset matvareproduksjon gjennom partnerne IITA (International Institute for Tropical Agriculture) i Niger og Mali, og Care i Niger, bidratt å øke matproduksjonen, møte klimautfordringene og forbedre økonomisk og sosial utvikling. Norges partnere bidrar til å styrke matsikkerheten gjennom forbedrede avlinger. Begge prosjektene har tilført ny kunnskap til de nasjonale landbruksforskningsinstituttene (IER i Mali og INRAN i Niger), men også sørget for at folk på landsbygda får ny kunnskap om dyrkningsteknikker, sykdomsbekjempelse og frøsorter. Det har ført til større avlinger og mer ernæringsrik mat. Begge prosjekter kan dokumentere økte inntekter og styrket matsikkerhet, inkludert for kvinner og ungdom. I Mali gikk inntektene opp med 43 pst., og matmangelen ned med 25 pst. Halvparten av husholdningene valgte å bruke frø av bedre kvalitet og avlingene med kornprodukter steg med 16 pst. og grønnsaker med nesten 100 pst.

I Mali har norsk støtte bidratt til å bygge motstandsdyktighet hos sårbare grupper i områder nord og sentralt i landet som er hardt rammet av væpnet konflikt og berøres av stort antall internt fordrevne, gjennom støtte til økt matsikkerhet og til å redusere potensiale for konflikter.

I Nord-Mosambik har en norskstøttet skolematordning i regi av WFP gitt 41 000 skoleelever daglig tilgang til ernæringsrik mat. Norsk støtte til Norges Vel har gjort en digital inkluderingsløsning tilgjengelig for mer enn én million bønder som slik har fått tilgang til markeder og tjenestetil-

bud. Gjennom Beira-korridor-initiativet er vanningsinfrastruktur som ble ødelagt under syklo- nen Idai gjenoppbygget. 27 irrigasjonssystemer er reparert, med det resultat at 2 564 husholdninger nå kan produsere mat med fungerende vannings- systemer. Samarbeidet med Gorongosa nasjonal- park har bidratt til økt matsikkerhet og til reinte- greringen av tidligere soldater, og derigjennom til en mer bærekraftig fred. Over 8 000 kilo kaffe ble produsert gjennom prosjektet.

I Nigeria har støtten igjennom UNICEF bidratt til trygg, inkluderende utdanning og yrkesfaglig kompetanse for særlig utsatte barn og ungdom. Støtten er forankret i Safe Schools-erklæringen og Nigerias eget initiativ med samme navn. Prosjek- tet har bidratt til å øke antall barn som begynner med både formell og uformell grunnskoleutdan- ning, i tillegg til å kunne benytte seg av tjenester som bidrar til beskyttelse av barn.

Videre har støtte til FAO i Nigeria bidratt til å styrke matsikkerhet, ernæring og bærekraftig levebrød, som igjen er en forutsetning for økt sta- bilitet. Det er gjort betydelige fremskritt mot pro- sjektmålet om å forbedre mat- og ernæringssik- kerheten til sårbare vertssamfunn for flyktninger, samt hjemvendte og internt fordrevne.

I Sahel-regionen har Norge også støttet FNs befolkningsfond (UNFPA) i et regionalt program for å fremme seksuell og reproduktiv helse og bekjempe kjønnsbasert vold og kjønnslemles- telse. I samarbeid med myndighetene og sivilt samfunn har de tilbudt medisinsk, psykologisk og juridisk assistanse til ofre for kjønnsbasert vold, og bidratt til å endre sosiale normer. Prosjektet har bidratt til familieplanlegging og gitt jenter mulighet til yrkesopplæring, for på den måten bidra til å hindre at de blir giftet bort i ung alder med påfølgende tidlige graviditeter.

I Somaliland fikk 400 000 innbyggere tilgang til grunnleggende tjenester innen fiskeri, husdyr og transport gjennom støtten til Somaliland Development Fund.

I Sudan har støtten til UNFPA bidratt til styr- king av tjenester innen seksuell og reproduktiv helse (SRHR) og beskyttelse mot kjønnsbasert vold (GBV) for kvinner og jenter rammet av kon- flikt. Støtten gjennom Kirkens Nødhjelp for å avslutte kjønnslemlestelse (FGM/C) og tidlig- og tvangsekteskap (EFCM) nådde ut til over 37 000 personer i Sør-Kordofan. Gjennom Penal Reform International bidro norsk støtte til beskyttelse av rettigheter til kvinner på kanten av loven i Kas- sala-delstaten. Et integrert hjelpesenter ga juri- disk, psykologisk og medisinsk støtte til over 1 000 kvinner og jenter.

Krigsutbruddet i Sudan 15. april 2023 har gjort at langsiktig bistand har fått større innslag av humanitær innsats. I samarbeid med 11 lokale aktører, inkludert Emergency Response Rooms (ERR), bidro prosjektet med nesten 10 000 matrasjoner, fremmet koleraforebygging for over 31 000, og psykososial støtte til lokalbefolkning hardt rammet av konflikten. I tillegg bidro støtten til å styrke lokale strukturer og kriserespons, gjennom bl.a. kvinne- og ungdomsgrupper. UN-Habitat, med støtte fra Norge, bidro til økt vanntilgang, klimatilpasning og livskvalitet blant sårbare grupper i Red Sea delstaten. Rehabiliteringen av Mouj Dam ga over 50 000 mennesker døgnkontinuerlig tilgang til rent vann via solcelledrevne pumper. Den norske støtten til FAO bidro til å styrke matsikkerheten og livsgrunnlaget til over 270 000 småbønder i Gedaref, Sennar og White Nile. Gjennom den lokale organisasjonen SOS Sahel bidro norsk støtte til å styrke livsgrunnlag i konfliktberørte områder i Sør-Kordofan.

Med norsk støtte har Fish Force-akademiet ved Nelson Mandela University i Sør-Afrika konsolidert sin posisjon som en av Afrikas ledende institusjoner for håndhevelse av loven, regional koordinering og juridisk kompetanse innenfor fiskerisektoren. Akademiet har samarbeidet tett med internasjonale og regionale aktører som UNODC, WWF og SADC om opplæringsaktiviteter og faglig innspill på regelverksutvikling.

I Sør-Sudan bidro norsk støtte til en styrking av lokale institusjoner, inkludert lokale myndigheter, samvirker og lokalsamfunnsorganisasjoner for å bli uavhengige og effektive tjenestetilbydere i matsektoren. Støtte til IOMs Wau Town Project har hjulpet 540 fordrevne husholdninger som bodde i leire rundt Wau til å returnere til opphavsstedene sine. Dette var husholdninger som hadde uttrykt ønske om dette. Norsk støtte har også muliggjort at ytterligere 2 500 fordrevne i Wau har blitt selvhjulpne.

Norsk støtte til Rural Energy Agency (REA) i Tanzania bidro i 2024 til å øke tilgangen til strøm for bygdesamfunn, samt fremme produktiv bruk av energi for å skape lokal virksomhet og matsikkerhet. Dette gjorde det også mulig å tilby sosiale tjenester som helse, vann og utdanning, og bidro til arbeidsplasser og ren energi for matlaging. Tanzania nådde i 2024 en historisk milepæl ved å elektrifisere 99,9 pst. av alle landsbyer på fastlandet – opp fra kun 2 pst. i 2007. Videre har et norsk-støttet program, Productive Social Safety Nets, nådd mellom 900 000 og 1 000 000 ekstremfattige husholdninger med kontantoverføringer. Dette inkluderer funksjonshemmede i over 100 000 fat-

tige husholdninger, noe som er Tanzanias høyeste direkteutbetaling til denne gruppen noensinne.

Kvinner i Uganda opplever fortsatt betydelig økonomisk ulikhet. Norsk støtte til UN Women har bidratt til tilgang til lån og kapital for kvinner. Dette har skaffet mange kvinner flere inntektskilder og derved gjort dem mindre økonomisk sårbare.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 859 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 355 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 grunnet omprioritering til økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Dette vil i hovedsak innebære redusert støtte til de største mottakerlandene i Afrika.

Post 76 Asia, kan overføres

Bevilgningen dekker bistand til land i Asia og Oseania med hovedvekt på langsiktig utviklings-samarbeid, spesielt i Nepal og Myanmar.

De regionalt innrettede midlene fra Asia-posten bidrar samtidig til å støtte tematiske prioriteter, som klimatilpasning og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR).

I tillegg til støtten til enkeltland gis regional støtte gjennom klimaorganisasjonen International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD), Sammenslutningen av sørøst-asiatiske nasjoner (ASEAN) og via Asia Europe Foundation (ASEF).

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål i regionen:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.

I planlegging og gjennomføring av tiltak på land- og regionnivå, f.eks. av støtte til matsikkerhet og utdanning, skal også målformuleringene på de tematiske postene hensyntas.

Prioriteringer 2026

Tross fremgang flere steder i regionen er fattigdommen og relaterte utfordringer i flere asiatiske land fortsatt store. Mange av landene er videre svært sårbare for klimaendringer og miljøutfordringer, som også hemmer forsøkene på

bærekraftig utvikling. Strategiske, langsiktige og forutsigbare bidrag i disse landene utgjør en stor forskjell og gir betydelig synlighet for Norge, særlig i en verden med nedadgående total bistand.

Regjeringen vil fortsatt prioritere det langsiktige samarbeidet med Nepal innenfor fornybar energi, klima, inkluderende og velfungerende styresett, offentlig kvalitetsutdanning og likestilling. Høyt prioritert er også tiltak for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) og mot kjønnsbasert vold.

I Myanmar vil regjeringen fortsette å styrke kapasiteten og handlingsrommet blant aktører som arbeider for fred, inkluderende demokrati og menneskerettigheter. I tillegg prioriteres tiltak som styrker grunnleggende tjenesteyting med vekt på helse, inkl. SRHR, og utdanning, samt bedrer matsikkerhet og jobbskaping. Sammenhengen mellom utviklings-, humanitær- og fredsbyggingsinnsats, samt styrking av lokale organisasjoner og sivilt samfunn vil vektlegges.

Bevilgningen vil videre gå til prioriterte innsatser i andre strategisk viktige land, som Pakistan og Bangladesh. India, Indonesia og Kina prioriteres som bidrag til å lykkes globalt med det grønne skiftet og for å nå bærekraftsmålene. Indiastrategien er styrende for samarbeidet mellom Norge og India. I Indonesia prioriteres støtte til bærekraftig havforvaltning og tiltak mot marin forurensning. Regjeringen vil fortsette å fremme overgangen til fornybar energi i Vietnam og Indonesia.

Regjeringen viderefører det strategiske samarbeidet med ASEAN innenfor sektorer som er viktige for å nå bærekraftsmålene. Det gjelder klima og miljø, fornybar energi, bærekraftig havforvaltning og blå økonomi, handel og næringsutvikling, fred og konfliktløsning, menneskerettigheter samt utdanning. Regjeringen vil fortsatt støtte opp om klima- og utviklingssamarbeidet mellom de åtte medlemslandene i ICIMOD.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt

I Myanmar har Norge gjennom flergiverfondet Joint Peace Fund (JPF) og direkte støtte til lokale organisasjoner, bidratt til å opprettholde arenaer for dialog mellom sentrale etniske grupper, sivilsamfunnsaktører og tenke-tanker som arbeider med politiske dialogspor. Støtte til lokale kvinneorganisasjoner har bidratt til at kvinner inkluderes i dialog og innsatser, samt fremmer beskyttelse av sivile, inkludert mot konfliktrelatert seksuell vold. Dialogen er viktig for utviklingen av lokale sty-

ningsstrukturer og som forberedelser til en framtidig nasjonal politisk prosess.

I Bangladesh har norsk støtte til Partnerships for a Tolerant, Inclusive Bangladesh (PTIB) bidratt til å forebygge voldelig ekstremisme. PTIBs rapportering bidrar også til kunnskapsgrunnlaget til FNs utviklingsprogram (UNDP), og dermed mer målrettet innsats på feltet.

Gjennom FNs kontor for støtte til rettsoppgjøret etter Røde Khmers folkemord på 1970-tallet (UNAKRT) har Norge bidratt til at forbrytelsene, samt rettssakene mot de øverst ansvarlige lederne, blir dokumentert og tilgjengeliggjort for ettertiden.

Norges støtte til stiftelsen Asia Europe Foundation (ASEF) bidro til å styrke båndene mellom Europa og Asia innen offentlig forvaltning, akademia, kultur og media. Diplomater, forskere, journalister og ungdom fra begge kontinent har møttes for å lære om og drøfte aktuelle tema innen bl.a. forskning og innovasjon, helse, kultur og menneskerettigheter.

Styresett er forbedret

I India har bevilgningen bl.a. bidratt til innsatser hos myndighetene innen miljøvern. Marine arealplaner, utviklet med faglig støtte fra Miljødirektoratet, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for vannforskning (NIVA) og National Center for Coastal Research (NCCR), er tatt i bruk av styresmaktene for nye prosjekter i forbundsterritoriet Pondicherry. Så langt er fem prosjekter iverksatt i tråd med det nye planverket. NIVA og NCCR har også startet et prosjekt for økosystemregnskap og restaurering av økosystemer i mangroveskogen i delstaten Andhra Pradesh. FNs miljøprogram (UNEP) har koordinert den norske innsatsen mot marin forurensning. I 2024 ble det gjennomført en studie som analyserte status for gjennomføring og etterlevelse av forskriften om forbud mot engangsplastprodukter. Center for Science and Environment (CSE) har i 2024 drevet en dialogplattform for over 450 bykommuner om sirkulær økonomi og avfallshåndtering, samt bidratt til de internasjonale forhandlingene om en global avtale om plastforurensning ved å utføre relevante studier for prosessen. NIVA har, sammen med indiske partnere, bygget kapasitet hos myndighetene på delstatsnivå for overvåking av mikro- og makroplast og organiske miljøgifter i elver.

I Bangladesh har norsk støtte, via den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO), bidratt bangladeshisk arbeid knyttet til tilslutningen til Hong-

kong-konvensjonen (HKK), særlig etterlevelse av miljøregelverk og arbeidstakers rettigheter. I 2024 ble tre bangladeshiske verft sertifisert i henhold til HKK.

På Sri Lanka bidro støtten til People's Action for Free and Fair Elections (PAFFREL) til valgobservasjon i president- og parlamentsvalg i 2024. Valgene beskrives som de fredeligste på flere tiår. PAFFREL har også bidratt til at flere tusen mennesker med funksjonsnedsettelse har fått offisielt identifikasjonskort til bruk ved stemmegivning. Organisasjonen har arbeidet for valglovreform, fulgt opp brudd på valgloven og sørget for at valgmanntallet ble oppdatert og at ingen ble nektet stemmerett.

På Sri Lanka har norsk støtte til organisasjonen Search for Common Ground i 2024 også bidratt til å øke politisk deltakelse blant kvinner og bidro til at 300 kvinnelige lokalpolitikere fikk opplæring og bidrag til utviklingsprosjekter i sine nærområder. Flere nettverksgrupper for kvinnelige politikere ble etablert over hele landet.

I Nepal bidro Norge inn i to flergiversamarbeid knyttet til føderaliseringen av Nepal, Provincial and Local Government Strengthening Programme (PLGSP), samt et Verdensbank-ledet fond for offentlig finansforvaltning. Programmet har i 2024 digitalisert sentrale offentlige tjenester, som Nepals vegvesen og offentlig register. Programmet har samarbeidet med Nepals naturressurs- og finanskommisjon, som har ansvaret for fordeling av føderale midler til provinsene. Der har bl.a. bedre datatilførsel, mer rettfærdige fordelingsformler og bruk av insentiver for statlige overføringer blitt utarbeidet.

I Nepal støttet Norge også kapasitetsbygging gjennom Parliament Support Project. I 2024 deltok over 450 parlamentsmedlemmer, hvorav 52 pst. kvinner, i mer enn 170 opplæringstiltak. Programmet støttet bl.a. komitéarbeid, gjennomgang av lover, offentlige høringer, budsjettkontroll, velgermøter og styrking av parlamentenes institusjoner.

I Myanmar har Norge gjennom flergiverfond og lokale partnere bidratt til å styrke sivilsamfunn og øke motstandskraft i lokalsamfunn. Ved å arbeide opp mot framvoksende styringsstrukturer i konfliktområder har programmene bidratt til å styrke lokalt styresett. Støtte til kvinneorganisasjoner i og utenfor Myanmar har støttet kvinners deltakelse i beslutninger innen humanitære, freds- og utviklingssektorer, og synlighet på den globale arena. Myanmar-spesifikke etiske retningslinjer er utarbeidet og aktuelle aktører mottok relevant forebyggings- og responsmateriell for kjønnsbasert vold.

I Kina har Norge gjennom støtte til bl.a. China Council for International Cooperation on Environment and Development påvirket Kinas politikk i en mer klima- og miljøvennlig retning. Videre har prosjekter med Miljødirektoratet som norsk partner bidratt til utviklingen av et nasjonalt karbonmarked, økt kompetanse om plastforsøpling og effekter på marint miljø i Kina, samt forbedret utslippsregnskapet for metan og foreslått tiltak for utslippsreduksjon. Norges støtte har også bidratt til forbedret kunnskapsgrunnlag om bærekraftig akvakultur gjennom et samarbeid mellom Havforskningsinstituttet og deres kinesiske partner og bidratt til klimasmart og -robust landbruk gjennom Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).

Den økonomiske og sosiale utviklingen er styrket

I India støtter Norge bl.a. utvikling av klimasmart landbruk. For eksempel har NIBIO, sammen med lokale indiske partnere, utviklet innovative og klimatilpassede teknologier for ris og annet jordbruk i fire pilotdistrikter. Norge har også bidratt til klimatilpasning gjennom flere ulike innsatser. Fridtjof Nansens Institutt (FNI), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og andre partnere har støttet lokale frøbanker, utviklet metoder for å fase ut drivhusgasser og kartlagt alternative energikilder til CO₂.

Støtte til tiltak innen mødre- og barnehelse var også en del av norsk innsats i India i 2024. FNs befolkningsfond (UNFPA) og Norway India Partnership Initiative (NIPI) har bidratt til å forbedre SRHR gjennom økt tilgjengelighet til prevensjonsmidler, opplæring av jordmødre og forbedret seksualundervisning i offentlig skole og utvikling av metoder. Center for Catalyzing Change (C3) har støttet tiltak mot barneekteskap i delstaten Chattisgarh. Prosjektet har bistått jenter som faller ut av skolen med leksehjelp, slik at de fullfører grunnskolen. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har støttet partnerskap for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning gjennom faglig samarbeid. Miljøorganisasjonen Afroz Shah Foundation i Mumbai har, gjennom sitt arbeid med avfallshåndtering, redusert bruk av engangsplass med mer enn 9,5 millioner enheter.

På Sri Lanka bidro støtten til Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) prosjekter til bekjempelse av fattigdom og økt matsikkerhet, særlig for sårbare husholdninger nord i landet. Over 970 småbønder og oppdrettere har økt sine inntekter. Gjennom prosjektet med IKT-organisasjonen Sri Lanka Association for Software and Services Companies

(SLASSCOM) har Norge bidratt til å fremme bærekraftig vekst og innovasjon i Sri Lankas IKT-sektor, inkludert økt teknologibevisssthet blant kvinner og unge. Støtten til Women Development Centre Kandy har bidratt til over 200 voldsofre har blir tatt imot på organisasjonens krisesenter, som også har bidratt med juridisk rådgivning og yrkesrettet opplæring til over 1 000 kvinner og jenter.

I Nepal har samarbeid med FNs befolkningsfond (UNFPA) ført til flere og bedre tjenester for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) blant jenter og kvinner i de to provinsene med størst utfordringer (Madhesh og Sudhuraschim). Prosjektet har bl.a. bidratt til at 41 flere klinikker på landsbygda tilbyr trygg abort.

Gjennom prosjektet for forebygging og bekjempelse av kjønnsbasert vold har UNFPA i Nepal, med norsk støtte, bl.a. samarbeidet med helsedepartementet for å utforme en ny nasjonal handlingsplan for krisesentre. Tiltakene i handlingsplanen vil bidra til å opprettholde tjenester blant landets 92 krisesentre og sørger for at de innlemmes i øvrige helseplaner og strategier.

I 2024 ble et av de nepalske kraftlinjeprojektene som ledes av Asiabanken, med norsk finansiering, avsluttet, og et nytt påbegynt. Prosjektet har også bidratt til elektrifisering av avsidesliggende lokalsamfunn som ikke er nådd gjennom Nepals egne tiltak for elektrifisering. Et annet prosjekt med Asiabanken har bidratt til effektivisering av kraftleveransene fra flere vannkraftprosjekter til Katmandu.

I Nepal har også Prosjektet Renewable Energy for Resilient Agro-Food Systems (RERAS), ledet av FNs utviklingsprogram (UNDP), oppnådd å styrke mat- og ernæringssikkerheten til 1 725 husstander så langt. En betydelig andel av disse husholdningene ledes av kvinner. Prosjektets innsats innen bærekraftig landbruk, bedret ernæring og klimatilpasset jordbruk har foreløpig nådd rundt 10 000 personer, bl.a. gjennom å fremme dyrking av lokale vekster.

Norsk støtte til ICIMOD bidro til å fremme kunnskap om klimaendringer og konsekvenser av disse i tillegg til å teste og anbefale virkemidler for klimatilpasning for landene Himalaya-regionen.

I Bangladesh støttet Norge tiltak mot marin forsøpling bl.a. gjennom FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO). Tross enkelte utfordringer gjennomførte prosjektet 24 nasjonale opprydningsaksjoner med over 13 000 frivillige og 53 lokale organisasjoner for å fjerne plastavfall. Prosjektet har også gjennomført en sirkulærøkonomimodell i kystområder som Cox's Bazar, øya Saint Martin's, Sita Kunda og Barisal.

I Pakistan bidro Norge, gjennom FNs barnefonds (UNICEF) prosjekt Education for Out of School Children and Adolescents in Pakistan. I 2024 fullførte den første kohorten, 2 040 elever (hvorav 1 475 jenter), sin utdanning. Støtte til FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjons (UNESCO) Girls Lower Secondary Education Programme, avsluttet i januar 2024, har bidratt til at 1 773 jenter har blitt innrullet i offentlig grunnskole.

I 2024 nådde den pakistanske sivilsamfunnsorganisasjonen Aahung, med bl.a. norsk støtte, ut til over 26 806 unge i sitt arbeid for bedre seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Gjennom kvinneorganisasjonen PODA har Norge bidratt til å øke jenters kunnskap om rettigheter i ekteskapet. Støtte til FNs befolkningsprogram (UNFPA) bidro til å styrke kapasiteten til det offentlige helsevesenet innen familieplanlegging og informasjon om prevensjonsmidler i Punjab. Kvinners reelle tilgang til familieplanlegging og helsetjenester ble dermed styrket gjennom støtte til familieplanleggingsinformasjon og -tjenester ved 26 offentlige helsestasjoner. Støtte til UN Women bidro til å styrke kvinners økonomiske rettigheter og deltakelse, med særlig vekt på marginaliserte grupper og personer med nedsatt funksjonsevne.

Støtte til Verdens matvareprogram (WFP) bidro til å styrke matsikkerheten til 1 913 flomrammede husholdninger og lokalsamfunn i distriktene Jacobabad og Qamber Shahdadkot fikk gjenoppbygget flombeskyttelse. Gjennom Islamic Relief Pakistan er klimatilpasning forbedret og motstandsdyktigheten økt for sårbare bønder i Thatta-distriktet. Norsk støtte til et prosjekt drevet av Den internasjonale sjøfartsorganisasjonens (IMO) har bidratt til at pakistanske myndigheter kan iverksette Hongkong-konvensjonen om sikker og miljømessig forsvarlig gjenvinning av skip.

I Indonesia har norsk støtte til Det nasjonale sekretariatet for koordinering mot havavfall bidratt til styrket og samordnet innsats på feltet. Sekretariatet arbeider med utforming av regelverk, støtter opp om Indonesias deltakelse i forhandlingene om en global plastavtale og gjennomfører holdningskampanjer. Videre har norske støtemottakere gjort indonesiske myndigheter bedre i stand til å delta i Havpanelet og utforme nasjonale planer for bærekraftig havforvaltning, herunder utforming av ny handlingsplan mot plastforsøpling, samt bidratt til styrket avfallshåndtering i lokalsamfunn.

I Vietnam har Norge en sentral plass i samarbeidet mellom internasjonale aktører og Vietnams myndigheter om å legge til rette for bære-

kraftig havforvaltning, hvor norsk støtte bl.a. har bidratt til utvikling av nasjonalt rammeverk for arealplanlegging av havområdene fra kysten og ut til 200 nautiske mil. Rammeverket er bl.a. viktig for identifisering av områder for utvikling av havvind. Prosjektet er del av det norske bidraget til Just Energy Transition (JETP) i Vietnam. Videre har norsk støtte via UNDP bidratt til økt kapasitet og kunnskap om reduksjon og resirkulering av plastavfall. Oppstart av gjenvinningsanlegg har bl.a. skapt synergier og interesse fra privat næringsliv, lokale, provins- og nasjonale myndigheter for å bruke bearbeidet avfall i produksjonssyklusen. Avfallsarbeidere i uformell sektor har blitt organisert og fått bedre arbeidsvilkår, og en pilot gjennomført i samme område har resultert i økt kildesortering. Erfaringen fra prosjektet er tatt i bruk for oppskalering andre steder i Vietnam i samarbeid med nasjonale myndigheter.

I Myanmar har Norge, gjennom støtte det UNOPS-forvaltede flergiverfondet Access to Health bidratt til å styrke tilgangen til helsetjenester i hele landet, inkludert konfliktområder. Gjennom flergiverfondet LIFT har Norge bidratt til matsikkerhet og landbruk, ernæring, sysselsetting og anstendig arbeidsliv. Det inkluderer tiltak rettet mot ungdom som fremmer sosial inkludering og likestilling.

I Kina har norsk støtte til prosjektsamarbeid mellom LO, NHO og deres kinesiske søsterorganisasjoner økt kunnskapen om likestilling i arbeidslivet, arbeidstakerrettigheter og læring om grønn omstilling.

Gjennom samarbeid med ASEANs energisenter om prosjektet ASEAN Climate Change and Energy Project II har Norge styrket institusjonens og medlemslandenes kapasitet innen grønn omstilling av energisektoren, samt bidratt til videreutvikling av energipolitikken i ASEAN med mer vekt på sammenhengen mellom energi og klima.

Norsk støtte til et universitetssamarbeid mellom Universitetet i Agder, ASEAN University Network i Bangkok, og Gadjah Mada University i Indonesia, har resultert i at 40 studenter fra ASEANs medlemsland har fullført masterstudier i bærekraftig ledelse og er i dag ansatt i relevante jobber knyttet til grønn omstilling. Gjennom prosjektet ASEAN Norway Capacity Building Project for Reducing Plastic Pollution (ASEANO II) har norsk støtte bidratt til bedre kunnskapsgrunnlag om årsakene til og mulige tiltak for å redusere omfanget av plastforurensning i elveområder i ASEAN, og understøtter Norges arbeid med plastforurensning i regionen.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 421,5 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 15 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Bevilgningen reduseres med 30 mill. kroner grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Dette vil i hovedsak innebære redusert støtte til de største mottakerlandene i Asia. Samtidig overføres det 15 mill. kroner fra kap. 153, post 72 *Bærekraftige løsninger og vertssamfunn* som foreslås avvirket, til tiltak for rohingyaene som er fordrevet i Myanmar eller har flyktet til Bangladesh.

Post 77 Latin-Amerika og Karibia, kan overføres

Bevilgningen dekker bistand til Latin-Amerika og Karibia med særlig vekt på tiltak av langsiktig karakter i Colombia, Haiti og Guatemala. I tillegg støtter bevilgningen enkelte regionale satsinger i Karibia, innen miljø, klima og marin forsøpling, samt noen tiltak i Brasil og på Cuba.

Mål 2026

Bevilgningen skal i hovedsak bidra til å nå følgende mål i regionen:

- Sikkerhet og stabilitet er økt.
- Styresett er forbedret.
- Økonomisk og sosial utvikling er styrket.

I planlegging og gjennomføring av tiltak på land- og regionnivå, f.eks. av støtte til matsikkerhet og utdanning, skal også målformuleringene på de tematiske postene hensyntas.

Prioriteringer 2026

Latin-Amerika og Karibia er en region sårbar for konsekvenser av klimaendringer som tørke, flom, og skogbranner. Ekstremvær ødelegger avlinger, veier og annen infrastruktur. Regionen preges i tillegg av stor økonomisk og sosial ulikhet. Demokratiske institusjoner, rettsstatsprinsipper og respekten for menneskerettighetene utfordres i flere land i regionen. I Colombia, Haiti og Guatemala er følgene av intern væpnet konflikt gjennom mange tiår tydelige.

Bevilgningen skal bidra til at land i Latin-Amerika og Karibia blir tryggere og grønnere gjennom tiltak som fremmer fred, godt styresett, klimatilpasning- og forebygging, og likestilling.

Regjeringen vil fortsette samarbeidet med Colombia. Norge har en helhetlig tilnærming der fred, klima- og skogsatsing, menneskerettighetsarbeid, likestilling og seksuelle og reproduktive rettigheter og distriktsutvikling i marginaliserte deler av landet ses i sammenheng. Tiltak for reintegrering av tidligere FARC-soldater og støtte til lokale organisasjoner i konfliktrammede områder vil prioriteres for å bidra til økt trygghet, mer rettferdighet og mindre ulikhet. FN og sivilsamfunnsorganisasjoner vil fortsette å være sentrale samarbeidspartnere og kanaler.

Haiti er i en dyp krise, og i 2026 vil Norge bidra til å bedre sikkerheten og den sosiale og økonomiske situasjonen i landet. Norge vil støtte menneskerettighetsovervåkning i den multinasjonale styrken i Haiti, som har som formål å bedre sikkerhetssituasjonen. Støtten til Guatemala vil videreføres med tiltak for å styrke rettsstaten, samt kvinners og urfolks stilling og politiske deltagelse. På Cuba vil samarbeidet innen akvakultur, seksuelle og reproduktive rettigheter og prosjekter som støtter opp under den økonomiske utviklingen fortsette. I Brasil vil samarbeidet knyttet til anti-korrupsjon vektlegges.

Marin forsøpling, bærekraftig havforvaltning, forebygging av naturkatastrofer, klima og miljø er viktige samarbeidsområder med en rekke land i regionen. I Karibia vil samarbeidet med regionale organisasjoner og FN om katastroforebygging, bærekraftig forvaltning av det felles maritime økosystemet, sirkulærøkonomi og marin forsøpling videreføres.

Rapport 2024

Sikkerhet og stabilitet er økt

Den største innsatsen i regionen i 2024 var i Colombia. Den alvorlige sikkerhetssituasjonen i landet fortsatte, med flere væpnede konflikter og høye drapstall og trusler mot menneskerettighetsforsvarere, miljøforkjempere, lokale ledere og tidligere FARC-soldater. Norge arbeidet for å bedre situasjonen og gi beskyttelse til utsatte grupper, bl.a. ved å være den største bidragsyteren til FNs flegiverfond for bærekraftig fred i Colombia (MPTF). Fondet bidro til økt stabilitet og sikkerhet via prosjekter med myndighetene, FN-organisasjoner og sivilsamfunn. For eksempel ryddet sivile organisasjoner 258 560 m² jord for landminer. Av dette ryddet den eneste mineryddingsorganisasjonen i verden som består av tidligere stridende, hele 64 334 m². Støtten til Det norske Menneskerettighetsfondet styrket lokale organisasjoners evne til å beskytte menneskerettighetsforsvarere og kvinnelige ledere.

Sikkerhetskrisen i Haiti ble ytterligere forverret i 2024. Landet opplevde politisk og sosial ustabilitet, og kraftig økning av gjengvold, internt fordrevne og sult. Flere av de norsk-støttede prosjektene i Haiti har derfor blitt forsinket. Sikkerhetssituasjonen førte til at store deler av offentlige tjenester var stengt, drivstoffmangel og høy inflasjon, noe som vanskeliggjorde logistikk og tilgang til prosjektområdene. Dette har bl.a. vært utfordrende for det norskstøttede prosjektet med FNs utviklingsprogram (UNDP) for å styrke justissektoren som hadde forsinkelser fordi store deler av justissystemet ikke var operativt. Likevel bidro prosjektet til å styrke justissektoren i landet, med støtte til partnere som arbeidet med kjønnsbasert vold. Verktøy for inspeksjoner og evalueringer, samt administrative prosedyrer, for hendelser med kjønnsbasert vold ble utarbeidet. Norsk støtte bidro til forbedring i situasjonen til ofre for denne type vold. Norge finansierte en militærrådgiverstilling hos FNs høykommissær for menneskerettigheter. Rådgiveren ga teknisk støtte til den multinasjonale politistyrken i Haiti, som bidro til å bygge kompetanse om hvordan de kunne sikre overholdelse av menneskerettighetene.

Styresett er forbedret

Norge støttet implementeringen av fredsavtalen i Colombia og styrket lokalsamfunn. I 2024 førte Norges bidrag til FNs flegiverfond for bærekraftig fred i Colombia til at ofrene og deres organisasjoner fra de lokalsamfunnene som er mest rammet av konflikt for første gang direkte deltok i lovgivningsprosesser i Kongressen. Fredsforhandlingene med ulike grupperinger ble styrket gjennom norsk støtte. Den katolske kirken i Colombia fikk midler til overvåking av våpenhvilen og til å legge til rette for inkluderende dialog, med vekt på kvinner og LHBT+-befolkningen. Gjennom støtten til Det norske MR-fondet har ofrene for den væpnede konflikten fått bedre tilgang til både det ordinære justissystemet og institusjonene med ansvar for oppgjør og overgangsjustis. Lokale organisasjoner bidro til økt kunnskap om kjønn, kvinner, fred og sikkerhet, konfliktforebygging, samt de spesifikke behovene til kvinner under reintegrering og gjenoppbygging og forsoning etter konfliktene.

I Guatemala støttet Norge prosjekter som styrket rettsstaten, anti-korrupsjonsarbeidet, samt kvinner og urfolks stilling. Det har bidratt til stabilitet i en politisk turbulent periode. Norge fortsatte støtten til FNs utviklingsprogram (UNDP)

som har styrket urfolkskvinnens politiske deltakelse i landet. Norge støttet FNs høykommissær for menneskerettigheter i arbeidet for urfolks rett til rettsvern i Guatemala. Støtten gikk til tiltak for likestilling, politisk deltakelse, rettssikkerhet og bærekraftig utvikling. Urfolk, kvinner og andre utsatte grupper fikk opplæring i å kreve sine rettigheter. Statlige institusjoner ble bedre på å følge menneskerettighetsstandarden, og journalister og sivilsamfunn styrket sin innsats for å beskytte menneskerettighetsforkjempere og rettsvesenet.

I Brasil har støtten til organisasjonen Transparency International bidratt til å bekjempe korrupsjon ved å arbeide opp mot Kongressen, samt å styrke anti-korrupsjonsagendaen under Brasils G20-formannskap. Samarbeid med Norge har ført til at av Brasils nasjonale plan for å bekjempe marint søppel ble oppdatert.

Økonomisk og sosial utvikling er styrket

Fredsavtalen i Colombia er et samfunnsutviklingsprosjekt, der det å styrke den økonomiske og sosiale utviklingen er sentralt. En viktig del av den norske innsatsen handler om reintegrering, utdanning og tilgang til helsetjenester for tidligere FARC-soldater og økonomisk utvikling i lokalsamfunn i konfliktutsatte områder. Gjennom samarbeidet med Flyktningshjelpen sikret norsk støtte utdanning for 1 815 tidligere stridende. Norsk støtte bedret lokale sykehus sine rutiner for å tilby tjenester for sikker, selvbestemt abort. I 2024 bidro norsk støtte til FNs flergiverfond for bærekraftig fred til at kaffe- og kakaoprodusenter økte salget og omsetningene sine. I den konfliktutsatte regionen Catatumbo fikk 863 familier bistand for å gå bort fra ulovlige avlinger. Prosjektene utviklet bærekraftige produksjonssystemer som reduserte utslipp av CO₂ og sårbarheten for klimendringer, samtidig som driftskostnader har gått ned og kvaliteten på avlingene bedret seg.

Norsk støtte til sivil samfunn bidro til at 69 LHBT+-ofre fikk representasjon i Colombias domstol for overgangsrettferdighet. Dette økte rapportering av vold mot personer med ulike seksuelle orienteringer, kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk. Påvirkningsarbeidet resulterte i at LHBT+ har blitt anerkjent som en gruppe med kollektive rettigheter som ofre for konflikten.

I Karibia bidro norsk støtte til økonomisk og sosial utvikling ved å bedre klimatilpasningen. Samarbeidet med regionale organisasjoner reduserte marin forsøpling ved å bedre avfallssystemene, styrket bærekraftig forvaltning av regionens felles havressurser og økte landenes motstandsdyktighet mot naturkatastrofer. På Cuba har Norge økt kontakten mellom cubanske myndigheter og privat sektor. *Fisk for utvikling*-prosjektet etablerte et fungerende privat oppdrettsanlegg.

Produksjon av mat og jobbskaping i Haiti er styrket gjennom samarbeid med den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) og FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women). Ungdom og kvinner fikk opplæring i å redusere negative konsekvenser av klimendringene. Samtidig ble sult redusert gjennom samarbeid med FNs matvareprogram (WFP) om skolemåltider til barn. WFP fortsatte å gi måltider til barn på tross av at mange skoler var stengt store deler av året. Redd Barna har i samarbeid med lokale myndigheter beskyttet skoler for å sikre godt læringsmiljø, også under kriser og naturkatastrofer.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 143,4 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 15 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026.

Kap. 160 Helse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Helse, <i>kan overføres</i>	3 695 800	3 617 881	3 598 381
71	Verdens helseorganisasjon (WHO)	235 500	235 500	255 000
72	FNs aidsprogram (UNAIDS)	20 000		
	Sum kap. 160	3 951 300	3 853 381	3 853 381

Regjeringen fører en helhetlig og aktiv politikk for global helse. Bekjempelse av smittsomme sykdommer er en av regjeringens hovedprioriteringer. Gjennom politisk lederskap, diplomati og økonomisk støtte skal Norge arbeide for et rettferdig globalt samarbeid om pandemihåndtering og helseberedskap, inkludert fellesgoder. Regjeringen vil bidra til finansiering, utvikling og likeverdig fordeling av vaksiner og annen helseteknologi som markedet alene ikke leverer. Styrket internasjonalt helsesamarbeid og global helseberedskap er nødvendig for at verden kan forebygge, tidlig oppdage og raskt respondere på nye eller vedvarende infeksjonstrusler og resistensutvikling. Regjeringen vil videreutvikle støtten til fellesgoder for helseberedskap innenfor eksisterende budsjettammer, hovedsakelig gjennom CEPI, WHO og Pandemifondet.

Støtten skal hovedsakelig gå til forebygging av smittsomme sykdommer, reduksjon av barne- og mødredødelighet, styrket seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), universell helsedekning, bedre helsesystemer og global helsesikkerhet.

USAs kursendring og påfølgende nedgang i global bistand får konsekvenser for global helse og viser hvor sårbare systemene er. Konsekvensene for SRHR er vidtrekkende. Det er nødvendig å forenkle og forbedre samarbeidet mellom aktører innen global helse for å sikre bedre utnyttelse av tilgjengelige ressurser. Reformen av de globale helseinitiativene må ses i sammenheng med pågående prosesser for FN-reform.

Post 70 Helse, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til tiltak som skal redusere sykdomsbyrde og dødelighet i utviklingsland. Spesielt viktig er bekjempelse av smittsomme sykdommer, SRHR, forskning, produktutvikling og innovasjon. I tillegg støttes faglig bistand for å oppnå universell helsedekning gjennom helsesystemer som er i stand til å håndtere en økning i klimarelaterte sykdommer. Det legges vekt på innsats i Afrika sør for Sahara og de minst utviklede landene.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Sykdomsbyrden og dødeligheten, særlig blant sårbare og marginaliserte grupper, er redusert.
- Vaksinasjonsgraden i utviklingsland er økt.

- Antallet nye tilfeller av hiv, tuberkulose og malaria er begrenset.
- Utviklingsland bruker mer av sine egne ressurser på helseformål.
- Tilgangen på gode helserelaterte produkter er økt.
- Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter er bedret.
- Helsesystemene i utviklingsland er mer bærekraftige, og universell helsedekning er oppnådd.
- Beredskapen for pandemibekjempelse er forbedret.

Prioriteringer 2026

Tilskudd til de globale helsefondene vil utgjøre det meste av bevilgningen på posten i 2026. Regjeringen forslår 5 mrd. kroner i ny støtte til Vaksinealliansen Gavi for perioden 2026–2030. Sammen med tidligere forpliktelser på 3 mrd. kroner, betyr dette at det vil utbetales 8 mrd. kroner i støtte til Gavi i denne perioden. Årsaken er at nedbetaling av finansiering til Gavi og CEPI gjennom den internasjonale finansieringsmekanismen for vaksiner (International Finance Facility for Immunisation – IFFIm) er avtalefestet fram til 2030. IFFIm-avtalene inkluderer støtte til det globale partnerskapet som ble etablert for å fremme utvikling, produksjon og rettferdig tilgang til vaksiner, medisiner og testutstyr for å håndtere covid-19 globalt (ACT-Accelerator). Støtten til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria videreføres med 2 mrd. kroner samlet for årene 2026–2028. Se tilsagnsfullmakter under romertall VI.

I tillegg prioriteres styrking av nasjonale helsesystemer, universell helsetilgang og en bedre primærhelsetjeneste i stand til å håndtere en økning i klimarelaterte sykdommer. Helsesystemer må tilpasses endringer i forekomst og utbredelse av smittsomme sykdommer og antimikrobiell resistens. Arbeidet skjer gjennom politisk engasjement og etablerte kanaler for støtte. Regjeringen arbeider for fremme av bærekraftig lokal, nasjonal og regional system- og kapasitetsutvikling, inkludert produksjon av legemidler.

Innsatsen for å fremme SRHR fortsetter i 2026, inkludert tilgang til prevensjon og reproduktive helseprodukter og tilskudd til FNs aidsprogram UNAIDS. Innsatsen for SRHR er viktig i møte med økt motstand mot likestilling og rettigheter i mange land. Sammen med en rekke land, i stadig bredere allianser, vil Norge arbeide for å motvirke

at internasjonale forpliktelser og etablerte rettigheter på dette feltet svekkes.

Rapport 2024

Sykdomsbyrden og dødeligheten, særlig blant sårbare og marginaliserte grupper, er redusert

Samtlige land som har mottatt støtte fra Den globale finansieringsfasiliteten for kvinners, barns og ungdoms helse (GFF) har redusert mødredødelighet i perioden de har mottatt støtte, og 70 pst. av landene har forbedret kvaliteten på tjenester for disse gruppene. Totalt har 164 millioner kvinner fått tilgang til sikre fødetilbud i disse 36 landene.

Innovasjonspartnerskapet mellom Norge, GFF og Lærdal Global Health bidro til betydelige resultater i Tanzania, med 75 pst. reduksjon i mødredødelighet og 40 pst. reduksjon i nyfødtdødsfall siden oppstarten i 2020. Tiltaket var målrettet og bidro til samarbeid mellom sentrale aktører. Systematisk dokumentasjon på at innsatsen er kostnadseffektiv og skalerbar førte til at programmet nå utvides.

Et prøveprosjekt for den første godkjente malariavaksinen startet i 2019 i Ghana, Kenya og Malawi. Kamerun ble i 2024 det første landet som mottok malariavaksinen gjennom Gavi utover pilotlandene.

Vaksinasjonsgraden i utviklingsland er økt

Vaksinasjon forhindrer mellom 3,5 millioner og 5 millioner dødsfall hvert år fra sykdommer som difteri, stivkrampe, kikhoste, influensa og meslinger. Vaksinealliansen Gavi har siden år 2000 bidratt til å vaksinere over 1,2 milliarder barn i lavinntektsland. I 2024 ble mer enn 72 millioner barn i 76 land vaksinert med støtte fra Gavi. Dette er det høyeste antallet per år noensinne. I 2024 opprettholdt eller forbedret 70 pst. av lavinntektslandene som fikk Gavi-støtte dekningen med tre doser av vaksinen mot difteri, stivkrampe og kikhoste (DTP3), som ofte brukes som en indikator for å måle et lands evne til å nå ut til barn med viktige vaksiner på en jevnlig basis.

Under Covid-19-pandemien økte antall uvaksinerte og undervaksinerte barn globalt. Deler av etterslepet har blitt innhentet, men globalt er det fortsatt flere uvaksinerte og undervaksinerte barn enn før pandemien. I 2024 var det 171 000 færre uvaksinerte og 255 000 færre undervaksinerte enn i 2023. På tross av denne fremgangen, var det ca. 1,4 millioner flere uvaksinerte barn i

2024 enn i 2019. Befolkningsvekst, sårbarhet og konflikt utgjør fortsatt store utfordringer i å sikre likeverdig tilgang til vaksiner.

De siste årene har Gavi og ulike land intensivert innsatsen mot meslinger og nådd ut til hundrevis av millioner barn gjennom rutinemessig, forebyggende og utbruddsvaksinasjon. Denne innsatsen har resultert i økende vaksinasjonsdekning mot meslinger og økt beskyttelse. Dekningen med den første dosen av meslingevaksine (MCV1) var på 81 pst. i 2019, falt til 77 pst. i 2021 før den nådde 78 pst. i 2023. I 2024 økte MCV1-dekningen til 80 pst. Økningen skyldes i stor grad forbedringer i dekningen i land med høy befolkningstetthet. Dekningen med den andre dosen av meslingevaksine (MCV2) har økt betydelig, fra 59 pst. i 2019 til 70 pst. i 2024 takket være vedvarende innsats for å innføre vaksinen i rutinevaksinasjon.

I 2024 fikk 32,6 millioner jenter hpv-vaksine mot livmorhalskreft med støtte fra Gavi, dobbelt så mange som året før. Gavi har totalt sett bidratt til at ca. 60 millioner jenter har blitt fullvaksinert mot livmorhalskreft ved utgangen av 2024.

Styret i Gavi godkjente finansiering for å støtte utrulling av malaria-vaksinen i 2021. Per august 2025 var over 25 millioner malariavaksinedoser levert til 21 afrikanske land med Gavi-støtte. I 2024 introduserte 14 afrikanske land malariavaksinen.

Det afrikanske vaksineproduksjonsprogrammet (AVMA) i Gavi ble lansert i juni 2024 med tilslag om støtte på 1,2 mrd. USD. AVMA har vist betydelig fremgang i arbeidet med å fremme bærekraftig vaksineproduksjon i Afrika.

Antallet nye tilfeller av hiv, tuberkulose og malaria er begrenset

Det er anslått at Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria har bidratt til å redde 70 millioner liv siden 2002. I samme periode har dødelighetsraten for hiv, tuberkulose og malaria i landene som Det globale fondet investerer i blitt redusert med 63 pst., mens nye smitte-tilfeller har blitt redusert med 42 pst. I 2024 investerte Det globale fondet 4,8 mrd. USD i mer enn 100 land.

I 2024 oppnådde land og regioner som fondet investerte i følgende samlede resultater:

- 25,6 millioner mennesker fikk hivbehandling. 12,3 millioner mennesker ble nådd med hivforebyggende tiltak.
- 7,4 millioner mennesker fikk behandling for tuberkulose. 3,4 millioner personer som ble

eksponert for tuberkulosesmitte, fikk forebyggende behandling.

- 162 millioner myggnett ble utdelt. 173 millioner mennesker fikk malariabehandling.

I 2024 har Det globale fondet bidratt til å oppskallere nye innovasjoner. Dette gjelder ny diagnostikk for tuberkulose og mer effektive malarianett. Det globale fondet har også bidratt til oppskalering av innovasjoner knyttet til hivforebygging, inkludert preeksponeringsprofylakse (PrEP).

Integrert tjenestelevering, inkludert med SRHR, fortsatte å ha et styrket fokus også i 2024. Det globale fondet bidro i 2024 til at tilgangen til hurtigtester for hiv og syfilis ble doblet fra 7 millioner i 2022 til 13,6 millioner i 2024.

I 2024 investerte Det globale fondet 2,7 mrd. USD i styrking av helsesystemer. Som et eksempel har opplæring i å integrere hiv-, tuberkulose- og mariatjenester i svangerskap- og barselomsorg bidratt til at flere har blitt diagnostisert med disse sykdommene. Hiv-testing ved første svangerskapsbesøk i store fasiliteter i Kenya, Nigeria og Tanzania gikk opp fra 60 pst. til 90 pst. i 2020, og til 100 pst i 2024.

Fremgangen utfordres av nedgang i finansiering, krig og konflikt, klimaendringer, antimikrobiell resistens, samt motstand mot menneskerettigheter og likestilling i mange land.

Rapportering om hiv og aids i 2024 dekkes også under kap. 160 *Helse*, post 72 *FNs aidsprogram (UNAIDS)*.

Ressursbruken på helseformål i utviklingsland, inkludert fra innenlandske kilder, er økt

Verdensbanken estimerer at gjennomsnittlige offentlige utgifter per innbygger til helse i lavinntektsland har gått noe ned i 2024. Også fram mot 2030 er utsiktene for økning svake. Det internasjonale pengefondets (IMFs) analyse viser at den økonomiske nedgangen har medført at 41 land ikke vil kunne øke utgifter til helse mellom i dag og 2027.

GFF arbeider for at landene prioriterer helsefinansieringsreformer og effektivitetstiltak. Prosjekter blir sett i sammenheng med landenes lån fra Verdensbankens låneordning for de fattigste landene (IDA). I 2024 økte andelen av IDA benyttet til kvinner, barn og ungdoms helse i GFF-land, mens den ble redusert i sammenliknbare land som ikke mottok denne typen tilskudd.

Tilgangen på gode helserelaterte produkter er økt

I 2024 identifiserte en studie, finansiert av den internasjonale ordningen for økt tilgang til legemidler (Unitaid) tre effektive behandlingsregimer mot resistent tuberkulose, med suksessrater på opptil 90 pst. og færre bivirkninger.

Nigeria har høyest antall mariatilfeller globalt. Med støtte fra Unitaid fikk den første nigerianske produsenten prekvalifisering fra Verdens helseorganisasjon (WHO) for en viktig malariaforebyggende medisin i 2024. På sikt vil dette bidra til økt regional produksjonskapasitet og utvide tilgjengeligheten av kvalitetssikrede medisiner for å bekjempe malaria over hele Afrika, hvor de fleste malariadødsfall forekommer.

En ny finansieringsmodell som kombinerer tilskudd, lån og garantier for å sikre bærekraftig, rimelig oksygentilførsel ble i 2024 lansert med fokus på østlige og sørlige Afrika. Tre kenyanske og tanzanianske produsenter av flytende oksygen fikk støtte til å etablere Afrikas første regionale produksjonsprogram for medisinsk oksygen (East African Program on Oxygen Access).

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter er bedret

Støtte til SRHR ble i 2024 finansiert over flere poster, jf. omtale under kap. 164, post 70 *Likestilling*.

Legemiddelordningen Unitaid bidro til å redusere kostnadene til hpv-tester og skånsom behandling med hhv. 40 pst. og 45 pst.

FNs største program for innkjøp og distribusjon av prevensjonsmidler, UNFPA Supplies Partnership, samarbeider med de 54 fattigste landene. 75 pst. av investeringene går til prevensjon og medisiner, mens 25 pst. styrker helsesystemene for å sikre at intervensjonene til kvinner og jenter når frem der de trengs. I 2024 bidro den norske støtten til at UNFPA Supplies Partnership nådde 25 millioner kvinner med viktige reproduktive helsetjenester. Støtten bidro til å forebygge nesten 10 millioner uønskede svangerskap, forhindre 3 millioner utrygge aborter og avverge over 200 000 dødsfall i 2024. Som et resultat av UNFPA Supplies Partnership sine program i 2024, sparte disse landene 708 mill. USD i direkte helseutgifter gjennom reduserte kostnader for graviditets- og fødselsomsorg, og behandling av komplikasjoner fra utrygge aborter.

Anslagsvis 26 pst. av innsatsen til Den globale finansieringsfasiliteten for kvinners, barns og ungdoms helse (GFF) gikk til SRHR. Tilgangen til prevensjonsmidler økte i 36 land som mottok støtte fra GFF, og SRHR ble prioritert i 97 pst. av

disse landene, en oppgang fra 80 pst. i 2021. I Etiopia har andelen som brukte prevensjon økt med mer enn 5 pst. de siste tre årene. 25 av 36 partnerland prioriterte ungdomshelse i sine nasjonale planer, som ofte, men ikke alltid, inkluderer SRHR.

I perioden 2022–2024 støttet Robert Carr-fondet 72 individuelle regionale- og globale nettverk for å styrke utsatte og marginaliserte gruppers rettigheter og tilgang til hiv- og SRHR-tjenester i 130 land. International Treatment Preparedness Coalition (ITPC) har i 2024 bidratt til å øke tilgangen til preeksponeringsprofylakse (PrEP) fra 648 til 1656 brukere i Malawi og Sør-Afrika, samtidig som at hiv og prevensjonstjenester har blitt bedre integrert. Etter vedtaket om en anti-homoseksuell lov i Uganda, sikret Global Action for Trans Equality (GATE) krisefinansiering til Fem Alliance Uganda (FEMA). Dette gjorde det mulig å flytte og gjenopprette en drop-in klinikk for hiv-forebygging og behandlingstjenester for LHBT+-personer i 2024. HIV Justice Network (HJN) bidro i 2024 til å hindre at kriminaliseringsbestemmelsene relatert til hiv som ble opphevet i Zimbabwe i 2022 ble gjeninnført. International Drug Policy Consortium (IDPC) spilte en sentral rolle når FNs narkotikakommisjon for første gang vedtok en resolusjon som inkluderte begrepet skadereduksjon, et viktig verktøy for å redusere de negative konsekvensene av rusmiddelbruk og fremme en mer helhetlig og human ruspolitikk. Etter flere år med pådriverarbeid, regnes dette som en stor milepæl.

Helsesystemene i utviklingsland er mer bærekraftige, og universell helsedekning er økt

Gode helseinformasjonssystemer er avgjørende i nasjonale helsesystem og derfor også i det globale helsesamarbeidet. I 2024 feiret Universitetet i Oslo (UiO) 30-årsjubileum for Health Information System Programme (HISP) som har utviklet programvareplattformen DHIS2 – et globalt digitalt fellesgode med åpen kildekode. DHIS2 er verdens mest brukte digitale helseinformasjonssystem og ble i 2024 brukt i mer enn 130 land, hvorav over 90 lav- og mellominntektsland. DHIS2 er også videreutviklet til andre sektorer som utdanning, logistikk og landbruk. I 2024 startet arbeidet med å koble klima- og værdata med helsedata. Dette skal bidra til at land kan forebygge og tilpasse helsesektoren til klimaendringene.

Folkehelseinstituttets (FHI) bistandsprogram «Building Stronger Public Health Institutions and Systems (BIS)» bidro i 2024 til å etablere legespe-

sialisering i folkehelse ved Kamuzu University of Health Sciences og til å utvikle en nasjonal veileder for biosikkerhet i Malawi. I det etiopiske folkehelseinstituttet ble en kunnskapsklynge innen klima, helse og ernæring etablert i 2024. Med utsendte fagekspert bidro BIS også med faglig støtte til Den afrikanske unions helsebyrå Africa Center for Disease Control (CDC) gjennom perioden 2021–2024.

Bergen senter for etikk og prioritering i helsevesenet (BCEPS) ved Universitetet i Bergen har bidratt til utvikling av en egen programvare for bruk i lav- og mellominntektsland, FairChoices. Etiopia, Ghana, Nepal, og Tanzania inkl. Zanzibar støttes i bruk av verktøyet, og flere land har nå definert hvilken helsetjenestepakke som skal gjøres tilgjengelig. Dette er fulgt av opplæring av personell og PhD-studenter i hvert land, samt Africa CDC. En fersk ekstern evaluering bekrefter framgangen, og peker samtidig på at det er en prosess som krever langsiktig samarbeid.

Beredskapen for pandemibekjempelse er forbedret

Innsatsen for å motvirke konsekvensene av covid-19-pandemien og sikre likeverdig tilgang til vaksiner, medisiner og tester ble videreført i 2024. Å styrke regional og lokal produksjon av vaksiner og medisiner er en viktig del av dette, og ble fulgt opp i samarbeid med andre land og internasjonale organisasjoner. Samarbeidet med Sør-Afrika om, og Norges finansielle støtte til, den midlertidige plattformen for medisinske mottiltak i WHO ble videreført i 2024. Norge ga nytt tilsagn om støtte til Pandemifondet for å styrke pandemiberedskap og responskapasitet.

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria har forlenget sin covid-19 responsmekanisme (C19RM) til desember 2026, med tilskudd som ble gitt under pandemien. Etterspørselen fra land om tilskudd fra mekanismen har endret seg fra innkjøp av beskyttelsesutstyr og tester til helsesystemstyrking. I 2024 bidro Det globale fondet med 231 mill. USD i støtte til medisinsk oksygen og respiratorbehandling i 51 land.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 3 598,4 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 19,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som tilsvarer økningen på post 71 *Verdens helseorganisasjon* jf. omtale under post 71.

Post 71 Verdens helseorganisasjon (WHO)

Bevilgningen dekker Norges frivillige bidrag til Verdens helseorganisasjon (WHO) og består av kjernestøtte og mykt øremerket støtte til WHOs strategiske plan for 2025–2028. WHO leder og koordinerer internasjonal respons på helsekriser. Organisasjonen leder også den globale innsatsen for å sikre universell helsedekning og bedre folkehelsen verden over i et livsløpsperspektiv. WHO har ansvar for global standardsetting og normativt arbeid på helsefeltet.

WHOs faglige arbeid er viktig for norske prioriteringer, som forebygging av, beredskap for og respons på pandemier. Innsatsen for å styrke global beredskap og respons på helsekriser er trappet betydelig opp de senere årene og utgjør ett av WHOs tre hovedmål.

Norge støtter arbeidet for økt bærekraftig finansiering av WHO. På Verdens helseforsamling i mai 2022 ble det enighet om at halvparten av kjernebudsjettet skal finansieres av pliktige bidrag innen 2031 gjennom en gradvis økning. De to første økningene, hver på 20 pst., ble vedtatt under helseforsamlingene i henholdsvis 2023 og 2025. Norges pliktige bidrag til WHO dekkes under kap. 151 *Fred, sikkerhet og globalt samarbeid*, post 74 *Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.*

En sentral oppgave for WHO er å lede og koordinere global innsats for å oppnå bærekraftsmål 3 om god helse og livskvalitet. WHOs arbeid er også sentralt for de fleste andre bærekraftsmålene, inkludert fattigdomsreduksjon, sult, klimaendringer, vann og sanitær og redusert ulikhet. WHOs arbeid er fundamentalt for andre globale helseinitiativer som Norge investerer i, som Vaksinealliansen Gavi, Vaksinekoalisjonen CEPI, Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria og Den globale finansieringsfasiliteten for kvinners, barns og ungdoms helse (GFF).

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at WHO når sine strategiske mål for perioden 2025–2028:

- En milliard flere mennesker drar nytte av universell helsedekning
- En milliard flere mennesker er beskyttet mot helsekriser
- En milliard flere mennesker opplever bedre helse og velvære

WHO skal arbeide med alle faktorer som virker inn på befolkningers helse, inkludert klimaendringer og miljøfaktorer, fremme universell helsedekning gjennom primærhelsetjenesten og helse-systemstyrking, rette opp skjevheter i tilgang til helsetjenester og kjønnsulikheter, og å forebygge og respondere effektivt på helsekriser.

Prioriteringer 2026

WHOs innsats for helsesikkerhet og beskyttelse av helse vil stå sentralt for organisasjonens arbeid og norsk politikk overfor WHO i 2026. Dette inkluderer forebygging og håndtering av utbrudd av smittsomme sykdommer med epidemisk og/eller pandemisk potensial og helsekriser. Erfaringene etter covid-19-pandemien resulterte i en styrking av det internasjonale helsereglementet, vedtatt under Verdens helseforsamling i mai 2024, og tilslutning om en pandemiavtale under helseforsamlingen i mai 2025. Sistnevnte vil ikke kunne tre i kraft før forhandlinger om et tillegg til avtalen blir ferdig. Norge vil derfor arbeide for at forhandlingene om tillegget til pandemiavtalen sluttføres. Avtalen vil styrke verdens evne til å respondere på pandemier.

De fleste lav- og mellominntektsland har store utfordringer med å møte en økende sykdomsbyrde, også fra ikke-smittsomme sykdommer. En sterk primærhelsetjeneste er sentral for å møte disse utfordringene. Norge skal derfor arbeide for universell helsedekning og styrking av helse-systemer, særlig primærhelsetjenester. Kvinners, barns og ungdoms helse, inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), vil vektlegges. Norge vil arbeide for at likestilling fremmes i WHOs planer og programvirksomhet. Klimaendringer og koblingene mellom helse, miljø og klima, er også viktig. Luftforurensing tar årlig flere millioner liv.

USAs utmelding av WHO innebærer bortfall av om lag 20 pst. av organisasjonens finansiering. Dette reduserer kapasiteten til håndtering av helsekriser, smittevern og vaksiner. På disse områdene har WHO oppgaver som ikke kan eller bør utføres av andre aktører. For å bidra til et fortsatt sterkt og mest mulig effektivt WHO, skal Norge arbeide for videre reformer, med vekt bl.a. på å styrke WHOs innsats på landnivå, sikre åpenhet, etterrettelighet og gode rutiner for oppfølging av misligheter og av seksuelt misbruk, trakassering og utnyttelse. Norge vil også fortsette å jobbe for en bærekraftig finansiering av organisasjonen. Videre vil Norge arbeide for at WHO bidrar til et samordnet og resultatorientert FN, i tråd med

generalsekretærens UN80-initiativ. Dette inkluderer restruktureringen av det humanitære arbeidet i organisasjonen.

Rapport 2024

WHOs globale handlingsplan for perioden 2019–2023 er forlenget ut 2025. Tilgang til global finansiering krymper, samtidig som bærekraftige resultater fortsatt krever forpliktelser og investering i helse. Til tross for innsatsen i 2024, er det derfor ikke sannsynlig at alle de tre milliardmålene vil bli oppnådd innen utgangen av 2025. WHO gjennomførte sin første investeringsrunde november 2024, og det ble tatt grep for å styrke landkontorene.

Én milliard flere mennesker drar nytte av universell helsedekning

Det var noe forbedring i vaksinasjonsdekning for kikhoste, difteri og stivkrampe i 2024, men fortsatt under referanseverdien fra før pandemien i 2019. Sju land ble erklært frie for neglisjerte tropiske sykdommer. To land, Egypt og Kapp Verde, ble erklært malariafrie i 2024. WHO anslår at 431 millioner flere mennesker fikk tilgang til universell helsedekning til en rimelig kostnad.

Én milliard flere mennesker er beskyttet mot helsekriser

Det ble gjort god framgang for å nå dette målet i 2024. 673 millioner flere mennesker fikk bedre beskyttelse og ble omfattet av beredskap mot helsekriser. Overvåkning av sykdomsutbrudd, kapasitet og systemer ble styrket, i tråd med det reviderte internasjonale helsereglementet (IHR) som ble besluttet under Verdens helseforsamling i 2024. WHO koordinerte responsen til 51 helsekriser i 89 land. Mer enn 900 partnere bidro til at 89,1 millioner mennesker fikk akutt helsehjelp i 27 land. I Gaza ble mer enn 500 000 barn vaksinert mot polio.

Én milliard flere mennesker opplever bedre helse og velvære

Nedgang i tobakksbruk globalt, bedre luftkvalitet, ren energi, vann og sanitære og hygieniske forhold bidro til at 1,4 milliarder mennesker fikk bedre helse i 2024. Samtidig var det en negativ utvikling for andre helseindikatorer hvor økt alkoholmisbruk og økende antall overvektige er de viktigste årsakene.

WHO lanserte i 2024 en global rapport om alkohol, helse og behandling av misbruk. Organisasjonen bisto fire nye land med å innføre nasjonal røykelovgivning, 15 land med å styrke alkohollovgivning og 13 land med å innføre helseskatter på alkohol, tobakk og sukker.

FNs spesialprogram Human Reproductive Program (HRP) er ledende på SRHR-forskning. I 2024 publiserte programmet 237 fagfellevurderte artikler i anerkjente forskningstidskrifter. De gjennomførte 32 systematiske gjennomganger og bidro med bakgrunnsdata og dokumentasjon til fire SRHR-relaterte retningslinjer for helsetjenesten. Retningslinjene ble lansert av WHO. Forskningen bidrar til rettighetsbasering av SRHR-tjenester for alle, inkludert LHBT+-personer. I 2024 tok Norge over lederskapet i styret til HRP.

I Argentina, Bangladesh, Filippinene, Ghana, Jordan, Nepal, Paraguay, Ukraina og Zimbabwe fikk over 72,3 millioner mennesker tilgang til psykiske helsetjenester, 9,8 millioner til psykososial støtte, og i underkant av 2 millioner til behandling gjennom WHOs spesialprogram for psykisk helse. 14,4 pst. av disse var barn og ungdom. Vel 39 000 deltok i opplæring relatert til psykososial støtte og nesten 20 000 gjennomførte QualityRights e-training, et WHO-program som dekker e-opplæring rundt spørsmål relatert til mental helse som psykososial støtte, håndtering av stigma, misbruk og diskriminering. SAFER-initiativet for å motvirke alkoholskader i utviklingsland, ledet av WHO og støttet av Norge, forbedret helsemessig likestilling og bekjempet alkoholrelaterte skader globalt. Gjennom økt kapasitet for alkoholpolitikk og etablering av sterke overvåkingsstrukturer, ble helssystemenes evne til å håndtere alkoholrelaterte utfordringer styrket i landene hvor initiativet ble iverksatt.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 255 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 19,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Beløpet tilsvarer reduksjonen på post 70 *Helse*. Forslaget følger opp regjeringens annonserte ambisjon om et bidrag på 1 mrd. kroner i fleksible midler til WHO for perioden 2025–2028.

Post 72 FNs aidsprogram (UNAIDS)

Posten ble avviklet i 2025 og støtte til UNAIDS flyttet til kap. 160, post 70 *Helse*.

Rapport 2024

1,3 millioner mennesker ble smittet av hiv i 2024. Til tross for en nedgang på 40 pst. siden 2010, er dette langt fra målet i den globale hiv- og aidsstrategien 2021–2026 om færre enn 370 000 nye hiv-smittetilfeller årlig innen 2025.

Fremgangen er ujevn mellom land og regioner. Det smittes nå flere mennesker utenfor enn i Afrika. Nøkkelpopulasjoner, inkludert menn som har sex med menn, transpersoner, personer som selger sex, personer i fengsel og personer som bruker narkotika, representerer 80 pst. av nye hiv-tilfeller utenfor og 25 pst. i Afrika sør for Sahara. I tillegg er unge jenter i Afrika spesielt utsatt. I 2024 ble 4 000 unge jenter i alderen 15-24 år smittet av hiv hver uke. Over 80 pst. av disse var i Afrika sør for Sahara.

I 2024 levde 40,8 millioner mennesker med hiv. Det var rundt 630 000 aidsrelaterte dødsfall, en nedgang på 54 pst. siden 2010. Dette er likevel langt unna målet i den globale hiv- og aidsstrategien om at færre enn 250 000 mennesker skal dø av aidsrelaterte årsaker innen 2025.

Gjennom å jobbe med myndigheter, legemiddelprodusenter og andre partnere for å redusere kostnader samt å fjerne barrierer for tilgang til helsetjenester, har UNAIDS bidratt til at 78 pst. av dem som lever med hiv over 15 år og 55 pst. av barn under 15 år hadde tilgang til hiv-medisiner i 2024. I Afrika sør for Sahara har tilgang til hiv-behandling resultert i en økning i forventet levealder fra 56,5 år i 2010 til 62,3 år i 2024.

Gjennom strategisk veiledning, informasjon, teknisk støtte og som den sentrale koordinerende aktøren på landnivå, bidro UNAIDS til gjennomføringen av Det globale fondets investeringer i 79 land i 2024. Med spesielt fokus på nøkkelpopulasjoner og ungdom, bidro UNAIDS også til bedre tilgang til hivforebygging, inkludert at behov for seksuell og reproduktive helsetjenester ble dekket i flere land.

UNAIDS fortsetter å være en sterk og uredde stemme i arbeidet med fremme menneskerettigheter, likestilling og tjenester til alle, inkludert LHBT+. 72 land fikk støtte til å fjerne eller endre straffelover, inkludert diskriminerende lover og retningslinjer som påvirker hiv-responsen, inkludert tilgang til hivbehandling. Organisasjonen spilte også en viktig rolle i å utvikle og å få gjennom en resolusjon i menneskerettighetsrådet (Resolution 56/20), som eksplisitt anerkjenner menneskerettighetene til nøkkelpopulasjoner.

Å fremme kvinners rettigheter er en viktig strategi for å håndtere hiv. Med støtte fra UNAIDS i 2024, fikk 50 land sterkere likestillingskompetanse og bedre kapasitet til å inkorporere likestilling i sine nasjonale hiv-tiltak, samt å engasjere kvinner på en meningsfull måte.

Det er flere faktorer som utfordrer den globale hiv-innsatsen og arbeidet til UNAIDS. Disse inkluderer redusert finansering både til UNAIDS og den globale hiv-responsen, svake helsystemer, krig og andre humanitære kriser, samt en forverring av menneskerettigheter og likestillingssituasjonen i mange land.

Kap. 161 Utdanning, forskning og offentlige institusjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
50	Norges forskningsråd – utviklingsområdet	192 150		
70	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 014 744	846 798	646 798
71	Forskning, <i>kan overføres</i>	68 192	67 196	67 196
73	Styresett og offentlige institusjoner, <i>kan overføres</i>	524 479	529 723	628 363
74	Norges forskningsråd – utviklingsområdet, <i>kan overføres</i>		202 650	182 300
	Sum kap. 161	1 799 565	1 646 367	1 524 657

Bevilgningene under dette kapittelet støtter forskning på utviklingsrelaterte tema, utdannings tiltak og styrking av forskningskapasitet i utvi-

klingsland. Dessuten støttes faglig samarbeid for å styrke offentlige institusjoners kompetanse og kapasitet til å mobilisere og forvalte ressurser for

bærekraftig utvikling. Fra 2025 støttes også bekjempelse av korrupsjon og organisert kriminalitet under dette kapittelet.

Regjeringens innsats for å nå bærekraftsmålene bygger på forskningsbasert kunnskap. Det er viktig at Norge har forskningsmiljøer med høy kompetanse på prioriterte områder i utenriks- og utviklingspolitikken og at det legges til rette for samarbeid med sterke forskningsmiljøer i andre land, inkludert utviklingsland.

Utdanning er et viktig innsatsområde for Norge. Det norske utdanningssamarbeidet skal bidra til bærekraftsmål 4 om utdanning av god kvalitet. Kapittelet dekker hele utdanningsløpet fra grunnskolen til høyere utdanning, inkludert yrkesopplæring.

Regjeringens innsats for å styrke offentlige institusjoners kompetanse og kapasitet til å mobilisere og forvalte ressurser for bærekraftig utvikling vektlegger omfordeling gjennom økte skatteinntekter, ansvarlighet og åpenhet, med mål om å sette utviklingsland bedre i stand til å levere grunnleggende tjenester til sin befolkning.

Post 50 Norges forskningsråd – utviklingsområdet

Posten ble avvirket fra 2025 i forbindelse med etablering av ny budsjetteringsmodell for Norges forskningsråd. Bevilgningen ble flyttet til kap. 161, post 74 *Norges forskningsråd – utviklingsområdet*.

Rapport 2024

Produksjon og formidling av relevant forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet er styrket og rettet mot de viktigste prioriteringene i utviklingspolitikken

Utviklingsforskningen favner tematisk og geografisk bredt, til støtte for alle bærekraftsmålene. Totalt 61 forskningsprosjekter ble finansiert over denne posten i 2024. Prosjektene omhandlet bl.a. fattigdomsreduksjon og utviklingsøkonomi, inkludert skatt, jobbskaping og kapitalstrømmer, humanitære spørsmål, med vekt på internt fordrevne, lokal respons og humanitære aktører, global helse, klima og matsikkerhet.

Forskningen ble brukt i politikktutforming og til å belyse utviklingspolitiske spørsmål i offentligheten. Ett eksempel er Ukraina, der krigen rammet forskningen hardt. Forskningsrådet har siden fullskalainvasjonen i 2022 støttet og samarbeidet tett med det ukrainske forskningsrådet (NRFU) og ukrainske forskere, bl.a. gjennom Science Europe. Samarbeid med ukrainske institusjoner og enkeltforskere er svært utfordrende, og

enkelte forskere fra Ukraina har søkt tilflukt i europeiske land, inkludert Norge.

Forskningsprosjekter med søkelys på Ukraina har bidratt til verdifull innsikt i landets reformprosesser og samfunnets motstandskraft i krig. Prosjektet *Nasjonale verdier og politiske reformer i post-Maidan Ukraina* utmerket seg gjennom solid faglig kvalitet og effektiv formidling til et bredt publikum. Prosjektet gav verdifull innsikt i Ukrainas reformpotensial, utfordringer med gjenoppbygging og samfunnets evne til å stå imot påkjenninger under krig.

Norske forskningsmiljøer har høy kompetanse på utviklingsfeltet og samarbeider med ledende internasjonale forskere og partnere i utviklingsland

I en tid preget av økende globale motsetninger når det gjelder utviklingspolitiske spørsmål er det viktig å opprettholde forskerkompetanse på området. I 2024 bidro en egen utlysning til å styrke unge forskertalenter innen utviklingsforskning. Det internasjonale forskningssamarbeidet er omfattende og inkluderer et bredt spekter av partnerland. I 2024 omfattet samarbeidet med lav- og lavere mellominntektsland institusjoner i over 30 land, med særlig høy aktivitet i Etiopia, Tanzania og Uganda.

I 2024 lanserte regjeringen sin nye Afrika-strategi, som bl.a. vektlegger styrket partnerskap og forskningssamarbeid med afrikanske land. Det 20 år lange forskningssamarbeidet mellom Norge og Sør-Afrika er et godt eksempel på hvordan målrettede, institusjonelt forankrede tiltak kan gi konkrete og gjensidig fordelaktige resultater.

I 2024 utlyste Forskningsrådet og Sør-Afrikas forskningsråd (NRF) felles forskningsmidler til prosjekter om bærekraftig arealbruk. Med 58 millioner kroner totalt ble ti prosjekter innen bl.a. skogbrann, vannforsyning, urbanisering, solenergi og havbruk finansiert. Over 30 institusjoner deltok. Det var et krav for støtte at alle prosjektene inkluderte sørafrikanske institusjoner som ble opprettet under apartheid-tiden for at andre enn hvite skulle få utdanning, såkalte *Historically Disadvantaged Institutions* (HDIs). Til tross for langvarig marginalisering, spiller HDIs fortsatt en viktig rolle i å rette opp ulikhetene i utdanningstilbud for befolkningen i Sør-Afrika.

Flere prosjekter som ble avsluttet i 2024 har påvirket politikktutforming. I Tanzania førte forskning til en nasjonal strategi for ren matlaging og energitilgang på landsbygda. Forskning på småbedrifter i lavinntektsbyer ga innsikt i deres

rolle i å redusere konflikt og vold. En studie av muslimske humanitære aktører viste økt bruk av almisser til forebygging av humanitære kriser.

I 2024 ble det stilt tydelige krav om likeverdige partnerskap i utlysningene til forskerprosjekter innen global helse og utviklingsforskning. Samlet sett var det samarbeidspartnere fra 34 ulike land, hvorav 20 var lav- og lavere mellominntektsland. Forskningsmiljøene i bl.a. India, Tanzania og Uganda var særlig godt representert.

Global helseforskning i 2024 omfattet prosjekter innen ernæring, infeksjonssykdommer, helse-systemer og klimarelaterte utfordringer. Syv nye prosjekter ble tildelt midler, fire i samarbeid med India. Temaene inkluderte bl.a. tuberkulose, antibiotikaresistens, budsjettprosesser og behandling av malariarelatert anemi. Helsetjenesteforskning sto for størst budsjettandel (46,6 pst.), mens forebygging og mental helse var i tilbakegang. Infeksjoner og reproduktiv helse dominerte tematisk.

Satsingen på global helse styrket kvaliteten og den internasjonale deltakelsen i norsk forskning. I 2024 fikk norske miljøer støtte gjennom bl.a. Belmont Forum og det felles afrikansk-europeiske forskningssamarbeidet om smittsomme sykdommer, EDCTP3, med fem innvilgede prosjekter. Tre var ledet fra Norge. Samarbeidet med India ble styrket med 30 millioner kroner og fire prosjekter. Evalueringer viser at satsingen bidrar til kapasitet, kvalitet og kunnskapsdeling, men peker også på behov for mer sektorovergripende samarbeid og tematisk spissing.

Post 70 Utdanning, kan overføres

Bevilgningen dekker bidrag til kvalitetsutdanning for alle. God og relevant utdanning er avgjørende for å bekjempe fattigdom, oppnå bærekraftig utvikling og motvirke sosial ulikhet. Utdanning er også en forutsetning for å lykkes på andre områder som bedre helse, likestilling, inkludering, sys-selsetting og økt skatteinnngang.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Barn begynner på og fullfører grunnskole.
- Barn og unge har lært grunnleggende ferdigheter og rustes for livet.
- Barn og unge i krise- og konfliktsituasjoner får tilgang til god utdanning.
- Jenter og gutter har lik tilgang til utdanning, og alle tilbys seksualitetsundervisning.
- Ungdom har ferdigheter som sikrer overgang til arbeidslivet.

- Kvaliteten i, og tilgangen til, høyere utdanning og forskning i utviklingsland er forbedret.

Prioriteringer 2026

Utdanning er en menneskerett, og Norges støtte skal bidra til å bekjempe sosial skjevhet og fremme likestilling. I utdanningssamarbeidet vil regjeringen derfor vektlegge et godt offentlig utdanningstilbud som gir like muligheter for alle.

Regjeringen vil prioritere utdanning i krise- og konfliktsituasjoner. God koordinering mellom humanitær innsats og langsiktig utvikling vil være sentralt for å bidra til at barn og unge som er rammet av krise og konflikt, får tilgang til utdanning. Norsk innsats skal styrke nasjonale utdannings-systemer. Økt kapasitet og kompetanse på land-nivå og i lokalsamfunn bidrar til bærekraft og kan redusere konsekvenser av kriser.

Utdanning har en positiv effekt for å nå de andre bærekraftsmålene. Norge vil støtte tiltak som gir jenter og gutter mulighet til å fullføre gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring av god kvalitet. Støtte til jenters utdanning bidrar til økonomisk utvikling, mer bærekraftige lokalsamfunn og reduserer ulikhet. Jenters utdanning reduserer risikoen for barneekteskap og tidlig graviditet. Regjeringen vil videreføre støtten til seksualitetsundervisning i skolen som et ledd i å styrke innsatsen for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, og for å bidra til økt likestilling.

Innen utdanningssamarbeidet vil Norge også søke å videreføre støtte til yrkesopplæring for å bidra til kvalifisert arbeidskraft og jobbskaping innen sentrale næringer. Konsekvenser av klimændringene hindrer skolegang for stadig flere barn og unge. For å nå bærekraftsmål 4 om inkluderende, rettferdig og god utdanning, må målrettede tiltak sikre at også barn som er rammet av klimarelaterte kriser får utdanning. Samtidig er utdanning viktig for klimatilpasning, samt for å utvikle nødvendig kompetanse for det grønne skiftet. Norge vil fortsette samarbeidet med multilaterale partnere innen utdanning og klimatilpasning.

Innsats for kapasitetsutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland vil bli videreført i 2026. Samarbeid mellom norsk akademia og universiteter i utviklingsland står sentralt. Regjeringen vil bidra til at kvinner og underrepresenterte grupper får bedre tilgang til høyere utdanning. Stipendordningen NORSTIP som ble etablert i 2024 for internasjonale studenter fra utviklingsland, fortsetter med studenter som ble tatt opp i 2024 og 2025. Det lyses ikke ut nye stipender for 2026. Programmet blir administrert av

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Det vurderes å se NORSTIP i nærmere sammenheng med programmet for kapasitetsutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland (NORHED).

Rapport 2024

Barn begynner på og fullfører grunnskole. Barn og unge har lært grunnleggende ferdigheter og rustes for livet

Det globale partnerskapet for utdanning (GPE) støttet 76 partnerlands arbeid for å bygge bedre og mer inkluderende utdanningssystem og styrke pensum. Fondet bidro i perioden 2021–2024 til å sikre utdanning for 253 millioner barn. De fleste, over 70 pst., bor i land preget av sårbarhet og konflikt. Nå fullfører 7 av 10 barn i GPEs partnerland grunnskolen. Partnerlandene delte ut 46 millioner skolebøker, lærte opp over 465 000 lærere og renoverte over 15 000 klasserom. De aller fleste tilskuddene, 87 pst., omfattet spesifikke og målrettede tiltak for å styrke likestilling.

I 2024 publiserte UNESCO, i samarbeid med International Task Force on Teachers for Education 2030, en global rapport om lærere. Rapporten viser at det mangler 44 millioner lærere for å oppnå universell tilgang til grunnskole og videregående opplæring innen 2030. Så langt har UNESCO bidratt til at 538 000 lærere og utdanningspersonell har mottatt opplæring med mål om at dette skal øke til 700 000 i 2025.

UNESCO bidro til at 30 millioner elever, hvorav 15 millioner jenter, fikk tilgang til seksualitetsundervisning innen slutten av 2024.

I 2024 bidro UNICEF til å styrke utdanningssektoren i 142 land gjennom målrettede programmer og tiltak. Norsk støtte til UNICEF bidro til at 26 millioner barn som ikke gikk på skolen fikk tilgang til utdanning, inkludert 9 millioner barn i humanitære situasjoner. Videre bidro UNICEF til at 17,5 millioner barn fikk tilgang på læremateriell i 2024.

Barn og unge i krise- og konfliktsituasjoner får tilgang til god utdanning

I 2024 bidro Education Cannot Wait (ECW) med utdanningstiltak for rundt 8,3 millioner barn og unge i krise- og konfliktsituasjoner, herunder flyktninger og internt fordrevne i 33 land. ECW bidro også til opplæring av vel 144 000 lærere, distribusjon av undervisningsmaterieell for rundt 3,5 millioner elever og tilgang til skolemat for vel 385 000 barn og unge. Av de som mottok støtte fra

ECW i 2023 og 2024, var andelen jenter 51 pst. og barn med nedsatt funksjonsevne 1,9 pst. Det vises ellers til omtale under kapittel 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

De siste fire årene har UNESCO støttet utdanningssystemene i 133 kriserammede og katastrofeutsatte land. Prosjektene nådde 42,5 millioner lærere, elever og omsorgspersoner og inkluderte rehabilitering av skoler, psykososial rådgivning og støtte til leseferdigheter. Den fleksible finansieringen fra Norge ga UNESCO mulighet til å ta raske beslutninger i nødssituasjoner.

Ungdom har ferdigheter som sikrer overgang til arbeidslivet

I 2024 støttet Norge yrkesopplæring for ungdom som bidro til kvalifisert og etterspurt arbeidskraft og jobbskaping innen sentrale næringer. Det tyske bistandsdirektoratet Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) mottok i 2024 støtte til et flergiverprogram hvor målet er å forbedre kvinners jobbmuligheter, spesielt i grønne sektorer, selskaper og verdikjeder som driver den grønne omstillingen i Afrika. Prosjektene var i Kenya, Malawi, Mosambik, Sør-Afrika og Tanzania. I 2024 bidro norsk støtte til at 2 112 personer fikk opplæring, hvorav 1 870 kvinner, 41 personer med nedsatt funksjonsevne og 1 441 ungdommer.

Med norsk støtte bisto Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) i 2024 seks land med å utvikle systemer og innsatser for yrkesopplæring. I 2024 fikk 12 400 personer opplæring og 79 000 personer fikk bedret livsgrunnlaget sitt gjennom dette programmet. Nær 5 000 nasjonale partnere fikk faglig støtte og kapasitetsbygging.

Kvaliteten i, og tilgangen til, høyere utdanning og forskning i utviklingsland er forbedret

Norges program for kapasitetsutvikling innen høyere utdanning og forskning (NORHED II, 2021–2026) bidro i 2024 til å forbedre kvaliteten og tilgangen til høyere utdanning i 30 land i det globale sør. Afrika sør for Sahara, som er regionen med lavest innrulling til høyere utdanning i verden, er med i 48 av 60 NORHED-prosjekter. I 2024 hadde 330 nye eller reviderte studieprogrammer blitt utviklet og 612 fagfellevurderte artikler blitt publisert.

Økt kompetanse hos akademisk ansatte står sentralt i NORHED, og stipender går hovedsakelig til ansatte ved partneruniversitetene. Majoriteten av gradene gjennomføres i det globale sør, noe

som bidrar til bærekraft og styrker det akademiske tilbudet ved universitetene. Innen utgangen av 2024 har 516 ansatte økt sin forskerkompetanse med støtte fra Norge, noe som har bidratt til bedre forskningsbasert undervisning. Økt deltakelse av kvinner i academia er også en sentral del av NORHED, bl.a. gjennom tildeling av målrettede stipender til kvinner (1 528 stipender), barselpermisjon, fysisk tilrettelegging, likestillingsretningslinjer og karriereveiledning. Dette har bidratt til mer inkluderende høyere utdanning ved partneruniversitetene.

De 60 NORHED-prosjektene viste god progresjon i 2024. Dette gjelder bl.a. DOCEHTA-prosjektet, som er et samarbeid innen medisin og helsevitenskap mellom Universitetet i Oslo og to tanzanianske universiteter. I tråd med en ny policy i Tanzania om inkluderende utdanning fremmet prosjektet likestilling i forskerutdanning og integrerte forskning på helseutfordringer blant marginaliserte grupper, som sexarbeidere og menn som har sex med menn. Nye doktorgradskurs, veilederopplæringer og forbedret kvalitetssikring av utdanningen ble utviklet og innført i tett samarbeid med det nasjonale kvalitets-sikringsorganet. Prosjektet jobber for at dette innovative doktorgradsprogrammet skal bli en foregangsmodell på nasjonalt nivå.

Våren 2024 fikk 18 norske institusjoner tildelt tilskuddsmidler til opptak av totalt 216 NORSTIP-studenter til studiestart høsten 2024 og 2025. De første 56 studentene kom til Norge høsten 2024.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 646,8 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 200 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Reduksjonen innebærer mindre støtte til etablerte samarbeidspartnere. Støtten til utdanning i krise og konflikt søkes skjermet. Det lyses ikke ut nye stipender for 2026 til stipendordningen etablert i 2024 for internasjonale studenter fra utviklingsland.

Post 71 Forskning, kan overføres

Bevilgningen dekker i hovedsak bidrag til forskningskapasitet, forskningsproduksjon og forskningssystemer i Afrika sør for Sahara. Dette er i tråd med bærekraftsmål 9.5 om å styrke vitenskapelig forskning i utviklingsland, inkludert å øke antall forskere per million innbyggere og øke

bevilgningene til forskning og utvikling. Bevilgningen dekker også tildeling til Christian Michelsens Institutt (CMI), i tråd med departementenes bidrag til grunnfinansiering av instituttsektoren.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å oppnå følgende mål:

- Forskningssystemer og forskningskapasitet i Afrika sør for Sahara er styrket.
- Afrikanskledet forskning av høy kvalitet er økt.

Prioriteringer 2026

Bevilgningen skal brukes til å støtte forskningsråd, forskningsinstitutter og andre nøkkelaktører i forskningssystemet i Afrika sør for Sahara. I 2026 skal bevilgningen bidra til å styrke afrikansk forskningspublisering, akademisk frihet og unge forskere. Videre skal den støtte afrikansk forskningskapasitet, forskningsproduksjon og forskningssystemer i Afrika sør for Sahara. Direkte støtte til forskningsinstitusjoner i samarbeidsland prioriteres. Videre prioriteres støtte som bidrar til økt afrikanskledet forskning av høy kvalitet og til at afrikanske perspektiver i større grad reflekteres i den globale forskningsproduksjonen.

Rapport 2024

I 2024 ble forskningssystemer i Afrika sør for Sahara styrket gjennom støtte til 17 nasjonale og ett regionalt forskningsråd. De nasjonale forskningsrådene bidro til utviklingen av Den afrikanske unions nye forskningsstrategi, STISA-2034. Flere land, inkludert Kenya, Malawi, Senegal, Zambia og Zimbabwe, innførte nye nasjonale forskningsstrategier og sikret forskningsfinansiering fra egne myndigheter.

Alle de nasjonale forskningsrådene innførte retningslinjer mot seksuell trakassering og seksuelt misbruk. Ti av dem gjennomførte aktiviteter som fremmer kvinners lederskap innen forskning. Flere utviklet kjønns-, likestillings- og inkluderingsrammeverk for å inkludere mangfolds- og inkluderingsprinsipper ved bevilgning av forskningsmidler.

I 2024 inngikk Norge en flerårig avtale med African Journals Online (AJOL). Som den eneste av sitt slag på kontinentet, tilbyr denne publiseringsplattformen gratis og åpen tilgang til afrikanske fagfellevalderte forskningstidsskrifter på flere afrikanske språk. Plattformen hadde over 850 tidsskrifter (70 pst. åpen tilgang) og 242 000 forskningsartikler (70 pst. åpent) i 2024. Dette

bidro til økt tilgang, åpenhet og bruk av afrikansk forskning, både i Afrika og globalt.

Med norsk støtte begynte det panafrikanske forskningsrådet for samfunnsvitenskap (CODESRIA) prosessen med å revidere og revitalisere Kampala-erklæringen fra 1990 om intellektuell frihet og sosialt ansvar. Rådet støttet også utsatte forskere og publiserte analyser. De begynte planleggingen for å lyse ut forskningsmidler samt utvikle et varslings- og overvåkingssystem for brudd på akademisk frihet – et arbeid som hittil utelukkende utføres av aktører i det globale nord.

Når det gjelder forskningskapasitet mottok over 200 unge forskere, hvorav 44 pst. kvinner støtte. 18 diasporaforskere fikk støtte til opphold ved afrikanske universiteter for å bidra med undervisning, veiledning og utvikling av nye studieprogrammer og forskningsprosjekter. Flere hundre studenter, vitenskapelige ansatte og samarbeidspartnere deltok på tematiske kurs, nettseminarer, konferanser og mentorprogrammer organisert av Norges forskningspartnere i Afrika sør for Sahara.

I 2024 kom 90 norskfinansierte forskningsprosjekter, forvaltet av 15 nasjonale forskningsråd, godt i gang. I tillegg startet 19 klimaforskningsprosjekter, forvaltet av det tanzanianske forskningsrådet (COSTECH). Alle forskningspartnere bidro til å øke omfanget og synligheten av afrikanskledet forskning.

De publiserte 140 vitenskapelige fagfellevurderte artikler og 200 andre publikasjoner om bl.a. matsikkerhet, landbruk, hav, klima, miljø, helse, akademisk frihet og høyere utdanning. Partnerne deltok i ulike arrangementer, publiserte diverse medieinnhold og en dokumentar som nådde et bredt publikum. Partnerne arbeidet også for integreringen av forskningsfunn i høyere utdanningsprogrammer ved samarbeidsuniversiteter og bruk av funnene i politikk og praksis.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 67,2 mill. kroner for 2026.

Post 73 Styresett og offentlige institusjoner, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak for å styrke offentlige institusjoners kompetanse og kapasitet til å mobilisere og forvalte ressurser for bærekraftig utvikling. Fra 2026 dekkes også forebygging og bekjempelse av hvitvasking og organisert kriminalitet under denne posten. I en tid hvor bistanden på globalt nivå er nedadgående, er det avgjørende

å støtte utviklingslands kapasitet til å finansiere utvikling og tjenester til egen befolkning. God offentlig forvaltning kan på sikt bidra til å redusere ulikhet. Regjeringen øker derfor innsatsen på dette området i 2026.

Det legges særlig vekt på å øke skatteinntekter og å forebygge og bekjempe skatteunndragelser, korrupsjon, organisert kriminalitet, hvitvasking og ulovlig kapitalflyt, som i dag svekker offentlige inntekter og undergraver tilliten til institusjoner. Posten støtter også tiltak innenfor finansforvaltning, statistikk, digitalisering og likestilling, områder som er relevante på tvers av sektorer i offentlig forvaltning. Langsiktighet og forutsigbarhet er viktig for å gi resultater av tiltakene.

Kompetansen til norske statlige institusjoner i Kunnskapsbanken er en sentral ressurs for faglig samarbeid under posten. Programmer som involverer norske, offentlige institusjoner som sentrale samarbeidspartnere, kalles kunnskapsprogrammer. Multilaterale organisasjoner og sivilt samfunn er også viktige samarbeidspartnere. Denne posten omfatter i 2026 følgende kunnskapsprogrammer:

- Digitalisering for utvikling
- Likestilling for utvikling
- Skatt for utvikling
- Statistikk- og registersamarbeid

Posten dekker også programmet Anti-korrupsjon og godt styresett. Dessuten dekkes tiltak innenfor offentlig finansforvaltning og bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Økt nasjonal ressursmobilisering og styrket offentlig forvaltning i samarbeidsland med vekt på åpenhet, ansvarlighet, integritet, likestilling og inkludering.
- Internasjonale normer, standarder og kunnskapsgrunnlag er forbedret på måter som bidrar til å styrke offentlige institusjoner i utviklingsland.

Prioriteringer 2026

Skatt for utvikling vil fortsatt prioriteres slik at Norge fortsatt vil være en betydelig aktør innenfor utviklingssamarbeid for nasjonal ressursmobilisering. En helhetlig tilnærming til offentlig finans som et virkemiddel for omfordeling og redusert ulikhet vil legges til grunn for innsatsen. Programmet skal bidra til å forbedre skatteadmi-

nistrasjonen og skattesystemene i utviklingsland samt øke skatteinntektene for å fremme bærekraftig utvikling. Programmet skal også styrke utviklingslands rolle i utvikling av det internasjonale skattesamarbeidet. Programmet omfatter også enkelte finanskomponenter for utvinningsindustri.

Innsatsen for å bidra til økt nasjonal ressursmobilisering i utviklingsland vil styrkes bl.a. gjennom tiltak for å forebygge og bekjempe korrupsjon, hvitvasking og ulovlig kapitalflyt. Anti-korrupsjon og godt styresett omfatter i første rekke støtte til faglig samarbeid for å følge opp forpliktelsene i FN-konvensjonen mot korrupsjon, herunder forebygging av korrupsjon, bekjempelse av straffrihet gjennom å styrke etterforsknings- og påtalekapasitet, og tilbakeføring av midler. Samarbeidene legger særlig vekt på etablering av åpne registre over reelle rettighetshavere, økt åpenhet i offentlige innkjøp, samt annen innsats mot korrupsjon gjennom internasjonale organisasjoner. Organisert kriminalitet og Financial Action Task Force, som har til formål å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering, dekkes under posten fra 2026.

Statistikk- og registersamarbeid vil fortsette som et eget program i tillegg til komponenter i sektorvise kunnskapsprogrammer, hvorav enkelte finansieres under andre poster.

Likestilling for utvikling videreføres som et eget program i minst to samarbeidsland, samtidig som arbeidet med å tilby kompetanse på likestilling til andre programmer vil fortsette. Programmet skal tilføres tilstrekkelig finansiering som gjør det resultat- og ressursmessig forsvarlig å videreføre programmet.

Lands digitale kapasiteter er viktigere enn noen gang. Tilrettelegging av digitale fellesgoder skal bidra til mer effektive og inkluderende tjenesteleveranser, samt økt innovasjon i både offentlig og privat sektor. Norge har en lederrolle i samarbeid om digitale fellesgoder og digital offentlig infrastruktur av høy kvalitet. Innsats for digital offentlig infrastruktur er høyt etterspurt i utviklingsland og skal fortsatt prioriteres i programmet Digitalisering for utvikling.

Tiltak for å styrke kunnskapsgrunnlaget og å videreutvikle internasjonale normer, standarder og operative tiltak innenfor temaene på posten vil også støttes. Internasjonalt samarbeid skal supplere det faglige samarbeidet med nasjonale myndigheter i samarbeidsland. Nasjonal innsats og internasjonalt samarbeid må virke sammen for å styrke offentlige kjernefunksjoner for inntekt og omfordeling og for styrket nasjonal og internasjo-

nal ressursmobilisering for bærekraftig utvikling, bl.a. for å følge opp erklæringen fra den fjerde konferansen om Finansiering for utvikling i 2025.

Innsats for å etablere en FN-ledet rammekonvensjon om skatt, samt styrke gjennomføringen av eksisterende forpliktelser og standarder innen skatt, antikorrupsjon og anti-hvitvasking fortsetter i 2026. Støtte vil også gå til sivil samfunn og privat sektor for tiltak som bidrar til åpenhet, ansvarlighet og integritet hos myndighetene og driver fram innovasjon.

Rapport 2024

Offentlig forvaltning i samarbeidsland er styrket med vekt på åpenhet, ansvarlighet, integritet, likestilling og inkludering

Norge bidro til styrket offentlig forvaltning i utviklingsland på områder som anti-korrupsjon, digitalisering, likestilling, riksrevisjoner, skatt og statistikk. Dette skjedde i samarbeid mellom nasjonale myndigheter og norske institusjoner, multilaterale organisasjoner og kunnskapsorganisasjoner.

Effektiv inndrivelse av utbytte fra korrupt praksis var sentralt i programmet Anti-korrupsjon og godt styresett, spesielt gjennom International Centre for Asset Recovery (ICAR). I Colombia, Malawi, Peru og Seychellene ble det oppnådd domfellelser og inndragninger av ulovlig ervervede eiendeler med faglig støtte fra ICAR. Som et resultat ble rundt 890 000 USD konfiskert fra Sveits og returnert til Peru, og ytterligere 8,5 mill. USD ble konfiskert av Sveits på vegne av Peru. ICAR trakk derimot sin støtte til Zimbabwe i 2024. Programmet hadde en lovende start i 2020 da ICAR signerte en samarbeidserklæring med politi- og påtalemyndigheter om faglig bistand til inndrivelse av utbytte fra korrupt praksis. Gradvis ble derimot det politiske og økonomiske aktørbildet mer utfordrende. Til slutt var ikke grunnleggende betingelser for faglig bistand til inndragning av eiendeler til stede lenger, og samarbeidet ble avsluttet.

Gjennom programmet Digitalisering for utvikling, støttet Norge to programmer i regi av Verdensbanken for sikker digital identifikasjon i samhandling mellom myndigheter og personer, inkludert utbetaling av sosiale stønader. Norge støttet også videreutviklingen av digitale fellesgoder for digital identifikasjon, registre og offentlig statistikk. I 2024 var 25 land i gang med å innføre den åpent tilgjengelige digitale løsningen for identitetsregistre. Dette reflekterte en økning i etterspørselen fra land i Afrika, Asia og Latin-Amerika, opp fra tre land i 2020.

I programmet Likestilling for utvikling bidro Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og SSB til en publikasjon om likestillingsstatistikk på tvers av sektorer i Nepal, lansert av myndighetene. Samarbeidet med Ugandas likestillingsmyndigheter ble formalisert i 2024. Kartlegging av muligheter for institusjonssamarbeid i Tanzania ble påbegynt. Arbeidet med å integrere likestillingshensyn i andre kunnskapsprogram ble videreført med en kartlegging av behov under programmet Energi for utvikling i Nepal. Et nettseminar ble gjennomført i Colombia sammen med Miljødirektoratet om å integrere likestilling i miljøkonsekvensutredninger. En studie av norske erfaringer om sammenhengen mellom skatt og likestilling ble også påbegynt i 2024.

I 2024 ble programmet Olje for utvikling (Ofu) avviklet etter nesten 20 år. Gjennom både institusjonssamarbeid og samarbeid med sivilsamfunnsaktører har programmet bidratt til en mer ansvarlig, transparent og bærekraftig forvaltning av petroleumsressurser i mange land. Resultatene fra Ofu-programmet vil bli samlet i en sluttrapport. En foreløpig oppsummering av de tre sist avsluttede landprogrammene i Colombia, Ghana og Uganda viser at programmet hadde sterkt eierskap hos myndighetene. Et av de viktigste resultatene var styrket samarbeid på tvers av ansvarlige faginstitutioner, der miljø-, klima- og sikkerhets-hensyn ble innlemmet som et overordnet prinsipp i forvaltningen av petroleumssektoren.

I Colombia (2021–2024) bidro Ofu til kompetanseheving og regelverksutvikling bl.a. innenfor operasjonell sikkerhet, tilsyn, datahåndtering, oljevernberedskap og utslippsreduksjon av metan. I samarbeid med FNs miljøprogram (UNEP) ble det utarbeidet et sårbarhetsatlas for marine områder, som et viktig grunnlag for marin naturressursforvaltning og beredskapsplaner.

I Ghana (2022–2024) bisto Ofu-programmet i oppfølging av en ny petroleumsforskrift og etablering av en Petroleumskommisjon under energidepartementet. Programmet bidro også til styrket kapasitet innen dataforvaltning, fiskalmåling og operasjonell sikkerhet, og utviklingen av miljølov og -regelverk for petroleumssektoren. Med norsk støtte gjennomførte ghanesiske myndigheter en strategisk miljøkonsekvensutredning for offshore olje- og gassvirksomhet. Med bidrag fra norske institusjoner og UNEP lanserte Ghana et sårbarhetsatlas for kystområdene i Ghana og nabolandene.

Et av Ofus mest omfattende landprogram var i Uganda. I den siste programperioden (2018–2024) bidro programmet til å etablere et helhetlig lov- og

regelverk som omfatter miljøaspektene ved petroleumssektoren. Bl.a. innførte Ugandas myndigheter en ny miljølov, oljevernberedskapsplan og kapasitet til å overvåke og regulere petroleumsindustrien. Programmet bidro også til økt sikkerhet gjennom bedre oppfølging av feltutviklingsprosjekter og styrking av myndighetenes kapasitet til å gjennomføre tilsyn og revisjon av sikkerhetsregelverket. Innen finansforvaltning bidro programmet til å utvikle, publisere og styrke kapasitet og kompetanse innenfor statistikk, petroleumsbeskatning, internprising, inntektsforvaltning og makroøkonomiske analyser. Dette resulterte bl.a. i vedtak av en ny handlingsregel som også omfatter petroleumsinntektene.

Under programmet Skatt for utvikling, bidro Skatteetatens samarbeid med Zanzibars skattemyndigheter til å øke skatteinntektene der med to pst. ved hjelp av bedre etterlevelse av momskrav i hotellsektoren. Skatteetaten bidro også til styrket kapasitet hos sin partnerinstitusjon i Rwanda innenfor digitalisering. Digitaliseringen gjorde det enklere for skattebetalere å etterleve skatteregler og reduserte mulighetene for bestikkelse og korrupsjon.

Som videreføring av finanskomponenten som tidligere lå under programmet Olje for utvikling, støttet Norge Mosambik med å etablere et pensjonsfond for inntekter fra naturgass, nå som del av programmet Skatt for utvikling.

Norges støtte til Det internasjonale pengefondets (IMFs) inntektsforvaltningsfond bidro til å øke antallet store skattebetalere, revisjoner og inntekter fra inndrivning av ubetalte beløp i Den sentralafrikanske republikk.

Norges samarbeid med Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) og FNs utviklingsprogram (UNDP) om programmet «skatteinspektører uten grenser» har siden starten og fram til slutten av 2024 bidratt til å øke skatteinntekter med over 2,4 mrd. USD i utviklingsland. I en evalueringsrapport ble det pekt på at FNs utviklingsprogram (UNDP) opplevde utfordringer med å rekruttere nasjonale landkoordinatører til det norskstøttede programmet «Tax for SDGs». Det var vanskelig å identifisere, ansette og beholde personer med relevante fagkunnskaper og tekniske ferdigheter i korttidskontrakter.

Verdensbankens skatteprogram har siden 2018 ført til at 54 land helt eller delvis har gjennomført skattereformer. Dette har ført til økte inntekter og styrket inndragning av urettmessig ervervede midler, og innsatsen fortsatte i 2024. Norge videreførte også støtte til organisasjonen for afrikanske skatteadministrasjoner (ATAF). Et

kvinnenettverk etablert på tvers av skatteadministrasjoner førte til økt kunnskap om sammenhenger mellom skatt og kjønnslikestilling i regionen.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har over flere år bidratt til å utvikle systemer for nasjonalregnskap og selskapsregistre i samarbeid med Den afrikanske union. I Mosambik og Kenya bidro bruk av nasjonalregnskapssystemet til økt datakvalitet som grunnlag for nasjonal planlegging og budsjettering. Systemet for selskapsregistre vil være viktig for mange land i å levere bedre økonomisk statistikk, og SSB opplever stor etterspørsel fra land og Den afrikanske union.

Gjennom programmet Statistikk- og registersamarbeid samarbeidet SSB med nasjonale statistikkbyråer og internasjonale organisasjoner for å videreutvikle kunnskap, standarder og normer. SSBs bilaterale program i Etiopia, Ghana, Malawi og Namibia var sentrale partnerskap. I Etiopia bidro samarbeidet til en ny internettside med en statistikkbank og til avtaler om deling av administrative data med 12 institusjoner. I Ghana, Malawi og Namibia, førte samarbeidet til bedre grunnlag for publisering av økonomisk statistikk, nasjonalregnskap og prisstatistikk. Planlagte aktiviteter for å styrke nasjonale statistikkbyråers arbeid med makromodeller og framskrivninger ble skjøvet til 2025 grunnet mangel på kapasitet hos SSB.

Internasjonale normer, standarder og kunnskapsgrunnlag er forbedret på måter som bidrar til å styrke offentlige institusjoner i utviklingsland

Norge brukte FNs anti-korrupsjonskonvensjon aktivt i faglig rådgivning og partnersamarbeid for å forsterke anti-korrupsjonsarbeid, anti-hvitvasking og skatteinnsats. Ved hjelp av norsk støtte bisto de frivillige organisasjonene Open Ownership og Open Contracting Partnership flere land i 2024 med å innføre registre over reelle rettighetshavere og innkjøpsregelverk som legger til rette for åpenhet og rettferdige prosesser. Malawi og Tanzania var to av landene som mottok denne type støtte.

Norges støtte til organisasjonen for afrikanske skatteadministrasjoner (ATAF) bidro til at de spilte en sentral rolle i å gi faglig støtte til afrikanske forhandlingsdelegasjoner under FN-forhandlingene om en rammekonvensjon for internasjonalt skattesamarbeid. Konvensjonen skal etter planen ferdigstilles i 2027. ATAF deltok også i skatteforhandlinger under OECDs rammeverk (*Inclusive Framework*), hvor de ga faglig støtte til afrikanske lands forhandlere.

Norge var den viktigste giveren til sekretariatsfunksjonene til FNs skattekomité. Skattekomiteen leverte i løpet av 2024 veiledere og standarder tilpasset utviklingsland på flere områder, som beskatning av digitale tjenester, karbonskatter for å støtte overgang til fornybar energi og skattepolitikk for å fremme investeringer i ren energi.

Som del av forberedelsene til den fjerde Finansiering for utvikling-konferansen i 2025, ga Norge støtte til FNs kontor for økonomiske og sosiale saker (DESA) for å styrke prosessen fram mot konferansen. Norge støttet også FNs utviklingsprogram (UNDP) globale senter for styresett i å organisere en serie samlinger hvor forhandlingsdelegasjoner deltok med ekspertinnspill og perspektiver med særlig relevans for utviklingsland.

Pulitzer-senteret for undersøkende journalistikk bidro i 2024 til at korrupsjon og manglende miljøansvar i finansmarkedene ble avslørt og rapportert, noe som førte til sanksjoner mot selskaper og rettsprosesser. I Indonesia avdekket gravejournalistikk forretningsforbindelser mellom slektninger av regjeringsmedlemmer og et fiskeriselskap som har sanksjoner mot seg pga. ulovlig fiske. Publiseringen førte bl.a. til at det oppstod protester mot regjeringens fiskeripolitikk. I Malaysia førte avsløringer om elfe-forurensning som rammet lokalsamfunn til at miljømyndigheter stengte ned det ansvarlige gruveselskapet. I Ghana førte avsløringer som følge av gravejournalistikk til at nøkkelpersoner bak landets ulovlige havskilpaddehandel ble arrestert og til at påtalemyndighet og rettsapparatet fikk underlagsmateriale til sine prosesser.

Norge var en viktig giver og hadde en sentral lederrolle i Alliansen for digitale fellesgoder. I 2024 fikk Alliansen over ti nye medlemmer og 120 nye registrerte digitale fellesgoder.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 628,4 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 98,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Bevilgningen økes med 80 mill. kroner til oppfølging av Finansiering for utvikling-konferansen i Sevilla i juni 2025 og økt støtte til å styrke nasjonal ressursmobilisering i utviklingsland, herunder særlig skatt og antikorrupsjon. Det foreslås også å flytte 18,6 mill. kroner til forebygging og bekjempelse av organisert kriminalitet til denne posten fra kap. 151 *Fred, sikkerhet og globalt samarbeid*, post 71 *Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning*.

Post 74 Norges forskningsråd – utviklingsområdet, kan overføres

Bevilgningen dekker overføringer til Norges forskningsråd på utviklingsområdet. Det er relevant å se forskning om utviklingspolitikk i sammenheng med utenrikspolitikken. Midler under denne posten kan derfor unntaksvis gå til tiltak og prosjekter som går ut over rammene i ODA-regelverket for offisiell utviklingsbistand.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet om de viktigste prioriteringene i utviklingspolitikken produseres og formidles.
- Norske forskningsmiljøer har høy kompetanse på utviklingsfeltet og samarbeider med ledende internasjonale forskere og partnere i utviklingsland.

Prioriteringer 2026

Det er i økende grad relevant å se forskning på det utviklingspolitiske området i sammenheng med utenrikspolitikken. Regjeringen vil prioritere videreføring av forskning på konfliktløsning. Kompetanse på området er en forutsetning for å bidra til å dempe, forhindre og løse konflikter.

Forskning på politiske, økonomiske og sosiale forhold i Ukraina videreføres.

Forskning på likestilling og demokratiutvikling globalt prioriteres, samt forskning på global helse, matsikkerhet og humanitære kriser, det grønne skiftet, bærekraftige hav, klima og miljø. Det bilaterale forskningssamarbeidet med India og Sør-Afrika videreføres.

Regjeringen vil videreføre støtte til Senter for internasjonal økonomi, som skal ledes av Universitetet i Oslo. Senteret vil legge særlig vekt på konsekvenser av endrede økonomiske rammebetingelser for utviklingsland, for Norge og for norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Rapport 2024

Rapport for 2024 er omtalt under kap. 161, post 50 *Norges forskningsråd – utviklingsområdet*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 182,3 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 20,4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 basert på oppdaterte anslag fra Forskningsrådet for forventet utbetaling til prosjekter i 2026.

Utenriksdepartementet foreslår en tilsagnsfullmakt på 759,8 mill. kroner knyttet til posten, jf. forslag til romertallsvedtak VI.

Kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, <i>kan overføres</i>	229 305	134 536	124 536
71	Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres</i>	1 819 542	2 127 966	1 427 966
72	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	744 806	1 019 358	1 019 358
75	Norfund – risikokapital	438 288	438 288	
76	Norfund klimainvesteringsfond – risikokapital	250 000	250 000	
77	Norfund – Ukraina risikokapital	125 000		
95	Norfund – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 239 864	1 239 864	
96	Norfund klimainvesteringsfond – kapitalinnskudd	750 000	750 000	
97	Norfund – Ukraina kapitalinnskudd	125 000		
	Sum kap. 162	5 721 805	5 960 012	2 571 860

Bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping, et velorganisert arbeidsliv og rettferdig fordeling er avgjørende for fattigdomsreduksjon. En lønnsom og ansvarlig privat sektor som bidrar til sysselsetting og skatteinntekter er nøkkelen til dette. Et anstendig arbeidsliv er et mål i seg selv. Privat sektor må legge til rette for ansvarlig, inkluderende og bærekraftig sysselsetting som ivaretar arbeidstakernes rettigheter.

Behovet for å mobilisere flere finansieringskilder for bærekraftsmålene har fått en ny aktualitet i dagens virkelighet med reduserte utviklingsbudsjetter. Det er derfor viktig å utvikle virkemidler som bidrar til å mobilisere privat kapital og skaper bedre synergi- og katalysatoreffekt av bistandsbudsjettet. Garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland er et eksempel på dette. Tiltak for bærekraftig jobbskaping dreies i økende grad mot kapitalmobilisering. Regjeringen vektlegger innovativ finansiering, og hvordan kapital fra næringslivet, stiftelser og pensjonsfond kan utløses.

Jobbskaping er viktig for økonomisk vekst og utvikling, men det er også krevende å etablere bærekraftige arbeidsplasser i utviklingsland. Landbruk er i mange utviklingsland en av sektorene med størst potensial for jobbskaping. En gjennomgang av Norads bedriftsstøtteordning viser både at det er en relativ høy kostnad per etablerte arbeidsplass og at det er utfordrende for små aktører, inkludert norske, å lykkes i komplekse markeder. Samtidig skapes positive effekter utover jobbskaping ved at disse aktørene er til stede i markedene. Dette måles bl.a. gjennom økt bruk av effektive digitale applikasjoner og bruk av bedre verktøy innen landbruk og finans.

Tilgang til moderne energitjenester og reduserte utslipp av klimagasser er også sentrale forutsetninger for bærekraftig utvikling. Stabil og rimelig strøm bidrar til industrialisering og vekst, så vel som velferd og helse.

Mens over 90 pst. av verdens befolkning har tilgang til strøm, er det store regionale forskjeller. I Afrika sør for Sahara har 565 millioner mennesker ikke tilgang til strøm, og omtrent 1 milliard mangler tilgang til moderne energi for matlaging. Til tross for et betydelig potensial for utvikling av både vann-, vind- og solkraft, går kun anslagsvis 2 pst. av de globale investeringene i fornybar energi til denne regionen, ifølge beregninger fra Det internasjonale energibyrået. Andelen fornybar energi i den globale energimiksen har ikke endret seg mye de siste årene. En kraftig oppskaleringen av innsatsen for fornybar energi i utviklingsland, og særlig i Afrika Sør for Sahara, er

avgjørende for å kunne nå bærekraftsmål 7 om ren energi til alle.

Konflikter og klimaendringer fører til at flere mennesker sultar. Regjeringen vil fortsette å følge opp strategien *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning* fra 2022.

Post 70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til næringsutvikling i utviklingsland, jobbskaping og handelsrettet utviklingssamarbeid. Den følger opp Hurdalsplattformens utviklingspolitiske prioritering om bekjempelse av ulikhet gjennom bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping, et velorganisert arbeidsliv og rettferdig fordeling. I 2026 skal bevilgningen også bidra katalytisk til å forbedre rammevilkår og for å øke investeringer fra privat sektor i utviklingsland. En lønnsom og ansvarlig privat sektor er avgjørende for å skape bærekraftig økonomisk vekst, anstendige arbeidsplasser og varig fattigdomsreduksjon.

Økt andel kvinner i arbeidslivet bidrar til å redusere fattigdom og ulikhet samt å fremme likestilling. Arbeid med kvinner i arbeidslivet vil kobles til oppfølging av handlingsplanen *En rettferdig verden er en likestilt verden* fra 2023.

For å nå bærekraftsmålene må samarbeid med, og utvikling av, privat sektor foregå på en ansvarlig, inkluderende og anstendig måte. Et ansvarlig næringsliv bidrar til bærekraftig utvikling gjennom å kartlegge og håndtere risiko for menneskerettighetsbrudd, barnearbeid, klima og miljø. Dette er i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utviklings (OECD) retningslinjer, den norske åpenhetsloven og prinsipper for blandet finansiering vedtatt av OECDs utviklingskomité og internasjonale utviklingsfinansieringsinstitusjoner.

Tiltak som styrker utviklingseffektene i Norfund som før ble støttet over denne posten, er for 2026 flyttet til nytt kap. 165 *Norfund*, post 73 *Bedriftsstøtte og selskapsutvikling*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Jobbskaping i utviklingsland har økt.
- Næringslivet har bedre rammevilkår og private aktørers investeringer har økt.
- Eksporten av varer og tjenester fra fattige land har økt.

Prioriteringer 2026

Bevilgningen brukes til å skape arbeidsplasser, forbedre rammevilkårene for privat sektor, og til å redusere risikoen ved investeringer i utviklingsland. Tiltak skal forbedre tilgangen på kapital for bærekraftige prosjekter, sektorer og aktører som i dag ikke har tilstrekkelig tilgang på finansiering, f.eks. matprodusenter, entreprenører og små og mellomstore bedrifter.

Bevilgningen skal brukes strategisk og katalytisk, for å bøte på markedssvikt og for å skape varige endringer. Samtidig er det viktig at norske virkemidler sees i sammenheng. Tilrettelegging for mer digitalisering i utviklingsland kan bidra til raskere utvikling, større effektivitet i næringslivet og tilgang til nye markeder både lokalt og internasjonalt.

Investeringer i lavinntektsland er ofte forbundet med høy kommersiell og politisk risiko. Regjeringen vil søke å støtte tiltak som forbedrer investeringsklimaet og reduserer investeringsrisiko i utviklingsland. Videre vil bevilgningen benyttes på tiltak rettet mot finansiell inkludering, særlig av kvinner, og styrking av institusjoner. Det arbeides med å se virkemidler innen næringsutvikling og næringsfremme i sammenheng.

Nye bistandsfinansielle instrumenter for utløsning av privat kapital skal fortsatt testes og videreutvikles. Dette er bl.a. en oppfølging av FNs fjerde internasjonale finansiering for utviklingskonferanse som fant sted i 2025.

Bevilgningen skal videre brukes til å spre kunnskap om handelsregelverk og eksportmuligheter, forenkling av grense- og tollprosedyrer og tiltak for kvalitetssikring og heving av standarder. Gode rammebetingelser for bedriftsetableringer og handel er en forutsetning for utvikling av et dynamisk, ansvarlig og bærekraftig lokalt næringsliv. Lokale og regionale verdikjeder skal styrkes for å øke verdiskaping på egne ressurser.

Rapport 2024

Jobbskapingen i utviklingsland er økt

En rekke strategiske partnerskap mellom privat sektor, sivilsamfunn og myndigheter bidro til jobbskaping blant marginaliserte grupper i utviklingsland. Ett eksempel er prosjektet *Woord en Daad – Bee a Champion*, hvor birøktere i Uganda økte honningproduksjon. Dette gav økt inntekter og sikret levebrød blant flyktninger og småbønder.

Gjennom selskapene Techbridge Invest og Afrika 118 gav lokale investeringsfond i Afrika om

lag 6 mill. kroner i støtte til lokale bedrifter. Dette bidro til betydelig jobbskaping hvor Afrika 118 skapte over 7 000 jobber og Techbridge ca. 300 arbeidsplasser i sine porteføljebedrifter i 2024.

Abler Nordic er deleid av Norfund, det danske Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU) og norske private investorer. Frem til slutten av 2024 har Abler Nordic bidratt med lån til mer enn 13,7 millioner fattige mennesker, hvorav 90 pst. kvinner. Gjennom tilskudd til to mekanismer for risikoavlastning rapporterte Abler Nordic å ha mobilisert 13 kroner i privat kapital for hver krone i offentlige tilskudd.

I perioden 2020–2024 har investeringsfondet Antler East Africa bidratt til å støtte mer enn 250 oppstartsbedrifter i Afrika, noe som både skaper arbeidsplasser og bygger lokal kapital. Hver krone mottatt fra offentlige tilskudd har ifølge Antler mobilisert 17 kroner i privat kapital.

Næringslivet i utviklingsland har bedre rammevilkår

ILO sitt flerårige program Productivity Ecosystems for Decent Work (PE4DW) har styrket små- og mellomstore bedrifter. I Ghana ble et nytt lovforslag om arbeidsliv ferdigstilt og produktivitetsstatistikk offentliggjort for første gang. I Sør-Afrika ble den første nasjonale sysselsettingsstrategien ferdigstilt, og 43 bedrifter i lær- og skosektoren styrket sin eksportberedskap. I Vietnam ble det etablert et nasjonalt produktivitetsprogram, og bedrifter i tre sektorer tok i bruk grønne og digitale løsninger. 93 pst. av deltagende bedrifter rapporterte økt produktivitet og 85 pst. rapporterte inntektsvekst.

I samarbeid med Storbritannia, har Norge støttet MOBILIST-programmet de siste tre årene. Programmet bidrar til storskala kapitaltilførsel til utviklingsland. Dette skjer ved at MOBILIST kobler store institusjonelle investorer til utviklingsland ved å børsnotere utviklingsprosjekter. I 2024 var MOBILIST hjørnestensinvestor i en 86 mill. USD børsnotering av det filippinske Citicore Renewable Energy Corporation. MOBILIST etablerte også nye partnerskap med børser i Kenya, Malaysia og Nigeria i tillegg til eksisterende samarbeid som inkluderer børsene i Brasil, London, Mexico og Singapore. Disse partnerskapene utgjør en unik kobling mellom utviklingsfinans og kommersiell finans som er nødvendig for å mobilisere de store institusjonelle kapitalkildene.

NHO sitt program for internasjonalt samarbeid (ICP) hadde ved utgangen av programperioden 2020–2024 styrket arbeidsgiverorganisasjo-

ner i åtte land i Afrika og Asia. Programmet bidro til bedre styring, økt digitalisering og sterkere politisk innflytelse. Partnerorganisasjonene rekrutterte 1 455 nye medlemsbedrifter, styrket egeninntjeningen og utviklet nye tjenester, slik som opplæringsprogrammet Female Future. Blant de over 1 300 kvinnene som har deltatt i programmet, rapporteres det at 46 pst. har fått lederstillinger og 27 pst. styreverv. Arbeidsgiverorganisasjoner påvirket også ny lovgivning, utviklet kollektive avtaler og styrket fagopplæring i samarbeid med myndigheter og næringsliv.

Utviklingslands evne til å forhandle gode handelsbetingelser har økt

Advisory Centre on WTO Law (ACWL) gir utviklingsland gratis eller rabatterte juridisk rådgivning og opplæring i regelverket til Verdens handelsorganisasjon (WTO). Senteret bidrar til bedre forståelse av lands rettigheter og forpliktelser og styrker utviklingslands evne til å ivareta egne interesser i tvisteløsningsprosesser. ACWL mottar støtte gjennom en flerårig avtale.

FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO) sitt Global Market Access Programme (GMAP) bidro til å forbedre konkurranseevnen til små og mellomstore bedrifter ved å øke tilgang til internasjonale markeder for ulike verdikjeder i utvalgte land. Dette ble gjort gjennom støtte til å møte internasjonale kvalitetsstandarder og dermed lette markedsinngang og vekst. Programmet bidro til mer inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, økte eksportmuligheter og fremmet innovasjon og produktivitet i sjømat- og honningproduksjonen i hhv. Colombia, Etiopia, Mosambik og Nepal.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 124,5 mill. kroner i 2026. Dette er en reduksjon på 10 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 som skyldes at midler til Norfund over denne posten flyttes til kap. 165 *Norfund*, post 73 *Bedriftsstøtte og selskapsutvikling*.

Post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak som styrker lokal og nasjonal matproduksjon, bygger lokale verdikjeder og markeder og bidrar til økt klimarobusthet i matproduksjonen. Regjeringens strategi for matsikkerhet i utviklingspolitikken *Kraftsamling mot*

svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning fra 2022 ligger til grunn for innsatsen.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Lokal klimarobust matproduksjon er økt.
- Lokal verdiskaping og økt inntekt for matprodusenter er oppnådd.
- Feil- og underernæring er redusert.
- Omfanget av matrelaterte kriser er redusert.

Prioriteringer 2026

Hovedprioriteringen for 2026 er å fremme matsikkerhet og å integrere matsikkerhet som en del av arbeidet innen klima, klimatilpasning, hav og blå økonomi, sikkerhetspolitikk og humanitær innsats.

Bevilgningen skal bidra til å bygge motstandsdyktige lokalsamfunn som kan unngå matmangel og sultkatastrofer. Økt lokal og klimarobust matproduksjon gjennom bedret produktivitet sammen med velfungerende verdikjeder er sentrale prioriteringer.

Akvatisk mat er viktig for matsikkerhet. Bevilgningen skal støtte forbedret utnyttelse av havet som matfat gjennom kunnskapsbasert og bærekraftig fiskeriforvaltning og havbruk, bl.a. gjennom programmet Fisk for utvikling og en økosystembasert tilnærming i fiskeriforvaltningen gjennom EAF-Nansen-programmet.

Norge deltar i den 21. givelandspåfyllingen av Verdensbankens fond for de fattigste landene, (IDA21 – International Development Association) inkludert et bidrag fra denne posten på 600 mill. kroner over tre år. Verdensbanken vil være en av de viktigste aktørene for å styrke matsikkerhet internasjonalt og har økt sin innsats på feltet. Se ytterligere omtale under kap. 172, post 70 *Verdensbanken*.

Rapport 2024

Lokal klimarobust matproduksjon er økt

Mangel på, og feil bruk av, innsatsfaktorer som gjødsel er en av årsakene til lav produksjon og produktivitet i landbruket i Afrika sør for Sahara. Norge sluttet seg til Global Fertilizer Challenge i 2022 for å bidra til mer og effektivisert bruk av kunstgjødsel, organisk gjødsel og bedre jordhelse for å styrke global og lokal matsikkerhet. Innovasjon og samarbeid med privat sektor er sentralt. Pilotfasen for utvikling av en digital plattform for jordhelseinformasjon i Tanzania og Kenya ble gjennomført i et samarbeid med CIFOR-instituttet

og den private stiftelsen Varda med gode resultater. Norge støttet også Afrikabankens finansieringsmekanisme for gjødsel (AFFM), som i 2024 bidro til at småbrukere i Kenya, Mosambik og Uganda fikk økt tilgang til kunstgjødsel.

Under programmet Landbruk for utvikling har Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) sammen med internasjonale og malawiske partnere utviklet et digitalt verktøy for målrettet og effektiv skadedyr- og sykdomshåndtering for planter. Verktøyet er inspirert av en norsk åpen datamodell (VIPS), men tilpasset lokale malawiske forhold. I Tanzania samarbeider NIBIO med det tanzanianske landbruksforskningsinstituttet om klimasmart risdyrking under irrigasjon. Resultater er sterkere planter med høyere avling, og redusert metanutslipp fordi rismarkene står kortere tid under vann.

I Tanzania støttet Norge klimasmart infrastruktur, landbruk og entreprenørskap gjennom Verdensbanken, Verdens matvareprogram (WFP), FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF) og TASAF (Tanzania Social Action Fund). 30 000 sårbare husholdninger er nå mindre klimautsatt som følge av denne støtten.

Norge bidro til å styrke kvinners rettigheter og deres politiske og sosiokulturelle muligheter i afrikanske land gjennom FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) i samarbeid med kvinnegrupper. I 2024 hadde FAO opprettet nær 10 000 klubber i 17 land. 60 pst. av disse var ledet av kvinner. På lokalsamfunnsnivå fikk innsatsen betydning for matsikkerhet, klimatilpasning, fred og bedring av kvinners levekår. Målrettet innsats førte til at 32,6 pst. flere kvinner deltok i beslutningsfora til Utviklingsfondets programmer i Etiopia, Guatemala, Malawi, Nepal og Somalia. I Mosambik fikk 203 832 småbønder direkte eller indirekte tilgang til landbruksinnsatsfaktorer, inkludert frø og frøplanter, gjennom støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner som Aga Khan, Norsk Folkehjelp og iDE. I Nepal bidro rehabilitering av mikro-vannkraftverk til elektrisitetsdrevne vanningstiltak som gav mulighet til økt matproduksjon året rundt. Dette medførte at kvinnelige jordbrukere brukte mindre tid på å hente vann og til økt dyrkingsproduktivitet, noe som igjen gav økte inntekter for småbøndene. Prosjektet bidro også til bedre landbruksplanlegging som følge av økt kunnskap hos myndighetene.

Programmet Fisk for utvikling (Ffu) bidro i 2024 til økt kunnskap og bedre rammevilkår for bærekraftig fiskeri og havbruk i Colombia, Ghana, Sri Lanka og Sudan gjennom institusjonssamarbeid og samspill med privat sektor og utdan-

ningsinstitusjoner. Ghana lanserte i 2024 en ny plan for akvakultursektoren som forbedret håndteringen av biosikkerhet og fiskehelse. Ghana framla også ny fiskeri- og akvakulturlov til parlamentet og styrket statistikkgrunnlaget for innsamling av data. På Sri Lanka bidro Havforskningsinstituttet til å utvikle systemer for datainnsamling og fiskeristatistikk som grunnlag for forvaltningssystem, samt økt kapasitet til fiskeriforskning og styrket institusjonelt samarbeid.

EAF-Nansenprogrammet og det norske forskningsskipet «Dr. Fridtjof Nansen» hadde i 2024 totalt 259 toktdøgn langs vestkysten av Afrika med til sammen 161 forskere fra partnerland. São Tomé og Príncipe utviklet en nasjonal forvaltningsstrategi for fiskeressursene med faglig støtte fra programmet, mens Gambia og Senegal avtalte en felles fiskeriforvaltningsplan for den viktige sardinella-bestanden. Dokumentasjon av trålredskap i Guineabukta avdekket behov for strengere teknisk regulering av fiskeriet. Funnene følges opp regionalt gjennom EAF-Nansenprogrammet. Data som er samlet gjennom programmets 50 år ble i 2024 gjort mer tilgjengelig gjennom programmets nyutviklede nettbaserte dataportal.

God fiskehelse og tilgang på lokalt og bærekraftig produsert råstoff til fôrproduksjon er viktig for akvatisk matproduksjon i utviklingsland. Norge støttet organisasjonen WorldFish i samarbeid med Veterinærinstituttet og en rekke lokale partnere i deres arbeid for bærekraftig fiskefôrproduksjon og kapasitetsbygging i fiskehelse og biosikkerhet.

Gjennom støtte til akvakultur og fiskeri via FAO ble en global database for sosiale sikkerhetsnett i fiskerisektoren etablert. Dette gjorde det mulig for land å videreutvikle, iverksette og følge sosiale programmer for småskalafiskere. Det ble også tilrettelagt for erfaringsutveksling og sør-sør-samarbeid. Den første regionale fiskehelse-strategien for akvakulturindustrien i stillehavsregionen i Asia ble utviklet. Strategien omfatter land som står for 90 pst. av verdens akvakulturproduksjon.

Klimaendringer, overfiske og ødeleggelse av leveområder i havet har svekket mange viktige fiskebestander. Vern av marint biologisk mangfold er et anerkjent verktøy for å gjenoppbygge og opprettholde leveområder og fiskebestander som matressurs. Med norsk støtte finansierte Blue Action Fund 220 verneprosesser i utviklingsland, som samlet dekker 446 205 km², opp fra 380 693 km² i 2023. Ett av områdene var Cocos Marine Conservation Area i Stillehavet. Etter at de installerte nytt overvåkingssystem med hjelp fra fon-

det, ble ulovlig fiske her redusert med i underkant av 92 pst. i 2024.

Samarbeid med det globale nettverket for landbruksforskning CGIAR, FAO og Crop Trust har gitt betydelige resultater for bruk, bevaring og forvaltning av genressurser og avlingsmangfold, herunder styrking av nasjonale og lokale frøsorter og utvikling av forbedrede såfrø med fokus på ernæring og robusthet mot klimaendringer. I prosjektet Biodiversity for Opportunity Livelihoods and Diversity (BOLD) jobber Crop Trust med å reintrodusere «glemte» matvekster gjennom forskning og avl. Arbeidet har stor betydning for klima, biomangfold og ernæring, og inkludering av kvinner er et sentralt aspekt. Gjennom denne innsatsen har nasjonale genbanker i utviklingsland fått mulighet til å lagre sitt unike biomangfold i det globale frøhvelvet på Svalbard.

Lokal verdiskaping og økt inntekt for matprodusenter er oppnådd

Et nytt fond for å gjøre finansiering tilgjengelig for små- og mellomstore bedrifter (SMBer) innen landbruk over hele Afrika (FASA) ble offisielt lansert i 2024. Norge og USA har gitt 35 mill. USD hver i startkapital for fondet. Med Norge som pådriver for innovativ mobilisering av privat kapital, bidro både Storbritannia og Sør-Korea til fondet i 2024. Med en foreløpig kapitalbase på 85 mill. USD, er FASA forventet å mobilisere minimum 255 mill. USD i kommersiell kapital til små- og mellomstore landbruksbedrifter. Et viktig steg for å styrke lokal verdiskaping og øke inntekter til småprodusenter, var støtte til partnere som Aceli Africa og African Guarantee Fund (AGF) for å mobilisere mer privat kapital til SMBer. I 2024 mobiliserte Aceli totalt 1,3 mrd. kroner i privat kapital til landbruksbedrifter i Øst-Afrika, noe som skapte markedsadgang for 625 000 småbønder. Norges støtte på 100 mill. kroner i perioden 2023-2025 er forventet å utløse omtrent 1,2 mrd. kroner i private investeringer i løpet av perioden. AGF mobiliserte 153 mill. kroner i privat kapital til 390 SMBer og utstedte nye garantier til 20 banker. For hver krone AGF mottar i støtte, mobiliserer de åtte kroner i private investeringer. I tillegg til å gjøre finansiering tilgjengelig for SMBer, må bedriftene gjøres investeringsklare.

I 2024 samarbeidet Norge med Southern Agricultural Growth Corridor Center (SAGCOT) for å styrke landbruket i Tanzania. Samarbeidet førte til flere private investeringer og økte inntekter for bønder. Dette skyldtes bedre teknologi, smartere

jordbruk og høyere produktivitet. SAGCOT jobbet også for mer klimasmart landbruk, og i 2024 ble over 426 000 hektar dyrket med slike metoder – mer enn planlagt. Totalt tjente bøndene over 255 mill. USD, som var 18 pst. mer enn målet.

I Mosambik fikk mer enn én million bønder tilgang til cashew-markeder og tjenestetilbud ved hjelp av en digital inkluderingsløsning fra Norges Vel. Gjennom støtte til organisasjonen GAIN i Mosambik ble nær 3 500 arbeidsplasser skapt gjennom bygging av fire matmarkeder. Når markedene er ferdige, vil i underkant av 100 000 matprodusenter få bedre markedstilgang. Samarbeidet med Gorongosa nasjonalpark i Mosambik bidro til økt matsikkerhet og til reintegreringen av tidligere soldater. Over 8 000 kilo kaffe ble produsert gjennom prosjektet. Biodiversitet ble ivaretatt gjennom planting av lokale tresorter. 280 tidligere stridende og deres familier deltok i sparings- og lånegrupper.

Feil- og underernæring er redusert

Gjennom FNs barnefond UNICEF sitt globale tematiske fond for ernæring, bidro Norge til å redusere underernæring blant spedbarn, småbarn, skolebarn og ungdommer, spesielt i Ghana, Kenya, Malawi, Tanzania og Uganda. Gjennom denne støtten fikk skoler og helsestasjoner i flyktningleirer i Uganda helhetlige ernæringstiltak, ernæringsopplæring og andre aktiviteter på tvers av skole, helsevesen og lokalsamfunn. Lokalt produsert mat til skolematprogram er et viktig sosialt sikkerhetsnett som gir økt skoledeltakelse, bedre læringsresultater og bedre ernæring for skolebarn. I 2024 nådde Verdens matvareprogram (WFP) 212 000 skolebarn i Etiopia, Malawi og Niger med et daglig skolemåltid. WFPs partnere inkluderer tjenester som helsesjekk, vaksiner og opplæring i hygiene. Skolematprogrammet skaper også et viktig marked lokalt for småskala-bønder. Norge har siden 2023 støttet matsikkerhet og ernæring gjennom Verdensbankens flergiverfond for rask sosial respons med totalt 100 mill. kroner. Fondet støtter fattige og sårbare husholdninger som er utsatt for sult og underernæring, med spesielt fokus på kvinner og barn. I 2024 fikk 22 land hjelp til å bedre ivareta ernæringshensyn i sine sosiale sikkerhetsnett. Det norske initiativet har vært medvirkende til at matsikkerhet og ernæring nå inngår som en av fire hovedprioriteringer i Verdensbankens strategiske arbeid med å sikre 500 millioner flere personer tilgang til sosiale støtteordninger innen 2030.

Ernæring krever en integrert og tverrsektoriell tilnærming. Måltrettet støtte har hevet andelen IFAD-programmer som ivaretar ernæring til 60 pst. Gjennom Scaling up Nutrition (SUN) har en rekke land fått teknisk støtte til å utvikle og iverksette nasjonal ernæringspolitikk, og ernæring er løftet på globale arenaer.

Omfanget av matrelaterte kriser er redusert

WFP bygget ut systemer for varslingsbasert innsats i Burkina Faso, Madagaskar, Malawi, Mosambik, Niger, Tanzania og Zimbabwe. Det innebærer at tiltak kan settes inn basert på klima- og værdata før en krise inntreffer. Disse tiltakene gir resultater. Det globale nettverket for landbruksforskning (CGIAR) estimerer at WFPs varslingsbaserte innsats i forkant for å redusere effektene av El Niño i Lesotho, Madagaskar og Mosambik i 2024 var 23–28 pst. mer kostnadseffektiv enn i andre områder etter at krisen var et faktum. Også i 2024 førte ekstremvær til flere aktiveringer av varslingsbasert innsats. Norge og Storbritannia sørget for at 1,2 millioner mennesker i Mosambik mottok støtte fra WFP i forkant av tørkeperioden for å opprettholde landbruk og husdyrhold gjennom tørken. Evaluering etter tiltakene viste at befolkningen som mottok slik støtte økte sin matsikkerhetsstatus med 10 pst. Dette viser verdien av denne typen forebyggende innsats, og at en tørke rammet befolkning står sterkere rustet i møte med neste krise når de har kunnet opprettholde levebrødet og ernæringsstatusen sin gjennom én krise. For å legge til rette for en styrket innsats for sårbare grupper i WFPs program, ble WFP bedt om å gjennomføre sårbarhets- og kjønnsrolleanalyser i innsatsområdene i de aktuelle landene. Disse ble ferdigstilt for seks av sju land i 2024 og vil legge grunnlag for mer kjønns- og sårbarhetsensitive innsatser i 2025. Dette inkluderer økt deltakelse for kvinner i planlegging av varslingsbaserte innsatser og mer fokus på å forebygge kjønnsbasert vold, samt at programmer i større grad tar hensyn til særskilte behov for eldre og mennesker med nedsatte funksjonsevner.

Gjennom Statistisk sentralbyrå (SSB) og Fellesmarkedet for det østlige og sørlige Afrika (COMESA) er det gjennomført kapasitetsbygging på statistisk analyse i Kenya, Mauritius, Somalia, Tanzania og Uganda. SSB har vært ledende i å utarbeide globale retningslinjer for utarbeiding av matsikkerhetsstatistikk, og disse ble i 2024 godkjent av FNs statistiske kommisjon. Med norsk støtte har FAO styrket nasjonale myndigheters kapasitet til å rapportere på bærekraftsmålene.

Totalt 118 land fikk støtte til å styrke sine overvåknings- og rapporteringssystemer for de 23 bærekrafts-indikatorene på matsikkerhet som FAO er ansvarlig for.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 428 mill. kroner i 2026. Dette er en reduksjon på 700 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Dette innebærer reduksjoner i tildelinger til etablerte samarbeidspartnere innen matsikkerhet og at antall tiltak som støttes over posten reduseres.

Post 72 Fornybar energi, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak som skal øke tilgang til bærekraftig energi og redusere fremtidige klimagassutslipp i utviklingsland. Bevilgningen er særlig rettet mot land med stor energifattigdom i Afrika sør for Sahara. Innsatsen som støttes under denne posten ses i sammenheng med Norfunds investeringer i fornybar energi under kap. 165 *Norfund* og med tiltak for fornybar energi under kap. 159 *Regionbevilgninger*. Det vises også til støtten til utviklingsbankene og Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC) under kap. 172 *Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette*.

Denne posten er viktig for å innfri Norges forpliktelse fra klimaforhandlingene i 2021, COP26 i Glasgow, om å doble norsk klimafinansiering fra 2020 til 2026.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Tilgangen til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris er økt.
- Fremtidige klimagassutslipp fra energisektoren reduseres.
- Offentlig forvaltning innenfor energisektoren i samarbeidsland er styrket.

Prioriteringer 2026

Verden ligger ikke an til å nå bærekraftsmål 7 om å sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris eller bærekraftsmål 13 om å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem. Norge skal være en pådriver for multilateralt samarbeid som kan bidra til økt innsats for produksjon av og tilgang til fornybar energi i utviklingsland.

Tiltak for forbedret energitilgang i Afrika sør for Sahara skal fortsatt gis prioritet. Dette omfatter støtte til tiltak som bidrar til Mission 300, et initiativ i regi av Verdensbanken og Den afrikanske utviklingsbanken for å sikre 300 millioner mennesker i Afrika sør for Sahara tilgang til elektrisitet og ren matlaging innen 2030.

Det skal legges særlig vekt på tiltak som kan bidra til å mobilisere privat kapital og økt samarbeid med privat sektor. Dette gjelder både tiltak rettet mot lokale og internasjonale private aktører, og tiltak rettet mot utvikling av en forutsigbar og kunnskapsbasert politikk globalt, regionalt og i utviklingsland. Garantisatsingen styrkes gjennom den nye statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland, og må i lys av utbetalings-takten justeres for å komplementere denne.

Samarbeid med internasjonale energiorganisasjoner som vektlegger politikk og kunnskapsoverføring skal videreføres. Den norske ambisjonen om å støtte ren matlaging med 500 mill. kroner, lansert i 2024 under toppmøtet om dette i Paris, skal følges opp. Kunnskapsprogrammet Energi for utvikling (Efu) skal videreføres. Det skal tas utgangspunkt i behov og etterspørsel i samarbeidslandene på områder der Norge kan bidra med kompetanse og egne erfaringer med forvaltning av fornybar energi. Måltrettet innsats innenfor arbeid med utslippsreduksjoner, med særlig vekt på fakling og metan vil også være en del av Efu-tilbudet i enkelte samarbeidsland. Tiltak som bidrar til den norske klimafinansieringsforpliktelsen for 2020-2026 skal gjennomgående gis prioritet.

Rapport 2024

Tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris er økt, og fremtidige klimautslipp fra energisektoren er redusert

Norge støttet tiltak som bidro til Verdensbankens og Afrikabankens initiativ Mission 300 som ble lansert i 2024, med mål om å sikre strøm og mulighet for ren matlaging til 300 millioner mennesker i Afrika sør for Sahara innen 2030. Gjennom Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP) bidro Norge til å utvikle kunnskapsgrunnlaget for Verdensbankens utlånsvirksomhet til energisektoren. Det ble også gitt teknisk og praktisk bistand til konkrete prosjekter. Et eksempel på dette var støtte til anskaffelse og installering av soldrevne kjøleanlegg for vaksiner i Sør-Sudan, i et sårbart område med 1,25 millioner mennesker. I perioden 2021–2024 bidro ESMAP til at 37 millioner mennesker fikk ny eller forbedret strømtilgang. Nær en million fikk tilgang til

nye eller forbedrede løsninger for matlaging, og 82 GW fornybar energi ble bygd ut.

Norsk støtte til Afrikabankens Sustainable Energy Fund for Africa (SEFA), bidro til å bygge ut både nettbasert og desentralisert energiproduksjon, samt fremmet energieffektivisering i Afrika. Et eksempel er solkraftverket Kom Ombo i Egypt, som ble ferdigstilt i 2024 med en installert kapasitet på 200 MW. I perioden 2020–2024 bidro fondet gjennom direkte investeringer til 1,1 millioner nye strømtilkoblinger, 243 MW ny installert effekt fra fornybar energi og reduserte utslipp av klimagasser tilsvarende om lag 1,2 mill. tonn CO₂-ekvivalenter. Det ble mobilisert investeringer på 809 mill. USD.

Regjeringens garantisatsing på 1,5 mrd. kroner (2022–2027) er fulgt opp, men med en lavere utbetalingstakt enn planlagt. Få investeringsklare fornybarprosjekter i Afrika Sør for Sahara har begrenset muligheten for støtte til garantiprodukter, noe som har ført til at etterspørselen etter støttede garantiprodukter har vært lavere enn antatt. I 2024 økte etterspørselen etter garantier støttet av Norge. Gjennom Verdensbankens garanti-institusjon MIGA støttet Norge et katalytisk fond for fornybar energi, Renewable Energy Catalyst Trust Fund (RECTF). Fondet bidro til at MIGA ga tilsagn om garantier på til sammen 61 mill. USD til fire fornybar energi-prosjekter i Burkina Faso, Den demokratiske republikken Kongo, Somalia og Uganda i perioden 2022 til 2024. Dette forventes å bidra til å øke installert kapasitet med om lag 43 MW og mobilisering av om lag 68 mill. USD i privat kapital. Videre har norsk støtte til garantiutstedelser gjennom African Trade and Investment Development Insurance (ATIDI) bidratt til at et 20 MW solkraftverk i Uganda, med en investering på om lag 27 mill. USD ble byggeklart i 2024. Garantisatsingen omfatter også en ordning for premie-subsidier, som bl.a. har bidratt til Empower New Energys investeringer i små tak- og bakkemonterte solanlegg på fabrikker i Ghana og Nigeria. I lys av utbetalingstakten forventes det at satsingen gjennom ATIDI og garantisubsidier vil måtte justeres og strekkes utover 2027.

Det er besluttet å etablere en ny statlig garantiordning for fornybar energi i utviklingsland med en femårig pilotperiode fra 2025. I 2024 startet forhandlinger med multilaterale utviklingsbanker om transaksjoner, og det ble publisert en åpen utlysning for private aktører. På bakgrunn av dette, ble det forhandlet om garantier som er forventet å mobilisere kapital tilsvarende 2 til 4,5 ganger garantibeløpet. Etterspørselen fra både private aktører og multilaterale utviklingsbanker har vært høy.

Norsk støtte til Global Energy Transformation Program (GET.pro) bidro til å bedre rammebetingelsene for energiinvesteringer i samarbeidsland gjennom rådgivning til nasjonale myndigheter og energibedrifter i etableringsfasen. I 2024 bidro GET.pro til å mobilisere ca. 11 mill. euro i investeringer til 14 bedrifter og prosjekter. Investeringene er forventet å resultere i utbygging av fornybar energi med forventet energitilgang til rundt 400 000 mennesker og føre til unngåtte klimagassutslipp estimert til 271 000 tonn CO₂-ekvivalenter årlig.

Tilskuddsordningen for bedriftsstøtte for fornybar energi bidro til å redusere bedrifters risiko i utvikling av fornybar energi-prosjekter. Ett eksempel er selskapet Mainstream som i 2023 fikk tilsagn om støtte til forstudier for to solkraftverk på til sammen 150 MW i Sør-Afrika, og som bidro til at disse ble klare til bygging i 2024. Prosjektene er forventet å fortrenge kullkraftproduksjon og dermed unngå fremtidige klimagassutslipp med om lag 300 000 tonn CO₂-ekvivalenter årlig. Tilsvarende har støtte til forundersøkelser til Scatecs prosjekt Kenhardt i Sør-Afrika bidratt til 540 MW solkraft med 225 MW batterilagring. Disse er fra 2024 forventet å redusere fremtidige klimagassutslipp med 860 000 CO₂-ekvivalenter årlig.

Ikke all støtte til tidlig fase av prosjektutvikling leder til investeringer. Eksempelvis ble det i 2016 inngått en første av flere avtaler med Malthe Winje om støtte til utvikling av vannkraftverk i Rwanda. Malthe Winje oppnådde til slutt ikke enighet med långiver om finansiering innen tidsfristen i konsesjonen og besluttet derfor å avslutte prosjektet i 2024. Ettersom midlene fra bedriftsstøtteordningen er relativt små i forhold til totale investeringer er dette erfaringsmessig likevel et effektivt virkemiddel for å utløse privat finansiering.

Den nordiske grønne bankens (Nefco) finansieringsmekanisme for moderne kokeovnsløsninger i Afrika støtter ulike teknologier til ren matlaging, som elektriske kokeplater, trykkokere, bioetanolbaserte komfyrer, pellets og briketter fra bærekraftige kilder. Fram til 2024 ble det inngått tretten kontrakter for tilskudd og resultatbasert finansiering til tilbydere av rene kokeovner. De første ovnene ble solgt i 2024, og det er forventet at 3,15 millioner mennesker i Den demokratiske republikken Kenya, Kongo, Mosambik, Tanzania, Zambia og Zimbabwe får tilgang til kokeovnsløsninger basert på elektrisitet og biobrensel gjennom prosjektene.

Gjennom et annet av Nefcos fond, Beyond the Grid Fund for Africa (BGFA), har Norge bidratt til å fremme bærekraftig energitilgang for husholdninger og småbedrifter i Afrika sør for Sahara. Fondet tilbyr finansiering til bedrifter som utvikler løsninger for energitilgang utenfor strømmettet. Fondet har i perioden 2019–2024 bidratt til å sikre energitilgang til 3,1 millioner mennesker i Burkina Faso, Den demokratiske republikken Kongo, Liberia, Uganda og Zambia. Flere bedrifter i fondets portefølje mottok støtte til å fremme likestilling, og programmet nådde målet om 30 pst. kvinneandel i sine prosjekter.

Offentlig forvaltning innenfor energisektoren i samarbeidsland er styrket

Norske faginstitusjoner startet i 2024 å planlegge landinnsatser som skal inngå i kunnskapsprogrammet Energi for utvikling (Efu) i Malawi, Mosambik, Nepal og Nigeria, og kartla muligheter i Somalia, Tanzania, og Uganda. I Malawi bidro Efu i samarbeid med Miljødirektoratet og FNs miljøprogram UNEP til den første nasjonale oversikten over miljøtilstanden siden 2010. Dette utgjør et viktig grunnlag bl.a. for miljøforvaltningen av landets fornybare energiresurser. I Malawi og Nepal bidro programmet til å etablere digitaliserte systemer for mer effektiv bruk av miljødata i energiplanlegging. I Mosambik bidro Efu til å sikre og digitalisere hydrologiske data, og innføre automatiserte målinger, som grunnlag for bedre vannkraftforvaltning.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 019,4 mill. kroner for 2026. Av dette vil 375 mill. kroner gå til tapsavsetning for den statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland, jf. forslag til garantifullmakt på 5 mrd. kroner i romertall XIV. Tapsavsetningen vil tilbakeføres post 72 *Fornybar energi* i takt med innbetaling av garantipremier.

Post 75 Norfund – risikokapital

For 2026 foreslår regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen flyttes til kap. 165 *Norfund*, post 70 *Risikokapital utviklingsmandatet*. For rapportering fra 2024, vises det til samlet omtale under kap. 162, post 95 *Norfund – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland*.

Post 76 Norfund klimainvesteringssfond – risikokapital

For 2026 foreslår regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen flyttes til kap. 165 *Norfund*, post 71 *Risikokapital Klimainvesteringssfondet*. For rapport 2024 vises det til omtale under kap. 162, post 96 *Norfund klimainvesteringssfond – kapitalinnskudd*.

Post 77 Norfund – Ukraina risikokapital

For 2026 foreslår regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen legges under kap. 165 *Norfund*, post 72 *Risikokapital Ukraina-fondet*. For rapport 2024 vises det til omtale under post 97 *Norfund – Ukraina kapitalinnskudd*.

Post 95 Norfund – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland

For 2026 foreslår regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen flyttes til kap. 165 *Norfund*, post 90 *Grunnfondskapital utviklingsmandatet*.

Rapport 2024

Det er skapt økonomisk utvikling og bærekraftige arbeidsplasser i fattige land gjennom bevaring og utvikling av lønnsomme bedrifter

Norfunds investeringer bidrar direkte til oppnåelse av FNs bærekraftsmål. Ved utgangen av 2024 var det totalt 712 000 personer som var sysselsatt i Norfunds porteføljeselskaper. 67 pst. av disse var i Afrika og 27 pst. var i de minst utviklede landene. Kvinner utgjorde 38 pst. av de sysselsatte og unge under 25 år utgjorde 20 pst. Netto ble det skapt 41 000 nye jobber i selskapene i Norfunds portefølje som rapporterte tall for både 2023 og 2024. Av disse var 73 pst. i Afrika og 37 pst. i minst utviklede land. Selskapene i porteføljen betalte til sammen 41,2 mrd. kroner i skatter og avgifter, hvorav 30,3 mrd. kroner ble betalt i Afrika.

Norfunds investeringer i fornybar energi under utviklingsmandatet har mål om å øke antall nye husholdninger som får tilgang til elektrisitet gjennom løsninger utenfor kraftnettet, og for ny kapasitet for kraftproduksjon bygget knyttet til nett og bedrifter. Gjennom Norfunds utviklingsmandat fikk 750 000 nye husholdninger tilgang på

strøm fra selskaper i Norfunds portefølje i 2024, og Norfund bidro til å finansiere 2 065 MW ny kapasitet. Finansinstitusjonene i Norfunds portefølje rettet mot finansiell inkludering kunne for 2024 vise til en økning i antallet kunder på 14,6 millioner, eller 13 pst., og en økning i utlån på 37,4 milliarder kroner, eller 4,7 pst. Samlet tilbød selskapene i Norfunds portefølje finansielle tjenester til 134 millioner kunder i 2024, hvorav 75 pst. var i Afrika.

Alle tallene for utviklingseffekter viser totaleffekten av Norfunds porteføljeselskaper og tar ikke hensyn til størrelsen på Norfunds eierandel.

I 2024 leverte Norfunds utviklingsmandat en beregnet avkastning målt ved internrente (IRR) på 8,3 pst. i investeringsvaluta og 19,7 pst. i norske kroner, noe som er vesentlig bedre enn foregående år. Siden oppstarten i 1997 har porteføljen hatt en gjennomsnittlig avkastning på 5,2 pst. målt i investeringsvaluta og 8,7 pst. målt i norske kroner. Avkastning er vesentlig påvirket av den norske kronekursen, for 2024 i positiv retning. Avkastningen er en indikator på bærekraft i resultatene fra bedriftene Norfund bidrar til å utvikle, og lønnsomme bedrifter skaper flere nye jobber. Å kunne vise til god avkastning er også avgjørende for å tiltrekke mer privat kapital til å investere i utviklingsland, både med Norfund og inspirert av Norfund.

Ved utgangen av 2024 var avtalefestet portefølje for Norfunds utviklingsmandat på 37,6 mrd. kroner. Nye investeringer på 6 mrd. kroner ble avtalefestet i 2024.

Det er investert i land med umodne kapitalmarkeder

Norfund prioriterer investeringer i land med begrenset tilgang på kapital, og det gjelder særlig de minst utviklede land (MUL) og land i Afrika sør for Sahara. Investeringer i MUL utgjorde 33,6 pst. av porteføljen ved utgangen av 2024, mens investeringer i Afrika sør for Sahara utgjorde 62,6 pst. av porteføljen. Norfund prioriterer investeringer i egenkapital, som anses som vanskeligst å tiltrekke for selskaper i utviklingsland, og disse utgjorde 72,6 pst. av porteføljen ved utgangen av 2024.

Post 96 Norfund klimainvesteringssfond – kapitalinnskudd

For 2026 foreslår regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen flyttes til kap. 165 *Norfund*, post 91 *Kapitalpåfylling Klimainvesteringssfondet*.

Rapport 2024

I 2024 ble nye investeringer fra Klimainvesteringsfondet på 1,7 mrd. kroner avtalesfestet, og ved utgangen av året var samlet avtalesfestet portefølje siden fondet ble opprettet i 2022 på 5,6 mrd. kroner.

I 2024 leverte fondet en beregnet avkastning målt ved internrente (IRR) på 9,3 pst. i investeringsvaluta og 18,2 pst. i kroner. Siden oppstart har porteføljen hatt en avkastning på 14,4 pst. målt i investeringsvaluta og 19 pst. målt i kroner. Disse høye avkastningstallene må fortsatt ses i lys av at fondet er relativt nytt, og det må forventes at tallene kan bli noe lavere over tid.

Klimagassutslipp fra energisektoren i utviklingsland er redusert eller unngått

For 2024 bidro Klimainvesteringsfondets til finansiering av 1 250 MW fornybar energi som vil gi forhåndsestimerte unngåtte klimagassutslipp på 2,9 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig. Fondet gjorde også en stor investering i utvikling av transmisjonsprosjekter i India, som vil være avgjørende for å koble en større andel fornybar energi til nettet. Samlet anslås det at Klimainvesteringsfondets investeringer siden oppstart i 2022 vil bidra til å unngå 17,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig. Det tilsvarer mer enn en tredjedel av Norges årlige utslipp, og overoppfyller ambisjonene for strategiperioden (2022–2026) om å bidra til 14 millioner tonn unngåtte klimagassutslipp årlig. Allerede etablert produksjon av fornybar energi fra selskapene i porteføljen unngikk 3,4 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2024.

Tilgangen til pålitelig, bærekraftig og moderne fornybar energi i utviklingsland til en overkommelig pris er økt

I 2024 produserte kraftverkene i porteføljen 3 431 GWh fornybar energi. Ved utgangen av 2024 har

Klimainvesteringsfondet bidratt til å finansiere omtrent 7,9 GW ny fornybar produksjonskapasitet siden 2022. Kraften selges på markedsmessige vilkår, enten direkte til kunde, eller gjennom langsiktige kraftkjøpsavtaler med nettselskaper.

Økonomisk utvikling i fattige land er i enda større grad basert på fornybar energi til en overkommelig pris

Landene i Klimainvesteringsfondets portefølje kjennetegnes ved at de har udekte energibehov og en høy andel fossil energi. Investeringene til Klimainvesteringsfondet bidrar til at en større andel av landenes voksende energibehov møtes av fornybar energi.

Ved utgangen av 2024 hadde Klimainvesteringsfondet investert direkte i selskaper og prosjekter som bygger ut fornybar energi og kraftnett i India, Indonesia, Sri Lanka og Sør-Afrika, samt indirekte i Filippinene og Vietnam gjennom en fondsinvestering.

Post 97 Norfund – Ukraina kapitalinnskudd

For 2026 foreslås regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen til Ukraina-fondet legges under kap. 165 *Norfund*, post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet*.

Rapport 2024

For 2026 foreslås regjeringen å samle alle bevilgninger til Norfund under ett kapittel. Det foreslås derfor å avvikle denne posten og bevilgningen til Ukraina-fondet legges under kap. 165 *Norfund*, post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet*.

Kap. 163 Klima, miljø og hav

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Miljø og klima, <i>kan overføres</i>	2 048 224	1 843 811	1 543 811
71	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	279 661	282 100	232 100
	Sum kap. 163	2 327 885	2 125 911	1 775 911

Klimaendringene er en av de største truslene mot menneskeheten, med ødeleggende konsekvenser for mennesker, miljø og utvikling. Klimarelatert ekstremvær truer levebrødet til millioner av mennesker og rammer lokalsamfunn over hele verden, spesielt de fattigste og sårbare grupper, som kvinner og urfolk. Effektene av global oppvarming rammer de fattigste landene hardest. Det er et stadig økende gap mellom det som gjøres og det som er nødvendig for å sikre framtiden til klimasårbare land. Utviklingsland ønsker økt støtte til klimatilpasning og håndtering av tap og skade knyttet til klimaendringene. Regjeringen vil fortsette arbeidet for klimatilpasning og forebygging i tråd med strategien *Klima, sult og sårbarhet* fra 2021.

Tap av biologisk mangfold, forringede økosystemer og forurensing har i seg selv alvorlige negative konsekvenser for utvikling og miljø, men de forsterker også de negative følgene av klimaendringene. Norge jobber derfor for å støtte internasjonalt miljøsamarbeid og oppfølgingen av det globale Kunming-Montreal rammeverket for naturmangfold, ofte omtalt som Naturavtalen.

Norsk klimafinansiering til utviklingsland skal innrettes slik at den bidrar til at utviklingslandene når målene sine under Parisavtalen. Under klimaforhandlingene i Glasgow i 2021 annonserte Norge en dobling av norsk klimafinansiering til 14 mrd. kroner årlig senest innen 2026, inkludert mobilisering av privat kapital. Innenfor dette målet skal støtten til klimatilpasning minst tredobles. For 2024 er Norges klimafinansiering beregnet til 18,7 mrd. kroner. Nivået på doblingsmålet er dermed nådd for tredje år på rad, men det tas forbehold om at det kan komme oppdateringer eller justering av tallene. Norsk klimafinansiering til utviklingsland er sammensatt av offentlig klimafinansiering og privat klimafinansiering mobilisert av offentlige midler. Klimafinansieringen beregnes etter skuddsvis. Totaltallet for norsk klimafinansiering

kan derfor ikke leses direkte ut av forslaget til statsbudsjett.

Norsk klimafinansiering til klimatilpasning er beregnet til 2,9 mrd. kroner i 2024. Det er en nedgang fra 3,4 mrd. kroner i 2023 – et år der nivået ble påvirket av at en del av satsingen på matsikkerhet i den ettårige ekstrabevilgningen til utviklingsland som var særlig rammet av krigens ringvirkninger i Prop. 44 S (2022–2023) om Nansenprogrammet for Ukraina også regnes som klimatilpasning. Klimatilpasning er fortsatt en prioritet for regjeringen, men det vil bli krevende å nå tredoblingsmålet i 2026. Bevilgningen over post 70 *Miljø og klima* bidrar mot dette målet. I tillegg er det flere andre poster på bistandsbudsjettet som bidrar til det totale anslaget for norsk klimafinansiering, inkludert klima- og skoginitiativet som Klima- og miljødepartementet har ansvar for.

Norge vil i perioden 2026–2028 også bidra med 5 024 mill. kroner til Verdensbankens fond for de fattigste landene, International Development Association (IDA), en økning på 50 pst. sammenlignet med perioden 2023–2025. Økningen er i betydelig grad klimamotivert. IDA har som mål at 45 pst. av finansieringen, til sammen nesten 100 mrd. USD over den kommende treårsperioden, skal gå til tiltak som har direkte eller indirekte klimagevinster. Halvparten av IDAs klimabistand vil gå til tilpasningstiltak. Norsk bidrag til IDA21 vil ikke telles med for målet om dobling av norsk klimafinansiering eller målet om en tredobling av norsk støtte til klimatilpasning fordi det er multilateral kjernestøtte.

Konsekvensene av klimaendringer, forurensing og overfiske på havet skaper store utfordringer for samfunn lokalt og for livet i havet. Som leder for det internasjonale Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi, arbeider Norge for økt forståelse for at havet også kan bidra med mange av løsningene på globale utfordringer, som tilgang på fornybar energi, naturbaserte klimaløsninger,

økt matsikkerhet og verdiskaping. I arbeidet for bærekraftige verdenshav vil regjeringen gjøre bruk av norsk kompetanse og ressurser, og slik bidra til gode løsninger som skaper aktivitet og arbeidsplasser, men også tar hensyn til miljø.

Marin forsøpling er et av de raskest voksende miljøproblemene verden står overfor. Regjeringen vil fortsette å lede an i innsatsen for å stanse plastforurensing i havet, bl.a. gjennom forhandlingene i forbindelse med en rettslig bindende global avtale mot plastforurensing og marin forsøpling. Bistandsprogrammet mot plastforurensing og marin forsøpling varer til 2028 og bidrar med konkrete løsninger for hvordan plastforurensing kan håndteres i utviklingsland.

Post 70 Miljø og klima, kan overføres

Bevilgningen dekker støtte til klima- og miljøinnsatser. Dette inkluderer tiltak som bidrar til gjennomføring av Parisavtalen, bærekraftsmålene, internasjonale miljøavtaler og -prosesser, inkludert den globale Naturavtalen og Sendai-rammeverket for forebygging av klima- og naturkatastrofer.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Miljøet er bedre beskyttet.
- Utslippene av klimagasser er begrenset.
- Tilpasningen til konsekvensene av klimaendringer er forbedret.
- Motstandsdyktighet mot klimarelaterte naturkatastrofer er styrket.

Prioriteringer 2026

Norsk innsats skal hovedsakelig gå til finansiering av en klimarobust utvikling gjennom tiltak for klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og utslippsreduksjoner i utviklingsland. Gitt store behov for finansiering til klima- og naturformål skal det legges særlig vekt på tiltak som kan bidra til å mobilisere privat kapital.

Regjeringen vil videreføre støtten til internasjonalt miljø samarbeid, inkludert gjennomføring av internasjonale miljøavtaler og Det globale rammeverket for naturmangfold. I lys av foringene fra klimatoppmøtet i 2024 i Baku, COP29, vil støtte til Klimakonvensjonens finansielle mekanisme prioriteres fra norsk side. Norge vil arbeide for effektivisering av fondene og styrking av resultater, tiltak som kan mobilisere privat kapital, samt gi utviklingsland lettere tilgang til fondenes midler.

Bevilgningen skal bidra til målene for klimatilpasning og forebygging i tråd med strategien *Klima, sult og sårbarhet* (2021) og forpliktelsen om å minst tredoble støtten til klimatilpasning. Dette inkluderer støtte til å håndtere tap og skade som følger av klimaendringene. Klimatilpasning har koblinger til matsikkerhet, og må også ses i sammenheng med oppfølgingen av strategien *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning* (2022), jf. omtale under kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*, post 71 *Matsikkerhet, fisk og landbruk*.

Rapport 2024

Miljøet er bedre beskyttet

Den globale miljøfasiliteten (GEF) arbeider med integrerte løsninger på klimakrisen, tap av naturmangfold, forøkning og forurensing og er Norges største partner i miljøfeltet. Norge bidrar med totalt 780 mill. kroner til GEF for perioden 2022–2025. Fondet har stor bredde i innsatsen både tematisk og geografisk, og oppnår gode resultater. Norge bidro i 2024 også med 150 mill. kroner til Fondet for det globale rammeverket for biologisk mangfold (GBFF) under GEF, som har mandat om å bidra til utviklingslands oppfølging av Naturavtalen. Innen naturmangfold har GEF så langt i avtaleperioden bl.a. forbedret forvaltningen av 100 millioner hektar med verneområder på land og restaurert 9,7 millioner hektar med land og økosystemer. I Namibia har GEF bidratt til at over 1 500 mennesker har fått opplæring i forvaltning av skogs- og beitelandskap, inkludert geitehold og organisk høsting. Borehull i beitelandskap og steinmurer mot erosjon reduserer landforringelse og gir tilgang til vann. I Colombia bidro GEF til å beskytte prioriterte ferskvannshabitater og forbedre økosystemhelse i et elvebaseng. Resultatet så langt er 160 000 hektar nye verneområder, økte ferskvannsfiskpopulasjoner, og rehabiliterte vassdragshabitater. Ytterligere overvåking og opplæring har resultert i bærekraftig fiske, som igjen har ført til bedre helse for ferskvannsøkosystemer og økt naturmangfold. Prosjektet har også bidratt til å skape nye inntektskilder for lokalsamfunn, fra turisme til markedsføringsaktiviteter.

Gjennomføring av den globale naturavtalen krever både nasjonal handlekraft og finansiering. I 2024 ble det lagt vekt på at urfolk, lokalsamfunn og kvinner fikk sine prioriteringer inn i nasjonale handlingsplaner for bevaring av naturmangfold i Brasil, Laos og Madagaskar. Norge gir flerårig støtte til arbeidet med handlingsplaner i flere

land. I 2024 ble det global enighet om en mekanisme (Cali-fondet) som skal mobilisere privat kapital til utviklingsland og urfolk for å gjennomføre Naturavtalen, ved at private selskaper som utvikler produkter ved hjelp av digital gensekvensinformasjon (DSI) bidrar med en andel av sin fortjeneste. Med strategisk bruk av begrensede midler finansierte Norge flere kunnskapsprodukter som bl.a. bidro med faglig informasjon om mulig betalingssystem for fondet og uformelle konsultasjoner som var viktige for å få på plass beslutningen om å opprette Cali-fondet på det 16. partsmøte til Biodiversitetskonvensjonen i 2024. Beslutningen ble omtalt som et gjennombrudd for finansiering av bevaring av naturmangfold.

Norge videreførte støtten til FNs miljøprogram (UNEP) i 2024. UNEP arbeider bredt med gjennomføringen av miljødimensjonen av bærekraftsmålene og med å redusere negativ påvirkning på miljø i utviklingsland og land i konflikt. Ett konkret eksempel er Gaza, hvor ødeleggelse av systemer for avfallshåndtering, bygninger og annen infrastruktur har gitt over 39 millioner tonn med avfall som inneholder alt fra udetonerte eksplosiver, menneskelig levninger, asbest og andre farlige stoffer. UNEP bidro i 2024 med kunnskapsgrunnlag, koordinering, og et rammeverk for å håndtere de miljømessige konsekvensene som del av en helhetlig, bærekraftig gjenoppbyggingsprosess når sikkerhetssituasjonen tillater det. UNEP bistod også Ukraina, bl.a. med å undersøke miljøkonsekvensene fra ødeleggelsen av Kakhovka-demningen i 2023, samt i å utvikle bærekraftige løsninger for håndtering av avløpsvann i urbane områder.

Utslippene av klimagasser er begrenset

Det grønne klimafondet (GCF) under Parisavtalen er hovedkanal for norsk multilateral klimafinansiering. Norge bidrar med 800 mill. kroner årlig til fondet for perioden 2024-27, totalt 3,2 mrd. kroner. I 2024 ble 44 nye prosjekter godkjent av styret med samlet støtte på USD 2,5 mrd., og GCF er godt i gang med å nå målene satt for påfyllingsperioden 2024–2027. I 2024 fikk bl.a. Irak og Somalia støtte til klimatiltak. I 2024 har fondet arbeidet med effektivisering av prosjektsyklusen, styrket kommunikasjon, prosjektplanning og risikostyring for å sikre bedre resultater. Fondet vedtok ny strategi for resultatbasert støtte til REDD+, et tema som er viktig for Norge. GCF bidrar med omfattende støtte til kapasitetsbygging og har

gjennomført flere tiltak for å lette tilgangen til midler.

Rapportering av resultater både i form av utslippsreduksjoner og antall mennesker som blir beskyttet for konsekvenser av klimaendringer er et sentralt resultatmål for GCF og flere andre norske samarbeidspartnere. I 2024 ble det gjennomført en analyse av resultatinformasjon fra mottakere av norsk klimabistand til utslippsreduksjoner. Funnene viser at ulike mottakere bruker ulike tilnærminger og metodikk for rapportering med utgangspunkt i fondens mål og vedtatte resultatrammeverk. Det arbeides fra norsk side gjennom styredeltakelse med å heve kvaliteten i resultatrapporteringen innenfor de vedtatte resultatrammeverkene.

Norge bidro også til partnerskapet som støtter lands gjennomføring og oppdatering av sine klimamål (NDC) under Parisavtalen, Nationally Determined Contribution Partnership (NDC-P). Partnerskapet støtter også land i å utvikle og gjennomføre sine tilpasningsplaner og lavutslippsplaner, som også er forankret i FNs klimakonvensjon og Parisavtalen. NDC-P viser god framgang i reduserte utslipp hos medlemslandene og bedret tilpasningsevne og robusthet. Samtidig hadde også NDC-P utfordringer med å mobilisere tilstrekkelig kapital til de klimatiltakene utviklingslandene identifiserte.

Tilpasningen til konsekvensene av klimaendringer er forbedret

Effektive og pålitelige varslingsystemer og vær- og klimatjenester er avgjørende for å kunne tilpasse seg et klima i endring. Dette vil redusere tap av liv, levekår og eiendom som følge av hyppigere og kraftigere ekstremvær. I dette arbeidet støttet Norge bl.a. Systematic Observations Financing Facility (SOFF) og Climate Risk and Early Warning Systems (CREWS). I 2022–2024 har SOFF kartlagt værobservasjonskapasiteten i 39 lavinntektsland og små øystater. SOFF har også godkjent investeringer i værstasjoner for 18 av disse landene, der de fleste er godt i gang med å styrke landenes evne til å registrere og utveksle værdata med tilfredsstillende kvalitet. Basert på værobservasjoner fra bl.a. SOFF, sørger CREWS for værvarslingstjenester i sårbare utviklingsland. Fram til 2024 hadde i underkant av 400 millioner mennesker i 45 land fått tilgang til værprognoser og tidlig varslings av ekstremvær, og ytterligere 125 millioner i 19 land fått forbedret eksisterende værvarslingssystemer.

Norsk støtte til digitalisering og kompetansebygging ved meteorologiske institutter i flere land i Afrika og Asia økte kvaliteten i værvarslene. Bl.a. gikk Bangladesh fra usikre én-dagers til mer presise tidagers varsel. Negative konsekvenser av ekstremvær ble redusert på grunn av tidlig og relevant varslings til de som trengte det mest. Norge fortsatte samarbeid med ulike sivilsamfunnsaktører for å nå ut til bl.a. språklige minoriteter og innbyggere i avsidesliggende områder av Bangladesh, Kenya og Nepal. I 2024 ble en omfattende kartlegging blant tusenvis av sluttbrukere gjennomført. Håndbøker for å tilgjengeliggjøre håndfast, relevant informasjon på flere språk ble utarbeidet. I Etiopia mottok over 6 000 småbønder jordbruksteknisk støtte. En forskningsartikkel om sesongvarsler og klimatilpasning ble publisert som ledd i å styrke kunnskapen om klima og værtjenester.

Det globale senteret for klimatilpasning (GCA) og Tilpasningsfondet som skal bidra til at Parisavtalens mål om effektiv klimatilpasning nås, har nedslagsfelt i mange utviklingsland. I 2024 bidro GCA til at ulike tilpasningsløsninger ble integrert i en rekke investeringsprosjekter i Afrika. I 2024 rapporterer GCA å ha vært med og påvirket innretningen på prosjekter til en samlet verdi av 6,7 mrd. USD. GCAs rolle var å gjøre prosjektene mer klimarobuste. I løpet av Tilpasningsfondets budsjettår 2023–2024 ble 42 prosjekter slutført. Disse nådde ut til ca. fire millioner mennesker, hvorav rundt 30 000 fikk opplæring i å håndtere risiko og redusere konsekvensene av klimaendringene. I Mali bidro dette til økt kapasitet og kunnskap om for eksempel mer bærekraftig landbruk, også i kombinasjon med skogbruk. Norge støttet det nye fondet for tap og skade med 277 mill. kroner, i tråd med annonseringen under klimatoppmøtet COP28 i Dubai. Fondet er under oppbygging og var ikke operativt i 2024.

Motstandsdyktighet mot klimarelaterte naturkatastrofer er styrket

Reduksjon av økonomiske og menneskelige tap er to av de sju såkalte Sendai-målene som verden har blitt enige om i arbeidet med å redusere katastroferisiko innen 2030, og som veileder norsk innsats. Investeringer i tidlig varslingsystemer har styrket motstandsdyktigheten og gjort at tap av menneskeliv har gått kraftig ned i løpet av de siste 50 årene. Hyppigere ekstremvær har imidlertid gitt kraftig økning i økonomiske tap.

FNs kontor for katastrofebygging (UNDRR) arbeider for å styrke motstandskraft

mot katastrofer på lokalt, nasjonalt, regionalt og globalt nivå. Kontoret leder og koordinerer arbeidet på dette feltet. I 2024 støttet de 163 medlemsstater til å bedre forstå og forebygge risikoene de står overfor, øke ansvarligheten for katastrofebygging, bidra til bedre datainnsamling og analyse av katastroferisiko og fremme mer risikobaserte beslutninger. Ved utgangen av 2024 hadde 131 land utviklet nasjonale strategier for katastrofebygging, hvorav UNDRR bisto i utviklingen av 30. Nesten 10 000 mennesker fikk opplæring i katastrofebygging i 2024. UNDRR bisto også 65 land med å utvikle varslingsystemer. Norges bidrag i 2024 utgjorde i overkant av 20 pst. av kjernefinansieringen til UNDRR. For en organisasjon der 75 pst. av bidragene var øremerket, styrket kjernestøtten evnen til å raskt tilpasse seg skiftende utfordringer knyttet til katastroferisiko.

Verdensbankens fasilitet for katastrofebygging og gjenoppbygging (GFDRR) mobiliserer investeringer til katastrofebygging og sikrer at Verdensbankens investeringer i infrastruktur er klimarobuste. Norge har støttet GFDRR i flere år. På Filippinene støttet GFDRR digitale løsninger som gjorde det mulig for 153 lokale myndigheter å utvikle gjenoppbyggingsplaner. I tillegg fikk over 2 300 tjenestemenn opplæring for å styrke risikohåndtering i planleggingen. I Senegal gav mer enn 433 nye klimarobuste boliger i Saint-Louis trygge hjem for opptil 15 000 personer, som tidligere var utsatt for kysterosjon og flom. Boligene ble bygget med universell utforming for å imøtekomme behov til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Kjønn, alder og funksjonsevne er blant faktorene som påvirker sårbarhet. Evakueringsplaner tar for eksempel ofte ikke hensyn til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Derfor er inkludering og likestilling viktige innsatsområder både for UNDRR og GFDRR.

Klimarelaterte forsikringsordninger gjør land og personer mindre økonomisk sårbare for konsekvensene av naturkatastrofer. Norge støttet derfor i 2024 en forsikringsordning utarbeidet av Den afrikanske union, African Risk Capacity Limited (ARC Ltd.). I tillegg støttet Norge et program under Afrikabanken, African Disaster Risk Financing Program (ADRFi), som finansierer deler av forsikringspremien til ARC Ltd. i de fattigste og mest sårbare landene. I 2024 førte subsidiering av forsikringspremier gjennom ADRFi og til ARC Ltd. til en rekordutbetaling på 67 mill. USD til tørkerammede land i Afrika sør for Sahara. I 2024 fikk Malawi, Mosambik, Zambia og Zimbabwe forsikringsutbetalinger av African Risk Capacity Limited. Pengene ble brukt til overføringer av

nødkontanter for å bistå berørte husholdninger og til gjenopprettingsarbeid.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 543,8 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 300 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Dette innebærer reduksjoner i tildelinger til sentrale samarbeidspartnere innen klima- og miljøinnsatser og at antall tiltak som støttes over posten reduseres.

Post 71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak for bærekraftige verdenshav, innsats mot internasjonal fiskerikriminalitet, grønn skipsfart og innsats for å forhindre og redusere plastforurensing og marin forsøpling. Tiltak under posten skal fremme en kunnskapsbasert havforvaltning og styrke sammenhengen mellom bærekraftig bruk og beskyttelse av havet. Posten dekker også deler av det norske bidraget til det internasjonale Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet). Den norske statsministeren har siden 2018 ledet Havpanelet sammen med presidenten i øystaten Palau.

Havinnsatsen støtter en rekke av bærekraftsmålene og finansieres under flere poster fra bistandsbudsjettet, bl.a. kap. 159 *Regionbevilgninger* og kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*. Bistandsprogrammet mot plastforurensing og marin forsøpling bidrar til å finne løsninger på plastforurensing i utviklingsland. Kunnskapsprogrammet Hav for utvikling utgjør en viktig del av innsatsen for bærekraftige hav. Utveksling av kompetanse og erfaring mellom offentlige institusjoner i partnerland og Norge er kjernen i det faglige samarbeidet. Partnerskap med multilaterale organisasjoner, akademia, bedrifter og sivilsamfunnsorganisasjoner spiller også viktige roller i det faglige samarbeidet og regionalt samarbeid er sentralt.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Havets ressurser er bærekraftig forvaltet og marine økosystemer er beskyttet.

- Plastforurensing og marin forsøpling i utviklingsland er redusert.
- Havrelaterte tiltak har bidratt til reduserte klimagassutslipp.
- Offentlig forvaltning innenfor relevante sektorer i samarbeidsland er styrket.

Prioriteringer 2026

Regjeringen vil sørge for at Norge leder an i det internasjonale klimaarbeidet på områder hvor vi har fortrinn og kan bidra til aktivitet og arbeidsplasser, som i innsatsen for bærekraftige verdenshav. Regjeringen vil fortsatt prioritere støtte til utviklingen av en bærekraftig havøkonomi i utviklingsland og styrke arbeidet og støtten til det internasjonale Havpanelet.

Regjeringen vil fortsette støtten til kunnskapsprogrammet Hav for utvikling (Hfu). Hfu er et sentralt bidrag til oppfølging av hovedanbefalingen fra Havpanelet om å utvikle planer for bærekraftige hav for nasjonale havområder innen 2025 for de opprinnelige 14 medlemslandene av panelet og innen 2030 for øvrige kyststater.

Bistandsprogrammet mot marin forsøpling og plastforurensing varer til 2028. Programmet arbeider for å redusere plastforurensning og marin forsøpling i utviklingsland for å beskytte helse og miljø. Støtte til bedre avfallshåndtering og opprydding av plastavfall i samarbeidsland er sentralt i programmet, og det arbeides for å involvere privat sektor sterkere i innsatsen. Programmet støtter Norges rolle i forbindelse med den globale avtalen mot plastforurensing.

Innsats for reduserte klimautslipp fra havsektorer, herunder utvikling av grønn skipsfart i utviklingsland, vil videreføres. Det vil også arbeides mot internasjonal fiskerikriminalitet, bl.a. gjennom initiativet Blue Justice som forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet. Initiativet bidrar til å redusere omfanget av grenseoverskridende organisert kriminalitet og ulovlig handel i fiskerisektoren, bl.a. ved å styrke myndigheters evne til å bekjempe organisert kriminalitet i denne sektoren.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for økt samarbeid med privat sektor ved å åpne for risikoreduserende tiltak som skal bidra til å utløse privat kapital for bærekraftsmålene og til bedre resultater. I tillegg skal posten bidra til næringsutvikling og jobbskaping som et hensyn på tvers av posten. Entreprenørskap og innovasjon er spesielt relevante tema.

Rapport 2024

Havets ressurser er bærekraftig forvaltet og marine økosystemer er beskyttet

Flergiverfondet Problue er administrert av Verdensbanken og bidrar til måloppnåelse innen bærekraftig havforvaltning og marint vern, reduserte klimagassutslipp, redusert marin forurensning og en styrket offentlig forvaltning. Norge har støttet PROBLUE med 456,3 mill. kroner fra 2018 til 2024. Fondet har i perioden 2019-2024 bidratt til økt vektlegging av en bærekraftig blå økonomi i investeringer på 26 mrd. USD. Programmet har bl.a. bidratt til å integrere bruk av satellittdata for forvaltning av marine verneområder i Indonesia og Tanzania.

FNs avdeling for havspørsmål og havrett (UNDOALOS) bygger kapasitet i samarbeidsland innen juridiske rammer for effektiv havforvaltning. Programmet gjennomførte havstyresett-studier som ble fulgt opp med faglig bistand for å mobilisere nasjonal strategisk planlegging og reformer innen havforvaltning. Programmet har også bidratt til etablering av nettverk av nasjonale og regionale eksperter.

Norsk støtte til FNs havkommisjon, UNESCO Intergovernmental Oceanographic Commission (UNESCO-IOC), har bl.a. bidratt til utviklingslands deltakelse i FNs havforskningstiår. Havforskningstiåret skal fremme ny, vitenskapelig kunnskap som kan brukes til å styrke forvaltningen av hav- og kystområder i hele verden.

World Wildlife Fund (WWF) sitt prosjekt Mangrove Management for Climate Risk Resilience and Improved Livelihoods bidrar til bevaring av mangroveskoger langs kysten i Mosambik og Tanzania. Prosjektet har i 2024 støttet utvikling av kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for bevaring av mangroveskogene, noe som bl.a. bidrar til risikoreduksjon ved katastrofer, bevaring av biologisk mangfold og lokalt fiskeri.

Marin forurensning i utviklingsland er redusert

Ved utgangen av 2024 hadde bistandsprogrammet mot marin forurensning og mikroplast brukt i overkant av 1,6 mrd. kroner siden 2018 på tiltak for å redusere plastforurensning i utviklingsland. Gjennom Clean Oceans through Clean Communities (CLOCC) prosjektet, har Sirk Norge og International Solid Waste Association (ISWA) i flere år arbeidet med å bedre lokal avfallshåndtering i regionene i Banyuwangi og Tabanan i Indonesia og Tamil Nadu i India. I 2024 ble prosjektet utvi-

det til delstaten Tagel i Indonesia, hvor første skritt var å utvikle en langsiktig plan for samarbeidet. Så langt har prosjektet bidratt til resirkulering av 30 161 tonn plastavfall.

OPTOCE-prosjektet reduserer plastforurensning ved å bruke ikke-resirkulerbart plastavfall som brensel i sementovner i Asia. Gjennom 20 pilotdemonstrasjoner i åtte land har OPTOCE forhindre 1 million tonn plastavfall fra å havne i havet hvert år og spart 500 000 tonn kull. Prosjektet har involvert 115 organisasjoner og firmaer.

Ulovlig import av plast og farlig avfall er et økende problem i Sørøst-Asia. FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) støttet Filippinene, Kambodsja, Malaysia, Thailand og Vietnam med kapasitetsbygging og kompetanseheving for toll- og havnemyndigheter. Første halvår 2024 hadde myndighetene rapportert beslag av mer enn 131 000 tonn plast og farlig avfall.

For å sikre at utviklingsland deltar aktivt i forhandlingene om en global avtale mot plastforurensning, har Norge i flere år støttet aktører som Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Verdens Naturvernunion (IUCN), Verdens naturfond (WWF), Tearfund og FNs miljøprogram (UNEP). For eksempel bidro WWF til Mexicos uttalelse på vegne av 94 land under forhandlingsmøtet i Busan med krav om utfasing av farlig og unødvendig plast. I Vest-Afrika bistod IUCN og GRID-Arendal myndighetene i Guinea-Bissau, Kapp Verde, São Tomé og Príncipe, Senegal og Sierra Leone med seminarer og informasjon som bidro til disse landenes aktive deltakelse.

NIVA med samarbeidspartnere la også til rette for deltakelse fra myndigheter, sivilsamfunnsorganisasjoner og akademika i utviklingsland. Arbeidet resulterte bl.a. i at over 200 organisasjoner fra 65 land har gått sammen i en koalisjon, Civil Society and Rights Holders Coalition. De opprettet også en forskerkoalisjon for en effektiv plastavtale, Scientists' Coalition for an Effective Plastics Treaty, som ved utgangen av 2024 hadde 430 medlemmer fra 70 land. Disse koalisjonene spiller en viktig rolle i å bidra til kunnskapsbaserte og ambisiøse resultater i forhandlingene.

Tearfund arbeidet for å sikre at begrepet en rettferdig omstilling, «just transition», omtales i den globale plastavtalen. Uformell sektor er viktig innen håndtering og gjenvinning av plast, og dette handler om at rettighetene og levebrødet til menneskene som jobber i denne sektoren må sikres for å at avtalen skal bidra til en rettferdig omstilling på sikt.

Havrelaterte tiltak har bidratt til reduserte klimagassutslipp

Den globale skipsfarten står for tre prosent av verdens klimagassutslipp. Det norsk etablerte Green-Voyage2050-programmet har som mål at også utviklingsland omstiller seg til lav- og nullutslipps-skipsfart som en del av sin utvikling, og bidrar til at IMO's ambisjon om netto-null i 2050 globalt nås. I perioden 2024–2030 bidrar Norge med 210 mill. kroner til programmet. Ut over Norge har fem nye giverland (Danmark, Finland, Frankrike, Nederland og Tyskland) tilsluttet seg programmet i 2024. Fem nye mottakerland (Bangladesh, Egypt, Ghana, Mexico og Nigeria) ble valgt for støtte til nasjonale handlingsplaner og fire land, inkludert India, fikk støtte til å gjennomføre piloter for nullutslippsteknologi.

Offentlig forvaltning innenfor relevante sektorer i samarbeidsland er styrket

Hovedmålet i Hav for utvikling (Hfu) er å bidra til styrket, bærekraftig og inkluderende havøkonomi i samarbeidslandene. I 2024 ble samarbeidet med Indonesia og Mosambik videreutviklet, og det ble etablert samarbeid med Kenya. Norge og Indonesia samarbeider om utvikling av havregnskap, som er et verktøy for forbedret bærekraftig havforvaltning. Etter et treårig forprosjekt markerte 2024 det første året for gjennomføring av prosjektet. Noen av de viktigste resultatene fra det første året var gjennomgang og justering av retningslinjer for verdsetting av naturressurser samt inkludering av menneskerettigheter i hav- og kystsoneforvaltning.

Hfu Mosambik er et bredt samarbeid mellom flere offentlige institusjoner i Norge og Mosambik. Dette er forankret i en samarbeidsavtale om styrket havforvaltning, som ble signert i 2023. Innholdet i programmet ble ferdigstilt tidlig i 2024 med vekt på integrert havforvaltning, miljøforvaltning, fiskeri- og akvakulturforskning og utvikling og fiskeristatistikk. De norske institusjonene startet opp noen aktiviteter i 2024. Flere planer for andre halvdel av 2024 måtte utsettes pga. urolighetene som fulgte presidentvalget i oktober.

I 2024 ble det undertegnet en samarbeidsavtale mellom norske og kenyanske myndigheter om et styrket havsamarbeid, med vekt på bærekraftig havplanlegging, marin akvakultur og forskning.

I 2024 feiret Blue Justice-initiativet fem år. Initiativet bistår i implementeringen av den Internasjonale erklæringen om grensekryssende fiskerikriminalitet (Københavnserklæringen) og har som formål å bistå utviklingsland med å bekjempe kriminalitet i fiskerisektoren. Erklæringen støtter også opp om tverretattlig samarbeid både nasjonalt og internasjonalt som et viktig element i dette arbeidet. Initiativet følges opp av FNs utviklingsprogram (UNDP) og inngår i et samarbeid med en rekke andre norske etater og internasjonale samarbeidspartnere. Flere land har i 2024 vist interesse for mer forpliktende institusjonelt samarbeid, blant disse var Angola, Jamaica, Kapp Verde, Maldivene, Somalia og Sri Lanka. I 2024 ble den digitale fartøyssporingstjenesten Glistrup i Blue Justice Community lansert. Dette førte til en markant økning i antall registrerte brukere av den digitale samhandlingsplattformen Blue Justice Community, de fleste av disse utviklingsland. Norsk Romsenter påbegynte et prøveprosjekt med bruk av satellittbilder for å følge med på skip som forsøker å omgå eller skjule seg for maritime regler og overvåkning, såkalte skyggefartøy. Jamaica, Kapp Verde, Kongsberg Satellite Services (KSAT), det norske maskinlæringsfirmaet Vake, Kystverket og UNDP bidro i samarbeidet.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 232,1 mill. kroner for 2026. Dette er en reduksjon på 50 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Dette innebærer reduksjoner i tildelinger til sentrale samarbeidspartnere innen bærekraftig havforvaltning og marin forsøpling og at antall tiltak som støttes over posten reduseres.

Kap. 164 Likestilling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Likestilling, <i>kan overføres</i>	203 322	233 319	273 319
71	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)	100 300	100 300	140 300
72	FNs befolkningsfond (UNFPA)	589 600	589 600	589 600
	Sum kap. 164	893 222	923 219	1 003 219

En rettferdig verden er en likestilt verden. I dag motarbeides begreper som kjønnslikestilling, inkludering og mangfold aktivt av flere land i internasjonale forhandlinger. Innsats på disse områdene fra internasjonale organisasjoner, sivilt samfunn, akademia og privat næringsliv medfører reaksjoner og sanksjoner. Tilgang til prevensjon og trygge aborter har blitt drastisk redusert som følge av målrettet og ønsket politikk fra flere land.

I en tid hvor kvinners rettigheter og kjønnslikestilling motarbeides politisk og nedprioriteres finansielt, styrkes Norges internasjonale innsats. Kvinners rett til å bestemme over egen kropp står sentralt i dette arbeidet. Det må samtidig arbeides systematisk og langsiktig for å fremme og beskytte kvinners politiske og økonomiske rettigheter og deltagelse i samfunnslivet. Norge legger et inkluderende kjønnsbegrep til grunn, og skal være en konsistent bidragsyter i kampen mot alle former for diskriminering på grunnlag av kjønn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Regjeringens handlingsplan *En rettferdig verden er en likestilt verden: Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023–2030)* danner rammene for Norges innsats.

Grunnlaget for arbeidet med likestilling er forpliktelsene nedfelt i FNs kvinnekonvensjon, handlingsplanene fra FNs kvinnekonferanse i Beijing (1995) og befolknings- og utviklingskonferansen i Kairo (1994), sikkerhetsrådsresolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet og FNs bærekraftsmål.

Post 70 Likestilling, kan overføres

Bevilgningen dekker målrettede tiltak for å fremme jenters og kvinners rettigheter, deltakelse og posisjon i samfunnet. Aktører som støttes over denne posten er lokale, norske og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner, nasjonale myndigheter og multilaterale organisasjoner.

Posten må sees i sammenheng med øvrige tematiske og geografiske kapitler, gitt føringer om å inkludere kvinners rettigheter og likestilling på tvers av budsjettposter.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Alle har rett og mulighet til å bestemme over egen kropp.
- Alle skal kunne leve sine liv uten vold og skadelige skikker.
- Alle har like økonomiske rettigheter og muligheter til å delta i arbeidslivet.
- Alle har like politiske rettigheter og muligheter til å delta i det offentlige liv.

Mål fem i handlingsplanen for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling om at alle har rett og mulighet til å delta i arbeidet for klima, energi og matsikkerhet støttes under kap. 159 *Regionbevilgninger*, kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi* og kap. 163 *Klima, miljø og hav*.

Prioriteringer 2026

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) er avgjørende for å realisere kvinners rettigheter og for å nå bærekraftsmålene. Store kutt i internasjonal bistand og koordinert politisk motstand gjør det nødvendig å ytterligere styrke Norges innsats for SRHR. Denne motstanden kan også medføre risiko for at samarbeidspartnerne ikke når sine mål. Kunnskap om og tilgang til prevensjon og trygg abort er en integrert del av Norges internasjonale arbeid for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling. Ungdom står sentralt i dette arbeidet. Arbeid mot kjønnsbasert vold, inkludert skadelige skikker, videreføres. Bevilgningen bidrar også til å fremme kvinners politiske og økonomiske deltakelse og rettigheter.

Norges arbeid med likestilling følger en tverrsektoriell tilnærming, der styrking av kvinners politiske rettigheter og deltakelse inkluderes på tvers av ulike tematiske områder. Denne tilnærmingen bygger på forståelsen av at kvinners politiske rettigheter henger tett sammen med innsats innen SRHR, bekjempelse av vold og økonomisk myndiggjøring. Når disse elementene ses i sammenheng, gir det mer effektive og bærekraftige resultater. Lokalt ledet utvikling skal vektlegges.

Rapport 2024

Alle har rett og mulighet til å bestemme over egen kropp

Norge styrket jenters og kvinners rett til å bestemme over egen kropp gjennom støtte til både nasjonale og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner, samt multilaterale partnere.

Organisasjonene har levert tjenester knyttet til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) og påvirket lover og praksis som fremmer trygg abort, helhetlig seksualitetsundervisning og tilgang til familieplanlegging. Organisasjonen Ipas, som arbeider for SRHR med særlig vekt på trygg abort, bidro til lov- og policyendringer i 27 land, inkludert Bolivia, Den demokratiske republikken Kongo, Elfenbenskysten, Etiopia, India, Mosambik og Nepal. I 2024 styrket International Planned Parenthood Federation (IPPF) sitt SRHR-arbeid gjennom både humanitært og langsiktig arbeid. De nådde 67,5 millioner mennesker med livreddende tjenester, millioner av dem ungdommer i alderen 10-14 år. I Tanzania førte målrettet påvirkningsarbeid fra IPPF, MSI Reproductive Choices og andre partnere til at abortpillen Mifepriston ble godkjent og registrert for bruk.

Arbeidet med SRHR har ført til liberalisering av abortlover i flere land, men tilgang til familieplanlegging er fortsatt begrenset mange steder. Sterke motkrefter mot kjønnslikestilling, skeives rettigheter og SRHR vedvarer. For å møte disse utfordringene har Norge styrket det internasjonale samarbeidet. Dette omfattet å bidra til etableringen av partnerskapet Kalavai, som samler tre ledende globale rettighetsaktører for mer samordnet innsats: IPPF (SRHR), International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (rettigheter til LHBT+personer) og Association for Women's Rights in Development (kvinners rettigheter). Det ble samlet inn over 100 mill. USD til LHBT+-bevegelsen under Kalavai-arrangementet LGBT Funding Summit i Cape Town i november 2024.

Norsk støtte til FNs befolkningsfond (UNFPA) sitt arbeid med seksualitetsundervisning utenfor skolen nådde rundt 20 000 unge i tolv programland, med særlig vekt på marginaliserte grupper utenfor skolesystemet. I tillegg ble ungdommer nådd gjennom digitale kanaler som apper, nettsider og radioprogrammer. Programmet styrket kunnskapsgrunnlaget gjennom samarbeid med Verdens helseorganisasjon, forskningsprogrammet Human Reproduction Program (HRP) og lokale forskningsmiljøer, og ga opplæring av 2 700 nøkkelpersoner, inkludert 1 088 tilretteleggere, foreldre, sivilsamfunn og lokale myndigheter. På globalt nivå samarbeidet UNFPA med FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO) i CSE Global Partnership Forum om å lede og drifte en digital plattform for koordinering, kunnskapsdeling og felles innsats. UNFPA spilte også en sentral rolle i å inkludere seksualitetsundervisning i ICPD30 Global Youth Dialogue-konferansen i Benin, samt i koordineringen mellom FN-organisasjoner for å styrke støtten og motvirke motstand.

SRHR-innsats ble også finansiert under andre poster, se omtale under kap. 159 *Regionbevilgninger*, kap. 160 *Helse*, post 70 *Helse*, kap. 161 *Utdanning, forskning og offentlige institusjoner*, post 70 *Utdanning*, og kap. 170 *Sivilt samfunn*, post 70 *Sivilt samfunn*.

Alle skal kunne leve sine liv uten vold og skadelige skikker

FNs fellesprogram mot kjønnslemlestelse og FNs globale program mot barneekteskap var også i 2024 sentrale partnere for norsk bistand. Arbeid med lokale organisasjoner er avgjørende for å bekjempe kjønnsbasert vold. Direkte støtte til

disse ble hovedsakelig kanalisert gjennom FNs fond for bekjempelse av vold mot kvinner og jenter. Norske sivilsamfunnsorganisasjoner bidro også betydelig til arbeidet.

Forekomsten av barneekteskap og kjønnslemlestelse har gått ned det siste tiåret, selv om befolkningsvekst i områder hvor dette forekommer fører til at antallet utsatte jenter og kvinner fortsatt er høyt. Utdanning er et av de mest effektive virkemidlene i kampen mot barneekteskap. Det globale programmet mot barneekteskap fortsatte i 2024 innsatsen for å støtte jenter i å begynne på skolen, fullføre utdanningen eller vende tilbake etter avbrutt skolegang. Arbeid med menn og gutter for å endre sosiale normer og utvikle positiv maskulinitet involverte 4,7 millioner menn og gutter. I 2024 nådde FNs fellesprogram mot kjønnslemlestelse 1,4 millioner jenter med opplæring innen livsmestring og økonomisk deltakelse. Samtidig rapporterte programlandene Burkina Faso, Egypt og Kenya om nedgang i antall tilfeller av kjønnslemlestelse. I land som Guinea-Bissau, Mali, Senegal og Somalia er det ikke rapportert om framgang. I Gambia, hvor den generelle framgangen mot kjønnslemlestelse stanset opp, var programmets innsats avgjørende for å forsvare eksisterende rettigheter. Da et lovforslag om å oppheve landets forbud mot praksisen ble fremmet, støttet programmet sivilsamfunnets brede mobilisering. Denne innsatsen var vellykket, og forslaget ble stanset i nasjonalforsamlingen.

FNs fond for bekjempelse av vold mot kvinner og jenter fordelte 87,5 mill. USD til 180 organisasjoner, hvorav 70 pst. kvinneorganisasjoner, i 74 land. Fondet støtter og gir faglig veiledning til organisasjoner som arbeider med å håndtere de underliggende årsakene til vold. Forebygging utgjorde 78 pst. av tiltakene i 2024.

Alle har like økonomiske rettigheter og muligheter til å delta i arbeidslivet

For å styrke den regionale innsatsen tilknyttet jenters og kvinners økonomiske rettigheter i Afrika, inngikk Norge i slutten av 2024 et strategisk partnerskap med Verdensbanken under Think Afrika-partnerskapet. Samarbeidet skal fremme økonomiske rettigheter ved å bruke to av bankens anerkjente initiativer: «Africa Gender Innovation Lab» for kunnskapsproduksjon, og «Women, Business and the Law» for juridisk reform. Sistnevnte jobber målrettet med å tette det Verdensbanken kaller «implementeringsgapet» – forskjellen mellom de 77 pst. av de formelle rettighetene kvinner har

på papiret, og de 64 pst. de reelt sett har i praksis når faktorer som fravær av beskyttelse og barnepass tas i betraktning.

Samarbeidet bidrar til å skalere opp innsatsen for å bekjempe kjønnsbasert vold, møte klimendringer og forbedre utdannings- og økonomiske muligheter, spesielt for jenter og unge i sårbare situasjoner. En viktig del av denne strategien er å bygge ut lokal kompetanse og sikre at politiske beslutninger bygger på lokal og nasjonal kunnskap. Et konkret eksempel på denne regionale satsingen er støtten til det omfattende programmet «East-Africa Girls' Empowerment and Resilience Program» (EAGER) finansiert av Verdensbankens fond for de fattigste landene (IDA) i Madagaskar og Mosambik. Programmet er utformet for å skalere opp velprøvde og kunnskapsbaserte tilnærminger fra tidligere innsatser, for å sikre større og mer varig effekt for jenters rettigheter i regionen.

Alle har like politiske rettigheter og muligheter til å delta i det offentlige liv

Gjennom det strategiske partnerskapet SPF III med FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women) har Norge bidratt til fremdrift i lov- og politikkutvikling som styrker kjønnslikestilling og fremmer mer inkluderende politiske prosesser og institusjoner.

På globalt nivå var støtten til utviklingen av den generelle anbefalingen til FNs konvensjon mot alle former for diskriminering av kvinner, vedtatt i oktober 2024, en sentral milepæl. Anbefalingen etablerer prinsippet om lik representasjon mellom kvinner og menn som en universell norm og gir konkrete anbefalinger til stater, inkludert viktigheten av å ivareta «kvinner i all sin mangfoldighet». Denne normative forankringen ble omsatt i konkret handling gjennom UN Women sin veiledning og faglige bistand i mer enn 40 land. Arbeidet bidro bl.a. til endringen av valgregelverket i Den sentralafrikanske republikk for å sikre kjønnsparitet, en ny lov i Colombia som garanterer lik representasjon i offentlige myndighetsposisjoner, og en historisk høy andel kvinnelige representanter i Jordans parlament etter valget i 2024.

I Moldova har dette arbeidet gitt særlig gode resultater, bl.a. gjennom opplæring av kvinnelige kandidater. Denne innsatsen førte til at 146 kvinner stilte til valg, hvorav 81 ble valgt. I etterkant har programmet også tilbudt opplæring i lokal kjønnsintegrering for nyvalgte ordførere og representanter på lokalt og regionalt nivå.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 273,3 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 40 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Å sikre jenters og kvinners rettigheter, deltakelse og posisjon i samfunnet er helt sentralt for å kunne oppnå bærekraftsmålene og er en viktig prioritering for regjeringen. Disse rettighetene, inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), er under sterkt press globalt. Bevilgningen økes for å styrke arbeidet med disse rettighetene.

Post 71 FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)

Bevilgningen dekker kjernestøtten til FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women). UN Women har en sentral rolle i å gjennomføre bærekraftsmål 5 om å oppnå likestilling mellom kjønnene og styrke jenters og kvinners stilling. Gjennom sitt tredelte mandat arbeider organisasjonen normativt, koordinerende og operasjonelt med likestillingsspørsmål i hele FN-systemet og i FNs medlemsland. UN Women er sekretariat for FNs kvinnekommisjon og ledende i FNs arbeid med kvinner, fred og sikkerhet.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at UN Women når sine strategiske mål for perioden 2026–2029:

- Kvinners ledelse og beslutningstaking: Kvinner og jenter deltar likt og fullt ut i ledelse og avgjørelser, inkludert i utforming av lover, politikk og institusjoner.
- Kvinners økonomiske selvstendighet: Kvinner har anstendig arbeid og økonomisk uavhengighet. Kvinner har tilgang på omsorgstjenester som muliggjør arbeidslivsdeltakelse.
- Alle kvinner og jenter lever et liv fritt fra alle former for vold.
- Kvinner, fred og sikkerhet, og humanitær innsats: Kvinner og jenter skal ha større innflytelse i å skape bærekraftig fred og motstandsdyktige samfunn. De skal ha likt utbytte fra forebygging av naturkatastrofer og konflikt, og av humanitær innsats.

Prioriteringer 2026

Regjeringen vil bidra til at UN Women fortsetter å være den ledende globale aktøren for arbeidet med kvinners rettigheter og likestilling. I tråd med norske forpliktelser om hvordan FN kan

finansieres bedre («Funding Compact») og regjeringens vektlegging av kvinners rettigheter og likestilling, vil regjeringen øke kjernestøtten i 2026. Dette er også viktig i lys av store finansielle kutt fra andre stater. Sentralt i arbeidet er støtte til å gjennomføre likestillingsforpliktelser på landnivå og koordinering av FN-systemets innsats for kvinners rettigheter og likestilling. Norge vil også bidra til at UN Women arbeider rettighetsbasert og følger opp prinsippet om at ingen skal utelates, inkludert at de mest sårbare og marginaliserte kvinnene og jentene skal prioriteres.

Det er risiko for at organisasjonen ikke når planlagte mål grunnet betydelig reduksjon i finansiell støtte. Politisk motstand i mange land mot organisasjonens mandat og arbeid kan også begrense dens evne til å nå planlagte mål.

Rapport 2024

Kvinner og jenter deltar likt og fullt ut i ledelse og avgjørelser, og drar nytte av kjønns sensitiv styresett

Kvinner har fortsatt liten innflytelse på beslutninger mange steder i verden. I 2024, hvor 64 land avholdt valg, samarbeidet UN Women med valgmyndigheter og sivilsamfunnet for å styrke kvinners deltakelse og representasjon i valg. Selv om bare fem kvinner ble valgt i 31 direkte presidentvalg, ble det gjort fremskritt i flere land i 2024, der endringer i valglovgivning og -politikk økte kvinners deltakelse som velgere og parlamentsmedlemmer.

Siden 2022 har UN Women bidratt til at 68 land vedtok 490 nasjonale og lokale politiske tiltak, strategier og planer som styrker kvinners rettigheter innenfor temaer som lik lønn, omsorgsøkonomi, vold mot kvinner, miljø- og klimaendringer, samt kvinner, fred og sikkerhet. Dette har potensielle til å komme 2,7 milliarder kvinner og jenter til gode.

Siden 2022 er over 10 000 prosesser og mekanismer for konsultasjoner etablert i 104 land for å legge til rette for meningsfull og trygg deltakelse fra representanter for sivilsamfunnet i utforming av politikk og beslutningstaking.

Alle kvinner og jenter lever et liv fritt fra alle former for vold

Vold mot kvinner vedvarer på et alarmerende høyt nivå, med anslagsvis 140 kvinner og jenter drept hver dag av et familiemedlem globalt. I økende grad blir teknologi brukt som et våpen for å skade kvinner og jenter. Aktører som motarbeider rettigheter, bruker digitale plattformer til å angripe

kvinneres rettigheter, spre kvinnehat og normalisere vold. Kunstig intelligens bidrar til spredning av målrettet desinformasjon. Med støtte i UN Womens kunnskapsgrunnlag og tekniske ekspertise vedtok FNs generalforsamling i 2024 sin første resolusjon om å eliminere all form for vold mot kvinner og jenter i det digitale rom. Dette omfattende rammeverket vil ytterligere støtte nasjonale tiltak for å få slutt på slik vold. Siden 2022 har 30 land, med støtte fra UN Women, vedtatt, revidert eller opphevet 148 lover for å få slutt på vold mot kvinner.

Kvinner har sikker inntekt, anstendig arbeid og økonomisk uavhengighet

I 2024 tilrettela UN Women for kvinners tilgang til anstendig arbeid og sosial beskyttelse og fremmet lik lønn for likt arbeid eller arbeid av lik verdi, i samarbeid med bl.a. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO), Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) og FNs utviklingsprogram (UNDP). UN Women støttet 70 land i arbeidet med å øke finansieringen for likestilling, og 50 land med å styrke systemer for omsorgstjenester gjennom langsiktig finansiering, mer omfattende datainnsamling, bedre normative og politiske rammeverk, samt endring av diskriminerende sosiale normer.

Kvinner og jenter skal bidra til, ha større innvirkning på, og skape bærekraftig fred og motstandsdyktighet. De skal ha likt utbytte fra forebygging av naturkatastrofer og konflikt, og få likt utbytte av humanitær innsats

Totalt 112 land og territorier har nå nasjonale handlingsplaner for kvinner, fred og sikkerhet. Colombia, Ecuador, Vietnam og Zimbabwe vedtok sine første handlingsplaner i 2024 med støtte fra UN Women. Arbeidet har stor betydning for lokalsamfunn som kan dra nytte av inkluderende innsats for å forebygge konflikter, bygge bærekraftig fred og redusere de ødeleggende konsekvensene av vold. UN Women lanserte i 2024 «Women in Peace Processes Monitor» for å tilgjengeliggjøre statistikk om kvinners deltakelse i fredsprosesser. Dette viser den lave deltakelsen fra kvinner og gir et kunnskapsgrunnlag for påvirkningsarbeid.

I tillegg til kjernestøtte over denne bevilgningen har Norge gitt tematisk og geografisk støtte til UN Women sine prioriterte områder over andre bevilgninger.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 140,3 mill. kroner for 2026. Det er en økning på 40 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. UN Women har en avgjørende rolle i å sikre at jenter og kvinners rettigheter blir ivaretatt og stemme blir hørt, spesielt i konflikt- og gjenoppbyggingskontekster. I en global kontekst hvor støtte til jenter og kvinners rettigheter blir kuttet, øker regjeringen støtten til UN Women.

Post 72 FNs befolkningsfond (UNFPA)

Bevilgningen dekker kjernestøtte til FNs befolkningsfond (UNFPA). Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) utgjør kjernen av UNFPAs mandat. Organisasjonens arbeid er viktig for at jenter og kvinner skal få fullverdige liv. Dette innebærer å levere tjenester som helsetilbud i forbindelse med svangerskap og fødsel, familieplanlegging, seksualitetsundervisning, innsats mot seksuell og kjønnsbasert vold, inkludert kjønnslemlestelse og barne- og tvangsekteskap. UNFPAs arbeid, normative rolle og rettighetsbaserte tilnærming er kontroversiell i mange land og møter derfor mye motstand.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at UNFPA når sine strategiske mål for perioden 2026-2029 med særlig vekt på å:

- Øke innsatsen for å dekke behov for familieplanlegging.
- Redusere mødre dødelighet.
- Bekjempe kjønnsbasert vold og skadelige skikker, herunder kjønnslemlestelse og barneekteskap, tidlig ekteskap og tvangsekteskap.

Prioriteringer 2026

I tråd med norske forpliktelser om hvordan FN kan finansieres bedre («Funding Compact»), foreslår regjeringen å videreføre kjernestøtten i 2026 på et høyt nivå. Dette er også viktig i lys av store finansielle kutt fra andre stater. Norge vil gjennom styrearbeidet i UNFPAs styre bidra til at UNFPA fortsetter å være en ledende aktør i arbeidet med SRHR, og sikre at mandatet deres er ivaretatt i neste strategiske plan (2026–2029). Norge vil gjennom UNFPA bidra til å fremme kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Tilgang til familieplanlegging, prevensjon og trygge aborter er prioritert. Innsats for å bekjempe seksuell og kjønnsbasert vold, inklusive barne- og tvangsekteskap, er prioritert.

skap og kjønnslemlestelse forblir viktig. Fremme av seksualitetsundervisning vil også prioriteres. Norge vil også støtte opp under UNFPAs mandat knyttet til analyse og rådgivning innen demografiske endringer basert på en rettighetstilnærming.

Norge vil arbeide for at UNFPA forblir en sterk, åpen og effektiv organisasjon, og støtte organisasjonens arbeid med å følge opp handlingsplanen fra FNs befolknings- og utviklingskonferanse i 1994. Norge vil også bidra til at UNFPA arbeider rettighetsbasert og følger opp prinsippet om at ingen skal utelates, inkludert prioritering av de mest sårbare og marginaliserte kvinnene og jentene. Norge vil også fortsette å støtte UNFPAs viktige rolle i humanitære situasjoner.

UNFPAs utkast til budsjett for den neste planleggingsperioden (2026–2029) er på totalt 5,64 mrd. USD. Dette budsjettet er over 1 mrd. USD lavere enn budsjettet for inneværende planleggingsperiode. Det er bekymringsfullt at kjernebidragene har falt. Dagens nivå på kjernebidragene er 23 pst. av totalbudsjettet. UNFPA viser så langt evne til å mobilisere betydelige ressurser selv i et krevende internasjonalt klima. Finansieringssituasjonen i årene fremover er usikre, og det foreligger en risiko for at organisasjonen ikke vil nå planlagte mål grunnet mangel på finansiering. Politisk motstand i mange land mot UNFPAs mandat og arbeid kan også begrense fondets evne til å nå planlagte mål.

Rapport 2024

Få slutt på udekket behov for familieplanlegging

Trenden i arbeidet med å øke tilgang til familieplanlegging og prevensjonsmidler har vært stabil de siste årene, med et udekket behov for familieplanlegging på omtrent 9 pst. i 2024.

UNFPA har bidratt til å styrke finansieringen og tilgjengeligheten av reproduktive helseprodukter. Siden 1994 har vi sett en nedgang på 20 pst. i verdens udekkede behov for familieplanlegging, men også en reversering av reproduktive rettigheter i noen land. Prevensjonsmidler administrert av UNFPA bidro i 2024 til å forhindre 18 millioner uønskede graviditeter, 7,5 millioner usikre aborter og 6,9 millioner nye tilfeller av seksuelt overførbare sykdommer, inkludert 158 000 tilfeller av hiv-smitte.

Få slutt på mødredødsfall som kan forhindres

Utviklingen i arbeidet med å redusere antall dødsfall relatert til fødsel og graviditet har stagnert de siste årene.

For å oppnå målet om at ingen kvinner og jenter skal dø som følge av graviditet og fødsler,

bidro UNFPA i 2024 til å utdanne 226 000 jordmødre. Mer enn 35 000 jordmødre ble uteksaminert med støtte fra UNFPA. 751 skoler for jordmødre nådde globale standarder. Land som Etiopia, Somalia og Zambia utvidet sine digitale systemer for fødselshjelp, selv i konflikt, ved hjelp av UNFPAs støtte. I Vest-Afrika gjorde UNFPAs arbeid 400 millioner fødsler tryggere og til at 600 000 kvinner fikk behandling i forbindelse med komplikasjoner ved graviditet og fødsel. Totalt ble over 39 000 dødsfall i forbindelse med svangerskap og fødsel unngått i 2024.

Få slutt på kjønnsbasert vold og skadelige skikker, herunder kjønnslemlestelse og barne- og tvangsekteskap

Utviklingen i arbeidet med å avskaffe skadelige skikker, inkludert kjønnslemlestelse (FGM) og barne- og tvangsekteskap, har vært positiv. Utviklingen i arbeidet med å eliminere kjønnsbasert vold har vært vanskelig å vurdere på grunn av manglende data.

UNFPA bidro til at bl.a. Chile og Indonesia styrket lovgivingen om kjønnsbasert vold i 2024. Tadsjikistan endret sin lov for å forhindre vold i nære relasjoner, og innførte utvidede støttetjenester og utvidede beskyttelsesordrer. Mali vedtok en revidert straffelov og en straffeprosesslov som integrerer spesifikke bestemmelser om kjønn og kjønnsbasert vold. UNFPA-støttede tiltak rettet mot forebygging og respons på kjønnsbasert vold nådde også 257 000 personer i Mali. Arbeidet med å bekjempe skadelige skikker fortsetter. Forekomsten av barne- og tvangsekteskap globalt ble redusert med 10,5 pst. fra 2018 til 2023, men fortsatt er 19 pst. av unge kvinner gift før de fyller 18. UNFPA bidro til lansering av en strategi for å bekjempe barne- og tvangsekteskap i Malawi og til lovendringer på dette feltet i Colombia, Sierra Leone og Surinam. Videre har UNFPAs innsats bidratt til at 290 000 jenter ble skånet for kjønnslemlestelse i 2024. I Nigeria erklærte over 100 lokalsamfunn offentlig at de avskaffet kjønnslemlestelse, og i Egypt integrerte 20 universiteter informasjon i det medisinske pensumet om de skadelige virkningene av kjønnslemlestelse.

I tillegg til kjernestøtte over denne bevilgningen ga Norge tematisk og geografisk støtte til UNFPAs prioriterte områder over andre bevilgninger.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 589,6 mill. kroner for 2026.

Kap. 165 Norfund

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Risikokapital utviklingsmandatet			413 288
71	Risikokapital Klimainvesteringsfondet			250 000
72	Risikokapital Ukraina-fondet			250 000
73	Bedriftsstøtte og selskapsutvikling			35 000
90	Grunnfondskapital utviklingsmandatet			1 239 864
91	Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet			750 000
92	Kapitalpåfylling Ukraina-fondet			250 000
Sum kap. 165				3 188 152

Å ha en jobb å gå til og en inntekt å leve av er veien ut av fattigdom for de fleste, og arbeid til alle er derfor jobb nummer én også i utviklingspolitikken. En lønnsom og ansvarlig privat sektor bidrar både til å skape gode og anstendige jobber og til å betale skatteinntektene som trengs for å finansiere grunnleggende velferdstilbud. Tilgang til risikovillig finansiering, primært igjennom egenkapital, for å investere i egen virksomhet og stabil tilgang til ren energi til en rimelig pris, er forutsetningen for et bærekraftig privat næringsliv.

Det foreslås å samle alle bevilgninger til Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund) under et eget kapittel for å tydeligere synliggjøre formålene og resultatene fra Norfunds investeringsvirksomhet i utviklingsland. Norfund er Norges viktigste verktøy for utvikling av privat sektor i utviklingsland gjennom å tilby risikovillig kapital til direkte investeringer og gjennom banker og finansinstitusjoner som låner ut til mindre bedrifter. Norfund er også Norges viktigste instrument for å bidra til økt produksjon og tilgang på rimelig energi, gjennom stor-skala fornybar energiproduksjon og direkte til bedrifter, samt solcelleløsninger for husholdninger og mindre nettverk som ikke er koblet til hovedstrømnettet.

Kapittelet dekker risikokapital og kapitalinnskudd til Klimainvesteringsfondet, som forvaltes av Norfund. Fondet skal bidra til å redusere eller unngå klimagassutslipp ved å investere i fornybar energi i fremvoksende markeder med store

utslipp fra kullkraft og annen fossil kraftproduksjon.

Kapittelet dekker også risikokapital og kapitalinnskudd til Norfunds Ukraina-fond. Dette fondet skal bidra til bærekraftig næringsliv og jobber i Ukraina og er en del av Nansen-programmet for Ukraina. Dette er langsiktige investeringer som ikke ellers ville blitt gjennomført på grunn av den høye risikoen i Ukraina. Fondet vil investere i fornybar energi, finansiell inkludering og bærekraftige virksomheter, som i verdikjeden for landbruk og grønn infrastruktur.

Det er viktig at næringsutvikling bidrar til en klimarobust lavutslippsutvikling og klimatilpassning. I praksis betyr dette mindre utslipp av klimagasser, mindre forbruk av ikke-fornybare ressurser, mindre avfall og forurensing og økt bruk av fornybare energikilder.

Et anstendig arbeidsliv er et mål i seg selv, men også et sentralt premiss for bærekraftig utvikling. Privat sektor må legge til rette for ansvarlig, inkluderende og bærekraftig sysselsetting som ivaretar arbeidstakernes rettigheter.

Norfunds investeringer skal bidra til at alle har mulighet til å delta i arbeidslivet og motvirke sosial ulikhet. I mange mellom- og lavinntektsland er kvinner oftere sysselsatt i uformelle jobber, uten arbeidskontrakter og med svake rettigheter. Å få flere kvinner inn i arbeidslivet og å gi dem tilgang til finansielle tjenester bidrar til å redusere fattigdom og ulikhet og til å fremme likestilling, helse og matsikkerhet, som alle er viktige elementer i bærekraftsmålene.

Post 70 (ny) Risikokapital utviklingsmandatet

Bevilgningen dekker risikokapital for den årlige tilførselen av investeringskapital til Norfunds utviklingsmandat som utgjør 25 pst. av total kapitaltilførsel.

For mål, prioriteringer og bevilgningsforslag for 2026, vises det til samlet omtale under post 90 *Grunnfondskapital utviklingsmandatet*. For rapportering fra 2024, vises det til samlet omtale under kap. 162, post 95 *Norfund – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland*.

Post 71 (ny) Risikokapital Klimainvesteringsfondet

Bevilgningen dekker risikokapital for Klimainvesteringsfondet som utgjør 25 pst. av total kapitaltilførsel til Klimainvesteringsfondet.

For mål, prioriteringer og bevilgningsforslag for 2026 vises det til omtale under post 91 *Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet*. For rapportering fra 2024, vises det til omtale under kap. 162, post 96 *Norfund klimainvesteringsfond – kapitalinnskudd*.

Post 72 (ny) Risikokapital Ukraina-fondet

Bevilgningen dekker risikokapital for Ukraina-fondet som utgjør 50 pst. av total kapitaltilførsel til fondet.

For mål, prioriteringer og bevilgningsforslag for 2026 vises det til omtale under post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet*. For rapportering fra 2024, vises det til omtale under kap. 162, post 97 *Norfund – Ukraina kapitalinnskudd*.

Post 73 (ny) Bedriftsstøtte og selskapsutvikling

Bevilgningen dekker to tilskuddsordninger som forvaltes av Norfund. Tilskuddsordningen «Business Support Facility» skal styrke utviklingseffekter av Norfunds investeringer og ble tidligere støttet over kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*, post 70 *Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel*. Ordningen baserer seg i hovedsak på et prinsipp om samfinansiering hvor bedriften som søker er forventet å bidra med tilsvarende beløp. Ordningen har over tid vist seg å være et effektivt verktøy for å mobilisere lokal privat kapital.

Bevilgningen dekker også en tilskuddsordning for prosjektutvikling og risikoavlastning kalt

«Frontier Facility». Midler til ordningen kom tidligere fra kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*, post 75 *Norfund – risikokapital*. Denne ordningen gir Norfund mulighet til å stille risikokapital til rådighet i de mest krevende markedene, spesielt i sårbare stater og i de minst utviklede landene (MUL) der det er begrenset tilgang til risikokapital. Spesielt finnes det et kritisk gap i finansieringen av de tidligste fasene av prosjektutvikling og utforskningen av innovative forretningsmodeller. Investorer i disse markedene står ofte overfor betydelig risiko på grunn av skjøre økonomiske forhold, noe som gjør dem mindre villige til å ta på seg den ekstra risikoen som er forbundet med prosjekter i tidlig fase.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Utviklingseffektene av Norfunds investeringer er blitt styrket.
- Tilgang til risikokapital i de minst utviklede landene for prosjekter i tidlige faser har økt.
- Kommersielle investorer som investerer i Norfund-finansierte prosjekter har fått risikoavlastning.

Prioriteringer 2026

Norfunds innsats under tilskuddsordningen «Business Support Facility» og ordningen for prosjektutvikling og risikoavlastning «Frontier Facility» skal være langsiktig, i tråd med Norfunds vedtekter og gjeldende strategi.

«Business Support Facility» skal forsterke utviklingseffekter fra Norfunds investeringer med særlig vekt på likestilling, klima og miljø og god forretningsstyring. Den direkte målgruppen for tilskuddsordningen vil være virksomheter, selskaper og fond, inkludert eventuelle underselskaper av disse, som Norfund har investert i eller vurderer å investere i. I enkelte tilfeller vil tilskuddsmottaker kunne være institusjoner eller organisasjoner i lokalsamfunn nær investeringsobjektene.

«Frontier Facility» skal vektlegge å utvikle prosjekter og avlaste risiko innenfor forretningsområdene fornybar energi, finansiell inkludering, vekstkraftige virksomheter og grønn infrastruktur, i tråd med Norfunds strategi. Dette skal gjøres i umodne kapitalmarkeder, minst utviklede land og sårbare stater. «Frontier Facility» skal investere i prosjekter med større risiko enn i Norfunds øvrige investeringer, for å bringe frem flere kommersielt investeringsklare prosjekter. Avkast-

ningskravet for fasiliteten er lavere enn ved Norfunds øvrige mandater, og tap vil måtte forventes.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 35 mill. kroner for 2026. 10 mill. kroner er forbeholdt tilskuddsordningen «Business Support Facility» der midlene er flyttet fra kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*, post 70 *Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel*. 25 mill. kroner går til ordningen for risikoavlastning «Frontier Facility» der midlene er flyttet fra kap. 162, post 75 *Norfund – risikokapital*.

Post 90 (ny) Grunnfondskapital utviklingsmandatet

Bevilgningen dekker grunnfondskapital for den årlige tilførselen av ny investeringskapital til utviklingsmandatet til Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund). Norfund bidrar til utvikling av lønnsomme virksomheter innenfor sektorene fornybar energi, finans, grønn infrastruktur og vekstkraftige bedrifter i det globale sør med særlig vekt på Afrika.

For rapportering fra 2024, vises det til samlet omtale under kap. 162, post 95 *Norfund – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Bærekraftige næringsvirksomheter er lønnsomme, og det er skapt anstendige arbeidsplasser i utviklingsland.
- Det er investert i land med umodne kapitalmarkeder.

Prioriteringer 2026

Norfunds prioriteringer er langsiktige, definert i fondsvedtektene og presisert i Norfunds strategi. Norfund skal under utviklingsmandatet prioritere investeringer som gir høy utviklingseffekt i Afrika sør for Sahara og de minst utviklede landene. Norfund skal investere i henhold til strategien for perioden 2024–2026 innenfor de fire forretningsområdene fornybar energi, finansiell inkludering, vekstkraftige virksomheter og grønn infrastruktur.

Verdens samlede direkteinvesteringer i utviklingsland falt i 2024 for andre år på rad, og var ifølge FN-konferansen om handel og utvikling

(UNCTAD) 2 pst. lavere enn året før. Flere av landene Norfund investerer i har utfordringer knyttet til høyt rentenivå og økt gjeldsbyrde, med negative konsekvenser for valutakurser og bedrifters tilgang til valuta. Store bistandskutt rammer flere utviklingsland, og usikkerhet knyttet til innføring av nye tollsatser og mulig handelskrig kan bidra til at investorer nøler med å investere i krevende markeder. Samtidig er Afrika kontinentet som har minst samhandel med USA og er dermed relativt sett mindre utsatt for økte tollbarrierer. Norfund har en særlig viktig rolle i å bidra motsyklisk ved å også investere i krevende perioder og bidra med risikokapital som trekker andre investorer med seg.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget totalt 1 653,2 mill. kroner for 2026, fordelt med 413,3 mill. kroner (25 pst.) på post 70 *Risikokapital utviklingsmandatet* og 1 239,9 mill. kroner (75 pst.) på post 90 *Grunnfondskapital utviklingsmandatet*.

Post 91 (ny) Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet

Bevilgningen dekker den årlige tilførselen av ny investeringskapital til Klimainvesteringsfondet, som forvaltes av Norfund.

Klimainvesteringsfondet skal bidra til å redusere eller unngå klimagassutslipp ved å finansiere utbygging av fornybar energi i utviklingsland som har store utslipp fra fossil kraftproduksjon, særlig kullkraft. Fondet skal utløse investeringer som ellers ikke ville blitt realisert og yte risikoavlastende kapital. Fondet benytter egnede finansielle virkemidler som egenkapital, lån og garantier mv. for å nå dette formålet. Investeringene foretas på kommersielt grunnlag innenfor de rammer som følger av mandatet og instruksen for forvaltningen av fondet. I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet på 1 mrd. kroner årlig, overfører også Norfund 1 mrd. kroner årlig til fondet fra sin overskuddskapital, til sammen 5 mrd. kroner i løpet av perioden 2022–2026. Med regjeringens forslag i statsbudsjettet for 2026 vil KIF være på 10 mrd. kroner i 2026 i tråd med Stortingets vedtak da fondet ble opprettet.

Klimainvesteringsfondet er et viktig bidrag til Norges forpliktelse fra Parisavtalen om å bidra, sammen med andre industriland, til å mobilisere 100 mrd. USD årlig til klimatiltak i utviklingsland. I 2024 vedtok FNs klimakonferanse i Baku et nytt globalt mål om å mobilisere 300 mrd. USD årlig frem mot 2035 i klimafinansiering til utviklings-

land. Klimainvesteringsfondet vil være et viktig verktøy i norsk oppfølging av dette målet.

For rapportering fra 2024, vises det til omtale under kap. 162, post 96 *Norfund klimainvesteringsfond – kapitalinnskudd*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Klimagassutslipp fra energisektoren i utviklingsland er redusert eller unngått gjennom investeringer i fornybar energi.
- Økonomisk utvikling i fattige land er i enda større grad basert på fornybar energi.
- Økt installasjon av fornybar energiproduksjon i utviklingslandene.

Prioriteringer 2026

Klimainvesteringsfondets investeringer skal gjøres i fornybar energi, samt utvalgte tilknyttede teknologier som lagring og kraftoverføring. For å oppfylle fondets mandat, skal Norfund utnytte viktige synergier med sitt ordinære utviklingsmandat, som den investerings- og markedskompetansen Norfund over tid har opparbeidet innen fornybar energi. I tråd med mandatet for Klimainvesteringsfondet skal Norfund øke investeringene i fornybar energi i utviklingsland som bruker mye kullkraft.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 000 mill. kroner for 2026, fordelt med 250 mill. kroner (25 pst.) på post 71 *Risikokapital Klimainvesteringsfondet* og 750 mill. kroner (75 pst.) på post 91 *Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet*.

Post 92 (ny) Kapitalpåfylling Ukraina-fondet

Bevilgningen dekker tilførsel av investeringskapital til Ukraina-fondet, som ble opprettet i desember 2024 og forvaltes av Norfund. Ukraina-fondet er en del av Nansen-programmet for Ukraina, jf. omtale under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*. Ukraina har behov for investeringer for å bygge opp igjen det som russiske angrep har ødelagt og for å bygge opp samfunnet i et fritt og selvstendig Ukraina. Formålet er å bidra

til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet og jobbskaping i Ukraina. Fondet skal bidra til investeringer som ellers ikke ville blitt gjennomført som følge av den høye investeringsrisikoen i Ukraina. Fondet skal benytte virkemidler som egenkapital, lån og garantier for å nå dette formålet. Ukraina-fondet skal bidra til mobilisering av privat kapital ved at private investorer investerer sammen med eller inspirert av fondet. Tapsavsetning på 50 pst. er satt med utgangspunkt i vurdert risiko for investeringer i Ukraina.

For rapportering fra 2024, vises det til omtale under kap. 162, post 97 *Norfund – Ukraina kapitalinnskudd*.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Det er skapt bærekraftig næringsvirksomhet i Ukraina.
- Det er skapt jobber i Ukraina.

Prioriteringer 2026

Norfunds investeringer i Ukraina skal være langsiktige, basert på Norfundloven og egen instruks for dette investeringsmandatet. Fondet skal utnytte investerings- og markedskompetansen som Norfund har opparbeidet seg over tid og vil ved behov øke kompetansen om Ukraina.

Fondet skal investere med utgangspunkt i Norfunds prioriterte forretningsområder fornybar energi, finans, grønn infrastruktur og vekstkraftige bedrifter. Se også omtale under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 500 mill. kroner til Ukraina-fondet for 2026, fordelt med 250 mill. kroner (50 pst.) på post 72 *Risikokapital Ukraina-fondet* og 250 mill. kroner (50 pst.) på post 92 *Kapitalpåfylling Ukraina-fondet*. Forslaget er en dobling av overføringen til fondet sammenliknet med nivået etter revidert nasjonalbudsjett for 2025. Ved å øke bevilgningen til fondet kan Norfund styrke innsatsen gjennom flere investeringer. Med økt kapital vil Norfund kunne realisere en større andel av det eksisterende prosjektilfanget, som allerede vurderes som solid og strategisk relevant.

Kap. 170 Sivilt samfunn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	2 502 672	2 570 665	2 570 665
	Sum kap. 170	2 502 672	2 570 665	2 570 665

Post 70 Sivilt samfunn, kan overføres

Bevilgningen dekker tiltak som skal styrke sivilt samfunn i utviklingsland, inkludert deres evne og kapasitet til å fremme utvikling og samfunnsendring. Posten omfatter den viktigste tilskuddsordningen for langsiktig bistand via norsk sivilsamfunn. Støtten til norske sivilsamfunnsorganisasjoner gis i hovedsak gjennom flerårige samarbeidsavtaler. Det er en global post med en bred tematisk portefølje. Posten dekker også støtte til sivilsamfunnets opplysningsarbeid om globale miljø- og utviklingsspørsmål i Norge og støtte til kunnskapsarbeid for sivilt samfunn.

Et mangfoldig og dynamisk sivilt samfunn bidrar til å korrigere myndighetsutøvelse på sentrale områder, og er viktig for å realisere menneskerettighetene, fremme demokrati og deltakelse, bekjempe korrupsjon, fattigdom og ulikhet og støtte opp om kampen mot klimaendringene.

Det gis hovedsakelig støtte til norske organisasjoner, men også til internasjonale og lokale sivilsamfunnsorganisasjoner. De norske og internasjonale organisasjonene samarbeider nært med nasjonale og lokale partnere i utviklingsland. Samarbeidet tar sikte på å nå fram med støtten der behovet er størst og å styrke de lokale sivilsamfunnsorganisasjonenes evne og kapasitet til å fremme utvikling i eget land.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Sivilt samfunn i utviklingsland har bedre evne og kapasitet til å fremme menneskerettigheter, demokrati, likestilling, matsikkerhet, landbruk, miljø, klima og inkluderende vekst.
- Økt kunnskap, engasjement og debatt omkring globale miljø- og utviklingsspørsmål i den norske befolkningen.

Arbeid for klimatilpasning og bærekraftig forvaltning av naturressurser skal også prioriteres i 2026. For å styrke et effektivt og kunnskapsbasert utviklingsarbeid gjennom sivilt samfunn skal det i

Prioriteringer 2026

Støtten til sivilt samfunn skal bidra til å skape varige samfunnsendringer basert på menneskerettigheter og demokratiske rettsstatsprinsipper. Sivilsamfunnsorganisasjonenes lokale nettverk er sentrale for endringer basert på folkelig støtte og for å bygge robuste lokalsamfunn. Slike lokalsamfunn gir mer motstandskraft til å møte sosiale, politiske og økonomiske konsekvenser av eksisterende og nye kriser og konflikter, samt økte geopolitiske spenninger.

Støtten til sivilt samfunn er sentral for arbeidet mot innskrenkning av folkestyret og for å styrke menneskerettighetene og demokratiets stilling. Dette er spesielt viktig i en verden hvor autoritære regimer er på fremmarsj og organisasjoner og menneskerettighetsforkjempere opplever innskrenket handlingsrom, forfølgelse og vold.

Støtten til sivilt samfunn skal bidra til kampen mot ulikhet. Støtten skal forsterke kampen mot korrupsjon og styrke arbeidet for rettsstatsprinsipper og godt styresett. Dette innebærer å fremme åpenhet om kapitalstrømmer og økte skatteinntekter. Det betyr også å arbeide for bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping, et velorganisert arbeidsliv, rettferdig fordeling og sosiale sikkerhetsnett. Støtte til lokalt sivilsamfunn skal sørge for lokalt ledet utvikling, som er viktig for bærekraftige resultater.

Bevilgningen skal bidra til å bekjempe diskriminering og styrke likestilling. Kvinners rettigheter, inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, skal prioriteres. Det skal også rettighetene til marginaliserte grupper, inkludert personer med funksjonsnedsettelse, seksuelle minoriteter og tros- og livssynsminoriteter. Dette omfatter også rettigheter i arbeidslivet for særlig utsatte grupper. En bred rettighetstilnærming er nødvendig for å sikre målet om at ingen skal utelates.

2026 opprettes et kunnskapssenter for bistand som styrker kapasiteten, kvaliteten og evnen til læring blant sivilsamfunnsorganisasjoner.

Sivilt samfunn skal oppfordres til samarbeid med privat sektor der dette kan bidra til bedre resultater og økte private investeringer. Det skal arbeides for økt kunnskap, engasjement og debatt om globale miljø- og utviklingsspørsmål. Tilskudd til demokratifremme gjennom samarbeidsprosjekter mellom politiske partier videreføres.

Rapport 2024

Sivilt samfunn i utviklingsland har bedre evne og kapasitet til å fremme menneskerettigheter, demokrati, likestilling, matsikkerhet, landbruk, miljø, klima og inkluderende vekst

Norske og internasjonale organisasjoner rapporterte at støtte over denne posten i 2024 nådde fram til over 3 000 og styrket kapasitet hos mer enn 2 000 lokale sivilsamfunnsaktører i utviklingsland. Samlet dekket støtten målene og føringene for posten.

Rundt 89 pst. av midlene på posten gikk til 57 norske organisasjoner og deres sivilsamfunns partnere i utviklingsland. Av de 35 norske organisasjonene som hadde langsiktig programsamarbeid i utviklingsland var Redd Barna, Digni, Atlasalliansen, Regnskogfondet, Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp blant de største partnerne i 2024. I gjennomsnitt gikk 90 pst. av midlene fra de åtte største norske organisasjonene til landnivå, og mer enn 60 pst. til lokale partnere.

21 pst. gikk til programmer med likestilling som hovedmål, mens 53 pst. hadde likestilling som delmål. 11 pst. hadde inkludering av personer med funksjonsnedsettelser som hovedmål. Det var en merkbar økning i programmer der organisasjoner hadde inkludering som delmål, med en oppgang fra 24 pst. i 2023 til 37 pst. i 2024. 53 pst. av bevilgningen gikk til tiltak i Afrika sør for Sahara.

Det sivile handlingsrommet er under økende press. I dag lever 70 pst. av mennesker i land der det sivile handlingsrommet er undertrykt eller helt lukket. Samarbeidspartnere rapporterer at det har blitt både vanskeligere og farligere å drive sitt arbeid. Som følge av dette har flere organisasjoner måttet endre støtten til lokale partnere eller trekke seg ut av enkelte land. I Zimbabwe har myndighetene innført flere lover som reduserer ytringsfrihet, gir restriksjoner på folkesamlinger og gjør det vanskeligere for lokalt sivilt samfunn å operere og motta midler fra utlandet. Norsk Folkehjelp og SAIHs partnere i landet har måttet bruke mye tid og ressurser på å forberede seg på mulige konsekvenser av lovendringene, og de har måttet forholde seg til overvåkning og trusler,

samt økte tilsyns- og rapporteringskrav. Dette har hatt konsekvenser for effektiviteten av arbeidet, og har krevd tilpasninger for å unngå å sette lokale partnere i fare.

Både internasjonale og norske organisasjoner mottok støtte til arbeid mot innskrenkninger i det sivile handlingsrommet. Internasjonale partnere inkluderer et senter for fri rettshjelp, International Centre for Not-for-profit Law (ICNL), en medlemsbasert sivilsamfunnsallianse for en verden bestående av informerte, inspirerte og opplyste mennesker, Civicus, og en internasjonal utviklingsorganisasjon styrt av humanistiske verdier, Hivos. Organisasjonene drev allianse- og koalisjonsbygging, jobbet med digitalt, sivilt handlingsrom og sørget for kunnskapsproduksjon og -deling.

Sammen med lokale partnere, mobiliserte og påvirket Norsk Folkehjelp (NF) folk og politikk. I løpet av en femårsperiode har partnere bidratt til 145 lover og retningslinjer i ni land som fremmer menneskerettigheter og sivilt handlingsrom. For eksempel ble det i Sør-Afrika vedtatt en lov i 2024 som gir landarbeidere sterkere landrettigheter.

Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpefond (SAIH) og deres partnere fremmet inkluderende høyere utdanning og menneskerettigheter i et globalt klima preget av autoritær maktutøvelse, konflikter og et krympende sivilsamfunnsrom. De styrket LHBT+-rettigheter, studentaktivisme og urfolkslede universiteter og produserte over 200 forskningsartikler som bidrag til systemendringer.

Fagbevegelsen, med støtte fra Landsorganisasjonen i Norge (LO), oppnådde gjennomslag for 23 nye krav i sju land, inkludert bedre pensjonsordninger, helseforsikring, tariffavtaler og økt minstelønn. Dette styrket arbeidstakerrettigheter og forbedret rammevilkårene for fagorganisering.

Sammen med partnere i Midtøsten og Afrika satte Digni trosfrihet på dagsorden gjennom både opplæring og dialog. Innsatsen var spesielt rettet mot å bevisstgjøre og øke kunnskap om jenter og kvinners trosfrihet, samt bidra til aksept og forståelse for ulike tros- og livssyn.

Lokale organisasjoner spiller en nøkkelrolle i krise- og konfliktområder, der de ofte kombinerer humanitær innsats med langsiktig utvikling. I samarbeid med religiøse aktører og lokalsamfunn bidro Kirkens Nødhjelp til lokal fredsbygging bl.a. i Burundi, Mali og Sør-Sudan.

Redd Barna testet i 2024 ut en ny ordning for å styrke innsatsen i overgangen mellom humanitær og langsiktig støtte, bl.a. i Myanmar. Etter flomkatastrofer fikk barn tilgang til skoleutstyr og støtte til læring. Totalt fikk 15 000 barn i konfliktområ-

der tilgang til utdanning gjennom bl.a. uformelle utdanningsmuligheter som leseklubber og andre læringsarenaer der skoler ikke er tilgjengelige.

Redd Barna oppnådde betydelige resultater i arbeidet med å endre sosiale normer. I skoler der Redd Barna arbeidet ble bruken av fysisk avstraffelse redusert med 21 pst. sammenlignet med 2019. Fysisk vold fra foreldre eller andre omsorgspersoner ble redusert fra 88 pst. til 62 pst., noe som viser fremgang på et område hvor endringer er utfordrende. Andelen foreldre og omsorgspersoner som mente at dette var akseptabelt falt fra 65 pst. til 20 pst. i fem land.

Sivilsamfunn er en viktig drivkraft for likestilling og inkludering i sårbare situasjoner. Atlas-alliansen støtter organisasjoner av og for personer med nedsatt funksjonsevne i Afrika og Asia. I 2024 trådte African Disability Protocol (ADP) i kraft, etter å ha blitt ratifisert av 15 land. Dette er en viktig seier for arbeidet for personer med nedsatt funksjonsevne i Afrika. Systematisk pådriverarbeid fra Atlas-alliansens partnere har bidratt til ratifisering i fire av landene: Angola, Kenya, Malawi og Republikken Kongo.

Norges Idrettsforbund fremmet inkludering gjennom idrett i Malawi, Zambia og Zimbabwe, med særlig vekt på jenter, flyktninger og barn med funksjonsnedsettelse. Nesten 46 200 barn og unge, inkludert over 1 900 flyktninger, deltok i judoaktiviteter. Tilrettelagte aktiviteter gav barn mestring, felleskap og idrettsglede.

Norske organisasjoner bidro til fattigdomsreduksjon, matsikkerhet og miljø- og klimainnsats. Nær 21 500 småbønder, hvorav 61 pst. kvinner, i Etiopia, Guatemala, Malawi, Nepal og Somalia, fikk opplæring i bærekraftig jordbruk, tilgang på lokalt tilpassede såfrø og støtte til dyrking i drivhus og irrigasjon gjennom Utviklingsfondets program. Over 11 600 bønder fikk opplæring i kosthold og ernæring, og kvinner rapporterte om mer variert kosthold.

For klima og miljø ble det i 2024 oppnådd viktige gjennomslag i Peru, bl.a. med støtte fra Regnskogfondet. En forurenset elv i Amazonas fikk status som rettssubjekt i 2024, med krav til opprydding etter at urfolkskvinner ledet en juridisk kamp mot peruanske myndigheter og det ansvarlige oljeselskapet. 72 hogsttillatelser i urørt regnskog ble opphevet. I tillegg ble et nytt verneområde med urørt regnskog på over 5 000 km² opprettet.

Sammen med partnere økte FORUT kapasiteten til psykiske helsetjenester for barn og ungdom i Nepal. Barne- og ungdomspsykiatriske tjenester ble tilgjengelige i 20 distrikter, opp fra tolv i 2023. Antallet offentlige helsetilbud med psykisk helse-

hjelp økte fra 19 til 27, og nær 2 800 barn med alvorlige psykiske utfordringer ble henvist til spesialisttjenester. Sammen med frivillige i Malawi, Sudan, Tanzania og Zambia, undersøkte LHLS internasjonale tuberkulosestiftelse (LHLI) 1,7 millioner mennesker for tuberkulose for å sikre at de som var syke fikk diagnose og behandling.

International Planned Parenthood Federation (IPPF) er en ledende aktør innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), også i humanitære situasjoner. IPPF leverte livreddende SRHR-tjenester til 231 millioner mennesker, hvorav 48 pst. var ungdom. IPPF er en føderasjon av nasjonale organisasjoner fra over 150 land, på landnivå samarbeider de med og styrker andre lokale organisasjoners kapasitet til å drive påvirkningsarbeid for seksuell rettferdighet, inkludert rettighetene til LHBT+-personer. AmplifyChange, et fond som støtter sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider for styrket SRHR for alle, støttet 255 grasrotorganisasjoner i 50 land.

International Budget Partnership (IBP) er en av flere internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner som mottok støtte for arbeid med skatt, åpenhet og offentlig finansforvaltning. I Nigeria trente de i samarbeid med lokale partnere journalister i undersøkende journalistikk og å skrive om skatte-spørsmål. Opplæringen gjorde at mediene kunne holde store selskaper og innbyggere ansvarlige for å betale riktig skatt, men også til økt oppmerksomhet om hvordan skatteinntekter faktisk blir brukt av myndighetene.

Korrupsjonsjegernetverket med deltakere fra politi og påtalemyndigheter hadde i 2024 søkelys på skatt og korrupsjon, og effekten for land som havner på «grålisten» over land med forsterket overvåking av Financial Action Task Force (FATF). FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) og det internasjonale senteret for inn-dragning av urettmessig ervervede midler, International Centre for Asset Recovery, ga faglig bistand til landene for å gjennomføre reformer og komme seg av «grålisten».

Økt kunnskap, engasjement og debatt omkring globale miljø- og utviklingsspørsmål i den norske befolkningen

32 prosjekter mottok støtte under ordningen for informasjonsstøtte. De tre største partnerne i 2024 var Forum for utvikling og miljø (ForUM), Framtiden i våre hender og prosjektsamarbeidet mellom Fellesrådet for Afrika og Støttekomiteen for Vest-Sahara.

Fellesutvalget for Palestina videreførte initiativet «Hele landet for fred i Gaza» med to store markeringer, begge støttet av 98 organisasjoner. Disse aktivitetene bidro til å etablere møteplasser for engasjerte mennesker, styrke den offentlige debatten og øke bevisstheten om Palestina-spørsmål, samt mobilisere støtte for Palestina blant deler av befolkningen.

Gjennom Norway Cup bidro Bækkelagets Sportsklubb til en markant økning i kunnskap om FNs bærekraftsmål blant deltakerlag, fra 61 pst. i 2017 til 91 pst. i 2024. Gjennom medieoppslag, kampanjer og en utstilling på Rådhusplassen i Oslo bidro Regnskogfondet til økt støtte for regnskogbevaring blant nordmenn. Ifølge Klimabarometeret 2024 mener over 70 pst. av norske velgere at Norge bør bidra økonomisk for å stanse tapet av verdens regnskoger.

Demokratitiltak gjennom norske partier

Seks demokratiprosjekter ble gjennomført av norske politiske partier. Arbeidet foregikk i Argentina, Colombia, Etiopia, Libanon, Palestina, Peru og Øst-Europa. For eksempel samarbeidet Unge Venstre med fire ulike organisasjoner i Argentina, Colombia og Peru om å fremme politisk deltakelse blant ungdom, kvinner og minoritetsgrupper. De arrangerte tre ulike seminarer som tok opp økt representasjon fra disse gruppene. Kristelig Folkepartis Ungdom jobbet sammen med den etiopiske politiske partikoalisjonen EPPJC, som fikk en nasjonal nøkkelrolle i å håndtere flere politiske konflikter.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 2 570,7 mill. kroner for 2026.

Kap. 171 FNs utviklingsarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	454 116	454 400	354 400
71	FNs barnefond (UNICEF)	480 600	480 600	380 600
73	FN og multilateralt samarbeid, <i>kan overføres</i>	7 362	11 200	11 200
	Sum kap. 171	942 078	946 200	746 200

Under dette kapittelet dekkes kjernestøtte til FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs barnefond (UNICEF). Annen støtte til UNDP og UNICEF dekkes under regionale og tematiske kapitler og poster. Kjernestøtte til andre FN-organisasjoner dekkes under egne og/eller tematiske poster.

FNs utviklingssystem er betegnelsen på et trettitalls FN-fond, -programmer og særorganisasjoner som støtter land i gjennomføringen av bærekraftsmålene. De utfører operasjonelt utviklingsarbeid i om lag 160 land. Dette systemet er under press som følge av at flere store giverland har kuttet i bistanden og fordi FNs innsats er blitt fragmentert over tid. Stedlige koordinatorordningen, som står sentralt i pågående reformer i FNs utviklingssystem, støttes under kap. 151 *Fred, sikkerhet og globalt samarbeid*, post 73 *FNs innsats for reform og fredsbygging*.

En stor andel øremerking svekker FN-organisasjonenes evne til å planlegge innsatsen effektivt og til å raskt tilpasse seg endringer og behov i

partnerlandene. Norge støtter «Funding Compact», som skal bidra til å vri finansieringen av FN utviklingssystem over fra øremerkede midler med prosjektfokus til kjernestøtte og fellesfond for å fremme samhandling og strategisk støtte til landene. «Funding Compact» pålegger FN på sin side bedre resultatrapportering og synlighet for giverne.

Norge arbeider, bl.a. i styrene til organisasjonene, for at FN skal innføre sterkere insentiver og virkemidler for å oppnå mer samordning og effektivitet på landnivå. Dette innebærer bl.a. at den enkelte FN-organisasjon mobiliserer midler og utleder sine aktiviteter fra den felles overordnede landavtalen FN har med programlandene. Dette vil bidra til at innsatsen er mer i tråd med landenes egne prioriteringer. Norge følger FNs generalsekretær reforminitiativ (UN80) tett for å kunne støtte tiltak som gir et utviklingssystem som er solid og tilpasset et nytt finansieringslandskap.

Post 70 FNs utviklingsprogram (UNDP)

Bevilgningen dekker kjernestøtten til FNs utviklingsprogram (UNDP). UNDP jobber med helhetlig innsats, i både humanitære, utviklings- og fredskontekster. Bevilgningen dekker også programsamarbeid med UNDP Global Policy Centre for Governance i Oslo.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at UNDP når sine mål for den nye strategiske perioden 2026–2029:

- Velstand for alle
- Effektivt styresett
- Motstandsdyktighet mot kriser
- En sunn planet

Prioriteringer 2026

Kjernestøtten skal bidra til at UNDP kan levere på sin strategiske plan (2026–2029). Norge er en av de største givere av kjernestøtte til UNDP. Regjeringen vil bidra til at UNDP fortsetter å være en ledende utviklingsaktør i arbeidet for fattigdomsbekjempelse og demokratisk styresett. Det er viktig at UNDP fortsetter å fremme samordning på landnivå mellom humanitær hjelp, utviklingsbistand og fredsbygging. Norge vil også arbeide for at UNDP viderefører arbeidet med å styrke institusjoner i sårbare stater gjennom kapasitetsbygging, og fremmer demokratisk styresett, menneskerettigheter og likestilling.

Programsamarbeidet inkluderer støtte til UNDP Global Policy Centre for Governance i Oslo, som fremmer internasjonal forskning og samarbeid for mer åpne og demokratiske samfunn.

Norge vil fortsette å delta aktivt i styret til UNDP, som er felles med FNs befolkningsfond (UNFPA) og FNs kontor for prosjektjenester (UNOPS), og følge opp organisasjonenes arbeid med tilsyn og internkontroll.

Rapport 2024

Til tross for store globale utfordringer preget av flere konflikter, og nedgang i finansiering, bidro UNDP til solide resultater i 2024. UNDP har en global tilstedeværelse og en omfattende tematisk bredde. UNDP er til stede i 170 land, hvorav 60 land i sårbare situasjoner. En av organisasjonens særlige fortrinn er dens evne til å jobbe integrert på tvers av tematiske områder.

Blant resultatene kan følgende trekkes frem:

- 160 millioner mennesker fikk tilgang til grunnleggende tjenester som helse, utdanning og rent vann. 259 millioner fikk tilgang til finansielle tjenester, og helsesystemer ble styrket i 90 land. Samtidig utfordres fattigdomsreduksjon av økte kriser og fragmentert finansiering.
- UNDP styrket institusjoner og rettssikkerhet i over 100 land. 500 millioner mennesker fikk bedre tilgang til myndighetenes styrings-systemer, og 377 millioner deltok i valg. Digital kapasitet og risikohåndtering ble styrket i flere land.
- UNDP kanaliserte 50 pst. av sin støtte til sårbare kontekster. 2,6 millioner mennesker fikk tilgang til arbeid i 46 kriserammede land, halvparten av dem kvinner. UNDP kombinerer nå krisehåndtering med langsiktig utvikling og viser evne til å respondere raskt, men peker på at usikker og fragmentert finansiering svekker fleksibiliteten.
- UNDP støttet 132 land i det grønne skiftet. 82 millioner mennesker fikk nytte av tiltak for ren energi og miljø, og UNDP støttet 80 utviklingsland med å oppskalere deres klimatiltak.
- 137 millioner kvinner fikk tilgang til grunnleggende tjenester og 139 millioner til finansielle tjenester – en klar økning fra 2023. 140 millioner kvinner deltok i valg, og 1,3 millioner fikk støtte til levebrød i kriseområder.

UNDP Global Policy Centre for Governance fortsatte i 2024 sitt arbeid med måling av bærekraftsmål 16, basert på senterets tidligere metodeutvikling. Arbeidet med informasjon og desinformasjon resulterte i viktige anbefalinger for gjennomføring av valg i 2025, gjennom innhenting av nødvendig kunnskapsgrunnlag. Senteret deltok aktivt i den norske bistandsdebatten.

Norge deltok fortsatt aktivt i styret til UNDP, UNFPA og UNOPS for å følge opp organisasjonenes arbeid, bl.a. med tilsyn og internkontroll.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 354,4 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 100 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Reduksjonen vil svekke UNDPs evne til å respondere på kriser og også deres langsiktige arbeid i de fattigste landene. Samtidig har UNDP de siste årene mottatt betydelige midler over Nansen-programmet for Ukraina (over 1,1 mrd.

kroner i 2025) og dette vil sannsynligvis fortsette i 2026.

Post 71 FNs barnefond (UNICEF)

Bevilgningen dekker kjernestøtte til FNs barnefond (UNICEF). UNICEF har et globalt mandat til å sikre barns rettigheter i henhold til FNs barnekonvensjon og er en av FNs største aktører for utvikling og humanitær innsats. Organisasjonen samarbeider med myndigheter, sivilt samfunn, privat sektor og andre multilaterale partnere, både globalt og på landnivå. UNICEF er en av Norges sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med langsiktig innsats for barns rett til helse, utdanning, vann, sanitærtjenester, beskyttelse og inkludering. UNICEF arbeider også med å se langsiktig utvikling, humanitær innsats og fredsbygging i sammenheng.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at UNICEF når sine strategiske mål for perioden 2026–2029. UNICEF har et tredelt mandat, da organisasjonen arbeider med både humanitær nødhjelp, langsiktig utvikling og normativt arbeid. Sistnevnte er særlig knyttet til FNs barnekonvensjon, som skal brukes som retningsgivende overbygning for hele organisasjonens arbeid. Den strategiske planen inneholder fem hovedmål, som samsvarer med sentrale prioriteringer for Norge:

- 10 millioner barneliv er reddet og minst 500 millioner barn er friske, godt ernært og utviklingsmessig på rett spor.
- 350 millioner flere barn og unge har fått opplæring og mulighet til å tilegne seg ferdigheter.
- 100 millioner færre barn lever i multidimensjonal fattigdom.
- 350 millioner barn er beskyttet mot vold.
- 500 millioner barn er bedre beskyttet mot naturkatastrofer og klima- og miljørisiko.

Prioriteringer 2026

Kjernestøtten skal bidra til at UNICEF leverer på sin strategiske plan for 2026–2029. Kjernestøtte er avgjørende for å sikre forutsigbarhet i organisasjonens arbeid og for å gi fleksibilitet og effektivitet i virksomheten, særlig i krisesituasjoner. Kjernestøtte muliggjør også samarbeid på tvers av organisasjoner.

Norge vil fortsette å delta aktivt i styret til UNICEF, og følge opp organisasjonens arbeid med tilsyn og internkontroll.

Rapport 2024

2024 var et utfordrende år for barn over hele verden. UNICEF arbeidet for å styrke barns rettigheter i en vanskelig og omskiftelig tid. UNICEFs virksomhet i 2024 tok utgangspunkt i organisasjonens strategiske plan for perioden 2022–2025, med særlig vekt på å fremme systemiske endringer på samfunnsnivå for å styrke barns rettigheter og levekår. Gjennomgående rapporterer UNICEF om høy måloppnåelse på aktivitetsnivå, effekter på samfunnsnivå er noe lavere og er vanskeligere å måle.

UNICEF arbeidet for å sikre barns helse i 158 land. 251 millioner barn under fem år ble undersøkt og fikk oppfølging for underernæring i 2024, og om lag 9,3 millioner barn fikk livreddende behandling.

I 2024 bidro UNICEF til å styrke utdanningssektoren i 142 land gjennom målrettede programmer og tiltak. Norsk støtte til UNICEF bidro til at 26 millioner barn som ikke gikk på skolen, fikk tilgang til utdanning, inkludert 9 millioner barn i humanitære kontekster. Videre bidro UNICEF til at 17,5 millioner barn fikk tilgang på læremateriell i 2024.

I 2024 bidro UNICEF til at 60,9 millioner barn, foreldre og omsorgspersoner fikk tilgang til psykososiale tjenester og tiltak for å styrke deres mentale helse. Dette er en stor økning fra året før, da UNICEF nådde 34,7 millioner personer med slike tiltak.

UNICEF har hatt stor framgang i arbeidet med å sikre rent vann og sanitærtjenester. 9 000 skoler og 4 000 helseinstitusjoner fikk tilgang til grunnleggende vann og sanitærtjenester. 18 millioner mennesker har fått tilgang til grunnleggende sanitærtjenester, og 33 millioner tilgang til trygt vann.

UNICEFs påvirkningsarbeid for å måle barnefattigdom har ført til viktige endringer. Med UNICEFs støtte har myndigheter nådd mer enn 102 millioner husholdninger med kontantoverføringsprogrammer.

UNICEFs arbeid med mangfold og inkludering av barn med nedsatt funksjonsevne var en sentral del av UNICEFs virksomhet i 2024, både gjennom målrettede tiltak og gjennom integreringen i annen innsats. 77 land ble støttet av UNICEF i arbeidet med å utvide sosiale beskyttelsestiltak til å inkludere ytelser rettet mot barn med funksjonsnedsettelse.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 380,6 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 100 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i hovedsak grunnet økt sivil støtte til Ukraina under Nansen-programmet og et lavere BNI-anslag for 2026. Reduksjonen vil medføre at UNICEF får noe mindre kapasitet til å gjennomføre den strategiske planen. I tillegg til kjernestøtten får UNICEF også bidrag over flere andre poster, herunder særlig Nansen-programmet for Ukraina over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*, kap. 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand* og kap. 161 *Utdanning, forskning og offentlige institusjoner*, post 70 *Utdanning*.

Post 73 FN og multilateralt samarbeid, kan overføres

Bevilgningen dekker strategiske FN-tiltak. Posten dekker også Norges bidrag til nettverket for gjennomgang av multilaterale organisasjoner (MOPAN), Norges frivillige bidrag til arbeidet i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utviklings (OECD) utviklingskomité (DAC) og Norges frivillige bidrag til OECDs Internasjonalt forum for total offisiell støtte til bærekraftig utvikling (Total Official Support for Sustainable Development, TOSSD).

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Multilateralt samarbeid for å oppnå bærekraftsmålene er styrket.

Prioriteringer 2026

Strategisk støtte til multilateralt samarbeid og reform vil vektlegges. For å sørge for at norsk

bistand gir best mulige resultater, og for å styrke og forbedre de multilaterale organisasjonene, vil støtte til MOPAN prioriteres.

Frivillige bidrag til OECDs utviklingskomité (DAC) vil støtte kunnskapsbasert samarbeid mellom bistandsgivere om utviklingspolitikk, med vekt på DACs kjerneområder. Posten vil også dekke bidrag til Internasjonalt forum for total offisiell støtte til bærekraftig utvikling (TOSSD), som har sekretariat i OECD. Frivillige bidrag vil støtte videreutvikling og gjennomføring av rammeverket som skal måle de samlede pengestrømmene for bærekraftig utvikling i utviklingsland.

Rapport 2024

MOPAN leverte elleve gjennomganger av multilaterale organisasjoner i 2024: Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Det globale partnerskapet for utdanning (GPE), Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC), Det internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD), FNs bosettingsprogram (UN-HABITAT), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), Vaksinealliansen Gavi, Verdens helseorganisasjon (WHO) og Verdens matvareprogram (WFP). Basert på tidligere gjennomganger, analyserte MOPAN også hvordan de multilaterale utviklingsbankene inkluderer klima i sin virksomhet. I tillegg ga MOPAN i samarbeid med OECD ut en rapport om lokalt ledet utvikling.

Frivillige bidrag til OECDs utviklingskomité (DAC) ble i 2024 dekket over kap. 161 *Utdanning, forskning og offentlige institusjoner*, post 73 *Styresett og offentlige institusjoner*.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 11,2 mill. kroner for 2026.

Kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	1 166 684	1 415 109	1 271 109
71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	1 008 514	1 103 100	1 143 100
72	Strategisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	43 300	43 400	
73	Gjeldslette, <i>kan overføres</i>	396 468	407 080	482 730
	Sum kap. 172	2 614 966	2 968 689	2 896 939

Kapittelet dekker Norges kjernestøtte til Verdensbankgruppen, de regionale utviklingsbankene og fond. Kjernestøtte er kjøp av eierandeler gjennom kapitalinnskudd i utviklingsbankene og gavebidrag til fondene for de fattigste landene. Kapittelet dekker også norske forpliktelser til ordninger for sletting av fattige lands gjeld knyttet til Verdensbanken (IDA, fondet for de fattigste landene) og Afrikabanken (Afrikafondet). Vedlegg 6 viser en oversikt over utviklingsbankene, norske bidrag og annen nøkkelinformasjon.

De multilaterale utviklingsbankene bygger på en modell hvor giverlandenes kjernestøtte gir en flerdobling av beløpene som lånes ut. Bankenes høye kredittverdighet gir dem mulighet til å innhente kapital i markedet til gunstige vilkår, for så å låne ut til mottakerland. De siste årenes reformer gjør bankene enda bedre i stand til å jobbe effektivt og målrettet.

Norge vil fortsatt støtte videre oppfølging av flere G20-rapporter om hvordan utviklingsbankene kan bli større, bedre og mer effektive.

Norske gavebidrag til giverlandspåfyllingene i fondene for de fattigste landene i Verdensbanken (IDA), Afrikabanken (Afrikafondet) og Asiabanken (Asiafondet), har vært formalisert gjennom gjeldsbrev. Stortinget ga i Revidert nasjonalbudsjett for 2025 sin tilslutning til en overgang til kontantbidrag og avvikling av gjeldsbrevordningen.

Ved overgang til kontantbidrag vil utviklingsbankene få raskere tilgang på giverbidragene og dette øker realverdien av bidragene. Som Stortinget tidligere er informert om, får Norge derfor både en rabatt ved nedbetaling av resterende balanse fra tidligere giverlandspåfyllinger og avvikling av dagens gjeldsbrevordning, og rabatt ved overgang til kontantbidrag for nye påfyllinger. For den nye påfyllingsperioden 2026–2028 for IDA vil kontantrabatten utgjøre om lag 538,4 mill. kro-

ner. Rabatt for fremtidig giverlandspåfylling til Afrikafondet er omtalt under.

Resterende balanse på gjeldsbrev utstedt ifm. tidligere giverlandspåfyllinger til IDA, Afrikafondet og Asiafondet er nå utbetalt, tilhørende engangsrabatt som tilfalt Norge fordi utviklingsbankene har fått raskere tilgang på midlene er tilbakeført til statskassen, og gjeldsbrevordningen for IDA, Afrikafondet og Asiafondet er dermed avviklet.

Post 70 Verdensbanken, kan overføres

Verdensbankgruppens finansieringsinstitusjoner består av Den internasjonale bank for gjenoppbygging og utvikling (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), Det internasjonale utviklingsfondet (International Development Association – IDA), Det internasjonale finansieringsinstituttet (International Finance Corporation – IFC), og Verdensbankens garantiinstitutt (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA). Den 21. påfyllingsperioden av IDA (IDA21) ble ferdig forhandlet i desember 2024 og har budsjettvirkning i perioden 2026 til 2028. Norges forpliktelser i kapitalpåfyllingene til IBRD og IFC i inneværende periode er fullført og avsluttet, og er derfor ikke en del av bevilgningen for 2026.

Giverlandspåfyllingen for IDA21 får et totalvolum på inntil 100 mrd. USD, det høyeste noen sinne. Giverbidragene har over de siste IDA-påfyllingene flatet ut på 23-24 mrd. USD. Løpende omsetting av tilbakebetalte lån til nye utlån, innhenting av midler fra kapitalmarkedene, overføringer fra IBRDs overskudd og tæring på reserver gjør at totalpåfyllingen til IDA21 vil bli mer enn fire ganger så stor som giverbidragene. Kutt fra USA og Storbritannia kan redusere den samlede finansieringspakken og gi behov for å revurdere

delar av den framforhandlede fordelingen av midler. Norsk bidrag ligger fast og ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Verdensbanken er den største kilden til multilateral utviklings- og klimafinansiering, ikke minst til lavinntektsland gjennom IDA. Norge har bidratt til å styrke IBRDs utlånskapasitet gjennom kjøp av hybridkapital i 2025.

Verdensbankens visjon er «å skape en verden fri for fattigdom på en levelig planet». Dette innebærer et formelt mandat til å bekjempe globale utfordringer som klimaendringer og pandemier, samtidig som bankens innsats for å utrydde fattigdom og ulikhet ligger fast. Mot et bakteppe av store endringer i det internasjonale finansieringslandskapet har Verdensbankens øverste ledelse bekreftet bankens forpliktelse til gjennomføring av sitt fulle mandat.

Verdensbanken mobiliserte raskt etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina og har bidratt med betydelig finansiering til ukrainske myndigheter for å holde statsapparat og kritisk infrastruktur i gang. Norsk øremerket støtte til Ukraina gjennom Verdensbanken er omtalt under kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 73 *Ukraina og naboland*.

Verdensbanken er en sentral rådgiver for låntakerlandene, ikke minst for sårbare og konfliktberørte land, hvor innsatsen over de siste årene har blitt vesentlig trappet opp. Om lag 51 pst. av midlene i IDA20 går til land som er preget av sårbarhet, konflikt og vold. Banken er en vesentlig kilde til erfaringsbasert kunnskap om klima- og utviklingsspørsmål, har et bredt tematisk engasjement, og samarbeider direkte med finansdepartementene på landnivå. Banken skårer høyt på evalueringer av bistandseffektivitet og utviklingseffekt, har klare retningslinjer for risikovurdering og gode sosiale og miljømessige sikringsmekanismer. Som kanal for finansiering til de fattigste landene har IDA en unik finansieringsmodell, ved at 1 dollar i IDA-bidrag fra medlemslandene gir om lag 4 dollar i finansiering til utviklingsland for å skape vekst og bekjempe fattigdom.

IFC er Verdensbankens privatsektorarm og den største globale utviklingsinstitusjonen rettet mot privatsektorutvikling. Verdensbankens garantiinstitutt (MIGA) trapper opp sin garantivirksomhet for å mobilisere privat kapital til utvikling. IFC og MIGA er viktige finansielle samarbeidspartnere for norske bedrifter i utviklingsland.

Norge har innflytelse på Verdensbankens beslutninger og prioriteringer gjennom deltakelse i bankens styrende organer, hvor ett fast styremedlem med fast nestleder representerer de nor-

diske og baltiske landene. I inneværende periode har styrekontoret svensk lederskap, med norsk nestleder. Hyppig høynivådialog og bilaterale konsultasjoner mellom Verdensbanken og Norge gir mulighet til å påvirke banken. Det samme gjør bidrag gjennom tematiske fond.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Ekstrem fattigdom og økonomisk ulikhet er redusert.
- Inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst er oppnådd.
- Klimagassutslipp er redusert og klimatilpassning styrket.
- Langsiktig og bærekraftig finansiering for utvikling er mobilisert.

Prioriteringer 2026

Hovedprioriteringen for 2026 vil være å fortsette støtten til Verdensbanken som en viktig institusjon for multilateralt samarbeid i kampen mot fattigdom, ulikhet og globale utfordringer. Sentralt i dette er fortsatt gjennomføring av vedtatte finansielle reformer innenfor en ansvarlig ramme, støtte til finansiell innovasjon og videreføring av tiltak for å øke Verdensbankens effektivitet og resultatoppnåelse. Norge vil arbeide for ivaretagelse av likestilling, mangfold og inkludering, i tråd med Verdensbankens likestillingsstrategi. Partnerskap med låntakerlands myndigheter og med andre utviklingsaktører, inkludert FN, er avgjørende. Norsk strategi for samarbeid med Verdensbanken er under utarbeidelse og vil iverksettes fra 2026. Strategien har som hensikt å konsolidere og videreutvikle det strategiske samarbeidet med Verdensbanken.

I 2026 vil oppfølging av IDA21 prioriteres, med vektlegging av behov i lavinntektsland. I det internasjonale finansieringslandskapet hvor sentrale givere kutter støtten til internasjonal bistand, løftes norsk bidrag til IDA21 kraftig fra IDA20, med en 50 pst. økning til 5 024 mill. kroner. Norge vil fortsette med å arbeide for at flere land skal bli givere.

Innsatsområdene i IDA21 omfatter bl.a. helse og utdanning, klima og matsikkerhet, nasjonal ressursmobilisering, bekjempelse av ulikhet, bærekraftig gjeldsforvaltning, godt styresett, energitilgang, fornybar energi, infrastruktur, digitalisering, jobbskaping, kvinner og likestilling og private investeringer.

Som del av økningen i norsk bidrag til IDA21 er 600 mill. kroner fra kap. 162 *Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi*, post 71 *Matsikkerhet, fisk og landbruk* inkludert i den norske støtten. Matsikkerhet er et viktig kriseforebyggende tiltak og IDAs økte prioritering av matsikkerhet sammenfaller godt med målene i strategien *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning* fra 2022.

IDA vil bli en sentral leverandør i Verdensbankens og Afrikabankens «Mission 300», der formålet er tilgang til elektrisitet for 300 millioner mennesker i Afrika innen 2030. IDA vil også være en nøkkelspiller for å nå Verdensbankens mål om å finansiere kvalitetstjenester innenfor helse og ernæring til 1,5 milliarder mennesker innen 2030. Tilsvarende gjelder Verdensbankens mål om å sikre tilgang til sosiale sikkerhetsnett for 500 millioner mennesker, også det innen 2030.

Norge støtter stemmevektreformer i IBRD og IFC i tråd med eksisterende prinsipper som vektlegger økonomisk størrelse på land, finansielle kjernebidrag, og reformer som kan bidra til økt stemmevekt og innflytelse for særlig lavinntektsland i Verdensbanken.

Norge vil gjennom 2026 følge opp kapitalinnskuddet i IBRD og kjøpet av hybridkapital i IBRD i 2025 for gjennomføring av Verdensbankens arbeid med fattigdomsbekjempelse og kamp mot globale utfordringer, inkludert klimaendringer. Norge vil gjennom alle deler av Verdensbankens arbeid fremme sentrale norske utviklings- og klimapolitiske prioriteringer. Verdensbankens klimahandlingsplan og gjeldende klimafinansieringsmål er forlenget til 2026 og ligger fast. I det videre vil Norge jobbe for at Verdensbanken opprettholder sine klimaforpliktelser, inkludert at minst 45 pst. av den totale finansieringen skal gå til klimatiltak, likt fordelt mellom utslippsreduksjon og klimatilpasning, samt kravet om at alle Verdensbankens operasjoner skal være i samsvar med Parisavtalen.

Jobbskaping står øverst på Verdensbankens prioriteringsliste. Dette sammenfaller godt med låntakerlandenes prioritering. Norge støtter prioriteringen av økonomisk utvikling og jobbskaping, med vektlegging av anstendige og grønne jobber. Verdensbankens prioritering av jobbskaping er koblet til innsatsen for elektrifisering av Afrika (Mission 300), støttet av Norge, også gjennom IDA.

Gjennom 2025 har Verdensbanken jobbet med en ny strategi for innsats i land preget av sårbarhet, konflikt og vold. Verdensbanken anslår at 400 millioner ekstremfattige vil bo i sårbare og kon-

fliktberørte land de neste 10 årene. Partnerskap, inkludert med FN, er særlig viktig i denne typen land.

Verdensbankens oppdaterte likestillingsstrategi for perioden 2024–2030 ligger til grunn for satsingsområdet likestilling under IDA21. Strategien vektlegger å øke kvinners økonomiske muligheter og deltakelse, fremme kvinner som ledere, bekjempe kjønnsbasert vold samt å fremme kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.

Bankens arbeid for godt økonomisk styresett, spesielt bærekraftig gjeldshåndtering, mer effektive og rettferdige skattesystemer i låntakerland og bekjempelse av korrupsjon og ulovlig kapitalflyt, vil også bli prioritert.

Norge støtter Verdensbankens arbeid med mobilisering av privat kapital, inkludert gjennom IFC og MIGA. Arbeidet trappes opp, med vektlegging av tiltak for å bedre rammevilkår for investeringer, tiltrekke institusjonelle investorer, redusere valutarisiko og øke garantier og egenkapitalinvesteringer gjennom MIGA og IFC. Norge vil i 2026 følge opp operasjonaliseringen av IFCs strategi mot 2030. Et viktig instrument for mobilisering av privat kapital er privatsektorvinduet i IDA, som bidrar til å avlaste risikoen for IFC og MIGA ved investeringer i de fattigste og mest sårbare landene.

Rapport 2024

I 2024 markerte Verdensbanken at det er 80 år siden opprettelse av Verdensbanken og IMF under konferansen i Bretton Woods. Verdensbanken videreførte reformer for å bli en bedre, mer effektiv og større multilateral utviklingsbank.

I finansåret 2024 (juli 2023–juni 2024) utgjorde den totale støtten fra Verdensbankgruppen til klima- og utviklingsformål 117,5 mrd. USD. I mellominntektsland har det siden 2023 vært en særlig økning i støtten til helse og utdanning. I lavinntektsland (IDA), har økningen vært størst i energi, helse og transportsektorene.

Verdensbankgruppen lanserte i 2024 et nytt resultatrammeverk, med 22 overordnede indikatorer.

IDA rapporterer om bl.a. følgende resultater under IDA20 i perioden juli 2023–juni 2024:

- 24,3 millioner mennesker, hvorav 9,2 millioner kvinner, deltok i jobbskapingstiltak.
- 74,5 millioner mennesker, hvorav 43,2 millioner kvinner, var dekket av sosiale sikkerhetsnett.

- 4,4 millioner bønder tok i bruk forbedrede landbruksmetoder.
- 17,1 millioner mennesker fikk tilgang til forbedrede sanitæranlegg.
- 12 millioner mennesker fikk tilgang til sikrere vannkilder.
- 40,7 millioner barn ble vaksinert.
- 80,8 millioner kvinner og barn mottok grunnleggende ernærings tjenester.
- 31,3 millioner mennesker fikk tilgang til eller forbedret tilgang til elektrisitet.
- 12,5 mrd. USD ble mobilisert i private investeringer til de fattigste landene.
- 15 millioner mennesker fikk forbedret tilgang til transporttjenester.

Ekstrem fattigdom og økonomisk ulikhet er redusert

Takten i global fattigdomsreduksjon har avtatt kraftig de siste fem årene, og i dag lever 8,5 pst. av verdens befolkning i ekstrem fattigdom. Tregheten i fattigdomsreduksjon gjenspeiler effektene av pandemien, svak økonomisk vekst og økt konflikt mange steder i verden. Verdensbankens analyser viser at antall land med høy inntektsulikhet har gått betydelig ned de siste to tiårene, men at takten i forbedringene i delt velstand har avtatt og at ulikheten fortsatt er høy i flere regioner.

Inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst er oppnådd

Verdensbanken har i 2024 fortsatt å utvikle nye ordninger og instrumenter for raskere krisefinansiering til både lav- og mellominntektsland, for å reversere nedgangen i økonomisk vekst og fremme fattigdomsreduksjon og bærekraftig utvikling. IFC har trappet opp investeringer og samarbeid med privat sektor, med vekt på jobbskaping og mobilisering av privat kapital. Privatsekturvinduet i IDA har vært et viktig instrument for å fremme bærekraftige investeringer i de fattigste landene. Gjennom privatsekturvinduet har IFC støttet 11 land i å utvikle digital infrastruktur for sikker og overkommelig tilgang til bredbånd. Evalueringer viser imidlertid lavere utviklingsresultater enn forventet i de fattigste og mest sårbare markedene, på grunn av høy risiko og krevende rammebetingelser.

Klimagassutslipp er redusert og klimatilpasning styrket

Verdensbanken står for den største andelen av multilateral klimafinansiering og kunne i finans-

året 2024 (juli 2023–juni 2024) vise til 42,6 mrd. USD i finansiering til klima. Dette utgjør 44 pst. av den totale langsiktige finansieringen fra Verdensbanken. IBRD og IDA hadde også et mål om lik fordeling av finansiering av utslippsreduksjon og klimatilpasning fram mot 2025. I 2024 utgjorde klimatilpasning 33 pst. av klimafinansieringen, under målsettingen på 50 pst. Dette kan trolig sees i sammenheng med den forsterkede satsingen på energitilgang, som ga høyere uttelling for utslippsreduksjon enn for klimatilpasning. Verdensbankgruppen var i 2024 i rute med å nå forpliktelsen om at alle nye finansieringsoperasjoner skal være i samsvar med målene i Parisavtalen innen 1. juli 2025.

Langsiktig og bærekraftig finansiering for utvikling er mobilisert

I 2024 ble forhandlingene om den 21. påfyllingen til IDA, Verdensbankens finansieringsordning for de 78 fattigste landene i verden, for perioden 2026–2028 sluttført. Til tross for økte bidrag fra Norge og andre giverland, er det usikkert hvorvidt totalt nivå på IDA21 er på samme nivå som realverdien av IDA20-påfyllingen.

Verdensbankgruppen mobiliserte 196,8 mrd. USD i privat kapital til samfinansiering av utviklingsprosjekter i perioden 2020–2024. Mobiliseringen av privat kapital økte betydelig fra 2023 til 2024.

IDA Crisis Facility

IDA Crisis Facility (IDACF) ble etablert som en kriseresponsmekanisme i 2023. IDACF består av to vinduer; ett vindu med støtte til Ukraina og Moldova (Special IDA Program for Ukraine Recovery and Crisis Response, SPUR) og ett kriseresponsvindu (Crisis Response Window Plus; CRW+) til IDA-land som ble hardt rammet av de negative økonomiske ringvirkningene av Russlands angrepskrig på Ukraina, herunder matvare- og gjødselkrise. De fattigste landene sluttet seg til å gi Ukraina og Moldova ekstraordinær tilgang, selv om ingen av disse er IDA-land. Mekanismen drar nytte av IDAs multiplikatoreffekt, som var et vesentlig poeng med opprettelsen. IDACF høstet bred støtte i hele nordisk-baltisk krets i Verdensbanken, og har i dag 19 givere med en samlet støtte på 2,4 mrd. USD, hvorav 2 mrd. USD til SPUR. Med IDAs multiplikatoreffekt, som er størst i Ukraina-vinduet, gir dette hele 6,1 mrd. USD til SPUR og 563 mill. USD til CRW+. Norge støttet IDACF med hhv. 1 mrd. kroner til Ukraina-

vinduet og 400 mill. kroner til kriseresponsvinduet, og er samlet nest største giver, etter USA.

Midlene under SPUR ble benyttet til syv prosjekter i Ukraina og ett i Moldova. Prosjektene omfatter tilgang til opplæring, gjenoppbygging, offentlig kapasitetsbygging, helse, infrastruktur og reparasjon av boliger, samt klimatiltak i Moldova.

Midlene under CRW+ er fordelt på støtte til 13 prosjekter i seks afrikanske land som følge av naturkatastrofer. Prosjektene inkluderer bl.a. kontantstøtteutbetalinger, matprogram, solenergitilgang, klimaprogram og opplæringsprogram.

Alle midlene under IDA Crisis Facility er fordelt. Støtten til SPUR ble finansiert under Nansenprogrammet for Ukraina. Den norske støtten til CRW+ var en del av den ettårige ekstrabevilgningen til utviklingsland som var særlig rammet av krigens ringvirkninger («sørpakken») som Stortinget vedtok i Prop. 44 S (2022–2023) samtidig med opprettelsen av Nansen-programmet.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 271,1 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 144 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025. Bevilgningen reduseres fordi siste utbetaling til IFC finner sted i 2025 og fordi kjøp av hybridkapital for 250 mill. kroner i 2025 var en engangsutbetaling. Deler av midlene til hybridkapital omprioriteres til økningen av Norges IDA-bidrag i 2026.

Hele bevilgningen vil dermed gå til å dekke Norges forpliktelse i den 21. giverlandspåfyllingen av Verdensbankens utviklingsfond (IDA21) i 2026. I tillegg dekkes 200 mill. kroner årlig til IDA21 under kap. 162, post 71 *Matsikkerhet, fisk og landbruk* og samlet bidrag til IDA21 i 2026 blir dermed 1 471 mill. kroner. Det vises for øvrig til romertallsvedtak XI, pkt. 7.

Post 71 Regionale banker og fond, kan overføres

Bevilgningen dekker Norges kjernestøtte til kjøp av eierandeler i de regionale utviklingsbankene og gavebidrag til deres fond for de fattigste landene:

- Den afrikanske utviklingsbanken og Afrikafondet
- Den asiatiske utviklingsbanken og Asiafondet
- Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur
- Den interamerikanske utviklingsbanken og IDB Invest
- Nordisk utviklingsfond

De regionale utviklingsbankene er blant de største og viktigste kildene til utviklingsfinansiering og rådgivning til låntakerland. Bankenes mål sammenfaller med norske utviklingspolitiske prioriteringer og skårer høyt på uavhengige evalueringer av resultater og effektivitet. De har gode systemer for risikovurdering, sosiale og miljømessige sikringsmekanismer. Norge følger opp arbeidet i utviklingsbankene i tett samarbeid med de andre nordiske landene, noe som gir økt innflytelse.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til at de regionale utviklingsbankene og fondene kan nå sine strategiske mål:

- Ekstrem fattigdom og økonomisk ulikhet er redusert.
- Klimagassutslipp er redusert og klimatilpassning styrket.
- Langsiktig og bærekraftig finansiering for utvikling er mobilisert.
- Inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst er oppnådd.

Prioriteringer 2026

Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) og Afrikafondet (AfDF)

Afrikabankens 10-årsstrategi (2024–2033), vedtatt i 2024, legger føringer for bankens prioriteringer. Prioriterte innsatsområder er energi, transport, landbruk, bærekraftige matsystemer, industriell utvikling og regional integrasjon. Strategien legger vekt på tverrgående temaer som kvinner og likestilling, klima, sårbarhet og konfliktforebygging, styresett, privatsektorutvikling og sysselsetting, ikke minst for unge. Sidi Ould Tah fra Mauritania er valgt til ny president for en periode på 5 år, med tiltredelse 1. september 2025. Ny president forventes å sette sitt preg på banken og dens gjennomføring av strategien.

Afrikafondet (AfDF) tilbyr rådgivning og finansiering i form av sterkt subsidierte lån og gavebidrag for utviklingsformål til de 37 fattigste landene i Afrika. Prioriteringene for AfDF for perioden 2026–2028 (AfDF17) avklares i pågående forhandlinger som sluttføres i desember 2025. Norge deltar i forhandlinger om ny påfylling for perioden 2026–2028, og søker gjennomslag for norske prioriteringer. AfDF-landene står overfor store finansieringsbehov, samtidig som det er press på de store giverlandenes bistandsbudsjetter. Det ligger an til at AfDF17 viderefører nåværende innretning og samtidig reflekterer prioriteringene i bankens

ti-års strategi. Strategisk innretning i AfDF for inneværende periode 2023–2025 er 1) infrastruktur, med vekt på transport, fornybar energi, landbruk og vann og sanitær og 2) styresett, med vekt på ansvarlig låntaking og kapasitetsbygging for mer inkluderende vekst. Følgende tverrgående temaer skal inkluderes i prosjekter, programmer og landstrategier: kvinner og likestilling, klima, økonomisk styresett og utvikling av privat sektor. Sårbare landsituasjoner gis større oppmerksomhet med tilpasset engasjement og tilstedeværelse på Afrikas Horn, i Sahel og Tsjadsjøen. Norge støtter pågående arbeid for å legge til rette for at AfDF kan låne i markedet for å øke sin finansielle slagkraft i lavinntektsland, slik IDA har gjort siden 2018.

AfDF-giverne forventes å annonsere bidrag for perioden 2026–2028 i desember 2025. Norge vil da annonsere det norske bidraget, som innebærer noe økning sammenlignet med nivået for 2023–2025 (jf. forslag til romertallsvedtak XI, punkt 9). I tillegg kommer rabatt ved omlegging fra gjeldsbrev til kontantbidrag for AfDF17, jf. omtale av gjeldsbrevordningen over. Rabattbeløpet foreslås anvendt til en økning i Norges kjernebidrag «på toppen» av det foreslåtte budsjettbidraget.

En videreføring av robuste norske kjernebidrag til AfDF17 viser solidaritet med Afrika og styrker Norges omdømme som pålitelig og langsiktig partner, selv i krevende tider. Det er et mål å prioritere kjernestøtte til multilaterale partnere, som AfDF, og unngå fragmenterte innsatser. Det er viktig at land som Norge går i front for å trygge AfDFs kapasitet til å støtte Afrikas fattigste land og deres ambisjoner om å på sikt løfte seg ut av lavinntekstkategorien. AfDFs prioriteringer er godt forankret i landenes etterspørsel og behov og tar utgangspunkt i bankens komparative fortrinn. Det er godt samsvar mellom AfDF17-prioriteringene og norske klima- og utviklingsprioriteringer. Det skal legges økt vekt på rammebetingelser for næringsutvikling og på AfDFs risiko-avbøtende garanti-instrumenter, som bidrar til å mobilisere finansiering fra andre kilder, inkl. private. Sterk giverstøtte er likevel nødvendig for å opprettholde finansieringsnivået til de fattigste landene.

Norges prioriteringer i 2026 er å støtte bankens evne til å gjennomføre sitt vedtatte arbeidsprogram og inngåtte forpliktelser, for effektivt å kunne støtte afrikanske land med rådgivning og finansiering i form av subsidierte lån og gavebidrag, med særlig vekt på de fattigste landene.

Norge vil arbeide for at bankens ti-års strategi følges opp, gjennom å vektlegge tydelig fattigdoms- og klimafokus. Norge vil, sammen med likesinnede land, være pådriver for at bankens kvinne- og likestillingsstrategi og strategi for å møte klima- og miljøutfordringer følges opp i tråd med planer. Norge vil arbeide for at banken styrker arbeidet med matsikkerhet, landbruk og fornybar energi, med vekt på jobbskaping og mobilisering av private investeringer, i tråd med vedtatte ambisjoner. Evalueringer og gjennomganger viser at det er rom for å ta tydeligere hensyn til kvinners, ungdommers og sårbare gruppers behov i bankens portefølje. Norge vil videre vektlegge bankens langsiktige arbeid med økonomisk styresett og nasjonal ressursmobilisering, som rådgivning og kapasitetsbygging om god finansforvaltning, gjeldsbærekraft, skattereformer og bekjempelse av korrupsjon og ulovlig kapitalflyt.

Norge vil videreføre arbeidet med å sikre fremdrift i interne reformer, med vekt på kjernevirksomheten og styrket resultatorientering, bl.a. gjennom forbedring av resultatrammeverk, god prosjektforbereidelse og systematisk oppfølging av gjennomganger, evalueringer og revisjonsrapporter. Reformene innebærer at banken mer systematisk styrker planlegging og oppfølging av prosjekter samtidig som behov for kostnadsbesparelser ivaretas. Norge vil følge opp bankens arbeid med en etterspurt handlingsplan for dette. Banken skal arbeide gjennom gode partnerskap, med tydelig arbeidsdeling.

Norge vil fortsette arbeidet for at mer av bankens virksomhet rettes mot lavinntektsland og sårbare landsituasjoner, særlig bankens utlån til privat sektor. Reformen må sikre bankens finansielle posisjon og bærekraft, særlig dens trippel-A kredittverdighet. Som ledd i å bidra til dette, har Norge i 2025 formalisert deltakelse i den generelle garantikapitaløkningen i Afrikabanken, vedtatt under årsmøtet i 2024, i tråd med Stortingets vedtak av romertall XII, punkt 8 i Prop. 1 S (2024–2025).

Norge vil bidra til en fortsatt godt koordinert og samstemt valgkrets, med tett oppfølging av styresaker innen prioriterte områder.

Norge vil følge opp bidraget til klimavinduet (Climate Action Window – CAW) i AfDF som Norge har støttet med 50 mill. kroner i 2025, som en del av klimasatsingen for Afrika. Norge viderefører støtten til CAW for perioden 2026–2028 med et årlig beløp på 50 mill. kroner, jf. forslag til romertall XI, punkt 11. Fokus er på klimatilpassning i de 37 fattigste landene i Afrika.

Den asiatiske utviklingsbanken (ADB) og Asiafondet (ADF)

Den asiatiske utviklingsbankens (ADB) overordnede styringsdokument, Strategi 2030, ble i 2024 revidert på bakgrunn av en midtveisgjennomgang. I den reviderte strategien slås det fast at ADB skal bidra til et velstående, inkluderende, motstandsdyktig og bærekraftig Asia og Stillehavsregion, og at ADB skal fortsette sitt arbeid for å utrydde ekstrem fattigdom i regionen. For å oppnå dette, skal ADB fram mot 2030 prioritere fem strategiske områder:

- klimatiltak
- utvikling av privat sektor
- regionalt samarbeid og fellesgoder
- digital transformasjon
- motstandskraft og myndiggjøring (inkludert likestilling)

Asiafondet (ADF) tilbyr rådgivning og finansiering i form av sterkt subsidierte lån og gavebidrag for utviklingsformål til de fattigste og mest sårbare landene i Asia og Stillehavsregionen. Prioriteringene for perioden 2025–2028 (ADF14) ble vedtatt i mai 2024. Forpliktelser om klima, ren energi, kvinner og likestilling, matsikkerhet, tiltak mot ulikhet og nasjonal ressursmobilisering reflekteres tydelig i disse. Det vil settes av mer til klima og små utviklingsøystater (SIDS). Det har blitt etablert et eget vindu for å støtte befolkningene i Afghanistan og Myanmar gjennom FN-organisasjoner og sivilt samfunn.

Under påfylingsforhandlingene til ADF14 forpliktet Norge seg til å bidra med totalt 262,2 mill. kroner. Som følge av overgang fra ordning med gjeldsbrev til kontantutbetaling, får Norge en rabatt på 13,5 mill. kroner. Norges bidrag vil dermed totalt være på 248,7 mill. kroner, innbetalt i fire like årlige bidrag på 62,2 mill. kroner pr. år, jf. forslag til oppdatert romertallsvedtak XI, punkt 3. Norges andel i Asiafondet er uendret fra forrige periode.

Som følge av økende internasjonalt press mot arbeid innen klima, likestilling og mangfold, vil Norge i 2026 særlig jobbe for at ADB fortsetter sitt arbeid innenfor de nevnte områdene i tråd med målene i bankens reviderte strategi 2030 og tilknyttede resultatrammeverk.

Norge vil bidra til en fortsatt godt koordinert og samstemt valgkrets, med oppfølging av styresaker innen prioriterte områder.

Norge vil også jobbe for mer systematisk vurdering og håndtering av risiko i ADB for bedre gjennomføring og effekt av ADBs innsats.

Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB)

Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) skal bidra til utvikling og fattigdomsreduksjon gjennom å finansiere infrastrukturutbygging i form av lån, garantier og egenkapital. AIIBs mål er en effektiv og grønn organisasjon som styres etter de beste internasjonale standarder. AIIB har vedtatt å prioritere grønn og teknologirettet infrastruktur, regionalt samarbeid, og mobilisering av privat kapital.

AIIB har betydelig samfinansiering og prosjektsamarbeid med andre utviklingsbanker, og er den institusjonen Verdensbanken har mest samfinansiering med. Slikt samarbeid gir AIIB god læring, og det er en effektiv måte å utnytte AIIBs betydelige kapitalbase på.

Norge vil fortsatt jobbe for videreutvikling av AIIBs styrings- og kontrollsystemer. AIIB har ikke et heltidsansatt styre ved hovedkvarteret i Beijing. Presidenten i AIIB har større fullmakter til å godkjenne prosjekter enn i de andre utviklingsbankene. Dette gjør det ekstra viktig å ha gode styrings- og kontrollsystemer. Videre vil Norge jobbe for at AIIB bedrer sin oppfølging og evaluering av prosjektene.

Norge vil i 2026 arbeide for at AIIB skal øke sin klimafinansiering og styrke sitt arbeid innenfor likestilling, både i banken og i prosjektene. Norge vil også arbeide for at AIIB fremover prioriterer ordinære infrastrukturprosjekter i tråd med institusjonens overordnede mandat, og for at AIIB prioriterer Asia fremfor andre verdensdeler.

Norge vil bidra til en fortsatt godt koordinert og samstemt valgkrets, med oppfølging av styresaker innen prioriterte områder.

Norge støtter AIIBs mål om å være en slank og effektiv organisasjon. Samtidig må banken ha tilstrekkelig med ansatte, etablerte systemer og gode nok standarder til å utnytte sin kapital til å utvikle prosjekter med god utviklingseffekt.

Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB)

Globale utfordringer har ført til at tilgangen til langsiktig, forutsigbar og bærekraftig finansiering er under press. Dette gjelder også Latin-Amerika og Karibia, og Latin-Amerika fortsetter å være regionen med høyest grad av ulikhet i verden. Hovedprioriteringen i 2026 vil være å støtte opp om IDBs posisjon som den viktigste regionale utviklingsbanken i regionen.

Norge vil vektlegge reformprosessen som følge av kapitaløkningen i 2024 i IDB Invest (IDBs

privatsektorarm) og IDB Lab (IDBs innovative arm) samt implementeringen av IDBs strategi fra 2024. I denne sammenheng er det viktig at IDB opprettholder kampen mot fattigdom, og vektlegger godt styresett, klima, likestilling og mangfold. Det forventes at IDB i 2026 vil legge større vekt på privat sektors bidrag til utvikling og økonomisk vekst, innovasjon og bærekraft i regionen. Jobbskaping og tilgang til høyere levestandard vil også bidra til å redusere ulikhet.

Støtte til klimafinansiering i IDB-gruppen forventes i 2026 å nå 11,3 mrd. USD. Målet er 50 pst. i grønn- og klimafinansiering innen 2030 i IDB og 60 pst. i IDB Invest. For IDBs flaggskip-program på skog og klima, «Amazonia Forever», forventes lånekapasiteten å øke med over 400 mill. USD i 2026. For å kunne oppnå ambisiøse mål på klimafinansiering må banken lykkes i å mobilisere ytterligere privat kapital.

Norge vil fortsette dialogen med IDB om samarbeid tilknyttet den norske garantiordningen for fornybar energi.

IDBs reformprogram omfatter elleve områder som skal bidra til å øke bankens lånekapasitet, herunder implementering av et nytt rammeverk som skal øke utviklingseffekten av programmene og resultere i bedre måloppnåelse. Landstrategiene skal gjøres mer helhetlige, dvs. stemme bedre overens med bankens overordnede strategi. I tillegg skal bankens finansielle verktøy oppgraderes og styrkes og regionale programmer skal utvides. Et nytt regionalt program som skal styrke utvalgte land i Latin-Amerika og Karibias motstandskraft mot naturkatastrofer skal startes opp i 2026.

Norge vil arbeide for at IDB i større grad støtter nasjonal ressursmobilisering, særlig skatt, for å løfte ressursgrunnlaget i landene ytterligere.

Norge deltar i kapitaløkningen for IDB Invest med totalt 19,5 mill. USD i perioden 2025–2031. IDB-gruppens totale utlån vil som følge av kapitaløkningen gradvis øke til 19 mrd. USD i 2030.

IDBs nye rammeverk for utviklingseffektivitet slår fast at:

- 50 pst. av bankens nye tilsagn skal gå til klimafinansiering.
- 90 pst. av prosjektene skal støtte likestilling.
- 75 pst. av prosjektene skal vise til utviklingsresultater.
- 90 pst. av prosjektene skal ha vurderinger av risiko for samfunn og natur.

Nordisk utviklingsfond (NDF)

Prosjektporteføljen for NDF forventes i 2026 å øke iht. målene for kapitalpåfyllingen som ble god-

kjent i 2020. Norge deltar i kapitaløkningen med totalt 97,3 mill. euro i perioden 2022–2031. Prosjekter for 80 mill. euro forventes å bli forelagt for godkjenning i styret i løpet av året. Dette er 5 mill. euro over målet som ble satt i strategien for NDF som går ut i 2025. Hovedoppgaven for NDF i 2026 blir utarbeidelsen av en ny strategi for virksomheten for de neste fem årene. Viktige saker blir fordeling mellom utslippsreduksjon og klimatilpassning, fordeling mellom finansiering av prosjekter i privat og offentlig sektor, samt geografisk og tematisk prioritering. NDF er en liten utviklingsfinansieringsinstitusjon, men evalueringer viser at fondet opererer effektivt og spiller en reell katalytisk rolle. Fordi prosjektene gjerne overtas av større finansieringsinstitusjoner, får ikke NDF den uttellingen fondet fortjener for sitt arbeid. Det skal fremover derfor arbeides for mer synlighet. En viktig diskusjon fremover er hva det nordiske aspektet ved NDF har av merverdi, og hvordan dette kan utnyttes bedre.

Rapport 2024

Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) og Afrikafondet (AfDF)

Afrikabanken (AfDB) godkjente 11 mrd. USD i lån og gavebidrag i 2024, hvorav 2,4 mrd. USD fra Afrikafondet (AfDF). Afrikabankens portefølje av aktive prosjekter utgjorde 64 mrd. USD ved utgangen av 2024.

Bankens resultatrapportering for 2024 viser at 68 pst. av prosjektene som ble avsluttet i 2024 har oppnådd sine resulttmål. Dette er en nedgang fra 71 pst. i 2023. Videre ble 31 pst. av bankens prosjekter forsinket i 2024 sammenlignet med forventet gjennomføringsplan. Banken viser til at dette bl.a. skyldes forsinkelser i oppstartsfase og utfordrende situasjoner i flere land preget av sårbarhet og konflikt. Styret har bedt om at det utarbeides en handlingsplan med framdriftsrapportering om hvordan banken tar tak i forbedringspunkter som evalueringer og gjennomganger peker på. Styret skal konsulteres i fremdriften av planen, som forventes godkjent av styret innen utgangen av 2025. Givergruppen i Afrikafondet, som Norge deltar i, holdes orientert om fremdriften.

Bankens evne til å følge opp lærdommer og anbefalinger fra gjennomganger og evalueringer bør styrkes, basert på en mer resultatorientert organisasjonskultur og et oppdatert resultatrammeverk fra 2024. Gjennom styrearbeidet og policydialog med bankens ledelse følger Norge, sammen med andre land i vår valggruppe, opp bankens arbeid med å håndtere utfordringer og

styrke resultatrapportering. Banken har i 2024 vist evne til å tilpasse sin tilnærming i sårbare landsituasjoner. Dette gjøres ikke minst gjennom større vekt på tiltak og programmer med regional forankring og strategiske partnerskap, også med humanitære aktører. Innsatsen har vært rettet mot sysselsetting, mat-sikkerhet, tilgang til energi, transport, vann og sanitærtjenester. Utlån til regional integrasjon har også stått sentralt (økte fra 29 pst. i 2023 til 35 pst. i 2024). Dette er viktige innsatser for å fremme bærekraftig fred og stabilisering.

I 2024 bidro banken med kapasitetsbygging for å styrke makroøkonomisk styring, offentlig finansforvaltning, finansiell åpenhet og nasjonal ressursmobilisering i flere land. Av elleve land som mottok støtte, har ni registrert forbedringer i økonomisk styresett. Videre kan tolv av 13 land der banken støttet tiltak for å bedre rammebetingelsene for næringsutvikling dokumentere forbedringer. Ti av 13 land som mottok støtte kan dokumentere bedret makroøkonomisk styring. 20 land mottok støtte til landbruksreformer for å adressere manglende matsikkerhet.

Fra Afrikabankens årlige resultatrapport kan følgende resultater framheves:

- 931 000 mennesker ble koblet til energinettet, hvorav 465 000 kvinner.
- Mer enn 1 000 megawatt ny energi ble produsert, hvorav 880 megawatt er fornybar energi
- 14,5 millioner mennesker fikk ny eller bedre tilgang til helsetjenester, hvorav seks millioner kvinner.
- 5 millioner mennesker fikk ny eller bedre tilgang til vann, hvorav 2,5 millioner kvinner.
- 27 millioner mennesker oppnådde matsikkerhet gjennom bankens operasjoner, hvorav 13 millioner kvinner. 1,5 millioner bønder fikk forbedret tilgang til klimatilpasset teknologi.
- 3,5 millioner mennesker fikk bedre tilgang til transporttjenester, hvorav 1,8 millioner kvinner. 1 223 kilometer vei ble bygget.
- 21 millioner mennesker fikk tilgang til basis IKT-tjenester.
- 1,2 millioner arbeidsplasser er anslått skapt, direkte eller indirekte, gjennom bankens virksomhet, i underkant halvparten for kvinner.

95 pst. av alle godkjente utlån til offentlig sektor i 2024 ble gjennomgått og kategorisert når det gjelder forventet effekt for kvinner og likestilling. Hensyn til klima ble ivaretatt i 98 pst. av alle godkjente prosjekter i 2024, en økning fra 97 pst. i 2023. Målet er å nå 100 pst. innen utgangen av 2025. Banken sin klimafinansiering i pst. av god-

kjente prosjekter i 2024 var på 49. Dette var en liten nedgang fra 55 pst. i 2023, men betydelig over nivået i 2016 på 9 pst. (målet var 40 pst.). Tiltak for å redusere utslipp utgjorde 44 pst. og tiltak for klimatilpasning, som er høyt etterspurt, utgjorde 56 pst. Målet er en 50/50-fordeling.

Den asiatiske utviklingsbanken (ADB) og Asiafondet (ADF)

Den asiatiske utviklingsbanken (ADB) finansierte i 2024 prosjekter for totalt 24,3 mrd. USD. Av dette ble 11,1 mrd. USD kategorisert som klimafinansiering, hvorav 4,5 mrd. USD til klimatilpasning og 6,6 mrd. USD til tiltak for å redusere utslipp. Fra 2019 har ADB bidratt med totalt 41,9 mrd. i klimafinansiering. De er dermed på god vei til å nå det samlede målet på totalt 100 mrd. USD i perioden 2019–2030.

ADBs finansiering av prosjekter ble hovedsakelig gitt som lån, men i tallet inngår også egenkapitalinvesteringer, garantier og faglig rådgivning til medlemslandene. Likeledes inngår også gavebidrag gjennom Asiafondet til de fattigste og mest sårbare landene i Asia og Stillehavsregionen. ADB mobiliserte i tillegg 14,8 mrd. USD i samfinansiering med andre.

I prosjektene som ble avsluttet i 2024, hadde ADB en samlet oppnåelse på over 80 pst. av måltallene på de 22 indikatorene for utviklingseffekt i bankens resultatrammeverk. Blant nøkkelresultatene er:

- 23,1 millioner mennesker fikk bedre tilgang til helse, utdanning og sosial beskyttelse.
- 9,5 millioner fattige og sårbare personer fikk bedre tilgang til vann, sanitær, infrastruktur og finansiering for småbedrifter.
- 52,8 millioner byboere fikk forbedrede tjenester som avfallshåndtering, kollektivtransport og veier.
- 16,9 millioner mennesker på landsbygda fikk bedre veiforbindelser og tilgang til vann og strøm.
- 12,4 millioner kvinner og jenter ble mer motstandsdyktige mot kriser og pandemier.
- 50,2 millioner tonn CO₂-utslipp ble redusert årlig.
- 2,9 mrd. USD ble mobilisert til handel og investeringer, bl.a. til matsikkerhet og grenseinfrastruktur.

Under Asiafondet godkjente ADB i 2024 gavebidrag for totalt 1,1 mrd. USD. Nesten 500 mill. USD av dette gikk til utviklingsland kategorisert som særskilt sårbare og konfliktutsatte. Flestepar-

ten av disse landene er små stillehavssøyer som har blitt hardt rammet av de mange krisene de siste årene. I tillegg har gavemidler fra Asiafondet gått til befolkningen i Afghanistan til tross for at det regulære samarbeidet med myndighetene har vært suspendert siden Talibans maktovertakelse. Gjennom avtaler med FN-organisasjoner har ADB bidratt til at afghanere har fått tilgang til et grunnleggende mat-, helse- og utdanningstilbud. Jenter og kvinner har vært spesielt prioritert.

ADB er godt i gang med en omfattende organisasjonsendring og desentraliseringsprosess. For å bedre oppfølgingen av prosjekter, flyttes flere ansatte fra ADBs hovedkvarter i Manila til land- og regionskontorer. Det er satt i gang tiltak for å styrke samarbeid på tvers i banken. For bedre gjennomføring og rapportering, ble bankens resultatrammeverk i 2024, i forbindelse med midtveisgjennomgangen, forenklet og direkte koblet til Bærekraftsmålene.

ADBs egne gjennomganger viste i 2024 svakheter ved oppfølging av risikovurderinger og risikoplaner som har negative følger for prosjektgjennomføring og resultatoppnåelse. Selv om risikoer følges opp, oppgir prosjektteamene at prosessen ikke er systematisk, og at det mangler tydelig veiledning for risikohåndtering, inkludert utforming, overvåking og oppdatering av risikoplaner.

ADB har fulgt opp flere G20-initierte rapporter om hvordan utviklingsbankene kan bli større, bedre og mer effektive på en god måte. Gjennom å ta noe mer risiko og mer effektiv utnyttelse av allerede tilført kapital, har ADB økt sitt utlånsrom med 100 mrd. USD det neste tiåret. ADB har også inngått en avtale med Verdensbanken som gjør samfinansiering lettere.

Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB)

Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) godkjente finansiering av 51 prosjekter i 2024 til en verdi av 8,4 mrd. USD, en nedgang fra 11,7 mrd. USD i 2023.

Ifølge AIIBs årsrapport gikk 67 pst. av finansieringen (5,6 mrd. USD) til klimarelaterte tiltak, en økning fra 60 pst. i 2023 og godt over bankens mål på 50 pst. klimafinansiering. 73 pst. av klimafinansieringen gikk til utslippsreduksjon, mens 27 pst. gikk til klimatilpasning.

Banken mobiliserte USD 2,6 mrd. i privat kapital. Innen energisektoren ble 13 prosjekter (1,6 mrd. USD) godkjent, hvorav 77 pst. fokuserte på fornybar energi og energieffektivisering. AIIB investerte også i 18 transportprosjekter i ni land,

inkludert 1 917 km vei og jernbane, og styrket urban kollektivtransport for over 10 millioner mennesker.

AIIBs årsrapport gir detaljert oversikt over investeringer, men er mindre tydelig på oppnådde resultater av prosjektene. Norge er derfor en pådriver for bedre resultatoppfølging og evaluering i AIIB.

AIIB kritiseres for å fortsatt ha svakere kontroll- og styringssystemer enn de andre multilaterale bankene, ni år etter etablering.

I 2024 ble det igangsatt en prosess for å revurdere klagemekanismen for berørte parter i AIIB. Den forventes ferdigstilt i 2025. Norge jobber for en tilgjengelig og uavhengig klagemekanisme.

AIIB la i 2024 fram en handlingsplan for likestilling. Det er et skritt i riktig retning, men banken ble kritisert for manglende konsultasjoner og for at planen ikke går langt nok. Norge vil fortsatt være en pådriver for likestilling.

Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB)

2024 var et historisk år for IDB med vedtak om både en kapitaløkning i IDB Invest og IDB Lab, samt en ny strategi for IDB-gruppen. I løpet av året og frem mot årsmøtet i 2025 ble det utarbeidet et omfattende reformprogram som skulle tilpasse virksomheten til en betydelig vekst i IDB Invest.

IDB-gruppen godkjente prosjekter for 12 mrd. USD i 2024, hvorav 6,5 mrd. USD gjennom IDB Invest. IDB er ledende blant de regionale utviklingsbankene på mobilisering av kapital (Capital Adequacy Framework), og økte sin utlånskapasitet med 2 mrd. USD i 2024. IDBs finansielle situasjon er god, og banken opprettholdt sin trippel A-kredittverdighet.

Den makroøkonomiske situasjonen i Latin-Amerika og Karibia var i 2024 karakterisert av en lav, men positiv vekst. Gjennomsnittlig vekst var 2,4 pst., en svak forbedring sammenlignet med året før. Inflasjonen var 16 pst., men forventes å bli halvert i 2025. Regionen lider fortsatt under høy ulikhet, men antall fattige var i 2024 noe lavere enn året før på 27 pst. Likevel estimerer banken at det med dagens lave vekst vil ta 25 år å halvere fattigdommen i regionen.

I 2024 ble 47 pst. av IDB-gruppens totale finansiering satt av til grønne og klimarelaterte prosjekter, hvorav 36 pst. gikk til klimafinansiering, med vekt på tilpasning. Målet for klimafinansiering i 2024 var 30 pst. «Amazonia Forever»-programmet økte finansieringsgrunnlaget fra fire til seks mrd. USD.

Fra IDBs årsrapport kan følgende trekkes frem:

- 1,2 millioner mennesker i Panama fikk tilgang til sosial og helsetjenester gjennom et nytt registreringssystem.
- I Haiti fikk bl.a. 45 000 barn og unge måltider på skolen og 5 700 bønder mottok produksjonsstøtte som økte avlinger med 38 pst. og inntekter med 57 pst.
- 65 pst. av prosjektene gikk til fattige og sårbare grupper, 68 pst. til likestilling og inkludering og 31 pst. til mangfold.
- Et nytt fond for urbefolkning ble opprettet innenfor Amazonia Forever-programmet.
- Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) kapitaløkning: 97,4 mill. kroner
- Asiafondet (AsDF): 62,2 mill. kroner
- Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB Invest): 30,5 mill. kroner
- Nordisk utviklingsfond (NDF): 110,5 mill. kroner

Det vises også til forslag om vedtak under romertall XI om deltakelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonale banker og fond. Usikkerhet rundt endringer i valutakurser ved kapitaløkninger håndteres ved en fullmakt til overskridelse, jf. forslag til vedtak under romertall III.

Nordisk utviklingsfond (NDF)

NDF har levert på målsetningene som er satt i strategien for virksomheten for perioden 2020–2025. 2024 var kjennetegnet av et høyt nivå på nye tilsagn til prosjekter, et lederskifte og fortsatt videreutvikling av organisasjonen. NDF godkjente prosjekter for i alt 70 mill. euro i 2024. Dette er det høyeste tallet noensinne for NDF og langt over målet for året på 60 mill. euro. NDF leverte også på andel av prosjekter til Afrika sør for Sahara, med 54 pst., og med vekt på klimatilpasningsprosjekter og midler tildelt på gavevilkår. 57 pst. av prosjektene var i offentlig sektor og 43 pst. i privat sektor. 45 pst. av prosjektene var i samarbeid med de multilaterale utviklingsbankene og 55 pst. med private aktører.

Følgende nøkkeltall kan trekkes frem:

- Mer enn 66 000 jobber skapt, av disse 34 pst. for kvinner
- Katalyserte 1,3 mrd. euro i addisjonell klimafinansiering
- Nærmere 21,8 millioner mennesker dro nytte av tiltak for klimatilpasning, klimaberedskap og håndtering av naturkatastrofer
- Økt tilgang til ren energi for nesten 32 millioner mennesker, av dette 50 pst. kvinner
- Redusert eller unngått utslipp av 5,9 tonn karbon.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 1 143,1 mill. kroner for 2026, en økning på 40 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025 til ny påfylling av Afrikafondet.

Tentativ fordeling av bevilgningen i 2026 anslås å bli som følger:

- Afrikafondet (AfDF): 792,4 mill. kroner
- Climate Action Window (CAW): 50 mill. kroner

Post 72 Strategisk samarbeid, kan overføres

Bevilgningen har dekket bidrag til de multilaterale utviklingsbankenes innsats på områder med høy politisk prioritet der det er ønskelig å styrke bankenes arbeid. Dette skal være katalytisk finansiering som supplerer kjernestøtten og som bidrar til at de multilaterale bankenes innsats for effektiv fattigdomsbekjempelse og levering av fellesgoder styrkes, i tillegg til en inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst.

For 2023–2025 har bevilgningen dekket Norges bidrag til Det internasjonale pengefondets (IMF) spesielle låneordninger for lavinntektsland, Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Bidraget har siste år i 2025 og midlene kan derfor omprioriteres til bl.a. økt påfylling til Afrikafondet.

Rapport 2024

Norge bidro i 2024 med 43,3 mill. kroner til IMF's spesielle låneordninger for lavinntektsland (PRGT). IMF har spisskompetanse i å håndtere økonomiske kriser og er en sentral, stabiliserende faktor i det globale finansielle og økonomiske systemet. Utlån fra IMF skal sikre midlertidig finansiering til land med betalingsvansker, slik at de får tid til å omstille økonomien og unngår tiltak med svært negative konsekvenser. I 2024 fortsatte etterspørselen etter kriselån å være høy. Dessuten bidro et stigende internasjonalt rentenivå til å øke behovet for subsidier til låneordningene under PRGT. Norge har bidratt med til sammen 130 mill. kroner for perioden 2023–2025.

Budsjett 2026

Det foreslås ikke bevilget midler for 2026. 43,4 mill. kroner omprioriteres til bl.a. økt påfyl-

ling til Afrikafondet over kap. 172, post 71 *Regionale banker og fond*.

Post 73 Gjeldslette, kan overføres

Bevilgningen dekker Norges forpliktelser under de multilaterale gjeldsletteinitiativene «Heavily Indebted Poor Countries Initiative» (HIPC) fra 1996, og «Multilateral Debt Relief Initiative» (MDRI) fra 2005, for sletting av fattige lands gjeldsforpliktelser overfor Verdensbankens fond for de fattigste landene (IDA) og Afrikabankens tilsvarende kjernebidragsfond (Afrikafondet, AfDF) fram til 2044 og 2054. Norges bindende forpliktelser, som utvides hvert tredje år i forbindelse med giverlandspåfyllingene i IDA og AfDF, er nedfelt i romertallsvedtak fram til hhv. 2036 og 2038, jf. romertallsvedtak XII, punkt 4 og 2.

Bevilgningen kan ved behov brukes til inndekning av bilateral gjeldslette overfor land med statsgjeld til Norge som ikke er omfattet av «Handlingsplanen for gjeldslette for utvikling» fra 2004, som hjemler gjeldslette uten bevilgning over bistandsbudsjettet, jf. romertallsfullmakt IX. Av de land som kan få slettet statsgjeld til Norge uten bevilgning gjenstår kun Sudan, forutsatt at landet re-kvalifiserer seg for HIPC. Stortinget har tidligere besluttet at sletting av Sudans statsgjeld ikke skal belastes gjeldsplanens ramme.

De fattige landenes gjeldsproblemer har samlet sett stabilisert seg de siste to årene, men gjeldsforpliktelsene er så høye at mange land bruker mer midler på renter og avdrag enn på helse og utdanning. Gjeldsutfordringene forventes å være alvorlige også i 2026.

Norge deltar aktivt i Parisklubben, som består av kreditorlandene i OECD. Norge støtter også arbeidet i G20 og Global Sovereign Debt Roundtable (GSDR) for forbedringer i G20 og Parisklubbens Common Framework for restrukturering av gjeld, herunder gjennom vår gjestelandsrolle i G20 i 2025. En sentral oppgave er å få flere land som trenger gjeldslette til faktisk å be om gjeldsforhandlinger før problemene forverrer seg.

Det er økende internasjonal oppmerksomhet om gjeldsbytter («swaps»), slik at land får ettergitt gjeld i bytte mot at de selv gjennomfører f.eks. klima- eller utviklingstiltak. Norge har ingen gjenværende stat-til-stat fordringer som ev. kunne byttes. Norge støtter økt bruk av klausuler i låneavtaler som gjør at land som rammes av ekstremvær eller naturkatastrofer med store nasjonaløkonomiske konsekvenser kan få gjeldslette.

Norge fikk i sluttdokumentet fra den fjerde konferansen om Finansiering for utvikling gjen-

nomslag for vårt mangeårige forslag om at det utarbeides et sett av globale prinsipper for ansvarlig låntaking og långivning. Dette vil være et viktig bidrag for å forebygge forverring av dagens gjeldsproblemer og nye gjeldskriser. Arbeidet vil bli ledet av Verdensbanken og IMF, i samarbeid med bl.a. FN.

Mål 2026

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Norge oppfyller sine juridisk bindende forpliktelser til tidligere vedtatte multilaterale gjeldsletteinitiativer (HIPC og MDRI).

Prioriteringer 2026

Norge vil delta aktivt i arbeidet for å følge opp vedtaket fra Sevilla-konferansen om utarbeidelse av globale prinsipper for ansvarlig låntaking og långivning.

Norge vil videreføre arbeidet for forbedring av G20 og Parisklubbens Common Framework, med klare tidslinjer, milepæler for forhandlinger, inkludering av private aktører på et tidlig tidspunkt og moratorier på betaling av renter og avdrag mens forhandlingene pågår.

Norge vil bidra til gjennomgangen og oppdateringen av Verdensbankens og IMF's rammeverk for gjeldsbærekraft, som slutføres i 2026, spesielt for at dette i større grad tar opp i seg klimarisiko og innenlandsgjeld.

Norge vil oppfylle sine forpliktelser under gjeldsletteinitiativene MDRI og HIPC i Verdensbanken (IDA) og Afrikabanken.

Rapport 2024

Norge oppfylte sine forpliktelser under gjeldsletteinitiativene MDRI og HIPC i Verdensbanken (IDA) og Afrikabanken i 2024.

Norge bidro i Parisklubben til gjeldsletteforhandlinger for Ghana og Etiopia, selv om ingen av dem har statsgjeld til Norge.

Norge deltok aktivt i arbeidet i G20 og GSDR, for forbedringer i den internasjonale gjeldsarkitekturen, herunder tiltak for å forhindre at likviditetsutfordringer resulterer i gjeldskriser.

Norge bidro i forhandlingene om IDA21 til at land som fører en ansvarlig gjelds- og reformpolitikk belønnes med økte midler fra IDA. Tilsvarende vektlegges i pågående forhandlinger om ny påfylling av Afrikafondet.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 482,7 mill. kroner for 2026 for å innfri Norges juridisk bindende multilaterale gjeldsforpliktelser. Det er en økning på 75,7 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025, i samsvar med inngåtte forpliktelser.

Bevilgningen foreslås fordelt som følger:

- International Development Association IDA21 MDRI: 266,8 mill. kroner

- IDA 21 HIPC: 24,2 mill. kroner
- Afrikafondet – MDRI: 131,6 mill. kroner
- Afrikafondet – HIPC: 60,1 mill. kroner

Det vises for øvrig til forslag til vedtak under romertall IX om ettergivelse av fordringer, XI om deltakelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonale banker og fond og XII om deltakelse i Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (Multilateral Debt Relief Initiative, MDRI).

Kap. 179 Flyktningtiltak i Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2024	Saldert budsjett 2025	Forslag 2026
21	Spesielle driftsutgifter	4 012 247	4 106 133	2 703 135
	Sum kap. 179	4 012 247	4 106 133	2 703 135

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen dekker visse utgifter til flyktninger og asylsøkeres opphold i løpet av det første året i Norge, som etter OECDs utviklingskomité (DAC) sine retningslinjer kan klassifiseres som offisiell utviklingsbistand (ODA). Ansvaret for tiltak for flyktninger og asylsøkere i Norge ligger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, jf. omtale i de respektive departementers fagproposisjoner. Det legges også til grunn at helseforetakenes ekstraordinære utgifter til medevac-pasienter som evakueres fra Ukraina og Gaza, som Helse- og omsorgsdepartementet har ansvaret for, kan klassifiseres som bistand. ODA-andelen av tiltakene budsjetteres som internasjonal bistand på denne posten, og avregnes mot utgifter til dette formålet under de nevnte departementene.

Rapport 2024

I 2024 søkte 23 382 personer om beskyttelse i Norge. 19 131 av disse søknadene var fra ukrainere og inkluderer både søknader om midlertidig kollektiv beskyttelse etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina og ukrainere med individuelle asylsaker. Fra 2023 til 2024 var det en total ned-

gang på over 47 pst. i søknader fra ukrainere. Det ble utbetalt 3 812,2 mill. kroner fra posten til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. I tillegg ble det utbetalt 200 mill. kroner til Helse- og omsorgsdepartementet for helseforetakenes ekstraordinære utgifter til medevac-pasienter. Se nærmere omtale i de respektive departementers fagproposisjoner for bruken av midlene i 2024.

Budsjett 2026

Det foreslås bevilget 2 703,1 mill. kroner for 2026. Det er en reduksjon på 1 403 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2025.

Ifølge prognosene som ligger til grunn for budsjettet forventes det ankomst av om lag 14 000 asylsøkere i 2026, hvorav 9 000 fordrevne fra krigen i Ukraina under ordningen om midlertidig kollektiv beskyttelse. Det er stor usikkerhet knyttet til prognosene og budsjettanslagene. Det skyldes bl.a. den usikre utviklingen av krigen mot Ukraina, krig og konfliktnivå i andre land, den humanitære situasjonen globalt, utviklingen i migrasjonsstrømmene og hvordan ev. endringer i ordningen for midlertidig kollektiv beskyttelse kan påvirke ankomstene.

Del III
Spesielle tema

8 2030-agendaen med bærekraftsmålene – status for måloppnåelse og Norges bidrag

Verden ligger ikke an til å nå bærekraftsmålene innen 2030. Kun 35 pst. av delmålene for 2030-agendaen er i dag i rute eller har moderat fremgang. For under halvparten av delmålene er det marginal eller stagnert fremgang. For 18 pst. av delmålene går utviklingen feil vei. Behovet for å reversere disse trendene er ifølge FNs framdriftsrapport om bærekraftsmålene maktpåliggende.¹

Ingen kunne forutse krisebildet som siden 2020 har rammet verden, der krisene har blitt stadig flere, mer sammenvevde og gjensidig forsterket hverandre. Som resultat har statsfinanser tørket inn. Tilgangen på kapital er for lav. Både land i sør og land i nord har skåret ned på budsjetter. Gjeldsbelastningen for utviklingsland har økt. Risikovillig privat kapital har uteblitt i utviklingsland.

FN befinner seg i en finansiell og organisatorisk krise. Særlig USA, men også andre store givere, har redusert støtten til FNs organisasjoner og aktiviteter. Enkelte land motarbeider nå bærekraftsagendaen som organiserende prinsipp for samarbeid om utvikling. FNs generalsekretær har igangsatt en reformprosess, kalt UN80, som respons på situasjonen. Det må omfattende endringer til i arbeidsprosesser, oppgaver og organisering for å tilpasse FN til et nytt finansielt landskap og kunne bidra til at bærekraftsmålene nås. Norge er aktivt støttende til denne prosessen og jobber tverr-regionalt for å oppnå enighet om reformer.

Det skal i dag godt gjøres at verden kommer så langt på vei som det ble planlagt for i 2015 da målene ble vedtatt, men regjeringen vil gjøre sitt for at verden oppnår mest mulig fremgang.

Norge, som andre land i verden, har strukturert vår utviklingspolitikk, men også mye av innenriks- og utenrikspolitikken, rundt 2030-agendaen. Norske kommuner og fylkeskommuner legger 2030-agendaen til grunn for sine planverk og strategier. Store deler av det norske næringslivet tar utgangspunkt i bærekraft og spesifikt 2030-

agendaen som instrument. Også de fleste store fondsinvestorer som Statens pensjonsfond utland (SPU) og KLPs pensjonsfond gjør det. Sivilsamfunnet, akademia og arbeidslivets parter bruker bærekraftsmålene i sin virksomhetsstyring. Norske skolebarns opplæringsplaner gjennomsysres av bærekraft som et konsept. Regjeringen la sommeren 2025 frem stortingsmeldingen om Norges arbeid med bærekraftsmålene.² Meldingen vektlegger de relativt få områdene der Norge har et forbedringspotensial. I 2026 skal Norge presentere den tredje norske frivillige nasjonale gjennomgangen av status for gjennomføringen av bærekraftsmålene i Norge under Høynivåforumet for bærekraftig utvikling som finner sted i regi av FNs økonomiske og sosiale råd, ECOSOC.

Bistand er bare en liten del av innsatsfaktorene som skal til for å lykkes med bærekraftsmålene. Landenes egen offentlige finansering og nasjonale ressursmobilisering er sentral. 2030-agendaen er også å regne som et veikart for at ulike partnere, fra nasjonale myndigheter til kommuner, sivilt samfunn, fagforeninger, forskning, privat sektor, internasjonale partnere og enkeltindivider skal ha en rettesnor for bærekraftig utvikling. 2030-agendaen er i sin natur en desentralisert agenda der mange bidrar.

Mål 1: Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

Fremgang på bærekraftsmål 1 står stille. Andelen av verdens befolkning som levde i ekstrem fattigdom sank fra 15,7 pst. i 2010 til 8,3 pst. i 2019. Selv før pandemien så takten i fattigdomsreduksjonen ut til å bremse opp, slik at målet om å utrydde ekstrem fattigdom ikke ville nås. Med tilbakeslagene covid-19 påførte kampen mot global fattigdom, er det anslått at andelen ekstremt fattige i verden steg i 2020, for første gang siden 1998, for så å falle igjen. Nivået fra før pandemien ble passert i 2023. Natur- og klimakrise, krig og konflikt, gjeldskrise og levekostnadskrise er blant fakto-

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2025/secretary-general-sdg-report-2025-EN.pdf>

² Meld. St. 35 (2024–2025) – regjeringen.no

rene som gjør det vanskeligere å redusere fattigdommen. Over 700 millioner mennesker lever fortsatt i ekstrem fattigdom, og risikoen for å havne i, eller tilbake i, fattigdom forblir høy, ifølge FNs framdriftsrapport.

Norsk utviklingspolitikk har som mål å bidra til samfunnsendring gjennom å bekjempe ulikhet og fattigdom, og å fremme økonomisk utvikling og velferd i utviklingsland. Hovedveien ut av fattigdom går gjennom bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping, et velorganisert arbeidsliv og rettferdig fordeling. Den offisielle utviklingsbistanden (ODA) fra Norge i 2024 var 55,7 mrd. kroner. Dette utgjorde 1,02 pst. av bruttonasjonalinntekt (BNI).

FNs generalforsamling har vedtatt et mål om at 0,7 pst. av BNI skal gå til ODA. I 2024 var det bare fire medlemsland av Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECDs) utviklingskomité som nådde dette målet: Norge, Luxembourg, Sverige og Danmark. Foreløpige ODA-tall viser at medlemslandene av OECDs utviklingskomité ga 212 mrd. USD i 2024, en reduksjon på 7,1 pst. fra året før (målt i faste priser). Det tilsvarer 0,33 pst. av BNI i OECD-landene. 2024 var første år med nedgang etter fem år med vekst i ODA.

Mål 2: Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Utviklingen for bærekraftsmål 2 har vært blandet, ifølge FNs framdriftsrapport. Det har skjedd noe forbedring i kampen mot veksthemming og avmagring blant barn, og en beskjeden økning i kostholdsvariasjon blant små barn. Etter at sult og matusikkerhet økte i tiden etter 2017, og spesielt i kjølvannet av pandemien, ser man nå en nedgang i sulttallene.

Likevel, mellom 638 og 720 millioner mennesker opplevde sult i 2024, og anslagsvis 2,3 milliarder mennesker var rammet av moderat eller alvorlig matusikkerhet. Selv om dette utgjør en positiv utvikling globalt, øker fortsatt sult i Afrika og Vest-Asia.³ Klimaendringer, krig, konflikter og fattigdom er hovedårsakene til økende sult. Periodevis rekordhøye priser på mat, energi og kunstgjødsel rammer de fattigste hardest. Som et resultat av denne utviklingen har sultbekjempelse blitt en større del av Norges humanitære innsats, og er en

av hovedprioriteringene i Norges humanitære strategi som ble lansert i mai 2024.⁴

Regjeringen viderefører *Strategi for klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og sultbekjempelse* og strategien *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning*. Den har som hovedmål å bidra til økt lokal og nasjonal matsikkerhet gjennom satsing på klimarobust småskala matproduksjon og småbønders og fiskeres deltakelse i lokale og regionale matverdikjeder. Matsystemene forårsaker en tredel av drivhusgassene, bruker 70 pst. av vannressursene og står for 80 pst. av tap av biologisk mangfold. Matstrategien skal også bidra til å oppnå Norges klimafinansieringsmål, med fokus på tiltak for klimatilpasning. Norge prioriterer sammenhengen mellom plantehelse, dyrehelse, folkehelse og miljø (ofte omtalt som «én helse»).

Et viktig tiltak for genetisk mangfold og matsikkerhet er Svalbard globale frøhvelv, driftet i samarbeid mellom Landbruks- og matdepartementet, Nordisk Genressurssenter og Global Crop Diversity Trust. Dette sikrer langtidsbevaring av frø fra over 6 000 plantearter.

Norge har sterke kompetansemiljøer innen sjømat og klimatilpasset landbruk med utstrakt faglig samarbeid i en rekke utviklingsland.

Støtte til kunnskapsbasert landbruksutvikling gjennom bl.a. Det globale nettverket for landbruksforskning (CGIAR) gir gode resultater. Støtten bidrar til bl.a. værværslingstjenester og mer klimahardføre frøsorter.

Mål 3: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

Fremgang på bærekraftsmål 3 har i det siste avtatt. Det er positivt at det er gjort betydelige framskritt siden årtusenskiftet for å bedre helse og livskvalitet. Bl.a. har det vært en betydelig reduksjon i barne- og mødredødelighet og i dødeligheten av smittsomme sykdommer som malaria, tuberkulose, polio og hiv/aids. De fleste lav- og lavere mellominntektsland er likevel ute av kurs for å nå bærekraftsmål 3. Mange nasjonale helse-systemer har svak kapasitet, noe som reduserer muligheten til å oppnå målet, og utfordrer evnen til å møte nye behov og kriser. Det påvirker muligheten for å sikre tilgang til tjenester for alle, fremme folkehelse og forhindre og overvåke sykdomsutbrudd av epidemier. Helsekriser etter konflikter, flom og tørke har hatt betydelige negative

³ FAO, The State of Food Security and Nutrition in the World 2025

⁴ Utenriksdepartementet, Strategi for norsk humanitær politikk 2024-2029.

helsekonsekvenser. Dette gir akutte kriser for folk og helsesystemer, men påvirker også langsiktig helse og faktorer som påvirker helse. Utviklingen på bærekraftsmål 3 globalt har på flere områder stagnert eller gått i feil retning. Særlig bekymringsfullt er underliggende faktorer som luftkvalitet og fedme. Forekomsten av hjerte- og karsykdommer, kreft, luftveissykdommer, diabetes og psykiske lidelser øker. Veksten er spesielt høy i lav- og mellominntektsland, som er dårlig forbedret til å håndtere den økende byrden av ikke-smittsomme sykdommer, samtidig som smittsomme sykdommer fortsatt utgjør en stor andel av sykdombildet.

Global helse er en hovedprioritering i norsk utviklingspolitikk. Norge bidrar til universell helsedekning, helsefremmende arbeid og helse-sikkerhet i de fattigste landene, styrking av seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, fremme av mødre- og barnehelse og globalt samarbeid om pandemiberedskap, -forebygging og -respons. Norsk bistand inkluderer institusjonssamarbeid for å styrke landenes primærhelsetjenester og folkehelsefunksjoner, som et ledd i arbeidet med å sikre universell helsedekning. Det legges vekt på kampen mot smittsomme sykdommer, og da særlig gjennom de store globale helseinitiativene.

Norge har vært ledende i prosessen som etablerte *Lusaka-agendaen*. Denne har som mål bl.a. å få de globale helseinitiativene (f.eks. Vaksinealliansen Gavi, Det globale fondet for bekjemping av aids, tuberkulose og malaria, Global Financing Facility m.fl.) til å jobbe bedre sammen, slik at de effektivt kan bidra til å styrke helsesystemene i landene de jobber i.

Mål 4: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Det er fremgang på bærekraftsmål 4, men fremgangen går for sakte og for ujevnt. God og relevant utdanning er avgjørende for å nå mange av de andre bærekraftsmålene. Det gjelder bl.a. høy sysselsetting, bærekraftig økonomisk vekst, sosial utjevning og fattigdomsbekjempelse. De fleste av verdens barn får grunnutdanning, også i fattige land, men det er likevel om lag en kvart milliard barn og unge i verden som ikke går på skole.

Kvaliteten på utdanningen er lav i mange land, og antall barn og unge med lavt kunnskapsnivå har økt. Det er estimert at 70 pst. av 10-åringer i lav- og mellominntektsland ikke kan forstå en enkel tekst, mens tallet før pandemien var 57 pst.

FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO) sin vurdering er at bærekraftsmål 4 om kvalitetsutdanning ikke vil nås. Over halvparten av alle barn som ikke går på skole i dag bor i land preget av krise og konflikt. Jenter er fortsatt underrepresentert i utdanning i utviklingsland. Utdanning av jenter reduserer risikoen for barneekteskap og tidlig graviditet. UNESCO har estimert at det trengs en ekstra innsats på over 90 mrd. USD hvert år fram til 2030 hvis man skal være i nærheten av å nå målet om kvalitetsutdanning for verdens barn.

Utdanning er et viktig innsatsområde i utviklingspolitikken. Det blir særlig lagt vekt på utdanning i kriser og konflikt, jenters utdanning og seksualitetsundervisning, og utdanning og klima. Det blir også lagt vekt på skolemat og yrkesopplæring i sentrale næringer som klimasmart landbruk, ren energi og matsikkerhet. Omfattende samarbeid om høyere utdanning mellom læresteder i Norge og i samarbeidsland i sør har nylig blitt styrket gjennom en ny stipendordning for internasjonale studenter fra utviklingsland.

En stor del av utdanningsbistanden kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner og fond som FNs barnefond (UNICEF), UNESCO, Det globale partnerskapet for utdanning og Education Cannot Wait. Arbeid for å sikre bedre beskyttelse av utdanningsinstitusjoner, bl.a. gjennom oppfølging av den internasjonale erklæringen om trygge skoler, inngår som en del av den humanitære innsatsen.

Norske og lokale sivilsamfunnsorganisasjoner og myndigheter i partnerland er også viktige kanaler for norsk støtte til utdanning.

Mål 5: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling

Det er ujevn og sakte fremgang på bærekraftsmål 5. Bare 56 pst. av kvinner i alderen 15-49 år som er gift eller samboere, kan gjøre selvstendige valg om seksualitet og svangerskap. Én av åtte kvinner mellom 15 og 49 år ble utsatt for fysisk eller psykisk vold fra sin partner foregående år, kvinner utfører daglig 2,5 ganger mer ubetalt hus- og omsorgsarbeid enn menn, og bare 27,2 pst. av alle parlamentsmedlemmer er kvinner.⁵ Norge er en tydelig forsvarer av kvinners og jenters rettigheter og likestilling i en verden der motstanden er

⁵ <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2025-09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2025-en.pdf>

stadig økende. I Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023–2030) prioriteres særlig støtte til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, inkludert familieplanlegging, prevensjon og trygge aborter. Å motvirke vold mot kvinner, å styrke deres økonomiske og politiske deltakelse og å styrke rollen til kvinner i arbeidet med klima, energi og matsikkerhet er andre prioriterte innsatser i planen.

Regjeringen viderefører målet om at minst 50 pst. av all bilateral bistand skal ha kjønnslikestilling som hoved- eller delmål.

FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), FNs befolkningsfond (UNFPA) og sivilsamfunnsaktører er sentrale samarbeidspartnere i arbeidet for kjønnslikestilling.

Kjønnsperspektivet ligger til grunn for norsk humanitær innsats. Kvinners deltakelse i planlegging og gjennomføring av humanitær innsats er prioritert. Norge har videreført internasjonalt lederskap i bekjempelse av seksualisert og kjønnsbasert vold (SGBV) og i å bedre tilgangen til seksuelle og reproduktive helsetjenester i humanitære kriser. Gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen og norske sivilsamfunnsorganisasjoner har Norge bidratt til beskyttelse mot SGBV og styrket den operative responsen til overlevende. Jenter og kvinner er særlig utsatt for SGBV, men gutter og menn rammes også, og Norge har jobbet for økt bevissthet om dette. Under den internasjonale konferansen om bruk av eksplosive våpen i befolkede områder, som ble holdt i Oslo i april 2024, satte Norge kjønnete konsekvenser av eksplosive våpen på den internasjonale agendaen. Norge påtok seg lederskapet for den globale plattformen Call to Action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies, for perioden 2025–2026.

Gjennom FN og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner støttes arbeid for å bekjempe barneekteskap og kjønnslemlestelse.

Norges gjennomføring av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og tilhørende resolusjoner er styrket gjennom regjeringens femte handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet. Tre departementer utarbeider egne oppfølgingsplaner av handlingsplanen; Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet. I lys av sikkerhetssituasjonen i Europa, er det lagt større vekt på nasjonale målsettinger og samspill mellom nasjonal og internasjonal innsats, samt at klima, fred og sikkerhet er inkludert. Norges prioritering av inkludering av kvinner i alt freds- og

sikkerhetsarbeid gjennom sikkerhetsrådsperioden er videreført.

Mål 6: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Det er noe forbedring på bærekraftsmål 6, ifølge FNs framdriftsrapport. Omtrent 2,2 milliarder mennesker mangler tilgang til trygt drikkevann, og 3,5 milliarder har ikke tilgang til gode sanitærløsninger.

Befolkningsvekst og klimaendringer fører til økt vannmangel mange steder og setter naturressursene under press. Omtrent 2,4 milliarder mennesker lever i land som har mangel på vann. Klimaendringene forsterker forørkning, vannmangel og forringelse av landområder. Dette påvirker mat- og vannsikkerheten, menneskers helse og livsgrunnlag, infrastruktur og økosystemers tilstand. Skal bærekraftsmålene for vann og sanitær nås må innsatsen fem- til sekسدobles.

Norge har ikke prioritert innsats for bærekraftsmål 6 gjennom utviklingssamarbeidet. Det er beskjedne innsats gjennom humanitær bistand, helse, utdanning og utvikling på landsbygda. Kirkens Nødhjelp er den største samarbeidspartnern for regjeringen innen vann, sanitær og hygiene (WASH).

Mål 7: Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris

Det er merkbar fremgang på bærekraftsmål 7. I 2023 hadde 92 pst. av verdens befolkning tilgang til elektrisitet, en økning fra 83 pst. i 2010. Fortsatt mangler 666 millioner mennesker tilgang til elektrisitet, og det er et stort skille mellom byer og landlige strøk. Omkring 2,1 milliarder mennesker bruker ineffektive og forurensende kokeovner. Situasjonen er særlig utfordrende i Afrika sør for Sahara, der om lag 565 millioner mennesker mangler tilgang til elektrisitet. Ifølge FN vil over 645 millioner mennesker fortsatt være uten tilgang i 2030 med dagens politikk og investeringer.

Andelen fornybar energi i den globale energimiksen øker svakt, og investeringene dreies i økende grad mot fornybar energi. Investeringer i vindkraft og solkraft øker raskt, mens vannkraft fremdeles er den største fornybare energikilden. Gitt fortsatt økning i energiforbruket øker ikke andelen fornybar energi i den globale energimiksen nevneverdig. Forbedring i energieffektiviteten har vist en klar nedadgående trend de siste årene.

For å nå klima- og bærekraftsmålene må den globale innsatsen styrkes vesentlig, og investeringene må minst firedobles fram mot 2030. Norge støtter internasjonale initiativ som bidrar til økt tilgang til elektrisitet og renere matlaging med særlig vekt på Afrika, varig energiomlegging og utfasing av kullkraft i utviklingsland. Norge er partner til større internasjonale program ledet av G7-landene for rettferdig omstilling av energisektoren og utfasing av kullkraftverk i Indonesia og Vietnam. Statsminister Støre leder Den globale energialliansen (Global Energy Alliance for People and Planet – GEAPP). Allianzen bidrar til å mobilisere privat og offentlig kapital til fornybar energi i utviklingsland.

Norfund er Norges hovedinstrument for utbygging av fornybar energi i utviklingsland. I 2024 bidro Norfunds investeringer til at 750 000 husholdninger i utviklingsland fikk tilgang til strøm. Norfund forvalter også Klimainvesteringsfondet som bidrar til å unngå klimagassutslipp ved å investere i fornybar energi i utviklingsland. Se mål 13 for en bredere omtale.

Den norske innsatsen for fornybar energi vektlegger tiltak som støtter lokale strømløsninger, bidrar til ren matlaging, utbygging av fornybar energi, forbedring av investeringsklimaet og energiforvaltningen i samarbeidslandene, og utbygging av strømmettet. Innsatsen er særlig rettet mot land i Afrika. Kunnskapsprogrammet Energi for utvikling ble lansert i 2022 og aktiviteter er igangsatt eller planlagt i Malawi, Mosambik, Nepal, Nigeria, Tanzania og Uganda.

Mål 8: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Det er ujevn fremgang på bærekraftsmål 8. I 2024 arbeidet 58 pst. av verdens sysselsatte i uformell sektor. Færre og færre land er i overensstemmelse med vedtatte arbeidstakerrettigheter.⁶ Å skape anstendige arbeidsplasser fram mot 2030 er en økende utfordring for alle land. I 2024 økte den globale sysselsettingen i takt med en voksende arbeidsstyrke, noe som holdt den globale arbeidsledighetsraten stabil på 5 pst, omtrent på samme nivå som i 2023.⁷

En lønnsom og ansvarlig privat sektor som bidrar til jobbskaping og skatteinntekter er nøkke-

len til bærekraftig vekst og fattigdomsreduksjon. Tilgang til markeder og finansiering, bedre rammevilkår og tilgang til ren energi er viktige forutsetninger for at næringslivet i utviklingsland kan få inntekter og skape arbeidsplasser.

Norfund er det viktigste norske verktøyet for å fremme bærekraftig næringsutvikling i utviklingsland. Gjennom investeringer, lån og garantier bidrar Norfund til å utvikle levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville blitt satt i gang på grunn av høy risiko. Ved utgangen av 2024 var det totalt 712 000 arbeidsplasser i selskapene Norfund er investert i. I 2024 betalte selskapene i utviklingsmandatets portefølje totalt 41,2 mrd. kroner i skatter og avgifter, hvorav 30 mrd. kroner i Afrika. Videre ble det utbetalt 64 mrd. kroner i lønn i bedriftene Norfund er investert i, også dette hovedsakelig i Afrika.

Norge støtter en rekke bistandsprogrammer i regi av Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO), der hovedmålet er å skape bærekraftige, anstendige arbeidsplasser og fremme arbeidstakernes rettigheter.

Handelsrettet utviklingsarbeid skal bidra til at utviklingsland er bedre rustet til å dra nytte av internasjonal handel som en kilde til utvikling. Norge bidrar til flere multilaterale fond opprettet for dette formålet, bl.a. som en av de viktigste bidragsyterne til *Enhanced Integrated Framework (EIF)*, et program som eksplisitt nevnes under bærekraftsmål 8. EIF har bidratt til å styrke handel og nødvendig kapasitet ved institusjonene i de minst utviklede landene og går inn i sin tredje fase i 2025. Et annet eksempel er Norges støtte til at utviklingslandene kan oppfylle krav til mattrygghet og produktsikkerhet gjennom tilskudd til arbeidet i *WTOs Standards and Trade Development Facility (STDF)*.

Regjeringen har en målsetting om å øke norsk eksport, bortsett fra olje og gass, med 50 pst. innen 2030. Dette legger føringer også for Utenriksdepartementets arbeid med næringsfremme. Potensialet er stort i fremvoksende markeder, noe som stiller økte krav til bedrifters aktsomhetsvurderinger av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, både i egen virksomhet og i leverandørkjedene. Norge har klare forventninger til norske selskaper om at de opptrer ansvarlig og følger prinsippene. Denne forventningen er gjort juridisk bindende gjennom åpenhetsloven. Sammen med de tydelige forventningene i eierskapsmeldingen og de etiske retningslinjene til Statens pensjonsfond utland, har Norge et godt rammeverk for at norske selskaper skal opptre ansvarlig og bidra til anstendige arbeidsforhold.

⁶ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf>

⁷ World Employment and Social Outlook: Trends 2025 | International Labour Organization

Norges utenriksstasjoner legger også til rette for dette gjennom informasjon og dialog med relevante bedrifter.

Mål 9: Bygge robust infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon

Det er noe fremgang på bærekraftsmål 9, men fremgangen er for liten. I et bærekraftig og velfungerende samfunn er effektiv og god infrastruktur, inkludert digital offentlig infrastruktur, avgjørende. Eksempler er skoler og helseinstitusjoner, fysisk infrastruktur for transport og energi, og informasjons- og kommunikasjonsteknologi. I mange utviklingsland er dette en betydelig utfordring, spesielt utenfor byene. Globalt har det vært store framskritt, særlig innen mobiltelefoni og mobiltjenester, og om lag 95 pst. av verdens befolkning bor i områder med mobil bredbånddekning. Likevel har mellom 2 og 3 milliarder mennesker fortsatt ikke tilgang til meningsfull bruk av digitale løsninger eller internett, og det digitale gapet har vært særlig synlig gjennom pandemien. Det digitale gapet forsterker ulikheter. Tilgang hindres av bl.a. kostnader for bruk og innkjøp av mobile enheter, språkbarrierer, manglende digitale ferdigheter og kulturelle/religiøse barrierer. I deler av verden er det også et skille mellom kvinner og menn, der kvinner i større grad mangler tilgang.

Digitalisering er en integrert del av Norges utviklingspolitikk. Satsingen på digitalisering i utviklingspolitikken har gitt Norge en ledende rolle i arbeidet med å fremme globale digitale fellesgoder og åpen kildekode, åpne data og åpne modeller for kunstig intelligens som fundament for bærekraftig utvikling. Digital offentlig infrastruktur er en satsing i mange utviklingsland og en prioritet for Norge innenfor Alliansen for digitale fellesgoder. Tilnærmingen med å gjøre fritt tilgjengelig havdata, skogdata, værdata, helseinformasjonssystemer og ID-systemer mv., har gitt utviklingsland umiddelbar tilgang til tidligere svært kostbar digital infrastruktur og ressurser.

Norge støtter forskning, innovasjon og digitalisering i utviklingsland. Gjennom programmet Visjon 2030 samarbeider næringsliv, forskning og sivilsamfunn om å fremme fattigdomsreduksjon i land som mottar norsk bistand. Norge har konkrete innsatser inn mot bl.a. økte digitale ferdigheter hos unge, støtte til inkubatorer og innovasjonsknutepunkt for unge entreprenører, inkludert personer med funksjonsnedsettelse. Norge har bidratt til økt mobilisering av finansiering og

teknologier fra partnere for grunnleggende digital infrastruktur gjennom lederskapet i Alliansen for digitale fellesgoder.

Mål 10: Redusere ulikhet i og mellom land

Det er noe, men ikke tilstrekkelig fremgang på bærekraftsmål 10.

Vedvarende økonomisk vekst siden årtusenskiftet bidro til at forskjellene mellom land minket og antallet lavinntektsland ble redusert. Den sterke økonomiske veksten i Asia siden 1980 har gitt det største bidraget til økonomisk utjevning mellom land. Forskjellene innad i land har imidlertid blitt større. Covid-19 bidro til å øke ulikheten også mellom land. Den negative utviklingen skyldes økonomisk krise, forsterket av økt konflikt og klimaendringer. De 10 pst. rikeste av verdens befolkning mottar 52 pst. av global inntekt, mens den fattigste halvparten kun tjener 8,5 pst. av totalen, iht. *World Inequality Report 2022*.

Stor økonomisk ulikhet kan gi sosial uro, svekke tillit mellom mennesker og forverre økonomiske og andre kriser. Innsats mot ulikhet er høyt prioritert i regjeringens utviklingspolitikk, bl.a. gjennom fremme av nasjonal ressursmobilisering. Norge spilte en sentral rolle som tilrettelegger for erklæringen fra FN's fjerde konferanse om finansiering for utvikling, som ble vedtatt i Sevilla i juni 2025. *Compromiso de Sevilla* legger særlig vekt på betydningen av nasjonal ressursmobilisering som en bærekraftig kilde til utviklingsfinansiering. Norge har gjennom mange år arbeidet mot ulovlig kapitalflyt og korrupsjon og for mer inkluderende globale systemer. Norge deltar i og støtter aktivt prosessen om å få på plass en FN-konvensjon om internasjonalt skattesamarbeid. Nasjonale og globale prosesser må virke sammen om man skal lykkes i å oppnå redusert ulikhet mellom land og innad i land.

Verdensbanken har satt inkluderende vekst for de 40 pst. fattigste i verden som et overordnet mål, på linje med å utrydde ekstrem fattigdom. Norge og de andre nordiske landene har vært pådrivere for at Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene har styrket sitt utviklingssamarbeid for progressive skattesystemer, bekjempelse av ulovlig kapitalflyt og kamp mot korrupsjon.

Norge gir preferanse til de minst utviklede landene i utenrikshandelen. I tillegg arbeider Norge for bekjempelse av ulikhet gjennom deltakelse i ILO og støtte til de multilaterale utviklingsbankene, spesielt Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) og Afrikafondet.

Videre støtter Norge menneskerettighetsbaserte tilnærminger til ulikhet og støtter opp om internasjonale konvensjoner og gjennomføringsmekanismer mot diskriminering av kvinner, urfolk, personer med nedsatt funksjonsevne, LHBT+-personer, religiøse minoriteter og marginaliserte grupper.

Mål 11: Gjøre byer og samfunn inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige

Utviklingen på bærekraftsmål 11 går globalt delvis i feil retning. Klimaendringer og konflikter har ofte uforholdsmessig stor innvirkning på byer. I mange utviklingsland har slumbeboere økt i antall, og dette truer målet om tilstrekkelig bolig for alle innen 2030.

Norge bidrar til å bekjempe luftforurensning i byer gjennom Verdens helseorganisasjon (WHO), Verdensbanken og Koalisjonen for klima og ren luft. Gjennom FN og Verdensbanken har Norge bidratt til at risikoreduksjon og katastrofeberedskap ble integrert i byutvikling og planlegging for å bygge motstandsdyktige byer. Norge støtter arbeidet for robuste og bærekraftige byer bl.a. gjennom de multilaterale utviklingsbankene og FNs bosettingsprogram. Disse har bidratt til styresmaktenes arbeid med regulering av arealbruk, byplanlegging, bygging av boliger og infrastruktur, skattlegging og samfunnssikkerhet. Som oppfølging av prioriteringene i UNESCOs verdensarvkomité har Norge hatt særlig fokus på å sikre de universelle verdiene til natur- og kulturarven. Norge støtter også Den globale miljøfasiliteten, som har et eget integrert program for bærekraftige byer, som bidrar til å oppnå en mer bærekraftig, naturpositiv og klimarobust utvikling gjennom integrert byplanlegging og investering i bærekraftige løsninger.

Samarbeidet med EU gir gevinster for byer både i Norge og EU-landene, bl.a. gjennom EØS-midlene (se egen omtale under). Norske byer deltar i en rekke EU-program, bl.a. er Oslo, Trondheim og Stavanger valgt ut til å være tre av 112 europeiske byer som skal bli klimanøytrale innen 2030 gjennom EUs samfunnsoppdrag om klimanøytrale og smarte byer.

Mål 12: Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre

Det er begrenset framgang på bærekraftsmål 12. Arbeidet for å oppnå målet skjer innenfor rammene av innsats mot samtlige hovedutfordringer for det globale miljøet, klima, biomangfold og for-

urensning. Avskogingsfrie verdikjeder er et satsingsområde hvor vi ser en viss fremgang. EUs grønne giv er en motor i konkrete tiltak for bærekraftig produksjon og forbruk der tiltakene ofte har effekter gjennom markedet langt utenfor EU. Det er imidlertid langt igjen til målet om å halvere matsvinn innen 2030. Om vi skal oppnå mål 12, er det behov for å frakople økonomisk vekst fra økt ressursbruk. Energieffektivisering og sirkulær økonomi er avgjørende for å fremme denne agendaen. Privat sektor har tredoblet rapporteringen på bærekraft siden 2015, men det er fortsatt behov for økt innsats fra privat sektor.

Utenriksdepartementet bidrar til regjeringens arbeid for en ambisiøs global avtale om plastforurensning. Opprinnelig skulle arbeidet avsluttes innen utgangen av 2024, men landene kom ikke til enighet og det forventes at forhandlingene fortsetter i 2025 og 2026. Norge leder en koalisjon sammen med Rwanda for å øke ambisjonsnivået i forhandlingene. Norge arbeider bl.a. for rettslig bindende forpliktelser rettet mot hele plastens livssyklus og prioriterer tiltak så langt oppe i produksjonskjeden som mulig.

Bistandsprogrammet mot marin forsøpling har som målsetting å styrke avfallshåndtering i utviklingsland og fremme mer bærekraftig bruk av plastprodukter. Programmet gjør Norge til en av de største giverne til plasthåndtering globalt og bidrar til den høye profilen Norge har i plastforhandlingene.

Mål 13: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Det er tilbakegang på bærekraftsmål 13, og den globale oppvarmingen skjer nå raskere enn tidligere. Klimaendringene er en global utfordring, og verden er ikke i rute med å nå målene i Parisavtalen.

Klima og klimatilpasning er prioriterte områder i norsk utenriks- og utviklingspolitikk, jf. omtale under kap. 163 *Klima, miljø og hav*. Støtten til klimatilpasning skal bidra til å styrke utviklingslands evne til å tilpasse seg klimaendringene og forebygge og håndtere klimarelaterte farer og naturkatastrofer. Norge støtter viktige vær- og klimatjenester i dette arbeidet.

Det grønne klimafondet (GCF) er en hovedkanal for norsk multilateral klimafinansiering. Norge vil bidra med inntil 3,2 mrd. kroner til fondet i perioden 2024–2027. Norge gir også betydelig støtte gjennom klimakonvensjonens finansielle mekanismer, inkludert til fondet for tap og skade. Utviklingsbankene er en sentral samarbeidspart-

ner for Norge gitt at disse er de største finansielle bidragsyterne av klimatiltak og at en vesentlig andel av deres midler går til klimatiltak. Det gis også støtte gjennom FN-systemet. Dette stimulerer langsiktig og forutsigbar finansiering av både utslippsreducerende tiltak, klimatilpasning og forebygging av klimarelaterte katastrofer i utviklingsland. I tillegg støtter Norge klimatiltak gjennom det bilaterale samarbeidet på landnivå. Klima- og skoginitiativet er Norges største internasjonale enkeltsatsing på klimafeltet.

Gjennom Green Voyage 2050-prosjektet bidrar regjeringen til å styrke utvalgte utviklingslands evne til å oppfylle Den internasjonale sjøfartsorganisasjonens (IMOs) krav og mål om utslippsreduksjon av klimagasser fra skipsfart.

Norge skal bidra til å fremskynde finansieringen og utbyggingen av fornybar energi og klimateknologi i utviklingsland og fremvoksende økonomier. Klimainvesteringsfondet, som forvaltes av Norfund, ble operativt i 2022. Klimainvesteringsfondet bidrar til å redusere eller unngå klimagassutslipp ved å finansiere utbygging av fornybar energi i utviklingsland med store utslipp fra fossil kraftproduksjon, særlig kullkraft. Fondet er i ferd med å overoppfylle ambisjonene som ble satt for fondets første strategiperiode (2022–2026) om 9 GW fornybar energi finansiert og 14 millioner tonn unngåtte klimagassutslipp årlig. Ved utgangen av 2024 har fondet bidratt til å finansiere 7,9 GW fornybar kapasitet som er forventet å bidra til å unngå 17,6 millioner tonn CO₂ årlig.

Mål 14: Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

Det er framgang på deler av bærekraftsmål 14, men tilbakegang på andre. Havet fortsetter å være truet av overfiske, forurensing og klimaendringer. Økende utslipp av CO₂ fører til forsuring og skade på marine økosystemer. Selv om det har vært noe framgang i bekjempelse av ulovlig, uregulert og urapportert fiske og land som arbeider med planer for marin arealforvaltning, er det behov for å styrke arbeidet med helhetlig havforvaltning.

Norge er en pådriver for at alle kyst- og havstater skal ha en helhetlig, økosystembasert forvaltning av nasjonale havområder. Statsminister Støre leder, sammen med Palaus president, Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet), som i dag består av 18 stats- og regjeringssjefer. Landene i panelet har forpliktet seg til en ambisiøs agenda, inkludert etablering av planmessig, bærekraftig forvaltning av sine hav- og kyst-

områder innen 2025 (innen fem år for nye medlemmer), forankret i Planer for bærekraftig hav. Havpanelet jobber også for å skape bred, global oppslutning om denne agendaen og overbevise alle andre kyst- og havstater om å utarbeide Planer for bærekraftig hav innen 2030.

Norge er en av de største bidragsyterne til FNs havforskningskommisjon (IOC-UNESCO). Støtten går hovedsakelig til kapasitetsbygging i samarbeidsland og gjennomføring av havforskningstiåret 2021–2030. Statsminister Støre er høy beskytter i Havtiårsalliansen.

Det overordnede målet med kunnskapsprogrammet Hav for utvikling (Hfu) er å bidra til en styrket, bærekraftig og inkluderende havøkonomi i partnerland. I 2024 ble det vektlagt å videreutvikle samarbeidet med Indonesia og Mosambik, og å etablere et samarbeid med Kenya. Norge og Indonesia samarbeider om utvikling av havregnskap som verktøy for forbedret bærekraftig havforvaltning. Noen av de viktigste resultatene fra det første året var gjennomgang og justering av retningslinjer for verdsetting av naturressurser, samt fokus på menneskerettigheter i hav og kystsoneforvaltning. Hfu Mosambik er forankret gjennom en intensjonsavtale (MoU) mellom Norge og Mosambik om styrket havforvaltning, signert i 2023. Innholdet i programmet ble ferdigstilt tidlig i 2024 med vekt på integrert havforvaltning, miljøforvaltning, fiskeri- og akvakulturforskning og utvikling og fiskeristatistikk. De norske institusjonene startet opp noen aktiviteter i 2024. Flere planer for andre halvdel av 2024 måtte utsettes pga. urolighetene som fulgte presidentvalget i oktober.

I 2024 ble det undertegnet en intensjonsavtale mellom norske og kenyanske myndigheter om et styrket havsamarbeid innen rammen av Hfu, med vekt på bl.a. bærekraftig havplanlegging, vurdering av fiskeribestander, marin akvakultur og forskning.

Arbeidet som blir gjort innenfor Fisk for utvikling-programmet (Ffu) er viktig med tanke på mat-sikkerhet, ernæring og sysselsetting. EAF Nansen-programmet er en sentral del av Ffu og bistår 32 kystland i Afrika og Bengalbukta med å utvikle en kunnskapsbasert og bærekraftig fiskeriforvaltning. En ny 5-årig fase (2024–2028) for programmet ble igangsatt i 2024.

Arbeidet gjennom *Blue Justice-initiativet* blir videreført. Initiativet er en oppfølging av den internasjonale erklæringen mot grensekryssende organisert kriminalitet i den globale fiskeindustrien (Københavnserklæringen), som nå har blitt signert av 60 stater.

De siste årene har det vært flere møteplasser for å styrke det nordiske samarbeidet om bærekraftig havforvaltning. Den felles statsministererklæringen om bærekraftig hav og grønn omstilling (2022) følges opp.

Avtale under FNs havrettskonvensjon om bevaring og bærekraftig bruk av marin biodiversitet i havområder utenfor nasjonal jurisdiksjon ble vedtatt i juni 2023 og undertegnet av Norges statsminister i september samme år. Norge ratifiserte avtalen i mai 2025.

Norge støtter internasjonale initiativ for å fjerne subsidier som fører til overkapasitet, overfiske og ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Norge var en viktig bidragsyter til at WTO fikk på plass en avtale om reduksjon av skadelige fiskerisubsidier i 2022, som trolig trer i kraft i 2025. Forhandlingene om de uløste problemstillinger knyttet til overkapasitet og overfiske, for å sikre at en mer fullstendig WTO-avtale kommer på plass, står i stampe.

Regjeringen arbeider for en ambisiøs global avtale mot plastforurensning og finansierer tiltak mot plastforurensning gjennom et eget bistandsprogram. Se nærmere omtale under bærekraftsmål 12.

FNs tredje havkonferanse ble holdt i Nice, Frankrike, i juni 2025 og bidro til å øke engasjementet for den brede havagendaen.

Mål 15: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørken-spredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold

Det er delvis tilbakegang på bærekraftsmål 15. Menneskelig aktivitet har endret naturen betydelig over hele kloden. Store deler av verdens våtmarksområder og skoger har gått tapt. Flere arter er truet av utryddelse. Globalt er endret bruk av arealer det som påvirker naturen mest, både på land og i ferskvann, tett fulgt av overhøsting, klimaendringer, forurensning og fremmede arter. Trenden med skogtap, landforringelse og utryddelse av arter er blitt verre og utgjør en alvorlig trussel mot planetens helse og mennesker.

Et rent og sunt miljø er en forutsetning for å nå bærekraftsmålene. Regjeringen støtter opp om Naturavtalen som fastsetter at minst 30 pst. av land og hav innen 2030 skal bevares og forvaltes på en bærekraftig måte.

Norsk bistand støtter utviklingslands gjennomføring av globale avtaler på miljøområdet. Viktige samarbeidsaktører er FNs miljøprogram

(UNEP) og Den globale miljøfasiliteten (GEF). Norge bidrar også til Fondet for det globale rammeverket for biodiversitet (GBFF), som støtter opp om utviklingslands gjennomføring av Naturavtalen. Klima- og skoginitiativet er Norges største enkeltsatsing internasjonalt for å bidra til at verden når bærekraftsmål 15.

Kunnskapen og forståelsen av hvordan miljøeffekter ett sted henger sammen med adferd et helt annet sted er viktig å få fram. Regjeringen vil derfor bidra til kunnskap om konsekvensene av norsk politikk, adferd og verdiskaping i inn- og utland.

Mål 16: Fremme fredelige og inkluderende samfunn for bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer

Det er ingen eller lite fremgang på bærekraftsmål 16. Fremveksten av anti-demokratiske strømninger og autoritære regimer er bekymringsfull. Presset mot demokrati, menneskerettigheter, rettskjedene, opposisjon, sivilt samfunn og media har økt.

En positiv trend er likevel at antall land som har etablert nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og fått på plass lover om informasjonstilgang for innbyggerne, har økt.

Norge er en pådriver i internasjonalt arbeid for å fremme menneskerettighetene, grunnleggende friheter og rettsstatsprinsipper. Norge har en rettighetstilnærming i nasjonal og internasjonal oppfølging av bærekraftsmålene.

Korrupsjon og andre former for økonomisk kriminalitet i land og på tvers av landegrenser hindrer bærekraftig utvikling. Finansiell åpenhet, ansvarlighet og integritet er nødvendig for å fremme inkluderende samfunnsendring og økt mobilisering av ressurser for bærekraftig utvikling. Norge har inntatt en ledende rolle i arbeidet med å styrke internasjonale normer, standarder og operative tiltak for å forebygge og bekjempe korrupsjon, bestikkelser, skatteunndragelser, hvitvasking og ulovlig kapitalflyt. Arbeidet foregår i første rekke i FN, OECD, Financial Action Task Force (FATF), Globalt Forum for åpenhet og utveksling av informasjon for skatteformål og utviklingsbankene, men også i Europarådet, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) og G20. Det pågående arbeidet med å etablere en internasjonal konvensjon om internasjonalt skattesamarbeid i FN er et steg i retning av

målet om å sikre inkluderende prosesser og institusjoner.

Faglig samarbeid om skatt, anti-korrupsjon, statistikk, digitalisering, likestilling og naturressursforvaltning utgjør viktige byggesteiner i den langsiktige utviklingsinnsatsen for godt styresett og ressursmobilisering, -forvaltning og -fordeling.

Norge er en partner i konfliktforebygging, konfliktløsning og fredsbygging, og bistår utviklingsland i arbeidet med å forebygge og bekjempe globale sikkerhetsutfordringer som terrorisme og organisert kriminalitet. I dialog- og fredsprosesser der Norge har en rolle, fremmes kvinners og sivilt samfunns deltakelse i tråd med handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet (jf. også punkt om bærekraft og sikkerhetspolitikk under). Norge har ledet an som medformann i multilaterale plattformer som Compact for Women, Peace and Security – Humanitarian Action og WPS Focal Points Network i arbeidet med å rapportere på prioriteringer og resultater, samt bygge nettverk på tvers av land, regioner og kontinenter. Focal Points Network hadde 93 medlemsland og 10 regionale organisasjoner som partnere i 2024, og 113 land har definert sine målsettinger for kvinners deltagelse i fred og sikkerhetsarbeid i nasjonale handlingsplaner.

Mål 17: Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Det er delvis fremgang på bærekraftsmål 17, men klare utfordringer. Det har vært visse fremskritt innen områder som utviklingsbistand, pengeoverføringer og tilgang til teknologi siden 2015. Likevel forblir finansiering av utvikling en stor utfordring, spesielt i lavinntektsland. Internasjonalt samarbeid er vanskeligere. FN går gjennom en smertefull reformprosess. Nivået på internasjonal bistand er redusert de senere år. Tilliten mellom og innad i land er under press. Sammenvevde kriser setter lands økonomi på prøve.

Voksende ulikhet, klimaendringer, økende gjeldsproblemer, Russlands angrepskrig mot Ukraina, krigen i Gaza og andre kriser bidrar til at behovet for bistand fremdeles er stort, spesielt i de fattigste og mest sårbare landene. Målet om et utviklingsbudsjett på 1 pst. av BNI er opprettholdt i flere år og har bred politisk og offentlig støtte. Bistand alene er imidlertid ikke nok. Mobilisering av andre ressurser for bærekraftig utvikling har et betydelig potensial, og vektlegges. For å bidra til å sikre mer finansiering til internasjonal bærekraftig utvikling og fra flere kilder, har Norge bidratt

som medtilrettelegger av forhandlingene om en erklæring som ble vedtatt på FNs fjerde finansiering for utviklingskonferanse i 2025.

Norge er en aktiv deltaker i globalt samarbeid og en sterk tilhenger av det multilaterale systemet. Både Norges nasjonale og internasjonale politikk tar utgangspunkt i 2030-agendaen, Addis Abeba-handlingsplanen og Parisavtalen. Norge er en betydelig bidragsyter i utviklingssamarbeidet. Mange av FNs medlemsland har forpliktet seg til et mål om at 0,7 pst. av BNI skal gå til offisielt godkjent bistand (ODA). Dette målet gjenspeiles i bærekraftsmål 17.2. I 2024 var det kun Norge og tre andre land som nådde dette målet. Norge var på topp med en andel på 1,02 pst., det vil si i alt 55,7 mrd. kroner til bistand.

Ved siden av bistanden, vil regjeringen i denne krisetiden opprettholde et aktivt norsk diplomati globalt og spille en brobyggerrolle over hindrene for effektivt samarbeid om bærekraftsmålene. Samtidig må verdenssamfunnet også stimulere mellominntektsland til å være med på å løse globale utfordringer, som klimakrisen og beredskap mot pandemier.

Samarbeid for bærekraftig utvikling i egen region er viktig for Norge. Det har skjedd en nyorientering mot samarbeid nord i Norden etter at Russland trakk seg fra det Arktiske rådet; særlig samarbeid om miljø og helse, urfolk og ungdom. Det er etablert et nytt samarbeidsprogram om helse, og samarbeidet om miljø er videreutviklet. Nasjonalt bidrar Topplederforum for bærekraftig utvikling til en mer helhetlig og samstemt politikk.

Fra norsk side gis arbeid med systemiske løsninger gjennom internasjonalt samarbeid prioritert. Faglig samarbeid, bl.a. gjennom Kunnskapsbanken, legger til rette for god ressursforvaltning og økt mobilisering av nasjonale ressurser for bærekraftig utvikling. Kunnskapsbanken er kompetansebasen som utgjøres av norske statlige institusjoner som er engasjert i faglig samarbeid med offentlige institusjoner i samarbeidsland. Målet er å styrke kompetanse og kapasitet i offentlige institusjoner i samarbeidsland på områder der Norge har relevant og etterspurt kompetanse. Disse samarbeidene er ofte del av bredere kunnskapsprogram, hvor multilaterale partnere, akademia, privat sektor og sivilt samfunn supplerer innsatsen.

Velfungerende markeder og et rettferdig handelssystem er også grunnleggende for å skape arbeidsplasser og økonomisk vekst, og dessuten for å redusere fattigdom. Økt økonomisk åpenhet er videre avgjørende for fattigdomsreduksjon og

velstandsvekst. Det felles regelverket til verdenssamfunnet for internasjonal handel har vært under press de siste årene. Norge arbeider for å styrke multilaterale regelverk for handel og investeringer, slik at de bidrar til bærekraftig utvikling.

Statistisk sentralbyrå bidrar aktivt i det internasjonale samarbeidet for å utvikle offisiell statistikk av høy kvalitet som faktagrunnlag for politikkutforming, evaluering og debatt. De samarbeider samtidig med en rekke land for å bidra til en styrking av deres nasjonale statistikkssystem. Norge investerer også betydelig i utviklingsforskning, gjennom norske forskningsmiljøer og forskningsinstitutter i sør og i samarbeid med internasjonale partnere.

Norec er en viktig kanal for norsk utviklingspolitikk og et verktøy for å styrke globale partnerskap gjennom utveksling. Over 200 partnere fra næringslivet, offentlig sektor og sivilsamfunn deltar fra hele verden. Norec spiller på denne måten en viktig rolle i å bl.a. nå målet om dobling av klimafinansiering innen 2026.

Bærekraftsmålene og menneskerettighetene

Norge arbeider bredt for styrket respekt for menneskerettighetene og rettsstatlige prinsipper gjennom samarbeid med nasjonale, regionale og globale partnere og norsk medlemskap i regionale og globale organisasjoner. Overholdelse av menneskerettighetene, og et kompetent, upartisk og uavhengig rettsvesen, er forutsetninger for å sikre at ingen utelates fra en bærekraftig utvikling. Dette inkluderer at menneskerettighetene til ulike minoriteter, og personer i særlig sårbare situasjoner, ivaretas på lik linje med majoritetsbefolkningen.

Norges innsats for bærekraft i våre nærområder EU

Norge samarbeider nært med EU gjennom EØS-avtalen, Schengen-avtalen og en rekke andre avtaler. EØS-avtalen knytter Norge til det indre marked, og gir samtidig mulighet til samarbeid på en rekke områder som forskning, utdanning, helse, miljø og kultur. Norge samarbeider tett med EU på klima- og miljøområdet gjennom EØS-avtalen, og har inngått en klimaavtale med EU for å nå klimamålet for 2030. EUs grønne vekststrategi, Europas grønne giv, som de siste årene har staket ut kursen for å nå EU-målet om klimanøytralitet i 2050 og redusere netto utslipp av klimagasser med minst 55 pst. innen 2030, er også viktig for Norges grønne omstilling. Våren 2023 inngikk

Norge og EU en grønn allianse. Avtalen har gitt regjeringen et politisk rammeverk for å videreutvikle samarbeidet med EU innenfor klima, miljø, energi, industri og grønn omstilling.

EØS-midlene – et viktig bidrag til å nå bærekraftsmålene

EØS-midlene er Norge, Island og Liechtensteins frivillige bidrag til økonomisk og sosial utjevning i 15 EU-medlemsland. Midlene skal i tillegg bidra til å styrke de bilaterale relasjonene mellom Norge og mottakerlandene. For tredje finansieringsperiode som nå avsluttes utgjør EØS-midlene 2,8 mrd. euro. Innsatsen har vært rettet mot et grønt, inkluderende og konkurransedyktig Europa. EØS-midlene er et viktig virkemiddel for å bidra til å nå bærekraftsmålene i Europa, og hele 12 av målene har vært støttet eksplisitt gjennom EØS-midlene. Dette inkluderer bl.a. effektiv og bærekraftig bruk av naturressurser, energieffektivisering, utviklingen av kunnskapsbaserte økonomier og konkurransedyktige arbeidsmarkeder, forskning, kvinner og likestilling, samt sosial inkludering og lik tilgang til utdanning, helsetjenester, og ansvarlige offentlige institusjoner. Siste år med bevilgning for den tredje finansieringsperioden var 2025.

Avtalen om en fjerde finansieringsperiode 2021–2028 ble undertegnet høsten 2024. Gjennom avtalen bidrar giverlandene med 3,268 mrd. euro til de samme 15 mottakerlandene i EU. Det norske bidraget er på rundt 97 pst. Innsatsen vil være konsentrert om grønn omstilling, demokrati, rettsstat og menneskerettigheter, samt sosial inkludering og samfunnets motstandskraft. Kønnslikestilling og digitalisering vil integreres på tvers og utgjøre en del av alle relevante programmer. Innsats rettet mot sivil samfunn er styrket. Som for forrige finansieringsperiode, er det godt samsvar mellom de ulike programområdene som støttes og bærekraftsmålene. Forhandlingene om innrettingen av midlene i de 15 mottakerlandene er i gang, med oppstart av de første prosjektene første halvdel av 2026.

Nordisk samarbeid

De nordiske landene samarbeider tett i oppfølgingen av bærekraftsmålene. I 2019 vedtok de nordiske statsministre «Visjon 2030» om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region. Visjonen er førende for all aktivitet i Nordisk ministerråd. Den følges opp gjennom 14 sektorpolitiske programmer for perioden 2025–

2030. Ett av programmene gjelder bærekraftig ressursforvaltning med felles fokus, tydelige prioriteringer og målrettede innsatser for det nordiske samarbeidet. Bærekraftig utvikling er et tverrgående og integrert perspektiv i alt arbeid i Nordisk ministerråd.

Østersjørådet

Norge deltar i Østersjørådet der et av rådets tre prioriteringer er «Sustainable and Prosperous Region», som for en stor del er basert på 2030-agendaen og bærekraftsmålene, med særlig vekt på grønn omstilling. Rådets prosjektmidler brukes til bl.a. klimatilpasning, grønn omstilling i maritim sektor, bærekraftig turisme og vern av biologisk mangfold. Østersjørådets fremtidige virkeområde er nå til vurdering.

Barentsrådet

Barentsrådet har siden begynnelsen i 1993 hatt bærekraftig utvikling som formål. Særlig samarbeidene på miljø og helse, samt urfolk og ungdom har vært aktive. Finland har varslet at de trekker seg fra Barentsrådet etter 2025 etter at Russland trakk seg i 2023. Rådet har felles arbeidsgrupper med Regionrådet, hvor Nordland overtok ledelsen i 2025. Det er ikke avklart hva som skjer med samarbeidet fremover.

Arktisk råd

Arktisk råd er det ledende mellomstatlige forumet for samarbeid mellom de arktiske statene og arktiske urfolk. Arbeidet i Arktisk råd utføres primært i seks arbeidsgrupper og ekspertgruppen for svart karbon og metan, som alle arbeider for å fremme 2030-agendaen. Arbeidet omfatter klimendringer i Arktis, reduksjon av utslipp av kortlevde klimadrivere, miljøovervåking, reduksjon av forurensning og vern av det arktiske miljøet, bevaring av naturmangfold, forebygging og beredskap ved ulykker, bærekraftig økonomisk vekst og fremme av blå bioøkonomi. Rådet leverer vitenskapelig kunnskapsgrunnlag til FNs klimapanel og andre internasjonale organisasjoner om globale tiltak for å begrense utslipp av drivhusgasser og kortlevde klimadrivere. Etter Russlands invasjon av Ukraina ble rådets arbeid i en periode satt på pause. Rådets åtte medlemsstater ble i slutten av februar 2024 enige om å åpne for møter på arbeids- og ekspertgruppenivå. Norge har hatt lederskapet i Arktisk råd frem til 12. mai 2025, og har i lederskapsperioden (2023–2025) hatt som

mål å videreføre rådets viktige arbeid og gjennom dette bidra til innsatsen med bærekraftsmålene.

Bærekraft og sikkerhetspolitikk

Bærekraft er også relevant for sikkerhetspolitikken. Norge har arbeidet aktivt for at NATO skal sette klima høyere på dagsorden. NATOs nye strategiske konsept fra 2022 omtaler klimaendringer som en definerende utfordring for vår tid, og som en krise- og trusselmultiplikator som forsterker underliggende konflikter og geopolitisk konkurranse. NATO tar mål av seg å bli den ledende internasjonale organisasjonen for klima og sikkerhet, og organisasjonen har også mål om å kutte egne klimagassutslipp med 45 pst. innen 2030. Langsiktig arbeid med å fremme godt styresett og sterke institusjoner er også et bidrag til økt sikkerhet, jf. bærekraftsmål 16. Siden 2007 har Norge vært en pådriver for å styrke NATOs arbeid med integritetsbygging og anti-korrupsjon i forsvars- og sikkerhetssektoren. Dette bidrar til å styrke institusjoner både hos allierte og i partnerland slik at de lettere kan oppnå bærekraftsmålene.

Bærekraft og handelspolitikk

Norsk velferd og evne til å skape verdier er uløselig knyttet til handel og økonomisk samarbeid med andre land. Etter flere tiår med globalisering og liberalisering av handel og investeringer mellom land ser man nå at handelen i større grad begrenses og styres.

Norges viktigste handelspolitiske interesse er forutsigbare rammebetingelser basert på omforente spilleregler for internasjonal handel. Norges handelsavtaler skal både bidra til at norsk næringsliv har gode og forutsigbare betingelser for eksport av varer og tjenester, og til det overordnede målet om bærekraftig utvikling for Norge og verden, herunder ivareta og fremme hensyn til klima, miljø og sikkerhet.

Det multilaterale regelbaserte handelssystemet i WTO er grunnplanken i norsk handelspolitikk. Det multilaterale rammeverket styrker utenlandske investeringer, næringsutvikling og konkurransekraft. Norge må jobbe for at bærekraftig utvikling får en sentral plass i WTO og inkluderes i de pågående reformdiskusjonene.

For Norge er EØS-avtalen den viktigste handelsavtalen. Et harmonisert regelverk i EUs indre marked reduserer utfordringer norske bedrifter kan møte som følge av forskjellige krav i ulike markeder til produksjon, eier- og verdikjeder av hensyn til bærekraft og sikkerhet. Gjennom EØS-

avtalen deltar Norge i EUs arbeid for en mer sirkulær økonomi. Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder gjennomfører EU-regelverk om dette. Det gir gode muligheter for bedrifter som produserer for det indre marked og som kan holde høy bærekraftstandard. Det gir også næringslivet lettere tilgang på bærekraftige produkter og råvarer, og bedre og mer tilgjengelig produktinformasjon. Dette harmoniserte regelverket er den viktigste rammebetingelsen for å sikre konkurranseevne og grønn omstilling i norsk næringsliv.

I tillegg har Norge bilaterale handelsavtaler med land utenfor EU. Betydningen av bilaterale eller regionale handelsavtaler tiltar i en tid hvor det multilaterale handelssystemet er under press. Norge forhandler frihandelsavtaler hovedsakelig gjennom Det europeiske frihandelsforbundet (*EFTA – European Free Trade Association*). I alle nåværende og fremtidige frihandelsavtaler tilstrebes det å inkludere omfattende kapitler om handel og bærekraftig utvikling for å støtte opp om bærekraftig handel. Disse inneholder forpliktelser om miljø, klima, arbeidstakerrettigheter og likestilling. Vi vil jobbe for å styrke disse forpliktelsene.

Overordnet om bærekraft i bilateralt bistands-samarbeid

Bilateral bistand er et viktig virkemiddel for å bidra til at fattige land skal kunne nå bærekrafts-

målene. Klimaendringer forsterker sårbarheten i utviklingsland og truer bærekraftig utvikling. Bistand må bidra til å redusere denne sårbarheten.

Innenfor bilateral bistand prioriteres bl.a. tiltak for klimasmart landbruk, fornybar energi og klimatilpasning. Godt styresett og sterke institusjoner er avgjørende for at land selv skal kunne drive utviklingen videre. Derfor er støtte til kapasitetsbygging og institusjonsutvikling viktige områder for bilateral bistand.

Bærekraft i Utenriksdepartementets virksomhet

Utenriksdepartementet deltar i miljøledelse- og sertifiseringsprogrammet EMAS (*Eco Management and Audit Scheme*), sammen med øvrige departementer. Programmet gir Utenriksdepartementet god oversikt over klima- og miljøbelastning av virksomheten i Oslo og er et godt grunnlag for å iverksette tiltak. Områder som følges opp inkluderer avfall, kildesortering, flyreiser, vann- og energibruk, innkjøp og anskaffelser. Hvert år publiseres resultatene fra gjennomgangen av den samlede miljøbelastningen av departementenes drift.

Bærekraft er en viktig del av Utenriksdepartementets virksomhetsstrategi, Strategi 25. Strategien slår fast at departementet skal ha høye miljø- og klimastandarder og bærekraftige løsninger.

9 Rapport om norsk utviklingssamarbeid 2024

Nedenfor rapporteres det om samlet volum og fordeling av Norges offisielle bistand i 2024 basert på bistand innrapportert til Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), iht. regelverket til OECDs utviklingskomité DAC. Dette omfatter bistand under Utenriksdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finans-

departementet Kunnskapsdepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

For 2024 utgjør norsk offisiell bistand 55,7 mrd. kroner som tilsvarer 1,02 pst. av Norges bruttonasjonalinntekt (BNI) dette året. Det er en reduksjon på 2,9 mrd. kroner fra 2023. Det vises til vedlegg 1–6 for mer detaljerte oversikter.

Tabell 9.1 Samlet ODA-godkjent bistand fordelt på bistandstype, 2021–2024 (i mill. kroner og pst.)

Bistandstype	2021		2022		2023		2024	
Øremerket bistand ¹	27 722	69 %	37 129	75 %	45 315	77 %	41 904	75 %
Kjernestøtte til multilaterale organisasjoner ²	10 226	25 %	10 122	20 %	10 077	18 %	11 136	20 %
Administrasjon	2 199	5 %	2 361	5 %	2 496	4 %	2 635	5 %
Totalt	40 148	100 %	49 612	100 %	58 584	100 %	55 675	100 %

¹ Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid

² Tilsvarer multilateral bistand iht. OECD-DACs definisjon

Reduksjonen i norsk bistand fra 2023 til 2024 skyldes i hovedsak at det samtidig som Nansen-programmet for Ukraina ble opprettet våren 2023, også ble vedtatt en ettårig ekstrabevilgning på 5 mrd. kroner til utviklingsland som var særlig rammet av krigens ringvirkninger («sørpakken»), jf. Prop. 44 S (2022–2023) *Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt Nansen-program for Ukraina og ettårig ekstrabevilgning til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger)*. I 2024 utgikk ekstrabevilgningen og Nansen-programmet ble økt med 2,5 mrd. kroner sammenlignet med 2023.

I finansieringsavtalen *Funding Compact* har FNs medlemsland forpliktet seg til mer fleksibel og forutsigbar finansiering gjennom større andel kjernestøtte og økt bruk av fellesfond. Givertrenden har likevel gått i motsatt retning. En revisjon av avtalen våren 2024, hvor bl.a. gradering av øremerking og større synlighet for kjernestøtte er sentralt, gir håp om endring.

For Norge er andelen øremerket bistand redusert fra 77 pst. i 2024, mot en tilsvarende økning fra 18 pst. for andelen til kjernestøtte. Det er ulike grader av øremerking og denne statistikken skiller ikke mellom dem.

Tabell 9.2 Samlet bistand 2021–2024, fordelt på sektorer (i mill. kroner og pst.)

Sektor	2021		2022		2023		2024	
Multilateral kjernestøtte	10 226	25 %	10 122	20 %	10 777	18 %	11 136	20 %
Miljø og energi	4 103	10 %	7 817	16 %	8 063	14 %	9 424	17 %
Nødhjelp	4 578	11 %	6 321	13 %	10 000	17 %	8 048	14 %
Kostnader i Norge og uspesifisert ¹	2 762	7 %	7 433	15 %	7 118	12 %	6 729	12 %
Multisektor og annet	1 275	3 %	2 960	6 %	6 341	11 %	5 555	10 %
Styresett, sivilt samfunn og konfliktforebygging	5 061	13 %	5 113	10 %	5 342	9 %	5 102	9 %
Helse og sosiale tjenester	5 549	14 %	3 418	7 %	3 472	6 %	3 180	6 %
Produksjon og handel	1 541	4 %	2 221	4 %	3 224	6 %	2 244	4 %
Utdanning	3 068	8 %	2 339	5 %	2 117	4 %	2 130	4 %
Økonomisk utvikling og tjenester	1 985	5 %	1 868	4 %	2 131	4 %	2 127	4 %
Totalt	40 148	100 %	49 612	100 %	58 584	100 %	55 675	100 %

¹ Inkluderer administrasjon.

Sammenlignet med 2023 var nivået på humanitær innsats noe lavere i 2024. Dette skyldes hovedsaklig ekstrabevilgningen til utviklingsland som var særlig rammet av ringvirkninger av krigen i Ukraina i

2023. Det høye nivået på kostnader i Norge skyldes i hovedsak ODA-godkjente flyktningutgifter knyttet til høye ankomsttall av ukrainere som følge av Russlands fullskalainvasjon av Ukraina.

Tabell 9.3 Samlet øremerket bistand¹ fordelt på hovedregion, 2021–2024 (i mill. kroner og pst.)

Hovedregion	2021		2022		2023		2024	
Europa	520	2 %	5 889	16 %	9 136	20 %	10 059	24 %
Afrika	7 052	25 %	7 752	21 %	10 223	23 %	8 361	20 %
Midtøsten	2 837	10 %	2 727	7 %	3 755	8 %	3 212	8 %
Asia og Oseania	2 439	9 %	3 067	8 %	3 235	7 %	2 985	7 %
Latin-Amerika og Karibia	1 319	5 %	1 473	4 %	1 432	3 %	1 908	5 %
Geografisk uspesifisert	13 555	49 %	16 221	44 %	17 531	39 %	15 380	37 %
Totalt	27 722	100 %	37 129	100 %	45 312	100 %	41 904	100 %

¹ Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid.

Europa har i 2024 overtatt plassen fra Afrika som regionen som mottar mest øremerket bistand. Det skyldes sivil støtte til Ukraina og naboland gjennom Nansen-programmet. Av den øremerkede bistanden som er kodet som «geografisk uspesifisert», går en stor andel til Afrika sør for Sahara.

I tillegg til den øremerkede bistanden går mye norsk bistand som kjernestøtte til de multilaterale organisasjonene. Hoveddelen av Verdensbankens og FN-organisasjonenes samlede midler går til lavinntektsland i Afrika og Asia. FN-organisasjonene og de multilaterale utviklingsbankene fordekker midler iht. strategier og retningslinjer som

Norge gjennom styrearbeid, kapitalpåfyllinger og giverlandspåfyllinger har vært med på å vedta. Dialog og omfattende multilaterale forhandlingspro-

sesser sikrer at en stor andel av den tematiske støtten som kanaliseres gjennom multilaterale finansinstitusjoner går til de fattigste landene i Afrika.

Tabell 9.4 Landfordelt¹ bistand fordelt på inntektskategori, i perioden 2021–2024 (i mill. kroner)

Inntektskategori	2021	2022	2023	2024
Minst utviklede land	6 643	7 411	8 516	6 751
Andre lavinntektsland ²	51	835	1 048	531
Andre lavere middelinntektsland ³	3 103	7 808	11 078	10 872
Høyere middelinntektsland	2 232	2 693	3 259	5 030
<i>Total landfordelt bistand</i>	12 029	18 748	23 901	23 184
<i>Andel landfordelt bistand til minst utviklede land og andre lavinntektsland¹</i>	56 %	44 %	40 %	31 %

¹ Landfordelt bistand omfatter bistand gitt til enkeltland. Det inkluderer ikke bistand til landene kanalisert gjennom regionale og globale programmer/prosjekter eller bistand kodet som multilateral bistand (ikke-øremerkede bidrag til multilaterale bistandsaktører).

² Til og med 2021 er Syria kategorisert som et lavere mellominntektsland. Fra og med 2022 er Syria kategorisert som et lavinntektsland.

³ Ukraina er kategorisert som et lavere mellominntektsland og forklarer mye av økningen fra 2022.

Reduksjonen i andelen av norsk bistand til minst utviklede land (MUL) de senere årene skyldes i stor grad økt bistand til Ukraina, som er et lavere mellominntektsland. Nedgangen fra 2023 til 2024 kan også forklares av at ekstrabevilgning på 5 mrd. kroner i form av «sørpakken» var ettårig og i stor grad ble brukt i MUL-land.

Til og med 2023 var Indonesia og Palestina kategorisert som lavere mellominntektsland. Fra 2024 er disse kategorisert som høyere mellominntektsland. Land kategoriseres etter Verdensbankens definisjon (bruttonasjonalinntekt per innbyg-

ger) og listen oppdateres kun hvert tredje år. Klasifiseringen er basert på 2022-tall. Det forklarer hvorfor Palestina havner i denne kategorien, selv om situasjonen der var helt annerledes i 2024 enn i 2022. Norge har økt bistanden til Palestina betydelig på grunn av Israels krigføring i Gaza, jf. tabell 9.5 under, og dette, sammen med endringen for Indonesia, forklarer store deler av økningen i kategorien høyere mellominntektsland fra 2023 til 2024. Brasil og Indonesia fikk i tillegg også økt støtte under Klima- og skogsinitiativet i 2024.

Tabell 9.5 De ti største mottakerlandene av norsk øremerket bistand¹ i perioden 2021–2024 (i mill. kroner)

Land/områder	2021	2022	2023	2024
Ukraina	159	5 298	7 946	9 252
Palestina	694	668	1 212	1 303
Indonesia	261	785	733	1 031
Brasil	225	293	320	925
Etiopia	762	869	847	673
Sør-Sudan	606	676	826	618
Afghanistan	669	728	841	576
Tanzania	393	451	540	566
Sudan	233	259	521	562
Mosambik	514	493	600	558

¹ Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid

Norges sivile støtte til Ukraina fortsatte å øke i 2024. Støtten gikk hovedsakelig til drift av den ukrainske staten, gjenoppbygging av sivil infrastruktur og innkjøp av gass, samt til humanitær bistand. Betydelig støtte gikk også til nabolandet Moldova innenfor Nansen-programmet.

Den samlede bistanden til Palestina og palestinske flyktninger i regionen, inkludert støtte

gjennom UNRWA, kom opp i 1,85 mrd. kroner i 2024. Av dette var den norske humanitære bistanden til Palestina 1 mrd. kroner i 2024. At Brasil og Indonesia er blant de fire største mottakerlandene av norsk bistand i 2024, skyldes økt støtte fra Klima- og skoginitiativet.

Tabell 9.6 Multilaterale organisasjoner: De største kanalene for norsk bistand 2021–2024 (i mill. kroner)

	2021	2022	2023	2024
Verdensbankgruppen	3 198	4 608	7 369	6 570
UNDP – FNs utviklingsprogram	972	1 058	1 062	2 296
Regionale utviklingsbanker	1 271	3 326	3 209	2 006
WFP – Verdens matvareprogram	1 382	1 560	2 442	1 702
UNICEF – FNs barnefond	2 253	1 514	1 729	1 633
Vaksinealliansen Gavi	2 050	1 179	1 070	1 404
UNHCR – FNs høykommissær for flyktninger	892	1 044	1 299	1 366
UNFPA – FNs befolkningsfond	839	1 129	1 213	1 106
UNOCHA – FNs kontor for koordinering av humanitær innsats	465	611	1 045	858
IFFIm – Den internasjonale finansieringsmekanismen for immunisering	396	500	760	850
<i>10 største, totalt</i>	<i>13 718</i>	<i>16 530</i>	<i>21 198</i>	<i>19 792</i>
Andre FN-organisasjoner	5 869	5 969	7 348	5 859
Andre multilaterale organisasjoner	3 680	2 992	3 201	3 412
Totalt	23 268	25 491	31 746	29 062

¹ Norsk bistand gjennom UNDP og MPTF-O er presentert hver for seg i denne tabellen ettersom disse nå inngår som individuelle partnere i statistikken. Merk imidlertid at fordelingen mellom avtaler hvor disse er hhv. avtalepartner og iverksetter kan ha overlapp i bistandsstatistikken før 2020.

De største multilaterale bidragene fra Norge kanaliseres gjennom Verdensbankgruppen, dernest FNs utviklingsprogram (UNDP), de regionale utviklingsbankene, særlig Afrikabanken, Verdens matvareprogram (WFP) og FNs barnefond (UNICEF). Nedgangen i bistand gjennom multilaterale kanaler fra 2023 til 2024 ses i sammenheng

med den ettårige «sørpakken», hvor multilateral øremerket støtte utgjorde en betydelig andel¹.

Antall flyktninger og fordrevne er rekordhøyt, og støtten til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har økt betydelig de siste årene.

¹ Statistikk over norsk utviklingsbistand i 2024. Norad (2025)

Tabell 9.7 Norske frivillige organisasjoner: De seks største mottakerne av norsk bistand i 2021–2024 (i mill. kroner)

	2021	2022	2023	2024
Flyktninghjelpen	1 139	1 506	2 054	1 752
Norges Røde Kors	1 116	1 510	2 332	1 607
Kirkens Nødhjelp	712	751	1 036	660
Redd Barna Norge	365	403	522	593
Norsk Folkehjelp	468	581	777	550
Regnskogfondet	229	229	208	248
Andre	1 993	2 239	2 236	2 239
Totalt	6 022	7 220	9 165	7 651

Flyktninghjelpen og Norges Røde Kors er de to organisasjonene som mottar mest midler av de norske frivillige organisasjonene. Flyktninghjelpen inkludert beredskapsstyrken NORCAP, Norges Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp, Redd Barna Norge og Caritas Norge var blant organisasjonene som Utenriksdepartementet hadde inngått flerårige partnerskapsavtaler med under kap. 150 *Humanitær bistand*, post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand*. De fem største organisasjonene mottok om lag 67 pst. av støtten til norske frivillige organisasjoner i 2024. Humanitær støtte til Ukraina gjennom det sivile samfunn er inkludert i disse tallene. Nedgangen i bistand

gjennom norsk sivilt samfunn fra 2023 til 2024 ses i sammenheng med bl.a. «sørpakken», hvor sivilt samfunn var en viktig kanal².

Norsk innsats gjennom sivilt samfunn ble støttet fra flere kapitler i henhold til formål, hvorav kap. 150 *Humanitær bistand*, kap. 170 *Sivilt samfunn* og kap. 159 *Regionbevilgninger*, står for de største andelene.

En mer detaljert oversikt på kapittel og post framgår av vedlegg 2 Bistand gjennom norske frivillige organisasjoner og stiftelser.

² Statistikk over norsk utviklingsbistand i 2024. Norad (2025)

Tabell 9.8 Bistand fordelt på type avtalepartner (inkludert administrasjonskostnader), 2021–2024 (i mill. kroner).

		2021		2022		2023		2024
Offentlige aktører	4 057	10 %	10 846	22 %	10 387	18 %	11 129	20 %
<i>Norske offentlige aktører</i>	<i>2 931</i>	<i>7 %</i>	<i>8 539</i>	<i>17 %</i>	<i>8 512</i>	<i>15 %</i>	<i>8 394</i>	<i>15 %</i>
<i>Offentlige aktører i andre giverland</i>	<i>314</i>	<i>1 %</i>	<i>765</i>	<i>2 %</i>	<i>656</i>	<i>1 %</i>	<i>443</i>	<i>1 %</i>
<i>Offentlige aktører i utviklingsland</i>	<i>812</i>	<i>2 %</i>	<i>1 542</i>	<i>3 %</i>	<i>1 219</i>	<i>2 %</i>	<i>2 292</i>	<i>4 %</i>
Frivillige organisasjoner/ stiftelser	9 116	23 %	10 280	21 %	13 155	22 %	11 775	21 %
<i>Norske</i>	<i>6 022</i>	<i>15 %</i>	<i>7 220</i>	<i>15 %</i>	<i>9 165</i>	<i>16 %</i>	<i>7 651</i>	<i>14 %</i>
<i>Internasjonale</i>	<i>1 587</i>	<i>4 %</i>	<i>1 504</i>	<i>3 %</i>	<i>1 750</i>	<i>3 %</i>	<i>1 914</i>	<i>3 %</i>
<i>Andre donorland</i>	<i>782</i>	<i>2 %</i>	<i>725</i>	<i>1 %</i>	<i>1 238</i>	<i>2 %</i>	<i>1 318</i>	<i>2 %</i>
<i>Lokale</i>	<i>726</i>	<i>2 %</i>	<i>831</i>	<i>2 %</i>	<i>1 001</i>	<i>2 %</i>	<i>893</i>	<i>2 %</i>
Privat sektor	601	1 %	253	1 %	369	1 %	415	1 %
<i>Norsk privat sektor</i>	<i>248</i>	<i>1 %</i>	<i>205</i>	<i>0 %</i>	<i>194</i>	<i>0 %</i>	<i>233</i>	<i>0 %</i>
<i>Privat sektor i andre giverland</i>	<i>310</i>	<i>1 %</i>	<i>15</i>	<i>0 %</i>	<i>44</i>	<i>0 %</i>	<i>84</i>	<i>0 %</i>
<i>Privat sektor i utviklingsland</i>	<i>43</i>	<i>0 %</i>	<i>34</i>	<i>0 %</i>	<i>131</i>	<i>0 %</i>	<i>97</i>	<i>0 %</i>
Multilaterale organisasjoner	23 268	58 %	25 491	51 %	31 746	54 %	29 062	52 %
Offentlig-privat samarbeid	857	2 %	238	0 %	346	1 %	559	1 %
Nettverk og uspesifisert	49	0 %	143	0 %	85	0 %	99	0 %
Administrasjonskostnader	2 199	5 %	2 361	5 %	2 496	4 %	2 635	5 %
Totalt	40 148	100 %	49 612	100 %	58 584	100 %	55 675	100 %

52 pst. av total norsk bistand ble kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner i 2024, mens den i 2023 utgjorde 54 pst. Støtten gjennom norske frivillige organisasjoner utgjorde 14 pst. i 2024 mot 16 pst. i 2023.

Støtte gjennom offentlige aktører i utviklingsland (stat-til-stat bistand) har de siste årene økt pga. støtte til ukrainske myndigheter, men utgjør fortsatt en liten del av den totale bistanden.

10 Sektorovergripende miljø- og klimapolitikk

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøhensyn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. For en omtale av regjeringens samlede klima- og miljørelevante saker, se Klima- og miljødepartementets fagproposisjon.

Beskrivelse av miljøområde, miljømål og miljøutfordringer

Matsikkerhet

Gjennom regjeringens strategi for matsikkerhet – *Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning* – samordnes tiltak for klima, klimatilpasning og økt matproduksjon. Klimaendringer rammer bønder og fiskere hardt. Samtidig må vi legge om verdens matsystem for å nå bærekraftsmålene og målene i Parisavtalen. Til det trengs investeringer i klimatilpasningstiltak.

Hav

Havretten vektlegger alle staters plikt til å bevare det marine miljøet og rett til å utnytte egne ressurser. Dette ligger til grunn for norsk havpolitikk – både hjemme og ute. Klimaendringene, forurensing og overfiske har ført til et økende press på havmiljøet og marine ressurser over hele verden. I arbeidet for bærekraftige verdenshav vil regjeringen bruke norsk kompetanse og ressurser, og slik bidra til gode havbaserte løsninger som vektlegger miljø- og klimahensyn og bidrar til aktivitet og arbeidsplasser.

Marin forsøpling

Plastforurensing og marin forsøpling er det raskest voksende miljøproblemet verden står overfor. Med havstrømmene blir avfall spredd til kyst

og strender i nærheten av avfallskilden, men også til områder langt unna. Regjeringen vil lede an i innsatsen for å stanse plastforurensning og marin forsøpling og fortsette å være aktive i forhandlingene om en ambisiøs rettslig bindende global avtale mot plastforurensning.

Klimatilpasning

Klimatilpasning er en grunnleggende forutsetning for å nå bærekraftsmålene og et prioritert innsatsområde for regjeringen i utviklingspolitikken.

Verden må legge om til en klimarobust utvikling, og utviklingslandene må få støtte i dette arbeidet. Støtte til klimatilpasning står sentralt i det norske utviklingssamarbeidet og det globale klimaarbeidet.

Fornybar energi

Globalt manglet omtrent 666 millioner mennesker tilgang til strøm i 2023 ifølge Det internasjonale Energibyrået (IEA). Størstedelen av disse bor i Afrika sør for Sahara, hvor over 50 pst. av befolkningen fortsatt er uten tilgang på elektrisitet. Selv om veksten i fornybar energi økte, har andelen fornybar energi i den globale energimiksen ikke endret seg særlig de siste årene, mens framgangen i forbedringen i energieffektivisering har avtatt. Ca. 2/3 av de globale klimagassutslippene kommer fra produksjon eller bruk av karbonintensiv energi. Kullkraftverk er fortsatt den største kilden til klimagassutslipp og må erstattes av fornybar energi. Omtrent 2,1 milliarder mennesker mangler tilgang til moderne energi til matlaging, hvorav omtrent en milliard av disse bor i Afrika. Regjeringen vil støtte tiltak for økt tilgang til bærekraftig energi og redusere fremtidige utslipp i utviklingsland. Samtidig vil regjeringen fortsette innsatsen for moderne energi til matlaging.

Miljø

Tap av biologisk mangfold, forringede økosystemer og forurensing har i seg selv alvorlige negative konsekvenser for utvikling og miljø. De forsterker i tillegg de negative følgene av klimaendringene. Årsakene til klimaendringer, tap av biologisk mangfold og forurensning, også omtalt som «den triple planetære krisen» henger tett sammen, og tiltak for å løse krisen bør sees i sammenheng. Regjeringen vil jobbe for å støtte opp om Naturavtalen (*Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework*) under FN-konvensjonen om biologisk mangfold, inkludert gjennom støtte til tiltak i utviklingsland for gjennomføring av Naturavtalen og andre globale avtaler på miljøområdet.

EØS-finansieringsordningene

Mange europeiske klima- og miljøutfordringer er grenseoverskridende og krever samarbeid på tvers av landegrensene. EØS-finansieringsordningene støtter tiltak som fremmer klima, miljø og fornybar energi. Midlene bidrar til at landene skal kunne oppfylle sine forpliktelser, inkludert EU-direktiver. EØS-finansieringsordningene styrker også de bilaterale forbindelsene mellom Norge og mottakerlandene. Innenfor miljø og klima er miljøforvaltningens etater, herunder Miljødirektoratet, samt en rekke forskningsaktører og institusjoner aktive i flere land. Samarbeid mellom norske aktører og partnere i mottakerlandene er positivt for Norges nasjonale miljøarbeid, ettersom forvaltningen får ny kunnskap gjennom europeisk samarbeid.

Rapport for 2024

Matsikkerhet

I Tanzania samarbeider Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) med det tanzanianske landbruksforskningsinstituttet om klimasmart risdyrking under irrigasjon. Resultatene er sterkere planter med høyere avling, og redusert metanutslipp fordi rismarkene står kortere tid under vann.

I Tanzania støttet Norge klimasmart infrastruktur, landbruk og entreprenørskap gjennom Verdensbanken, Verdens matvareprogram (WFP), FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF) og Tanzania Social Action Fund (TASAF) 30 000 sårbare husholdninger er nå mindre klimautsatt som følge av denne støtten.

I Mosambik fikk 203 832 småbønder direkte eller indirekte tilgang til landbruksinnsatsfaktorer, inkludert frø og frøplanter, gjennom støtte til

sivilsamfunnsorganisasjoner som Aga Khan, Norsk Folkehjelp og iDE. I Nepal bidro rehabilitering av mikro-vannkraftverk til elektrisitetsdrevne vanningstiltak som ga mulighet til økt matproduksjon året rundt. Dette medførte at kvinnelige jordbrukere brukte mindre tid på å hente vann og til at dyrkingsproduktiviteten økte, noe som igjen ga økte inntekter for småbøndene. Prosjektet bidro også til bedre landbruksplanlegging som følge av økt kunnskap hos myndighetene.

Klimaendringer, overfiske og ødeleggelse av leveområder i havet har svekket mange viktige fiskebestander. Vern av marint biologisk mangfold er et anerkjent verktøy for å gjenoppbygge og opprettholde leveområder og fiskebestander som matressurs. Med norsk støtte finansierte Blue Action Fund 220 verneprosesser i utviklingsland, som samlet dekker 446 205 km², opp fra 380 693 km² i 2023. Ett av områdene var Cocos Marine Conservation Area i Stillehavet. Etter at de installerte nytt overvåkingssystem med hjelp fra fondet, ble ulovlig fiske her redusert med i underkant av 92 pst. i 2024.

Samarbeid med det globale nettverket for landbruksforskning (CGIAR), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og Crop Trust har gitt betydelige resultater for bruk, bevaring og forvaltning av genressurser og avlingsmangfold, herunder styrking av nasjonale og lokale frøsorter og utvikling av forbedrede såfrø med fokus på ernæring og robusthet mot klimaendringer. I prosjektet Biodiversity for Opportunity Livelihoods and Diversity (BOLD) jobber Crop Trust med å reintrodusere «glemte» matvekster gjennom forskning og avl. Arbeidet har stor betydning for klima, biomangfold og ernæring, og inkludering av kvinner er et sentralt aspekt. Gjennom denne innsatsen har nasjonale genbanker i utviklingsland fått mulighet til å lagre sitt unike biomangfold i det globale frøhvelvet på Svalbard.

Hav

Sammen med Palau leder Norge Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet) og fremmer betydningen av havets miljøtilstand for bærekraftig utvikling. Panelet har som ambisjon at alle kyst- og havstater skal sikre 100 pst. bærekraftig havforvaltning gjennom Planer for bærekraftige hav innen 2030.

I 2024 startet en ny 5-årig programperiode for EAF Nansen-programmet. Programmet bistår land med å utvikle en ansvarlig og bærekraftig fiskeriforvaltning som ivaretar hensynet til marine ressurser og økosystemer.

I 2024 startet regjeringen prosessen med å ratifisere den nye internasjonale havmiljøavtalen (BBNJ), som ble ferdig forhandlet i FN i 2023. Avtalen har regler om beskyttelse og bærekraftig bruk av verdenshavene, som ligger utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Marin forsøpling

Norge er en viktig pådriver i forhandlingsprosessen for å få på plass en rettslig bindende global avtale mot plastforurensning. Norge og Rwanda leder høyambisjonskoalisjonen for forhandlingene, som omfattet i overkant av 60 land ved utgangen av 2024. Det lyktes ikke å komme i mål med forhandlingene under møtet i Genève i august 2025. Det forventes at forhandlingene fortsetter i 2025 og 2026.

Ved utgangen av 2024 hadde bistandsprogrammet mot marin forsøpling og mikroplast brukt i overkant av 1,6 mrd. kroner siden 2018 på tiltak for å redusere plastforurensning i utviklingsland.

Klimatilpasning

Regjeringen har fulgt opp strategien for klima, sult og sårbarhet fra 2021 og økt innsatsen for klimatilpasning. En stor del av norsk klimabistand går igjennom internasjonale organisasjoner, men regionale og bilaterale samarbeidsaktører, privat sektor, forskning og utvikling og det sivile samfunn er også viktige partnere. Viktige innsatsområder er værtjenester og systemer for tidlig varsel, klimatilpasset matproduksjon og innovative finansierungsordninger. Regjeringen har som mål at norsk klimafinansiering skal dobles innen 2026. Dette inkluderer minst en tredobling av støtten til klimatilpasning.

Fornybar energi

Tilgang til moderne energi og reduserte utslipp av klimagasser er sentrale forutsetninger for å nå bærekraftsmålene for fattigdomsbekjempelse og målene i Parisavtalen. Manglende tilgang og for lav andel fornybar energi krever satsing. Det er et stort behov for å engasjere privat sektor for å satse på fornybare energiinvesteringer i utviklingsland. Regjeringen videreførte en garantisatsing for private aktørers investeringer i fornybar energi i utviklingsland for å senke terskelen for private investeringer i land der risikoen er høy. Ordningen er på 1,5 mrd. kroner fordelt over fem år (2022–2027). Ordningen har økt det multilaterale investeringsgarantiselskapet MIGAs og Afri-

can Trade Insurance Agencys (ATIDI) kapasitet til å utstede hhv. politisk risikoforsikring og likviditetsgarantier. Etterspørselen har vært lavere enn antatt, som følge av få investeringsklare fornybarprosjekter i Afrika sør for Sahara. Gjennomføring av avtalen med ATIDI vil derfor strekke seg utover 2027. Subsidiering av garanti- og risikopremier for prosjekter i land med krevende investeringsklima har gjort flere investeringer mulig. Samtidig er omfanget så langt begrenset, bl.a. på grunn av et begrenset antall investeringsmodne prosjekter i Afrika sør for Sahara, der slik støtte vil være mest addisjonell. Videreføringen av satsingen vil bli sett i sammenheng med den nye norske statlige garantiordningen for fornybar energi i utviklingsland, med oppstart fra 2025. Ordningen forvaltes av Norad. Det er startet forhandlinger med multilaterale utviklingsbanker om mulig samarbeid, og det ble lagt ut en åpen utlysning i 2024.

Klimainvesteringsfondet ble opprettet i 2022. Fondet forvaltes av Norfund. Målet er å redusere eller unngå klimagassutslipp i utviklingsland som i dag har store utslipp fra fossilkraftproduksjon, særlig kullkraft. For 2024 bidro Klimainvesteringsfondet til finansiering av 1 250 MW fornybar energi som vil gi forhåndsestimerte unngåtte klimagassutslipp på 2,9 millioner tonn klimagassutslipp årlig. Samlet anslås det at Klimainvesteringsfondets investeringer vil bidra til å unngå 17,6 millioner tonn CO₂ årlig. Norfunds investeringer i fornybar energi under utviklingsmandatet har mål knyttet til å øke antall nye husholdninger som får tilgang til elektrisitet gjennom løsninger utenfor kraftnettet, og for ny kapasitet for kraftproduksjon knyttet til nett og bedrifter. I 2024 fikk 748 000 nye husholdninger tilgang på strøm fra selskaper i Norfunds portefølje, og Norfunds investeringer under utviklingsmandatet finansierte 2 065 MW ny kapasitet.

Miljø

Regjeringen har støttet tiltak i utviklingsland og globale avtaler på miljøområdet. Noen hovedkanaler for dette er Den globale miljøfasiliteten (GEF) og FNs miljøprogram (UNEP). GEF bidrar til integrerte løsninger på klima- og miljøkrisen, og til gjennomføring av utviklingslands innsats for å nå målene i internasjonale miljøavtaler. Fondet har stor bredde i innsatsen både tematisk og geografisk, og oppnår gode resultater. Regjeringen besluttet i 2024 å gi et bidrag på 150 mill. kroner til Fondet for det globale rammeverket for biologisk mangfold (GBFF) under GEF, som bidrar til

utviklingslands oppfølging av Naturavtalen. Naturavtalen tar sikte på å reversere tapet av naturmangfold og gjenopprette alle økosystemer innen 2050 ved bl.a. bevaring eller bærekraftig forvaltning av minst 30 pst. av alt land og hav på jorden. Norge spilte også en sentral rolle i arbeidet under konvensjonen om biologisk mangfold som i 2024 ledet frem til beslutningen om å opprette «Cali-fondet». Beslutningen er omtalt som et gjennombrudd for finansiering av bevaring av naturmangfold. Norsk fleksibel finansiering av UNEP har i 2024 bidratt til hele bredden av UNEPs arbeid med gjennomføringen av miljødimensjonen av bærekraftsmålene, og med å redusere negativ påvirkning på miljø i utviklingsland og land i konflikt.

EØS-finansieringsordningene

Miljø, energi, klima og lav-karbonøkonomi er blant prioriterte hovedsektorer under EØS-midlene for 2014–2021. Støtten til pilaren «Et grønt Europa» omfatter i alt 15 programmer med en samlet tildeling på om 409 mill. euro i tolv land. Målrettede tiltak inkluderer støtte til ren energi, energisikkerhet, forurensing i luft, vann og jord, karbonfangst og -lagring, biodiversitet og økosystemer, klimatilpasning og sirkulær økonomi, samt nasjonal og lokal forvaltning. Betydelig innsats er også gjort gjennom støtte til innovasjon og næringsutvikling gitt privat sektors rolle som en viktig aktør for å realisere grønn omstilling og sikre en bærekraftig økonomi.

Trekkfugler trenger mat og hvile på tur mellom Norge og Afrika. Flere trekkfugler står i fare for å forsvinne på grunn av nedbygging av natur, klimaendring og forurensning. Trekkfuglenes hovedrute går gjennom Europa med stopp på slettene langs Morava-elven som renner gjennom Slovakia, Tsjekkia og Østerrike. Norsk institutt for naturforskning samarbeider med sine søsterorganisasjoner i Slovakia om å restaurere et våtmarksområde langs Morava-elven. De har gjort om fuktig jordbruksmark som ga dårlig avling, til frodig våtmark med enger og elvesvinger. Nå finner fuglene mer insekter og annen mat og får tiltrengt hvile og næring på veien sydover. Våtmark forebygger også flom og tørke, lagrer klimagasser og gir økt naturmangfold. Morava-elven har blitt et populært turmål, både for turister, lokalbefolkning og skoleklasser.

Karosta-kanalen i byen Liepaja i Latvia var et av Østersjøens mest forurensede områder. Etter Sovjetunionens oppløsning måtte de lokale myndighetene ta ansvar for å rydde opp etter en mari-

nebase. I dag har myndighetene ryddet store deler av kanalen og fjernet miljøskadelige stoffer, som olje og tungmetaller. Med støtte av EØS-midler har Miljødirektoratet, Norsk institutt for vannforskning (NIVA) og Norges geologiske undersøkelse (NGU) bidratt til å utvikle en rekke veiledere og verktøy for hvordan forurensede sedimenter bør håndteres.

Plan for videre arbeid 2026

Matsikkerhet

Hovedprioriteringen for 2026 er å fremme og integrere matsikkerhet som en del av arbeidet innen klima, klimatilpasning, hav og blå økonomi, sikkerhetspolitikk og humanitær innsats.

Hav

Regjeringen vil fortsatt prioritere støtte til utviklingen av en bærekraftig havøkonomi i utviklingsland og styrke arbeidet og støtten til det internasjonale Havpanelet. Regjeringen vil fortsette støtten til kunnskapsprogrammene Hav for utvikling (Hfu) og Fisk for utvikling (Ffu).

Innsats for reduserte klimautslipp fra havsektorer, herunder utvikling av grønn skipsfart i utviklingsland, vil videreføres. Arbeidet mot internasjonal fiskerikriminalitet, bl.a. gjennom Blue Justice initiativet som forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet, videreføres. Regjeringen vil fortsette å fremme og støtte FN havforskningstår. Tiåret skal fremme ny, vitenskapelig kunnskap som kan brukes til å styrke forvaltningen av hav- og kystområder i hele verden.

Marin forsøpling

Bistandsprogrammet mot marin forsøpling og plastforurensing varer til 2028. Programmet arbeider for å redusere plastforurensning og marin forsøpling i utviklingsland for å beskytte helse og miljø. Støtte til bedre avfallshåndtering og opprydding av plastavfall i samarbeidsland er sentralt i programmet. Det vil jobbes målrettet for sterkere involvering av privat sektor. Bistandsprogrammet vil bli en sentral del av Norges oppfølging av en fremtidig global avtale mot plastforurensning.

Klimatilpasning

Arbeidet skal bidra til å redusere klimasårbarhet i utviklingsland, ved at landenes evne til å tilpasse seg klimaendringene og forebygge og håndtere klimarelatert risiko blir styrket. Norge vil delta

aktivt i arbeidet med klimatilpasning under sekretariatet for FNs klimakonvensjon (UNFCCC), herunder utvikling av indikatorer og resultatoppfølging for klimatilpasning. Norges strategi for klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og sultbekjempelse gir retning til arbeidet.

Fornybar energi

Tilgang til moderne energi og reduserte utslipp av klimagasser er sentrale forutsetninger for å nå bærekraftsmålene for fattigdomsbekjempelse og målene i Parisavtalen. Manglende tilgang og for lav andel fornybar energi i den globale energimiksen krever satsing.

Regjeringen vil, i tråd med Hurdalsplattformen, prioritere økt tilgang til fornybar energi i norsk utviklingspolitikk, og videreføre kunnskapsprogrammet «Energi for utvikling». Regjeringen vil arbeide for å involvere privat sektor sterkere i innsatsen og har etablert en statlig garantiordning for å utløse flere investeringer i fornybar energi i utviklingsland. Ordningen har en garantiramme på 5 mrd. kroner, og det forventes at garantier til både multilaterale banker og private aktører vil utstedes i 2026.

Klimainvesteringsfondets investeringer gjøres i fornybar energi, samt utvalgte tilknyttede teknologier som lagring og kraftoverføring. For å oppfylle fondets mandat utnytter Norfund viktige synergier med sitt ordinære utviklingsmandat, herunder den investerings- og markedskompetansen som Norfund over tid har opparbeidet innen

fornybar energi. Med mandatet for Klimainvesteringsfondet øker Norfund sine investeringer i fornybar energi i kull-intensive utviklingsland.

Miljø

Regjeringen vil videreføre innsatsen for integrerte løsninger på klima- og miljøkrisen, gjennom bl.a. deltakelse i den niende runden av påfyllingsforhandlingene til Den globale miljøfasiliteten, og videreført støtte til FNs miljøprogram. Regjeringen vil være en pådriver for høyt ambisjonsnivå i multilaterale miljøprosesser, og vektlegge miljøhensyn sterkere i våre relasjoner med andre land.

EØS-finansieringsordningene

En avtale om ny periode med EØS-midler for 2021–2028 ble signert høsten 2024, hvor budsjettet er 3,268 mrd. euro til de samme mottakerlandene som i forrige periode. Støtten til grønn omstilling er økt og utgjør et av tre hovedfokusområder. Innsats vil inkludere støtte til ren energi og energisikkerhet, forurensning, sirkulær økonomi, klimatilpasning, utslippsreduksjon, CO₂-fangst og -lagring og biodiversitet og økosystem, samt hjelp til landene for å oppfylle sine nasjonale og internasjonale forpliktelser. Grønn omstilling er tverrgående og vil i tillegg være utgangspunkt og målsetting for all støtte til innovasjon og næringsutvikling, samt inngå i andre programområder. De første prosjektene er ventet igangsatt første halvdel 2026.

11 Likestilling og ikke-diskriminering i utenriktjenesten

Overordnede mål

Utenriktjenesten har som strategisk mål å være en arbeidsplass som rekrutterer, utvikler og beholder dyktige medarbeidere uavhengig av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse grunnlagene. Det er også forbudt å diskriminere på grunn av politisk syn, medlemskap i arbeidstakerorganisasjon eller alder, samt arbeidstaker som arbeider deltid eller er midlertidig.

Utenriktjenestens personalpolitikk skal i samsvar med lovpålagte krav, bidra til at alle medarbeidere har like reelle muligheter til faglig, personlig og karrieremessig utvikling og til å bruke sin kompetanse. Likestilling og mangfold skal være integrert i hele departementets virksomhet og gjøres relevant i alle organisasjonsledd og på alle nivåer.

Kjønnsfordeling i Utenriksdepartementet

Tabell 11.1 Overordnet kjønnsfordeling i 2024 (i pst.)

	Andel kvinner	Andel menn
Samlet UD	54,5	45,5
Utsendte ved utenriksstasjonene	51,1	48,9
I UD/Oslo	56,9	43,1

Mål

Det er departementets mål å ha en god kjønnsfordeling på alle nivåer og stillingskategorier.

Tilstandsrapport

Den overordnede kjønnsfordelingen viser en overvekt av kvinner i tjenesten samlet og i departementet.

Tabell 11.2 Kjønnsfordeling i departementet fordelt på andel kvinner i stillingskategori (i pst.)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utenriksråd, ass. utenriksråd, ekspedisjonssjef	45	50	50	36	36	33	42	42	33	40
Stasjonssjefer	38	39	39	39	41	43	41	45	48	45
Avdelingsdirektører	47	45	48	46	44	55	59	58	56	60
Underdirektører	57	61	60	63	69	69	65	64	67	63

Prosentvis andel kvinnelige ledere i utenriktjenesten totalt er 54 pst. i 2024.

Tilstandsrapport

Totalt sett viser kjønnsfordelingen en positiv utvikling med en overvekt av kvinner i stillingska-

tegori underdirektør og avdelingsdirektør. Andel menn er noe høyere på de høyeste ledernivåene, og det kan forklares med at det er få stillinger i toppledergruppen, men jevnlig stillingsskifter som en følge av rotasjonssystemet i utenriktjenesten.

Tiltak

Antallet kvinner som søker stasjonssjefstillinger (ambassadører, generalkonsuler mv.) har hatt en positiv utvikling de siste årene og ved utgangen av 2024 var 45 pst. av stasjonssjefene ved Norges utenriksstasjoner kvinner. Utenriksdepartementet vil fortsatt benytte tiltak for å opprettholde en god kjønnsbalanse i lederstillingene, herunder motivere flere kvinner til å søke stasjonssjefsstillinger.

Lønn**Mål**

Utenriksdepartementet har konkrete mål om kjønnsbalanse og likelønn, blant annet i lønnspolitikken i utenriktjenesten (2023–2025) og personalpolitisk dokument. Likestilling og mangfold skal være integrert i hele utenriktjenesten og gjøres relevant i alle organisasjonsledd og på alle nivåer. Dette skal gjelde alle medarbeidere og skal bl.a. omfatte lønnsutvikling. Det skal ikke utvikle seg ubegrunnede lønnsforskjeller. Formuleringene er i tråd med bestemmelsene i likestillings- og diskrimineringsloven.

Tabell 11.3 Kjønnsfordeling lønn og stilling

Stillingstittel	År	Antall	Andel kvinner (i pst.)	Andel menn (i pst.)	Lønn kvinner	Lønn menn	Kvinnerns andel av menns lønn (i pst.)
Ambassadør	2024	81	44	56	1 210 409	1 247 950	97
Ambassadør	2023	87	46	54	1 149 720	1 190 928	97
Generalkonsul	2024	6	67	33	1 162 000	1 036 047	112
Generalkonsul	2023	7	71	29	1 054 520	1 066 000	99
Avdelingsdirektør	2024	54	63	37	1 082 824	1 110 363	98
Avdelingsdirektør	2023	67	54	46	1 009 357	1 022 054	99
Underdirektør	2024	60	62	38	932 457	927 162	101
Underdirektør	2023	66	65	35	853 302	861 200	99
Fagdirektør	2024	52	60	40	1 008 245	1 034 993	97
Fagdirektør	2023	52	62	38	952 909	946 787	101

Tilstandsrapport

Arbeidsgiver utarbeider kjønnsdelt lønnsstatistikk fordelt på stillingskategorier før og etter lokale lønnsforhandlinger.

Totalt sett har menn noe høyere lønn enn kvinner, men det er små forskjeller innen de forskjellige stillingskodene. Generelt kan lønnsforskjellen forklares med at menn fortsatt har noe lenger tjenestetid enn kvinner, spesielt på høyeste ledernivå. Dette forholdet er i endring, ettersom antallet kvinner med ledererfaring øker. Det arbeides aktivt for å jevne ut de resterende forskjellene.

Hovedsakelig skjer lønnsdannelsen i de lokale lønnsforhandlingene, der de fleste får sin lønnsutvikling.

Permisjoner/Fravær**Tilstandsrapport**

Mange menn i utenriktjenesten tar ut fedrekvoten under hjemmetjeneste, og som oftest kortere permisjon enn kvinner. Under utestasjonering er uttaket litt lavere, særlig i tilfeller der mor mangler rettigheter til permisjon eller ikke oppfyller aktivitetskravet. Samlet sett er andelen fedre som tar ut foreldrepermisjon likevel økende. Kvinner har et høyere sykefravær enn menn, men det totale sykefraværet er lavt og departementet ser ikke behov for konkrete tiltak som retter seg spesielt mot kvinner. Sykefraværet på individnivå følges opp i tråd med aktuelt regelverk (IA-avtalen, blant annet) og lovpålagte krav om tett oppfølging. Bedre opplæring av ledere og digitale løsninger gjør oppfølgingsarbeidet og kontakten med den sykemeldte raskere og enklere.

Tabell 11.4 Kjønnsfordeling sykefravær. Sykefraværspersent 2022–2024 (i pst.)

	2022	2023	2024
Menn	2,9	1,5	1,4
Kvinner	4,0	1,8	2,0
Totalt	3,5	1,6	1,7

Ansettelsesforhold

Mål

Utenriksdepartementet har som mål at bruken av midlertidige stillinger skal begrenses til det som følger av utenriktjenestens særtrekk.

Tilstandsrapport

Som en følge av blant annet rotasjonsordningen og gruppeopptakene er 16,7 pst. av stillingene i utenriktjenesten midlertidige. Dette gjelder i hovedsak personer som tilsettes fra andre offentlige etater/departementer i spesialiststillinger på en utenriksstasjon og som har permisjon fra egen etat mens de arbeider i en stilling med normert tjenestetid ute. Hovedtyngden av tilsatte i disse stillingene har altså fast arbeid i andre statlige virksomheter, og spesialutsendingene ved utenriksstasjonene utgjør eksempelvis en stor andel av denne gruppen. Ved gruppeopptakene av aspiranter og admiranter til utenriktjenesten går de tilsatte gjennom en opplæringsperiode og blir fast ansatte ved utløpet av opplæringen. Kvinner utgjør 51,4 pst. av de som er midlertidig ansatt i utenriktjenesten.

1,5 pst. av stillingene i utenriktjenesten er deltidsstillinger. Av disse deltidsansatte er de fleste kvinner. Bakgrunnen for deltidsarbeidet er bl.a. kombinasjon av AFP med arbeid, helsemessige utfordringer eller studenter som arbeider deltid. Gitt det lave antallet deltidsstillinger anses det ikke nødvendig å iverksette tiltak på dette området.

Utenriksdepartementet legger stor vekt på å begrense bruken av reelle midlertidige stillinger.

Mangfold

Utenriksdepartementet har som personalpolitisk mål å sikre at utenriktjenesten gjenspeiler mangfoldet i befolkningen. Departementet ønsker medarbeidere med ulike kompetanser, livserfaringer og perspektiver for å bidra til en best mulig oppgaveløsning. Et viktig element i dette arbeidet er at Utenriksdepartementets eksterne utlysningstekster er utformet slik at de er inkluderende og at departementet aktivt anmoder søkere om å informere om at de er i målgruppen. Dette gjelder også for Utenriksdepartementets tre underliggende etater, Norad, Norec og DEKSA. Dersom det er kvalifiserte søkere med funksjonsnedsettelse, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn, skal minst én søker i hver av disse gruppene innkalles til intervju. Departementet ønsker å tilrettelegge for medarbeidere som har behov for det. En utfordring er at medarbeidere, som rekrutteres til utenriktjenesten, vil veksle mellom tjeneste i Oslo og utlandet. De fleste stillingene ved utenriksstasjonene krever god fysisk og psykisk helse, noe som er spesielt viktig i en krise- og beredskapssammenheng. Det betyr at forholdene ved ulike utenriksstasjoner, der tilrettelegging ikke er fullt ut gjennomført, vil kunne variere for medarbeidere med nedsatt funksjonsevne.

Alle ansatte i utenriktjenesten må sikkerhetsklareres. Dette vanskeliggjør mangfoldsarbeidet i utenriktjenesten ettersom erfaring viser at det er mer utfordrende for kandidater med hull i CV-en og personer med flerkulturell bakgrunn å bli sikkerhetsklarert. I 2024 ble det ansatt totalt 141 nye personer i Utenriksdepartementet, Norad, Norec og DEKSA. Av disse var det 17 personer med innvandrerbakgrunn, og en med funksjonsnedsettelse eller hull i CV-en.

Norad – likestillingsredegjørelse

Tabell 11.5 Kjønnnsfordeling stilling

		Ansatte	Pst. menn/kvinner	
pr. 31.12.2024			Menn	Kvinner
Totalt i Norad (inkl. direktør) ¹	2024	313	35	65
Totalt i Norad (inkl. direktør) ¹	2023	280	41	59
Totalt i Norad (inkl. direktør) ¹	2022	278	37	63
Avdelingsledelse	2024	9	33	67
Avdelingsledelse	2023	9	33	67
Avdelingsledelse	2022	7	43	57
Fagdirektør	2024	19	53	47
Fagdirektør	2023	17	59	41
Fagdirektør	2022	15	47	53
Seksjonssjef ²	2024	22	32	68
Underdirektør ²	2024	8	37	63
Mellomledelse	2023	30	33	67
Mellomledelse	2022	26	27	73
Seniorrådgiver	2024	225	34	66
Seniorrådgiver	2023	189	40	60
Seniorrådgiver	2022	196	38	62
Rådgiver	2024	29	31	69
Rådgiver	2023	27	37	63
Rådgiver	2022	30	30	70
Konsulent, første- og seniorkonsulent	2024	1	0	100
Konsulent, første- og seniorkonsulent	2023	7	71	29
Konsulent, første- og seniorkonsulent	2022	0	0	0

¹ Inkludert stillinger finansiert av Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet, både hel- og deltid

² Seksjonssjef og underdirektør erstatter kategorien mellomledelse for 2024

Tabell 11.6 Prosentvis fordeling mellom kvinner og menn

År	Deltid		Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær ¹		Samlet sykefravær (lege og egenmeldt)
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Prosent av totalt ansatte
2024	50	50	27	73	23	77	3,49	4,87	5,3
2023	75	25	59	41	33	67	2,0	3,8	4,3

¹ Prosent legemeldt fravær av totalt sykefravær

Norec – likestillingsredegjørelse

Tabell 11.7 Kjønnnsfordeling stilling

pr. 31.12.2024	År	Ansatte	Pst. menn/kvinner	
		Antall	Menn	Kvinner
Totalt i Norec (inkl. direktør)	2024	60	33	67
Totalt i Norec (inkl. direktør)	2023	51	29	71
Direktør	2024	1	100	0
Direktør	2023	1	100	0
Avdelingsdirektør	2024	3	33	67
Avdelingsdirektør	2023	3	33	67
Mellomledelse (seksjonsledere)	2024	4	50	50
Mellomledelse (seksjonsledere)	2023	5	20	80
Seniorrådgiver	2024	16	12,5	87,5
Seniorrådgiver	2023	14	21	79
Rådgiver	2024	31	39	61
Rådgiver	2023	26	35	65
Seniorkonsulent	2024	2	0	100
Seniorkonsulent	2023	2	0	100
Aspirant	2024	2	50	50
Aspirant	2023	2	0	100

Tabell 11.8 Prosentvis fordeling mellom menn og kvinner (i pst.)

År	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Sykefravær		Samlet sykefravær (lege og egenmeldt)
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Pst. av totalt ansatte
2024	0	100	40	60	50	50	2,6	3,8	3,5
2023	0	100	0	100	21,3	78,6	0,3	4,7	5,1

12 Redegjørelse for likestilling som offentlig myndighet

I Utenriksdepartementet skal arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering integreres i hele departementets virksomhet og gjøres relevant i alle organisasjonsledd og på alle nivåer. Fremme av likestilling og ikke-diskriminering er en sentral del av departementets virksomhet. Dette arbeidet foregår ved bruk av ulike virkemidler og på ulike arenaer. Det framgår av utenriktjenestens virksomhetsstrategi for perioden 2022–2025, Strategi 25, at tjenesten skal ha fokus på likestilling og mangfold.

Dette konkretiseres ytterligere i *En rettferdig verden er en likestilt verden. Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023–2030)*. Kjønnslikestilling skal integreres på tvers i hele utenriktjenestens virksomhet. Innsatsen skal bidra til samfunnsendring gjennom å styrke normativt rammeverk, lover, strukturer og institusjoner, gjennom å påvirke maktrelasjoner og styrke kvinners påvirkningskraft og beslutningsmakt.

Handlingsplanen har fem prioriterte mål:

- Alle har rett og mulighet til å bestemme over egen kropp.
- Alle skal kunne leve sine liv uten vold og skadelige skikker.

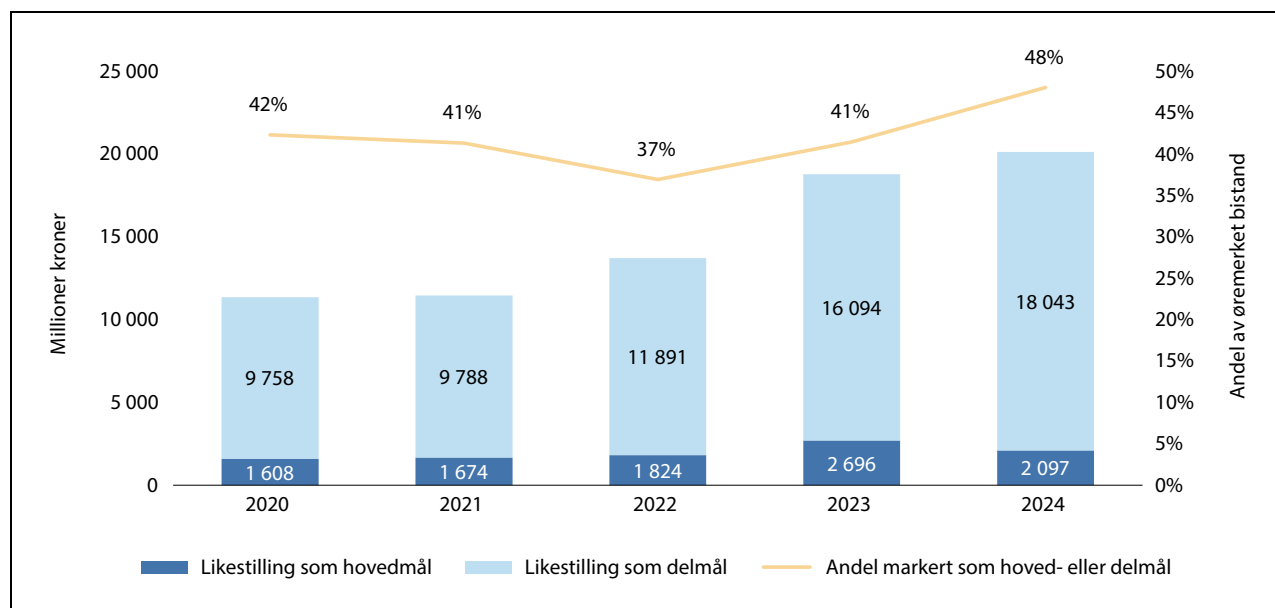
- Alle har like økonomiske rettigheter og muligheter til å delta i arbeidslivet.
- Alle har like politiske rettigheter og muligheter til å delta i det offentlige liv.
- Alle har rett og mulighet til å delta i arbeidet for klima, energi og matsikkerhet.

Å styrke kvinners rett til å bestemme over egen kropp er et av regjeringens seks satsingsområder i utviklingspolitikken. Likestilling er et tverrgående hensyn og skal integreres i øvrig bistand.

Likestilling i bistanden

Norsk bistand skal være rettighetsbasert og fremme likestilling. En rettighetsbasert tilnærming til utvikling innebærer at rammeverket for den prosessen som skal føre til menneskelig utvikling skal baseres på internasjonale menneskerettigheter.

Det er et mål at minst 50 pst. av norsk øremerket bistand skal ha kjønnslikestilling som hoved- eller delmål. Bistandsstatistikken for 2024 viser at volumet økte og at prosentandelen gikk opp fra 41 pst. i 2023 til 48 pst. i 2024.

Figur 12.1 Øremerket bistand markert med likestillingsmarkøren

¹ Øremerket bistand markert med likestillingsmarkøren som hoved- eller delmål. Kjernestøtte til multilaterale organisasjoner og administrasjon av bistandsforvaltningen er ikke inkludert, ettersom denne støtten ikke kan markeres med policymarkører.

² Inkluderer øremerket bistand over hele bistandsrammen, inkl. midler over klima- og skogsatsingen.

Kilde: Norad

For nærmere omtale av innsatsen for kvinners rettigheter og likestilling se omtale under kap. 164 *Likestilling*.

Utenriksstasjonene, som har ansvar for meste parten av den bilaterale delen av norsk bistand, arbeider strategisk med partnere om kvinners rettigheter og likestilling på landnivå. Likestillings-spørsmål er en integrert del av dialogen med partnere om nye initiativer og i oppfølgingen av løpende samarbeid. Interne strategier har kvinners rettigheter og likestilling som klar prioritering. Norge har forpliktet seg til å arbeide for å fremme Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet med tilhørende ni tilleggss-resolusjoner. Den nasjonale handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet setter mål både for nasjonal og internasjonal innsats. For utenrikstjenesten integreres målsettinger i normativt arbeid, i multilateralt og regionalt samarbeid, og i tiltak som fremmer kvinners meningsfylte deltagelse for stater som er i, eller er sårbare for, krig og konflikt. 18 land og syv multilaterale og regionale organisasjoner følges særlig opp. Det settes av midler for multilateralt og regionalt samarbeid og for lokale, kvinneledede organisasjoner og nettverk, særlig med vekt på humanitær respons, fredsoperasjoner og fredsbygging, og til støtte for kvinnelige menneskerettighetsforsvarere.

Bekjempelse av vold mot kvinner, inkludert konfliktrelatert seksualisert vold, er et satsings-

område i flere land. Innsatsen for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter løftes som en særlig prioritering i likestillingsarbeidet. Norge har videre tatt en rolle i å øke bevisstheten om menns rolle for likestilling. Utenriksstasjonene er aktive i å profilere og løfte lokale likestillings-tiltak og -samarbeid, ofte i nordisk krets.

Innsats for å fremme likestilling og bekjempe diskriminering er høyt prioritert i den målrettede satsingen på menneskerettigheter, slik det framkommer i omtalen av kap. 152 *Menneskerettigheter*. Dette inkluderer særskilte tiltak og satsinger for å bekjempe diskriminering ut fra kjønn, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Likeledes er det et målrettet arbeid for å styrke rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen la i 2022 frem en egen strategi for dette, *Likestilling for alle – Styrket innsats for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i utviklingspolitikken (2022–2025)*. Arbeidet for tros- og livssynsfrihet inkluderer et særlig fokus på beskyttelse av religiøse minoriteter. Norge spiller også en aktiv rolle internasjonalt for urfolks rettigheter.

Innsats for å fremme kvinners rettigheter og likestilling er en integrert del av de tematiske menneskerettighetssatsingene. Innen arbeidet med ytringsfrihet er f.eks. opplæring av kvinnelige journalister, både med sikte på profesjonalisering og rettet mot deres sikkerhet, høyt prioritert.

Innenfor satsingen på menneskerettighetsforsvarere er det sterkt fokus på støtte til og beskyttelse av kvinnelige menneskerettighetsforsvarere, som ofte er av de mest utsatte for vold og annen forfølgelse.

Mange av utenriksstasjonene samarbeider med en rekke lokale menneskerettighetsorganisasjoner som jobber mot diskriminering basert på seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk. Utenriksstasjonene har et langsiktig og strategisk perspektiv på innsatsen for å skape større aksept for universelle menneskerettigheter.

Arbeidet for fred og konfliktløsning

I arbeidet for fred og konfliktløsning er likestilling, inkludering og ikke-diskriminering sentrale mål. Norge arbeider i tråd med den nasjonale handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet for å ivareta kjønnsperspektivet i alle stadier av fred- og konfliktløsningsprosesser hvor Norge er involvert. Konfliktanalyser blir systematisk utarbeidet for å kartlegge hvordan væpnet konflikt påvirker ulike grupper og hvilke hindringer som foreligger. Norge har også høyt fokus på kjønnsbalanse i egne tilretteleggerteam, både fordi erfaringen er at det har direkte merverdi i arbeidet og fordi Norge ønsker å lede ved eksempel i arbeidet med å fremme kjønnsbalanse.

Norge fremmer kvinners deltagelse i alt freds- og sikkerhetsarbeid, gjennom aktiv deltagelse i det nordiske kvinnekjernetnettverket og den globale alliansen for regionale kvinnekjernetnettverk, støtte til utarbeidelse av og gjennomføring av nasjonale handlingsplaner for kvinner, fred og sikkerhet, erfaringsutveksling med andre land og gjennom å være medleder for Women, Peace and Security – Humanitarian Action Compact. Norges nasjonale gjennomføring av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 er styrket gjennom den femte handlingsplanen som ble lansert i 2023 og varer til 2030.

Humanitært arbeid

Kvinnens rettigheter og likestilling gjenspeiles også i den humanitære innsatsen. I tråd med den humanitære strategien legger Utenriksdepartementet særlig vekt på beskyttelse av sårbare grupper, inkludert religiøse og seksuelle minoriteter, barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Som beskrevet i omtalen av kap. 150 *Humanitær bistand* post 70 *Nødhjelp og humanitær bistand* har beskyttelse mot seksualisert og kjønnsbasert vold høy prioritet i den norske humanitære innsatsen.

I arbeidet mot seksualisert og kjønnsbasert vold jobber Norge for å fremme forebygging og respons, inkludert tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester for overlevende, samt sikre bedre etterlevelse av relevante folkerettslige forpliktelser. Alle partnerorganisasjoner må rapportere om integreringen av kjønnsperspektivet i sitt arbeid og oppgi kjønnsdelt data i rapporteringen til Utenriksdepartementet, der det er mulig.

Utenriksdepartementet legger også stor vekt på forebygging og oppfølging av seksuell utnyttelse og overgrep i dialogen med humanitære partnerorganisasjoner.

Likestilling og ikke-diskriminering i sikkerhetspolitikken

Norges femte nasjonale handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet (2023–2030) følges opp av seks departementer. Handlingsplanen tydeliggjør at norsk innsats for kvinner, fred og sikkerhet skal styrkes, både nasjonalt og internasjonalt, og kobler i større grad enn tidligere hva Norge gjør nasjonalt med hva som gjøres internasjonalt. Handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet er også relevant for departementets arbeid med internasjonale fredsoperasjoner og dertil hørende prosesser i FN og NATO. Utenriksdepartementet har en egen spesialrepresentant for kvinner, fred og sikkerhet som arbeider for å styrke kvinners rolle i all innsats for fred og sikkerhet.

Norge er en aktiv pådriver i FNs og NATOs arbeid for kvinner, fred og sikkerhet. Regjeringen støtter FN-sekretariatets innsats for å sikre at kvinner og menns ulike behov vektlegges i planlegging og gjennomføring av operasjoner, og at personellet forholder seg aktivt både til kvinner og menn i vertslandet i all innsats for å legge til rette for langsiktig stabilitet og utvikling. Støtten omfatter også kapasitetsbygging for håndtering av konfliktrelatert seksualisert vold i sikkerhetssektoren gjennom finansiering/sekondering av likestillingsrådgivere og utsendelse av politipersonell til FNs fredsoperasjoner.

Innenfor global sikkerhet og nedrustning støttes tiltak rettet mot kvinner. Kvinner kan være viktige endringsagenter mot radikalisering, voldelig ekstremisme og organisert kriminalitet. Det er viktig at kvinner kjenner sine rettigheter i møte med ekstremisme.

Kjønnsperspektivet står sentralt i Norges arbeid med nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet. I perioden da Norge satt i FNs sikkerhetsråd ble mandatet for komiteen som arbeider for implementering av sikkerhetsrådsre-

solusjon 1540 utvidet til å omfatte kvinners fulle og meningsfulle deltakelse i alle aktiviteter. Kjønnsperspektivet kan øke forståelsen for at kvinner og jenter kan påvirkes på ulikt vis ved bruk av kjernefysiske, biologiske og kjemiske våpen. Norge støtter også prosjekter som søker å øke kvinneandelen i multilaterale nedrustningsorganer. Kjønnsbalansen er også ivaretatt i Norges delegasjoner til møter og konferanser innen nedrustning og ikke-spredning.

Fremme av likestilling og ikke-diskriminering gjennom tilskuddsforvaltningen

Universelle menneskerettigheter som likeverd for alle uansett alder, etnisitet, funksjonsnedsettelse eller seksuell legning, og kvinners rettigheter og likestilling, er tverrgående hensyn i utviklingspolitikken. I tilskuddsforvaltningen skal det alltid vurderes om et prosjekt som støttes kan påvirke disse rettighetene negativt.

Hvis det er risiko for at et prosjekt kan ha negativ innvirkning på menneskerettighetene eller likestilling, må konkrete risikoreduserende tiltak settes inn. I tilfeller hvor det er fare for alvorlige brudd på hensynet til kvinners rettigheter, likestilling eller menneskerettigheter, kan det være nødvendig å avslutte prosjektet eller samarbeidet med en partner. Det ble i 2024 publisert en evaluering av de fire tverrgående temaene i utviklingssamarbeidet, menneskerettigheter, kvinners rettigheter og likestilling, anti-korrupsjon og klima og miljø. Evalueringen viste at det var nødvendig å styrke bistandsforvaltningens forståelse av hvorfor de fire tverrgående temaene er viktige for å styrke gjennomføringen av rettigheter og for å oppnå bærekraftig utvikling. Arbeidet med oppfølging av anbefalingene er satt i gang.

Organisasjonene som mottar tilskuddsmidler fra Utenriksdepartementet skal varsle departementet ved mistanke om seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering i utviklingssamarbeidet, enten direkte eller via ekstern varslingskanal, hvor det også kan varsles anonymt.

Norsk bistand skal fremme en menneskerettighetsbasert utvikling. Det innebærer å jobbe for at rettighetshavere skal kunne kreve sine rettigheter og at plikthavere skal oppfylle disse. Norsk bistand skal også gjennomgående bidra til å fremme deltakelse, ikke-diskriminering og ansvarliggjøring. Mekanismer for ansvarliggjøring er viktig for å forebygge og adressere maktmisbruk og rettighetsbrudd.

EØS-finansieringsordningene

Likestilling og ikke-diskriminering inngår også som tverrgående hensyn i samarbeidet om EØS-finansieringsordningene. Det er et førende prinsipp at alle programmene skal være basert på prinsippene for godt styresett, bærekraftig utvikling, likestilling og ikke-diskriminering. For finansieringsperioden 2014–2021 (jf. kap. 117 *EØS-finansieringsordningene*) er det to programområder som direkte fremmer likestilling:

- harmonisering av arbeidsliv og familie og
- bekjempelse av vold i nære relasjoner og kjønnsbasert vold.

Det er tildelt 32,3 mill. euro til likestillingsformål innen disse programmene. Til grunn for voldsprogrammet ligger Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, Istanbulkonvensjonen. Det er etablert et nettverk, *Synergi-nettverket*, for involverte aktører i mottaker- og giverlandene. Egne komponenter for likestilling og ikke-diskriminering inngår også i flere andre programmer som mottar støtte av midlene, herunder rettsstat, justis, næringsutvikling og innovasjon, forskning, helse, menneskerettigheter, lokal utvikling, godt styresett, samt inkludering og myndiggjøring av romer. I tillegg inngår likestilling og ikke-diskriminering som et særlig fokus i fondene for sivilt samfunn, ungdomsledighet og regionalt samarbeid. LHBT+-organisasjoner er en målgruppe for sivilsamfunnsfondet. Siste bevilgningsår for denne ordningen er 2025, og så langt er det tildelt nærmere 49,2 mill. euro til kvinne- og likestillingsformål innenfor disse programmene.

Kjønnslikestilling skal inkluderes på tvers og utgjøre en del av alle relevante programmer også i de nye finansieringsordningene for perioden 2021–2028, i tillegg til at målrettede tiltak for kjønnslikestilling vil være inkludert for disse programmene.

Likestilling og ikke-diskriminering i multilaterale fora

Norge er også en forkjemper for likestilling og ikke-diskriminering i multilaterale fora. Motstanden mot kvinners rettigheter og likestilling er økende og kommer til uttrykk i stadig flere multilaterale organisasjoner, også der likestilling ikke er et hovedtema. Norge fortsetter å være en tydelig forsvarer av disse rettighetene og arbeider for at framforhandlede konvensjoner, erklæringer,

resolusjoner og andre relevante FN-dokumenter fremmer likestilling og menneskerettigheter.

Norge forsvaret disse prinsippene bl.a. i forhandlinger i Kvinnekommisjonen, Befolkningskommisjonen og øvrige FN-fora, inkludert FNs menneskerettighetsråd. De norske FN-resolusjonene om menneskerettighetsforsvarere bidrar til å fremme og styrke internasjonale normer for beskyttelse av organisasjoner og personer som arbeider for å fremme menneskerettighetene til marginaliserte grupper. Dette er av relevans for alle angitte diskrimineringsgrunnlag, og kvinnelige menneskerettighetsforsvarere trekkes spesielt fram i flere av resolusjonene. Norge deltar også i en rekke koalisjoner og internasjonale initiativ for å fremme kvinners rettigheter, inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), rettigheter for LHBT+-personer og rettighetene til tros- og livssynsminoriteter.

Kjernestøtten til FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women) og FNs befolkningsfond (UNFPA) under kap. 164 *Likestilling* er særlig relevant for å fremme kvinners rettigheter, motvirke diskriminering basert på kjønn, og fremme respekt for SRHR. Norge arbeider aktivt for å fremme en tydelig rettighets-tilnærming i disse organisasjonenes arbeid, og for integrering av kjønnsperspektiv i alle FN-organisasjonene, gjennom styredeltakelse. Norge fremmer kvinners rettigheter og likestilling i FNs arbeid på landnivå, bl.a. gjennom oppfølging av FNs rammeresolusjon for utvikling som pålegger FNs landteam en rekke likestillingsforpliktelser, samt krav innen menneskerettigheter og ikke-diskriminering.

Likestilling står høyt på agendaen i de multilaterale utviklingsbankene. De har et sterkt mandat på likestilling, men samtidig opplever de press fra enkelte av bankenes eiere på utvanning av språk knyttet til likestilling. I styrearbeidet i Verdensbanken har Norge og den nordisk-baltiske kretsen fremmet likestilling som en prioritering, tilsvarende også i den nordiske kretsen i Afrikabanken. Norge er en sterk støttespiller i gjennomføringen av Verdensbankens oppdaterte strategi for likestilling for perioden 2024–2030. Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) har en sentral rolle i å støtte tiltak for å fremme likestilling i lavinntektsland, både som selvstendig innsats og som tverrgående tema i Verdensbankens operasjoner. Likestilling, med fokus på å styrke kvinners økonomiske deltakelse, tiltak mot kjønnsbasert vold og SRHR, er prioriteringer for Norge i den 21. giverlandspåfyllingen av IDA. I Afrikabanken har den nordiske kretsen

bidratt til å løfte kvinner og likestilling som en tverrgående prioritet i Afrikabankens nye 10-årsstrategi, og har sikret tydelig policyfokus på kvinner og likestilling i bankens fond for de 37 fattigste landene, Afrikafondet.

I Nordisk ministerråds handlingsplan for «Visjon 2030» har Ministerrådet i perioden 2021–2024 bl.a. fokusert på tillit og samhold i Norden, der likestilling, inkludering og ikke-diskriminering vektlegges. Fra 2020 er likestilling ett av tre tverrgående hensyn som skal være integrert i all virksomhet i regi av rådet. Dette videreføres også i kommende periode fram mot 2030. Det nordiske samarbeidet om likestilling og like rettigheter er formalisert gjennom et eget ministerråd for likestilling og LHBT+, som arbeider etter et eget samarbeidsprogram (2025–2030) og et tilhørende arbeidsprogram fra 2025. De nordiske utenriksministrene vedtok i 2020 å fortsette den nordiske innsatsen for kvinner, fred og sikkerhet, med sikte på full deltakelse av kvinner i konfliktforebygging og fredsarbeid. Østersjørådet har også en egen handlingsplan, «Baltic 2030 Action Plan», der likestilling inngår som ett av syv fokusområder.

Likestilling i internasjonale organisasjoner

Norge påser at likestilling og ikke-diskriminering når det gjelder rekruttering og personal ivaretas i FN, og i de multilaterale utviklingsbankene. Dette gjøres kontinuerlig gjennom styrearbeid, årlige møter, resolusjonsforhandlinger og annen kontakt med de forskjellige organisasjonene. Dette gjelder også rekruttering av ledere inkludert på høyeste nivå, hvor Norge støtter kvalifikasjonsbasert rekruttering av alle kjønn og fra alle regioner.

Norge stiller også krav til at internasjonale organisasjoner må ha solide regelverk, varslings-systemer og oppfølging når det gjelder seksuell trakassering og misbruk.

Konsulær bistand

Utenriktjenesten har et grunnleggende prinsipp om likebehandling i den konsulære bistanden som ytes norske borgere i utlandet. Alle konsulære saker er forskjellige, og det er ikke mulig eller riktig å håndtere alle saker på samme måte. Samtidig skal forskjellsbehandling på grunn av eksempelvis etnisk bakgrunn, kjønn, religiøs tilhørighet eller seksuell legning ikke finne sted. Likebehandlingsprinsippet er nedfelt i instruksverk for konsulær saksbehandling i utenriktjenesten.

Det er spesialutsendinger for integreringssaker ved utenriksstasjonene i Ankara, Amman, Islamabad og Nairobi. De gir konsulær bistand til personer utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, ufrivillige utenlandsopphold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. De bidrar også med kompetanseheving i utenriktjenesten og i tjenesteapparatet i Norge, for å forhindre at personer blir sendt til utlandet mot sin vilje. Ordningen med spesialutsendingene for integreringssaker er omtalt i den nye handlingsplanen mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold, *Sjef i eget liv (2025–2028)*. Handlingsplanene på dette feltet har vært sentrale virkemidler i arbeidet med å sikre god forebygging og gi bedre hjelp til utsatte personer.

I utenriktjenestens reiseinformasjon i appen Reiseklar og på regjeringen.no er det informasjon om sikkerhet til norske LHBT+-personer på reise i utlandet. Utenriksdepartementet jobber for at reiseinformasjonen skal være så treffsikker og tydelig som mulig.

Utenriktjenesten vektlegger generelt informasjonsarbeidet om konsulær bistand, og vil styrke dette arbeidet ytterligere. Det er behov for å nå enda bedre ut med informasjon til ulike målgrupper, bl.a. til norske borgere som har begrensede norskkunnskaper eller som har lite kontakt med det norske samfunnet. Utenriktjenesten søker alternative muligheter for å spre nyttig og viktig informasjon om reise og opphold i utlandet.

Likestilling og ikke-diskriminering på utlendingsfeltet

Utenriktjenesten har tjenesteutsatt mottak av søknader om visum og oppholdstillatelser. I den gjeldende avtalen med tjenesteyteren (VFS Global) henvises det til sentrale ILO-konvensjoner. Det presiseres at det er nulltoleranse for diskriminering på bakgrunn av kjønn, rase, etnisitet, religion, tro, funksjonsnedsettelse, alder eller seksu-

ell orientering. Lokalene til tjenesteyter skal være tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelser, og tjenesteyteren skal ha utstyr og ressurser tilgjengelig for å kunne bistå personer som ikke er datakyndige, eller av andre grunner ikke selv kan ferdigstille søknadsregistrering på internett. Det kontrolleres regelmessig at alle krav som stilles til tjenesteyter og søknadssentrene er oppfylt. Kontrollene gjøres enten av utenriksstasjonene, av departementet, av innleide konsulenter fra Norge eller av andre Schengen-land som har tilsvarende samarbeid med tjenesteyteren.

Likestilling og ikke-diskriminering i arbeidet med kultur og protokoll

Det arbeides aktivt for å innpasse hensynet til likestilling og ikke-diskriminering i planlegging og gjennomføring av program for statsbesøk og andre offisielle høynivåbesøk til Norge, samt kongelige besøk til utlandet. Prinsipper for fremme av likestilling og ikke-diskriminering brukes som del av så vel målformuleringer og programinnhold som deltakelse på programelementer for besøkene.

Departementet arrangerer en rekke møter for utenlandske ambassadører og diplomater til Norge med statsråder og andre relevante aktører. Departementet legger vekt på å bruke denne plattformen til å formidle norske interesser og verdier, herunder norsk politikk for likestilling og mot diskriminering. Hensyn til kjønnsbalanse vektlegges videre i utformingen av program og sammensetningen av paneldeltakere til slike møter.

Under kap. 115 *Næringsfremme, kultur og informasjon* støttes en rekke kunst- og kulturprosjekter der temaet likestilling og ikke-diskriminering inngår, herunder også urfolks rettigheter og LHBT+. Videre organiserer utenriksstasjonene arrangementer med fokus på dette temaet.

13 Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak under Utenriksdepartementet

Norfund

Daglig leder i Norfund, Jan Tellef Thorleifsson, mottok 3 561 425 kroner i godtgjørelse i 2024, bestående av 3 299 051 kroner i lønn, 239 428 kroner i pensjon og 22 945 kroner i andre godtgjørelser. Godtgjøring av øvrige ansatte i Norfunds ledergruppe kommer frem av note 5 i Norfunds årsregnskap for 2024. Styret fastsetter lønn til daglig leder, og daglig leder fastsetter lønn til avde-

lingsledere som rapporterer til ham. Ved fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte følger Norfund regjeringens retningslinjer av 12. desember 2022. Norfunds daglige leder har en pensjonsalder på 70 år. Daglig leder har avtale om etterlønn tilsvarende seks måneders lønn, jf. arbeidsmiljøloven § 15-16. Daglig leder mottar ikke bonus. Daglig leder har en innskuddsbasert pensjonsordning der det avsettes 7 pst. av lønn fra 0 til 7 G og 20 pst. av lønn fra 7,1 til 12 G.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2025–2026) om statsbudsjettet for år 2026 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Utenriksdepartementet føres det i Prop. 1 S (2025–2026) statsbudsjettet for budsjettåret 2026 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 100–179, 3100

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Programkategori 02.00 Administrasjon av utenrikspolitikken			
100	Utenriksdepartementet		
	01 Driftsutgifter	5 035 834 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 410 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	113 804 000	
	70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader	1 395 000	
	71 Hjelp til norske borgere i utlandet	162 000	
	90 Lån til norske borgere i utlandet	450 000	5 169 055 000
103	Regjeringens representasjon		
	01 Driftsutgifter	61 354 000	61 354 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	01 Driftsutgifter	8 790 000	8 790 000
105	Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner		
	01 Driftsutgifter	66 451 000	66 451 000
	Sum Programkategori 02.00 Administrasjon av utenrikspolitikken		5 305 650 000
Programkategori 02.10 Utenriksformål			
115	Næringsfremme, kultur og informasjon		
	21 Spesielle driftsutgifter – kulturfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	10 988 000	
	22 Spesielle driftsutgifter – næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	15 186 000	
	70 Kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	32 241 000	
	71 Næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	15 936 000	74 351 000
116	Internasjonale organisasjoner		
	70 Pliktige bidrag	1 772 894 000	1 772 894 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
117	EØS-finansieringsordningene		
	79 EØS-finansieringsordningen 2021–2028, <i>kan overføres</i>	819 000 000	
	80 Den norske finansieringsordningen 2021–2028, <i>kan overføres</i>	747 000 000	1 566 000 000
118	Utenrikspolitiske satsinger		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71, 72, 73 og 76</i>	72 776 000	
	71 Globale sikkerhetsspørsmål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	6 450 000	
	72 Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	22 190 000	
	73 Klima, miljøtiltak og hav mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	11 778 000	
	74 Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.	24 444 000	
	76 Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	39 600 000	
	77 Norges forskningsråd – utenriksområdet, <i>kan overføres</i>	60 000 000	237 238 000
	Sum Programkategori 02.10 Utenriksformål		3 650 483 000
	Programkategori 03.00 Forvaltning av utviklingssamarbeidet		
140	Utenriksdepartementet		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	99 506 000	99 506 000
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	01 Driftsutgifter	442 386 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 541 000	472 927 000
144	Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)		
	01 Driftsutgifter	79 009 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	13 468 000	
	70 Utvekslingsordninger, <i>kan overføres</i>	153 477 000	
	71 Rekruttering til internasjonale organisasjoner, <i>kan overføres</i>	75 000 000	320 954 000
	Sum Programkategori 03.00 Forvaltning av utviklingssamarbeidet		893 387 000
	Programkategori 03.10 Utviklingssamarbeidet		
150	Humanitær bistand		
	70 Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 836 481 000	
	71 Verdens matvareprogram (WFP)	430 000 000	
	72 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	630 000 000	5 896 481 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid		
	70 Fred og konfliktløsning, <i>kan overføres</i>	395 260 000	
	71 Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning, <i>kan overføres</i>	103 420 000	
	73 FNs innsats for reform og fredsbygging, <i>kan overføres</i>	238 138 000	
	74 Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	417 386 000	1 154 204 000
152	Menneskerettigheter		
	70 Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	683 993 000	
	71 FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)	197 000 000	880 993 000
159	Regionbevilgninger		
	70 Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	1 028 815 000	
	71 Europa og Sentral-Asia, <i>kan overføres</i>	343 817 000	
	72 Afghanistan, <i>kan overføres</i>	316 241 000	
	73 Ukraina og naboland, <i>kan overføres</i>	14 413 100 000	
	75 Afrika, <i>kan overføres</i>	1 859 022 000	
	76 Asia, <i>kan overføres</i>	421 503 000	
	77 Latin-Amerika og Karibia, <i>kan overføres</i>	143 432 000	18 525 930 000
160	Helse		
	70 Helse, <i>kan overføres</i>	3 598 381 000	
	71 Verdens helseorganisasjon (WHO)	255 000 000	3 853 381 000
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner		
	70 Utdanning, <i>kan overføres</i>	646 798 000	
	71 Forskning, <i>kan overføres</i>	67 196 000	
	73 Styresett og offentlige institusjoner, <i>kan overføres</i>	628 363 000	
	74 Norges forskningsråd – utviklingsområdet, <i>kan overføres</i>	182 300 000	1 524 657 000
162	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi		
	70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, <i>kan overføres</i>	124 536 000	
	71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres</i>	1 427 966 000	
	72 Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	1 019 358 000	2 571 860 000
163	Klima, miljø og hav		
	70 Miljø og klima, <i>kan overføres</i>	1 543 811 000	
	71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	232 100 000	1 775 911 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
164	Likestilling		
	70 Likestilling, <i>kan overføres</i>	273 319 000	
	71 FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)	140 300 000	
	72 FNs befolkningsfond (UNFPA)	589 600 000	1 003 219 000
165	Norfund		
	70 Risikokapital utviklingsmandatet	413 288 000	
	71 Risikokapital Klimainvesteringsfondet	250 000 000	
	72 Risikokapital Ukraina-fondet	250 000 000	
	73 Bedriftsstøtte og selskapsutvikling	35 000 000	
	90 Grunnfondskapital utviklingsmandatet	1 239 864 000	
	91 Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet	750 000 000	
	92 Kapitalpåfylling Ukraina-fondet	250 000 000	3 188 152 000
170	Sivilt samfunn		
	70 Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	2 570 665 000	2 570 665 000
171	FNs utviklingsarbeid		
	70 FNs utviklingsprogram (UNDP)	354 400 000	
	71 FNs barnefond (UNICEF)	380 600 000	
	73 FN og multilateralt samarbeid, <i>kan overføres</i>	11 200 000	746 200 000
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette		
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	1 271 109 000	
	71 Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	1 143 100 000	
	73 Gjeldslette, <i>kan overføres</i>	482 730 000	2 896 939 000
179	Flyktningtiltak i Norge		
	21 Spesielle driftsutgifter	2 703 135 000	2 703 135 000
	Sum Programkategori 03.10 Utviklingssamarbeidet		49 291 727 000
	Sum departementets utgifter		59 141 247 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Diverse inntekter			
3100	Utenriksdepartementet		
	01 Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	33 344 000	
	02 Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	275 500 000	
	05 Refusjon spesialutsendinger mv.	45 040 000	
	90 Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	450 000	354 334 000
	Sum Diverse inntekter		354 334 000
	Sum departementets inntekter		354 334 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 01	kap. 3100 post 05

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.
2. overskride bevilgningene under kap. 117 EØS-finansieringsordningene, post 79 EØS-finansi-

eringsordningen 2021–2028, og post 80 Den norske finansieringsordningen 2021–2028, med en samlet øvre ramme på 156,6 mill. kroner som følge av usikkerhet i fremdrift og valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser gjennom avtale inngått med EU.

3. overskride bevilgningen under kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond med inntil 25 mill. kroner som følge av valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser som dekkes av bevilgningen på posten.
4. overskride bevilgningen under kap. 159 Regionbevilgninger, post 73 Ukraina og naboland angående kapitaløkningene i Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) og Europarådets utviklingsbank (CEB) med inntil 16 mill. kroner som følge av valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser som dekkes av bevilgningen på posten.

IV

Valutatap (disagio)/ Valutagevinst (agio)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutatap (disagio)/valutagevinst (agio) som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet, postene 89 Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio).

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	79	EØS-finansieringsordningen 2021–2028	18 436 mill. kroner
	80	Den norske finansieringsordningen 2021–2028	15 962 mill. kroner
118		Utenrikspolitiske satsinger	
	77	Norges forskningsråd – utenriksområdet	214,2 mill. kroner
161		Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	
	74	Norges forskningsråd – utviklingsområdet	759,8 mill. kroner
162		Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi	
	70	Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	100 mill. kroner
	72	Fornybar energi	100 mill. kroner

2. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 2 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Tilsagnet skal finansiere epidemi- og pandemibekjempelse gjennom Vaksinekoalisjonen CEPI.
3. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 4 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av til-

skudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Tilsagnet gjelder Vaksinealliansen Gavis arbeid i perioden 2021–2025.

4. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 1 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike Stortinget sitt vedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Tilsagnet gjelder Vaksinealliansen Gavis covid-19-innsats.
5. tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) med inntil 3 200 mill. kroner i perioden 2024–2027

under kap. 163 Klima, miljø og hav, post 70 Miljø og klima.

6. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 5 000 mill. kroner i perioden 2026–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse.
7. tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 2 000 mill. kroner i perioden 2026–2028 under kap. 160 Helse, post 70 Helse.

VII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2026 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved

visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en total ramme for gamle og nye garantier på inntil 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

VIII

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

Andre fullmakter

IX

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2026 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 *Om gjeldslette for utvikling* innenfor den resterende ramme på 829 mill. kroner under Eksportfinansiering Norges (Eksfin) gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet inklusive påløpte renter, belastes gjeldsplanens ramme og ettergis uten bevilgning over bistandsbudsjettet. Rammen belastes ikke ved en eventuell ettergivelse av statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980), jf. Prop. 110 S (2012–2013).

X

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 gis unntak fra forutsetningene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas en gang i året.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om

samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Funds (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av Verdensbankgruppen, Det internasjonale pengefondet (IMF), Afrikabanken, Asiabanken, Den interamerikanske utviklingsbanken, Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Nordisk utviklingsfond (NDF) og Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond.
6. Utbetalinger av tilskudd til Ukraine Trust Fund for Military Career Transition forvaltet av NATO, kan foretas i henhold til fondets regelverk.
7. Utbetalinger av tilskudd til akutt nødhjelpsarbeid kan i enkelte tilfeller foretas for opptil ett år frem i tid når dette er påkrevd for å sikre raske og nødvendige investeringer.
8. Utbetalinger til Vaksinealliansen Gavi, Vaksinekoalisjonen CEPI og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) kan foretas årlig i tråd med organisasjonens finanseringsstrategi og regelverk.
9. Utbetalinger av tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) kan foretas i samsvar med fondets strategi og prosedyrer for fondsoppbygging.

10. Utbetalinger under kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi, post 72 Fornybar energi av samlet tilskudd på inntil 300 mill. kroner til garantiinstrumenter for fornybar energi i utviklingsland kan skje i samsvar med regelverket til den enkelte garantiinstitusjonen.
11. Tilskudd under kap. 159 Regionbevilgninger, post 73 Ukraina og naboland, kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi, post 70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, post 72 Fornybar energi og kap. 163 Klima, miljø og hav, post 70 Miljø og klima og post 71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, kan utbetales til avsetning for tap ved utlåns-, egenkapital- eller garantiinstrumenter hos tilskuddsmottaker.
12. Utbetalinger av tilskudd til fondsforvalter for fellesfond i FN kan skje i henhold til regelverket for det enkelte fond.

XI

Deltakelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den 13. kapitalpåfyllingen i Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD-13) med et bidrag på inntil 972 mill. kroner for perioden 2025–2027, innbetalt i tre bidrag på 324 mill. kroner per år. Innbetalingene belastes kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi, post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk.
2. Norge deltar i den syvende generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av UA 56,78 mill. (UA tilsvarende IMF's spesielle trekkrettigheter SDR) i perioden 2020–2027. Innbetalingene foretas i åtte like årlige beløp og belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 889,52 mill. Garantiøkningen ble i sin helhet utløst ved første innbetaling av kapitaløkning i 2020. Forpliktelser inngås i SDR, og kronebeløpet må valutajusteres i forbindelse med årlige utbetalinger.
3. Norge deltar i den 14. påfyllingen av giverlandsbidraget til Den asiatiske utviklingsbankens fond for de fattigste landene, Asiafondet (ADF-14), med et bidrag på til sammen inntil 248,71 mill. kroner for perioden 2025–2028, innbetalt i fire like årlige beløp. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.
4. Norge deltar i den femte kapitalpåfyllingen i Nordisk utviklingsfond (Nordic Development Fund, NDF) med totalt 97,3 mill. euro, innbetalt i ti årlige bidrag tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet, for perioden 2022–2031.
5. Norge deltar i kapitaløkningen til Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) med 50,42 mill. euro, innbetalt i fem like årlige bidrag i perioden 2025–2029. Innbetalingene belastes kap. 159 Regionbevilgninger, post 73 Ukraina og naboland.
6. Norge deltar i kapitalpåfylling av IDB Invest, Den interamerikanske utviklingsbankens privatsektorarm, med totalt 19,488 mill. USD for perioden 2025–2031.
7. Norge deltar i den 21. giverlandspåfyllingen av Verdensbankens fond for de fattigste landene, IDA21 (International Development Association), med et bidrag på til sammen 5 024 mill. kroner for perioden 2026–2028, som også inkluderer bidraget til HIPC i punkt 8 nedenfor. Til fratrekk ved utbetaling kommer en kontant-rabatt på 538,4 mill. kroner og bidrag til HIPC. Rabatten utløses i forbindelse med at Norge fra og med IDA21 går over til ordinære kontantbidrag over tre år og avslutter ordningen med gjeldsbrev som trekkes ned over ni år. Utbetalingen blir om lag 4 413 mill. kroner fordelt på tre like årlige beløp, der 3 813 mill. kroner belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 70 Verdensbanken og 600 mill. kroner belastes kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi, post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk.
8. Norge deltar, i forbindelse med den 21. giverlandspåfyllingen av Verdensbankens fond for de fattigste landene, IDA21 (International Development Association) for perioden 2026–2028, i det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries (HIPC), med et bidrag på 72,64 mill. kroner fordelt på tre like årlige beløp. Utbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
9. Norge deltar i den 17. giverlandspåfyllingen av Den afrikanske utviklingsbankens fond for de fattigste landene, Afrikafondet (AfDF17), med

et bidrag på til sammen 2 377,2 mill. kroner for perioden 2026–2028 (792,4 mill. kroner pr. år). Bidraget suppleres med en kontrantrabatt som tilfaller Norge. Rabatten utløses fordi Norge fra og med AfDF17 går over til ordinære kontantbidrag over tre år og avslutter ordningen med gjeldsbrev som trekkes ned over ti år. Utbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.

10. Norge deltar, i forbindelse med den 17. påfyllingen av giverlandsbidrag til AfDF, AfDF17 for perioden 2026–2028, i det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries initiative (HIPC), med et bidrag på til sammen om lag 213,2 mill. kroner fordelt på tre årlige beløp til «Grant Compensation» (kompensasjon til Afrikafondet for at land med gjeldsproblemer i større eller mindre grad mottar gaver framfor lån på myke vilkår). Utbetalingen belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
11. Norge støtter Afrikafondets klimavindu, Climate Action Window (CAW), med 50 mill. kroner pr. år i treårsperioden 2026–2028 (AfDF17-perioden), som et tillegg til AfDF17-kjernebidrag i punkt 9 over. Utbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.

XII

Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (MDRI)

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar, i forbindelse med den 17. påfyllingen av Afrikafondet (AfDF) for perioden 2026–2028, i Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (MDRI), med et bidrag på til sammen om lag 393 mill. kroner. Utbetalingen belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
2. Norge i 2026 kan utstede en bindende forpliktelse til Afrikafondet (AfDF) for Norges bidrag til Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (MDRI) i perioden 1. januar 2036 til 31. desember 2038.
3. Norge, i forbindelse med kapitalpåfyllingen i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA21),

deltar i Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (MDRI) i perioden 2026–2028 med til sammen 798,24 mill. kroner. Utbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.

4. Norge, samtidig som det inngås bindende avtale om Norges ordinære giverbidrag til IDA21, kan utstede en bindende forpliktelse til IDA for Norges bidrag til Det multilaterale gjeldsletteinitiativet (MDRI) i perioden 2034 til 2036.

XIII

Fullmakt til postering mot mellomværende med statskassen

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 kan:

1. føre utlegg som skal viderefaktureres kunde og tilhørende innbetalinger mot mellomværende med statskassen.
2. føre utbetalinger knyttet til refunderbart depositum for utenriksstasjonenes leide eiendommer og refunderbart depositum ved opptak til skole eller barnehage i utlandet som dekkes av arbeidsgiver mot mellomværende med statskassen. Fullmakten gis for inntil 50 mill. kroner for Utenriksdepartementets totale føringer av depositum, for å ta høyde for pris- og kursvingninger i stedlige markeder.

XIV

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2026 kan gi Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) fullmakt til å gi tilsagn om statsgarantier innenfor en samlet ramme på inntil 5 mrd. kroner til fornybarinvesteringer i utviklingsland.

XV

Nansen-programmet for Ukraina

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet kan pådra forpliktelser om sivil og militær støtte gjennom Nansen-programmet for Ukraina innenfor en samlet ramme på 274,5 mrd. kroner i perioden 2023–2030.

Vedlegg 1

Bilateral bistand i 2024

Kapittel	Post	Sør-Sudan			Sudan	Mennisk	Somalia	Malawi	Madag	Dem. Rep. Kongo	Nigeria	Andre land/regioner	Alt i alt
		Prosjekt	Region	Post									
144 - Norsk senter for utviklingssamarbeid (Norec)	70 - Utvekslingsordninger	758	1 207	9 583				11 089	8 29	679		50 672	72 174
144 - Norsk senter for utviklingssamarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner	41 293	75 937	1 509	238 032	14 000	104 700	1 573		60 702	83 262	9 119	14 845
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand	2 500	3 733								1 101	249 794	867 719
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsøning										25	25 263	43 702
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning	10 000		10 850		8 270		5 999				52 095	87 214
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter	24 500	42 000	9 800	93 280	13 300	30 200		21 000	32 000	18 300	191 675	476 055
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	10 000	20 000			41 300						30 000	101 300
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72 - Bærekraftige løsninger og vertssamfunn										6	9	16
159 - Regionbevilgninger	72 - Afghanistan	214 748	345 031	236 373	217 615	278 164	252 897	284 433	74 596	62 549	91 000	458 736	2 516 143
159 - Regionbevilgninger	75 - Afrika											718	718
159 - Regionbevilgninger	77 - Latin-Amerika og Karibia											11 858	11 858
160 - Helse	70 - Helse	24 608	4 594		224	12 046		18 618	30 225	1 021	1 110	62 751	179 440
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	70 - Utanning	54 28		8 862								32 801	47 092
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	71 - Forskning	7 598		13 371		3 239			23 192	2 300		45 819	95 519
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	73 - Styresett og offentlige institusjoner	10 127		3 000					2 852			97 839	113 818
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70 - Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	61 397	14 977	125 326		45 735	2 114	47 471	2 560		7 080	941 856	1 248 515
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71 - Matsikkerhet, fisk og landbruk			486		34 459	631	8 308	7 129		1 459	273 858	326 330
163 - Klima, miljø og hav	72 - Fornybar energi			26 670								110 589	137 260
163 - Klima, miljø og hav	70 - Miljø og klima											48 438	54 235
163 - Klima, miljø og hav	71 - Bærekraftig hav og tiltak mot marin forurensning											60 177	60 177
164 - Ukestilling	70 - Ukestilling	102 508	112 519	96 635	16 718	102 072	100 305	111 097	143 828	63 223	10 109	457 514	1 316 527
170 - Svitt samfunn	70 - Svitt samfunn											30 584	30 584
172 - Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	73 - Gjeldslette						4 102					2 300	6 402
179 - Flyktningtiltak i Norge	21 - Spesielle driftsutgifter								971			5 721	6 692
51 - Riksrevisjonen	1 - Driftsutgifter	166 452								17 088	0	430 545	614 085
1482 - Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73 - Klima- og skoginitiativ	-8 812	-1 628	-613	-4 070		-1 316	-5 620	-979	-2 523		-83 246	-108 808
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse	673 105	618 369	566 097	561 799	558 382	504 736	482 969	306 202	237 040	225 310	3 626 746	8 360 754
Total													

Figur 1.1 Øremerket bistand¹ til største mottakerland i Afrika fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid
 - 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Kapittel	Post	Afghanistan			Midtøsten	Kafk	Kordân	Iran	Pakistan	Sri Lanka	Kina	Andre land/regioner	Kve total
		Indonesia	Myanmar	Inda									
144 - Norsk senter for utvekslingsamarbeid (Norec)	70 - Utvekslingsordninger		576	782						1132	12 324	13 682	
144 - Norsk senter for utvekslingsamarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner		1 173									2 305	
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand	108 548	55 350						12 000	17 650	13 860	67 597	275 006
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsøning	12 573	8 000						1 439		1 100	7 463	30 575
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning											1 826	1 826
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter	4 200	1 000	390					5 812	4 000	1 500	9 869	43 771
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70 - Flyktninger og internt fordrevne	64 550	18 500						27 950			3 250	44 650
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72 - Bærekraftige løsninger og vertssamfunn		16 400						25 000			89 917	89 917
159 - Regionbevilgninger	71 - Europa og Sentral Asia												
159 - Regionbevilgninger	72 - Afghanistan	385 987										385 987	
159 - Regionbevilgninger	76 - Asia	11 500	191 470	83 135	71 193	14 000	39 554	9 061	1 000	29 348	42 479	492 735	
161 - Utddanning, forskning og offentlige institusjoner	70 - Utddanning	5 317	13 853	686	-454	1 765	1 361	515		387	2 077	25 506	
161 - Utddanning, forskning og offentlige institusjoner	73 - Styresett og offentlige institusjoner				-2 044							-2 044	
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70 - Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel												
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71 - Matsikkerhet, fisk og landbruk	3 159	12 313	239			11 450	877			1 536	1 775	
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	72 - Fornybar energi	7 545	16 459	-5	20 000					2 500	14 035	58 283	
163 - Klima, miljø og hav	71 - Bærekraftig hav og tiltak mot marin forurensning	11 706										19 781	31 488
170 - Sivilt samfunn	70 - Sivilt samfunn	27 569	31 976	105 794	82 600	12 225	16 183	9 505	17 578	31 929	4 491	31 818	371 467
179 - Flyktningtiltak Norge	21 - Spesielle driftsutgifter		2 000					2 600					4 600
182 - Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73 - Klima- og skoginntak	961 963		291					-155	-387		7 277	987 394
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse	-1 474	-27 387	-76	-511	-665						-4 342	-43 108
Total		1 031 285	576 248	342 562	281 685	101 427	84 898	83 565	50 426	46 789	40 006	318 462	2 957 354

Figur 1.2 Øremerket bistand¹ til største mottakerland i Asia fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid
- 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Kapittel	Post	Latvian			Kafk	Kordân	Iran	Pakistan	Sri Lanka	Kina	Andre land/regioner	Kve total
		Latvian	Myanmar	Inda								
144 - Norsk senter for utvekslingsamarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner		2 364									2 364
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand	502 627	134 923	93 722	71 940	10 000			271 064	1 405 771		2 364
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsøning	1 687	2 000	4 923	762				5 848	16 364		266
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning				49							266
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter	31 158	12 100		1 996	7 999	133		10 400	63 785		
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70 - Flyktninger og internt fordrevne	129 000	145 500	47 747	54 000	15 500	26 000	16 700	149 000	583 447		
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72 - Bærekraftige løsninger og vertssamfunn	54 380	178 000		35 000	83 038			31 000	381 396		
159 - Regionbevilgninger	70 - Midtøsten	581 723	2 947	4 000	8 590	5 000	7 000		6 755	61 6014		27
159 - Regionbevilgninger	72 - Afghanistan	7			6	8						27
161 - Utddanning, forskning og offentlige institusjoner	70 - Utddanning	2 873		4 000						6 873		
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70 - Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel					3 570				3 570		
164 - Ukestilling	70 - Ukestilling									4 000		
170 - Sivilt samfunn	70 - Sivilt samfunn	54 346	12 538	41 883	15 285				137	124 187		
179 - Flyktningtiltak Norge	21 - Spesielle driftsutgifter				2 400		2 000			4 400		
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse	-130	-111	-9		-76				-327		
Total		1 303 291	538 119	428 641	163 653	147 890	137 510	18 833	474 204	3 112 140		

Figur 1.3 Øremerket bistand¹ til Midtøsten fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid
- 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Kapittel	Post	Brazil	Colombia	Guatemala	Haiti	Peru	Guyana	Venezuela	Ecuador	Bolivia	Cuba	Land/landspesifikt	Latin-Amerika total
144 - Norsk senter for utvekslings-samarbeid (Norec)	70 - Utvekslingsordninger	832										9 881	10 723
144 - Norsk senter for utvekslings-samarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner											3 021	3 021
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand		18 868					30 100				23 000	71 968
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsoning		78 543					2 370				4 393	85 307
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning		24								4 551	17 200	39 542
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter	400	12 807	2 400				2 183				23 000	53 409
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70 - Flyktninger og internt fordrevne		21 000					9 409					1 000
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72 - Bærekraftige løsninger og vertssamfunn			1 000									6
159 - Regionbevilgninger	72 - Afghanistan		6										
159 - Regionbevilgninger	77 - Latin-Amerika og Karibia	3 602	90 400	17 000	54 866						2 750	9 900	178 517
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	70 - Utanning	540	8 077						1 677	397		4 386	15 089
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	73 - Styresett og offentlige institusjoner		10 596			567						5 908	17 010
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70 - Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel		5 000										5 000
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71 - Matsikkerhet, fisk og landbruk		23 550	1 546									25 096
170 - Sivilt samfunn	70 - Sivilt samfunn	38 725	78 875	36 662	1 958	21 443		1 075	17 141	13 200	3 408	24 257	236 744
1482 - Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73 - Klima- og skoginitiativet	880 976	176 443			31 404	52 873		9 646			14 077	1 165 420
Total		925 075	524 130	58 608	56 824	53 414	52 873	451 138	28 464	13 597	10 709	139 045	1 907 876

Figur 1.4 Øremerket bistand¹ til største mottakerland i Latin-Amerika og Karibia fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid.
- 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Kapittel	Post	Ukraina	Moldova	Tyke	Belarus	Kosovo	Serbia	Kilde and/oppsett	Europa total
144 - Norsk senter for utvekslings-samarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner	6 392	3 263					10 000	9 655
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand							10 000	10 000
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsoning	292							292
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning						1 200	1 200	1 200
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	74 - Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	518							518
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter			18 178				156 599	18 178
159 - Regionbevilgninger	71 - Europa og Sentral-Asia				19 100	20 000	5 523	22 186	201 222
159 - Regionbevilgninger	73 - Ukraina og naboland	8 995 051	548 648					-107	9 563 884
161 - Utanning, forskning og offentlig samarbeid	70 - Utanning								-257
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	77 - Norfund - Ukraina risikokapital	125 000							125 000
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	97 - Norfund - Ukraina kapitalinnskudd	125 000							125 000
170 - Sivilt samfunn	70 - Sivilt samfunn			-30	1 371				1 341
179 - Flyktningstiltak i Norge	21 - Spesielle driftsutgifter			4 375				4 042	4 375
51 - Riksrevisjonen	1 - Driftsutgifter							1 675	4 042
1482 - Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73 - Klima- og skoginitiativet							-9 565	1 675
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse		-13						-9 579
Total		9 252 253	551 897	22 523	20 471	20 000	5 374	186 029	10 068 548

Figur 1.5 Øremerket bistand¹ til største mottakerland i Europa fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid
- 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Kapittel	Post	Europa		Midtøsten		Asia		Latin-Amerika		Oseania	
		72	74	72	74	72	74	72	74	72	74
144 - Norsk senter for utvekslings samarbeid (Norec)	70 - Utvekslingsordninger		13 174		13 682		10 723		96 578		96 578
144 - Norsk senter for utvekslings samarbeid (Norec)	71 - Rekruttering til internasjonale organisasjoner	9 655	14 845	2 364	2 305	3 021			32 190		32 190
150 - Humanitær bistand	70 - Nødhjelp og humanitær bistand	10 000	867 719	1 405 771	2 75 006	71 968			2 630 463		2 630 463
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70 - Fred og forsoning	292	43 702	16 364	30 575	85 307			176 240		176 240
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71 - Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning	1 200	29 651	266	1 826	24			32 967		32 967
151 - Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	74 - Pliktige bidrag til FN-organisjoner mv.	518							518		518
152 - Menneskerettigheter	70 - Menneskerettigheter	18 178	87 214	63 785	43 771	39 542			252 491		252 491
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70 - Flyktninger og internt fordrevne		476 055	583 447	111 000	53 409			1 223 911		1 223 911
153 - Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72 - Bærekraftige løsninger og verissamfunn		101 300	381 398	44 650	1 000			528 348		528 348
159 - Regionbevilgninger	70 - Midtøsten			616 014					616 014		616 014
159 - Regionbevilgninger	71 - Europa og Sentral-Asia				89 917				291 139		291 139
159 - Regionbevilgninger	72 - Afghanistan	201 222	16	27	383 987	6			384 036		384 036
159 - Regionbevilgninger	73 - Ukraina og naboland	9 565 884							9 565 884		9 565 884
159 - Regionbevilgninger	75 - Afrika		2 516 143						2 516 143		2 516 143
159 - Regionbevilgninger	76 - Asia				492 735				492 735		492 735
159 - Regionbevilgninger	77 - Latin-Amerika og Karibia		718			178 517			179 235		179 235
160 - Helse	70 - Helse		23 350						23 350		23 350
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	70 - Utanning	-257	179 440	6 873	25 506	15 089			3 795		230 447
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	71 - Forskning		47 092						47 092		47 092
161 - Utanning, forskning og offentlige institusjoner	73 - Styresett og offentlige institusjoner		95 519		-2044	17 010			110 486		110 486
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70 - Bærekraftig jobbkaping, næringsutvikling og handel		113 818	3 570	1 775	5 000			124 163		124 163
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71 - Matsikkerhet, fisk og landbruk		1 248 515		32 539	25 096			1 306 150		1 306 150
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	72 - Fornybar energi		326 330		58 283				384 614		384 614
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	77 - Norfund - Ukraina risikokapital	125 000							125 000		125 000
162 - Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	97 - Norfund - Ukraina kapitalinskudd	125 000							125 000		125 000
163 - Klima, miljø og hav	70 - Miljø og klima		137 260						137 260		137 260
163 - Klima, miljø og hav	71 - Bærekraftig hav og tiltak mot marin forurensing		54 235		31 488				85 722		85 722
164 - Ukestilling	70 - Ukestilling		60 177	4 000					64 177		64 177
170 - Sivilt samfunn	70 - Sivilt samfunn	1 341	1 316 527	124 187	371 467	236 744			2 070 421		2 070 421
172 - Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	73 - Gjeldslette		30 584						30 584		30 584
179 - Flyktningetiltak i Norge	21 - Spesielle driftsutgifter	4 375	6 402	4 400	4 600				19 777		19 777
51 - Riksrevisjonen	1 - Driftsutgifter	4 042	6 692						10 735		10 735
1482 - Internasjonale klima- og uovilingsiltak	73 - Klima- og skogsinitiativet	1 675	614 085	987 394	1 165 420	3 690			2 772 264		2 772 264
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse	-9 579	-108 808	-327	-43 108	-198			-162 019		-162 019
Total		10 058 548	8 360 754	3 212 140	2 957 354	1 907 876			27 443	26 524 114	

Figur 1.6 Øremerket bistand¹ til hovedregionene fordelt på kapital og post, 2024² (1000 kroner)

1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid.
2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.
Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

DAC Hovedsektor	Ukraina		Malaysia		Indonesia		Brasil		Europa		Sri-Lanka		Afghanistan		Tyrkia		Sudan		Mosambik		Afghanistan/Isoperkistan		Total øremerkede bistand		
	9 455	77 824	437	26 470	2 573	8 553	7 822	11 691	497 083	642 308	51 905	818 678	1 085 398	62 306	130 825	72 366	130 825	6 134	72 366	130 825	6 134	72 366	130 825	6 134	72 366
111 - Utdanning, uspesifisert																									
112 - Grunntidning																									
113 - Videregående utdanning																									
114 - Høyere utdanning																									
121 - Helse, generell	3 300	308 500	437	6 176	5 588	50 937	23 414	38	915 298	1 050 187	95 712	108 148	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381	102 381
122 - Primærhelse																									
123 - Ikke-smittsomme sykdommer																									
130 - Befolkningspolitikk og reproduktiv helse																									
140 - Vannforsyning og sanitær																									
151 - Offentlig forvaltning og sivil samfunn	159 867	75 455	6 420	95 062	59 657	133 691	40 727	67 763	28 324	84 745	2 695 589	3 447 300	1 654 275	664 880	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168	16 168
152 - Konfliktløsning og forebygging	242 470	28 558	1 000	33 635	59 470	24 082	2 650	12 315	21 000	1 452 606	1 484 750	400 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000
160 - Sosial infrastruktur og tjenester	8 333	50 395	1 056	10 137	963																				
210 - Transport og lagerhold	16 168																								
220 - Kommunikasjon																									
231 - Energilov	80 000																								
232 - Energitransport, fornybare kilder	10 600																								
233 - Energitransport, ikke-fornybare kilder	400 000																								
234 - Kraftverk med hybrid energiproduksjon	1 420 000																								
235 - Elektriske kraftverk, kjernekraft	99 822																								
236 - Oppvarming, kjøling og energidistribusjon	200 000																								
240 - Bank- og finansielle tjenester	259 120																								
311 - Landbruk																									
312 - Skog																									
313 - Fiske																									
321 - Industri	21 900																								
322 - Mineralressurser og gruvedrift																									
331 - Handelspolitikk og reguleringer	5 411																								
332 - Turisme																									
410 - Miljøvern																									
430 - Multisektor	3 775 000	54 474																							
520 - Matvarehjelpe og sikkerhet																									
720 - Nødhjelp	2 540 807	619 627																							
730 - Gjenopphugging og rehabilitering																									
740 - Katastrofeoppbygging og beredskap																									
930 - Flyktninger i hjemlandet																									
998 - Uspesifisert																									
Total	9 252 233	1 303 291	1 031 285	925 075	673 105	618 369	576 248	566 097	561 799	558 382	25 837 761	41 903 663													

Figur 1.7 Største mottakerland av øremerkete bistand¹ fordelt på sektorer, 2024² (1000 kroner)

- 1 Inkluderer bilateral bistand, multi-bilateral bistand og triangulært samarbeid.
- 2 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.
- Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Vedlegg 2

Bistand gjennom norske ikke-statlige organisasjoner/stiftelser i 2024

Kapittel	Post	Fylkesbudsjett	Norges stats budj.	Lokale budsjett	Råd barn Norge	Mestrollelapp	Regionforak	Dagbl	Akt-salmon	Care Norge	Samarbeidskole og	Merketvorkost
	70 - Utvekslingsordninger	182 598	1 211 976	238 000	129 064	245 242					32 481	32 481
	70 - Humanitær bistand										39 835	39 835
	70 - Nædhjelp og humanitær bistand										32 085 714	32 085 714
	70 - Fred og forsøking	29 293		2 500						-365	80 393	111 820
	71 - Globale sikkerhetsoppsaml og nedrustning	12 300									12 300	12 300
	71 - Globale sikkerhetsoppsaml og nedrustning	12 300									30 000	44 000
	71 - FN og globale utfordringer	14 000									86 705	101 951
	70 - Menneskerettigheter	12 000		850						2 396		
	70 - Fliktninger og innrent fordrener	741 109	10 000								49 000	800 109
	72 - Bærekraftige løsninger og vertsamfunn	465 700									30 880	96 550
	70 - Midtøsten	5 998									4 755	10 753
	71 - Europa og Sentral-Asia	78 670									21 199	127 369
	72 - Afghanistan	19 000		11 000		22 500					70 988	100 988
	73 - Ukraina og naboland	329 400	311 000	76 000	24 000	134 200				29 800	43 015	947 415
	75 - Afrika	111 810	162 127	15 800	37 592					11 113	64 150	426 889
	76 - Asia										32 976	32 976
	77 - Latin-Amerika og Karibia	11 624		4 465	10 000					11 000	11 000	48 089
	70 - Helse			11 858							11 858	
	70 - Utdanning										-304	-304
	71 - Forsøking	680		1 428							6 000	14 280
	78 - Styresett og offentlige institusjoner										30 970	30 970
	70 - Bærekraftig jobb-kapping, næringsutvikling og handel										97 318	97 318
	71 - Matsikkerhet, fisk og landbruk	2 500									12 756	70 874
	72 - Fornybar energi	48 552									53 450	53 450
	70 - Miljø og klima	58 118									639 658	2 222 254
	71 - Bærekraftig hav og tiltak mot marin forurensing	53 143	74 159	147 942	414 573	111 000	161 235	235 678	206 647	97 500	39 633	141 213
	73 - Klima- og skoginitiativet			7 453		87 128				7 000	-1 409	-1 0817
	29 - Yrse	-5 357	-150	-3 319		-44					1 973 316	2 056 647
Total		1 752 008	1 606 985	660 304	593 437	550 490	246 363	2 375 678	205 647	197 316	1 075 446	7 650 780

Figur 2.1 Bistand gjennom norske ikke-statlige organisasjoner/stiftelser fordelt på kapittel og post, 2024¹ (1000 kroner)

¹ Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.

Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Vedlegg 3

Bistand gjennom ikke-norske, ikke-statlige organisasjoner og stiftelser i 2024

[illegible]

Figur 3.1 Bistand gjennom ikke-norske, ikke-statlige organisasjoner/stiftelser¹ fordelt på kapittel og post, 2024² (1000 kroner)

- ¹ Internasjonale og lokale NGO-er, samt NGO-er i andre donorland.
² Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.
 Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Vedlegg 4

Bistand gjennom multilaterale organisasjoner i 2024

	Kapittel	Post	Verdensbanken	UNDP - FNs utviklingsprogram	WFP - Verdens matvareprogram	UNICEF - FNs barnefond	UNICEF - FNs barnefond	UNICEF - FNs barnefond	UNICEF - FNs barnefond	IFPRI - Den internasjonale landbruksforskningen for mennesk	Sunn ernæring og matvekst	Multilaterale organisasjoner totalt
	116- Internasjonale organisasjoner	70- Pektisk bidrag										1 071
	144- Norsk senter for utveklingsamarbeid (Norec)	70- Rekruttering i internasjonale organisasjoner	10809	3 302	3 933	2 267	2 718	3 853	1 207	21 977	36	36
	144- Norsk senter for utveklingsamarbeid (Norec)	71- Rekruttering til internasjonale organisasjoner			365 715	372 000	12 000	97 582	387 724	913 687	2 488 707	50 066
	150- Humanitær bistand	70- Nødhjelp og humanitær bistand			430 000							430 000
	150- Humanitær bistand	71- Verdens matvareprogram (WFP)										
	151- Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70- Fred og forskning	38 000								25 251	63 251
	151- Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71- Globale sikkerhetsprosjekt og nedrustning	-28								47 314	47 286
	151- Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	72- FN og globale utfordringer	7 000								242 637	249 637
	151- Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	74- Pliktige bidrag til FN-organisjoner mv.									376 027	376 027
	152- Menneskerettigheter	70- Menneskerettigheter	15 000	23 849				11 626			183 714	234 189
	152- Menneskerettigheter	71- FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)									173 720	173 720
	153- Flyktninger, fordreie og vertsamfunn	70- Flyktninger og internt fordreie			51 475			93 280	214 000		161 500	520 255
	153- Flyktninger, fordreie og vertsamfunn	71- FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)						630 000				630 000
	153- Flyktninger, fordreie og vertsamfunn	72- Bærekraftige løsninger og vertsamfunn	76 200		46 800	114 300	10 000	11 300			337 224	595 824
	159- Regionbevillinger	70- Midtsten	10 000	160 088		30 000					35 141	235 229
	159- Regionbevillinger	71- Europa og Sentral-Asia	40 000	40 000							90 679	170 679
	159- Regionbevillinger	72- Afghanistan	50 000	75 42							90 000	147 542
	159- Regionbevillinger	73- Ukraina og naboland	3 835 000	1 220 536	591 275	399 500	229 000	595 000	80 000	207 105	788 220	7 939 735
	159- Regionbevillinger	75- Afrika	289 063	90 327	147 447	127 611	21 000	160 731	48 000		610 625	1 494 804
	159- Regionbevillinger	76- Asia	36 300	64 783	12 000	10 000		27 300			108 570	258 953
	159- Regionbevillinger	71- Latin-Amerika og Karibia	5 000		3 000						117 795	125 795
	160- Helse	70- Helse	250 000				1 404 085	92 000		850 000	847 000	3 443 085
	160- Helse	71- Verdens helseorganisasjon (WHO)									235 500	235 500
	160- Helse	72- FNs aidsprogram (UNAIDS)									20 000	20 000
	161- Utanning	70- Utanning				194 618					571 963	766 580
	161- Utanning	73- Styresett og offentlige institusjoner	50 843	41 623		10 533					161 890	264 889
	162- Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70- Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	15 416	8 000							35 600	59 016
	162- Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71- Matssikkerhet, fisk og landbruk	51 156	10 899	6 000	256 094	30 000				602 745	956 894
	162- Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	72- Fornybar energi	397 420	132 619							386 556	388 675
	163- Klima, miljø og lav	70- Miljø og klima	302 423	31 500	25 000						1 387 651	1 746 573
	163- Klima, miljø og lav	71- Bærekraftig lav og tiltak mot marin forspølling	36 044								101 263	137 307
	164- Likestilling	70- Likestilling	50 177	2 000		32 000		32 822			37 000	153 999
	164- Likestilling	71- FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)									100 300	100 300
	164- Likestilling	72- FNs befolkningsfond (UNFPA)						589 600				589 600
	171- FNs utviklingsarbeid	70- FNs utviklingsarbeid (UNDP)	45 416			480 600					454 116	454 116
	171- FNs utviklingsarbeid	71- FNs barnefond (UNICEF)									480 600	480 600
	171- FNs utviklingsarbeid	73- FN og multiateralt samarbeid	4 000								3 362	7 362
	172- Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldsløtte	70- Verdensbanken	1 166 684								1 166 684	1 166 684
	172- Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldsløtte	71- Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldsløtte									110 258	1 008 534
	172- Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldsløtte	72- Strategisk samarbeid									43 300	43 300
	172- Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldsløtte	73- Gjeldsløtte										
	179- Flyktningtiltak i Norge	21- Spesielle driftsutgifter	249 110			147 358		2 000			14 677	396 468
	1400- Klima- og miljødepartementet	76- Slette til nasjonale og internasjonale miljøtiltak										
	1482- Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73- Klima- og kognitivt aktivt										
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse	6 500	1 7713	109 000							
	29- Ymse	73- Ymse										

Figur 4.1 Bistand gjennom multilaterale organisasjoner fordelt på kapittel og post, 2024¹ (1000 kroner)

1 Det vil forekomme noe avvik mellom statsregnskapet og bistandsstatistikken.

Det vises til Norads hjemmesider for ytterligere statistikk: <https://bistandsresultater.no>

Vedlegg 5**Bistand som andel av BNI i OECD/DAC-land 2024¹**

DAC land:	2024
Norge	1,02
Luxembourg	1,00
Sverige	0,79
Danmark	0,71
Tyskland	0,67
Nederland	0,62
Irland	0,57
Sveits	0,51
Storbritannia	0,50
Belgia	0,48
Frankrike	0,48
Finland	0,47
Japan	0,39
Østerrike	0,34
Canada	0,34
Island	0,33
New Zealand	0,32
Italia	0,28
Latvia	0,26
Spania	0,25
Litauen	0,24
Portugal	0,24
Polen	0,24
Slovenia	0,23
USA	0,22
Sør-Korea	0,21
Estland	0,20
Australia	0,19
Tsjekkia	0,17
Hellas	0,14
Slovakia	0,14
Ungarn	0,09
DAC total	0,33

¹ Basert på foreløpig rapporterte tall, tilgjengelig på <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/official-development-assistance.htm>

Vedlegg 6**Utviklingsbankene**

Tabell 6.1 Utviklingsbankene 2024

	Verdensbank- gruppen (IBRD, IDA, IFC, MIGA, ICSID)	Den inter- amerikanske utviklingsbanken (IDB)	Afrikabanken	Asiabanken	Den asiatiske investerings- banken for infrastruktur (AIIB)
Etablert	1944	1959	1964	1966	2016
Hovedsete	Washington	Washington	Abidjan	Manila	Beijing
President ¹	Ajay Banga (USA)	Ilan Goldfajn (Brasil)	Sidi Ould Tah (Mauritania)	Masato Kanda (Japan)	Jin Liqun (Kina)
Antall ansatte	18 300	2 000	2 186	4 145	646
Utlån 2024	68,8 mrd. USD ²	12,5 mrd. USD inkl. 6 mrd. USD i IDB Invest ³	11,0 mrd. USD	24,3 mrd. USD	8,4 mrd. USD
Antall medlemsland	189	48, hvorav 20 ikke- regionale	81, hvorav 27 ikke- regionale	69, hvorav 20 ikke- regionale	98 medlemmer, og 12 land med søknad i prosess
Norsk årlig kjernebidrag 2024	1 098 mill. kroner (IDA) 68,5 mill. kroner (IFC)		Bank: 104,7 mill. kroner. Fond: 749 mill. kroner (AfDF)	Asiabankens utviklingsfond: 50,3 mill. kroner.	
Garantiansvar pr. 31.12.2024	18,8 mrd. kroner	2,8 mrd. kroner	23,8 mrd. kroner	4,7 mrd. kroner	4,5 mrd. kroner
Norsk eierandel, pst. i 2024	IBRD: 0,6 IDA: 1,66 IFC: 0,71 MIGA: 0,69	Bank: 0,17 IDB Invest: 0,56	Bank: 1,13 Fond: 3,54	Bank: 0,34 Fond: 0,78	Bank: 0,57

Tabell 6.1 Utviklingsbankene 2024

	Verdensbank- gruppen (IBRD, IDA, IFC, MIGA, ICSID)	Den inter- amerikanske utviklingsbanken (IDB)	Afrikabanken	Asiabanken	Den asiatiske investerings- banken for infrastruktur (AIIB)
Valggruppe med felles styremed- lem	Sverige, Danmark, Finland, Island, Latvia, Estland, Litauen	Sverige, Danmark, Finland, Spania, Frankrike, Østerrike IDB Invest: Sverige, Danmark, Finland, Canada, Storbritannia, Sveits	Sverige, Danmark, Finland, India, Irland	Sverige, Danmark, Finland, Canada, Nederland, Irland	Sverige, Danmark, Island, Storbritannia, Sveits, Polen, Ungarn, Romania, Serbia

¹ Pr. 1. september 2025.² Tallet dekker Verdensbankens finansår (1. juli 2023 – 30. juni 2024), og omfatter forpliktet finansiering fra IBRD og IDA.³ Inter-American Investment Corporation - IIC.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Aksell AS – 10/2025

